



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

### Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

### About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

189



GANSEVOORT-LANSING  
COLLECTION

*given to the New York Public Library  
Astor Lenox and Tilden Foundations*

BY VICTOR HUGO PALTSITS

*under the terms of the last will and testament of*

CATHERINE GANSEVOORT LANSING

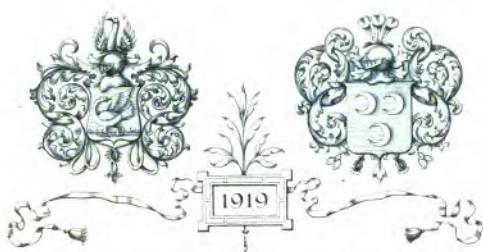
*granddaughter of  
General Peter Gansevoort, junior*

*and widow of the*

*Honorable Abraham Lansing,  
of Albany, New York*

Justin

2000



GANSEVOORT-LANSING  
COLLECTION

*given to the New York Public Library  
Astor Lenox and Tilden Foundations*

BY VICTOR HUGO PALTSITS

*under the terms of the last will and testament of*

CATHERINE GANSEVOORT LANSING

*granddaughter of  
General Peter Gansevoort, junior  
and widow of the  
Honorable Abraham Lansing,  
of Albany, New York*



Justin

RE



*Henry L. Gansworth*  
*Classical Lib*  
**JUSTINUS**

**DE HISTORIIS PHILIPPICIS,**

*Henry* **ET** *Saufore*

**TOTIUS MUNDI ORIGINIBUS.**

**(INTERPRETATIONE ET NOTIS ILLUSTRAVIT)**

**PETRUS JOSEPHUS CANTEL,**

**E SOCIETATE JESU:**

**JUSSU**

**CHRISTIANISSIMI REGIS,**

**IN USUM**

**SERENISSIMI DELPHINI.**

---

---

**EDITIO PRIMA AMERICANA,**

**QUINTA LONDINA, AD CUJUS EXEMPLAR ETIAMSI EXPRESSA, MULTIS.**

**EMENDATION.**

---

---

**ACCESSERE**

**JACOBI BONGARSII**

**EXCERPTIONES CHRONOLOGICÆ,**

**AD JUSTINI HISTORIAS ACCOMMODATÆ.**

---

---

**PHILADELPHIÆ:**

**IMPENSIS M. CAREY, JOHNSON & WARNER, E. PARKER, A. FINLEY,  
A. SMALL, J. F. WATSON, M. THOMAS, T. & W. BRADFORD, BENNET  
& WALTON, AND I. PEIRCE.**

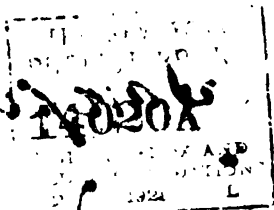
.....

**1815.**

**A. SMALL, Printer.**

*P.P.B.*

*Justin*  
*EAF*



14020X

History (Account).  
Other ed.

GANSEVOORT - LANSING  
COLLECTION

SERENISSIMO GALLIARUM

*Henry* DELPHINO.\*

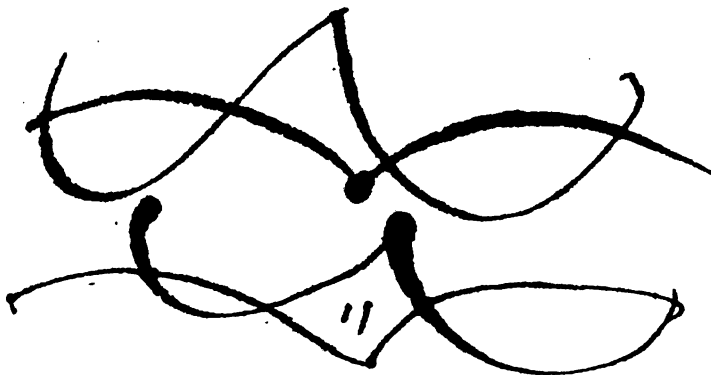
SISTIT se tibi Justinus, SERENISSIME DELPHINE, felix sanè sorte suâ; quòd, et jussu Lodovici Magni prodit iterùm in lucem, et tibi, quantum conjicere nobis licet, nec inutilis, nec injucundus futurus est. Habet enim multa, quæ natum ad maxima quæque principem, et perpetuâ temporum rerumque varietate in legendo delectare, et ancipiî summorum virorum fortunâ varioque bellorum exitu erudire possint. Quod de Lucullo illo Mithridatis domitore prædicavit olim Italiâ, qui cùm esset Româ profectus, rei militaris rudis, totumque iter in rebus gestis legendis consumpsisset, in Asiam venerit jam factus Imperator; idem in te, *Serenissime Princeps*, intra paucos annos mirabitur Gallia, si hanc, quam tibi offero, Justinî Epitomen, studiosè legeris. Summos dabit, et in scientiâ militari duces, et in civili prudentiâ Imperatores; ex quibus artem, tum belli gerendi sine ullo discrimine, tum regendi populos sine ullo labore addiscas: quodque mirum magis, sunt hujusmodi, ut tibi suis et virtutibus multum prodesse, et vitiis nihil nocere possint; sed exemplo suo admoneant illas ut sequaris, hæc ut fugias. Cyrus ille docebit, et diuturnâ felicitate, populos lenitate magis quàm sævitiâ in officio retinendos; et *triumpho* exitu, ut imperiis, in gloria cupiditati modum quoddam esse ponendum. Docebit Alexander ille Macedo, et victoriis, nullam esse tantam hostium multitudinem, quæ exiguo, sed robusto exercitu vinci non possit; et, vulneribus sæpius acceptis, hæc ois fortitudini nihil esse temeritatis insciendum. Docebit etiam Pyrrhi tum in bellis suscipiendis audacia, tum in iis, quæ susceperrat, perficiendis, inconstantia, eum non esse perfecti Imperatoris laudè dignum, qui, cum hostes fortissimos vicerit, partâ uti victoriâ nesciat. Habebis etiam in Romanis ducibus, Fabiis, *Scipio*

\* Is fuit Ludovicus, Ludovici XIV. filius unicus: qui ductâ in matrem unâ Bavarâ tres habuit et reliquit filios; *Ludovicum*, Burgundiz ducem; *Philip-pum*, regem Hispaniarum, et *tertium* Aurelianensis ducis generum. Ludovicus autem ille Delphinus nunquam regnavit, sed vidit patrem et filium regnantes; obiit autem anno Sæculi hujus undecimo; filiusque ejus natu major anno sequenti. Cujus et filius ultimus, Ludovicus XV. hodie regnat.



## EPISTOLA.

Iis, Scipionibus, qui te constantes illas et austeras in rebus, tum secundis, tum adversis, virtutes edoceant. Ubi verò dotes illas omnes variis in principibus hactenùs dispersas in te uno collegaris, perfectum illum principem, cujus effigiem in Cyro adumbravit Xenophon, orbi universo exhibebis. Sed quid ego longinqua illa et externa exempla pròfero, cum præsentia et domestica suppetant? Habes parentem Ludovicum magnum; hunc unum intue, hunc specta, hunc sequere; illius in te si expresseris virtutes, erit sane cur heroibus, quotquot superioribus voculis exsiterunt, multum prætisisse te meritis. Dum ille bella gerit, atteritque hostes Gallico nomine infensissimus, tu interim pacificum, quod sponte tibi deferunt eruditi omnes, literarum imperium accipe: tum duos simul sine ullâ dissensione reges, parentem et filium, quod nunquam contigit, universa obstupescit Gallia. Ille longè lateque leges et jura dabit populis; tu eruditus: ille præliis, captis urbibus, et victoriis; tu, singulari in literatos homines munificentia, patrem imitatus, Gallicum nomen commendabis: Regum ille, et apud suos, et apud exteros fortissimus audiet; tu eruditissimus. Gloriosum satè utriusque munus; sed erit sors tua eò felicior, quod illi nullâ, nisi hostium sanguine cruentatâ; tibi viridi et innocuâ lauro cingere frontem liceat: ubi verò arma tractare per ætatem primum fas erit, tum bellicas parentes laudes, scientiam rei militaris, in rebus ordinandis prudentiam, in perficiendis celeritatem et fortitudinem, cum eruditionis gloriâ ita jungere studeas, ut non solum litteratorum amor et decus, sed Gallici etiam imperii præsidium, hostiumque terror futurus sis.



## PRÆFATIO.

CUM JUSTINI Epitome omnium teratur quotidie manibus, non est hic operæ pretium, CANDIDE LECTOR, explicare multis, quorum ille Regum, quarumve nationum res gestas complexus fuerit. Quis enim, vel leviter eruditus, nesciat scriptam ab eo omnium fere gentium historiam? ita tamen ut Macedonum præcipue Græcorumque imperium celebrandum sibi proposuerit; aliorum vero populorum ideo tantum attigerit præclare gesta, ne Macedonum historia, ad quam illa naturali quodam nexu pertinent, vel obscura vel mutila videretur. An plus utilitatis quam damni rei litterariæ hoc opere attulerit, incertum; cum omnia fuerit a Trogo Pompeio mutuatus: si Trogum, ut placet nonnullis, in compendium redactum ab interitu vindicavit, illi sane, cum Trogus ipse, tum eruditi omnes debent plurimum: si vero hac Epitome factum sit, sicut malunt alii, ut historiæ Trogi, sive ob nimiam molem neglectæ, sive Justinii ipsius, quod vix putem iniquitate suppressæ perierint; non dubium quin Justinus, vel in Trogo fuerit, a quo omnia acceperat, periniquus, vel saltem de cupidis historiæ hominibus male meritis sit. Utut est,

## PRÆFATIO.

ex tot tantisque Pompeii libris nihil nobis reliquum est, præter hanc Epitomen, quam, jussu REGIS CHRISTIANISSIMI, in usum SERENISSIMI DELPHINI, Notis illustrandam suscepimus. Quo vero majorem ex labore nostro fructum percipias, AMICE LECTOR, quæ sit horum Commentariorum ratio, paucis accipe.

Hoc in opere addidimus tria; Interpretationem, Chronologiam, et Notas. Primum, obscuris locutionibus clariores, translatisque proprias substitnimus; non ita tamen ut Interpretatio esset continua; hoc enim et maxime operosum et omnino inutile visum est, cum in Justino pleraque plana sint, ad paginarum oras adscriptissimus: ne vero multitudo memoriam obrueret potius quam juvaret, quatuor potissimum selegimus Epochas, quæ et notæ pluribus, et omnium maxime sunt necessariae; ab orbe condito, ante Christum natum, ab initio tum Olympiadum, tum Urbis. Numerus vero ad marginem adscriptus, rebus gestis, quas Justinus memorat, ex æquo respondet: si tamen in ea re alicubi peccatum sit, id vel titulorum, qui etiam oppositi sunt, causa, vel Typographi vitio factum est.

Addidimus et Notas, quarum aliæ ad Geographiam, aliæ ad Historiam pertinent: vereor ut Geographicae non placeant omnibus; sunt enim, qui urbium regionumque situs varios variasque tum appellationes tum mutationes

## PRÆFATIO.

explicari velint, ita ut Lectoris animus nihil ultra requirat; nec desunt, qui contra vel admodum pauca opponi patiantur; quasi id vel minus sit utile, vel Lectori injucundum. Cum vero mihi non doctis tantum, sed indoctis etiam serviendum sit, mediam rationem secutus, nec plura nec pauciora opposui; sed ea tantum, quibus possit lector et indoctus erudiri, et eruditus ea meminisse quæ iisdem de locis apud auctores pluribus explicata legerit.

In Notis vero, quæ ad Historiam spectant, errores Justini, quantum in nobis fuit, corrigere conati sumus. Cum enim in multis, tum in his duobus potissimum peccavit, quod et secutus Historicos eorum temporum de quibus agit, non supparet, interdum aberraverit a vero, et ea quæ leviter attingenda erant, fuerit pluribus persecutus; quæ vero dicenda multis paucis perstrinxerit. Multa enim sunt hujusmodi, ut ea si nescias, dicere nihil cures; si vero didiceris, oblivisci et potius quam memoria tenere malis: alia vero sive quod per se magna sint, sive quod ad summorum virorum memoriam pertineant, nec sæpius repeti possunt, nec commemorari pluribus. His duobus incommodis, ut quodammodo mederemur in notis, primum auctores quam vetustissimos et illorum temporum æquales, hoc est, omnium maxime fide dignos, quoad licuit, adhibuimus. De-

rum adjuvamentum. Ad historiarum studium ut accedas, requiritur  
 ætas tua: requirunt hæc tempora, quibus maturè firmare animum  
 expedit constantibus exemplis: ea unde petas, nisi in historiis?  
 Historiarum autem cognitionem si inchoare à Sallustii, Livii, Ta-  
 citi lectione velueris, neque rectè feceris, neque ordine: abrupta  
 est, aut interrupta, in eorum libris, historia series. Ab hoc tibi  
 auctore principium sit historici studii, Hic à Nino, qui primus  
 est τῶν ἡς ἱστορίας καὶ μνημῶν παραδιδόμενον ad Augustum Cæsarem, non  
 ut Atticus apud M. Ciceronem septingentorum, sed ut Corn. Ne-  
 pos omne ævum, id est, duum millium annorum memoriam una  
 libro colligavit. Tu, Noeli dulcissime, utere, fruire, hæc quali-  
 cunque operâ meâ: quæ si promovendis studiis tuis fuerit, satis  
 magnum laboris mei fructum tulero.



AD JUSTINI HISTORIAM ACCOMMODATA.

**Cum** Divinam Scripturam diligenter evolveris, à nativitate ABRAHAM usque ad totius Orbis DILUVIUM; invenies retrorsium annos DCCCXLII. Item a DILUVIO, usque ad ADAM: II. COLII.

Ann. mun.	REGNUM ASSYRIORUM.	Ann. mun.	REGNUM HEBRÆORUM, et Atheniensium.	
3141	<i>Primus omni Asia, exceptis Indis, regnavit NINUS F. Bel, cinnis.</i> <i>de quo Justinus, 1. 1. 7.</i>	52	3184 <i>Nini xliii. anno natus ABRAHAM, vixit annos.</i> <i>de eo Justinus, 36. 2. 3.</i> <i>Zoroastres clarus habetur 1. 1. 9.</i>	175
3193	ii. SEMIRAMIS. 1. 1. 10.	42	3283 <i>Abraham, cum centenarius esset, genuit filiam ISAAC, is vixit ann.</i>	180
3235	iii. Zameis, qui et Nimias, id.	38		
3273	iv. Arius.	30		
3303	v. Arabus.	40	3344 <i>Sexagenario Isaac nascitur JACOB, qui postea Israel, a quo Israelitis; qui nunc Judæi, vixit ann.</i> <i>de eo 36. 2. 3.</i>	147
3343	vi. Xerxes, qui et Balæus.	30		
3373	vii. Armamitres.	38	3435 <i>Joseph natus: vixit ann.</i> <i>vennditur a fratribus annuū agens xvii. 36. 2. 6.</i>	110
3411	viii. Belochus.	35		
3446	ix. Balæus.	52	3609 MOYSES nascitur: vixit ann.	120
3498	x. Altadas.	32		
3530	xi. Mamitus.	30		
3560	xii. Macchaleus.	30		
3590	xiii. Sferus.	20		
3610	xiv. Mamius.	30	REGNUM ATHENIENSIMUM.	
3640	xv. Sparethus.	40	3644 <i>xxxv. anno Moyses Cærops regnat in Atticâ, 2. 6. 7.</i>	50
3680	xvi. Acastades.	40	3689 <i>Moyse, lxxx annum agens, dux linertis ex Egypto. Hebræorum gentis efficitur, 36. 2. 11. Atheniens. 11. Cranaus, 2. 6. 8.</i>	9
	<i>Diluvium sub Deucalione; Eusebius refulit in annum 33 Cæropis. Justinus ad temporis Amphictyonsæ referit, 2. 6. 10</i>		3694 <i>gentis efficitur, 36. 2. 11. Atheniens. 11. Cranaus, 2. 6. 8.</i>	10
			3703 <i>iii. Amphictyos, 2. 6. 16.</i>	50
			3713 <i>iv. Erichthonius.</i>	40
			3763 <i>v. Pandion.</i>	50
3720	xvii. Amyntes	45	3803 <i>vi. Erichtheus.</i>	
3765	xviii. Belochus.	25		
3790	xix. Bellepares.	30	<i>Triptolemus frumentis distribuit, 2. 6. 12.</i>	
3820	xx. Lamprides.	32	3853 <i>vii. Cærops secundus. Hujus ann.</i>	40
3852	xxi. Soares.	20	<i>22. Dionysius, qui et Liber pater, ad Indos dimicant, Nisam urbem juxta Indum flumem condidit, 12. 7. 6.</i>	
3872	xxii. Lampares.	30		
3902	xxiii. Pannias.	45		
	<i>circa æn: hujus 16. Tyrus condita: vide 18. 3. 1.</i>			

**EXCERPT. CHRONOL.**

3947	xxviii. Sosarmus.	19	3893	viii. Pandion	52
3966	xxv. Mithreus. Vexoris rex Egypti, secundum Oros. lib. 1. cap. 4. de quo. 2. 3. 8. Is, 1. 1. 6. antiquior Nino dicimr.	27	3918	ix. Aegaeus Pandionis F. 2. 6. 14. 48 Sub quo Argonautarum naviga- tio, 42. 2. 12. Hercules consummat certamina, 2. 4. 18.	48
3993	xxvi. Tautanes	32	3966	x. Theseus, 2. 6. 15. Coccyus, 4. 2. 2. xi. Mnestheus, 2. 6. 15. 31. Priamo regis subditum, 2. 6. 15. 31.	30
	LATINIS, qui postea Rom. nuneu- pati sunt, post tertium annum captivitatis Trojae, sive ut qui dam volunt, post annum viii reg- navit AENEAS, annos 3. Ante Aeneam Janus, Saturnus, Picus, Funnus, Latinus, in Italiâ reg- naverunt, annis circiter CL. 43. 1. 6. Post Aeneam Ascanius, an. 38. 43. 1. 13.	4019		TROJA CAPTA. Colligitur omne tempus à 43. ann. regni Nini, ad captam Trojum, anni DCCCXXXV. à nativitat. Moyais, an. CCCCX. xli. Mephophon Theci F. 2. 6. 15. 33 Pyrrhus Delphis in templo Apol- ab Oreste occiditur, proditiõe sacerdot. Muckaer. 17. 3. 7.	33
4025	xxvii. Teutæus.	40	4042	xliii. Ozinthes	12
4065	xxviii. Thineus	40	4054	xiv. Aphidus	1
4095	xxix. Dercylus	40	4055	xv. Thymates	8
4135	xxx. Euphales	30	4063	xvi. Melanthus	37
4173	xxxi. Luosthenes. Hujus anno 14 Carthago conditur à Didone, vi- de 18. 5. 14.	40	4110	xvii. Codrus Melanthi F. 2. 6. 19.	21
4218	xxxii. Pirithæus	38	4131	Hoc interempto, regnum Erechthi- darum destructum est, quod CCCCCLXXXVII. annis perseve- rabat.	
4248	xxxiii. Ofrateus	45		Pest Codrum, principes quos mors frangebatur, quorum primus Medon Codri. F.	
4268	xxxiv. Ofrutanes	30			
4318	xxxv. Acrasape	20			
4360	xxxvi. Sardanapalus, qui vocatur Græci Tonos Concoleros, 1. 3. 1.	50			
4380	Regnum Assyriorum destructum.	42			
		20			

Omnes anni regni Assyriorum, à primo anno Nini supputantur M.CCXL. inquit Eusebius; ex ipsâ ratione uno anno minus prodit. Justinus habet M.CCC. Georgius Monachus, alia regum serie, M.CCCLX.

Ann. mun	REGNUM MEDORUM. <i>Medorum primus.</i> ARSACES.	Ann. mun	Oly.	GRÆCORUM et LYDORUM.
4381	annis 1. 3. 6.	28	4400	<i>Lycurgi leges in Lacedemone juxta Apollodori sententiam, hac ætate susceptæ. 2. 3. 7. &amp;c.</i>
4409	ii. <i>Sasarmus</i>	30		
			4425	
4439	iii. <i>Medidas</i>	40		OLYMPIAS PRIMA à captivitate Troje, an. CCCCV. Hic initium habet vera historia, nam superiora variis sunt implicita fabulis. Varro apud Censor.
			1	
	Circa Olym. ix. <i>Lacedemonii contra Messenios vicennale bellum habent, 3. 4. &amp;c.</i>			
			4449	6 <i>Athenis principes qui usque ad</i>

# EXCERPT. CHRONOL.

4479	iv. <i>Bardyces</i>	13			<i>mortem præerant, esse desiderunt: Et in x annos magistratum con- suetudo versa est; regnavitque primus Charops F. Eschyl.</i>
			4480	14	<i>Bellum quod in Thyria inter Lace- demonios et Argivos gestum est, de quo Prolog. 111.</i>
4492	v. <i>Dejoces</i>	54	4484	16	<i>CANDAULES, iv. rex Lydorum, regnavit annos 17. 1. 7. 44.</i>
4556	vi. <i>Phraortes</i>	24	4501		<i>Lyd. v. Gyges an. 25.</i>
4570	vii. <i>Cyaxares</i>	32	4517	24	<i>Athenis annui principes constitui sunt, 2. 7. 2.</i>
4602	viii. <i>Astyages</i>	38	4605	16	<i>Solon leges scripsit Atheniensium, ut Gell. xxxiii. Tarquinius, 2. 7. 4.</i>

Ann. mun	MACEDONUM.		Ann. mun	Ann. ab urbe con- dita.	LATINORUM et ROMANORUM.	
4387	<i>Macedonum primus, CARANUS, annis 7. 1. 7.</i>	28	4381	xiv.	<i>Latinorum rex, PROCAS Si- vius. ann.</i>	23
4415	ii. <i>Canus</i>	12	4404	xv.	<i>Anulius, pulso numitore, 43. 2. 1.</i>	44
4427	iii. <i>Tyrinmas Theræ Cyrenem condiderunt circa iv. Olymp. 13. 7.</i>	38	1446		<i>Hujus anno xxiv. Remus et Ro- mulus generantur Murte et Ilia, 43. 2. 3.</i>	
	<i>Olymp. ix. MIDA regnavit in Phrygia, 11. 1. 7. 4.</i>				<i>Anno 111. Olymp. 6. ut alii 8. ROMA Palilibus, qui nunc dies festus est, condita, 43. 3. 1.</i>	
4465	iv. <i>Perdicca, 7. 2. 1.</i>	51			<i>Primus rex Romanus ROMU- LUS, ut alii, 37. et interregnum uno anno.</i>	38
4516	v. <i>Argæus, 7. 2. 2.</i>	38	4484	38	ii. <i>Numa Pompilius, ut alii, 43.</i>	41
4554	vi. <i>Philippus, 7. 2. 5.</i>	38	4527	79	iii. <i>Tullus Hostilius.</i>	32
4592	vii. <i>Europus, ibid.</i>	62	4557	111	iv. <i>Ancus Marcius, ut alii, 24.</i>	23
			4580	134	v. <i>Tarquinius Priscus, ut alii, 36.</i>	37
					<i>Massilia condita, 43. 3. 4.</i>	

Omnes anni regni Medorum, CCLIX, si Eusebii λογισμοι sequamur. Diodoro et Georgio in regum appellationibus et temporibus non convenit cum Eusebio, neque ipsi inter se consentiunt.

Ann. mun	REGNUM PERSARUM.		Ann. mun	Oly.	LYDORUM et GRÆCORUM.	
4640	<i>CYRUS regnavit Persia, subverso Astyage, 1. 6. 17.</i>	30	4638	54	<i>Cræsus Lyd. ix. an. 15. 1. 7. 3.</i>	
4670	ii. <i>Cambyes, 1. 9. 1.</i>	8	5653	58	<i>Pisistratus Atheniensium tyrannus, 2. 8. 6.</i>	
4678	iii. <i>Fratres Magi, mensibus, 7. 1. 9. 9.</i>				<i>Cræsus à Cyro captus est, et Lydo- rum regnum destructum, quod stetit an. ccxxx.</i>	
4679	iv. <i>Darius, 1. 10. 9.</i>	36	4709	72	<i>Darii an. xxx. Bellum quod in Marathone gestum est, 2. 9. 7. circa an. U. C. CCLX. Gellius, cui cum nostrâ ratione non con- venit.</i>	
4715	v. <i>Xerxes F. Darii, 2. 10. 9.</i>	20				
4735	vi. <i>Artabanus, de quo 3. 1. 2. menses 7.</i>		4721	75	<i>Xerxes an. vi. Bellum in Thermo-</i>	

# EXCERPT. CHRONOL.

4736	vii. <i>Artaxerxes, qui Longimanus cognominabatur, 3. 1. 3.</i>	40			<i>pylis, et apud Salaminam navalē certamen, 10. 10. 13. et 2. 13. 21. an. U. C. cccxii. ut Gellius, et insequenti ann. in Platia et in Mycale, 2. 14. 7. Pausan. damnatus. 2. 15. 16.</i>
4776	viii. <i>Xerxes II. mensibus 2.</i>		4740	79	<i>Artax. ann. iv. Cimon juxta Eurymē. dontem Persas navali pedestrique certamine superat et Mædicum bellum conquiescit, 2. 15. 18. Diod. retulit in ann. 111. Ol. lxxvii.</i>
	ix. <i>Sogdianus, mens. 7.</i>				
4777	x. <i>Darius cognomento Nothus.</i>	19	4769	87	<i>Ejus ann. xxxiii, initium belli Peloponnesiaci: quod Gellius refert in an. U. C. cccxiv. nisi legas cccxix. 3. 6. 8.</i>
4796	xi. <i>Artaxerxes, qui cognominatus est Mnemon, Darii et Parisatidis F. 5. 11. 2.</i>	40	4782	90	<i>Darii ann. v. clades quæ Atheniensibus accidit in Sicilia, 4. 5.</i>
	<i>Cyri regis ascensus, de quo scribit Xenoph. 5. 11. 5.</i>		4786	91	<i>Ejusdem an. ix. Alcibiades profugus abi: ad Tisapher. 5. 2. 5.</i>
	<i>Conon classi Persicæ præficitur, 6. 1. 9.</i>		4801	94	<i>Artax. an. v. Athen. sustinent tyrannidem, ad an. ferè U. C. cccxlvi. ut Gell. 5. 8. 2.</i>
4836	xii. <i>Artaxerxes qui et Ochus, 10. 3. 1.</i>	25	4805	95	<i>Alcibiadem Pharnabazus interficit, 5. 8. 14.</i>
4862	xiii. <i>Artes Ochi F.</i>	4			<i>An. 1. qui fuit 6. Artax. Tyranni Athenis oppressi, 5. 10. 9.</i>
4866	xiv. <i>Darius Arsani F.</i>	6		140	<i>Clearchus Heracles Tyrannus, an. xii. Diod. 16. 4. 6.</i>

Ann. mun	MACEDONUM.	Ann. mun	An. ab U.C.	ROMANORUM et SICULORUM.
4618	viii. <i>Alcetus.</i>	29	4617	171 vi. <i>Serius Tullius</i> 34
4647	ix. <i>Amyntas, 7. 2. 13.</i>	50	4651	205 vii. <i>Tarquinius Superbus</i> 35
				<i>Pythagoras in Italiam venit, auctor Gellius. Laërtius Olym. ix. floruisse scribit, vide Sol. cap. 21. Plin. lib. 2. cap. 8. Just. 20. 4. 2.</i>
4697	x. <i>Alexander, 7. 2. 1.</i>	43	4686	240
				<i>Pulsi urbe reges. Rom. reges imperaverunt annis cclxi. sive, quibusdam placet, cclxlii.</i>
4740	xi. <i>Perdicca.</i>	28	4700	254
				<i>Circa Olym. 70, 70, 71. &amp;c. Anaxilaus in Sicilia regnat, et post eum Miccythus, Olym. 76. Diod. 11. Just. 4. 2. 4. Eodem ferè tempore Gelo obtinuit Syracusas à quo victi Carthaginienses 23. 4. 4.</i>
4788	xii. <i>Archelaus.</i>	24		
	xiii. <i>Orestes.</i>			
4792	xiv. <i>Archelaus.</i>	3		
4795	xv. <i>Amyntas.</i>	4	4794	93
4799	xvi. <i>Pausanias.</i>	1		
4880	xvii. <i>Amyntas, 7. 4. 3.</i>	1		
4881		6		

# EXCERPT. CHRONOL.

4807	xviii. <i>Argæus.</i>	2			
4809	rursum <i>Amintas</i>	18	4811	97	<i>Ut Diodor. et Halic. 98. Galli Seno-</i>
4827	xix. <i>Alexander, 1. 7. 4. 5.</i>	1			<i>nes Romam invaserunt, 6. 6. 5. U.</i>
4828	xx. <i>Ptolemæus Alorites</i>	4			<i>C. anno 365. Livius.</i>
4832	xxi. <i>Perdicca, 7. 4. 5.</i>	6			<i>Ut Diodor. 105. Dionysius rex Si-</i>
4838	xxii. <i>Philippus circa ann. U. C.</i>			103	<i>ciliæ anno xxxviii. moritur: Post</i>
	<i>CCCC. ut Gellius, 7. 5. 10.</i>	10			<i>quem Junior Dionysius regnum</i>
4864	xxiii. <i>ALEXANDER Phil. F.</i>				<i>invadit, 21. 1. 1.</i>
	<i>Olym. cxi. cedit ann. mens. 6. 11.</i>	12			<i>Is Ochi an. x. Sicilia pellitur, 21. 2.</i>
	<i>1. 7.</i>				<i>8.</i>
	PERSARUM regnum stetit annis cccxxxii, 11. 14. 7, &c.				<i>Et ejusdem xxi Corinthum sub fa-</i>
Ann. Oly.	Interfecto Dario, ALEXANDER regnum Asiæ, anno regni sui 7. occupat. Is				<i>dere navigavit. 21. 5. 2.</i>
mun 131	32 ætatis suæ anno moritur in Babylone, 12. 16. 1. Post quem translato in				
4872	114 multos imperio regnavit.				
4876	114				

		EGYPTO.	Ann. mun	Oly.		MACEDONIBUS.	
4876	114	i. <i>Ptolemæus.</i>		4876	114	xxiv. <i>Philippus, qui et Aride-</i>	
		<i>Lag. F. 13. 4. 10</i>	40			<i>us, frater Alexandri 13. 3.</i>	
						<i>1.</i>	7
		<i>Lydiam et Thraciam et Hellespon-</i>				<i>Belum Lamiacum, 13. 5. 1.</i>	
		<i>tum Lysimachus tenuit, 13. 4.</i>	4883	115	xxv. <i>Cassander, 15. 2. 12.</i>		19
		<i>16,</i>	4902	120	xxvi. <i>Filiis Cassandri Antigonus</i>		
		<i>a quo Lysimachia in Thracia can-</i>			<i>(Justino est Antipater, et Geor-</i>		
		<i>ditæ, 17. 1. 2.</i>			<i>gio) et Alexander, 16. 1. 1. et</i>		
					<i>2.</i>		4
			4906	121	xxvii. <i>Demetrius, 16. 1. 18.</i>		
			4912	122	xxviii. <i>Pyrhus mens. 7. 16. 2.</i>		6
4916	124	ii. <i>Ptolemæus Philadelphus, 26. 2.</i>			<i>3.</i>		
		<i>7.</i>	38	4913	xxix. <i>Lysimachus, 16. 3. 2.</i>		
			4918	124	xxx. <i>Ptolemæus cognomento Ce-</i>		5
					<i>raunus 17, 2. 4. et 24. 1. 8.</i>		1
			4919		xxxi. <i>Meleagrus mens. 2.</i>		
4954	133	iii. <i>Ptolemæus Evergetes, de quo</i>			xxxii. <i>Antipater, dies, 45.</i>		
		<i>26. 2. 1.</i>			xxxiii. <i>Sosthenes, 24. 5. 13.</i>		
			4921	125	xxxiv. <i>Antigon. Gonatus, 25. 1. 1.</i>		2
					<i>et 26. 3. 8.</i>		
4980	140	iv. <i>Ptolemæus Philopator, 29. 1.</i>	4957	134	xxxv. <i>Demetrius, 28. 1. 1.</i>		6
		<i>4</i>	17	4967	xxxvi. <i>Antigonus, 28. 3. 16.</i>		10
				4982	140	xxxvii. <i>Philippus, 28. 4. 16.</i>	15
4997	144	v. <i>Ptolemæus Epiphanes, 30. 2. 6</i>			<i>cum quo Germani bellum gess-</i>		14
		<i>et 31. 1. 1</i>	24	4997	<i>runt ab U. C. 551. Eutr.</i>		
			5024	151	xxxviii. <i>Perses, 32. 3. 4. 33. per</i>		
					<i>tot.</i>		10
5021	150	vi. <i>Ptolemæus Philometor, 34. 2.</i>	5026		<i>ab U. C. 550. bellum Persicum,</i>		
		<i>7</i>	35	5034	153	<i>Macedonum regnum defecit.</i>	

AM Oly.		SYRIÆ et BABYLONIÆ.		AM		ASIÆ.	
4888	117	i. <i>Seleucus, Nicanor, 15. 4. 1, &amp;c.</i>		2478		<i>Agathocles Syracusis tyrannidem</i>	
						<i>exercet. lib. 22.</i>	
4917	124	<i>Seleucus, capto Demetrio in Cili-</i>	32	4882		<i>In Asiâ primus regnavit Antigo-</i>	18
		<i>ciâ, SYRIÆ et ASIÆ pariter</i>				<i>nus, 13. 4. 14. &amp;c.</i>	
		<i>imperavit, 16. 2. 6.</i>		4900	ii.	<i>Demetrius qui et Poliorcetes,</i>	
						<i>15. 4. 22. &amp;c.</i>	



# EXCERPT. CHRONOL.

4920	125	ii. <i>Antiochus Soter</i> , 17. 2. 10.	19		
4939	129	iii. <i>Antiochus</i> , qui vocabatur <i>Theos</i>	15	4954	<i>Parthis à Macedonum imperio recedentibus, primus regnavit</i> ARSACES, 41. 4. 6.
4954	133	iv. <i>Seleucus Callinicus</i> , 27. 1. 1.	20		
4974	138	v. <i>Seleucus Ceraunus</i> .	3		
4977	139	vi. <i>Antiochus Magnus</i> , 29. 1. 3.	36	4963	Anno ab U. C. 517, ut <i>Eutrop.</i> <i>Hamilcar occisus</i> , cui successit <i>Hasdrubal</i> , 44. 5. 6, et 7.
5006		<i>Bellum Rom. Antiocho</i> , anno ab U. C. 560, <i>Entr.</i>		4986	ab U. C. 534. <i>Annibal imperator Carth.</i> 44. 5. 8.
5013	148	vii. <i>Seleucus</i> , qui et <i>Philopator.</i>	12	5011	ab U. C. 534, <i>bellum cum Gallis</i> grecis.
	151	viii. <i>Antiochus Epiphanes</i> 34. 2. 7.	11		

Ann. mun	Oly.	ÆGYPTO.		Ann. mun	Oly.	SYRIÆ et ASIÆ.	
5052	159	Ab U. C. 606, bellum Achai- cum, 34. 1.		5036	154	ix. Antiochus Eupater, 34. 3. 1.	2
5056		vii. Ptolemæus Euergetes.	29	5038		x. Demetrius Soter. 34. 3. 9.	12
5085	166	viii. Ptolemæus Physcon, qui et Soter, 38. 8. 2, &c.	17	5050	157	xi. Alexander, 35. 1. 7. mens. 10.	9
5102	170	ix. Ptolemæus, qui et Alexan- der, 39. 4. 1.	10	5060	160	xii. Demetrius, 35. 2. 2.	3
5112	173	x. Ptolemæus Physcon, qui à matre fuerat ejectus, 20. 5. 1.	3	5063		xiii. Antiochus Sidetes 36. 1. 8.	9
5120	175	xi. Ptolemæus Dionysius.	30	5072	163	xiv. Demetrius iterum, 38. 10. 11.	4
		xii. Cleopatra.	20	5076	164	xv. Antiochus Grypus, 39. 1. 9.	12
5150	182	Cleopatra et Antonius semet in- terficiunt, et Ægyptus sit Romana provincia.		5088	167	xvi. Antiochus Cyzicenus, 39. 2. 16.	18
5172	187	Lagidei in Ægypto regnavê- runt ann. CCXCV.		5106	175	xvii. Philippus Antiochus in Parthos fugiens Pompeio se deinceps tradidit, post quem Philippus captus est à Ga- binio. Hujusque Syria possessa per re- ges in Romanorum ditionem cessit. Bellum Mithridaticum anno ab U. C. 662. ut Eutrop. 37. 1. 7. Primus Rom. singulare impe- rium arripuit C. JULIUS CÆSAR, mens. 6. Rom. II. Octavianus Cæsar AUGUSTUS, mens. 6. Ab eo, an. U. C. 726, ut Eutr. Hispania domita Junus clau- sus. 44. 5. 8.	2 4

## PRÆFATIO

*Justini* JUSTINI. *Sapientia*

<sup>2</sup>QUUM multi ex Romanis, etiam Consularis dignitatis viri, res Romanas Græco peregrinòque sermone in historiam contulissent: sive æmulatione gloriæ sive varietate et novitate operis de-

### NOTÆ.

1 JUSTINI.] Tria potissimùm de Justino quærenda mihi visa sunt. Quis fuerit? quod habuerit nomen? quo vixerit tempore? 1. Eum cum Justino martyre confudit Martinus Polonus, sed malè: Hic enim Romanus, ille Syrus fuit, ex Flavia Neapoli Syriæ Palæstinæ urbe oriundus: ille Græcè, hic Latine scripsit, ille Christianus, hic Gentilis, teste Orosio: quod etiam patet, ex iis, quæ Lib. 30. de Mose, Josepho, et Israelitis absurda planè memorat: adde quod nec Eusebius, nec Hieronimus, nec Photius historiam hanc epitomen inter Martyris scripta usquam reposuerint. 2. In libro Antoni Arnoldi dicitur Justinus Frontinus; et in codice Bibliothecæ Medicæ vocatur M. Junianus Justinus, quod verius putem ob antiquitatem libri, quippe qui Longobardicis scriptus sit literis. 3. Fuerunt nonnulli qui Justinum vixisse dixerint, postquam Imperium Constantinopolim translatum fuerit, idque ob illa verba Libri 8. *Græciam etiam nunc, et viribus, et dignitate, orbis terrarum principem:*

sed iis assentiri vix possum; illa enim particula, *etiam nunc*, non significat tempus quo scripsit, sed de quo scribit. Sub Antonino Pio cum vixisse probabilius dixerim: quod colligitur ex verbis istis Præfationis: *Quod ad te, Imperator Antonine, non tam cognoscendi, quàm emendandi causa transmissi.* Idem censuerunt Martinus Polonus, Philippus Bergomas, et Joannes Aventinus.

2 Quum multi ex Romanis, etiam Consularis dignitatis viri.] Duo præcipuè Græcè scripsisse memorantur, ambo Consules; quorum Alter A. Posthumius Albinus cum L. Lucullo; alter Publius Rutilius Rufus cum Caio Mallo Consul fuit: ille Romanam Historiam, hic bellum Numantinum, cui tribunus militum interfuerat, Græcè scripsit; Cum verò in Præfatione sua imperitiæ veniam dari sibi peteret Albinus quod homo Romanus Græca oratione uteretur, Marcus Cato dixisse fertur, Mirum esse sanè, quod Albinus culpam deprecari, quàm culpâ carere maluerit. Ita Gellius.

† Operis  
Ed Junt.  
et Oxon  
Codex.

lectatus, <sup>1</sup>vir priscae eloquentiae, <sup>2</sup>Trogus Pompeius, Græcas, et totius orbis historias Latino sermone composuit: ut, cum nostra Græcæ, Cræca, quoque nostrâ linguâ legi possent; prorsus <sup>3</sup>rem magni et animi et corporis adgressus. Nam cum plerisque auctoribus singulorum regum vel populorum res gestas scribentibus, opus suum ardui laboris videatur: nonne nobis Pompeius Herculeâ audaciâ ordinem terrarum adgressus videri debet: cujus libris omnium seculorum, regum, nationum, populorumque res gestæ continentur? Et quæ historici Græcorum, prout commodum cuique fuit, inter se segregatim occupaverunt, omissis quæ sine fructu erant, ea omnia Pompeius divisa temporibus, et serie rerum digesta, composuit. Horum igitur quatuor et quadraginta voluminum (nam totius operis edidit) per otium, quo in urbe versabar, cognititæ quæque dignissimâ exarpsi: et omissis iis, quæ nec cognoscendi utilitate jucundâ, nec exemplo erant necessaria, breve veluti florum corpusculum feci: ut haberent, et qui græca didicissent quo admonerentur: et qui non didicissent, quo instruerentur. <sup>4</sup>Quod ad te, non tam cognoscendi, quàm emendandi causâ transmissi: simul ut et otii mei, cujus, et <sup>5</sup>Cato reddendam operam <sup>6</sup>putat, apud te ratio constaret. Sufficit enim mihi in hoc tempore iudicium tuum, apud posteros, cum obtreccionis invidia decesserit, industriæ testimonium habituro.

## NOTÆ.

1 Vir priscae eloquentiæ.] Trogum severissimum auctorem Plinius, disertissimum Vopiscus appellat.

2 Trogus Pompeius.] E Vocontii Galliae Narbonensis populis, ut ipse fatetur libro 43, oriundus; illius avus Trogus Pompeius Sertoriano bello civitate donatus est à Cneio Pompeio, à quo Pompeii nomen illi fuit inditum; ejus pater sub Caio Cæsare militavit, epistolarum, legationum, et annuli curam habuit. Quare peccaverunt graviter, et Joannes Gerundensis, cum illum Hispanum facit, et Philippus Bergomas, cum Justinum præceptorem fuisse, et sub Antonino Pio floruisse scribit: certum enim ex aliis

ferè omnibus, sub Augusto eum vixisse.

3 Rem magni et animi et corporis.] Non de corporis robore loquitur; modo enim corpus erudito labori ferendo par sit, satis est: sed legendum Rem magni et animi et operis, ut Livius habet, quem Justinus imitatus est, res est præterea immensi operis.

4 Quod ad te.] Editiones plurimæ antiquiores habent, ad te Imperator Antonine, opus enim suum Antonino Pio dicavit Justinus. [Quod absurdum.]

5 Cato.] Major, cui Censoris nomen fuit.

6 Putat.] In Principio Originum suarum, ex Cicerone pro Plancio.

# JUSTINI

## HISTORIARUM PHILIPPICARUM,

### ET TOTIUS MUNDI ORIGINUM

#### ET TERRÆ SITUS

EX

*Henry* TROGO POMPEIO. *Sapientia*

### LIBER I.

#### BREVIARIUM CAPTUM.

1. *Assyriorum prima Monarchia sub Nino.*
2. *Semiramidis, à filio tandem interfectæ, Imperium.*
3. *Postremus Assyriorum Rex Sardanapalus.*
4. *Medorum Monarchia sub Astyage, Cyri avo.*
5. *Cyri pueritia, adolescentia; et Harpagi ad Cyrum admonitio, &c.*

#### NOTÆ.

1 PHILIPPICARUM.] Apud Græcos et Demosthenes Orationes suas in Philippum habitas, et Theopompus Chius, Isocratis, discipulus, historias de rebus à Philippo gestis Philippicas inscripserunt: Demosthenem imitatus Cicero orationes suas in Marcum Antonium dixit Philippicas, quòd quemadmodum ille in Philippum, ita ipse in Marcum Antonium invehere-  
tur. Theopompum secutus Trogius, et ipse historias Philippicas appella-

vit; quòd de rebus à Macedoniæ regibus gestis agerunt: nam à libro 7, ad 41, agit de regno Macedonico, cuius dignitatem Philippus, Alexandri Magni pater, multàm amplificavit.

2 ORIGINUM ET TERRÆ SITUS.] Bongarsius censet libros septem primos, fuisse mundi origines: terræ verò situs, quos pollicetur inscriptio, putat esse regionum descriptiones, quæ à Justino omissæ, à Trogo non item,

6. *Sybarem belli comitem Cyrus nobili præmio donat, et Astyagum regno spoliat.*
7. *Cræsum vincit, et Lydos debellat, ac sub jugo astutè retinet. Candaulis tragædia.*
8. *Bellum Scythicum, in quo initia Cyro felicia, finis autem luctuosissimus.*
9. *Cambyzes Cyro succedit, et suomet gladio conficitur. Legitimo hærede Mergide sublato, Magi rerum potiuntur. Ositanes, aliorum principum operâ adjutus, Magos de medio tollit.*
10. *Darius ex equi hinnitu, serouli industriâ, fit tertius Persarum Rex, &c.\**

## CAPUT I.

*Assyri-  
rum prima  
Monarchia  
sub Nino.*

Anno  
Mundi  
1997. An-  
te Chri-  
stum 2035.

**PRINCIPIO** rerum, gentium, nationumque imperium penes REGES erat: quos ad fastigium hujus majestatis, non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio provehebat. Populus nullis legibus tenebatur: arbitria principum pro legibus erant. Fines imperii tueri magis, quàm proferre, mos erat: intra suam cuique patriam regna finiebantur. <sup>1</sup>Primus omnium Ninus, Rex <sup>2</sup>Assyriorum, veterem, et quasi avitum gentibus morem, novâ imperii cupiditate mutavit. Hic primus intulit bella <sup>3</sup>finitimis, et <sup>4</sup>rudes adhuc ad resistendum populos, terminos usque <sup>5</sup>Libyæ, perdomuit. Fuere quidem temporibus

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Initio rerum Reges imperabant gentibus et nationibus.

<sup>b</sup> Gentes ignaras artis militaris usque ad fines Libyæ vicit.

## NOTE.

1 *Primus omnium Ninus.*] Filius Nembroth seu Beli, qui turris Babel ædificandæ Princeps, novum sibi rudes in populos usurpavit Imperium. Nimia in eum pietate Ninus Idololatricam induxisse fertur; dum reos, qui ad ejus statuam confugerent, puniri vetuit.

2 *Assyriorum.*] Eorum regio ferè totâ ultra Tigrim sita est, Mediam et Susianam versus. Ab Assur Semi filio dicti sunt: quare Assur, modò pro gente, modò pro Principe Assyriorum sumitur passim in sacris literis; ideo Ninus ab Epiphanio vocatur Assur, filius Nembroth.

3 *Finitimis.*] Assyriis: illius enim pater Belus, Chami nepos, Babylonis tantum imperavit; sed Ninus gloriæ cupidus, Assyriis bello victis, Assyriorum Rex dici quàm Babyloniorum,

maluit; quòd hoc paternam, illud propriam virtutem commendaret.

4 *Libyæ.*] Libya multiplex fuit. Propriè dicta ab Ægypto ad Tripolitanam regionem, et Syrtim majorem juxta Æthiopiam, et mare Mediterraneum erat extensa; ubi nunc regnum Barca. Olim Libya strictè sumpta Maritima et Cyrenaica.

5 *Temporibus antiquioribus.*] Horum temporum historia fabulis corrupta est: Dynastiæ enim quindecim, quas ab Africano, sive Manethone mutatas Eusebius ante Abrahamum memorat, commentitiæ sunt. Si enim annos dinumeres, earum initium 1735 annis Adami ortum antevertit. Quod quàm absurdum sit quis non videt? Primus enim Rex Ægypti Mesraim Cami filius, et Noëm nepos ferè æqualis fuit.



antiquiores <sup>1</sup>Vexoris <sup>2</sup>Ægypti, et <sup>3</sup>Scythiæ <sup>4</sup>rex Tanaus; quorum alter <sup>in</sup> Pontum, alter usque Ægyptum excessit. Sed longinqua, non finitima bella gerebant: nec imperium sibi, sed populis suis gloriam quærebant; contentique victoriâ, imperio abstinebant: Ninus magnitudinem quæsita dominationis, continuâ possessione firmavit. Domitis igitur proximis, cum accessione virium fortior ad alios transiret, et PROXIMA quæque victoria instrumentum sequentis esset, totius Orientis populos subegit. Postremum illi bellum cum <sup>5</sup>Zoroastre, rege <sup>7</sup>Bactrianorum fuit: qui primus dicitur artes magicas invenisse, et mundi principia, siderumque motus diligentissimè spectasse. <sup>8</sup>Hoc occiso, et ipse <sup>9</sup>decessit, relicto impubere adhuc filio Ninyâ et uxore <sup>10</sup>Semiramide.

CAP. II. <sup>2</sup>Hæc nec immaturo ausa tradere Imperium, nec ipsa

A.M. 2044.  
Ant. C.  
2008.  
A.M. 2048.  
Ant. C.  
2004.  
Semiramidis imperium.

## INTERPRETATIO.

<sup>2</sup> Hæc cum videret tot ac tantos populos famina non parituros, qui vix uni viro patienter obedirent; fingit se Nini filium esse, non uxorem; puerum, non feminam; non ausa Imperium committere puerulo, nec ipsa palam regere.

## NOTÆ.

1 *Vexoris.*] Sesostris dicitur Herodoto et Diod. Ramestes Amm. Marcellino, Setosius Manethoni. Sed fabulosus est: nisi fortè sit Osiris ille, qui dictus est Bacchus Ægyptius, vel Orus ejus filius, Hercules Libyus nuncupatus; qui victoriis suis terrarum orbem illustrarunt, sed post Ninum regnarunt.

2 *Ægypti.*] Quæ hinc ad Sienam, et Æthiopiam, indè ad Arabiam, et Palæstinam pertinet.

3 *Scythiæ.*] Duplex est, citerior et ulterior: Citerior intra Imaum Montem, Mare Caspium, et Scythicum, *Moscovy.* Ulterior extra Imaum, quæ in Ortum longè extenditur, ubi nunc *Cathay.*

4 *Rex Tanaus.*] Hunc Taunasim vocat Jornandes; sed quis fuerit, quo tempore vixerit, an nomen fluvio Tanaï dederit, an potius ab ipso acceperit, incertum.

5 *In Pontum.*] Pontus Asiæ Minoris provincia propter Pontum Euxinum ex una parte, Bithyniam et Paphlagoniam ex alterâ.

6 *Zoroastre.*] Non Chus, Chami filius, avus Nini, ut *Greg. Tur.* Nec Nembroth, Nini pater, fuit, ut Græci putarunt, ex *Epiph.* sed nobilis Persa, ex *Euseb. Arnab. et Clem. Alexand.* qui

in Asiæ interiore penetrans, Bactrorum oppidum condidit, Astrologiam calluit primus, et magiam exercuit. Ictus fulmine interiisse dicitur. *Chron. Alex.*

7 *Bactrianorum.*] Qui ultra mare Caspium, Indorum finitimi ad Oxum flumen habitant. *Usbeck.*

8 *Hoc occiso.*] Diodorus, et alii de illius morte nihil habent, sed Ninum ab eo semel victum, tandem repetito certamine victorem, arcem Bactrorum arte Semiramidis occupasse, thesaurisque secum asportasse memorant.

9 *Decessit.*] Ita Diodorus et alii plerique; sed Dinon rem aliter apud Ælianum narrat; vult enim eum jussu Semiramidis necatum; quæ, ubi summam ab eo potestatem ad quinque dies obtinuisset, illum occidi jussit.

10 *Semiramide.*] Fuit, ex *Chron. Alex.* Nini mater et uxor: undè Persæ matres pro uxoribus habuerunt. *Ex Diod.* Ascalonita filia dæz Derceto, cujus jussu in loco deserto exposita, à columbis nutrita fuit; deinde à pastoribus educata, ob pulchritudinem Menoni Syriæ præfecto nupsit; et post expugnatam Bactrorum arcem, eam Ninus duxit in uxorem, invito Menone, qui dedecoris impatiens, sibi cruentas intulit manus. *Diod. et Ctesias.*

A.M. 2049.

Ant. C.

2003.

palam tractare, tot ac tantis gentibus vix patienter uni viro, nedum fœminæ, parituris, <sup>1</sup>simulat se pro uxore Nini, filium; pro fœmina, puerum. Nam et statura utrique mediocris, et vox pariter gracilis, et lineamentorum qualitas matri ac filio similis. Igitur brachia ac crura velamentis, caput tiarâ tegit: et ne novo habitu aliquid occultare videretur, eodem ornatu et populum vestiri jubet: quem morem vestis exindè gens universa tenet. Sic primis initiis sexum mentita, puer esse credita est. Magnas deinde res gessit: quarum amplitudine, ubi invidiam superatam putat, quæ sit fatetur, quæmve simulasset. Nec hoc illi dignitatem regni ademit; sed admirationem auxit; quòd mulier non fœminas modo virtute, sed etiam viros anteiret. Hæc <sup>2</sup>Babyloniam condidit, murumque urbi cocto latere circumdedit, arenæ vice bitumine interstrato: quæ materia in illis locis passim è terrâ exæstuat. Multa et alia præclara hujus reginæ fuêre. Si quidem non contenta acquisitos viro regni terminos tueri, <sup>3</sup>Æthiopiam quoque Imperio adjecit. Sed et <sup>4</sup>Indiæ <sup>5</sup>bellum intulit; quòd præter illam et Alexandrum Magaum nemo intravit. Ad postremum, cùm concubitum filii petiisset, ab eodem <sup>6</sup>interfecta est, duos et quadraginta annos post Ninum regno potita. Filius ejus Ninyas, <sup>b</sup>contentus elaborato à parentibus Imperio, <sup>7</sup>belli

A.M. 2091.

Ant. C.

1961.

## INTERPRETATIO.

b Contentus regno armis acquisito à parentibus.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Simulat se.] Hoc simile vero non videtur: cùm Ninyas infantulus esset, natus extremis Nini temporibus: Semiramis verò ex *Diod.* nata annos 21; quippe quæ duos jam liberos Hypatem et Hydaspem ex Menone susceperat: pretereà nota erat omnibus ob reagentas in Bactrianos.

<sup>2</sup> Babyloniam condidit.] Inchoatam à Belo amplificavit, ut Niniven à Nino conditam superaret. Murorum ambitus erat 365 stadiorum: altitudo 50 orgyrorum, id est, ulnarum, ex *Plinio*: latitudo aliquando plus spatii, quàm duobus curribus satis esset, obtinebat: turres erant 250. Inter murum et domos erat via duorum olethorum, id est, 200 pedum, ex *Suidâ*. Pontem super Euphratem ad stadia 160 perduxit: tum ex utrâque pontis regione extruxit arces, unde in totam regionem prospectum haberet: deindè hortos condidit amœnissimos, &c. Babylon ad Euphratem sita erat; ex illius ruinis Civitas condita ad Tigrim, quæ olim Seleucia magna, nunc, *Bagdat* dicitur.

<sup>3</sup> Æthiopiam.] Duplex est, superior et inferior. Prima sub Ægypto inter Nilum et finum Arabicum, *Abyssinia*. Altera ultra Æquatorum extenditur, et antiquis ignota fuit, *Monomotapa*, *Congo*, &c.

<sup>4</sup> Indiæ.] Asiæ regio inter flumen Indum ad Occasum, et Serum fluvium ad Ortum extensa, quas in partes à Gange divisa est. *Indostan*.

<sup>5</sup> Bellum intulit.] Cùm ingenti exercitu Staprobatem Indorum regem bello lacerasset; et eum bis, semel in Indo flumine prælio navali, iterum certamine terrestri vicit: sed paulò post ab eo victa et læsa fugit, amissâ tertia exercitus parte, *Diod.*

<sup>6</sup> Interfecta est.] Regno cessisse filio, et se subduxisse refert *Diod.* sed fidem Justino fecit nota omnibus mulieris improbitas.

<sup>7</sup> Belli studia, &c.] Instituit tamen, ut singulis provinciis imperaretur certus militum numerus, qui semper in Urbe regi ipsi præstò essent; quibus post annum exautoratis, alii sufficerentur, ut exercitum semper haberet

studia deposuit; et veluti sexum cum matre mutasset, rarò à viris visus, in fœminarum turba consenuit. <sup>1</sup>Posteri quoque ejus, id exemplum sequuti, responsa gentibus per internuntios dabant. Imperium Assyrii, qui postea <sup>2</sup>Syri dicti sunt, <sup>3</sup>mille trecentis annis <sup>4</sup>tenuere.

CAP. III. Postremus apud eos regnavit <sup>5</sup>Sardanapalus, vir <sup>Postremus</sup> muliere corruptior. Ad hunc videndum (quod nemini ante <sup>Assyrio-</sup> eum permissum fuerat) præfectus ipsius, Medis præpositus, no- <sup>rum rex</sup> mine <sup>Sardana-</sup> <sup>palus.</sup> <sup>7</sup>Arbactus, cum admitti magnâ ambitione ægrè obtinuis- <sup>Arbaces</sup> set; invenit eum inter scortorum greges purpuram colo nentem, <sup>Grav.</sup> et muliebris habitu, cum mollitiâ corporis, et oculorum lasciviâ, <sup>A.M. 3235.</sup> omnes fœminas anteiret, pensa inter virgines partientem. Qui <sup>Ant.C. 817.</sup> <sup>6</sup>bus visis, <sup>7</sup>indignatus tali fœminæ tantum virorum subjectum, tractantique lanam, ferrum et arma portantes parere; progressus ad socios, quid viderit refert: negat se ei parere posse, qui se fœminam malit esse, quàm virum. Fit igitur <sup>8</sup>conjuratio; bellum Sardanapalo inferitur. Quo ille audito, non ut vir regnum defensurus, sed ut metu mortis mulieres solent, primò <sup>9</sup>latebras circumspicit: mox deindè cum paucis et incompressis, in bellum progreditur. Victus, <sup>10</sup>in regiam se recepit; ubi,

## INTERPRETATIO.

<sup>2</sup> *Ægrè ferens tantam hominum fortium multitudinem subditam esse regi effeminato.*

## [NOTE.]

paratum, nullaque inter duces amicitia coalesceret.

<sup>1</sup> *Posteri.*] Non Assyriorum tantum Imperatores, sed multi etiam Asiæ reges hanc et vivendi, et regnandi rationem sequuti sunt.

<sup>2</sup> *Syri.*] Qui inter Armeniam, Ciciham, Mesopotamiam, Arabiam, Palæstinam ad Mare Mediterraneum habitabant. Nunc *Souristan*. Sæpè cum Assyriis confunduntur. Europæi enim regionum illarum ignari, quidquid à mari Sidonio ad Euphratem usque patet, modò Syriam, modò Assyriam; et populos modò Syros, modò Assyrios vocarunt.

<sup>3</sup> *Annis mille trecentis.*] Ctesias numerat annos 1360. Velleius 1700, vel, ut Lipsius corrigit, 1230. Africanus 1484. Eusebius 1240, quod verius putem, Oros. 1164. Georgus Monachus 1360, sed alii initium sumunt à Nino, à <sup>ii</sup> à Belo, qui ante Nindm annos 65 regnavit.

<sup>4</sup> *Tenuere.*] Reges recenset Africanus 41. Diod. 30. Eusebius 36. Velleius 33. Oros. 50.

<sup>5</sup> *Sardanapalus.*] Vel Thonoscon-

coleras, non Assaraddon Senecheribi filius, ut vult Genebrardus: sed hæres et filius Anaxindaraxis Assyriorum regis.

<sup>6</sup> *Muliere corruptior.*] Dum Jonas Ninivitas ad pœnitentiam hortaretur egit ille publicam: sed mox ad libidines rediit.

<sup>7</sup> *Arbactus.*] Vel Arbaces, Medorum qui Niniven quotannis mittebantur, præfectus, à Beleso Chaldæo divinationis perito ad imperium invadendum excitatus in regem conjuravit. *Diod.*

<sup>8</sup> *Conjuratio*] Arbaces Medos, Persas, et Arabes: Belesus Babylonios ad partes suas traxit.

<sup>9</sup> *Latebras.*] Diodorus tamen refert hostes ab eo ter superatos, sed Arbacem corruptis Bactrianorum copiis, et occiso Salemeno reginæ fratre, tandem vicisse.

<sup>10</sup> *In regiam.*] Fortiter hostium impetus ad tertium usque annum repulit: sed cum Tigris, ad quem Ninive sita erat, continuus excrescens imbribus, muros ad stadia 20 evertisset, Urbs capta est. *Diod.*

A.M.3235. extructâ <sup>1</sup>incensâque pyrâ, et se et divitias suas in incendium  
Ant.C.817. mittit: hoc solo imitatus virum. Post hunc rex constituitur  
interfector ejus Arbaces, qui præfectus <sup>2</sup>Medorum fuerat. Is  
Imperium ab Assyriis <sup>3</sup>ad Medos transfert.†

*Medorum  
Monar-  
chia sub  
Astyage  
Cyro avo.*

CAP. IV. <sup>4</sup>Post multos deinde reges, per ordinem successio-  
nis, regnum ad Astyagen descendit. Hic per somnum vidit ex  
naturalibus filiz, quam unicam habebat, vitem enatam, cujus  
palmitē omnis Asia obumbraretur. Consulti harioli, ex eâdem  
filiz nepotem ei futurum, cujus magnitudo prænuntiatur, regni-  
que ei amissionem portendi, responderunt. Hoc responso exter-  
ritus, neque claro viro, neque civi filiam, ne paterna maternâque  
nobilitas nepoti animos extolleret; sed ex gente, obscura tunc  
temporis, Persarum, Cambysi mediocri viro in matrimonium  
tradidit. Ac ne sic quidem somnii metu depositus, gravidam ad  
se filiam arcessit, ut sub avi potissimum oculis partus necaretur.

A.M.3458.  
Ol. 46. 2.  
Urb.C.158.  
Ant.C.594.

Natus infans <sup>5</sup>datur occidendus Harpago, regis amico et arcano-  
rum participi. Is veritus, si ad filiam mortuo rege venisset Impe-  
rium, quia nullum Astyages virilis sexus genuerat, ne illa necati  
infantis ultionem, quam à patre non potuisset, à ministro exige-  
ret; <sup>6</sup>pastori regii pecoris puerum exponendum tradit. Fortè  
eodem tempore et ipsi pastori filius natus erat. Ejus igitur uxor,  
audita regii infantis expositione, summis precibus rogat, sibi  
afferri ostendique puerum. Cujus precibus fatigatus pastor, re-  
versus in sylvam, invenit juxta infantem canem fœminam, par-  
vulo ubera præbentem, et à fœris alitibusque defendentem. Mo-  
tus et ipse misericordiâ, quâ motam etiam canem viderat, pue-  
rum defert ad stabula, eâdem cane anxie prosequente. Quem  
ubi in manum mulier accepit, veluti ad notam [puer] allusit:  
tantusque in illo vigor, et dulcis quidam blandientis infantis risus  
apparuit, ut pastorem uxor ultrò rogaret, [quod suum partum,

#### INTERPRETATIO.

a *Ut permitteret, et filium suum pro eo exponere, et hunc infantem educare, cui  
fortunam adfuturam sperabat. Sed hoc parum verisimile.*

#### NOTE.

1 *Incensâque pyrâ.*] Ita ferè omnes:  
Clitarchus tamen apud Athenæum re-  
fert, cum regno spoliatum in senio  
decessisse.

2 *Medorum.*] Persis, Parthis, et As-  
syriis finitimi, secundum mare Cas-  
pium habitant. *Sirvan.*

3 *Ad Medos transfert.*] Ita tamen,  
ut concesserit Belsæ Babyloniam; et  
Nineven Phuli Assyrio, qui conjura-  
tionis fuerat particeps. Ille post Bel-  
lesi mortem, occupatâ Babylonâ As-  
syriorum imperium restauravit. De  
illius posteris frequens in sacris literis  
mentio.

4 *Post multos deinde reges.*] Alii sep-  
tem alii novem numerant, sed omnes  
ferè nullius nominis, præter unum  
Arphaxet à Merodaco superatum.

5 *Datur occidendus.*] Eadem habent  
Herodotus et Diod. et alii omnes; ex-  
cepto uno Xenophonte, qui diversa  
penitus memorat; sed cùm Cyropai-  
diam, non ad historiæ fidem, sed ad  
effigiem justî imperii scripserit, alio-  
potius, quàm ipsi, fides adhibenda.

6 *Pastori.*] Cui nomen fuit Mithri-  
dates.

pro illo exponeret] permitteret [que] sibi, sive fortunæ ipsius, sive spei suæ puerum nutrire. Atque ita permutatâ sorte parvulorum, hic pro filio pastoris educatur: ille pro nepote Regis exponitur. Nutrice Spaco [1] postea nomen fuit, quia eanem Persæ sic vocant. Herod.  
Eras.

CAP. V. Puer deinde, cum inter pastores esset imperiosus, <sup>1</sup>Cyri nomen accepit. Mox rex inter ludentes sorte delectus, cum per lasciviam contumaces flagellis cecidisset, à parentibus puerorum querela est regi delata, indignantibus à servo Regio, ingenuos homines servilibus verberibus affectos. Ille aposito puer et interrogato, cum nihil mutato vultu, *fecisse se ut Regem*, respondisset; admiratus constantiam; in memoriam somnii responsique revocatur. Atque ita cum et vultus similitudo, et expositionis tempora, et pastoris confessio convenirent, nepotem agnovit. Et quoniam defunctus sibi somnio videretur, <sup>2</sup>agitato inter pastores regno; animum minacem duntaxat in illo fregit. Cæterum Harpago amico suo infestus, in ultionem servati nepotis, filium ejus interfecit, <sup>3</sup>epulandumque patri tradidit. Sed Harpagus ad præsens tempus dissimulato dolore, odium regis in vindictæ occasionem distulit. Interjecto deinde tempore, cum adolevisset Cyrus, dolore orbitatis admonitus, scribit ei *ut ablegatus in Persas ab avo fuerit; ut occidi eum parvulum avus jusserit; ut beneficio suo servatus sit; ut regem offenderit; ut filium amisit;* hortatur, exercitum parat, et pronam ad regnum viam ingreditur, Medorum transitionem pollicitus. Epistola, quia palam ferri nequibat, regis custodibus omnes aditus obsidentibus, exenterato lepori inseritur; lepùsque in Persas Cyro ferendus, fido servo traditur: addita retia, ut sub specie venatoris dolus lateret.

CAP. VI. Lectis ille epistolis, eadem somnio aggredi jussus est: sed præmonitus, ut quem primum postera die obvium habuisset, socium ceptis assumeret. Igitur antelucano tempore ruri iter ingressus, obvium habuit servum de ergastulo cujusdam Medi, nomine Sybarem. Hujus requisitâ origine, ut in Persis genitum <sup>Sybarem belli comitem Cyrus assumit et Astyagem regno spoliatur.</sup> audivit, demptis compedibus, assumptoque comite, Persepolim

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Et quia somnium jam sortitum effectum videbatur, imperio inter pastores simulato, illius mentem audacem minis terruit.

## NOTE.

1 *Cyri nomen.*] Cyrus Persico sermone solem significat, ex Ctesid et Phutarcho.

2 *Agitato inter pastores.*] Ab hariolis ne illum occideret, impeditus. Somnio enim jam factum esse satis dicebant, cum ille Regem inter pastores agisset.

3 *Epulandumque patri.*] In cæna filium necatum partim assatum, partim elixum vorandum proposuit, et cenâ peractâ jussit afferri reliquias, ut inde si quid placeret, sibi sumeret Harpagus. *Persepolim.*] In medio Persidæ, ad Gomane fluvium.

regreditur. Ibi, convocato populo, <sup>1</sup>jubet omnes præsto cum securibus adesse, et sylvam viæ circumdatam excidere. Quod cum strenuè fecissent, eosdem postero die apparatus epulis invitat: deinde cum alacriores ipso convivio factos videret, rogat, <sup>2</sup>*Si conditio proponatur, utrius vitæ sortem legant, hesterni laboris, an præsentium epularum? Præsentium*, ut acclamavere omnes, ait; *Hesterni similem labori omnem vitam acturos, quoad Medis pareant: se secutos, hodiernis epulis*. Lætis omnibus, Medis bellum infert.

A.M.3493.  
Ol. 54. 4.  
Urb.C.192  
Ant.C.559.

Astyages meriti sui in Harpagum oblitus summan belli eidem committit: qui exercitum acceptum statim Cyro per deditionem tradidit, regisque crudelitatem perfidia defectionis ulciscitur. Quod ubi Astyages audivit, contractis undique auxiliis, ipse in Persas proficiscitur: et repetito alacrius certamine, pugnantibus suis, partem exercitus à tergo ponit, et tergiversantes, ferro agi in hostes jubet; ac denuntiat suis *ni vincerent non minus fortes etiam post terga inventuros, quam à frontibus viros: proinde videant, fugientibus, hæc, an illa pugnantibus acies rumpenda sit*. Ingens post necessitatem pugnandi, animus exercitui et vis accessit. Pulsâ itaque Persarum acies paulatim cederet; matres et uxores eorum obviam occurrunt: orant in prælium revertantur: cunctantibus, sublata veste, obscæna corporis ostendunt, rogantes, *num in uteros matrum vel uxorum velint refugere?* Hæc repressi castigatione, in prælium redeunt: et facta impressione, quos fugiebant, fugere compellunt. In eo prælio <sup>3</sup>Astyages capitur: cui Cyrus nihil aliud quam regnum abstulit: nepotemque in illo magis, quam victorem egit: eumque maximæ genti <sup>4</sup>Hyrcanorum præposuit. Nam in Medos reverti ipse noluit. Hic finis Medorum imperii fuit. Regnaverunt <sup>5</sup>annos CCCL.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Si illis optio detur utrius vitæ conditionem eligant, an laboris hesterni, an convivii hodierni? Postquam omnes acclamaverunt, Se electuros conditionem

convivii hodierni addidit eos transacturos totam vitam similem labori hesterni, quamdiu obedirent Medis: similem verò convivio hodierno, si se sequerentur.

## NOTE.

<sup>1</sup> *Jubet omnes.*] Libellum enim scripserat, quem se ex ipsâ Mediâ coram Persarum primatibus accepisse, simulat, in quo scriptum erat, Cyrum ab Astyage designatum esse Persarum ducem.

<sup>2</sup> *Astyages capitur.*] Dum illi Harpagus filii cadem exprobat, Harpago prodicionem objegit Astyages, qua Medos insontes ob unius pueri necem in servitutem redegisset. Herod.

<sup>3</sup> *Hyrcanorum.*] Qui inter mare Caspium et Oxum flumen habitant.

<sup>4</sup> *Præposuit.*] Apud se retinuit e.c. Herodoto, ne bellum renovaret: sed apud Medos Darium; sive Cyaxarem, Astyagis, non natura, sed adoptione, filium regnare voluit: Sic Pererius: at ne res novas moliretur, ejus filiam in uxorem duxit. Xenoph.

<sup>5</sup> *Annos CCCL.*] Ctesius et Herod. 317 numerant; si tamen, ab Arbace ad Astyagis cladem annos dinumeres, 258 tantummodò reperies. Marcellinus, CL.

**CAP. VII.** Initio regni, Cyrus Sybarem ceptorum socium, quem juxta nocturnum visum ergastulo liberaverat, comitemque in omnibus rebus habuerat, Persis præposuit, sororemque suam ei in matrimonium dedit. Sed civitates, quæ Medorum tributariæ fuerant, mutato Imperio, etiam conditionem suam mutatam arbitantes, à Cyro defecērunt: quæ res multorum bellorum Cyro causa et origo fuit. Domitis demùm plerisque, cùm adversus <sup>1</sup>Babylonios <sup>2</sup>bellum gereret, Babyloniis <sup>3</sup>rex Lydorum Cræsus, <sup>4</sup>cujus opes et divitiæ insignes eâ tempestate erant, <sup>5</sup>in auxilium venit: <sup>6</sup>victusque jam de se sollicitus, <sup>7</sup>in regnum refugit. Cyrus quoque post victoriam, compositis in Babyloniâ rebus, bellum transfert in Lydiam. Ibi fortuna prioris prælii perculsum jam Cræsi exercitum, <sup>8</sup>nullo negotio fundit: Cræsus ipse <sup>9</sup>capitur. Sed quantò bellum minoris periculi tantò et <sup>10</sup>mitior victoria fuit. Cræso et vita, et patrimonii partes, et urbs <sup>11</sup>Barce concessa sunt: in quâ etsi non regiam vitam, proxi-

*Cyrus Cræsum vincit sub jugo retinet.*  
A.M.3494.  
Ol. 55. 1.  
Urb.C.193.  
Ant.C.538.

Vide notas.

A.M.3506.  
Ol. 58. 1.  
Urb.C.205.  
Ant.C.546.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Babylonios.*] Ut hoc clariùs intelligatur aliquid breviter de regibus Babyloniis dicendum; primus fuit Phul, ut diximus; cui successerunt Theclatphalazar, Salmanassar, Sennacherib, Assarhaddon, Merodachus ejus affinis, Benmerodach, Nabuchodonozor senior, Nabuchodonozor magnus, Evilmerodach et Balthazar. Hos omnes regnasse ex sacris Lateris constat: sed alii Darium Medum, alii Balthazarem victum à Cyro volunt: primam sententiam tuentur antiquiores multi, Berosus, Megasthenes, et Abydenus apud Eusebium: alteram recentiorum plerique, Xenophontem, et Josephum sequuti. Ille Laborasarchodo, id est, Balthazare, ob pravam indolem à suis occiso, volunt Darium patriâ Medum, conjurationis participem, à proceribus in regem electum fuisse, eumque Nabonidum vocant. Hi verò quibus adhzreo, dicunt Darium Medum Cyro, dum Babyloniâ obsideret, adfuisse, et ab eo fuisse Babyloniis præpositum.

<sup>2</sup> *Bellum gereret.*] Babyloniâ post primum devictum, captam referunt omnes ferè historici.

<sup>3</sup> *Rex Lydorum.*] Asiz Minoris populi propter Phrygiâ Pactoli ripas incolabant.

<sup>4</sup> *Cujus opes.*] Quatuordecim Asiz populos intra Halym positos subegerat.

<sup>5</sup> *In auxilium venit.*] Ulturus inju-

rias Astyagi affini suo illatas. Aliathes enim Cræsi pater filiam Artienam ad pacem firmandam dederat Astyagi filio Cyaxaris, quocum bellum ideo gesserat, quòd Aliathes profugos Scythas recepisset. *Herod.*

<sup>6</sup> *Victus.*] Propter Halym fluvium, quem Thaletis industria transierat. J. Fr. Gronovius legit, *victusque jam ac desolatus*, quod verum est.

<sup>7</sup> *In regnum refugit.*] Ut socios, præsertim Egyptios, in auxilium vocaret: sedus enim cùm Amasi inerat.

<sup>8</sup> *Nullo negotio.*] Cruentum tamen fuisse prælium refert Herod. Licet propter camelorum odorem dimissis equis Lydi pedites cum Persis equitibus pugnarent.

<sup>9</sup> *Capitur.*] Non in prælio, sed expugnata quatuordecim diebus regiâ civitate, Sardi. Sociis auxilium ferre Cræso, per Cyri diligentiam non licuit.

<sup>10</sup> *Mitior victoria fuit.*] Vincit compedibus super rogum impositus fuit Cræsus, ut vivus cremaretur: sed cùm Solonem sæpiùs inclamaret, à quo audierat beatum in vitâ esse neminem; Cyrus ipse, reveritus fortunæ inconstantiam, illum flammis eripijussit. *Herod.*

<sup>11</sup> *Barce.*] Urbs est Pentapoleos, quo Cyri arma nondum pervenerant: hanc Barenem vocat Ctesias, quæ in Mediâ non procul ab Ecbatanis sita est. *Ex Stephano.*

nam tamen majestati regiae degeret. <sup>1</sup>Hæc clementia non minus victori, quam victo utilis fuit. Quippe <sup>2</sup>ex universâ <sup>3</sup>Græciâ, cognito quod illatum Cræso bellum esset, auxilia velut ad commune extinguendum incendium confluebant. Tantus Cræsi amor apud omnes urbes erat: passurusque Cyrus grave bellum Græciæ fuit, si quid in Cræsum crudelius consulisset. Interjecto deinde tempore, <sup>4</sup>occupato in aliis bellis Cyro, <sup>5</sup>Lydi rebellavere: <sup>6</sup>quibus iterum victis, arma et equi adempsi, jussique cauponias, et ludicras artes, et lenocinia exercere. Et sic gens industriâ quondam potens, et manu strenua, effeminata molliæ luxuriæque, virtutem pristinam perdidit; et quos ante Cyrum <sup>7</sup>invictos bella præstiterant, in luxuriam lapsos otium ac desidiosa superavit. Fuere Lydis, <sup>8</sup>multi ante Cræsum reges, variis casibus memorabiles; nullus tamen fortunæ Candauli comparandus. Hic uxorem, quam propter formæ pulchritudinem nimium deperibat, prædicare omnibus solebat, non contentus voluptatum suarum tacitâ conscientia, nisi etiam matrimonii reticenda publicaret: prorsus quasi silentium damnum pulchritudinis esset. Ad postremum, ut affirmationi suæ fidem faceret, nudam <sup>9</sup>sodali suo Gygi ostendit. Quo facto, et <sup>10</sup>amicum in adulterium uxoris sollicitatum, hostem sibi fecit: et uxorem, veluti traditum alii amore, à se alienavit. <sup>11</sup>Namque brevi post tempore cædes Pretium J. Candauli, nuptiarum præmium fuit, et uxor mariti sanguine do-  
Fr. Gron. tata, regnum viri et se pariter adultero tradidit. ✓

## NOTÆ.

1 *Hæc clementia.*] Refert Ctesius Cræsi filium obsidem Cyro datum in patris conspectu interfectum; illius matrem nimio dolore è muro se dedisse præcipitem, ipsumque Cræsum vinculis oneratum fuisse; quamvis Herodotus dicat illum apud Cyrum honorificè habitum ad Cambysis tempora vixisse.

2 *Ex universâ.*] Iones et Eoles, victis Lydis, Legatos ad Cyrum miserunt, quos ille sprexit; quod illius amicitiam ante bellum contempsissent. *Herod.*

3 *Græciâ.*] Ex una parte Thessaliâ, et Epiro terminata est; reliquis ex partibus mari Mediterraneo alluitur. *Romeli.*

4 *Occupato, &c.*] Reversus enim in Persidem adversus Babylonios, Bactrianos, et Sacas bellum gerebat. *Herod.*

5 *Lydi rebellavere.*] Duce Actya Lydo, cui Cræsi thesauros Cyrus crediderat.

6 *Quibus iterum victis.*] A Mazare Medo, quem Cyrus in Actyam miserat; sed paulò post, mortuo Mazare, successit Harpagus, qui omnes Ionum civitates partim vi, partim deditione recepit.

7 *Invictos bella.*] Omnes populos ab Ioniâ ad Halim usque vicerant.

8 *Multi ante Cræsum.*] Unâ cum Olympiadibus cœperunt anno Mundi 3278, excisæ Trojæ 408, primus fuit Ardizes, deinde Aliad, Meles, Candaulus, Gyges, Sadyathes, Alyattes, et Cræsus.

9 *Sodali suo Gygi.*] Multa Auctores de illius annulo commenti sunt, quos inter Plato fingit eum, cum in antrum forte descendisset, annulum aureum è digito hominis mortui, qui in equo aëneo erat inclusus, detraxisse, illiusque annuli virtute, cum à nullo videretur, et reginæ stuprum, et mortem regi intulisse.

10 *Amicum.*] Regius pastor fuit, ex Platone et Cicer.



**CAP. VIII.** \*Cyrus <sup>1</sup>subactâ Asiâ, et universo Oriente in *Bellum*  
 potestatem redacto, <sup>2</sup>Scythia bellum infert. Erat eo tempore *Scythicum:*  
 Scytharum regina <sup>3</sup>Tamyris, quæ non muliebriter adventu ho- *An. M.*  
 stium territa, cum prohibere eos <sup>4</sup>transitu Araxis posset, transire *3516.*  
 permisit, et sibi faciliorem pugnam intra regni sui terminos rata, *Ol. 60. 3.*  
 et hostibus objectu fluminis fugam difficiliorem. Itaque Cyrus *Urb. C. 215*  
 trajectis copiis, cum aliquantisper in Scythiam processisset, cas- *Ant. C. 536.*  
 tra metatus est. Dein postera die, cum simulato metu, quasi re-  
 fugiens castra deseruisset, <sup>5</sup>vinum affatim, et ea quæ epulis erant  
 necessaria, reliquit. Quod cum nuntiatum reginæ esset, adoles-  
 centulum filium, ad insequendum eum cum tertiâ parte copiarum  
 mittit. Cum ventum ad Cyri castra esset, ignarus rei militaris  
 adolescens, veluti ad epulas, non ad prælium venisset, omissis  
 hostibus, hîsuetos barbaros vino se onerare patitur: priusque  
 Scythiæ ebrietate, quàm bello vincuntur. Nam cognitis his, Cy-  
 rus reversus per noctem, <sup>6</sup>saucios opprimit omnesque Scythas  
 cum Reginæ filio <sup>7</sup>interficit. Amisso tanto exercitu, et, quod gra-  
 vius dolendum, unico filio, Tomyris <sup>8</sup>orbitatis dolorem non in *Dolet ex*  
 lacrymas effudit: sed in ultionis solatia intendit; hostesque re- *MSS.*  
 centi victoriâ exultantes, pari insidiarum fraude circumvenit.  
 Quippe <sup>9</sup>simulatâ diffidentia propter vulnus acceptum, refugiens,  
 Cyrum ad angustias usque perduxit. Ibi compositis in montibus *Produxit*  
 insidiis, ducenta millia Persarum cum ipso Rege trucidavit. In *Ed. Jun.*  
 qua victoria etiam illud memorabile fuit, quod ne nuncios qui- *A. M. 3523.*  
 dem tantæ cladis superfuit. <sup>9</sup>Caput Cyri amputatum, in utrem *Ol. 62. 2.*  
*Cladi, ex*  
*Cod. MSS.*

## INTERPRETATIO.

a Reliquit magnam vini copiam, et | lito vinum bibere, vino inebriari.  
 omnia necessaria ad epulas. | c Fitis mortem non lacrymis prosecuta  
 b Patitur Scythas barbaros, non so- | est, sed ulcisci conata est.

## NOTÆ.

1 Subactâ Asiâ.] Victo Baltazaris exercitu, Euphratem in fossas et lacunas avertit Babyloniamque per sicum fluminis alveum ingressus, regem interfecit, et urbe potitus est.

2 Scythia bellum infert.] Massagetes vocat Herod quos ad mare Caspium Orientem versus constituit in maximâ planitie, quam fluvius Araxes claudit.

3 Tamyris.] Tomyris dicitur Herod. et aliis, et sic quoque legendum.

4 Transitu Araxis.] Qui è monte Tauro exiliens Armeniæ partem irrigat, et Orientem versus defluens, Cyro flumini junctus, exonerat se in mare Caspium.

5 Vinum affatim.] Crassi sententiam secutus, qui Scythas vino facilius, quàm

armis vinci posse dixerat. Herod.

6 Saucios.] Id est, vinolentos et mere saucios. Sic Ennius habet, amore saucius, et Tibullus, percussus tempora Baccho. Frienshemius securos legendum censet. Malenam saucios eodem sensu repetitur l. 24. c. 8. Hesterno mero saucii.

7 Interficit.] Non vult Herodotus occisum spargibilem, sed captum, qui tamen solutus ebrietate, cum impetrasset ut vincula tollerentur, continuo sibi manus cruentas intulit.

8 Simulatâ diffidentia.] Aperto Marte Cyri exercitum vicit, ex Herod.

9 Caput Cyri.] Non credendum Xenophonti, qui Cyrum in lecto morientem describit.

Urb. C.222 humano sanguine repletum conjici Regina jubet, cum hac ex-  
Ant. C.529. probatione crudelitatis, *Satia te, inquit, sanguine quem sisti, cujusque insatiabilis semper fuisti.* Cyrus regnavit annos xxx, non initio tantum regni, sed continuo totius temporis successu, admirabiliter insignis.

*Cambyses  
Cyro suc-  
cedit. Illo  
mortuo,  
Magire-  
rum poti-  
untur. Os-  
thanes  
Magos de  
medio tollit.  
A.M.3528.  
Ol. 63. 3.  
Urb. C.227  
Ant. C.524.*

CAP. IX. Huic successit filius Cambyses, qui Imperio patris Ægyptum adjecit: sed <sup>1</sup>offensus superstitionibus Ægyptiorum, <sup>2</sup>Apis cæterorumque deorum ædes <sup>3</sup>dirui jubet. <sup>4</sup>Ad Ammonis quoque <sup>5</sup>nobilissimum templum expugnandum, exercitum mittit: qui tempestatibus et arenarum molibus oppressus, interit. Post hæc per quietem vidit fratrem suum <sup>6</sup>Mergim regnaturum. Quo somnio exterritus, non dubitavit <sup>7</sup>post sacrilegia etiam parricidium facere. Erat enim difficile, ut parceret suis, qui cum contemptu religionis <sup>2</sup>grassatus etiam adversus deos fuerat. Ad hoc tam crudele ministerium, magum quandam

#### INTERPRETATIO.

*a In deos crudelis extiterat.*

#### NOTÆ.

1 *Offensus superstitionibus.*] Aliam belli causam refert Herodot. Cum Cambyses. Amasis filiam in uxorem petisset; metuens ille, ne pellicis potius, quam uxoris loco haberetur; Nitetim Apriys, quem ipse occiderat, filiam pro suâ misit; quod cum Nitetis Cambysi dixisset, ille fraudem ulturus, in Ægyptum arma movit, et Psammeticum, qui mortuo patri Amasi successerat, ad Pelusium vicinâ Memphimque unâ cum Rege cepit; quem, ex Ctesia, relegavit in Susâ cum sex Ægyptiorum millibus. Flebilem de illius liberis historiam narrat Herodotus.

2 *Apis.*] Vitulus est, Osiridi, id est, Soli consecratus, toto corpore niger, in fronte habens candorem quadratæ figuræ, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos, quem mater fulmine icta peperisset. Moris erat, ut Memphim, ubi inventus esset, continuo ingenti pompâ deduceretur, et ubique celebrarentur convivia; sed post ævi spacium sacris libris præscriptum necaretur immersus Nilo, moxque alter sacraretur.

3 *Dirui jubet.*] Amissâ exercitus paucæ, ex Æthiopibus Cambyses inglorius Memphim repetebat, dum fortè Ægyptii, quod Apis apparuis-

set, festum diem celebrarent; quod ille malè, quasi de clade exercitus latarentur, interpretatus, Ægyptios occidi, Sacerdotes flagris cædi jussit, ipsæque Apim stricto gladio vulneravit; propter quod scelus dicunt Ægyptii illum continuò insanisse.

4 *Ad Ammonia.*] Ammon fuit rex Ægypti, qui, quod galeam geminis cornibus insignem gereret, sub formâ arietis pictus est: unde Poëtæ hoc templum Jovi dicatum à Baccho commentum sunt; quod ipsi fontem, dum exercitus in Lybâ siti periret, sub arietis figurâ ostendisset.

5 *Nobilissimum.*] Oraculis toto orbe celeberrimum, in mediis Libyæ arenis; undique multæ erant consitæ arbores, quas nitidi fontes irrigabant, licet fons nullus et arbor nulla in totâ Libyâ appareat. *Lucan.* Ab "Αμμοῦ, arena, Ammon dicitur.

6 *Mergim*] Smerdim vocat Herod., qui solus arcum ingentem, quem Æthiopiam rex miserat, inflectere potuit; quapropter invidus Cambyses eum in Persidem remisit. *Ed. Junt. Smerdim.*

7 *Post sacrilegia.*] Et Deorum templâ everterat et sororem primus contra fas duxerat in uxorem, quam paulò post eò quod Smerdis lugeret necem, jussit interfici.

ex amicis delegit, <sup>1</sup>nomine Cometen. Interim ipse, <sup>2</sup>gladio suâ sponte evaginato, in femore graviter vulneratus, <sup>3</sup>occubuit; pœnasque luit, seu imperati parricidii, seu sacrilegii perpetrati. Quo nuncio accepto, <sup>4</sup>magus <sup>a</sup>ante famam amissi regis occupat facinus; prostratôque Mergide, cui regnum debebatur, fratrem suum subjecit Oropasten. Erat enim ei oris, et corporis, lineamentis persimilis; ac nemine subesse dolum arbitrante, pro Mergide rex <sup>5</sup>Oropasta constituitur. Quæ res eò occultior, fuit, quòd apud Persas persona regis sub specie majestatis occultitur. Igitur magi, ad favorem populi conciliandum, <sup>b</sup>tributi et militiæ vacationem in triennium permittunt: ut regnum, quod fraude quæsierant, indulgentiâ et largitionibus confirmarent. Quæ res suspecta primo Ostani viro nobili, et in conjecturis sagacissimo, fuit. Itaque per internuntios quærit de filia, quæ inter regias pellices erat, an Cyri regis filius rex esset. Illa, *nec se ipsam scire, ait, nec ex alia posse cognoscere: quia singula separatim recludantur.* Tum pertrẽctare dormienti caput jubet. Nam mago <sup>c</sup>Cambyzes aures utrâsque præciderat. Factus deindè per filiam certior, sine auribus esse Regem, optimatibus Persarum rem indicat: et <sup>d</sup>in cædem falsi regis impulsos, sacramenti religione obstringit. Septem tantum conscii fuere hujus conjurationis, <sup>e</sup>qui ex continenti, <sup>f</sup>ne, dato in pœnitentiam spa-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Ante rumorem sparsum de morte Regis crimen aggreditur, occisôque Mergide, in ejus locum fratrem suum inducit Oropasten.

<sup>b</sup> Permittunt ut populi tributa non solvant, nec gerant arma per tres annos.

<sup>c</sup> Facit ut se juramento obligent se mortem ficto Regi illaturos.

<sup>d</sup> Qui continuo, ne quis tempus haberet sententiam mutandi et conjurationi detegeretur, tendunt in palatium, gladio nub veste occultato.

## NOTÆ.

1 *Nomine Cometen.*] Vocatur ab Herodoto Prexaspes; à Ctesia, Spendadatus: sed de genere mortis non consentiunt: ille enim vult occisum à Prexaspe, dum venaretur: hic Spendadati fraude noctu hausto taurino sanguine interfectum.

2 *Gladio evaginato.*] Alii aliter illius mortem narrant. Strabo à Magis sublatum dicit: Ctesias Babylonem accessisse, et ibi lignum cultro polientem, tempus ut falleret, cum femoris percussisset musculum mortuum esse. At Herod. Justino consentit, ubi enim accepit regnum à magis occupatum, irâ concitus, in equum insiliit, et exercitum, ut erat animo præceps, quam citò Susa versùs iter arripere jussit, sed in femore gladio vulneratus occubuit.

3 *Occubuit.*] Ecbatanis Syriæ vulneratus interrogavit, quodnam illi oppido nomen esset? Cùmque fuisset responsum Ecbatana: tum ille, *fatale est,* inquit, *Cambysem hoc loco decedere:* quòd oraculum ex urbe Buto, id ipsi prædixisset. *Herod.*

4 *Magus.*] Nomine Pitizithes, quem Cambyzes rei domesticæ præfecerat, ille fratrem suum Smerdim, Smerdi Cyri filio corporis habitu simillimum, in regem eligi ante Cambysis mortem, curaverat. *Ex Herod.*

5 *Oropasta.*] Smerdim vocat Herod.

6 *Cambyzes.*] Non Cambysis, sed Cyri jussu aures illi abscissas dicit Herod.

7 *Ne dato in pœnitentiam, &c.*] Auctor illius consilii fuit Darius Hystaspis

tio, res per quemquam narraretur, occultato sub veste ferro, ad regiam pergunt. Ibi obviis interfectis, ad magos perveniunt: quibus ne ipsis quidem animus in auxilium sui defuit: siquidem stricto ferro duos de conjuratis interficiunt. Ipsi tamen corripiuntur à pluribus: quorum alterum Gobryas medium amplexus, cunctantibus sociis, ne ipsum pro magno transfoderent, quia res obscuro loco gerebatur, <sup>1</sup>vel per suum corpus adigi mago ferrum jussit: fortuna tamen ita regente, illo incolumi magus <sup>2</sup>interficitur. ✕

*Darius ex equi hinnitu Rex creatur.*

CAP. X. Occisis Magis, <sup>3</sup>magna quidem gloria recepti regni principum fuit: sed multò major in eo, quòd cùm de regno ambigerent, concordare potuerunt. Erant enim virtute et nobilitate ita pares, <sup>4</sup>ut difficilem ex his populo electionem æqualitas faceret. Ipsi igitur <sup>5</sup>viam invenērunt, qua de se iudicium religioni et fortunæ committerent. Pactique inter se sunt, ut die statutà omnes equos ante regiam primo mane perducerent: et cujus equus inter Solis ortum hinnitum primus edidisset, is rex esset. Nam et <sup>6</sup>Solem Persæ unum Deum esse credunt: et equos eidem Deo sacros ferunt. Erat inter conjuratos Darius Hystaspis filius, cui de regno sollicito, <sup>7</sup>equi custos ait, *si ea res victoriam moraretur, nihil negotii superesse*: per noctem deindè equum pridie constitutam diem ad eundem locum ducit, ubique equæ admittit, ratus ex voluptate Veneris futurum, quod evenit. Posterà die itaque, cùm ad statutam horam omnes convenissent, Darii, equus, cognito loco, ex desiderio fœminæ hinnitum statim edidit: et segnis aliis felix auspiciu domino primus emisit. Tanta moderatiq cæteris fuit, audito auspicio; ut confestim equis desilierint, et Darium <sup>8</sup>regem salutaverint. Po-

#### INTERPRETATIO.

a *Principes magnam gloriam retulerunt ob Imperium receptum, sed multò majorem habuerunt, quod concordet inter se fuerint, dum de regno disputarent.*  
 b *Ut difficile esset populo unum eligere in regem, ob æqualem omnium dignitatem.*

#### NOTÆ.

filius; Prexaspes etiam, frustrà à magis tentatus, mortem veri Smerdis omnibus patefecit.

1 *Per suum corpus.*] Darius fuit, qui solus cum Gobrià in Smerdis conclave penetraverat.

2 *Interficitur.*] Non Smerdis tantum, sed illius etiam frater Pitizithes et Magorum plerique; unde dies illa *Μαγοφονία* dicta est; quâ exire in publicum magis nefas erat. Ctesias tamen dicit Smerdim in lecto oppres-

sum; postquàm aliquandiu sedili aureo frustrà se defendisset.

3 *Viam invenērunt.*] Darius censuit omnium Primus, unum in regem eligendum.

4 *Solem Persæ.*] Nam et Solem Deum esse credunt, quem Mithram vocant, *Strab. Suid.* Cujus antistes perpetuæ pudicitiz fœmina fuit.

5 *Equi custos.*] Nomine Oebarus.

6 *Regem salutaverint.*] Dum in Masagatas bellum gereret Cyrus, vidit in

pulus quoque universus, secutus iudicium principum, eundem Regem constituit. Sic regnum Persarum, septem nobilissimorum virorum virtute quæsitum, tam levi momento in unum collatum est. Incredibile prorsus tantâ patientia cessisse eo, quod ut eriperent Magis, mori non recusaverint. Quamquam præter formam, virtutemque hoc imperio dignam, etiam cognatio Dario juncta cum pristinis regibus fuit. Principio igitur regni, Cyri regis filiam in matrimonium recepit, regalibus nuptiis regnum firmaturus: ut non tam in extraneum translatus, quàm in familiam Cyri reversum videretur. Interjecto deinde tempore cum Assyrii descivissent et Babyloniam occupassent, difficilisque urbis expugnatio esset; æstuante Rege, unus de intersectoribus Magorum, Zopyrus domi se verberibus lacerari toto corpore jubet: nasum, aures, et labia sibi præcidi; atque ita Regi inopinanti se offert. Attonitum et quærentem Darium causas, auctoremque tam fœdæ lacerationis, tacitus quo proposito fecerit, edocet; formatoque in futura consilio, transfugæ titulo Babyloniam proficiscitur. Ibi ostendit populo laniatum corpus: queritur crudelitatem Regis, à quo in regni petitione, non virtute, sed auspicio; non iudicio hominum, sed hinnitu equi superatus sit: jubet illos ex amicis exemplum capere, quid hostibus cavendum sit: hortatur, non mœnibus magis quàm armis confidant, patienturque se commune bellum recentiore irâ gerere. Nota nobilitas viri pariter et virtus omnibus erat: nec de fide timebant, cujus veluti pignora, vulnera corporis et injuriæ notas habebant. Constituitur ergo dux omnium suffragio: et acceptâ parva manu, semel atque iterum cedentibus consulto Persis, secunda præliâ facit; ad postremò univer-

A.M 3534.  
Ol. 65. 1.  
Urb C.233  
Ant.C.518.

## INTERPRETATIO.

*a Imperium Persarum datum est uni propter rem nullius ex se momenti.*

## NOTE.

somniis Darium, quem propter ætatem in Perside Hystaspes reliquerat, habentem in humeris alas, quarum alterâ Asiam, alterâ Europam innumbraret, quare Hystaspi dixit, *Tuus filius mihi, et regio mea insidias molitur.*

1 *Cyri regis filiam Atossum.*] Phædiaram tamen Othanis filiam, uxorem duxisse refert Herod. Inter eos enim convenerat, ut regi non liceret, nisi è familia conjuratorum uxorem sumere.

2 *Urbis expugnatio.*] Dum Babyloniam obsidet Darius, è muris Babylonii ausi sunt illum irridere, quod 20

mensibus nihil profecisset, urbemque à Dario capiendam jectare, cum multis peperisset.

3 *Unus de intersectoribus.*] Non ipse Zopyrus, sed illius pater Magabysus, Magorum intersector.

4 *Seu verberibus.*] Ejus mularum una pepererat, quod tanto attonitus se ipsum, quod facilius hostes falleret, mutilavit.

5 *Secunda præliâ.*] Primum è terra Persas tum duo millia, postea ex condito trucidavit.

sum sibi creditum exercitum Dario prodit, <sup>1</sup>urbemque ipsam in potestatem ejus redigit. Post hæc Darius bellum Scythis infert, quod sequenti volumine referetur.

## NOTE.

<sup>1</sup> *Urbemque ipsam.*] Dum Darium muris evetsis, tria procerum millia urbem omnibus copiis oppugnat, ipse, affigi jussit patibulis, Babyloniamque apertis Cissii et Helidibus portis, Zopyrò, quoad viveret, dedit. Persas in urbem introducit, Darius,

## LIBER II.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Scytharum origo et antiquitas, de quâ cum Ægyptiis contendunt.*
2. *Descriptio Scythiæ, et morum gentis, quæ in plaustis degens justitiam colit et continentiam.*
3. *Scytharum fortitudo bellica: Ægyptios fugant, Asiamque reddunt tributariam.*
4. *Amazonum à Scythis origo, reginæ, res gestæ.*
5. *Bellum Scytharum adversus seruos, quos lepido stratagemate reprimunt. Darius Scythis, deinde Ionibus et Atheniensibus arma infert.*
6. *Atheniensium origo, gloriatio, industria, artes, Reges.*
7. *Respublica Atheniensis Solonis legibus et politico stratagemate firmata.*
8. *Pisistratus post fortiter gesta in Megarenses tyrannidem per 33 annos occupat.*
9. *Ejusdem filius Hippias, patriâ pulsus, Persarum exercitum in Græciam adduxit. Inde nobilis illa Marathonica pugna, in quâ victi Persæ. Athenienses victores duce Miltiade.*
10. *Dissidium fraternum de regno inter Darii filios. Xerxes bellum adversus Græcos instaurat validissimo exercitu.*
11. *Fortitudine Spartanorum, quorum rex Leonidas, Persæ ad Thermopylas maxime clade efficiuntur.*
12. *Themistoclis industria Persarum classis ad Salaminium fretum novo prælio victa, post multam stragem fugâ sibi concessa, sed in Macedonia terrestri exercitus commissus. Xerxes egrè evadit piscatoriâ scaphâ: ejusdem pedestris exercitus fame obruitur: unde nova clades.*

14. *Mardonius in Bœotiâ ad Plataeas, cum Persis à Græcorum copiis victus, cum paucis profugit. Eodem ferè momento adversus Persas in Asiâ feliciter dimicatum est.*
15. *Athenienses, Spartanis delusis, urbem ex integro restaurant. Spartani Persarum fines depopulantur. Pausanias defectionis reus damnatur. Aristides proditoris consilia discutit. Xerxes iterum arma movet infeliciter, à Cimone navali prælio superatus.*

## CAPUT I.

IN relatione <sup>1</sup>rerum ab Scythis gestarum, quæ satis amplæ *Scytharum* magnificæque fuerunt, principium <sup>2</sup>ab origine repetendum est. *cum Ægyptiis contentio de antiquitate.* Non enim minùs illustria initia, quàm imperium habuere: nec virorum imperio magis, quàm <sup>3</sup>fœminarum virtutibus claruere. Quippe cum ipsi <sup>4</sup>Parthos Bactrianosque, fœminæ autem eorum Amazonum regna condiderint; prorsus ut res gestas virorum mulierumque considerantibus incertum sit, uter apud eos sexus illustrior fuerit. Scytharum gens antiquissima semper habita: quanquam inter, Scythas et Ægyptios diu contentio de generis vetustate fuerit. <sup>5</sup>Ægyptiis prædicantibus, initio rerum, cum aliæ terræ nimio fervore solis arderent, aliæ rigerent frigoris immannitate, ita ut non modo primæ <sup>6</sup>generare homines, sed ne advenas quidem recipere ac tueri possent, priusquam adversus calorem vel frigus velamenta corporis invenirentur, vel <sup>7</sup>locorum vitia quæsitis arte remediis molirentur: Ægyptum ita temperatam semper fuisse, ut neque hyberna frigora, nec æstivi solis ardores incolas ejus premerent; solum ita fœcundum, ut alimentorum in usum hominum nulla terra feracior fuerit. Fure igitur ibi primùm homines natos videri debere, ubi educari facillimè possent. Contra, Scythæ cœli temperamentum, nullum esse vetustatis argumen-

## INTERPRETATIO.

a Vel incommoda regionum vitarentur inventis hominum industriâ remediis.

## NOTÆ.

1 *Rerum à Scythis, &c.*] Scytharum originem, et res gestas fabularum licence corrupti.

2 *Ab origine.*] Originem ducunt à Magog, qui inter Japheti filios secundus fuit.

3 *Fœminarum.*] Amazonas intelligit victoriis toto orbe celebres.

4 *Parthos.*] Qui Hircanis, Medis, et Persis sunt finitimi. *Corasan.*

5 *Ægyptiis prædicantibus.*] Omnium se populorum antiquissimos putarunt Ægyptii, hominūque genus à Nilo benignâ quâdam caloris, humorisque

temperie productum. *Diod.* Unde à primo Rege ad Sethon progenies 341, totidemque pontifices ac reges numerabant, quod decem millia annorum efficit, et ab Hercule Ægyptio ad regem Amasim annorum septendecim millia. *Herod.* Quæ quàm absurda, sint, quis non videt?

6 *Generare homines.*] Gentilibus olim sicut etiam nunc Sinensibus, non à Deo conditos homines, sed à terra, perinde ac stirpes, ortos fuisse persuasum erat.

tum putabat: <sup>a</sup>quippe naturam, cùm primum incrementa calorís ac frigoris regionibus distinxit, statim ad locorum patientiam, animalia quoque generasse: sed et arborum atque frugum, pro regionum conditione, aptè genera variata. Et quantò Scythiis sit cælium asperius quàm Ægyptiis, tantò et corpora et ingenia esse duriora. Caterùm si mundi, quæ nunc partes sunt, aliquando unitas fuit: sive Eluvies aquarum principio rerum terras obrutas tenuit: <sup>1</sup>sive Ignis, qui mundum genuit, cuncta possedit, utriusque primordii Scythas origine præstare. Nam <sup>2</sup>si ignis prima possessio rerum fuit, qui paulatim extinctus, sedem terris dedit; nullam priùs quàm Septentrionalem partem, hyemis rigore ab igne secretam; adeò ut nunc quoque nulla magis rigeat frigoribus. Ægyptum verò, et totum Orientem, tardissimè temperatum: quippe qui etiam nunc torrenti calore solis exæstuet. Quòd si omnes quondam terræ submersæ profundo fuerunt; profecto editissimam quamque partem decurrentibus aquis primùm detectam; humillimo autem solo eandem aquam diutissimè immorata, et quantò prior quæque pars terrarum siccata sit, tantò prius animalia generare cœpisse. Porrò Scythiam <sup>3</sup>adeò editiorem omnibus terris esse, ut cuncta flumina ibi nata, <sup>4</sup>in Mæotim, tum, deinde in <sup>5</sup>Ponticum, et <sup>6</sup>Ægyptium mare decurrant. <sup>7</sup>Ægyptum autem, quæ tot regum, tot seculorum curâ impensâque munita sit, et adversus <sup>8</sup>vim incurrentium aquarum tantis structa molibus, et tot fossis concisa, ut, cùm his arceantur, illis recipiantur aquæ, nihilomi-

## INTERPRETATIO.

a Ubi primum regiones distinctæ fuerunt per diversos calorís et frigoris gradus, natura produxit quoque animalia, quæ pati possent locorum incommoda.

b Si initio rerum ignis omnem orbem occupavit.

c Ægyptum non posse videri, si hominum vetustas consideretur, antiquissimam, quæ licet immensis sumptibus munita sit à tot regibus, et per tot sæcula,

et defensa tantis aggeribus contra impetum aquarum confluentium, divisa in tot fossas, ut aquæ recipiantur in alias, ibi prohibentur, ne in alias influant, tamen non potuerit, colli nisi Nilo incluso in proprio alveo, quæque appareat nevissima terrarem, propter aggerationis facilitas, sive à regibus, sive à Nilo adlucante limum.

## NOTÆ.

1 Sive ignis, quæ, &c.] Hæc sententia fuit Heracliti, quam Stoici secuti sunt. Cicero.

2 Adeò editiorem.] Hoc simile vero videtur: quia in montibus Armeniæ, quæ Scythiæ vicina, arca Noë substitit.

3 In Mæotim.] Quæ media est inter fluvium Tanaim, quem recipit, et Pontum Euxinum, in quem influit; Mer de Zabache.

4 Ponticum.] Qui Scythiam ab Asia

minori separat; Paludes Mæotides, Borysthenem, et Danubium recipit: ipse verò in Bosphorum Thraciæ se exonerat; Black Sea.

5 Ægyptium.] Mare Mediterraneum, quod Ægypti alluit littora.

6 Vim incurrentium aquarum.] Catacactas intelligit, ubi Nilus per arduas rupes eluctatur, et magno cum strepitu, postquam obstantes superavit scopulos, in mare præceps ruit.



nus coli, nisi <sup>1</sup>excluso Nilo non potuerit, non posse videri hominum vetustate ultimam, quæ sive ex aggerationibus regum, sive Nili trahentis limum, terrarum recentissima videatur. His igitur argumentis superatis Ægyptiis, antiquiores semper Scythæ visi.

CAP. II. <sup>2</sup>Scythia autem in Orientem porrecta includitur ab uno latere Ponto, et ab altero <sup>3</sup>montibus Riphæis, à tergo Asiæ et <sup>4</sup>Phasi flumine. Multam in longitudinem et latitudinem patet. <sup>5</sup>Homines inter se nulli fines, neque epim agrum exercent, nec domus illis ulla, aut tectum, aut sedes est, armenta et pecora semper pascentibus, et per incultas solitudines errare solitis. Uxores liberosque secum <sup>6</sup>in plaustris vehunt, quibus <sup>7</sup>coriis imbrim hyemsque causa tectis, pro domibus utuntur. Justitia gentis ingeniis culta, non legibus. Nullum scelus apud eos furto gravius; quippe sine tecto munimentoque pecora et armenta inter sylvas habentibus, quid salvum esset, si furari liceret? Aurum et argentum perinde aspernantur ac reliqui mortales appetunt. Lactē et melle vescuntur. Lanæ iis usus ac vestium ignotus: et quanquam continuis frigoribus urantur, <sup>8</sup>pellibus tamen ferinis aut murinis utuntur. Hæc <sup>9</sup>continentia illis morum quoque justitiam edidit, nihil alienum concupiscentibus. QUIPPE ibidem divitiarum cupido est, ubi et usus. <sup>10</sup>Atque utinam reliquis mortalibus similis moderatio, et absti-

*Descriptio  
Scythiæ et  
mores Scy-  
tharum.*

#### INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> *Hominis unius possessiones ab alterius bonis, nullius terminis distinctæ sunt.*

<sup>2</sup> *Atque utinam ceteri homines non magis aliena bona appeterent, certe non*

*tot ac tanto bella omnibus sæculis gererentur in omnibus regionibus, et non plures homines in bello gladio morerentur, quam naturali morte pereunt.*

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> *Excluso Nilo.]* Qui ex Lunæ montibus prosiliens, Æthiopiam et Ægyptum duas in partes dividit, et propter Memphim multos in alveos diffuens, in mare Mediterraneum septem ostiis illabitur, quorum extrema sunt Canopicum ad Occidentem, et Pelusiacum ad Orientem.

<sup>2</sup> *Scythia.]* Duplex fuit ex Ptolemæo; Europæa, quæ minor dicitur, in quam Darius profectus est: Asiatica, quæ major in qua Cyrus à Massagetis occisus. Prima Borysthene et Tanais terminatur, ubi nunc Tartari Præcopenenses, et Muscovitz: altera iterum duplex est, una à Tanais ad montem Imaum juxta Caspium mare extenditur; secunda ex una parte Imao, ex altera Sacis et India definitur, ubi nunc Tartari, et regnum Mogul.

<sup>3</sup> *Montibus Riphæis.]* Ad extremos Scythiæ fines positi, Septentrionem versis.

<sup>4</sup> *Phasi.]* Colchorum est fluvius,

qui nascens ex Armeniæ montibus, in Pontum Euxinum influit.

<sup>5</sup> *In plaustris vehunt.]* Unde domos suas in plaustris habere dicuntur.

<sup>6</sup> *Coriis.]* Corticibus, non coriis tecta illorum plaustra affirmat Ammian. Marcell.

<sup>7</sup> *Pellibus tamen ferinis aut murinis.]* Per ferinas pelles intelligit grandiorum ferarum, ut sunt lupi, leones, leopardi; et per murinas, pelles minorum animalium, ut sunt martures, mæles, vulpeculæ, simores, Parthici, &c. quorum pellibus ad vestitum, et Scythæ et multi deinceps populi uti sunt; quin etiam veteres Latini nomine murium, feles, ipsos, tum domesticos, tum feros comprehenderunt. et majora etiam animalia, cum Pantheras Romani mures Africanos dixerint.

<sup>8</sup> *Continentia.]* Non tam ad historiam veritatem, quam ad Scytharum laudem hæc scripsit Justinus.

mentia alieni foret! profecto non tantum bellorum per omnia sæcula terris omnibus contineretur; neque plus hominum ferum et arma, quàm naturalis factorum conditio raperet. Prorsus ut admirabile videatur, hoc illis naturam dare quod Græci longâ sapientium doctrinâ, præceptaque philosophorum consequi nequeunt; cultosque mores incultæ barbariæ collatione superari. Tanto plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quàm in his cognitio virtutis.

*Scytharum  
Victoria.*

CAP. III. Imperium Asiæ <sup>1</sup>ter quæsiuere, ipsi perpetuo ab alieno imperio aut intacti, aut invicti mansere. <sup>2</sup>Darium, regem Persarum, turpi ab Scythiâ summovèrunt fugâ: Cyrum cum omni exercitu trucidavèrunt: Alexandri Magni ducem Zopyrionem pari ratione cum copiis universis delevèrunt: Romanorum audire, non sensere arma. Parthicum et Bactrianum Imperium ipsi condidèrunt. Gens laboribus et bellis aspera: vires corporum immensæ: NIHIL parare, quod amittere timeant: nihil victores præter gloriam concupiscunt. Primus Scythias bellum indixit Vexores, rex Ægyptius, missis primò <sup>3</sup>legationibus, qui hostibus parendi legem dicerent. Sed Scythæ, jam antè de adventu regis à finitimis certiores facti, legatis respondent: *tam opulenti populi ducem stolidè adversus inopes occupasse bellum, quod magis domi fuerit illis timendum; quod belli certamen anceps, præmia victoriæ nulla, damna manifesta sint. Igitur non expectaturos Scythas dum ad se veniatur, cum tantò sibi plura in hoste concupiscenda sint; ultròque præda ituros obviam.* Nec dicta, res morata: quos cum tantà celeritate venire rex addidicisset, <sup>4</sup>in fugam vertitur, exercituque cum omni apparatu belli relicto, in regnum trepidans se recepit. Scythas ab Ægypto paludes prohibuere: indè reversi; Asiam perdomitam vectigalem fecere, modico tributo, magis in titulum imperii, quàm in victoriæ præmium imposito. Quindecim annis pacandæ Asiæ immorati, uxorem flagitatione revocantur, per legatos denuntiantibus, *nè redeant, sobolem se ex finitimis quæsituras, nec passuras, ut in posteritatem, Scytharum genus per fæminas intercidas.* His igitur Asia per <sup>5</sup>mille quingentos annos vectigalis fuit. Pendent tributum finem Ninus Rex Assyriorum imposuit.

## NOTE.

<sup>1</sup> *Ter quæsiuere.*] Unius tantum expeditionis meminit Herod. Scythæ enim duce Madie, Cimmericos insequentes, Cyaxarem Medorum Regem, dum Niniven obsidet, vicèrunt, et Asiæ annis 28 dominati sunt; donec Cyaxares illos convivio exceptos, et poculis largioribus invitatos ad unum omnes occidit. *Herod.*

<sup>2</sup> *Darium.*] De illo et Zopyrione agemus postea.

<sup>3</sup> *Legationibus.*] Sic legendum, non *lenonibus.*

<sup>4</sup> *In fugam vertitur.*] Herod. Diod. et alii referunt Scythas à Sesostri victos, omnesque Gentes, in quas ille bellum gessit, ab eo superatas.

<sup>5</sup> *Mille quingentos annos.*] Viginti octo tantum annis Asiæ illos imperasse certum est; cætera fabulosa.

CAP. IV. Sed apud Scythas medio tempore duo regii juvenes, <sup>Amazonum à Scythis origo; regine, res gestæ.</sup> Hylinos et Scolopitus, per factionem optimatum domo pulsi, ingentem juventutem secum traxere; et in <sup>1</sup>Cappadociæ orâ, juxta amnem <sup>2</sup>Thermodonta consederunt, subjectosque <sup>3</sup>Themiscyreos campos occupavere. Ibi permultos annos spoliare finitimos assueti, conspiratione populorum per insidias trucidantur. Horum uxores, cum viderent exilio additam orbitatem, arma sumunt, finesque suos, summoventes primò, mox etiam inferentes bella, defendunt. Nubendi quoque finitimis animum omittere; servitutem, non matrimonium appellantes. Singulare omnium sæculorum exemplum ausæ, rempublicam agere sine viris; jam etiam cum contemptu virorum se tuentur. Et ne feliciores aliæ aliis viderentur, viros qui domi remanserant, interficiunt. Utionem quoque cæsorum conjugum, excidio finitimorum consequuntur. Tum pace armis quæsita, ne genus interiret, concubitu finitimorum ineunt. Si qui mares nascerentur, interficiebant. Virgines in eundem ipsis morem, non otio, neque lanificio; sed armis, equis, venationibus exercebant, inustus infantum dexterioribus mammis, ne sagitarum jactus impediretur: unde <sup>4</sup>Amazonæ dictæ sunt. Duæ his reginæ fuere, Marpesia et Lampeto, quæ, in duas partes agmine diviso, inclytæ jam opibus, vicibus gerebant bella, solæ terminos alternis defendentes: et ne successibus deesset auctoritas, genitas se Marte prædicabant. Itaque majore <sup>5</sup>parte Europæ subactâ, Asiæ quoque nonnullas civitates occupavere. Ibi <sup>6</sup>Epheso, multisque aliis urbibus conditis, partem exercitus cum ingenti prædâ domum dimittunt. Reliquæ, quæ ad tuendum Asiæ imperium remanserant, concursu barbarorum cum Arpesiâ reginâ interficiuntur. In hujus locum filia ejus <sup>7</sup>Orithya regno succedit: cui præter singularem belli scientiam, eximia servatæ in omne ævum virginittatis admiratio fuit. Hujus virtute tantum additum gloriæ et famæ Amazonum est, ut <sup>8</sup>Herculi <sup>9</sup>rex, cui XII stipendia debe-

## NOTE.

<sup>1</sup> Cappadociæ.] Quæ in minori Asiâ inter Galatiam, Ciliciam, et Armeniam, sita est, *Amasia*.

<sup>2</sup> Thermodonta.] Cappadociæ fluvius inter Themiscyram, et Polemonium in Pontum Euxinum prolabens.

<sup>3</sup> Themiscyreos campos.] Regiuncula est Cappadociæ contempna.

<sup>4</sup> Amazonæ.] Id est, sine mammâ, ab à privatio, *μαζος*; mamma.

<sup>5</sup> Parte Europæ.] Hæc omnia fabulosa putant plerique; multa esse falsa certum est.

<sup>6</sup> Epheso.] Urbs est in Ìonia Asiæ, ad ostia Caystri fluvii, Dianæ Templo nobilis; à Smyrnâ Amazone, vel à

Zamornâ condita dicitur, undè et Smyrna et Zamorna vocata est, ex *Stephano et Hesychio*.

<sup>7</sup> Orithya.] Aliqui legunt Synopen, à quâ Synopen urbem, ad Pontem Euxinum conditam volunt. Alii, *Orithya* ex Hygino.

<sup>8</sup> Herculi.] Jovis et Alcmenæ filio, de quo infinita Poëtæ commenti sunt: multi enim hoc nomine principes extitere.

<sup>9</sup> Rex.] Eurystheus Stheneli filius, Mycenarum rex, qui odio, Junonis obseques, ad difficillima quæque adiegit Herculem. Nota sunt omnibus cætera.

bat, quasi impossibile, impetraverit, ut arma reginæ Amazonum sibi afferret. Eò igitur profectus longis novem navibus, comitante principum Græciæ juventute, inopinantes aggreditur. Duæ tum sorores Amazonum regna tractabant, <sup>1</sup>Antiope et Orithya: sed Orithya foris bellum gerebat. Igitur cùm Hercules ad litus Amazonum applicuit, infrequens multitudo cum Antiopâ reginâ, nihil hostile metuente, erat. Quâ re effectum est, ut paucæ repentino tumultu exitæ, arma sumerent, facilèmqve victoriam hostibus darent. Multæ itaque cæsæ, captæque. In his duæ Antiopæ sorores, captæ sunt, Menalippe ab Hercule, Hippolyte à Theseo. Sed <sup>2</sup>Theseus obtentâ in præmium captivâ, eandem in matrimonium assumpsit, et ex eâ genuit <sup>3</sup>Hippolytum. Hercules, post victoriam, Menalippen captivam sorori reddidit, et pretium arma reginæ accepit. Atque ita functus imperio, ad regem revertitur. Sed Orithya, ubi comperit bellum sororibus illatum, et raptorem esse Atheniensium principem; hortatur comites, frustrâque et Ponti sinum, et Asiam edomitam esse dicit, si Græcorum non tam bellis, quàm rapinis pateant. Auxilium deindè à Sagillo, rege Scythiæ, petit. Genus se Scytharum esse: cladem virorum, necessitatem armorum, belli causas ostendit: assecutâsque virtute, ne segniores viris fœminas habere Scythæ viderentur. Motus ille domesticâ gloriâ, mittit cum ingenti equitatu filium Panasagorum in auxilium. Sed ante prælium dissensione ortâ, ab auxiliis desertæ, bello ab Atheniensibus vincuntur; receptaculum tamen habuere castra sociorum, quorum auxilio intactæ ab aliis gentibus, in regnum revertuntur. Post Orithyam, Penthesilea regno potita est, cujus Trojano bello inter fortissimos viros, cùm auxilium adversus Græcos ferret, magna virtutis documenta exitère. Interfectâ demùm <sup>4</sup>Penthesileâ, exercituque ejus absumpto; paucæ, quæ in regno remanserant, ægrè se adversùs finitimos defendentes, usque tempora Alexandri magni duravêrunt. Harum Minithya, sive <sup>5</sup>Thalestris regina, concubitu Alexandri per dies XIII ad sobolem ex eo generandam obtento, reversa in regnum, brevi tempore cum omni Amazonum homine intercidit.

*Scytharum bellum contra servos. Darii in Scythas et Ionas bellum.*

CAP. V. Scythæ autem tertiâ expeditione Asianâ, cum <sup>6</sup>annis octo à conjugibus et liberis abfuissent, servili bello domi excipiunt.

## NOTE.

<sup>1</sup> *Antiope.*] Multi Antiopen cum Hippolyte confundunt.

<sup>2</sup> *Theseus.*] Ægei, Athenarum regis, ex Æthrâ filius, et Herculis assiduus comes, magnùmque fabularum argumentum.

<sup>3</sup> *Hippolytum.*] Qui dum patris iram fugit, ab equis Phocarum visu attonitis disceptus miserè periit.

<sup>4</sup> *Penthesileâ.*] Ab Achille Græcorum fortissimo interfectâ.

<sup>5</sup> *Thalestris.*] De Thalestri libro xii. agemus.

<sup>6</sup> *Annis octo.*] Annos 28 probabilius habet Herod.

tur. Quippe conjuges eorum longâ expectatione virorum fessæ, nec jam teneri bello, sed deletos ratæ, servis ad custodiam pecorum relictis nubunt: qui reversos cum victoriâ dominos, velut advenas, armati finibus prohibent. Quibus cùm varia victoria fuisset, admonentur Scythæ mutare genus pugnæ, memores non cum hostibus, sed cum servis præliandum, nec armorum, sed dominorum jure vincendos: verbera in aciem, non tela adferenda; omissoque ferro, virgas ac flegella, cæteraque servilis metûs paranda instrumenta. Probato omnes consilio, instructi sicut præceptum erat, postquàm ad hostem accessere, inopinantibus verbera intentant: adeoque illos perculerunt, ut quos ferro non poterant, metu verberum vincerent; fugamque, non ut hostes victi, sed ut fugitivi servi, capesserent. Quicunque capi poterunt, supplicia crucibus luèrunt. Mulieres quoque malè sibi consciæ, partim ferro, partim suspendio, vitam finièrunt. Post hæc pax apud Scythas fuit, usque tempora Jancyri\* regis. Huic Darius, rex Persarum, sicut suprâ dictum est, cùm filiæ ejus nuptias non obtinuisset, bellum intulit: et armatis septingentis millibus hominum Scythiam ingressus, non facientibus hostibus pugnæ potestatem, metuens, ne interrupto ponte Istri, reditus sibi intercluderetur, amissis octoginta millibus hominum trepidus refugit: quæ jactura, abundante multitudine, inter damna numerata non est. Inde Asiam et Macedoniam domuit: Ionas

\* Idanthyr  
ri alii.  
A.M. 3536,  
Ol. 65. 3.  
Urb. C. 235,  
Ant. C. 516

## INTERPRETATIO.

a Quicunque capti sunt, crucibus, in pignum rebellionis, affixi sunt.

## NOTÆ.

1 *Ne interruptio ponte.*] Scytharum rex Indathysus seu Jancyrus ad Darium miserat caduceatorem, cum avellanâ, mure, et quinque Sagittis; quod Gobryas sic interpretatus est, *O Persæ, nisi aves effecti subvoletis in cælum, aut murea subeat is terram, aut ranæ iniliatis in paludes, non remeabitis his sagittis confixi.*

2 *Istri.*] Danubii, qui propter Alpes oritur, Germaniam, Illyricum, et Daciam transgressus, acceptis sexaginta fluminibus in Pontum Euxinum sex ostiis evolvitur. Ubi primum Illyricum attingit, *Ister* dicitur.

3 *Reditus sibi, &c.*] Scythæ enim Ionibus, quos Darius ad pontis custodiam reliquerat, suaserunt, ut pontem solverent.

4 *Trepidus.*] Quia imminabant hostes, et pons solutus erat. Postea Histixus dux Ionum reductis navibus pontem junxit.

5 *Macedoniam.*] Quæ olim Emonia et Emathia dicta est. Græcia, mari Ionie, et Egeæ, Thraciæque circumscriptur.

6 *Domuit.*] Per Megabysum Hellepontios, Perinthios, Præonios, Thracasque domuit.

7 *Ionas.*] Causa belli hæc fuit: Darius Histixus Milesio urbem ad Strymonem condere permiserat; sed paulò post ex sententia Megabyssi, ne id perficeret, prohibuit, eumque ad se evocavit, ne quid novè moliretur: quare offensus Histixus, clam per Aristagoram generum, quem Mileti reliquerat, Ionas à Persis avertit, ipseque, relictis Darii partibus, se præbuit Ionibus belli ducem.

quoque <sup>1</sup>navali praelio superat. Deinde cognito <sup>2</sup>quòd Athenienses Ionis auxilium contra se tulissent, omnem impetum belli in eos <sup>3</sup>convertit.

*Athenien-  
sium origo  
et reges.*

CAP. VI. Nunc, quoniam ad bella <sup>4</sup>Atheniensium ventum est, <sup>5</sup>quæ non modò ultra spem gerendi, verùm etiam ultra gesti fidem patrata sunt; operaque Atheniensium effectum majora quàm voto fuere; paucis urbis origo repetenda est: quia non, ut cæteræ gentes, à sordidis initiis ad summa crevere. Soli enim, præterquam incremento, etiam origine gloriantur. Quippe non advenæ, neque passim collecta populi colluvies originem urbi dedit: sed eodem innati solo, quod incolunt; et quæ illis sedes, eadem origo est. Primi lanificii, et olei, et vini usum docuere: arare quoque, et serere frumenta, glandem vestimentibus monstrarunt. <sup>6</sup>Literæ certè ac facundia, et hic civilis ordo disciplinæ, veluti templum Athenas habent. <sup>7</sup>Ante Deucalionis tempora regem habuere <sup>8</sup>Cecropem: quem, ut omnis antiquitas fabulosa est, <sup>9</sup>biformem tradidere, quia primus marem

A.M.2498.  
Ant. C.  
1554.

#### INTERPRETATIO.

a Quæ non tantum superarunt spem conceptam priusquam gererentur, sed etiam postquam gesta sunt, vix credi poterunt.

#### NOTÆ.

1 *Navali praelio.*] Histixus, jam captà à Persis Mileto, victus, et captus ipse ab Harpago, Sardibus, jussu Artaphernis fratris Darii, in crucem actus est.

2 *Quòd Athenienses.*] Jam Dario irati, quòd Hippiam Pisistrati filium apud se recepisset, facile ab Aristagorà inducti sunt, ut Ionibus faverent; et eorum auxilio, jam captæ fuerant Sardes et incensæ.

3 *Convertit.*] Mardonium Gobriæ filium, et generum suum misit, qui multas clades, et ipse à fluctibus, hostibusque passus est, et multas etiam Græciæ intulit.

4 *Atheniensium.*] Qui eam Græciæ partem incolunt, quæ primùm ab Actæo, Actæa dicta est: tum Cecropia à Cecrope; deinde Attica, ab Atthi, Cranaï filia Athenæ juxta fluvium Ilissum sita, *Setines*.

5 *Literæ.*] Multos enim Philosophos, Oratores, et Poëtas præstantissimos pepererunt Athenæ.

6 *Ante Deucalionis.*] Promethei fi-

lius fuit, et propter montem Parnasum apud Thessalos imperavit, sed eodem quo Cecrops tempore vixit, ex *Eusebio, Heron, Augustino*.

7 *Cecropem.*] Egyptium, qui primus idololatriam in Græciam invexit, simulachra reperit, immolavit victimas, Jovem appellavit, ex *Eusebio*. Non ille primus regnavit in Attica: jam diu enim ibi imperium tenuerat Ogyges, cujus tempore diluvium contigit, quo terra per annos 700 mansit inculta, usque ad Actæum, cujus filium Agraulon duxit Cecrops, ex *Pausan*. Sed Lud. Vives, ex Africano, Actæum, et cæteros, qui ab Ogyge ad Cecropem regnasse dicuntur, nuda putat esse nomina.

8 *Biformem tradidere.*] Non solùm, quòd marem junxerit feminæ, *Diphyes* dictus est, sed quod et corpore esset procerus, et linguam Græcam *Egyptiamque* calletet. *Appollodorus* scribit eum fuisse humano simul et serpentino corpore præditum.

feminae matrimonio junxit. Huic successit <sup>1</sup>Cranæus, cujus filia Atthis regioni nomen dedit. Post hunc <sup>2</sup>Amphictyon regnavit, qui <sup>3</sup>primus Minervæ urbem sacravit, et nomen civitati Athenas dedit. Hujus temporibus, <sup>4</sup>aquarum illuvies majorem partem populorum Græciæ absumpsit. <sup>5</sup>Superfuerunt, quos <sup>6</sup>refugia montium recepérunt, aut ad regem Thessaliæ Deucalionem ratibus eveci sunt; à quo propterea <sup>7</sup>genus hominum conditum dicitur. <sup>8</sup>Per ordinem deinde successionis regnum <sup>9</sup>ad Erectheum descendit, sub quo frumenti satio <sup>10</sup>apud Eleusin à <sup>11</sup>Triptolemo reperta est, in cujus muneris honorem <sup>12</sup>noctes initiorum sacratæ. Tenuit et <sup>13</sup>Ægeus, <sup>14</sup>Thesei pater, Athenis regnum, à quo per divortium decedens <sup>15</sup>Medea,

A.M. 2530.

Ant. C.

1522.

## INTERPRETATIO,

a Superstites fuerunt, qui in juga montium fugerunt, aut vecti navibus perve-  
nerunt ad Deucalionem regem Thessaliæ.

## NOTÆ.

1 *Cranæus.*] Non Cecropis filius, sed indigena, vir divitiis potens. Duas habuit filias; Atthim, unde Attica dicta est; et Cranæen, quæ Amphictyoni nupsit.

2 *Amphictyon.*] Expulso socero regnum invasit; erat filius Deucalionis, et frater Hellenis, qui Græciæ de suo nomen indidit.

3 *Primus Minervæ, &c.*] Hoc Theseo tribuit Plutarchus, Minervæ ipsi Hyginus, Cecropi Eusebius, et Varro apud Aug. quod probabilius; in arce oritâ oliva et aqua erumpente, cum Delphicum oraculum Cecrops, quid facto esset opus, consulisset: responsum est, oliva Minervam, aqua Neptunum significat, et civitatem ex alterutrius nomine appellandam.

4 *Aquarum illuvies.*] Illud diluvium ad Amphictyonis tempora Oros. post Justinum: ad Cranæi, Clemens Alex. ad Cecropis, Euseb. Hier. Aug. et Cyr. referunt; distat ab Ogygæo annis 272. Illud enim An. Mundi 2258, hoc 2530, Moysis tempore contigit.

5 *Refugia montium.*] Deucalion pelago circumvectus, ad Ætnam Siciliæ, ex Hygino et Arato, ad Lycorem ex Lucian. ad Parnassum ex Apollod. Nonno, et Ovid. appellit: at Pausanias ait homines, qui tum non fuerunt undis oppressi, luporum ululatum sequutos ad juga Parnassi pervenisse, ibique urbem condidisse, quam dixerunt Lycorem.

6 *Genus hominum.*] Noëticum diluvium Deucalionæo adumbrarunt Poëtæ, et infinita propè de Deucalionæ, Pyrrha, et lapidibus jactis commenti sunt.

7 *Per ordinem, scilicet successionis.*] Duo tantum omitti sunt, quorum alter Erichthonius, qui pulso Amphictyone Panathæorum celebritatem instituit, licet hoc Theseo tribuatur à Plutarcho. Alter Pandion fuit Erichthonii filius, Prognæ et Philomelæ pater, quo regnante Ceres et Dionysius venerunt in Atticam.

8 *Ad Erectheum.*] Pandionis filium, qui Eleusinos prælio vicit.

9 *Apud Eleusin.*] Atticæ civitatem, non procul ab Athenis.

10 *Triptolemo.*] Fuit Celei Eleusini regis, et Megarinx filius, de quo multa Poëtæ.

11 *Noctes.*] Id est, Eleusini sacra, in illius honorem celebrata.

12 *Ægeus.*] Erectheus filium suscepit Cecropem, hic Pandionem, ex quo natus est Ægeus, cum Pandion à Metionidis regno pulsus esset, ipse Metionidis ejectis regnum obtinuit. Ægeus mari, in quod se dedit præcipitem, nomen dedit.

13 *Thesei pater.*] Theseus Hercules affinis, et socius. Fabulæ de Ægeos, Theseo et Medea notæ omnibus.

14 *Medea.*] Aëtx Colchorum regis filia, quæ Jasonem primum secuta est, deinde ab eo repuditate Ægeos nupsit.

propter adultam privigni ætatem, <sup>1</sup>Colchos cum <sup>2</sup>Medio filio, ex Ægeō suscepto, concessit. Post Ægeum Theseus, ac deinceps Thesei filius <sup>3</sup>Demophoon, qui auxilium Græcis <sup>4</sup>adversus Trojanos tulit, regnum possedit. Erant inter Athenienses et <sup>5</sup>Dorienses, simultatum veteres offensæ, quas vindicaturi bello Dorienses, de eventu prælii oracula consuluerunt. Responsum superiores fore nī regem Atheniensium occidissent. Cū ventum esset in bellum, militibus, ante omnia, custodia regis præcipitur. Atheniensibus eo tempore rex <sup>6</sup>Codrus erat; qui et responso Dei, ut præceptis hostium cognitis, permutato regis habitu, pannosus, sarmenta collo gerens, castra hostium ingreditur: ibi in turbā obsistentium, à milite, quem falce astu convulneraverat, interficitur. Cognito regis corpore, Dorienses sine prælio discedunt; atque ita Athenienses virtute ducis, pro salute patriæ morti se offerentis, bello liberantur.

A.M. 2985.  
- Ant. C.  
1067.

*Atheniensis reipublica Solonis legibus firmata.*

A.M. 3460.  
Ol. 64. 3.  
Urb.C. 159.  
Ant.C. 592.

CAP. VII. <sup>7</sup>Post Codrum nemo Athenis regnavit: quod memorie nominis ejus tributum est. Administratio reipublicæ annuis magistratibus permessa. Sed civitati nullæ tunc leges erant; quia libido regum pro legibus habebatur. Legitur itaque <sup>8</sup>Solon, vir justitiæ insignis, qui velut novam civitatem legibus condideret; <sup>9</sup>qui tanto temperamento inter plebem Senatūque

#### INTERPRETATIO.

a Cum cerneret se offensurum alterutrum ordinem: si magis uni, quam alteri foret in ferendis legibus; eas tam convenientes plebi et Senatui tulit; ut utriusque ordinis gravioris fuisset.

#### NOTÆ.

1 Colchos.] Quæ Phaside, monte Tauro, Iberi, et Ponto Euxino circumscribitur, Mingrelli.

2 Medio filio.] A quo Medi nomen accepere.

3 Demophoon.] Theseo non Demophoon, sed Menestheus successit. Cū enim Theseus Ostracismi legem tulisset; ipse calumniis Lyncæ, cujusdam sycophantæ pulsus est Athenis, et postquam jussu Lycomedis, è sublimi saxo præcipitatus est, Menestheus regnum invasit.

4 Adversus Trojanos.] Non Demophoon, sed Menestheus, scientiæ rei Militaris ex Homero peritissimus, in Trojanos pugnavit.

5 Dorienses.] Non Cretæ, sed Græci populus, qui ad Parnassi radices habitabant, à Doro Hellenis filio sic nominati. Pausania, Peloponnenses, Lacedæmonii, Velleio Patere. dicuntur.

6 Codrus erat.] Tres Reges à Justino omissi, Oxinthes, Aphidas, et Me-

lanthus Codri pater, qui Messeniorum Rex, ab Heraclidis ejecius, Athenas cū fugisset, à civibus in regem electus est. Illi successit Codrus.

7 Post Codrum.] Aliter tamen Pausanias, cū ait, dum Medon et Nileus Codri filii, de regno, dissiderent, Delphico Oraculo re permittā, responsum vatem deberi Medonti Atheniensium regnum: sed alii omnes historici Justino consentiunt. Athenienses enim sub regibus à Cecrope ad Codrum usque vixerunt, hoc est, ab anno 2498, per annos 487, ad annum 2985. Tum sub Archontibus perpetuis fuere annis ferè 314. Post iidem Archontes decennio finiti; annui denique facti sunt; et *εταρτυποί*, hoc est, eorum nominibus inscribebatur annus uti Romæ Consulū.

8 Solon.] Salaminus, qui abrogatis Draconis legibus, novas dedit multo leniores. Draconis enim legibus sancitum erat, ut qui pome et alia id ge-



egit (cum, si quid pro altero ordine tulisset, alteri displiciturum videretur) ut ab utrisque parēni gratiam traheret. Hujus viri inter multa egregia, illud memorabile fuit: Inter Athenienses et <sup>1</sup>Megarenses de proprietate <sup>2</sup>Salaminae insulae, propē usque interitum, armis dimicatum fuerat. Post clades multas capitale esse apud Athenienses cōpit, si quis legem de vindicandā insulā tulisset. Sollicitus igitur Solon, ne aut tacendo, parum reipublicae consulere: aut censendo sibi: <sup>3</sup>subitam dementia simulat, cujus veniā non dicturus modō prohibita: sed et facturus erat. Deformis habitu, more vecordium in publicum evolat, ~~et~~que concursu hominum, quō magis consilium dissimularet, <sup>4</sup>solitis sibi versibus suadere populo cōpit, quod vetabatur: omniumque animos ita cepit, ut exemplo bellum adversus Megarenses decerneretur, insulaque, <sup>5</sup>devictis hostibus, Atheniensium fieret.

CAP. VIII. Intercā Megarenses memores illati ab Atheniensibus belli, et veriti ne frustrā arma mōvisse viderentur, matronas Atheniensium in Eleusinis sacris noctu oppressuri naves conscendunt. Quā re cognitā, dux Atheniensium Pisistratus juven- A.M.3488,  
Ol. 53. 3.  
Urb.C.187  
Ant.C.564.  
*Pisistratus tyrannidem occupat.* tutem <sup>6</sup>in insidiis locat, jussis, matronis solito clamore ac strepitu etiam in accessu hostium, ne intellectos se sentiant, sacra celebrare: egressosque navibus Megarenses inopinantes aggressus delevit: ac protinus classe captivā intermixtis mulieribus, ut speciem captarum matronarum praeberent, Megaram contendit. Illi cum et navium formam, et petitam praedam cognoscerent, obvii ad portum procedunt, quibus caesis, Pisistratus, paulūm à capiendā urbe abiit. Ita Megarenses suis dolis, hosti victoriam dedere. Sed Pisistratus, quasi sibi, non patriae vicisset, <sup>7</sup>tyrannidem per dolum occupat: quippe volun-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Fingit se dementem subito factum, ut posset, non tantum dicere, sed etiam facere, quae erant vetita.*

## NOTAE.

nus furatus esset; eodem, quo sacrilegi et homicidae supplicio afficerentur. Athenis à Pisistrato Tyranno pulsus, Cressi fuit gratiofus; anno natus 80, obiit in Cypro insulā.

<sup>1</sup> *Megarenses* ] Urbs est Achaiae, media inter Athenas et Corinthum, ad sinum Saronicum.

<sup>2</sup> *Salaminae insulae* ] In Saronico sinu. *Coluri.*

<sup>3</sup> *In solitis sibi versibus.* ] Illud poema centum constans versibus, Salamis inscribatur. *Diog. Laert.*

<sup>4</sup> *Devictis hostibus.* ] Solon ipse factus imperator Salaminam cepit.

<sup>5</sup> *In insidiis locat.* ] Polyxenus id Soloni tribuit, sed eos conciliat Plutarchus; dum id Solonis consilio, sed virtute Pisistrati peractum affirmat.

<sup>6</sup> *Tyrannidem per dolum.* ] Bis Athenis ejectus est, semel à Lycurgo et Megacle; iterum à Megacle socero; illius enim filiam exul in Eretria uxorem duxerat: cum tamen victus Athenienses benignè habuisset, tyrannidem tertiò recuperavit.

tariis verberibus domi affectus, laceratoque corpore, in publicum progreditur: advocatâ concione vulnera populo ostendit: de crudelitate principum, à quibus hæc se passum simulabat, queritur: adduntur vocibus lacrymæ, et invidiosâ oratione multitudo credula accenditur: amore plebis invisum se senatui affirmat: obtinet ad custodiam corporis sui satellitum auxilium; per quos occupatâ tyrannide, per annos XXXIII regnavit.

*Hippias patria pulsus, Persas in Greciam adducit, unde perna Marathonia.*  
A.M.3520.  
Urb.C.219  
Ant.C.532.

CAP. IX. Post ejus mortem <sup>1</sup>Diocles, alter ex filiis, per vim stupratâ virgine, à fratre puellæ interficitur. Alter, Hippias nomine, cum imperium paternum teneret, interfectorem fratris comprehendi jubet: qui cum per tormenta conscios cædis nominare cogeretur, omnes amicos tyranni nominavit: quibus interfectis, quærenti tyranno, *an adhuc aliqui conscii essent; nemi-* nem ait superesse, *quem amplius mori gestiat, quam ipsum tyrannum.* Quâ voce ejusdem se tyranni victorem, post vindictam pudicitæ sororis ostendit. <sup>2</sup>Hujus virtute cum admonita civitas libertatis esset, tandem Hippias regno pulsus, in exilium agitur: qui profectus in Persas, ducem se Dario, inferenti Atheniensibus bellum, sicuti suprà significatum est, adversus patriam suam offert. Igitur Athenienses, audito Darii adventu, auxilium à <sup>3</sup>Lacedæmoniis, sociâ tum civitate, petiverunt. Quos ubi viderunt <sup>4</sup>quatruidi teneri religione, non expectato auxilio, instructis decem millibus civium, et <sup>5</sup>Platæensibus auxiliariis mille, adversus <sup>6</sup>sexcenta millia hostium, in <sup>7</sup>campos Marathonios in prælium egrediuntur. <sup>8</sup>Miltiades et <sup>9</sup>dux belli erat, et auctor non expectandi auxilii; quem tanta fiducia ceperat, ut plus præsidii in celeritate, quam in sociis duceret. Magna igitur in pugnam euntibus alacritas animorum fuit,

## INTERPRETATIO.

a Hujus generositate urbs admonita, cum videret se posse in libertatem vindicare

## NOTÆ.

1 *Diocles.*] Hipparchus ab omnibus dicitur.

2 *Lacedæmoniis.*] Qui extremam Peloponnesi partem incolant. Sparta ad Eurotam sita est. *Miastira.*

3 *Quatruidi teneri religione.*] Nefas enim ducebant ante plenilunium ad bellum novum progredi.

4 *Platæensibus.*] Quorum civitas non procul à monte Citherone inter Thebas et Athenas condita est.

5 *Sexcenta millia.*] Trecenta tantum habet Pausan.

6 *In campos Marathonios.*] Urbs At-

tice ab Athenas distans circiter decem passuum millia. *Marason.*

7 *Miltiades.*] Qui ad Codrum genus referebat; deinde propter infelicem in Parum insulam expeditionem, 50 talentis mulctatus, mœrore et vulnere accepto mortuus est.

8 *Dux belli erat.*] Duces decem ab Atheniensibus missi, sed omnes Aristidis exemplum sequuti, ubi unius ejusque dies imperandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant, ut ipse etiam Callimachus, Polemarchus, *Plut.*

adeò ut, cùm mille passus inter duas acies essent, citato cursu ante jactum sagittarum ad hostem venerint; nec audaciæ ejus eventus defuit. Pugnatum est enim tantà virtute, ut <sup>1</sup>hinc viros, inde pecudes putares. Victi Persæ in naves confugerunt: ex quibus multæ suppressæ, multæ captæ sunt. In eo prælio tanta virtus singulorum fuit, ut cujus laus prima esset, difficile judicium videretur. Inter cæteros tamen Themistoclis adolescentis gloria emicuit, in quo jam tunc indoles futuræ imperatoriæ dignitatis apparuit. <sup>2</sup>Cynægiri quoque militis Atheniensis gloria, magnis scriptorum laudibus celebrata est; <sup>3</sup>qui post prælii innumeras cædes, cùm fugientes hostes ad naves egisset, onustam navem dextrâ manu tenuit, nec priùs dimisit, quàm manum amitteret; tum quoque amputatâ dextrâ, navem sinistrâ comprehendit: quam et ipsam cùm amisisset, ad postremum morsu navem detinuit. Tantam in eo virtutem fuisse, ut non tot cædibus fatigatus; non duabus manibus amissis victus; truncus ad postremum, veluti ad rabida fera, dentibus dimicaverit. <sup>4</sup>Ducenta millia Persæ eo prælio, sive naufragio, amisère. Cecidit et <sup>5</sup>Hippias, Tyrannus Atheniensis, auctor et concitor ejus belli, diis patriæ ultoribus pœnas repetentibus.

CAP. X. Interea et Darius, cùm bellum instauraret, in ipso apparatu decedit, relictis multis filiis, et in regno, et antè regnum susceptis. Ex his <sup>6</sup>Artemenes maximus natu, ætatis privilegio, regnum sibi vindicabat; quòd jus, et ordo nascendi, et natura ipsa gentibus [dedit]. Porro Xerxes controversiam non de ordine, sed de nascendi felicitate referebat. <sup>7</sup>Namque Artemenem primum quidem Dario sed privato provenisse: se regi primum natum. Fratres itaque suos, qui antè geniti essent,

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Qui post infinitos hostes in prælio cæses, cum reliquos, in fugam actos, usque ad naves insecutus fuisset.

<sup>b</sup> Namque Artemenem procreatum à Dario quidem primum, sed dum privatus esset: se verò ab eo, dum rex esset.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Hinc viros, inde pecudes, &c.] Persæ tamen mediam Græcorum aciem vicērunt, sed utròque Persarum cornu prostrato, Græci victores aggressi Persas superarunt. Herod.

<sup>2</sup> Cynægiri.] Dum summam puppim apprehendit, manu bipenni abscissa, eum cecidisse refert. Herod.

<sup>3</sup> Ducenta millia.] Datus Persarum dux in acie perit cum sex millibus è suis, ut in Græco Herodoti legitur; sed eos tantùm intelligit, qui gladio, non eos qui aquâ perierant; ex Atheniensibus 190 tantùm occisi sunt. Artaphernes Darii ex fratre nepos

cum aliis fugit.

<sup>4</sup> Hippias.] Suidas tradit eum ex pugna elapsum in Lemnum fugisse, ibique captum oculis, affluente per illos sanguine miserè periisse.

<sup>5</sup> Et hic Artemenes.] In duobus peccat Justinus. Primò, quòd Artemenem nominet, qui ab Herod. Artabasanès dicitur. Secundò, quòd illam de regno contentionem post mortem Darii ortam, et Artaphernem illius fuisse judicem dicat: contra Herod. qui et vivente Dario natam, et ab eo diremptam affirmat.

*privatum patrimonium, quod eo tempore Darius habuisset, non regnum sibi vindicare posse: se esse, quem primum in regno jam rex pater sustulerit. Huc accedere, quod Artemnes non patre tantum, sed et matre privata adhuc fortuna, avo quoque materno privato, procreatus sit: se verò et matre reginā natum, et patrem non nisi regem vidisse; avum quoque maternum Cyrum se regem habuisse, non hæredem, sed conditorem tanti regni: si in æquo jure*

A.M.3567.  
Ol. 73. 2.  
Urb.C.266  
Ant.C.485.

*utrūque fratrem pater reliquisset, materno tamen se jure et avito vincere. Hoc certamen concordi animo ad patrum suum Artaphernem, veluti ad domesticum judicem, deferunt: qui domi cognitā causā, Xerxem <sup>2</sup>præposuit: adedque fratrum contentio fuit, ut nec victor insultaverit, nec victus doluerit; ipsòque litis tempore invicem munera miserint; jucunda quoque inter se non solūm, sed credula convivia habuerint; judicium quoque ipsum sine arbitris, sine convitio fuerit. Tantò moderatius tum*

A.M.3571.  
Ol. 74. 2.  
Urb.C.270  
Ant.C.481.

*fratres inter se regna maxima dividebant, quā nunc exigua patrimonium patiuntur. <sup>3</sup>Igitur Xerxes <sup>4</sup>bellum à patre coeptum adversus Græciam, quinquennium instruxit. Quod ubi primum didicit Demaratus, rex Lacedæmoniorum, qui apud Xerxem exulabat, amicior patriæ post fugam, quam regi post beneficia, ne inopinato bello opprimerentur, omnia in tabellis ligneis magistratibus perscribit, eademque cerā superinducta delet: ne aut scriptura sine tegmine indicium daret, aut recens cerā dolum proderet: fido deinde servo preferendas tradit, jussu magistratibus Spartanorum tradere. Quibus perlatis, Lacedæmone quæstioni res diu fuit, quod neque scriptum aliquid viderent, nec frustrā missas suspicarentur, tantoque rem majorem, quanto sit occultior putabant. Hærentibus in conjecturā viris, soror regis Leonidæ consilium scribentis invenit. Erasā igitur cerā, belli consilia deteguntur. Jam Xerxes <sup>5</sup>septingenta millia de regno armaverat,*

#### INTERPRETATIO.

a. *Alter alterum exceperit conviviis, in quibus non tantum letè, sed etiam confiderenter inter se egerint.*

#### NOTÆ.

1 *Sed et matre.]* Tres enim liberos ex Gobryæ filiā privatus, quatuor ex Atossā Cyri filiā rex Darius suscepit.

2 *Præposuit.]* Illius consilii auctor fuit Demaratus Lacedæmonius qui et patriā, et regno pulsus à Cleomene, Susa se receperat.

3 *Igitur Xerxes.]* Nomen Gentilitium Persarum regibus fuit, Xerxes et Artaxerxes: post Xerxem enim Memoriosum omnes Artaxerxes dictos ait Diodorus; *Art* est additamentum honorificum, ut *Scachetiam* nunc apud Persas, quod magnum sonat ex *Heerchio*.

4 *Bellum à patre, &c.]* Prius Ægyptios in patrem rebelles per Achemenem fratrem subegit.

5 *Septingenta.]* Xerxis copias maritimas, terrestres, Europæas et Asiaticas, adjectis servitiis, refert Herod. ascendisse ad quingentas et viginti tres myriades, et in super quinque millia: quod efficit 5235220, medio pars 2617610, erat militum, altera servitorum, nec eunuchi, nec mulieres hoc in numero continentur; sed alii aliter de hoc numero sentiunt; quorum sententias recensere longius esset.

et trecenta millia de auxiliis: ut non immeritò pròditum sit, <sup>1</sup>flumina ab exercitu ejus siccata Græciamque omnem vix capere exercitum ejus potuisse. <sup>2</sup>Naves quoque mille ducentas numero habuisse dicitur. Huic tanto agmini dux defuit. Cæterùm, si regem spectes; divitias, non ducem laudes: quarum tanta copia in regno ejus fuit, ut, cùm flumina multitudine consumerentur, opes tamen regiæ superessent. Ipse autem primus in fugâ, postremus in prælio semper visus est; in periculis timidus; sicubi metus abesset, inflatus: denique antè experimentum belli, fiduciâ virium, veluti naturæ ipsius dominus, et <sup>3</sup>montes in planum ducebat, et convexa vallium æquabat, et quædam <sup>4</sup>maria pontibus sternebat, <sup>5</sup>quædam ad navigationis commodum per compendium ducebat.

CAP. XI. Cujus introitus <sup>6</sup>in Græciam quam terribilis, tam turpis ac fœdus discessus fuit. Nam cùm Leonida rex Spartanorum cum quatuor millibus militum angustias <sup>7</sup>Thermopylarum occupasset, Xerxes contemptu paucitatis, eos pugnam cape-  
Leonide Persas ac Thermopyla vincit. A.M.3574. Ol. 75. 1. Urb.C.272. Ant.C.478.

ssere jubet, quorum <sup>8</sup>cognati Marathonî pugna interfecti fuerant; qui dum ulcisci suos quærunt, principium cladis fuere: succedente deinde <sup>9</sup>inutili turbâ, major cædes editur. Triduo ibi cum dolore et indignatione Persarum dimicatum: quartâ die, quum nuntiatum esset Leonidæ, à xx milibus hostium <sup>10</sup>summum cacumen teneri, tunc hortatur socios recedant, et se ad meliora patriæ tempora reservent: sibi cum Spartanis fortunam experiendam; plura se patriæ quàm vitæ debere: ceteros ad præ-

## INTERPRETATIO.

a Isthmos effodiebat, commodior et brevior esset navigatio.

## NOTÆ.

1 *Flumina*, &c.] Echedorus enim fluvius illis potantibus defecit.

2 *Naves quoque*, &c.] Multi legunt decies centum millia, quod verum non videtur: Herod. et Diod. triremes numerant 1200, biremium verò tria millia addit Diod. Hippagogas 890, equis ductandis idoneas.

3 *Montes in planum*.] Montis Athos Isthmum effodi jussit: ea erat fossæ latitudo ut duæ triremes in eâ moveri faciliè possent.

4 *Maria Pontibus*.] Hellespontum ex Abydo Asiæ oppido, ad Sestum Europæ, qui septem stadiorum tractus est, ponte junxit; quin etiam Hellesponto trecenta verbera ideò infligi jussit, quod pontem evertisset. Nihil de Xerxis in Pythium crudelitatem habet Justinus.

5 *In Græciam*.] Per Thessaliam in-

gressus est: illius transitum, et exercitus ordinem pluribus narrat Herod. Quem consule.

6 *Thermopylarum*.] Angustia sunt montis Oetæ, quibus ex Phthiotide in Phocidem transitus est 25 pedum spatium, non procul à sinu Maliaco, ibi erant *ῥεγμα λεβη*, id est, calida lavacra, et murus quem Phocenses metu Thessalorum edificarant, et Dario adventante Græci renovârunt, et super murum, portæ visebantur, unde Thermopylae.

7 *Cognati*.] Medos illos fuisse testator Herod. quos veteris imperii gloria tumidos, deletos cupiebat Xerxes.

8 *Inutili turbâ*.] Lectissimos tamen misit, quos immortales vocant.

9 *Summum cacumen*.] Id consilii Xerxi dederat Epialtes Trachinius, ut Leonidæ copias à tergo aggrediretur.

*sidia Græcia servandos. Audito regis imperio discessere cæteri, soli Lacedæmonii remanserunt. Initio hujus belli sciscitantibus Delphis oracula, responsum fuerat, aut regi Spartanorum, aut urbi cadendum. Et idcirco rex Leonida, cum in bellum proficisceretur, ita suos firmaverat, ut ire se parato ad moriendum animo scirent. Angustias propterea occupaverat, ut cum paucis aut majore gloria vinceret, aut minore damno reipublicæ caderet. Dimissis igitur sociis, hortatur Spartanos, *Meminerint, qualitercunque præliantibus, cadendum esse: caverent, ne fortius mansisse, quam dimicasse videantur; nec expectandum, ut ab hoste circumvenirentur, sed dum nox occasionem daret, securis et lætis superveniendum: nusquam victores honestius, quam in castris hostium perituros.* Nihil erat difficile persuadere persuasis mori: statim arma capiunt; et sexcenti viri, castra quingentorum milium irrumpunt; statimque regis prætorium petunt, aut cum illo, aut si ipsi oppressi essent, in ipsius potissimum sede morituri. Tumultus totis castris oritur. Spartani, posteaquam regem non inveniunt, per omnia castra victores vagantur; cædunt, sternuntque omnia: ut qui sciant se pugnare non spe victoriæ, sed in mortis ultionem. Prælium à principio noctis, in majorem partem diei, tractum. Ad postremum non vi victi, sed vincendo fatigati, inter ingentes stratorum hostium catervas occiderunt. <sup>1</sup>Xerxes <sup>2</sup>duobus vulneribus terrestri prælio acceptis, experiri maris fortunam statuit.*

*Themistocles Persas navali prælio vincit.*

CAP. XII. Sed Atheniensium dux <sup>3</sup>Themistocles cum advertisset Ionas, propter quos bellum Persarum susceperant, in auxilium regis classe venisse; sollicitare eos in partes suas statuit. Et, cum colloquendi copiam non haberet, quo applicituri erant, symbolos proponi, et saxis proscribi curat: *Quæ vos, Iones, dementia tenet? quod facinus agitis? bellum inferre olim <sup>4</sup>conditoribus vestris, nuper etiam vindicibus, cogitatis? An ideo*

#### INTERPRETATIO.

*a Xerxes, victus duobus præliis terrestribus, constituit tentare an maritimis certaminibus fortuna magis faveat.*

#### NOTÆ.

1 *Occiderunt.*] Duos Xerxis fratres contra Leonidam pugnantes supra ejus cadaver procubuisse Herod. dicit; et cum Xerxes cor illius excidi jussisset, pilosum invenit: ita *Plut.*

2 *Duobus vulneribus.*] Bis victus, semel in montium angustiis iterum noctu in castris.

3 *Themistocles.*] Omisit Justinus repetitas ad Artemisium, Eubææ insulæ promontorium, navales pugnas, in qui-

bus Græci Themistoclis et consilio et fortitudine victores extiterunt, unde in Salaminias fauces sese recepere: Themistocles adolescentiæ deliciis et libidinibus infamis fuerat, aed postea patris column decusque extitit.

4 *Conditoribus vestris.*] Deucalionis filius Hellen tres habuit filios, Æolum, Dorum, et Xuthum, qui patris thesauros depeculatus, in Atticam profugit, ubi condita Tetrapoli, ex Creusâ fi-

mania vestra condidimus, ut essent qui nostra delerent? <sup>a</sup>quid si non hæc et Dario prius, et nunc Xerxi, belli causa nobiscum foret, quod vos rebellantes non destituimus? Quin vos in hæc nostra castra ex istâ obsidione transitis? <sup>b</sup>Aut si hoc parum tutum est, at vos commisso prælio ite cessim, inhibete remis, et à bello discedite. Ante navalis prælii congressionem miserat Xerxes quatuor milia armatorum <sup>1</sup>Delphos, ad templum <sup>2</sup>Apollinis diripiendum: prorsus, quasi non cum Græcis tantum, sed et cum diis immortalibus bellum gereret: <sup>c</sup>quæ manus tota imbribus et fulminibus deleta est; ut intelligeret, quàm nullæ essent hominum adversus deos vires. Post hæc <sup>3</sup>Thespias, et Plateas, et Athenas vacuas hominibus incendit: et quoniam ferro in homines non poterat, in ædificia igne grassatur. Namque Athenienses post pugnam Marathoniam præmonente Themistocle, victoriam illam de Persis, non finem, sed causam majoris belli fore, cœ naves fabricaverant. Adventante igitur Xerxe, consulentibus Delphis oraculum, responsum fuerat, *Salutem mures ligneis tuerentur.* Themistocles navium præsidium demonstratum ratus, persuadet omnibus *Patriam municipales esse, non mania; civitatemque non in ædificiis, sed in civibus positam: melius itaque salutem navibus, quàm urbi commissuros: hujus sententiæ etiam Deum auctorem esse.* Probato consilio, conjuges liberosque, cum pretiosissimis rebus abditis insulis, relictâ urbe, demandant:

A.M.3574.  
Ol. 75. 1.  
Urb.C.273.  
Ant.C.487.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Quid si et Darius antea et nunc Xerxes, idèd tantum in nos bellum gesserunt, quod vos juvimus, dum in Persas rebelles eratis?

<sup>b</sup> Aut si hoc periculosum videtur, vos inito certamine recedite.

<sup>c</sup> Qui omnes milites phœviis et fulminibus perierunt.

## NOTE.

lios Achæum, et Ionem suscepit. Ion in Achaïâ remansit, ejusque nomine Egialenses, Iones dicti sunt; sed ab Achæis sedibus pulsî, primum Athenas deindè ducibus Neleo et Androchio, Codri filijs, sese recepêrunt in Asiam. Cujus partem Ioniam dixerunt, quæ Eolide, Lydiâ, Cariâ, et mari Egeo, undique terminabatur, ubi olim Ephesus, Miletus, Colophon, &c. Mazander, Cayster, et Hermus fluvij <sup>1</sup>Sham

<sup>1</sup> Delphos.] Urbs Phocidis in Achaïâ, ad Parnassum montem, Oraculo Apollinis clarissima, nunc Delpho. Templum erat supra specum, oppido mureque cinctum, aditu adeo difficili, ut exigua tantum semita pateret, qui consulti incederent. In medio templi

hiatus, erat, ex quo spiritus acer et vehemens vatem tripodî insistentem corripiebat, statis diebus, quibus fari liceret. Non eum quovis tempore sed certis diebus, ut Idibus vel Calendis, augescente vel deficiente Luna, Oraculum consulere fas erat.

<sup>2</sup> Apollinis.] Jovis et Latonæ filius fuit, et Dianæ frater, de quo infinitæ prope fabulæ.

<sup>3</sup> Thespias.] Urbs Bæotiæ, in limite Phocidis, Heliconi monti vicina.

<sup>4</sup> Abditis insulis.] Alii Træzenen, alii Egina, alii Salaminam missi sunt. Herod. Sed omnes humanitate victos à Træzenis dicit Plut. quorum sumptibus Atheniensium pueri publicè instituti sunt.

ipsi naves armati conscendunt. Exemplum Atheniensium et aliarum urbes imitatur. Itaque cum adunata omnis sociorum classis, et intenta in bellum navale esset; angustiasque Salaminii freti, ne circumveniri à multitudine posset, occupassent; dissensio inter civitatum principes oritur: qui cum deserto bello ad sua tuenda delabi vellent, timens Themistocles, ne discessu sociorum vires minuerentur, per servum fidum Xerxi nuntiat, *uno in loco eum contractam Græciam capere facillime posse. Quod si civitates, quæ jam abire vellent, dissipentur; majore labore ei singulas consecandas.* Hoc dolo impellit regem signum pugne dare. Græci quoque adventu hostium occupati, prælium collatis viribus capessunt. Interea rex, velut spectator pugne, cum parte navium in litore remanet. Artemisia autem regina Halicarnassi, quæ in auxilium Xerxi venerat, inter primos duces bellum acerrimè ciebat: *Quippe ut in viro muliebrem timorem, ita in muliere virilem audaciam cerneret.* Cum anceps prælium esset, Iones, juxta præceptum Themistoclis, pugne se paulatim subtrahere cœperunt; quorum defectio animos cæterorum frexit. Itaque circumspicientes fugam pelluntur Persæ, et mox prælio victi, in fugam vertuntur. In quâ trepidatione multæ captæ naves, multæ mersæ; plures tamen non minus sævitiam regis, quam hostem timentes, domum dilabuntur.

A.M.3574.  
Ol. 75. 1.  
Urb.C.273  
Anl.C.478.

*Xerxes fugit. Mardonius a exercitui præficitur.*

CAP. XIII. Hâc clade perculsum, et dubium consilii Xerxem Mardonius aggreditur. Hortatur in regnum abeat, ne quid seditionis moveat fama adversi belli, in majus, sicuti mos est, omnia extollens: *sibi ccc millia armatorum lecta ex omnibus copiis relinquat, quâ manu aut cum gloriâ ejus perdomiturum se Græciam, aut si aliter eventus ferat, sine ejusdem infamiâ hostibus cessurum.*

#### INTERPRETATIO.

a Cum quo exercitui, aut se Græciam subacturum cum laude, aut, si fortuna non faveat, vincendum se ab hostibus, sine dedecore ejusdem Xerxis.

#### NOTE.

1 Sociorum classis.] Triremibus 378 constabat.

2 Salaminii freti.] Salamina, insula Saronici sinûs, Peloponnesum inter et Atticam, Egina proxima.

3 Dissensio inter, &c.] Quod audiissent Atticam à Xerxe devastatam.

4 Artemisia.] Carie regina, quæ Mausoli mariti cineres vino permixtos bibit, et splendidum illi erexit sepulchrum, unde Mausolea dicuntur.

5 Halicarnassi.] Urbs Carie maritima, inter Jasum et Cnidum, propter sinum Ceramicum, Mausoleo nobilis, Meseis.

6 In muliere virilem, &c.] Ideo Xerxes de suis dicebat apud Herod. Viri quidem extiterunt mihi famina, feminae autem viri. Eam pro Græcis contra Persas pugnassee falso scribit Suidas.

7 Pugna se paulatim, &c.] De Ionum fugâ nihil habet Diod. sed cladis initium, et locorum angustias, ducis mortis tribuit.

8 Mardonius.] Cui Xerxes soror nupserat, vir prudentia, fortitudine, et rebus in Græcos sub Dario gestis, clarissimus.



Probato cōsiliō, Mardonio exercitus traditur: reliquas copias rex ipse reducere in regnum parat. Sed Græci, audita regis fugâ, consilium ineunt pontis interrumpendi, quem ille <sup>1</sup>Abydo veluti victor maris fecerat; ut intercluso reditu, aut cum exercitu deleteretur; aut desperatione rerum, pacem victus petere cogeretur. Sed Themistoclea <sup>2</sup>timens, ne interclusi hostes desperationem in virtutem verterent, et iter, quod aliter non pateret, ferro patefacerent; *satis multos hostes in Græciâ remanere dictitans, nec augeri numerum retinendo oportere*; cum vincere consilio cæteros non posset, eundem servum ad Xerxem mittit, certiorumque consilii facit; et occupare transitum maturatâ fugâ jubet. Ille perculsus nuntio, tradit ducibus milites perduçendos; ipse cum paucis Abydon contendit. <sup>3</sup>Ubi cum solum pontem hibernis tempestatibus offendisset, piscatoriâ scaphâ <sup>4</sup>trepidus trajecit. Erat res spectaculo digna, et æstimatione sortis humanæ, rerum varietate mirandæ, in exiguo latentem videre navigio, quem paulò antè vix æquor omne capiebat; carentem etiam omni servorum ministerio, cujus exercitus, propter multitudinem, terris graves erant. Nec pedestribus copiis, quas ducibus assignaverat, felicius iter fuit; siquidem quotidiano labori (neque enim ulla est metuentibus quies) etiam fames accesserat. <sup>5</sup>Multorum deindè dierum inopia contraxerat et pestem: tantaque fœditas morientium fuit, ut viæ cadaveribus implerentur, alitesque et bestię, illecebris sollicitatę, exercitum sequerentur.

CAP. XIV. Interim Mardonius in Græciâ <sup>6</sup>Olynthum ex-  
pugnat. Athenienses quoque in spem pacis, amicitiamque regis sollicitat, spondens incensę eorum urbis etiam in majus restitutionem. Posteaquàm nullo pretio libertatem videt his venalem, <sup>7</sup>incensis quę ædificare cœperant, copias in <sup>8</sup>Bœotiam transfert. Eò et Græcorum exercitus qui <sup>9</sup>centum millium

*Mardonius ad Plutarchum et classis Persarum in Asia à Grecis vincitur.*

### (INTERPRETATIO.)

<sup>a</sup> Deinde pestis grassata est per exercitum, ob inopiam commeatuum per multos dies.

### NOTÆ.

1 *Abydo.*] Urbs est Phrygię ad Bosphorum, nunc arx munitissima, una ex Dardanellis. *Aidos.*

2 *Timens, ne interclusi, &c.*] Contrarium consuluisse Themistoclem testatur Plutarchus.

3 *Trepidus trajecit.*] Pedestri itinere in Asiam cum reliquo exercitu pervenit, ex *Herod.* qui tamen ex aliorum sententia refert Xerxem navem Phœnissam conscendisse, Persasque plurimos, dum navis ob nimium pondus periclitaretur, in fluctus prosi-

4 *Olynthum.*] Non in Græciâ, sed in Macedoniâ, inter Athon montem, et urbem Pallenen sita est. *Olyntho.*

5 *Incensis quę ædificare, &c.*] E navibus enim egressi, domos per hyemem extruere cœperant.

6 *Bœotiam transfert.*] Ex unâ parte Atticę, ex alterâ Thessalię finitima, mari Chalcidico alluitur, olim Aonia, nunc *Stramulipa.*

7 *Centum millium.*] Ex *Herod.* Fuerunt 38700 gravis armaturę, 35000 levis armaturę, et 34500 sociorum, Thespiensiumque 1800, quod 11 my-

A.M.3575. fuit, sequutus est: <sup>1</sup>ibique prælium commissum. Séd fortuna  
 Ol. 75. 2. regis cum duce mutata non est. Nam victus Mardonius, ve-  
 Urb.C.274 luti ex naufragio, cum paucis <sup>2</sup>profugit. <sup>3</sup>Castra referta re-  
 Ant.C.477. galis opulentiae capta. Unde primum Græcos, diviso inter se  
 auro Persico, divitiarum luxuria cepit. Eodem fortè die, quo  
 Mardonii copiae deletæ sunt, etiam navali prælio in Asiâ, sub  
 monte Mycale, adversus Persas dimicatum est. Ibi ante con-  
 gressionem, cum classes ex adverso starent, fama ad utrumque  
 exercitum venit, vicisse Græcos, et Mardonii copias occisione  
 occidisse. Tantam famæ velocitatem fuisse, ut cum matutino  
 tempore prælium in Bœotia commissum sit, meridianis horis  
 in Asiam, per tot maria, et tantum spatii, tam brevi horarum  
 momento, de victoriâ nuntiatum sit. Confecto bello, cum de  
 præmiis civitatum ageretur, omnium judicio, Atheniensium  
 virtus cæteris prælata. Inter duces quoque <sup>4</sup>Themistocles  
 princeps, civitatum testimonio iudicatus, gloriam patriæ suæ  
 auxit.

*Athenien-  
 ses urbem  
 restaurant.*

CAP. XV. Igitur Athenienses aucti et præmiis belli, et

#### NOTÆ.

riades efficit, hoc est 110000: Persarum verò erant 30 myriades: Dionysus verò ponit decem myriades, hoc est 100000, et Persarum 50 myriades, id est, 500000.

1 *Ibique prælum.*] Ad Platæas, et Asopum fluvium, qui Thebaicam regionem à Plataica dividit.

2 *Profugit.*] Dum contra Pausaniam Lacedæmoniorum ducem, Persarum fortissimis stipatus, pugnat, occubuit, ex *Herod et Diodor.* Quare non ipse fugit, sed reliquæ Persarum copiae, quarum pars duce Artabaso in Macedoniam, pars Thebas se recepit, pars se inclusit in castris muro ligneo circumdatis; quibus tamen ab Atheniensibus et Lacedæmoniis expugnatis, omnes ad unum occisi sunt. *Diod.*

3 *Castra referta.*] Hæc pluribus *Herodot.* Pausanias, coquis et pistori-  
 bus Persis jussit, ut cenam sibi, uti  
 solerent Mardonio, instruerent: quod  
 cum illi fecissent, ipse aureos lectos,  
 mensas aureas, magnificumque cenæ  
 apparatus miratus, minoris impera-  
 vit suis, ut Laconicam pararent cen-  
 nam; convocatisque Græcorum duci-  
 bus, *Videte, inquit, amentiam Medo-*

*rum ductis, qui cum talem vitam duceres, ad nos subiugendos venit, qui tum misere victisimus.* *Herod.*

4 *Sub monte Mycale.*] Mons est Ioniz, pelago imminens, ad quem Leutichides Persas fortiter dimicantes superavit, Ionibus etiam contra Persas pugnantibus.

5 *Themistocles princeps.*] Cum Græci omnes in Isthmo ad aram convenissent, unusquisque primum calculum servavit sibi, alterum Themistocli tribuit: cumque paulò post ad Lacedæmonios legatus ludos Olympicos inviseret Themistocles, omnes ludis relictis, ad eum videndum se converterunt; sed vir tantus, qui patriæ suæ salutis fuerat, civibus ob nimiam potentiam suspectus, primum Argos, tum ad necem quæsitus, in Corcyram, deinde in Epirum, post in Asiam, denique ad Regem Artaxerxem fugit, à quo benignè habitus, Persarum exercitui præfuit; sed ne bellum inter-ferret patriæ, epoto vel taurino sanguine, ut vult Diodorus, aut veneno, ut mavult Herodotus, seu potius morbo, annos natus 65. Magnesie obiit.

gloriâ, urbem ex integro condere moluntur. <sup>Pausanias</sup> *¶* Cùm mœnia <sup>proditionis</sup> *damnatur.* <sup>Bellum in-</sup> *ter Græcos* <sup>et Persas.</sup> *extruant.* Themistocles, ut vidit spei urbis invideri, non exi-  
timans abruptè agendum, respondit legatis, *ituros Lacedæmonem,*  
*qui de eâ re pariter cum illis consulant.* Sic dimissis Spartanis,  
hortatur suos, *opus maturent.* Dein ipse, interjecto tempore, in  
legationem proficiscitur, et nunc in itinere infirmitate simulata,  
<sup>A.M.3576.</sup> <sup>Ol. 75. 3.</sup> <sup>Urb.C.275</sup> <sup>Ant.C.476.</sup> *¶* nunc tarditatem collegarum accusans, sine quibus agi jure nihil  
possit, diem de die proferendo, spatium consummado operi quæ-  
rebat; cùm interim nuntiatur Spartanis, opus Athenis maturari;  
propter quod denuò legatos mittunt ad inspicendam rem, Tum  
Themistocles pro servum magistratibus scribit Atheniensem,  
*¶* *legatos vinciant, pignusque teneant, ne in se gravius consulatur.*  
Adiit deinde concionem Lacedæmoniorum: *indicat permunitas*  
*Athenas esse, et posse jam illatum bellum non armis tantum, sed*  
*etiam muris sustinere: Si quid ob eam rem de se crudeliùs statue-*  
*rent, legatos eorum in hoc pignus Athenis retentos.* Graviter de-  
inde castigat eos, *¶* *Quod non virtute, sed imbecillitate sociorum,*  
*potentiam quærent.* Sic dimissus, veluti triumphatis Spartanis, à  
civibus excipitur. Post hæc Spartani, ne vires otio corrumpe-  
rent, et ut bis illatum à Persis Græciæ bellum ulciscerentur, ultro  
fines eorum depopulantur. Ducem suo, sociorumque exercitui  
<sup>A.M.3577.</sup> <sup>Ol. 75. 4.</sup> <sup>Urb.C.276</sup> <sup>Ant.C.475.</sup> *¶* *deligunt Pausaniam, qui pro ducatu, regnum Græciæ affec-*  
*tans, proditionis præmium cum Xerxe, nuptias filiæ ejus pacis-*  
*citur. Redditis captivis, ut fides regis aliquo beneficio obstrin-*  
*geretur. Scribit præterea Xerxi, quoscumque ad se nuntios misis-*  
*set, interficeret: ne res loquacitate hominum proderetur.* *¶* Sed  
dux Atheniensium <sup>3</sup> Aristides, belli socius, collegæ conatibus ob-

**INTERPRETATIO.**

a Cum majus spatium membris circumdedit, Lacedemonii eos suspectos habuerunt, recte providentes quantum incrementum capturi essent ex munitionibus urbis, cum tantum ceperent ex illius riva.

b Detulit legatos, serventque pro-

pignore, ne Lacedemonii ipsum habeant securis.

d Sed Aristides Imperator Atheniensium, prefectus bello cum Pausania, detexit proditorem, se opponendo illius conatibus, et disponendo omnia prudenter in bonum reipublice.

**NOTÆ.**

1 *Munc tarditatem collegarum.*] Vult cum Biodorus, simul cum aliis legatis missum, omnesque unâ Spartæ sub custodia deentes, sed alijci sunt à Plut. et Thucydide, quem tamen sequitur.

2 *Deliguit Pausaniam.*] Cum viginti navibus ex Peloponneso, et 30 ex

Atticâ Persas à Cypro expulit, cepit Byzantium, multosque Persas Xerxis affines, quos dum remittit regi, illius filiam uxorem poposcit, Græciam in Xerxis potestatem se redacturum pollicitus.

3 *Aristides.*] Vir iustitiæ et pauperatis amoris clarissimus, quem Thucydides

A.M.3581. viam eundo, simul et in rem sapienter consulendo, proditiōis  
 Ol. 76. 4. consilia discussit. Nec multò post, accusatus Pausanias <sup>1</sup>dam-  
 Urb.C.280 natur. Igitur Xerxes, cùm proditiōis dolum publicatum vide-  
 Ant.C.471. ret, ex integro bellum instituit. Græci quoque ducem constitu-  
 unt <sup>2</sup>Cimonem Atheniensem, filium Miltiadis, quo duce apud  
 Marathonem pugnatum est, juvenem, cujus magnitudinem futu-  
 ram pietatis documenta prodidērunt. Quippe patrem ob cri-  
 Ol. 77. 3. men peculatûs in carcerem conjectum, <sup>3</sup>ibique defunctum, tran-  
 Urb.C.283 slatis in se vinculis, ad sepulturam redemit. Nec in bello judi-  
 Ant.C.468. cium diligentium fefellit: siquidem non inferior virtutibus pa-  
 A.M.3590. tris, Xerxem, <sup>3</sup>terrestri navaliq[ue] bello superatum, trepidum re-  
 Ol. 79. 1. cipere se in regnum coëgit.  
 Urb.C.289  
 Ant.C.462.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> In carcere mortuum redemit, ut eum sepeliret, eâ lege, ut ipse in vinculis ma-  
 neret.

## NOTÆ.

mistocles decem annorum exilio mul-  
 tavit; in eâ egestate obiit, ut vix tan-  
 tillum pecuniæ, quòd vespertilionibus  
 daretur, inventum sit.

1 *Damnatur.*] Spartam revocatus,  
 ab Ephoris, quos pecuniâ corruerat,  
 semel atque iterum absolutus est:  
 sed detectâ cum llotis conspiratione,  
 et literis, quas ad Artabasum scripse-  
 rat, interceptis, damnatus, in Palladis  
 templo, quò fugerat, fame periit.

2 *Cimonem.*] Miltiadis, filium, qui  
 summa cum laude meruerat sub The-  
 mistocle.

3 *Terrestri navaliq[ue] bello.*] Eionem  
 ad Strymonem sitam et Scyrum insu-  
 lam cepit, Dolopibus incolis in servi-  
 tutem abstractis; sed hæc aliter Pla-  
 tarchus, Diod. Thucyd. et Herod. nar-  
 rant: omnes Carix et Lycix urbes di-  
 ripuit; postea et Persarum classem  
 propè Cyprum, et pedestres copias  
 juxta Eurymedontem Pamphyliæ flu-  
 vium, mentito hostium habitu, peni-  
 tus delevit; deinde fœdus cum Persis  
 ictum est; sed hæc omnia non Xerxis,  
 sed Artaxerxis tempore gesta sunt,  
*Herod. Thucyd. Diod. Plutarch.*

## LIBER III.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Xerxis et Artabani præfecti perfidi tragicus interitus.*
2. *Bellorum inter Lacedæmonios et Athenienses origo. Sparta Respublica, et Legislator.*
3. *Reges à Lycurgo Spartanis latæ, quomodo ratæ fiant et habeantur.*
4. *Bellum Messeniis illatum ob stupratas virgines: et spuriorum Spartanorum in Italiam migratio.*
5. *Messenii scelorum suorum luunt pœnas; et bellum instraurant, ac tandem superantur.*

6. *Tertium bellum Messenium; Peloponnesiacum item, in quo multa eventuum variorum facies.*  
 7. *Pacis foedus ruptum. Spartani premuntur Periclis virtute, cujus egregia in rempublicam merita describuntur. Iterum pax sancita et violata; unde bellum Siculum.*

## CAPUT I.

**XERXES** rex Persarum, terror antea gentium, bello in *Xerxis es*  
 Græciam infelicer gestio, etiam suis contemptui esse cepit. *Artabanus*  
 Quippe <sup>1</sup>Artabanus <sup>2</sup>præfectus ejus, deficiente quotidie regis *interitus.*  
 majestate, in spem regni adductus, cum septem robustissimis *A.M. 3589.*  
 filiis regiam <sup>3</sup>vesperi ingreditur (nam amicitiae jure semper illi *Ol. 78 4.*  
 patebat) <sup>4</sup>trucidatoque rege, voto suo obsistentes filios ejus, dolo *Urb. C. 288*  
 aggreditur. *Ant. C. 461.* Sécunior de Artaxerxe, pueri admodum, fingit  
 regem à Dario, qui erat adolescens, quò maturius regno poti-  
 retur, occisum; impellit Artaxerxem parricidium parricidio  
 vindicare. Cum ventum ad domum Darii esset, dormiens  
 inventus, quasi somnium fingeret, interficitur. Dein cum <sup>5</sup>unum  
 ex regis filiis scelere suo superesse *Artabanus* videret, metueret  
 que de regno certamina principum, assumit in societatem con-  
 sili <sup>6</sup>Bacabasum; qui præsentī statu contentus, rem prodit Ar-  
 taxerxi, ut pater ejus occisus; ut frater falsā parricidii suspicione  
 oppressus; ut denique ipsi parentur insidia. His cognitis Ar-  
 taxerxes, verens Artabani numerum filiorum, in posterum diem  
 paratum esse armatum exercitum jubet, recogniturus et nume-  
 rum militum, et in armis industriam singulorum. Itaque cum  
 inter cæteros et ipse Artabanus armatus assisteret, Rex simulat,  
 se <sup>7</sup>breviorem lorica habere: jubet Artabanum secum com-  
 mutare: exuentem se ac nudatum gladio trajicit; tum et filios  
 ejus corripit jubet. Atque ita egregius adolescens, et cædam  
 patris, et necem fratris, et se ab insidiis Artabani vindicavit.

## NOTE.

1 *Artabanus.*] Hyrcanus qui Darium à bello Græcis interendo deterruerat.

2 *Præfectus ejus.*] Persidi, dum adesset Xerxes, præfuerat, et satellitum regis tunc princeps erat, ex *Diod.*

3 *Vesperi ingreditur.*] Introductus à Mithridate, Eunuchus regis cubicula-rio, et ejus affini. *Diod.*

4 *Trucidatoque Rege.*] *Ælianus* ait Xerxem a filio nocui jugulatum.

5 *Unum ex filiis.*] Duo supererant, teste *Diod.* Artaxerxes et Hystaspes,

qui id temporis Bactrianorum Præfectus aberat, ut testatur *Herod.*

6 *Bacabasum.*] De Bacabaso nihil habet *Diod.* dicit enim occiso Dario Artaxerxem ab Artabano stricto gladio appetitum, sed vulneratum leviter, Artabanum lethali inflicto vulnere peremisse.

7 *Breviorem lorica.*] Hoc non est simile vero: qui enim fieri potest, ut Artaxerxes, qui puer à Justino dicitur, cum Artabano viro lorica mutaverit.

*Spartæ  
respublica,  
et legisla-  
tor.*

CAP. II. Dum hæc in Persis geruntur, intersæ Græciâ omnis; ducibus Lacedæmoniis et Atheniensibus, in duas divisa partes, ab externis bellis, velut in viscera sua, arma convertit. Fiunt igitur de uno populo duo corpora; et eorundem castrorum homines, in duos hostiles exercitus dividuntur. Hinc Lacedæmonii communia quondam civitatum auxilia ad vires suas trahebant: inde Athenienses, et vetustate gentis, et gestis rebus illustres, propriis viribus confidebant. Atque ita duo potentissimi A.M.3170. mi Græciæ populi, institutis Solonis, et Lycurgi legibus pares, Ant.C.881. ex æmulatione virium in bellum ruebant. Namque <sup>1</sup>Lycurgus, cùm fratri suo Polydectæ, Spartanorum regi, successisset, regnumque sibi vindicare potuisset, <sup>2</sup>Charilao, filio ejus, qui natus posthumus fuerat, cùm <sup>3</sup>ad ætatem adultam pervenisset, regnum summâ fide restituit: ut intelligerent omnes, quanto plus apud bonos pietatis jura, quàm omnes opes valerent. Medio igitur tempore dum infans convalescit, tutelamque ejus administrat, non habentibus Spartanis <sup>4</sup>leges instituit, non inventionem earum magis, quàm exemplo clarius: siquidem nihil lege ullâ in alios sanxit, cujus non ipse primus in se documenta daret. <sup>5</sup>Populum in obsequia principum, principes ad justitiam imperiorum formavit. Parsimoniam omnibus suasit, existimans laborem militiæ, assidua frugalitatis consuetudine, faciliorem fore. Emi singula non pecuniâ, sed compensatione mercium jussit: auri argentique usum, velut omnium scelerum materiam sustulit.

*Leges à  
Lycurgo  
latae.*

CAP. III. Administrationem reipublicæ per ordines divisit: Regibus potestatem bellorum, magistratibus judicia et annuas

#### INTERPRETATIO.

*a Docuit populum, quomodo principibus pareat; et principes quomodo imperent aliis, justitiam administrando.*

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> *Lycurgus.*] Non Polybitz, sed Polydecti frater fuit, et Eunomi filius ex secundâ Heraclidarum, id est, Proclidarum familiâ ex *Plutarch.* Dorienses enim, cum Heraclidis, occupatâ Peloponneso, regna fundarunt duo, Lacedæmonium, et Corinthiacum; Lacedæmonem, pulsis Achæis et Orestidis, obtinuerunt Aristodemi filii Procles et Eurysthenes: à quibus duz regnum in illa urbe familiæ propagatæ sunt; Eurysthemidarum, quæ præstantior fuit, et Proclidarum, cui secundæ principatûs illic tributæ sunt.

<sup>2</sup> *Charilao.*] Non Charilaum vocat Pausa, sed Leobatum, Echestrati filium, ex primâ Heraclidarum familiâ.

<sup>3</sup> *Ad ætatem adultam.*] Primum illius matri, ne factum abigeret, persuasit; tum puerum ubi natus est, in solio regio collocavit licet à Spartiatibus Rex electus fuisset: postea tamen suorum calumnias non ferens peregrè profectus est, multisque peragratibus regionibus, in Græciam reversus, leges civibus suis constituit, auctorque fuit Iphito Eliensi, ut Olympicos ludos restauraret. Hæc fusiùs narrat *Plutarch.*

<sup>4</sup> *Leges instituit.*] Herod. et Pausan. referunt, multis persuasum fuisse, earum legum non Lycurgum, sed Minos auctorem fuisse, easque à Cretenisibus ad Spartanos per Lycurgum translatas.

successiones, senatui custodiam legum, populo sublegendi senatum, vel creandi quos vellet magistratus, potestatem permisit. Fundos omnium æqualiter inter omnes divisit, ut æquata patrimonium neminem potentior altero redderent. Convivari omnes publicè jussit, ne cujus divitiarum vel luxuria in occulto essent. A.M. 3183 Ant.C. 869  
Juvénibus non ampliùs unà veste uti toto anno permisit, nec quemquam cultiùs quàm alterum progredi, nec epulari opulentiùs, ne imitatio in luxuriam verteretur. Pueros puberes non in forum, sed in agrum deduci præcepit, ut primos annos non in luxurià, sed in opere et laboribus agerent. <sup>a</sup>Nihil eos somni causà substernere, et vitam sine pulmento degere, neque priùs in urbem redire, quàm viri facti essent, statuit. <sup>1</sup>Virgines sine dote nubere jussit, ut uxores eligerentur, non pecuniarum; severiusque matrimonia sua viri coërcerent, cum nullis doctis fratribus tenerentur. Maximum honorem, non divitum et potentium, sed pro gradu ætatis senum esse voluit: nec sanè usquam terrarum locum <sup>2</sup>honoratiorem senectus habet. <sup>3</sup>Hæc quoniam primò, solutis antea moribus, dura videbat esse, auctorem eorum <sup>4</sup>Apollinem Delphicum fingit, et inde se ea ex præcepto numinis detulisse <sup>5</sup>ut consuescendi tædium metus religionis vincat. Dein ut æternitatem legibus suis daret, jurejurando obligat civitatem, nihil eos de ejus legibus mutatuuros priusquam reverteretur: et simulat se ad oraculum Delphicum proficisci, consulturum quid addendum mutandumque legibus videretur. Proficiscitur autem <sup>6</sup>Cretam, ibique perpetuum exilium egit, abjicique in mare ossa sua moriens jussit, <sup>7</sup>ne relatis Lacedæmonem, solutos se Spartani religione jurisjurandi in dissolvendis legibus arbitrarentur.

CAP. IV. His igitur moribus ita brevi civitas convaluit: ut *Bellum Messeniacum primum.*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Nec ad dormiendum lectis, nec ad gessendam conditis cibis uti eos jussit.

<sup>b</sup> Qui has leges cernebat difficiles esse populo corrupte moribus.

<sup>c</sup> Ut timor religionis violandæ faciat, ut sine tædio assuecant.

<sup>d</sup> Ne reportatis Lacedæmonem ossibus putarent se liberatos à juramento, ut leges violare possent.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Virgines.] Duo præcipuè iis in legibus arguunt Aristoteles et Xenoph. primum quòd furta, modò callidè perfecta, in laude essent: alterum quòd illis ea probarentur adulteria, quorum maritus paranympheus fieret.

<sup>2</sup> Honoratiorem senectus.] Ideò Juvenalis: Credebant hoc grande nefas, et

morte piandum, Si juvenis vetulo non assueverat, &c.

<sup>3</sup> Apollinem.] Vix ingressus in templum, cum Pythia hæc inquit: Ad mea venisti præpinguis tecta Lycurge: et quæ habet Herod.

<sup>4</sup> Æternitatem legibus.] Steterunt 700 annis, ex Livio: 500 ex Plutarcho.

<sup>5</sup> Cretam.] Insula, quæ non multum à Peloponneso distat, Cundio.

A.M.3310. cū Messeniis <sup>1</sup>propter stupratas virginēs suas, in solēni <sup>2</sup>Messeniorum sacrificio, bellum intulissent, gravissimā se execratione obstrinxerint, non pr̄ us quā <sup>3</sup>Messeniam expugnassent, reversuros, tantū sibi vel de viribus suis, vel de fortunā spondentes. Quæ res initium dissentionis Græciæ et intestini belli causæ et origo fuit. Itaque, cū <sup>4</sup>contra præsumptionem suam annis decem in obsidione urbis tenerentur, et querelis uxorem post tam longam viduitatem revocarentur: veriti, ne hāc perseverantiā belli gravius sibi quā Messeniis nocerent: quippe illis quantum juventutis bello interciderat, mulierum fecunditate suppleri; sibi et belli damna assidua, et fecunditatem uxorum, absentibus viris, nullam esse: itaque legunt juvenes ex eo genere militum, qui post jusjurandum in supplementum venerant, quibus Spartam remissis promiscuos omnium scēninarum concubitus permisere: maturiorē futuram conceptionem rati, si eam singulæ per plures viros experirentur. Ex his nati, ob notam materni pudoris, Partheniæ vocati, qui cū ad annos xxx. pervenissent, metu inopiæ (nulli enim pater existerat, cuius in patrimonium successio speraretur) ducem Palanthum assumunt, filium Arati, qui auctor Spartanis fuerat juventutis ad generandam sobolem domū remittendæ: ut sicuti dadom patrem ejus nascendi auctorem habuissent, sic ipsum spei ac dignitatis suæ haberent. Itaque nec salutatis matribus, ē quarum adulterio infamiam collegisse videbantur, ad sedes inquirendas proficiscuntur; diuque et per varios casus jactati, tandem in Italiam deferuntur, et occupatā arce <sup>5</sup>Tarentinorum, expugnatīs veteribus incolis, sedes ibi constituunt. Sed post annos plurimos dux eorum Phalanthus, per seditionem in exilium proturbatus, <sup>6</sup>Brundisium se contulit, quo expulsi sedibus suis vete-

INTERPRETATIO.

a Quippe illis tot nasci pueros uxorem fecunditate, quot juvenes in bello pereant.

NOTÆ.

1 *Propter stupratas virginēs.*] Non stuprum solum oculatum virginibus; sed etiā mors Teleclo Lacedæmoniorum regi à Messeniis illata et mutuz privatorum injuriæ, belli causæ fuerunt. *Authore Paus.*

2 *Messeniorum.*] Qui inter Elidem, Arcadiam et Laconiam, ad mare habitabant.

3 *Messenia.*] In orā sinūs Messeniæ, ad ostia Balyri fluvii sita erat.

4 *Contra præsumptionem.*] Primum Messeniorum oppidum, in clivo positum, occuparunt, Amphiam; deinde prælio æcerimo eos vicerunt: sed

Messenii relictis oppidis cæteris, munierunt Ithomen, et Rege Euphaë mortuo, Aristodemus, in regem electus, junctis secum Arcadibus, magnam Lacedæmonius cladem intulit. *Paus.*

5 *Tarentinorum.*] Tarentum extrema urbs magnæ Græciæ, in Salentinorum confinio *Taranto*. Eam urbem Cretenses, qui cum Theseo à Cnosso venerant, olim occuparunt, postea Japyges è Sicilia profugi, denique Partheni ex Lacedæmone.

6 *Brundisium.*] Urbs Salentinorum maritima, propè Tarentum, *Brindisi*.



res Tarentini concesserunt. Hic moriens persuadet, ut ossa sua postremasque reliquias conterant, et tacite spargi in foro Tarentinorum curent: hoc enim modo recuperare illos patriam suam posse, Apollinem Delphis cecinisse. Illi arbitantes eam, in ultionem sui, civium fata prodidisse, præceptis parvère: sed oraculi diversa sententia fuerat: perpetuitatem enim urbis, non amissionem hoc facto promiserat. Ita ducis exulis consilio, et hostium ministerio, possessio Tarentina Partheniis in æternum fundata; ob cuius beneficii memoriam Phalantho divinos honores decrevere.

CAP. V. Interea Messenii, cum virtute non possent, per insidias expugnantur. Dein, cum per annos LXXX gravia servitutis verbera, plerumque et vincula, cæteraque captivitatis mala perpassi essent, post longam pœnarum patientiam, bellum restaurant. Lacedæmonii quoque eò conspiratiùs ad arma concurrunt, quod adversus servos dimicaturi videbantur. Itaque cum hinc injuria, inde indignitas animos acueret, Lacedæmonii de belli, eventu oraculo Delphis consulto, jubentur ducem belli ab Atheniensibus petere. Porro Athenienses, cum responsum cognovissent, in contemptum Spartanorum Tyrtaum poetam, claudum pede, misere: qui tribus præliis fusus, eò usque desperationis Spartanos adduxit, ut ad supplementum exercitus, servos suos manumitterent, hisque interfectorum matrimonia pollicerentur; ut non numero tantum amissorum civium, sed et dignitati succederent. Sed reges Lacedæmoniorum, ne contra fortunam pugnando, majora detrimenta civitati infligerent, reducere exercitum voluerunt; ni intervenisset Tyrtaeus, qui composita carmina exercitui pro concione recitavit; in quibushortamenta virtutis, damnorum solatia, belli consilia conscripserat. Itaque tantum ardorem militibus injecit, ut non de salute, sed de sepulturâ solliciti, tesseras, insculptis suis et patrum nominibus,

A.M.3330.  
Ol.14.1.  
Urb.C.29.  
Ant.C.723.  
Bellum  
Messenia-  
cum Secun-  
dum.  
A.M.3372.  
Ol.24.3.  
Urb.C.71.  
Ant.C.680.

## INTERPRETATIO.

a Alligarent dextero brachio tesseras in quibus et sua et parentum nomina inscripserunt, ut possent sepelli cogniti per insculpta nomina, si omnes perirent in certamine infelici, et temporis diuturnitas deleret lineamenta vultuum.

## NOTÆ.

1 Expugnantur.] Aristodemus desperatâ patriæ salute, quod Ithomen premerent Spartani, semetipsum jugulat ad filii sepulchrum quam prius Apollinis jussu necaverat; quare Messenii deditionem fecerunt anno belli 20. Pars tamen Rhegium, Alcîdamides, se contulit ut narrat Pausan.

2 Bellum restaurant.] Consilio Aristodemus, viri heroica fortitudine præditi.

3 Tyrtaum.] Fuit Archombroti filius, Lacon sive Milesius, Elegiarum conditor ad tibicen, ex Suidâ. Mentis impositus habitus ab Atheniensibus, ex Diog. Laert. sapiens tamen à Platone dicitur.

4 Servos suos.] Servis è bello reversis libertatem donarunt, Thucyd.

dextro brachio deligarent; ut, si omnes adversum prælium consumpisset, et temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturæ possent. Cùm sic animatum reges exercitum viderent, curant rem hostibus nuntiari. Messeniis autem non timorem res, sed æmulationem mutuat dedit. Itaque tantis animis concursus est, ut rarò unquam cruentius prælium fuerit. Ad postremum tamen <sup>1</sup>victoria Lacedæmoniorum fuit.

A.M.3386.  
Ol. 62. 1.  
Urb.C.285  
Ant.C.666.  
*Bellum  
Messeni-  
arum ter-  
tium, et  
Pelopon-  
nesiacum.*

CAP. VI. Interjecto tempore, <sup>2</sup>tertium quoque bellum Messenii reparavere: in cujus auxilium Lacedæmonii, inter reliquos socios, etiam Athenienses adhibuere: quorum fidem cùm suspectam haberent, supervacaneos simulantes, à bello eosdem <sup>3</sup>dimiserunt. Hanc rem Athenienses <sup>4</sup>graviter ferentes, pecuniam quæ erat in stipendium Persici belli ab universâ Græciâ collatâ, à Delo Athenas transferunt, ne deficientibus à fide societatis Lacedæmoniis, prædæ ac rapinæ esset. Sed nec Lacedæmonii quievêre: qui, cùm Messeniorum bello occupatî essent <sup>6</sup>Peloponneses immisere, qui bellum Atheniensibus facerent. Parvæ tunc temporis <sup>7</sup>classe in Ægyptum missâ, vires Atheniensibus erant: Itaque navali prælio dimicantes, facile <sup>8</sup>superantur. Interjecto deinde tempore, post reditum suorum aucti et classis et militum robore, <sup>9</sup>prælium reparavere. Jam et Lacedæmonii, omissis Messeniis, adversus Athenienses arma verterant. Diu <sup>10</sup>varia victoria fuit: ad postremum æquo Marte <sup>11</sup>utrimque discessum. Inde

A.M.3384.  
Ol. 77. 3.  
Urb.C.283  
Ant.C.664.

NOTE.

1 *Victoria, &c.*] Victi Messenii in Itam montem se receperunt, ubi annos 11 restiterunt hostibus; sed expugnata tandem Itâ belli anno 14. Aristomenes, qui per id tempus stipendia ediderat, Rhodum fugit: et Messenii in Siciliam navigarunt, ubi Zancle ex patris nomine Messanam, dixerunt: Ita *Pausan.*

2 *Tertium quoque bellum.*] Ingens terræ motus Spartæ domos everterat, et Lacedæmoniorum viginti obtriverat millia: cùm Messenii et Ilotæ in Lacedæmonios progressi sunt; sed ab Archidamo rege, qui cum civibus reliquis acie instructâ ad hostem excipiendum paratus erat, repulsi. Hæc prima belli causa, ex *Diod. et Thucyd.*

3 *Dimiserunt.*] Quod eorum audaciam et fortitudinem vererentur.

4 *Graviter ferentes.*] Cimone in exilium ejecto, cum Argivis et Thessalis fœdus inierunt.

5 *A Delo.*] Est insula maris Ægæi, prima inter Cycladas, ubi Græcorum ænarium erat, *Sapient.*

6 *Peloponneses.*] Corinthios et Epidaurios, qui Atheniensibus ided erant, infensi, quod à Megarâ ad Nisam usque, murum extruxissent, *Thucyd.*

7 *Classe in Ægyptum.*] Athenienses enim, duce Cimone, Ægypto favebant contra Artaxerxem; à cujus tamen ducibus Memphitide expulsi sunt.

8 *Superantur.*] Ad Halias propter Træzenen, navali prælio.

9 *Prælium reparavere.*] Corinthios vicerunt ad Cecryphalæam, quæ insula est ad plagam Peloponnesi occidua.

10 *Varia victoria fuit.*] Athenienses ad Tanagram à Lacedæmoniis victi, agris in Bœotiâ devastatis, multisque captis urbibus Sicyonios, duce Pericle, superarunt, ex *Thucyd. et Diod.* et Ithome à Messeniis redditâ, ad tres annos à bello cessatum est, ita *Plutarch. et Thucyd.*

11 *Utrunque discessum.*] Fœdera quinquennalia inita sunt opera Cimonis reducis, qui paulò post victis Persis, dum Citium oppugnat in Cypro mortuus est, ex *Plutarch.*

# LIB. III. CAP. VII.

revocati Lacedæmonii ad Messeniorum bellum, ne medium tempus otiosum Atheniensibus relinquerent, <sup>a</sup>cum <sup>1</sup>Thebanis paciscuntur, ut Boeotiorum imperium his restituerent, quod temporibus Persici belli amiserant, ut illi Atheniensium bella susciperent. Tanta furor Spartanorum erat, ut duobus bellis impliciti, <sup>2</sup>suscipere tertium non recusarent, dummodo inimicis suis hostes acquirerent. Igitur Athenienses, adversus tantam tempestatem belli, duos duce deligunt, <sup>3</sup>Periclem spectatæ virtutis virum, et <sup>4</sup>Sophoclem scriptorum tragediarum: qui diviso exercitu, et Spartanorum agros vastaverunt, et multas Achaiae civitates Atheniensium imperio adjecerunt.

CAP. VII. His malis fracti Lacedæmonii, in annos xxx perigèrunt pacem: sed <sup>b</sup>tam longum otium inimicitiae non tulèrunt. Ita quinto decimo anno, rupto fœdere, cum contemptu deorum hominumque, fines Atticos populantur: et ne prædam potiùs, quàm pugnam expetisse viderentur, hostes ad prælium provocant. <sup>c</sup>Sed Athenienses, consilio Periclis ducis, populationis injuriam differunt in tempus ultionis; supervacuum pugnam existimantes, cum ulcisci hostem sine periculo possent. Deinde interjectis diebus, naves conscendunt, et nihil sentientibus Lacedæmoniis, totam Spartam, deprædantur, multoque plura auferunt, quàm amiserant. Prorsus ut in comparatione damnorum, longè pluri fuerit ultio, quàm injuria. Clara quidem hæc Periclis expeditio habita: sed multò clarior privati patrimonii contemptus fuit. Hujus agros, in populatione ceterorum, intactos, hostes reliquerant, sperantes acquirere se illi posse, aut periculum ex invidiâ, aut ex suspitione proditiionis

A.M.3623,  
Ol. 87. 2.  
Urb.C.322  
Ant.C.422

Fœdus  
eruptum  
Periclis  
gesta. Bellum Siculum,

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Cum Thebanis pacta ineuni, eâ lege, ut illis redderent imperium in populos Boeotiae; quo spoliati fuerant, dum bellum in Persas gereretur; modò illi bellum contra Athenienses susciperent.

<sup>b</sup> Sed non potuerunt propter odium mutuum tamdiu in otio vivere.

<sup>c</sup> Sed Athenienses, secuti sententiam Periclis ducis, expectant tempus, quo ulcisci possent injuriam acceptam in vastatione agrorum.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Thebanis.] Thebæ civitas erat Boeotiae primaria, ad Iamenum fluvium condita.

<sup>2</sup> Suscipere tertium.] Post bellum Samium et Corinthiacum, Peloponnesiacum ortum est, auctore Pericle; qui 7000 talentis expensis, quæ asportarat ex Delo, Alcibiadis nepotis consilium secutus, miscere omnia, quàm rationes reddere maluit.

<sup>3</sup> Periclem.] Qui vastatâ Peloponneso à civibus idè mulctatus pecuniâ, quod belli auctor fuisset, dignitate deponitur; paulò post tamen restitutus, peste obiit; et virtutibus, et rebus gestis clarissimus: ita Thucyd.

<sup>4</sup> Sophoclem.] Qui Tragedias viginti tres supra centum exhibuit; cumque præter spem vicisset, subitè expiravit, æq; Valerio.

infamiam. Quod antè prospiciens Pericles, et futurum populo prædixerat, et ad invidiæ impetum declinandum, agros ipsos dono reipublicæ dederat: atque ita, unde periculum quæsitum fuerat, ibi maximam gloriam invenit. Post hæc interjectis diebus, navali prælio dimicatum est: <sup>1</sup>victi Lacedæmonii fugerunt. A.M.3625. Nec cessatum deinceps est, quæ aut terræ, aut mari: <sup>2</sup>varia præ- Ol. 87. 4. liorum fortunâ, invicem se trucidarent. Denique <sup>3</sup>fessi tot ma- Urb.C.324. lis, pacem in annos quinquaginta fecere, quam non nisi sex an- Ant.C.427. nis servavérunt. <sup>4</sup>Nam inducias, quas proprio nomine condixerant, ex <sup>5</sup>sociorum personâ rumpebant: quippe quasi minùs perjurii contraherent, si ferentes sociis auxilia, potius quàm si aperto prælio dimicassent. Hinc bellum in Siciliam translatum: quod priusquàm expono, de Siciliæ situ pauca dicenda sunt. \*

## INTERPRETATIO.

a Nam curabant violari per federatas inducias quas ipsi fecerant.

## NOTÆ.

- |  |  |
|--|--|
| <p>1 Victi Lacedæmonii.] A Phormione, Atheniensium duce; navali prælio ad Naupactum.</p> <p>2 Varia præliorum.] Summa enim rerum varietas fuit; et navalibus pedestribusque oopiis sæpè vario Marte pugnatum est: quæ omnia recensere longius esset.</p> <p>3 Fessi tot malis ] Occisis in acie ad Toronam Brasidâ et Cleone belli in-</p> | <p>centoribus pacis conditiones à Niciâ propositiæ sunt.</p> <p>4 Ex sociorum personâ.] Impulsi ab Alcibiade Niciæ æmulo Athenienses cum Argivis, Lacedæmonii cum Epidauriis, societatem inierunt; sed Argivi à Lacedæmoniiis victi, Atheniensibus relictis, se junxerunt victoribus.</p> <p>Thucyd.</p> |
|--|--|

## LIBER IV.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Siciliæ insulæ situs, soli natura. Ætnæ item montis ac Scyllæ et Charybdidis miraculum.
2. Nomina, incolæ veteres, tyranni Siciliæ, cui Carthaginenses inhiant.
3. Rheginenses ab Himeranis oppressi. Athenienses imperium Siciliæ ambiunt, et prosperè agunt initio.
4. In incepto pergentes, Syracusani Lacedæmonios arcessunt. Græcorum concursus fit, et bellum in Siciliam transfertur.
5. Athenienses à Gylippo, Lacedæmoniorum duce, terrâ marique franguntur; ducibus Demosthene et Niciâ indecoro facto sublatiis.

## CAPUT I.

<sup>1</sup>SICILIAM ferunt angustis quondam faucibus <sup>2</sup>Italix *Siciliæ q-*  
adhæsisse; direptamque velut à corpore, majore impetu <sup>3</sup>superi *tus Ætnæ.*  
maris, quod toto undarum onere illuc vehitur. Est autem ipsa *Scylla et*  
terra tenuis ac fragilis; et <sup>4</sup>cavernis quibusdam fistulisque ita *Charybdæ.*  
penetrabilis, ut ventorum tota ferme flatibus pateat, <sup>5</sup>nec non  
et ignibus generandis nutriendisque soli ipsius naturalis mate-  
ria: quippe intrinsecus stratum sulphure et bitumine traditur;  
quæ res facit, ut spiritu cum igne inter interiora luctante, fre-  
quenter et compluribus locis nunc flammæ, nunc vaporem,  
nunc fumum eructet. Inde denique <sup>6</sup>Ætnæ montis per tot sæ-  
cula durat incendium. <sup>7</sup>Et ubi acrior per spiramenta caverna-  
rum ventus incubuit, arenarum moles egeruntur. Proximum  
Italix promontorium, <sup>8</sup>Rhegium dicitur, idèd, quia <sup>9</sup>Græcè  
abrupta hoc nomine pronuntiantur. Nec mirum si fabulosa  
est loci hujus antiquitas, in quem res tot coïere miræ. Pri-  
mum quod <sup>10</sup>nusquam aliàs tam torrens fretum, nec solum cita-  
to impetu, verum etiam sævo; neque experientibus modò terri-  
bile, verum etiam procul videntibus. Undarum porrò in se  
concurrentium tanta pugna est, ut alias veluti terga dantes in-  
imè desidere, alias quasi victrices in sublime ferri videas;  
nunc hic fremitum ferventis æstus, nunc illic gemitum in vor-  
aginem desidentis exaudias. Accedunt vicini, et perpetui Ætnæ  
montis ignes, et <sup>11</sup>insularum Æolidum, veluti ipsis undis alatur

## INTERPRETATIO.

a Ita perforata latibus quibusdam et  
cavitis.

b Tellus ipsa composita est ex mate-  
rie apta ad producendos et nutriendos  
ignes, quia dicitur intus plena esse sul-  
phure et bitumine.

c Et ubi ventus vehementior flat per  
ostia antrorum, ingentes acervi arena-  
rum ejiciuntur

d Nullo in alio loco tam impetuosum,  
et procellosum fretum.

## NOTÆ.

1 SICILIAM.] Insula est maris Me-  
diterranei maxima, propè extremam  
oram Italix: à Siculo Neptuni filio  
nomen accepit.

2 Italix adhæsisse.] Extremis Cala-  
briæ partibus, ubi nunc Rhegium.

3 Superi Maris.] Adriatici, quod  
vulgò dicitur, *Golfo de Venise*.

4 Ætnæ montis.] Mons est Siciliæ  
maximus, propter Catanam altitudo  
octo passuum millia: circuitus verò  
hexaginta continet, *Le Mont Gibel*.

5 Rhegium.] Calabriae ulterioris ca-  
put in ora freti Siculi, ex adverso  
Messanæ urbis, à quâ distat novem  
milliaribus.

6 Græcè abrupta.] Nam *psilva* idem  
sonat, quod frango. Unde Rhegium  
à Græcis et Latinis dictum est.

7 Insularum Æolidum.] Quæ Liparæ  
et Vulcaniæ Latinis, Hephæstiades  
Græcis, numero septem, propè Sici-  
liam et Italiam, *Isoles de Lipari*.

incendium. Neque enim in tam angustis terminis aliter durare tot sæculis tantus ignis potuisset, nisi humoris nutrimentis aleretur. Hinc igitur fabulæ <sup>1</sup>Scyllam et <sup>2</sup>Charybdin peperere: hinc latratus auditi, hinc monstri credita simulachra, dum navigantes magnis vorticibus pelagi desidentis exterriti, latrare putant undas, quas sorbentis æstus vorago collidit. Eadem causa etiam Ætnæ montis perpetuos ignes facit. Nam <sup>3</sup>aquarum ille concursus, raptum secum spiritum in imum fundum trahit, atque ibi suffocatum tamdiu tenet, donec per spiramenta terræ diffusus, nutrimenta ignis incendat. Jam ipsa Italiæ Siciliæque vicinitas, jam promontiorum altitudo ipsa ita similis est, ut quantum nunc admirationis, tantum antiquis terroris dederit; <sup>4</sup>credentibus, coeuntibus in se promontoriis, ac rursùm discedentibus, solida intercipi absumique navigia. Neque hoc ab antiqua in dulcedinem fabulæ compositum, sed metu et admiratione transeuntium. Ea est enim procul insipientibus natura loci, ut sinum maris, non transitum putes: quod cum accesseris, discedere ac sejungi promontoria, quæ antea juncta fuerant, arbitrere.

*Siciliæ nomina, incolæ, tyranni.*

CAP. II. Siciliæ primò <sup>4</sup>Trinacriæ nomen fuit; postea <sup>5</sup>Sicania cognominata est. Hæc à principio patria <sup>6</sup>Cyclopus fuit; quibus extinctis, <sup>7</sup>Cocalus regnum insulæ occupavit; post quem <sup>8</sup>sin-

# INTERPRETATIO.

a Qui putabant naves integras dirumpi et perire, dum promontoria inter se jungerentur, et à se separarentur. Quod nunc fabulosum fuisse invenitur.

b Tyranni occupaverunt supremam potestatem in civitatibus omnibus.

## NOTÆ.

1 *Scyllam.*] Scopulus est Brutiorum ad fretum Siculum, nautis infestus, nunc *Scillo*. Commenti sunt poëtæ Scyllam, quod amore Glauci teneretur, à Circe, dum in fonte lavatur, mediâ corporis parte in caninoâ rictus commutatam; quod adeo exhorruit ut in vicinum fretum se dederit præcipitem: ubi in saxum conversa fingitur.

2 *Charybdin.*] Mare Siciliæ vorticosum ex adverso Scyllæ, nunc à Pharo ibi excitatâ *Capo di Faro* dicitur. A Scorto infami voracitate nomen habet; quod, cum boves Herculiâ rapiuisset, à Jove ictum fulmine in mare præcipitatum esse poëtæ fabulantur.

3 *Aquarum concursus.*] Ab eâ parte, quâ fiat Euræus, Ætna speluncas habet plenas sulphuris ad mare deductas, quæ speluncæ, recipientes in se fluctus, ventum erant; à quo ignis ex

sulphure gignitur; idèo flante tantum Euro, fumum, vel favillas emittit Ætna: ita *Bembus* ex *Strabone*.

4 *Trinacriæ.*] Quod in trianguli figuram disposita, tribus promontoriis quasi angulis terminetur, Peloro contra Italiam, Pachyno Græciam versùs, et Lilybæo versùs Africam, Cyclopus terram vocat *Homerus*; *Pindarus* Tricuspidem. *Tricervicem* *Lycophron*; *Trinacriam*, *Diomys*, et *Suidas*.

5 *Sisania.*] A Sicanis, qui in Siciliam venérunt ex Hispaniâ, ubi ad Sicanum fluvium, qui vel Sisoris est, vel Cinga, habitabant.

6 *Cyclopus.*] Quos Neptuni et Amphitrites filios, unicùmque habuisse mediâ in fronte oculum finxerunt Poëtæ.

7 *Cocalus.*] Qui *Dædalum* *Minois* iram fugientem hospitio suscepit.

gula civitates in tyrannorum imperium concesserunt, quorum nulla terra feracior fuit. Horum ex numero <sup>1</sup>Anaxilaus justitiâ cum cæterorum crudelitate certabat; cujus moderationis haud mediocrem fructum tulit: Quippe decedens cum filios parvulos reliquisset, tutelamque eorum <sup>2</sup>Micalo, spectatæ fidei servo commisisset: tantus amor memoriæ ejus apud omnes fuit, ut <sup>A.M.3574.</sup> parère servo, quàm deserere regis filios mallerent; principesque <sup>Ol. 75. 1.</sup> civitatis oblitî dignitatis suæ, regni majestatem administrari per <sup>Urb.C.273</sup> servum paterentur. Imperium Siciliæ etiam Carthaginenses <sup>Ant.C.478.</sup> tentavère, diùque variâ victoriâ <sup>3</sup>cum tyrannis dimicatum. Ad postremum <sup>4</sup>amisso Amilcare imperatore cum exercitu, aliquantisper quievère victi.

CAP. III. Medio tempore cum Rhegini discordiâ laborarent, civitasque per dissentionem divisa in duas partes esset; veterani ex alterâ partē <sup>5</sup>ab Himerâ in auxilium vocati, pulsâ civitate, contra quos implorati fuerant; et mox cæsis, quibus tulerant auxilium, urbem cum conjugibus et liberis sociorum occupavère; ausi facinus nulli tyranno comparandum; quippe ut Rheginis meliùs fuerit vinci quàm vicisse. Nam sive victoribus captivitatis jure servissent, sive amissâ patriâ exulare necesse habuissent; non tamen, inter aras et patrios lares trucidati, crudelissimis tyrannis patriam cum conjugibus ac liberis prædam reliquissent. <sup>6</sup>Catinenses quoque <sup>7</sup>cum Syracusanos graves paterentur, diffisi viribus suis, auxilium ab Atheniensibus petivère: qui, seu studio majoris imperii, quo Asiam Græciamque penitus occuparent, seu metu factæ pridem à Syracusanis classis, ne Lacedæmoniis illæ vires accederent; Lamponium ducem cum classe in Siciliam misère, ut sub specie <sup>8</sup>ferendi Catinien-

*Rhegini ab Himeranis oppressi. Bellum Siculum.*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Cum viderent Syracusanos sibi molestos esse.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Anaxilaus.*] Rheginorum in Bruttis tyrannus fuit.

<sup>2</sup> *Micalo.*] Micythum vocant Herod et Strabo.

<sup>3</sup> *Cum tyrannis.*] Hippocrate, Gelone et Hierone fratribus.

<sup>4</sup> *Amisso Amilcare.*] Incitati à Xerxe ad Siciliam invadendum Carthaginenses, Amilcarem magno cum exercitu miserant; sed Gelo, interceptis literis, quibus Selinuntii se cum copiis affuturos spondebant Amilcari, navales copias misit, quæ tanquam sociæ in castra admixtæ, Amilcare, qui tum sacrificabat, obruncato, naves incendērunt; dum ipse terrestri prælio Pænos aggreditur; qui auditâ imperato-

ris morte tantâ strage cæsi sunt, ut quindecim eorum millia occubuerint.

<sup>5</sup> *Ab Himerâ.*] Urbs Siciliæ ad ostia Himeræ fluvii, à Zancleis condita, postea eversa ab Annibale.

<sup>6</sup> *Catinenses.*] Catana urbs Siciliæ, extracta à Chalcidensibus prope radicibus, Ætnæ montis ad Amenem fluvium.

<sup>7</sup> *Syracusanos.*] Civitas erat amplissima in orâ maris ad Ortum inter Catanam et Pachynum promontorium, *Saragosa.*

<sup>8</sup> *Ferendi Catiniensibus, &c.*] Non Catiniensibus, sed Leontinis contra Syracusanos eos in auxilium venisse tradit *Thucyd.*

sibus auxilii, tentarent Siciliæ imperium. Et quoniam primæ initia, frequenter cæsis hostibus, prospera fuerant; majore denuo classe, et robustiore exercitu, Lachete et Chariade ducibus, Siciliam petivere: sed Catinienses, sive metu Atheniensium, sive tædio belli, pacem cum Syracusanis, remissis Atheniensium auxiliis, fecerunt.

*Bellum in  
Siciliam  
transfertur.*

CAP. IV. Interjecto deinde tempore, cum fides pacis à Syracusanis non servaretur, <sup>1</sup>denuo legatos Athenas mittunt, qui sordidâ veste, capillo barbâque promissis, et <sup>2</sup>omni squaloris habitu ad misericordiam commovendam acquisito, concionem deformes adeunt: adduntur precibus lacrymæ, et ita misericordem populum supplices movent, ut ~~damarentur~~ ducēs, qui ab his auxilia deduxerant. Igitur <sup>3</sup>classis ingens decernitur: creantur <sup>4</sup>duces Nicias, et <sup>5</sup>Alcibiades, et Lamachus; tantisque viribus Siciliâ repetitur, ut ipsis terrori essent, in quorum auxilia mittebantur. Brevi post tempore, <sup>6</sup>revocato ad reatum Alcibiade, duo prælia pedestria secunda Nicias et Lamachus faciunt: munitionibus deinde circumdatis, hostes etiam marinis commeatibus in urbe clausos intercludunt. Quibus rebus fracti <sup>7</sup>Syracusani, auxilium à Lacedæmoniis petiverunt. <sup>8</sup>Ab his mittitur Gylippus solus, <sup>9</sup>sed in quo instar omnium auxiliorum erat. Is audito in itinere belli jam inclinato statu, auxiliis partim in Græciâ, partim in Siciliâ contractis, opportuna bello loca occupat. Duobus deinde præliis victus, congressus tertio, occiso Lamacho, et hostes in fugam compulsi, et socios obsidione liberavit. Sed cum Athenienses à bello terrestri in navale se transtulissent, Gylippus classem Lacedæmone cum auxiliis arcessit: quo cognito, et ipsi Athenienses in locum

A.M.3639.  
Ql. 91. 2.  
Urb.C.338  
Ant.C.413.

# INTERPRÆTATIO.

<sup>a</sup> *Induti vestitu omnino squalido et idoneo ad misericordiam excitandam.*

<sup>b</sup> *Sed qui ob virtutem præstabat omnibus auxiliis.*

## NOTE.

1 *Denuo legatos.*] Non pro Catiniensibus classem tunc missam affirmant Thucyd. et Diod. sed pro Ægesthæis, qui victi à Selinuntiis auxilium petierant.

2 *Classis ingens decernitur.*] Auctore Alcibiade, sed invito Niciâ. Triremes erant armatæ centum quinquaginta, militum septem millia ex Diod. Veloces erant sexaginta; quadraginta, quæ militem gravis armaturæ veherent; peditum quatuor millia, equites trecenti, ex Thucyd.

3 *Alcibiades.*] Clinix filius, Socratis et amicus et discipulus, qui Atheniensibus omnibus tum corporis, tum ani-

mi dotibus ita præstabat, ut nihil eo vel in virtutibus, vel in vitiis excellentius fuerit.

4 *Revocato ad reatum.*] Postulatus erat et affectatæ tyrannidis, quod multos sibi liberalitate devinxisset, et sacrilegii, quod in domo suâ mysteria Cereris celebrasse diceretur: sed dum Athenas redire simulat, primum Thurios, tum Elidem, denique Lacedæmonem petit.

5 *Syracusani*] Qui Selinuntiis contra Athenienses auxilia ferebant.

6 *Ab his mittitur.*] Et auxilii mittendi, et Atticam invadendi Lacedæmoniis auctor fuit Alcibiades.



amissi ducis Demosthenem et Eurymedonta, <sup>1</sup>cum supplemento copiarum mittunt: <sup>2</sup>Peloponnessii quoque, communi civitatum decreto, ingentia Syracusanis auxilia misere; et quasi Græciæ bellum in Siciliam translatum esset, ita ex utraque parte summis viribus dimicabatur.

CAP. V. <sup>3</sup>Primâ igitur congressione navalis certaminis, *Gylippus* Athenienses vincuntur. Castra quoque cum omni publicâ ac *duces Athenienses* privatâ pecuniâ amittunt. Super hæc mala, cum etiam terrestri *vincit.* prælio victi essent, tunc Demosthenes censere cæpit, *ut abirent* *A. M. 3641.* *Siciliâ, dum res, quamvis afflicta, nondum tamen perditæ forent:* *Ol. 91. 4.* *neque in bello male auspiciato amplius perseverandum esse; domi* *Urb. C. 349* *graviora, et forsitan infeliciora bella, in quæ servare hos urbis* *Ant. C. 411.* *apparatus oporteat.* Nicias, seu pudore malæ actæ rei, seu metu destitutæ spei civium, seu impellente fato, manere contendit. Reparatur igitur navale bellum, et animi à prioris fortunæ procellâ ad spem certaminis revocantur: sed insitiâ ducum, qui inter angustias maris tuentes se, Syracusanos aggressi fuerant, facile vincuntur. Eurymedon dux, in primâ acie fortissimè dimicans, primus cadit: triginta naves, quibus præfuerat, incenduntur. Demosthenes et Nicias, et ipsi victi, exercitum <sup>4</sup>in terram deponunt, tutiorem fugam rati itinere terrestri. Ab his relictas centum triginta naves Gylippus invasit; ipsos deinde insequitur; fugientes <sup>5</sup>partim capit, partim cædit. Demosthenes, amisso exercitu, à captivitate gladio et voluntariâ morte se vindicat: <sup>6</sup>Nicias autem, ne Demosthenis quidem exemplo, <sup>7</sup>ut sibi consuleret, admonitus, cladem suorum auxit <sup>8</sup>dedecore captivitatis.

## INTERPRETATIO.

a *Ut consuleret suæ gloria, se occidendo.*

## NOTÆ.

1 *Cum supplemento.*] Septuaginta tres naves, et quinque millia militum gravis armaturæ numerat *Thucyd.*

3 *Peloponnessii.*] Præcipuè Corinthii Atheniensibus infensissimi.

2 *Primâ igitur congressione*] Bis, ex *Thucyd.* Navali prælio certatum est magnâ utrimque audaciâ, sed semel atque iterum victi Athenienses.

4 *In terram deponunt.*] Auctor erat ut fugâ reparatis navibus sibi consulerent, quod ducibus probabatur; sed, cum milites nullam in navibus spem, vel victoriæ, vel salutis haberent, pedestri itinere fugere maluerunt, partem unam exercitus Nicias, alteram Demosthenes ducebat.

5 *Partim capit.*] Demosthenes hos-

tibus, quibus resistere non valebat, se dedit.

6 *Nicias.*] Cùm illius copias ad flumen Asinarum assequuti hostes, telis undique obruerunt, ipse, labore siti- que confectus, deditionem fecit Gylippo. *Thucyd.*

7 *Dedecore captivitatis.*] Una cum Demosthenes, jussu Syracusanorum, occisus est, invito Gylippo, ut narrat *Thucyd.* Affirmat tamen *Diod.* Gylippum populo auctorem fuisse, ut supplicium de Niciâ et Demosthenes sumerent. Hunc finem habuit bellum Siculum anno tertio; Peloponnesiaci 19. ex quo tempore Atheniensium fortuna inclinare cæpit.

## LIBER V.

## BREVIARUM CAPITUM.

1. *Alcibiades, Siculi belli concitor, in exilium conjectus, Lacedæmonios ad bellum Atheniensibus inferendum impellit. Huic bello Darius, rex Persarum, accedit socios Lacedæmoniis.*
2. *Alcibiadis res gestæ in patriam. Lacedæmoniis suspectus, negotium illis facessit Tissafernis operâ.*
3. *Alcibiades statum reipublicæ mutat, deinde classe instructâ, in bellum pergit adversus Lacedæmonios.*
4. *Navalis pugna, et præclara de Lacedæmoniis victis ab Alcibiade reportata victoria. Is desideratus civibus suis Athenas reversus summâ cum omnium lætitiâ excipitur.*
5. *Lacedæmonii Persarum freti auxilio, exercitum Atheniensem, in Asiâ sparsum opprimunt. Alcibiades ob rem malè gestam, veritus populi impetum, denuò in voluntarium exilium proficiscitur.*
6. *Conon, Alcibiadis successor, invalidos et novos milites nactus, infeliciter rem gerit, et navali prælio superatus, concedit ad Evagoram.*
7. *Atheniensium tot cladibus fractorum pusillanimitas.*
8. *Lacedæmonii victores urbe Athenarum deditione potiuntur: Lysander statum reipublicæ mutat: inde xxx tyranni, et cædes Alcibiadis.*
9. *Thermamenes, tyrannorum unus, vir moderatus, à collegis trucidatur. Thrasybulus rempublicam collapsam restituit, et prælio commisso, xxx tyrannorum sævissimos, Critiam, et Hippolochum, mactat.*
10. *Thrasybulus populares fugientes placidè revocat: superstites tyrannos urbe pellit; qui, dum bellum reparare student, comprehensi trucidantur, discordiarum oblivione inter cives sanctità.*
11. *Darii mors, inter cujus filios, Artaxerxem et Cyrum, lis de regno, quâ prius in occultum, deinde verò in apertum bellum erumpente, Artaxerxes demum, fratre occiso, et victoriâ et regno potitur.*

## CAPUT I.

DUM Athenienses in Sicilia bellum per biennium cupi-  
dius quàm felicius gerunt, interim concitor et dux ejus Alci-  
biades absens Athenis, <sup>Alcibiades</sup> insimulatur, [<sup>exul per</sup> <sup>Lacedæmo-</sup> <sup>nios bellum</sup> <sup>infert pa-</sup> <sup>triam.</sup> <sup>A.M.364L.</sup> <sup>Ol. 91. 4.</sup> <sup>Urb.C.340</sup> <sup>Ant.C.411.</sup> <sup>1</sup>mysteria Cereris] In-  
tiorum sacra, nullo magis quàm <sup>2</sup>silentio solennia, enuntiavis-  
se. Revocatusque à bello ad judicium, sive conscientiam, sive  
indignitatem rei non ferens, tacitus in exilium <sup>3</sup>Elidem profec-  
tus est. <sup>4</sup>Ande, ubi non damnatum se tantum, verum etiam diris  
<sup>5</sup>per omnium <sup>6</sup>sacerdotum religiones <sup>7</sup>devotum cognovit, Lacedæ-  
monia se contulit: ibique regem Lacedæmonii impellit,  
turbatis Atheniensibus adverso Siciliae praeiis, <sup>8</sup>bellum in-  
ferre. Quo facto, omnia Græciæ regna velut ad extinguendum  
commune incendium, concurrunt: tantum enim Athenienses im-  
moderate imperii crudelitate commiserant. <sup>9</sup>Darius quoque, rex  
Persarum, memor paterni avitque in hanc urbem odii, facta  
cum Lacedæmoniis per Tissafernem, prefectum Lydiae, socie-  
tate, omnem sumptum belli pollicetur. Et erat hic quidem titu-  
lus cum Græcis coeundi: re autem verà timebat, ne, victis Athe-  
niensibus, ad se Lacedæmonii arma transferrent. Quis igitur  
miretur, tam florentes Atheniensium opes fuisse, cum ad oppri-  
mendam unam urbem, totius Orientis vires concurrerent? Non  
tamen inerti, neque incruento cecidère bello: sed præliati ad ul-  
timum, victores etiam interdum, consumpti magis fortunæ varie-  
tate, quàm victi sunt. Principio belli omnes ab his, etiam socii,  
disciverant, ut fit: Quò se fortuna, eodem etiam favor hominum  
inclinat.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Accusatur manifestasse mysteria  
iniorum dicata Cereri, ob nullam rem  
magis commendanda quàm ob Silentium.

<sup>b</sup> Audivit se exortatum per ceremo-  
nias annuum Sacerdotum.

## NOTÆ.

1 *Mysteria Cereris.*] Habuerat in  
propriâ domo sodalium cœtum, qua-  
rum alii præcones, alii tædarum mi-  
stri, alii discipulorum officio fungeren-  
tur, dum ipse, velut sacrorum antie-  
stes, mysteria doceret. It *Plutarch.*

2 *Silentio solennia.*] Quæ vulgare ne-  
fas erat, ne deæ cultus minueretur.  
Ideò Ovidius:

*Quis Cereris ritus audet vulgare profanis*

3 *Elidem.*] Peloponnesi regionem  
inter Arcadiam, Achaim, et Messe-  
niam; nunc ab urbe primariâ *Belve-*  
*dere* dicitur.

4 *Sacerdotum religiones.*] Ministri  
omnium sacrorum jussu populi eum  
devoverunt, ex *Plutarcho*, licet pro-  
bus meminerit, tantum Eumolpida-  
rum, qui Sacerdotes erant Cereris, ab  
Eumolpo sic nominati, qui Thrax vel  
Ægyptius, ex *Diod.* Neptuni filius  
fuit, ex *Pausaniâ.* Musæi Poëtæ, ex  
*Suidâ.* Orphei, ex *aliis.*

5 *Devotum.*] Devotionis exemplum  
in pilâ lapideâ incisum, et in publi-  
positum esse affirmat Probus.

6 *Darius.*] Artaxerxis nothus erat,  
qui interfecto Sogdiano, a quo Xerxes,  
Artaxerxis filius, necatus fuerat, reg-  
num invasit.

*Alcibiadis  
res gestæ  
in patriam.  
Ad Persas  
fugit.*

A.M.3642.  
Ol. 92 1.  
Urb.C.341  
Ant.C.410.

*Ionas, ex  
MSS.*

CAP. II. Alcibiades quoque motum adversus patriam bellum, non gregarii militis operâ, sed imperitorii virtutibus adjuvat. Quippè, acceptis quinque navibus, in Asiam contendit, et tributarias Atheniensium civitates, auctoritate nominis sui, ad defectionem compellit. Sciebant enim domi clarum, nec exilio videbant factum minorem, nec tam ablatum Atheniensibus ducem, quàm Lacedæmoniis traditum; <sup>a</sup>partaque cum amis- sis imperia pensabant. Sed apud Lacedæmonios virtus Alcibiadis plus invidiæ quàm gratiæ contraxit. Itaque cum principes, velut æmulum gloriæ suæ, interficiendum insidiis mandassent, cognito Alcibiades <sup>a</sup>per uxorem Agidis regis, quam adulterio comoverat, ad Tissafernem, præfectum Darii regis, profugit; cui se celeriter officio, comitate et obsequendi gratiâ insinuavit. Erat enim et ætatis flore, et formæ veneratione, nec minus eloquentiâ, etiam inter Athenienses insignis: sed in conciliandis amicitiarum studiis quàm in retinendis vir melior: quia <sup>a</sup>morum vitia sub umbrâ eloquentiæ primò latebant. Igitur persuadet Tissaferi, *he tanta stipendia classi Lacedæmoniorum præberet. Vocandos enim in portionem muneris Ionios, quorum pro libertate, cum tributa Atheniensibus penderent, bellum susceptum sit. Sed nec auxiliis nimis enixè Lacedæmonios juvandos; Quippe memorem esse debere, alienam se victoriam, non suam instruere: <sup>b</sup>et catenâs bellum sustinendum, ne inopiâ deseratur. Nam regem Persarum, dissidentibus Græcis, arbitrum pacis ac belli fore: et quos suis non possit, ipsorum armis victurum; perfecto autem bello statim ei cum victoribus dimicandum. Domesticis itaque bellis Græciam obterendam<sup>c</sup>, ne extrenis vacet; exæquandasque vires partium, et inferiores auxilio levandos. Non enim quieturos post hanc victoriam Spartanos, qui vindices se libertatis Græciæ professi sint. Grata oratio Tissaferni fuit. Itaque commeatus malignè præbere; classem regiam non totam mittere; ne aut victoriam totam daret, aut necessitatem deponendi belli imponeret.*

CAP. III. Interea Alcibiades hanc operam civibus vendi-

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Comparabant acquisitam nuper potestatem imperandi, cum eâ quâ amiserant.

<sup>b</sup> Et bellum eâ ratione gerendum, ne defectu pecuniæ omittatur.  
<sup>c</sup> Exercendam, ex MSS.

#### NOTÆ.

1 Tributarias.] Non in Græciâ tantum, sed etiam in Asiâ Milesios, et Ionos ferè omnes ab Atheniensibus avertit.

2 Per Uxorem Agidis.] Agis enim ut violatæ Timæ uxoris injuriam ulcisceretur, Astiocho navarcho jussit

rat, ut Alcibiadem excederet.

3 Morum vitia.] Libidinis erat maxime genus.

4 Oper. in civibus.] Qui in Samo habitabant, à quibus paulò post ad Athenienses ea, de re per Pisandrum scriptum est.

tabat: ad quem cum legati Atheniensium venissent, pollicetur his amicitiam regis, si respublica à populo translata ad senatum foret: sperans, ut aut, concordante civitate, dux belli ab omnibus legeretur; aut, discordiâ inter ordines factâ, ab alterâ parte in auxilium vocaretur. Sed Atheniensibus, imminente periculo belli, major salutis quàm dignitatis cura fuit. Itaque, permittente populo, imperium ad Senatum transfertur. Qui cum, insatâ genti superbiâ, crudeliter in plebem consuleret, singulis tyrannidis sibi impotentiam vindicantibus, ab exercitu Alcibiades exul revocatur, duxque classi constituitur. Statim igitur Athenas mittit, ex continentis se cum exercitu venturum, recepturumque à quadringentis jura populi, nisi ipsi redderent. Hâc denuntiatione optimates territi, primò urbem prodere Lacedæmoniis tentavere: dein, cum id nequissent, in exilium profecti sunt. Igitur Alcibiades, intestino malo patriâ liberatâ, summâ curâ classem instituit: atque ita in bellum adversus Lacedæmonios pergit.

A.M.3643.  
Ol. 92. 2.  
Urb.C.342  
Ant.C.409.

CAP. IV. Jam Sexto Mindarus et Pharnabazus, Lacedæmoniorum duces, instructis navibus expectabant. Prælio commisso, victoria penes Athenienses fuit. In eo bello major pars exercitus, et omnes fermè hostium duces cæsi: naves LXXX captæ. Interjectis quoque diebus, cum bellum Lacedæmonii à mari in terram transtulissent, iteratò vincuntur. His malis fracti, pacem petiere: Quam ne acciperent, operâ eorum effectum est, quibus ea res quæstum præstabat. Interea et Syracusanorum auxilia, illatum à Carthaginiensibus Siciliæ bellum

Victor Alcibiades summâ cunctis Athenis recipitur.  
A.M.3644.  
Ol. 92. 3.  
Urb.C.343.  
Ant.C.408.

## INTERPRETATIO.

a Tractaret populum crudeliter, dum singuli usurparent sibi auctoritatem et vitium tyranni.

## NOTÆ.

1 *Permittente populo.*] Phrynicius, dux militum, Alcibiadis consilia prævidens, restitit, quare è dignitate à Pisandro dejectus est, et paulò post ab Hermione quodam interfectus, ut habent Plutarch. et Thucyd.

2 *Ad Senatum.*] Opera Pisandri, Antiphonis, et Theramenis, auctoritas omnis ad 400 viros delata est; qui, quoties illis videretur, quinque civium millia congregarent.

3 *Exul revocatur.*] Postquam milites in Samo contra quadringentos conjurassent, Thrasybuli et Thrasylli industria illuc vocatus est Alcibiades, qui concione ad exercitum habitâ, dux ab eo receptus est, hæc Thucyd.

4 *Jam Mindarus.*] Anno superiore Thrasybulus dum Alcibiades cum Lysiaferne ad Aspandum ageret, hos-

tium classem vicerat. Thucyd.

5 *Victoria penes, &c.*] Dum utrimque pugnaretur acriter, cum 18 navibus è Samo supervenit Alcibiades, qui, Atheniensibus junctus, fugavit hostes, captasque naves 38 Sestum deduxit, et paulò post cum Theramene et Thrasybulo ita hostes circumvenit, ut, occiso eorum duce Mindaro, terrestri navalique prælio victor, omnibus eorum navibus potitus sit: hæc multis Thucyd. Diodor. et Plutarch.

6 *Pacem petiere.*] Diodorum sequutus est Justinus; nihil enim habent eâ de re Xenophon et Plutarch.

7 *A Carthaginiensibus.*] Hannibal, cum centum millibus militum, Selinuntem, et Hymeram funditus erexit, ut narrant Diod. et Xenoph.

domum revocavit: quibus rebus destitutis Lacedæmoniis, Alcibiades cum classe victrici Asiam vastat; multis locis prælia facit: ubique victor recipit civitates quæ defecerant: <sup>1</sup>nonnullas capit, et imperio Atheniensium adjicit: atque ita priscâ navali gloriâ vindicata, adjecta etiam <sup>2</sup>laude terrestris belli, desideratus civibus suis Athenas revertitur. His omnibus præliis du-

A.M.3647. centæ naves hostium et præda ingens capta. Ad hunc redeuntis exercitus triumphum, effusa omnis <sup>3</sup>multitudo obviam procedit: et universos quidem milites præcipuè tamen Alcibiadem mirantur: in hunc oculos civitas universa, in hunc suspensa ora convertit: hunc quasi de cælo missum, et ut ipsam Victoriam contuentur: laudant quæ pro patriâ, nec minùs admirantur quæ exul contrâ gesserit, excusantes ipsi, iratum provocatumque fecisse. <sup>4</sup>Enim verò tantum in uno viro fuisse momenti, ut maximi imperii subversi, et rursùm recepti, auctor esset; et unde stetisset, eò se victoria transferret: fieretque cum eò miranda fortunæ inclinatio. Igitur omnibus non humanis tantum verum et divinis eum honoribus onerant: certant secum ipsi, utrum contumeliosius eum expulerint, an revotaverint honoratius. Ipsos illi deos gratulantes tulere obviam, quorum execrationibus erat devotus. Et cui paulò antè omnem humanam opem interdixerant, eum, si queant, in cælo posuisse cupiunt.

<sup>5</sup>Explet contumelias honoribus, detrimenta muneribus, <sup>6</sup>execrationes precibus. Non Siciliæ illis adversa pugna in ora est, sed Græciæ victoria: non classes per illum amissæ, sed acquisitiones: nec Syracusarum, sed Ioniæ, <sup>7</sup>Hellespontique meminérunt, Sic Alcibiades nunquam mediocribus, nec in offensa, nec in favore, studiis suorum exceptus est.

Alcibiades & Lysander. CAP. V. Dum hæc aguntur à Lacedæmoniis, <sup>7</sup>Lysander classe belloque præficitur, et in locum Tissafernis, Darius, rex

## INTERPRETATIO.

a Nam unum hominem tantum pondus et potestatem habuisse, ut et maximum imperium everterit, et deinde restituerit, et illi referrent victoriam, pro qui-

bus ille pugnaret.

b Dedecora illata, honoribus delere conantur.

## NOTÆ.

1 Nonnullas capit.] Chalcedonem et Byzantium.

2 Laude terrestris.] Quia exposito ad Chalcedonem in terram equitatu, hostes fuderat, et Chalcedonensium opes à Thracibus vi extorserat. Xenoph. et Plutarch.

3 Multitudo.] Tantus in eum amor erat populi, ut eum principem seu tyrannum habere cuperet, ex Plutarch. et Diodor.

4 Contumelias.] Coronis aureis cinctus est, pilæ in mare projectæ. Diodor.

5 Execrationes.] Sanctitum est, ut Eumolpidæ preces deprecarentur, ait Plutarchus.

6 Hellesponti.] Angustie maris inter Abydum Phrygiæ, et Sestum Thraciæ civitatem.

7 Lysander.] Aristocletis filius, non quidem è stirpe regiâ, sed ex Heraclidarum genere.

Persarum, filium suum Cyrum Ionæ Lydiæque præposuit: <sup>dro victus in exilium proficiscitur.</sup> qui Lacedæmonios auxiliis, opibusque <sup>1</sup>ad spem fortunæ prioris crexit. Aucti igitur viribus, <sup>2</sup>Alcibiadem cum centum navibus in Asiam profectum, dum agros, longâ pace divites, securios populatur, et prædæ dulcedine, sine insidiarum metu, sparsos milites habet, repentino adventu oppressere: tantaque cædes palantium fuit <sup>3</sup>ut plus vulneris eo prælio Athenienses acciperent, quàm superioribus dederant: et tanta desperatio apud Athenienses erat, ut ex continenti <sup>4</sup>Alcibiadem ducem Conone mutarent; arbitantes victos se non fortunâ belli, sed fraude imperatoris: apud quem plus prior offensa valuisset, quàm recentia beneficia. Vicisse autem eum priore bello ideò tantum, ut ostenderet hostibus, quem ducem sprevisset, et ut cârûs eis ipsam victoriam venderet. Omnia enim credibilia in Alcibiade, vigor ingenii, et morum luxuria faciebat. Veritus itaque multitudinis impetum, denuò <sup>5</sup>in voluntarium exilium proficiscitur.

A.M.3648.

Ol. 91. 3.

Urb.C.347

Ant.C.404.

CAP. VI. Itaque Conon Alcibiadi succensus, habens ante oculos cui duci successisset, classem maximâ industriâ exornat: sed navibus exercitus deerat, fortissimis quibusque in Asiæ populatione amissis. Armantur tamen senes, aut impuberes pueri, et numerus militum sine exercitûs robore expletur. <sup>6</sup>Sed non magnam bello moram ætas fecit imbellis: cæduntur passim, aut fugientes capiuntur: tantaque strages, aut occisorum,

Conon victus à Lyandro.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Ut Athenienses in illo certamine acciperent majorem cladem, quàm hostibus intulerant prioribus præliis.

<sup>b</sup> Sed senes et pueri, propter ætatem imbelles, non diu impetum hostium retardarunt.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Ad spem fortune, &c.] Ipse enim à Lyandro incitatus, drachmam unam in dies singulos singulis dedit militibus, plurâque daturum se promisit. *Plutarch.*

<sup>2</sup> Alcibiadem.] Fallitur Justinus, cum Lyander, uti referunt *Xenoph.* et *Plutarch.* Alcibiadem lacessere non auderet; ille, relicto apud classem Antiocho Phocæam periit; interim Antiochus, vel hostes aggressus, vel ab ipsis lacessitus, prælium committit, in quo ipse occiditur, totaque Atheniensium classis dispersa est, amissis 15 navibus.

<sup>3</sup> Alcibiadem ducem.] Qui reversus cum universâ classe, aciem instruxit ante portum Ephesiorum, ubi Lyander erat; sed ille Alcibiadis metu classem suam educere noluit. Hæc

*Xenoph. et Plutarch.*

<sup>4</sup> In voluntarium exilium.] In Chersonesum, ad castella quæ ibi muniatur; ubi conscripto externo milite, Thracibus suo nomine intulit bellum, et Græcis finitimis securitatem præstitit. *Plutarch.*

<sup>5</sup> Cæduntur passim.] Rem aliter narrat *Plutarch.* Primum ad Mitylenæa Cononem spoliât 30 navibus Callicratidas, qui Lyandro successerat, illumque terrâ marique obsidet: Deinde Diomedontem Cononi auxilio venientem superat; tum Athenienses, collectis omnibus viribus centum et quinquaginta naves in auxilium mittunt; à quibus et submersus Callicratidas, et 70 naves captæ: post Conon Lyandrum, qui dux hostium iterum electus fuerat, insequutus, prop-

aut captivorum fuit, ut Atheniensium deletum non imperium tantum, verum etiam nomen videretur. Quo prælio perditis et desperatis rebus, ad tantam inopiam rediguntur, ut, consumptâ militari ætate, peregrinis civitatem, servis libertatem, damnatis impunitatem darent. Ex quâ colluvione hominum, conscripto exercitu, domini antea Græciæ, vix libertatem tuebantur. Iterum tamen fortunam maris experiendam decernunt: tanta virtus animorum erat, ut, cum paulò antè salutem desperaverint, nunc non desperent victoriam. Sed neque is miles erat, qui nomen Atheniensium tueretur; neque eæ vires, quibus vincere consuêrant; neque ea scientia militaris in his, quos vincula, non castra continuerant. Itaque omnes aut capti, aut occisi. Cum dux Conon eo prælio superfuisset solus, crudelitatem civium metuens, cum octo navibus ad regem Cyprium concedit<sup>1</sup> Evagoram.

*Atheniensium post tot clades timor.*

CAP. VII. At dux Lacedæmoniorum, rebus feliciter gestis, fortunæ hostium insulat<sup>2</sup> captivas naves cum præda bellicâ, in triumphi modum ornatus, mittit Lacedæmonia: ac tributarias Atheniensium civitates, quas metus dubiæ belli fortunæ in fide tenuerat, voluntarias recepit, nec aliud ditionis Atheniensium, præter urbem ipsam reliquit. Quæ cuncta cum Athenis nuntiata essent, omnes, relictis domibus, per urbem discurrere pavidi: alius alium sciscitari; auctorem nuntii requirere: non pueros imprudentia, non senes debilitas, non mulieres sexus imbecillitas, domi tenet: aded ad omnem ætatem tanti mali sensus penetraverat. In foro deinde coeunt, atque ibi perpeti nocte fortunam publicam questibus iterant. Alii fratres, aut filios, aut parentes deflent, cognatos alii, alii amicos cognatis chariores, et cum privatis casibus querelam publicam

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Nec illi sciebant artem belli gerendi, cum traduxissent vitam in vinculis servi, non in castris milites.

<sup>b</sup> Atque deflent multis gemitibus tota nocte infelicitatem publicam.

#### NOTE.

ter Lampsacum classem ad prælium intruxit: sed cum suam non eduiceret Lysander, ad Egospotamus reversus est; ubi dum milites, è navibus egressi per Chersonesum, quasi victores vagantur, Lysander, qui illos absentes audierat, classem ex improviso aggressus, naves omnes, novem tantum exceptis, capit.

<sup>1</sup> Evagoram.] Fuit ille rex Cypri, pater Nicoclis, cujus laudes descripsit Isocrates

<sup>2</sup> *Fortuna hostium, &c.*] Tria millia Atheniensium crudeliter necari jussit, ex Plutarch.

<sup>3</sup> *Voluntarias recepit.*] Omnes urbes, unâ excepta Samo, redegit in potestatem, et ubique deleto populi jure, reliquit moderatores decem Lacedæmonios.

<sup>5</sup> *Præter urbem ipsam.*] Athenienses reliquos Athenas mittebat; ut quanto plures essent, tantò citius victus decerneret.



miscent: jam se ipsos, jam ipsam patriam perituram, miserioremque incolumitum, quam amissorum fortunam judicantes: sibi quisque ante oculos obsidionem, famem, et superbum victoremque hostem proponentes: jam ruinam urbis et incendia, jam omnium captivitatem et miserissimam servitutem recordantes: <sup>2</sup>feliciores prorsus priores urbis ruinas ducentes, quæ incolumibus filiis parentibusque, tectorum tantum ruinâ taxata sint. Nunc autem non classem, in quam, sicuti pridem, confugiant, superesse; non exercitum, cujus virtute servati pulchriora possent mœnia ex-  
truere.

CAP. VIII. Sic defletæ ac propè perditæ urbi hostes super-  
veniant, et obsidione circumdatos fame urgent. Sciebant enim, <sup>Athenæ æ</sup> neque ex advectis copiis multum superesse, et <sup>Lysanoro</sup> ne novæ ad-  
vehi possent, providerant: quibus malis Athenienses fracti, post <sup>capte, qui.</sup> longam <sup>30 tyrannos consti-</sup> famam, et assidua suorum funera, <sup>tuit. Mors</sup> pacem petivêre, <sup>Alcibiadis.</sup> quæ an dari debêret, diu inter Spartanos sociosque deliberatum. Cum <sup>multi delendum</sup> multi delendum Atheniensium nomen, urbemque in-  
cendio consumendam censerent; negârunt se Spartanis, ex duo-  
bus Græciæ oculis alterum eruturos: pacem polliciti, <sup>A.M.3649.</sup> si de-  
missa <sup>Ol. 93. 4.</sup> Pyræum versùs muri brachia dejicerent, navesque quæ <sup>Urb.C.348.</sup> reliquæ forent, traderent, resque publica ex semetipsis <sup>Ant.C.403.</sup> xxx  
rectores acciperet. In has leges traditam sibi urbem Lacedæ-  
monii formandam Lysandro tradidêrunt. Insignis hic annus  
et expugnatione Athenarum, et morte Darii, regis Persarum,

## INTERPRETATIO.

a *Arbitrantes feliciorẽ fuisse urbem quando prius everta est in Bello Persico, cum domus tantum et tecta destructa fuerint, civium vero et filii, et parentes salvi essent.*

## NOTÆ.

1 *Ne novæ advehi.*] Agis, rex Lacedæmoniorum, et Lysander, coactis totius Peloponnesi viribus, exceptis Argivis, terrâ marique Athenas obsederant, Pyræumque cum 150 navibus tenebant interclusum, *Plutarch.*

2 *Pacem petivêre.*] Velle se Lacedæmoniorum socios esse significant, solosque urbis muros cum pyræo retinere.

3 *Multi delendum.*] Corinthii præsertim et Thebani Atheniensibus infestissimi.

4 *Si demissa.*] Has pacis condiciones habent Xenoph. et Plutarch. ut muri longi et pyræus diruerentur, naves omnes præter 12 traderent, reducerent exules, eundem cum Lacedæmoniis, et amicum et hostem haberent.

Addit Plutarchus jussos omnes urbem relinquere, et agro suo esse contentos.

5 *Pyræum.*] Portus erat Athenarum tutissimus, qui muris duobus quasi cruribus urbi jungebatur: ea erat illius amplitudo, ut quadringentarum esset capax navium: unde Aristophanes dixit Themistoclem non pyræum urbi, sed urbem pyræo edidisse, et ad mare terram aptasse.

6 *xxx rectores.*] Refert Diodorus Athenienses ipsos, cum inter se de Reip. administrandæ formâ disputant, Samo Lysandrum evocasse, à quo jussi sunt eligere 30 viros, qui res omnes moderarentur; at Xenoph. et Plutarch. à Lysandro, Lacedæmoniorum jussu, id factum esse probabilius affirmant.

et exilio Dionysii Siciliæ tyranni, fuit. Mutato statu Athenarum, etiam civium conditio mutatur. Triginta rectores reipublicæ constituuntur, qui fiunt tyranni: quippe à principio tria millia sibi satellitum statuunt, quantum ex tot cladibus propè nec civium superfuerat: et quasi parvus hic ad continendam civitatem exercitus esset, septingentos milites à victoribus accipiunt. Cædes deinde civium ab Alcibiade auspicantur, ne iterum rempublicam sub obtentu liberationis invaderet. Quem cum profectum ad Artaxerxem, Persarum regem, comperissent, citato itinere miserunt, qui eum interciperent: à quibus occupatus, cum occidi apertè non posset, vivus in cubiculo, in quo dormiebat, crematus est.

*Theramen-  
es à Ty-  
rannia oc-  
ciditur.  
Thrasybu-  
lus exul,  
victis ty-  
rannis,  
remp. res-  
tituit.  
A.M 3652.  
Ol. 94. 5.  
Urb.C.351  
Ant.C.400.*

CAP. IX. Liberatj hoc ultoris metu, tyranni miseras urbis reliquias cædibus et rapinis exhauriunt. Quod cum displicere uni ex numero suo Therameni didicissent, ipsum quoque ad terrorem omnium interficiunt. Fit igitur ex urbe passim omnium fuga; repleturque Græcia Atheniensium exulibus: quòd etiam ipsum auxilium cum miseris eriperetur (nam Lacedæmoniorum edicto, civitates exules recipere prohibebatur) omnes se Argos et Thebas contulere: ibi non solum tutum exilium egèrunt, verum etiam spem recuperandæ patriæ recepèrunt. Erat inter exules Thrasybulus vir strenuus, et domi nobilis, qui audendum aliquid pro patriâ et pro salute communi, etiam cum periculo, ratus; adunatis exulibus, castellum Phylon Atticorum finem occupat: nec deerat quarundam civitatum tam crudeles casus miserantium favor. Itaque Ismenias, Thebanorum princeps, etsi publicis non poterat, privatis tamen viribus adjuvabat:

#### INTERPRETATIO.

a Et aliquæ urbes ille favēbant, misericordiâ commotæ, ob crudelem tot civium interitum.

#### NOTÆ.

1 *Exilio Dionysii.*] Hic duplex error Justini. Hoc enim anno Dionysius senior non obiit, sed Siciliæ tyrannidem invasit; nec ille in exilium pulsus est, sed Dionysius junior, ejus filius.

2 *Auspiciantur.*] Non jussu 30 tyrannorum, sed Lacedæmoniorum occisus est; illum enim, et Agis oderat pessimè, et timebant Lacedæmonii; quare Lysander, acceptâ de illius morte Scytalæ Pharnabazo, ut occideretur, obtinuit. *Plutarch.*

3 *Crematus est.*] Strictum tenens gladium mediòs in ignes se conjecit, ex quibus illæsus cum evasisset, barbaros, non ausos cominus congrèdi,

dissipavit; eorum tamen jaculis eminus confossus interiit, ex *Plut.* et *Diod.*

4 *Therameni.*] Qui, cum tyrannorum crimina non ferret, primum à Critiâ, omnium improbiissimo, proditiōnis accusatus, tum à cæteris damnatus est. Eum Socrates lictoribus eripere frustrâ tentavit: cum cicutam ebibisset, *propino*, inquit, hoc poculo *Critiæ*. Ita *Diodor.*

5 *Thebas.*] Thebani enim contrarium Lacedæmonis edictum in exilium gratiam tulerunt.

6 *Phylon.*] Pylum legendum est, Atticæ regionis castellum, ætænum stadiis ab Athenis dissitum.

et <sup>1</sup>Lysias Syracusanus orator, exul tunc, quingentos milites, stipendio suo instructos, in auxilium patriæ communis eloquentiæ misit. Fit itaque asperum prælium: sed cum hinc pro patriâ summis viribus, inde pro alienâ dominatione securiùs pugnaretur, tyranni vincuntur: victi in urbem refugerunt; quam exhaustam cædibus suis, etiam armis spoliant. Deinde, cum omnes Athenienses proditiōis suspectos haberent, demigrare eos ex urbe jubent, et in brachiis muri quæ diruta fuerant, habitare, extraneis militibus imperium tuentes. Post hæc Thrasybulum corrumpere imperii societatem pollicentes, conantur: quod cum non contigisset, auxilia à Lacedæmoniis petivêre: quibus accitis, <sup>2</sup>iterato præliantur. In eo bello Critias et Hippolochus, omnium tyrannorum sævissimi, cadunt.

CAP. X. Cæteris victis, cum exercitus eorum, ex quibus *Thrasybulus* major pars Atheniensium erat, fugeret, magna voce Thrasybulus exclamat, *Cur se victorem fugiant, potius quam ut vindicem communis libertatis adjuvent? Civium illam meminerint aciem, non hostium esse; nec se ideò arma cepisse, ut aliqua victis adimat, sed ut adempta restituat: Triginta se dominis, non civitati bellum inferre.* Admonet deinde cognationis, legum, sacrorum communium: tum vetusti per tot bella commilitii: orat, misereantur exulum civium, si tam patienter ipsi serviant: reddant sibi patriam, accipiant libertatem. His vocibus tantum promotum est, ut reversus in urbem exercitus, xxx tyrannos emigrare Eleusinâ juberet, substitutis decem, qui rempubl. regerent: qui, nihil exemplo prioris dominationis territi, eandem viam crudelitatis aggressi sunt. Dum hæc aguntur, nuntiatur Lacedæmone, bellum Athenis exarsisse: ad quod comprimendum, <sup>3</sup>Pausanias rex mittitur: qui misericordiâ exulis populi permotus, patriam miseris civibus restituit, et decem tyrannos ex urbe Eleusinâ migrare ad cæteros jubet. Quibus rebus cum pax statuta esset, interjectis diebus, repentè tyranni, non minùs restitutos exules, quam se in exilium actos indignantes, quasi verò aliorum libertas, sua servitus esset, bellum Atheniensibus inferunt: sed ad colloquium, veluti dominationem recepturi, progressi, per insidias comprehensi, ut pacis victimæ trucidantur: populus, quem emigrare jusserant, in urbem revocatur. Atque ita per multa membra civitas dissipata, in unum tandem corpus redi-

A.M.3642.  
Ol.94.3.  
Urb.C.351.  
Ant.C.400.

## NOTÆ.

1 *Lysias.*] Cephali filius, natus Athenis, multum à Cicerone propter eloquentiam laudatus.

2 *Iterato præliantur.*] Secundum prælium, in quo occidit Critias, commissum est, postquam Thrasybulus cum mille sociis Pyrcum occupavit.

3 *Pausanias.*] Prius Lysander cum exercitu, ut Pyrcum obsideret, missus fuerat; sed Pausanias veritus, ne laudem iterum captæ urbis acquireret, concedere pacem Atheniensibus, quam Lysandri gloriam crescere maluit. Hæc Diodor. et Xenoph.

gitor; et, ne qua dissensio ex anteactis nasceretur, omnes iurando obstringuntur, discordiarum oblivionem fore. Inter cæ Thebani, Corinthiique, legatos ad Lacedæmonios mittunt; <sup>2</sup>qui ex manubiis portionem prædæ communis belli periculique peterent; quibus negatis, non quidem apertè bellum adversus Lacedæmonios decernunt; sed tacitis animis tantam iram concipiunt, ut subesse bellum intelligi posset.

*Artaxerxes et Cyri de regno contentio et pugna, in qua Cyrus occiditur.*  
A.M.3653.  
Ol. 74. 4.  
Urb.C.352  
Ant.C.399.

CAP. XI. Eodem ferè tempore Darius, rex Persarum, moritur, Artaxerxe et Cyro, filiis relictis. Regnum Artaxerxi, Cyro civitates, quarum præfectus erat, testamentum legavit. Sed Cyro iudicium patris, <sup>1</sup>injuria videbatur. Itaque <sup>2</sup>occultè adversus fratrem bellum parabat; quod cum <sup>3</sup>nuntiatum Artaxerxi esset, accersitum ad se fratrem, et innocentiam dissimulatione belli simulantem, compedibus aureis vinxit; interfecissetque, <sup>4</sup>ni mater prohibuisset. Dimissus igitur Cyrus, jam non occulte bellum, sed palam; <sup>5</sup>nec per dissimulationem, sed apertè professione parare cœpit: auxilia undique contrahit. Lacedæmonii, memores Atheniensi bello enixe se ejus operâ adjutos, velut ignorantes contra quem bellum pararetur, decernunt, auxilia Cyro mittenda, ubi res ejus exegisset, quærentes <sup>6</sup>apud Cyrum gratiam; et apud Artaxerxem, si vicisset, veniæ patrocinia, cum nihil adversus eum apertè decrevissent. <sup>7</sup>Sed cum in bello <sup>8</sup>fors prælii utrumque fratrem pugnæ obtulisset, prior Artaxerxes <sup>9</sup>a fratre

#### INTERPRETATIO.

a Qui peterent ex spoliis partem prædæ, partem in bello communem, in quo se etiam periculis objecerant.

b Sed cum fortè in prælio ambo fratres Artaxerxes et Cyrus sibi occurrissent.

#### NOTÆ.

1 *Injuria videbatur.*] Nam Artaxerxes ante Darii regnum, ipse verò Dario regnante natus erat. Artaxerxes ille Mnemon cognomitus est.

2 *Occultè.*] Copias in Hellesponto per Clearchum Lacedæmonium, in Thessaliâ per Aristippum, et aliis in locis per Proxenum, aliosque duces clam colligebat.

3 *Nuntiatum.*] Per Tissaphernem Satrapam.

4 *Ni mater.*] Parysatis, quæ illum morituro ulnis complexa, vix multis precibus a fratre veniam obtinuit, uti narrat *Xenoph. Ctesias et Plutarch.*

5 *Nec per dissimulationem.*] Simulabat tamen in Pisida exercitum colligere; quod cum audisset Tissaphernes, ad regem cum 500 equitibus properè coniecit.

6 *Apud Cyrum gratiam.*] Infinita mi-

litibus pollicebatur; si pedestres venissent, equos: si equestres, bigas: si prædia haberent, vicos: si vicos urbes. *Plutarch.*

7 *Fors prælii.*] Cum Cyro Græcorum erant tredecim millia, barbarorum verò decem myriades, ex *Plut et Xenoph.* cum Artaxerxe nonaginta millia, et falcati currus 150. Diodorus tamen aliter utriusque copias numerat. Pugnatum est trans Euphratem ad locum dictum *Cumaza.*

8 *A fratre vulneratur.*] Cum Græci oppositos Persas fudissent; Artaxerxes sex millia lectissimorum equitum, quibus stipatus erat, movit, ut Græcos à tergo adoreretur; quod veritus Cyrus, in eos irruit tanto impetu, ut omnes verterit in fugam, si tunc Clearchus in mediam aciem, ubi rex erat, uti jubebat Cyrus, irrupisset, victos

vultus; quem cum equi fuga periculo subtraxisset, Cyrus à cohorte regiâ oppressus, interficitur. Sic victor Artaxerxes, et prædâ fraterni belli et exercitu potitur. In eo prælio decem millia Græcorum in auxilio Cyri fugerunt, quæ et in cornu, in quo steterant, vicerunt; et post mortem Cyri, neque armis à tanto exercitu vinci, neque dolo capi potuerunt; revertentesque inter tot indomitas nationes, et barbaras gentes, per tanta itineris spatia virtute se usque terminos patriæ defendērunt.

NOTE.

erat Artaxerxes; sed dum ille suis potius quam victoriæ consulit, et Cyri equites nimio persequendi studio dissipantur: Cyrus viso rege, *video*, inquit, *hominem*; factoque impetu, illius pectus per mediam loricam vulnerat; sed tum magnâ vi hastam vibrans nescio quis, illam sub oculum Cyri adigit; qui paulo post, dum in regem ejusque stipatores fortiter dimicat, interficitur. Hæc pluribus Xenoph. cui potius credendum, cum pugna adfuerit, quam Diodor. et Plutarch. qui diversa referunt ex Ctesia et Diod.

1 *Decem millia.*] Xenophon recenset decem millia, quadringentos scutatos, cetratorum duo millia quadringentos.

2 *Neque dolo capi.*] Tissaphernes tamen, qui magnis cum copiis in Lydiam tendebat, simulatâ amicitia, Clearchum omnium ducem, cum Proxeno, Menone, et viginti cohortium præfectis, ducentisque militibus ad Prætorium suum perduxit, quorum alii occisi, alii ad regem missi, ejusque jussu capite truncati sunt.

3 *Terminos patriæ.*] Præcipuus inter eos fuit Xenophon Atheniensis, qui illius expeditionis historiam libris quinque eleganter persecutus est: *La Retraite des dix mille*: quam Græcè et Latine nuper edidit elegantiss. *Hutchinson*.

## LIBER VI.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Lacedæmonii Asiæ imperium affectantes, bellum movent. Rex Persarum Atheniensibus per Cononem auxilium concedit.*
2. *Lacedæmonii ducem exercitus Agesilaum præficiunt. Cononis prudenter et fortiter gesta.*
3. *Pisandri et Cononis pugna, in quâ Lacedæmonii victi.*
4. *Inclinatio fortunæ Lacedæmoniorum, quam Agesilai fortitudo sustentat.*
5. *Athenienses Iphicratem et Cononem Lacedæmoniis opponunt. Athenæ ex Lacedæmoniorum spoliis instaurantur.*
6. *Græciæ pax à rege Persarum indicta, quam Lacedæmonii magno suo malo turbant.*
7. *Thebani Lacedæmonios lacessunt, unde dubia Mæ fronte ferientia pugna ad Mantineam.*

8. *Epaminondæ, fortissimè Thebanorum ducis interitus, et elegium.*  
 9. *Totius Græciæ labes post Epaminondæ excessum.*

## CAPUT I.

*Lacedæmo-  
nis Persis  
bellum mo-  
vene. Co-  
non dux  
belli ab Ar-  
taxerxe  
eligitur.  
A.M. 3654.  
Ol. 95. 1.  
Urb. C. 353  
Ant. C. 398.*

**LACEDÆMONII**, more/ingenii humani, quò plura ha-  
 bent, eo ampliora cupientes, <sup>a</sup>non contenti accessione Atheni-  
 ensium opum vires sibi duplicatas, totius Asiæ <sup>1</sup>Imperium affec-  
 tare cœperunt: sed major pars sub regno Persarum erat. Ita-  
 que <sup>2</sup>Hercyllides, dux in hanc militiam electus, cùm videret,  
 sibi adversùs duos præfectos Artaxerxis Regis, Pharnabazum  
 et Tissafernem, maximarum gentium viribus succinctos, dimi-  
 candum, pacificari, cum altero statuit. Aptior visus Tissafer-  
 nes, vir et industriâ potior, et militibus Cyri quondam regis in-  
 tractor, in colloquium vocatur, <sup>b</sup>et statutis conditionibus, <sup>3</sup>ab ar-  
 mis dimittitur. <sup>4</sup>Hanc rem Pharnabazus apud communem regem  
 criminatur, ut *Lacedæmonios Asiam ingressos non repulerit armis,*  
*sed impensis regiis aluerit; <sup>d</sup>merceturque ab his quæ differant bella,*  
*<sup>4</sup>quàm gerant, tanquam non ad unius summum imperii detrimen-*  
*tum omne perveniat. Indignum, ait, bella, non perfici, sed redi-*  
*mi; hostem pretio, non armis summoverti. His vocibus regem à*  
 Tissaferne alienatum hortatur, ut in locum ejus, navalis belli du-  
 cem eligat Conona Atheniensem, qui amissâ bello patriâ, Cypri  
 exulabat: quippe *Atheniensibus, et si fractæ sint opes, manere tamen*  
*navalem usum, nec si eligendus sit ex universis, meliorem alium*  
*esse. Acceptis igitur quingentis talentis, jussus est Conona*  
*classi præficere.*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Non contenti quòd sue vires essent  
 multùm auctæ per junctionem virium A-  
 theniensium.

<sup>b</sup> Et pactis quibusdam constitutis, u-  
 terque desistit bellum gerere.

<sup>c</sup> Hac de re Pharnabazus accusat  
 Tissafernem apud regem.

<sup>d</sup> Det illis pecuniam ut bellum diffe-  
 rant potius quàm ut faciant.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Imperium affectare.] Cùm Græci  
 ab expeditione Cyri in contemptum  
 Persas adduxissent, Iones Lacedæmo-  
 nem miserunt, ut à Persarum servi-  
 tute liberarentur. *Plutarch.*  
<sup>2</sup> Hercyllides.] Thymbro priùs mis-  
 propere cœnens, cùm nihil propter diu-  
 6 Apud Cyrum g. obsidionem profice-  
 on Hercyllidas illi

suffectus est.

<sup>3</sup> Ab armis.] E provinciâ Tissafer-  
 nis egressus milites in Pharnabazi  
 ditionem adduxit; diebus octo no-  
 vem cepit oppida, et in Bithyniâ hye-  
 mavit, ut refert *Xenoph.*

<sup>4</sup> Quàm gerant.] Sabintelligitur pe-  
 tius, quod Plauto familiare.

**CAP. II.** His cognitis, Lacedæmonii et ipsi à rege *Ægypti* *Agésilao*  
<sup>1</sup>Hercynione auxilia navalis belli per legatos petunt; à quo cen-  
tum triremes, et <sup>2</sup>sexcenta millia modiorum frumenti missa: à *Lacedæ-*  
cæteris quoque sociis ingentia auxilia contracta sunt. Sed tanto *monis dux*  
exercitui, et contra tantum ducem, deerat dignus imperator. *eligitur.*  
Itaque <sup>3</sup>postulantibus sociis Agésilao ducem, regem tunc Lacedæ-  
moniorum, propter responsum oraculi Delphici, diu Lacedæ-  
monii, an cum summæ rei præponerent, <sup>4</sup>deliberavêrunt: quibus  
futurus imperii finis denunciabatur, quum regium claudi-  
casset imperiûm: erat enim pede claudus. Ad postremum sta-  
tuêrunt, melius esse incessu regem, quàm imperio regnum clau-  
dicare. Posteaquàm Agésilao cum ingentibus copiis in Asiam  
misêre; non faciliè dixerim, quod aliud par ducum tam bene  
comparatum fuerit: quippe ætas, virtus, consilium, sapientia  
utrique prope una; gloria quoque rerum gestarum eadem: quibus  
cùm paria omnia fortuna dederit: <sup>5</sup>invictum tamen ab alte-  
ro utrumque servavit. Magnus igitur amborum apparatus belli,  
<sup>6</sup>magnæ res gestæ fuerunt. Sed Cononem seditio militum in-  
vadit, quos præfecti regis fraudare stipendio soliti erant, <sup>7</sup>cò in-  
stantiùs debita poscentibus, quò graviores sub magno duce  
militiam præsumebant. Itaque Conon, diu rege per epistolas  
frustrà fatigato, ad postremum ipse ad eum pergit: à cuius as-  
pectu et colloquio prohibitus est, quòd eum more Persarum <sup>8</sup>ado-  
rare nollet: agit tamen cum eo per internuntios, et queritur, opu-

A.M. 3657:  
Ol. 95. 4.  
Urb. C. 356  
Ant. C. 395.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Tandem statuêrunt melius esse clau-  
dicare regem incessu, quàm exercitum  
bono imperatore destitui.

<sup>b</sup> Qui cò vehementius poterant stipen-  
dia debitu, quò graviores se pati in bello  
jactabant sub fortissimo Imperatore.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Hercynione.*] Non ab Hercynione, sed à Nephro petita auxilia dicit *Diod.*

<sup>2</sup> *Sexcenta millia.*] Hoc frumentum ad Cyprum delatum est, quæ ad Cononem inscio Ægyptio defecerat.

<sup>3</sup> *Postulantibus sociis.*] Opera Lysandri, qui Spartæ Agésilao favebat, et pro eo ad socias Asiæ civitates scripserat.

<sup>4</sup> *Deliberavêrunt.*] Non tantum illum præficerent copiis: sed etiam, an regem eligerent, mortuo enim Agide, Agésilai fratre, Leotichidi, qui Agidis filius dicebatur, favebant multi; quòd et claudus esset Agésilao, et Apollinis prohibuisset oraculum, ne regnum claudicaret; sed cum Alcibiadis, non Agidis filius esset Leotichides, prælatas est Agésilao con-

silio Lysandri, qui oraculum non de Agésilao altero pede claudicante, sed de Leotichide ex Herculis genere non genito, interpretatus est, ita *Plutarch.* sed paulò aliter *Xenoph.*

<sup>5</sup> *Invictum tamen.*] Non enim cum Conone, sed cum Tissaférne et Pharnabazo.

<sup>6</sup> *Magnæ res gestæ.*] Bis hostes superavit Agésilao: semel, cum victo ad Pactolum Tissaférne hostium castris potitus est; iterum cum venientem Pharnabazum in Caria fugavit, omnemque illius abstulit suppellectilem. Quare Artaxerxes, misso Tithrauste, caput Tissaférni præscindi voluit. *Diodor.*

<sup>7</sup> *Adorare nollet.*] Geni flexo proni in terram procumbentes fronte feriabant humum, et terram osculabantur.

*lentissimi regis bella inopiâ dilabi, et qui exercitum parem hostibus habeat, pecunia vinci, quâ præstet; inferioremque cum eâ parte virium inveniri, quâ longè superior sit.* Postulat dari sibi ministrum impensæ, quia pluribus id mandare perniciosum sit. Dato stipendio, ad classem remittitur; nec moram agendis rebus facit: multa fortiter, multa feliciter agit; agros hostiles vastat; urbes expugnat; et quasi tempestas quædam, cuncta prostermit. <sup>1</sup>Quibus rebus territi Lacedæmonii, ad patriæ subsidium, revocandum ab Asiâ Agesilaum <sup>2</sup>decernunt.

*Conon Pisandrum vincit.*  
A.M. 3659.  
Ol. 96. 2.  
Urb. C. 258.  
Ant. C. 393.

CAP. III. Interim Pisandrus, ab Agesilao proficiscente dux patriæ relictus, ingentem classem summis viribus instruit, fortunam belli tentaturus. Nec non Conon, tunc primum cum hostium exercitu concursurus, magnâ curâ ordinat suos. <sup>1</sup>Summa igitur non tam ducum in eo prælio, quàm militum æmulatio fuit. Nam et ipse dux Conon non tam Persis, quàm patriæ studebat: <sup>2</sup>et sicut afflictis Atheniensium rebus, auctor amissæ dominationis fuerat; sic volebat idem haberi redditæ, patriamque vincendo recipere, quam victus amiserat: <sup>3</sup>et speciosius, quod ne ipsorum quidem Atheniensium, sed alieni imperii viribus dimicet, pugnaturus periculo regis, victurus præmio patriæ; gloriamque diversis artibus, quàm priores civitatis suæ duces consecuturus: quippe illos, vincendo Persas, patriam defendisse: se, Persas victores faciendo, restitutum patriam esse. Porro Pisandrus <sup>3</sup>pro conjunctione Agesilai, etiam virtutum æmulator erat; contendeatque, ne à rebus gestis ejus, et gloriæ splendore, decederet; neve tot bellis ac seculis quæsitum imperium, brevis momenti culpa subverteret. Eadem militum et omnium remigum cûra erat, quos major sollicitudo cruciabat, non tam ne ipsi quæ-

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Volebat Atheniensibus restituere dominationem, quam illis victus ademerat prostratis eorum viribus.

<sup>b</sup> Eò gloriosius, quod non dimicet cum copijs Atheniensium, sed Imperatoris Persarum; et pugna, si adversa sit, in

regis damnum; si secunda, in patriæ bonum cessura.

<sup>c</sup> Neve umitteret sua culpâ in brevis temporis spatio potestatem partem tot bellis, per tot sæcula gestis.

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> Quibus rebus territi.] Non tantum Cononis victoriis, sed Græcorum etiam in ipsos conjunctione: Tithraustes enim pecuniâ Thebanos, Corinthios, et Argivos corruerat: Lysander ab hostibus fuerat ad Haliartum occisus, et Pausanias, ob rem contra Thebanos ibi malè gestam à suis damnatus, in Arcadia obierat. *Hec Plutarch. et Diodor.*

<sup>2</sup> Decernunt Agesilaum.] Qui ubique victor multas regi provincias adeptum se sperabat: Ephoris tamen, licet summo cum dolore, parere quàm victorias persequi maluit.

<sup>3</sup> Pro conjunctione.] Pisander Agesilai uxoris frater erat.



sitas opes amitterent, quàm ne pristinas Athenienses reciperent. Sed quânto majus prælium fuit, tantò et clarior victoria Cononibus. Victi Lacedæmonii fugam capessunt; præsidia hostium Athenis deducuntur: populo restituta dignitate conditio servilis eripitur: multæ quoque civitates recipiuntur.

CAP. IV. Hoc initium Atheniensibus resumendæ potentiæ, *Lacedæmoniorum potentiæ* et Lacedæmoniis habendæ finis fuit. Namque velut cum im-<sup>niorum po-</sup>perio, etiam virtutem perdidissent, contemni à finitimis cœpere. <sup>tentiam</sup> *Primi* igitur Thebani, auxiliantibus Atheniensibus, bellum his <sup>sustentat</sup> *Agesilaus*.<sup>Ag.</sup> intulère: quæ civitas ex infimis incrementis, virtute Epaminondæ ducis, ad spem imperii Græciæ erecta est. Fit itaque terrestre prælium: eadem Lacedæmoniorum fortuna, quâ pugnatum adversus Cononem navali prælio fuerat. In eo bello <sup>Ag.</sup> *Lysander*, quo duce Athenienses victi à Lacedæmoniis fuerant interficitur. Pausanias quoque, alter dux Lacedæmoniorum, <sup>Ag.</sup> *proditionis* accusatus, in exilium abiit. Igitur Thebani <sup>Ag.</sup> potiti victoriam, universum exercitum ad urbem Lacedæmoniorum ducunt, facilem expugnationem rati, quoniam deserti à sociis omnibus erant: quod metuentes Lacedæmonii, regem suum Agesilaum ex Asiâ, qui ibi magnas res gerebat, ad defensionem patriæ arcessunt. <sup>Ag.</sup> *Occiso enim Lysandro*, nullius alterius fiduciam ducis habebant. Cujus quoniam serus adventus erat, conscripto exercitu, obviam hosti procedunt. Sed victis, adversus paulò ante victores, nec animus, neque vires pares fuère. Primâ igitur congressione <sup>Ag.</sup> *funduntur*. Deletis jam suorum copiis supervenit rex Agesilaus, qui restituto prælio, non difficulter,

A.M.3659.  
Ol. 96. 2.  
Urb.C.358  
Ant.C.393.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Nam interfecto Lysandro, in nullo alio duce magis quàm in Agesilao confidebant.*

## NOTÆ.

1 *Quanto majus.*] Cùm haud procul à Cnido utrâque classis occurrisset, Lacedæmoniorum socii terri magnitudine classis Pharnabazi et Cononis fugerunt; unde secuta clades, Pisander occisus, 50 triremes, captæ, aliæ ad Cnidum pervenerunt incolumes, ut refert *Diod.*

2 *Primi igitur, &c.*] Id accidit ante Cononis victoriam, cùm Thebani, pecuniâ corrupti, à Tithrauste Athenienses in belli societatem vocarunt.

3 *Lysander interficitur.*] Præmissus ante Pausaniam, dum Haliartum Bæotiz oppidum solus cum suis oppugnat,

ut gloriam venienti Pausaniæ præriperet, ab hostibus occisus est. *Ita Plutarch.*

4 *Proditionis accusatus.*] Cùm neutra pars pugnare auderet, petit Pausanias, ut liceret ipsi tollere Lysandri sociorum corpora; quod non aliâ conditione concessum est, quàm ut continuò Bæotiâ excederet: Quare damnatus à suis, se contulit Tegeam Arcadiæ, ubi dolore periit. *Plutarch. et Diodor.*

5 *Funduntur.*] Ad Nemeam tamen fluvium Thebanos et Athenienses à rege Agesipoli, Pausaniæ filio, victos memorat *Diodorus*.

recenti et multis expeditionibus indurato milite, hostibus, <sup>1</sup>vic-  
toriam eripuit; ipse tamen graviter sauciatur.

*Iphicrater  
et Conon  
Athenien-  
sium duces.  
Athene  
Lacedæmo-  
niorum spo-  
liis restau-  
rantur.*

CAP. V. Quibus rebus cognitis, Athenienses verentes, ne  
iterum Lacedæmoniiis victoribus, in pristinam sortem servitutis  
redigerentur, exercitum contrahunt, eumque in auxilium Bœo-  
tiorum <sup>2</sup>per Iphicratem, viginti quidem annos natum, sed mag-  
næ indolis juvenem, duci jubent. Hujus adolescentis supra æta-  
tem virtus admirabilis fuit; nec unquam ante eum Athenienses,  
inter tot tantosque duces aut spei majoris, aut indolis maturio-  
ris, imperatorem habuerunt; in quo non imperatoriæ tantum,  
verum et oratoriæ artes fuere. Conon quoque, audito reditu  
Agésilæ, et ipse ex Asiâ <sup>3</sup>ad depopulandos Lacedæmoniorum  
agros revertitur, atque ita, undique belli formidine circumstre-  
pente, clausi Spartani ad summam desperationem rediguntur.  
Sed Conon, vastatis hostium terris, Athenas pergit: ubi magno  
civium gaudio exceptus, <sup>4</sup>plus tamen tristitiæ ipse ex incensâ et  
dirutâ à Lacedæmoniiis patriâ, quàm lætitiæ ex recuperatâ post  
tantum temporis cepit. Itaque, quæ incensa fuerant, prædarum  
sumptu ex exercitu Persarum restituit; <sup>5</sup>quæ diruta, reficit. Fa-  
tum illud Athenarum fuit, ut antè à Persis crematæ, manibus  
eorum; et nunc à Lacedæmoniiis dirutæ, ex spoliis Lacedæmo-  
niorum restituerentur: versâ quoque vice, nunc haberent socios,  
quos tunc hostes habuerant: et hostes nunc paterentur, cum qui-  
bus juncti tunc arctissimis societatis vinculis fuerant.

A.M.3660.  
Ol. 96. 3.  
Urb.C.359  
Ant.C.392.

*Pax An-  
talida.*

CAP. VI. Dum hæc geruntur, <sup>6</sup>Artaxerxes, rex Persarum,  
legatos in Græciam mittit, <sup>7</sup>per quos jubet omnes ab armis dis-  
cedere; qui aliter fecisset, cum se pro hoste habiturum: civitati-

# INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> a Cepit majorem tristitiam, ob incensam et eversam patriam à Lacedæmoniiis,  
quàm lætitiâ, ob recuperatam, post tantum tempus.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Victoriam eripuit.] Post acre cer-  
tamen, propter Coronæam, Bæotiz  
oppidum, Thebanos fudit; ipse, mul-  
tis affectus vulneribus, delatus est  
Delphos, ubi decumam Deo consecra-  
vit.

<sup>2</sup> Per Iphicratem.] Illum contemp-  
tui suis fuisse civibus, refert Plu-  
tarch. quod non tantum militarem  
laudem pugnando; sed etiam orato-  
riam declamando querere videretur.

<sup>3</sup> Ad depopulandos.] Ubi Coos, Ni-  
sicos, Mitylæneos, et Ephesios ad de-  
fectionem impulit, Cyheram, occu-  
pavit et multa damna attulit hostibus,  
ut testantur *Died. et Xenoph.*

<sup>4</sup> Quæ diruta.] Longos muros, et  
pyræ monia refici curavit, Pharnaba-  
zo eum pecuniâ adjuvante.

<sup>5</sup> Artaxerxes.] Lacedæmonii apud  
Teribasum ducem egerunt per Apia-  
cidam, ut pacem omnibus rex impe-  
raret; quod cum non probaret Conon,  
in vinenis à Teribasum conjicitur. *Xe-  
noph. et Diodor.*

<sup>6</sup> Per quos jubet.] Multa omisit Jus-  
tinus, et præcipuè Thrasibuli Athe-  
niensis in Thraciâ et Lesbo res ges-  
tas: Telementiz Lacedæmonii victorias,  
et Hieraciæ, qui Telementiz successerat,  
in Ægietas præclara facinora.

bus libertatem suaeque omnia restituit: quod non Græciæ laboribus assiduisque bellorum internecivis odiis consulens fecit: sed ne occupato sibi <sup>1</sup>Egyptio bello, quod propter auxilia, adversus præfectos suos Lacedæmonii missa, susceperat, exercitus sui in Græciâ detineretur. Fessi igitur tot bellis Græci, <sup>2</sup>cupide parvire. Hic annus, non eo tantum insignis fuit, quod repente pax totâ Græciâ facta est: sed etiam eo, quod eodem tempore urbs Romana à Gallis capta est. <sup>3</sup>Sed Lacedæmonii securis insidiantes, <sup>4</sup>absentiam <sup>5</sup>Arcadum speculati, castellum eorum <sup>6</sup>expugnant, occupatoque præsidium imponunt. Itaque, armato instructoque exercitu, Arcades, adhibitis in auxilium Thebanis amissa bello repetunt. In eo prælio <sup>7</sup>Archidamus, dux Lacedæmoniorum, vulneratur: qui, cum cædi suos jam et victos videret, per præconem corpora interfectorum ad sepulturam poscit. Hoc est enim signum apud Græcos victoriæ traditæ. Quâ confessione contenti Thebani, signum parcendi dedere.

A.M.3665.  
Ol. 97. 4.  
Urb.C.364.  
Ant.C.387.

A.M.3689.  
Ol. 102. 4.  
Urb.C.388  
Ant.C.363.

CAP. VII. Paucis deinde post diebus, neutris quicquam hostile facientibus, cum quasi tacito consensu induciæ essent, Lacedæmonii alia bella adversus finitimos gerentibus, Thebani, Epaminondâ duce, occupandæ urbis eorum spem cepérunt. Igitur <sup>1</sup>principio noctis, taciti Lacedæmonia profisciscuntur: non tamen aggredi incautos potuerunt. Quippe senes, et cætera imbellis ætas, cum adventum hostium præsensissent, in ipsis <sup>2</sup>portarum angustiis armati occurrunt: et adversus quindecim millia

Thebani  
Spartam  
oppugnat.  
Prælium  
ad Mantineam.  
A.M.3690.  
Ol. 104. 1.  
Urb.C.389  
Ant.C.362.

## INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> Sed ne copiae retinerentur in Græciâ, dum ipse occuparetur bello adversus Egyptios, quos aggressus fuerat, quia Egyptii miserant auxilia contra suos præfectos.

<sup>2</sup> Sed Lacedæmonii, struentes indidias non diffidentibus, capiunt castrum Arcadum, dum illi abessent, et impugnant præsidium postquam illud occuparant.

## NOTE.

<sup>1</sup> *Egyptio bello.*] Non in Egypti regem bellum ab Artaxerxe gestum; sed in Evagoram Cyprum, testantur Diodor. et Plutarch.

<sup>2</sup> *Cupide parvire.*] Excepto Epaminondâ, qui Thebanos ad captandum Græciæ imperium hortatus est.

<sup>3</sup> *Absentiam.*] Prius Phæbidas, Lacedæmoniorum, dux, Cadmeam Thebanorum arcem, fraudulenter occuparat: unde Pelopidæ consilio et virtute ejectus est, et decem Lacedæmoniorum millia, unâ cum Cleombroto rege, ad Leuctra Boeotiz ab Epaminondâ occisi sunt. *Hæc Plutarch. et Diod.*

<sup>4</sup> *Arcadum.*] Qui in mediotulio Peloponnesu incolebant, ab Arcade, Jovis et Calisti filio, nomen habuerunt.

<sup>5</sup> *Expugnant.*] Causa belli fuit quod Tegeates inter se dissidentes, alii à Mantinæis Thebanisque, alii à Lacedæmoniiis auxilium petierant.

<sup>6</sup> *Archidamus.*] Agesilai filius.

<sup>7</sup> *Principio noctis.*] Tegeam, amicam urbem, non procul à Lacedæmone, omni cum exercitu prius venerat. *Xenoph.*

<sup>8</sup> *Portarum angustiis.*] Erravit Justinus, quia nec portas, nec muros habebat Sparta.

militum, non amplius centum jam effectæ ætatis viri pugnae se offerunt. Tantum animorum, viriumque, patriæ et penatium conspectus subministrat; <sup>a</sup> tantoque presentia, quam recordatione sui, majores spiritus largiuntur. Nam, ut videre, inter quæ et pro quibus starent, aut vincendum sibi, aut moriendum censuerunt. Pauci igitur sustinere senes aciem, cui par ante diem universa juvenus esse, non potuit. In eo prælio duo duces hostium cecidere. Cum interim, <sup>b</sup> Agasilai adventu nuntiato, Thebani recessere: nec bellum diu dilatum: siquidem Spartanorum juvenus, senum virtute et gloria incensa, teneri non potuit, quin ex contraenti <sup>c</sup> acie decerneret. Cum <sup>d</sup> victoria Thebanorum esset, Epaminondas, dum non ducis tantum, verum etiam fortissimi militis officio fungitur, <sup>e</sup> graviter vulneratur. Quæ audito, his ex dolore metus, et illis ex gaudio stupor injicitur: atque ita veluti ex placito consensu à prælio disceditur.

*Epaminondas interiit et elogiū.*

CAP. VIII. Post paucos deinde dies Epaminondas cecedit, cum quo vires quoque reipublica ceciderunt. <sup>b</sup> Nam sicuti, telo si primam aciem præfregeris, reliquo ferro vim nocendi sustuleris; sic illo, veluti mucrone teli, ablato duce Thebanorum rei quoque publicæ vires hebetatæ sunt: ut non tam illum amisisse, quam cum illo interiisse omnes viderentur. Nam neque hunc ante ducem ullum memorabile bellum gessere; nec postea virtutibus, sed cladibus insignes fuere: ut manifestum sit patriæ gloriam et natam et extinctam cum eo fuisse. Fuit autem incertum, vir melior, an dux esset. Nam et imperium non sibi, sed patriæ semper quæsit: et pecuniæ adeo parcus fuit, ut

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Et penates dant majorem fortitudinem presentia quam ead recordatione.  
<sup>b</sup> Nam quemadmodum, si fregeris extremum teli mucronem, abstuleris vim ledendi.

di reliquo ferro; ita Epaminonda duce Thebanorum ceciso, velut fracto mucrone teli, potentia reipublica perit.

#### NOTÆ.

1 *Agasilai adventu.*] Cum exercitu apud Mantineum aberat, missisque militibus, quam celerrimè posuit, ubi succurrit laboranti. *Polyb.*

2 *Recessere.*] Epaminondas Mantineam, quam valde uam putabat, cum omni equitatu contendit.

3 *Acie decerneret.*] Prælium etiam poscebat Epaminondas, ut acceptum in Spartæ obsidione dedecus deleteret.

4 *Victoria.*] Ambiguum faciunt Polybius et Xenophon.

5 *Graviter vulneratur.*] Occisum in prælio, dum fortiter dimicat, Xeno-

phon: vulneratum tantum Diodor. et Probus affirmant. Querentibus amicis quod sine liberis moreretur, respondisse fertur; filias ipsi geminas esse superstitas, victorias ad Leuctra et ad Mantineam: cūque salvum esse audisset clypeum, educto è vulnera telo, placidè exspiravit. Hæc multis prosecutus est Diodor. et Diodor. et Xenophon, qui septem filias Græciæ Historiâ ibi finem imposuit, cujusque filius hæc in prælio Atheniensibus pro Lacedæmonibus una gerebat.

defuerit. Gloriæ quoque non cupidior, quàm pecuniæ: quippe recusanti omnia imperia ingesta sunt: honoresque ita gessit, ut ornamentum non accipere, sed dare ipsi dignitati videretur. Jam literarum studium, jam philosophiæ doctrina tanta, ut mirabile videretur, unde tam insignis militiæ scientia homini inter literas nato. Neque ab hoc vitæ proposito mortis ratio dissensit. Nam, ut relatus in castra semianimis, vocem spiritumque collegit, id unum à circumstantibus requisivit, num cadenti sibi scutum ademisset hostis. Quod ut servatum audivit, allatumque velut laborum gloriæque socium osculatus est. Iterum quæsiuit, utri vicissit? Ut audivit, Thebanos; Bene habere se rem, dixit: atque ita, velut gratulabundus patriæ, exspiravit.

CAP. IX. Hujus morte etiam Atheniensium virus intercidit. *Græcia status post mortem Epaminondæ.* Siquidem amisso, cui æmulari consueverant, in segnitiam torporumque resoluti, non ut olim in classem exercitusque, sed in dies festos apparatusque ludorum, redditus publicos effundunt, et cum auctoribus nobilissimisque poëtis theatra celebrant, frequentius scenam quàm castra visentes; versificatoresque meliores, quàm duces laudantes. Tunc vectigal publicum, quo antea milites et remiges alebantur, cum urbano populo dividi ceptum est. Quibus rebus effectum est, ut inter otia Græcorum sordidum et obscurum antea Macædonum nomen emergeret: et Philippus obses triennio Thebis habitus, Epaminondæ et <sup>2</sup>Pelopidæ virtutibus eruditus, <sup>2</sup>regnū Macedoniæ, Græciæ et Asiæ cervicibus, velut jugum servitutis, imponeret.

## INTERPRETATIO.

a Extenderet regnū Macedoniæ ita per Græciam et Asiam, ut eas provincias in servitutem redegerit.

## NOTÆ.

1 Non ut olim, &c.] Has delicias ita secuti sunt; ut capitis pœnam indicerent ei, qui de pecuniâ publicâ ad usum militiæ revocandâ verba faceret. Libanius.

2 Pelopidæ.] Dux fuit Thebanorum fortissimus, cujus præclare gesta Justinus omisit.

## LIBER VII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Macedoniæ vetus nomen, populus, primi reges.
2. Perdica regis familia illustris, et infantis Europi nobile factum.

3. *Legati Persarum ad Amyntam petulantia sua dant poenas.*
4. *Pax Macedoniæ Bubaris, Reguli Persæ, operâ conciliatur. Traguedia in familiâ Amyntæ, Alexandri Macedonis avi.*
5. *Philippi Macedonis varii casus: fratribus dolo materno vitâ sublati, à populo compulsus regnum suscipit.*
6. *Initia regni Philippici, laude et observatione dignissima; bella, conjugium, vitia et virtutes ejusdem.*

## CAPUT I.

*Macedonia nomen vetus, populi, et primi reges.*

<sup>1</sup>MACEDONIA antè à nomine <sup>2</sup>Emathionis regis, cujus prima virtutis experimenta in illis locis extant, <sup>3</sup>Emathia cognominata est. Hujus sicuti incrementa modica, ita termini perangusti fuere. Populus <sup>4</sup>Pelasgi, regio Pæonia dicebatur. Sed postea virtute regum, et gentis industriâ, subactis primò finitimis, mox populis nationibusque, imperium usque extremos Orientis terminos prolatum. In regione <sup>5</sup>Pæoniâ, quæ nunc portio est Macedoniæ, regnasse fertur Pelegon, pater <sup>6</sup>Asteropæi, cujus Trojano bello, inter clarissimos vindices urbis, nomen accepimus. Ex alio latere in <sup>7</sup>Europâ regnum <sup>8</sup>Europus nomine tenuit. Sed et <sup>9</sup>Caranus cum magnâ multitudine Græcorum, sedes in Mædoniâ responso oraculi jussus quærere, cum in Emathiam venisset, urbem <sup>10</sup>Edessam, non sentientibus oppidanis, propter imbrium et nebulae magnitudinem, gregem caprarum, imbrem fugientium secutus, occupavit; revocatusque in memoriam oraculi, quo jussus erat, *ducibus capris imperium quærere*, regni sedem statuit: religioque postea

## NOTÆ.

<sup>1</sup> MACEDONIA.] Inter Ægeum mare et Ioniam sita, Thraciæ, Epiro, Achaïæ, et Thessaliæ contermina: à Mædone, Deucalionis nepote nomen accepit.

<sup>2</sup> Emathionis regis.] Berosus Noëmi nepotem, poetæ Memnonis fratrem, Titani et Auroræ filium facit.

<sup>3</sup> Emathia.] Pars tantum Macedoniæ ad mare Ægeum prope Thessaliæ: unde tamen toti regno nomen inditum est, sicut etiam olim Mygdonia, Pæonia, et Æmonia, Macedonia dicta est.

<sup>4</sup> Pelasgi.] Vel Pelargi, à Pelasgo Jovis et Larissæ filio sic dicti, multas regiones incoluerunt, Ioniam, Chium, Lemnum, Thessaliæ, Achaïam, et Æoliæ, deinde in parvam Græciæ partem se receperunt.

<sup>5</sup> Pæoniâ.] Quæ in Mysiæ confine ad Strymonem, Herodotus; ad Rhodopen montem, Diodorus; ad Haliacmonis fluvii fontes, Ptolemæus collocat.

<sup>6</sup> Asteropæi.] Qui, cum Achille, ob mortem Patrocli irato, ausus congregi, ab eo occisus est.

<sup>7</sup> Europâ.] Pars est Thraciæ ad Hæmum montem, sed Europa est Macedoniæ portio, in qua Europus civitas.

<sup>8</sup> Europus.] Macedonis filius, à quo pars illa Macedoniæ nomen sortita est.

<sup>9</sup> Caranus.] Argivus erat, Phidonis frater, undecimus ab Hercule, unde ducebat originem.

<sup>10</sup> Edessa.] Urbs Emathiæ, Pellæ finitima, Vadena.

<sup>a</sup>observavit, quocumque agmen moveret, ante signa easdem capras habere, ceptorum duces habiturus, quas regni habuerat auctores. Urbem Edessam, ob memoriam muneris, *Ægeas*, populum *Ægeadas*, vocavit. Pulso deinde Mida (nam is quoque portionem Macedoniæ tenuit) aliisque regibus pulsus, in locum omnium solus successit; primusque, adunatis gentibus variorum populorum, veluti unum corpus Macedoniæ fecit; crescentique regno valida incrementorum fundamenta constituit.

CAP. II. <sup>1</sup>Post hunc *Perdicca* regnavit, cujus et vita illustris *Regum Macedoniæ series* et mortis postrema, veluti ex oraculo præcepta, memorabilia fuere: siquidem senex moriens, *Argæo* filio monstravit locum, quo condi vellet, ibique non sua tantum, sed et succedentium sibi regum ossa poni jussit; præfatus, quoad ibi conditæ posterorum reliquiæ forent, regnum in familiâ mansurum; creduntque hæc superstitione extinctam in *Alexandro* stirpem, quia locum sepulturæ mutaverit. *Argæus* moderatè, et cum amore popularium, administrato regno, successorem filium *Philippum* reliquit: qui <sup>2</sup>immaturâ morte raptus, *Æropum*, parvulum admodum, instituit hæredem. Sed Macedonibus assidua certamina cum <sup>3</sup>*Thracibus* <sup>4</sup>et *Illyriis* fuere; quorum armis veluti quotidiano exercitio indurati, gloriâ bellicæ laudis finitimos terrebant. Igitur *Illyrii*, infantiam regis pupilli contemnentes, bello Macedonas aggrediuntur: qui prælio pulsus, rege suo in cunis prolato, et pone aciem posito, acrius certamen repetivere: tanquam ideò victi fuissent antea quòd bellantibus sibi regis sui auspicia defuissent; futuri vel propterea victores, quòd ex superstitione animum vincendi ceperant: simul et miseratio eos infantis tenebat, quem, si victi forent, captivum de rege facturi videbantur. Conserto itaque prælio, magnâ cæde *Illyrios* fudere: ostenderuntque hostibus suis priore bello regem Macedonibus, non virtutem defuisse. <sup>5</sup>Huic *Amyntas* succedit, et propriâ virtute, et *Alexandri*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Observabit habere easdem capras ante vexilla quocumque duceret exercitum, ut essent ipsæ duces capturum rerum, sicut fuerant auctores regni instituendi.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Post hunc *Perdicca*.] Alii *Perdicam* primum Macedonum regem constituunt, alii melius quartum tantummodò, Caranenim *Cœnus*, Cœno *Thurimas*, et *Thurimæ* *Perdiccas* successit.

<sup>2</sup> Immaturâ morte.] Fallitur Justinus cum *Philippus* 35 annos regnavit.

<sup>3</sup> *Thracibus*.] A sævitia et feritate sic nominati, qui inter *Ægeum* mare,

*Propontidem*, *Pontum Euxinum*, *Macedoniam* et *Mysiam* habitabant. *Romania*.

<sup>4</sup> *Illyriis*.] Quorum regio ex unâ parte ad mare Adriaticum, ex alterâ ad *Pannoniam* et *Macedoniam* pertinebat. *Sclovenia*.

<sup>5</sup> Huic *Amyntas*.] *Æropo* vel *Eurypo* non *Amyntas*, sed *Alcetas* successit, post quem regnavit *Amyntas*.

filii egregiâ indole, insigniter clarus: cui Alexandro tanta omnium virtutum naturâ extitere ornamenta, ut etiam Olympio certamine, vario ludicrorum genere contenderit.

*Legati  
Persarum  
apud A-  
myntam oc-  
cisi ob pe-  
tulantiam.  
A.M.3537.  
OL. 65. 4.  
Urb.C.236  
Ant.C.515.*

CAP. III. Cùm interim Darius rex Persarum, turpi ab Scythiâ fugâ summotus, ne ubique deformis militiâ damnis haberetur, mittit cum parte copiarum Megabazum ad subigendam Thraciam, cæteraque ejus tractûs regna: quibus pro ignobili momento erat accessura Macedonia. Quî brevi tempore executi regis imperio, legatis ad Amyntam regem Macedonia missis, obsides in pignus futuræ pacis dari sibi postulabat, Sed legati benigne excepti, inter epulas ebrietate crescente, rogant Amyntam, ut apparatui epularum adjiciat *jus familiaritatis, adhibitis in convivium suis ac filii uxoribus, id apud Persas haberi pignus ac fœdus hospitii.* Quæ ut venêrunt, petulantius Persis eas contrectantibus, filius Amyntæ Alexander rogat patrem, respectu ætatis ac gravitatis suæ, abiret convivio, pollicitus, se hospitum temperaturum jocos. Quo digresso, mulieres quoque paululûm è convivio evocat, cultius exornaturus, gratioresque

#### INTERPRETATIO.

a *Turpiter expulsi à Scythiâ, ne inglorius esset ubique ob damna in bello accepta.*

b *Quibus adderet Macedoniam, quasi nullo labore damundam.*

#### NOTÆ.

1 *Olympio certamine.*] Cùm frequenter apud auctores Olympiadum mentio, et nos earum numerum ad marginem adscribamus; operæ pretium, est, a quo? Quando? Ubi institutæ sint? Quæque ad earum cognitionem pertineant explicare paucis, 1. Ludi Olympici, teste *Pausaniâ*, ab Hercule uno ex Idæis Dactylis instituti: tum à Pelope, deinde ab Hercule posteriore, demum ab Iphito Eliensi, uno ex posteris Herculis, si Eusebio credimus, restaurati sunt. 2. Iphitus eos ludos restituit post annos à primâ institutione 427. ut ait Clem. Alex. vel ut Beda 430. vel ut Eusebius 340. anno mundi 3170. 3. Non tamen ab Iphito apud Græcos per Olympiades anni numerari cœperunt: sed à decimâ tertiâ Olympiade, ut vult Callimachus apud Eusebium; vel à vigesimâ septimâ, ut testantur Aristodemus et Polybius, quod verius putem: quâ Olympiade vicit in Agone Gymnico Chærebus Eliensis, anno mundi 3278. à Mose 815. ex *Sancto Cyrillo* Excisæ Trojæ 408. ex *Dionysio*. Ante Christum 774. Ante Romam conditam 27. quo anno cœperunt et præmia proponi, et

nomen victorum inscribi in tabulis et columnis, quales erant ex quibus Athenis, et leges, et Deorum festa proponebantur. 4. A Lunâ, quæ Olympias à Græcis dicebatur, Olympiadis nomen ductum esse, vult Africanus apud Georgium Monachum; sed à loco ipso nomen ludicris illis probabilius inditum dixerim, videlicet ab Olympiâ urbe, propter quam in agro Pisano, non procul ab Elide, ad Alpheum fluvium, propter lucum oleastro vestitum, quinto quoque anno ineunte, sub æstivum solstitium illi ludi celebrari solebant in honorem Jovis Olympii. 5. Præcipuum certamen et antiquissimum, Cursus fuit; post, Cestus, Saltus, Discus, et Palæstra addita sunt, ita ut illi ludi Pentathlo constarent. Moris erat victores oleaginâ coronâ donari, et quasi triumphantes quadrigis per urbes invehi, constitutisque in perpetuum frui vectigalibus.

2 *Apud Persas.*] Illud cum Plutarcho non congruit, qui Persas convivia cum pellicibus, non cum uxoribus agere testatur.



reducturus. In quarum locum <sup>1</sup>matronali habitu exornatos juvenes supponit: eosque petulantiam legatorum, ferro, quod sub veste gerebant compescere jubet. Atque ita interfectis omnibus, ignarus rei Megabazus, cum legati non redirent, mittit eum cum exercitus parte Bubarem, ut in bellum facile et mediocre: dedignatus ipse ire, ne dehonestaretur praelio tam fœdæ gentis. Sed Bubares ante bellum, amore filię Amyntæ captus, omisso bello nuptias facit, <sup>2</sup>depositisque hostilibus animis, in affinitatis jura succedit.

CAP. IV. Post discessum à Macedonia Bubaris, Amyntas *Pax inter Persas et Macedonas, operâ Bubaris.* rex decedit, cujus filio et successorio Alexandro, cognatio Bubaris non Darii tantum temporibus pacem præstitit: verum etiam Xerxem adeo conciliavit, ut, cum Græciam, veluti tempestas quædam occupasset, <sup>3</sup>inter <sup>4</sup>Olympum <sup>5</sup>Hæmumque montes *Amyntas avus Alexandri.* totius regionis cum imperio donaverit. Sed nec virtute minus, quam Persarum liberalitate, regnum ampliavit. <sup>6</sup>Per ordinem *A.M. 3574. Ol. 75. 1.* deinde successionis, regnum Macedoniae <sup>7</sup>ad Amyntam, fratris ejus Menelai filium, pervenit. Hic quoque insignis industriâ, et omnibus imperatoris virtutibus instructus fuit: qui ex Eurydice <sup>8</sup>tres filios sustulit, Alexandrum, Perdiccam et Philip-  
pum, Alexandri magni Macedonis patrem, et filiam Euryonen: ex Gygæa autem Archelaum, Archideum, Menelaum. Cum Illyriis deinde, et cum Olynthiis gravia bella gessit. <sup>9</sup>Insidiis autem Eurydices uxoris, quæ nuptias generi pacta, occidendum virum, regnumque adultero tradendum susceperat, occupatus fuisset, nâ <sup>10</sup>filia pellicatum matris, et sceleris consilia prodidis-

## INTERPRETATIO.

a Et odio deposito affinitatem cum ipso contraxit.

b Dedit illi totam regionem sitam inter montes Olympum et Hæmum.

c Occisus fuisset insidiis structis ab Eurydice uxore, quæ pollicita se nupturam genero, volebat et maritum occidere, et regnum dare adultero.

## NOTÆ.

1 *Matronali habitu.*] Hanc historiam fusiâ persequitur Herodotus.

2 *Olympum.*] Mons hujus nominis multiplex. 1. Thessaliâ Ossæ contiguus, Thessaliâ à Macedonia dirimens. 2. In Mysiâ juxta Prusam, Idæ vicinus. 3. In Lyciâ, ignes emittens, propter urbem Olympum. 4. Alii etiam in Cypro, Lydiâ, Æolide, Iesbo et Arcadiâ.

3 *Hæmum.*] Mons est Thraciæ maximus, vasto jugo in mare procumbens, e cujus vertice hinc mare Adriaticum, inde Pontus Euxinus cernuntur; vocatur ab Italis, *Catena del Mundo.*

4 *Per ordinem.*] Hi reges fuere Perdicas, Archelaus, Orestes, Æropus, et Pausanias Æropi filius, qui tutor Orestis, eo mortuo, regnum invasit.

5 *Ad Amyntam.*] Qui expulsus ab Argeo, à Thessalis restitutus est.

6 *Tres filios.*] Quarum addunt nonnulli Ptolemæum Aloritem, à quo Alexandrum occisum volunt Diodor. et Euseb. Sed alii melius eum volunt fuisse Alexandri filium spurium.

7 *Filiâ.*] Euryone quæ Menelao nupsit.

didisset. Functus itaque tot periculis, senex decemvit, regno, maximo ex filiis Alexandro, tradito.

*Philippi  
Macedonis  
varii ca-  
sus.*

*Fratribus  
à matre  
occisis,  
regnum  
suscepit.*

A.M.3681.

Ol.101.4.

Urb.C.380

Ant.C.371.

CAP. V. Igitur Alexander inter prima initia regni, bellum ab Illyriis, pactâ mercede, et Philippo fratre dato obside, redemit. Interjecto quoque tempore, per eundem obsidem cum Thebanis gratiam pacis reconciliat: quæ res <sup>1</sup>Philippo maxima incrementa egregiæ indolis dedit. Siquidem Thebis triennio obses habitus prima pueritiæ rudimenta, in urbe severitatis anti- quæ, et in domo Epaminondæ, summi et philosophi et impera- toris, deposuit. Nec multò post Alexander <sup>2</sup>insidiis Eurydices matris appetitus occumbit: cui Amyntas in scelere deprehensæ, propter communes liberos, ignarus eisdem quandoque exitiosam fore, pepercerat. Frater quoque ejus <sup>3</sup>Perdicca pari insidiarum fraude decipitur. Indignum prorsus, libidinis causâ liberos à matre vitâ privatos, <sup>4</sup>quam scelerum suorum suppliciis libero- rum contemplatio vindicaverat. Perdiccæ hoc indignior cædes videbatur, quòd ei apud matrem misericordiam nec parvulus quidem filius conciliaverat. Itaque Philippus <sup>4</sup>diu non regem, sed tutorem pupilli egit. At ubi graviora bella imminebant, serumque auxilium in expectatione infantis erat, compulsus à populo regnum suscepit.

*Philippi  
initium,  
bella et  
conjugium.*

A.M.3694.

Ol.105.1.

Urb.C.393

Ant.C.358.

CAP. VI. Ut est ingressus imperium, magna de illo spes om- nibus fuit et propter ipsius ingenium, quod n. agnum spondebat virium; et propter vetera Macedoniæ fata: quæ cecinerant uno ex Amyntæ filiis regnante, florentissimum fore Macedoniæ sta- tum; cui spei scelus matris hunc residuum fecerat. Principio regni, cum hinc cædes fratrum indignè peremptorum inde hos- tium multitudo; hinc insidiarum metus, inde inopia continuis bellis exhausti regni, immaturam ætatem tyronis urge- rent: bel- la, quæ, <sup>5</sup>velut conspiratione quâdam, ad opprimendam Macedo- niam, multarum gentiam ex diversis locis uno tempore conflue-

#### INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> a Quam Amyntas, respiciens bonum liberorum, non affecerat panis propter cri- mine meritis.

#### NOTÆ.

1 *Philippo.*] Amyntas eum Illyriis, quibus vectigalis erat, dederat obai- dem, à quibus Thebas missus est.

2 *Insidiis Eurydices.*] A Ptolemæo Alorite necatum referunt Diodorus, et Gemistus.

3 *Perdicca pari, &c.*] Quod refert Diodor. similis verò videtur, Perdic- cam cum Illyriorum jugum excutere cōnaretur inito prælio ab iis victum, cum quatuor Macedonum millibus in pugna cecidisse.

4 *Diu non regem.*] Errat Justinus: eum enim hostes imminerent undi- que, continuò regia dignitas illi dela- ta est.

5 *Velut conspiratione.*] Macedoniam hinc Pæones, inde Illyrii populaban- tur: hinc Argæus Atheniensium co- piis, inde Pausanias è stirpe regiâ, æ- gia Thraciæ auxilio fretus, ad regnum aspirabat.

bant, quoniam omnibus par esse non poterat, dispensanda ratus; alia <sup>1</sup>interposita practione componit, alia redimit, <sup>2</sup>facillimis quibusque aggressis, quorum victoria, et militum trepidos animos firmaret, et contemptum sibi hostium demeret. Primum illi <sup>3</sup>cum Atheniensibus certamen fuit: quibus per insidias victis, metu belli gravioris, cum interficere omnes posset, incolumes sine pretio dimisit. Post hæc, <sup>4</sup>bello in Illyrios translato, multa millia hostium cædit. Urbem nobilissimam <sup>5</sup>Larissam capit. Hinc <sup>6</sup>Thessaliam, non prædæ cupiditate, sed quod exercitui sup robur Thessalorum equitum adungere gestiebat, <sup>7</sup>nihil minùs quàm bellum metuentem, improvisus expugnat: unumque corpus equitum pedestriumque copiarum invicti exercitus fecit. Quibus rebus feliciter provenientibus, Olympiadem, Neoptolemi regis <sup>8</sup>Molossorum filiam, uxorem ducit; conciliantè nuptias fratre patruelle, altore virginis, Arrubâ, rege Molossorum; qui sororem Olympiadis Troada in matrimonium habebat: quæ causa illi exitii malorumque omnium initium fuit. Nam, dum regni incrementa afinitate Philippi acquisiturum se sperat, proprio regno ab eodem privatus, in exilio consenuit. His ita gestis, Philippus, jam non contentus submovere bella, ultrò etiam quietos lacessit. Cum <sup>9</sup>Methonam urbem oppugnaret, in prætereuntem de muris <sup>10</sup>sagitta jacta dextrum oculum regis effodit. Quo vulnere nec segnior in bellum, nec iracundior adversus hostes factus est; adeò ut interjectis diebus pacem deprecantibus dederit; nec <sup>10</sup>moderatus tantum, verum etiam mitis adversus victos fuerit.

A.M.3696.

Ol. 105. 3.

Urb.C.395

Ant.C.356.

A.M.3697.

Ol. 1054.

Urb.C.396

Ant.C.353.

A.M.3700.

Ol. 106. 3.

Urb.C.399.

Ant.C.352.

## INTERPRETATIO.

a Nationes minus bellicosas aggreditur, ut victoriâ de iis relatâ, et excitaret pavidos milites, et sibi compararet

gloriam apud hostes.

b Subigit Thessalos ex improviso, ut bellum gerentium nullo modo paratos.

## NOTE.

1 *Interpositâ practione.*] Pæoniis, ne bellum inferrent; regi Thraciæ, ne Pausaniam reduceret, muneribus persuasit.

2 *Cum Atheniensibus.*] Quos, dum Argæum reducant, vicit; et reliquos qui fugerant ad collem, datâ eis fide, dimisit.

3 *Bello in Illyriis.*] Quorum septem millia in prælio cecidit, quare Bardyli eorum regi pacem eâ lege dedit, ut non Larissâ tantum, sed omnibus Macedoniæ urbibus excideret.

4 *Larissam.*] Gemina est in Thessaliâ; altera Mediterranea ad Peneum fluvium, Achilles patria, de quâ loquitur Homerus; altera maritima, quæ sub Turcarum dominio, nunc est amplissima civitas.

5 *Thessalia.*] Regio est ad sinum Pelasgicum et Maliacum, Macedoniæ finitima, in Peneum et Thermopylas, quibus Bæotia terminatur. *Janna.*

6 *Non prædæ cupiditate.*] Ut Thessalibus nobilibus adesset, contra Alexandri Pheræi nuper occisi fratres, qui tyrannidem affectarent. *Ita Diodor.*

7 *Molossorum.*] Sunt Epiri populi, Cassiopæis vicini. *Pandosia.*

8 *Methonam.*] Urbem Macedoniæ in Magnesiâ, non procul ab Olintho.

9 *Sagitta jacta.*] Ab Astere Olinthio, ex *Phutarch.*

10 *Moderatus.*] Urbem direptam solo æquavit, civesque ejecit nudos, ex *Gemisto*; et Asterem cruci affigi jussit, ex *Suida.*

## LIBER VIII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Græciæ clades sub Philippo Macedone. Thebani et Phocenses civilis belli faces.*
2. *Thebani Philippum accersunt, qui Phocenses opprimit, Athenienses salutis publicæ pro virili consulunt.*
3. *Contra, Philippus Græciam lacerat, Cappadociam Macedonia adjungit. Olynthios delet. Latrocinium exercet variis modis.*
4. *Atheniensibus, Thessalis, Bæotiis et Phocensibus callidè imponit.*
5. *Phocenses ad deditionem, et reliquos Græcos cogit ad servile obsequium.*
6. *Monarchiam cum summâ injustitiâ constituit.*

## CAPUT I.

*Bellum sacrum.*

GRÆCIÆ civitates, dum imperare singulæ cupiunt, imperium omnes perdidērunt: <sup>1</sup>quippe in mutuum exitium sine modo ruentes, <sup>2</sup>omnibus perire quod singulæ amitterent, non nisi oppressæ sensērunt. Siquidem Philippus rex Macedoniæ, velut è speculâ quâdam, libertati omnium insidiatus, dum contentiones civitatum alit, auxilium inferioribus ferendo, victos pariter victoresque, subire regiam servitutem coëgit. Causa et origo hujus mali, Thebani fuere: qui cùm rerum potirentur, secundam fortunam imbecillo animo ferentes, <sup>3</sup>victos armis Lacedæmonios, et <sup>4</sup>Phocenses, quasi parva supplicia cædibus et rapinis luissent, apud commune <sup>5</sup>Græciæ consilium superbè accusavērunt. Lacedæmoniis crimini datum, quòd

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Nam dum conspirant in mutuam perniciem, non animadvertērunt, nisi postquam eubacti sunt, omnes amittere ea quæ singulæ perderent.

## NOTÆ.

1 *Omnes perire.]* Bene Gruterus: Græciæ civitates non antè senserunt omnes amittere, quod singulis peribat, quam cùm jam essent oppressæ.

2 *Victos armis.]* Apud Leuctram et Mantineam.

3 *Phocenses.]* Populi sunt Græciæ mediterranei, Atticæ finitimi, apud quos templum erat Delphicum.

4 *Græciæ consilium.]* Amphictionicum quod ex duodecim Græciæ populis constabat; his singulis annis, in

## LIB. VIII. CAP. II.

arcem Thebanam, induciarum tempore, occupassent: Phocensibus, quod Bœotiam depopulati essent: prorsus quasi post arma et bellum, locum legibus reliquissent. Cum iudicium arbitrio victorum exerceretur, tantâ pecuniâ damnantur, quanta exsolvi non posset. Igitur Phocenses, cum agris, liberis, conjugibusque privarentur, desperatis rebus, Philomelo quodam duce, velut deo irascentes, templum ipsum Apollinis Delphis occupavere. Inde auro, et pecuniâ divites conducto mercenario milite, bellum Thebanis intulerunt. Factum Phocensium, tametsi omnes execrarentur propter sacrilegium, plus tamen invidiæ Thebanis, à quibus ad hanc necessitatem compulsi fuerant, quàm ipsis intulit. Itaque auxilia his, et ab Atheniensibus, et à Lacedæmoniis, missa. Primâ igitur congressione Philomelus Thebanos castris exiit. Sequenti prælio primus inter confertissimos dimicans cecidit, et sacrilegii pœnas impio sanguine luit. In hujus locum dux Onomarchus creatur.

A.M.3697.  
Ol. 105. 4.  
Urb.C.396  
Ant.C.355.

CAP. II. Adversus quem Thebani Thessalique, non ex civibus suis, ne victores potentiam ferre non possent; sed Philippum, Macedoniæ regem, ducem eligunt: et extremæ dominationi, quam in suis timuerunt, sponte succedunt. Igitur Philippus, quasi sacrilegus, non Thebanorum ultor esset, omnes milites coronas laureas sumere jubet, atque ita, veluti deo duce, in prælium pergit. Phocenses, insignibus dei conspectis, conscientia delictorum territi, abjectis armis fugam capessunt, pœnasque violatæ religionis, sanguine et cædibus suis pendunt. Incredibile quantum ea res apud omnes nationes

Philippus à Thebanis vocatus, Phocenses opprimit. Illi Athenienses resistunt.  
A.M.3701.  
Ol. 106. 4.  
Urb.C.400  
Ant.C.351.

### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Et se subdunt Philippi externi regis dominationi; cum nollent se subdere uni è suis civibus.

### NOTÆ.

tio, veris et Autumni primum ad Thermopylas, deinde Delphis conveniebat ad definiendas lites publicas. Civitates singulas, vel binos, vel ternos, vel singulos pro cuiusque potentia mittebant Assessores, quos Pylagoras idè vocabant, quod ad pilas, quæ propter templum Apollinis erant, tribunal exercerent *Demosth. et Diodor.*

1 *Philomelo quodam.*] Id egit, reprius cum Archidamo, Lacedæmoniorum rege communicatâ: nam Lacedæmonii ab eodem consilio grandæze nulloctati erant.

2 *Sanguine luit.*] Multis confectus vulneribus, cum nulla pateret elabendi via, è prarupto loco saltu se abiecit in præceps.

3 *Onomarchus.*] Qui, dum Cheronæam obsidet, victus à Thebanis, in patriam refugit. Ita *Diodor.*

4 *Fugam capessunt.*] Diodorus et Gemistus testantur Onomarchum bis vicisse, semel Philippum cum Thessalis iterum Bœotios; sed redintegrato prælio sex millia Phocensium cæsa fuisse, tria millia capta, et Onomarchum à Philippo actum in crucem. Pausanias tamen vult eum à suis militibus, dum ad mare fugeret, jaculis confixum. Phaylus Onomarcho fratri successit; sed pauld post, vel lentâ corruptus tabe interiit, ex *Diod.* vel vivus concrematus est. Ex *alio.*

## JUSTINI

Philippo gloriæ dedit. *Illum vindicem sacrilegii, illum ultorem religionum: quod orbis viribus expiari debuit, solum qui piacula exigeret, extitisse, dignum itaque quæ diis proximus haberetur, per quem deorum majestas vindicata est.* Sed Athenienses, audito belli eventu, ne in Græciam Philippus transiret, angustias Thermopylarum, pari ratione sicuti antea advenientibus Persis, occupavere: sed nequaquam simili aut virtute, aut causâ: siquidem tunc pro libertate Græciæ, nunc pro sacrilegio publico; tunc à rapinâ hostium templa vindicaturi, nunc adversus vindices templorum raptores defensuri: aguntque propugnatores sceleris, cujus turpe erat alios vindices fuisse: immemores prorsus, quòd in dubiis rebus suis, illo deo etiam consiliorum auctore usi fuerant: quod illo duce tot bella victores inierant: tot urbes auspato condiderant: tantum imperium terrâ marique quæsierant: quòd nihil sine majestate numinis ejus aut privatæ unquam, aut publicæ rei gesserant. Tantum facinus admisisse ingenia omni doctrinâ exulta, pulcherrimis legibus institutisque formata, ut, quid posthac succensere jure Barbaris possent, non haberent.

*Philippus  
Græcos  
vexat Olin-  
thios vin-  
cit.*

*Legge Cas-  
sianam.*

CAP. III. Sed nec Philippus melioris fidei adversus socios fuit: quippe veluti timens, ne ab hostibus sacrilegii scelere vinceretur, civitates, quarum paulo ante dux fuerat, quæ sub auspiciis ejus militaverant, quæ gratulatæ illi sibi que victoriam fuerant, hostiliter occupatas diripuit: conjuges liberosque omnium sub coronâ vendidit; non deorum immortalium templis, non ædibus sacris, non diis penatibus publicis privatisque, ad quos paulò antè ingressus hospitaliter fuerat, pepercit: prorsus ut non tam sacrilegii ultor extitisse, quàm sacrilegiorum licentiam quæsisse videretur. Indè, veluti rebus egregiè gestis, in Cappadociam trajicit; ubi, bello pari perfidiâ gesto captisque per dolum et occisis finitimis regibus, universam provinciam imperio Macedoniæ adjungit. <sup>b</sup>Deinde ad abolendam invidiæ famam, quâ insignis præter cæteros tunc temporis habebatur, per regna mittit, et opulentissimas civitates, qui opinionem sererent, regem

### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Solum Philippum dignum esse, qui reat pacem, regem Philippum dare multo magnum vim pecunie ad mania et

<sup>b</sup> Postea ut deleret omnium in ædium, quo laborabat eo tempore magis, hortarentur, per præcones, prepositos tributus.

mas urbes viuit aliquos è suis, ut dice-

### NOTÆ.

1 Civitates quarum, &c.] Ingressus in Thessaliam Pheras amicam prius civitatem occupavit, ex Demosth. In Philippum paulò acrius invehitur Justinus.

2 Cappadociam.] Hæc mira Justini

oseitantia. Cappadocia enim id temporis Persis parebat, quibus cum Philippus bellum non gessit, sed Chalcidicas Thraciæ urbes, adortus, eas vel subegit, vel diruit, ex Diodor.

Philippum magnâ pecuniâ locare et muros per civitates, et fana, et templa faciendâ; et ut per præcones susceptores sollicitarent. Qui, cum in Macedoniam venissent, variis dilationibus frustrati, vim regie majestatis timentes, taciti proficiscebantur. Post hæc A.M. 3705. Ol. 109. 4. Urb.C. 404. Ant.C. 347. Olynthios aggreditur: <sup>1</sup>receperant enim per misericordiam, post cædem unius, duos <sup>2</sup>fratres ejus, quos Philippus ex noverca genitos, veluti participes regni, interficere gestiebat. Ob hanc igitur causam <sup>3</sup>urbem antiquam et nobilem excindit, et fratres olim destinato supplicio tradit; prædæque ingenti pariter et <sup>4</sup>ricidii voto fruitur. A.M. 3711. Ol. 109. 2. Urb.C. 410. Ant.C. 341. Inde, quasi omnia, quæ agitasset animo, licerent, auraria in Thessaliâ, <sup>5</sup>argentique metalla in Thraciâ, occupat. Et, ne quod jus vel fas inviolatum prætermitteret, piraticam quoque exercere instituit. His ita gestis, fortè evenit, ut eum <sup>6</sup>fratres duo, reges Thraciæ, non contemplatione justitiæ ejus, sed invicem metuentes, ne alteriùs viribus accederet, disceptationum suarum judicem eligerent. Sed Philippus, more ingenii sui, ad judicium, veluti ad bellum, inopinantibus fratribus, instructo exercitu supervenit; et regno utrumque, non judicis more, sed fraude latronis ac scelere, spoliavit.

CAP. IV. Dum hæc aguntur, <sup>7</sup>legati Atheniensium, petentes, pacem, ad eum venérunt. Quibus auditis, et ipse legatos Athenas cum pacis conditionibus misit; ibique ex commodo utrorumque pax facta. <sup>8</sup>Ex cæteris quoque Græciæ civitatibus, non pacis amore, sed belli metu, legationes venère. Siquidem, crudesciente irâ Thessali, <sup>9</sup>Bæotique <sup>10</sup>orant, ut professum ad-

*Athenienses, Thessalios, et Bæotios adjuvat.*  
A.M. 3707. Ol. 108. 2. Urb.C. 406. Ant.C. 346.

## INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> Elegerunt eum iudicem disidii sui, non quod estimarent illius equitatem, sed quod metuerent ne alterutri se jungeret.

<sup>2</sup> Preccantur ut bellum contra Phœceas aggrediatur, cum professus fuerit se Græcorum ducem fore.

## NOTE.

<sup>1</sup> *Receperant enim, &c.*] Aliam causam assert Libanius, quod scilicet pacem cum Atheniensibus Olynthii iniierant; quo facto Philippus violentum fœdus jactabat.

<sup>2</sup> *Fratres ejus.*] Fratres Philippi erant Archelaus, Aridaeus, et Menelaus, quos Amyntas ex Cygnâ Philippi novercâ genuerat.

<sup>3</sup> *Urbem antiquam.*] Athenienses impulsî à Demosthene auxilium miserant Olynthiis; at Philippus, Euticrate et Lasthene pecuniâ corruptis, proditam urbem diripuit, ei esque addictos servituti vendit, sic *Thod. et Demosth.* Dicere solebat urbem esse nullam, quæ si asinus aut onus esset, in eam ingredi possit, expugnari non queat.

<sup>4</sup> *Ingenti metalla.*] Circa Pydnam auri fodinas fuisse refert Diodor ex quibus annua talenta mille Philippus colligere.

<sup>5</sup> *Duos fratres.*] Berisudes et Amadocus, Cotys filii; rem eîter narrat Diod. Cersobleptem, inquam, regem Thraciæ, dum damna plenum inferret Hellesponto, Philippus magno cum exercitu invasit, ejusque multis præliis fractam repressit adæciæm.

<sup>6</sup> *Legati Atheniensium.*] Qui Olynthiorum causa territi, invito Demosthene, pacem, per legatos petierunt.

<sup>7</sup> *Bæotii.*] Qui, multis præliis, nunc secundis, nunc adversis, cum Phœceis contendebant.

versum Phocenses ducem Græciæ exhibeat: tanto odio Phocensium ardentes, ut, obliti cladum suarum, perire ipsi, quam non perdere eos præoptarent; expertamque Phillippi crudelitatem pati, quam parcere hostibus suis mallent. Contra, <sup>1</sup>Phocensium legati, adhibitis Lacedæmoniis et Atheniensibus, bellum deprecabantur, cujus ab eo dilationem ter jam emerant. Fædum prorsus miseradumque spectaculum, Græciam, etiam nunc et viribus, et dignitate orbis terrarum principem; regum certè gentiumque semper victricem, et multarum adhuc urbium dominam; alijs excubare sedibus, aut rogantem bellum, aut deprecantem: in alterius ope omnem spem posuisse orbis terrarum vindices: eoque discordia suâ civilibusque bellis redactos, ut adulentur, ultrò sordidam paulò antè clientelæ suæ partem: et hæc potissimum facere Thebanos, Lacedæmoniosque, antea inter se imperii, nunc gratiæ imperantis æmulos. <sup>2</sup>Philippus, venditione gloriæ suæ, tantarum urbium fastidium agitat, atque utros potius dignetur, æstimat. Secretò igitur auditis <sup>3</sup>utrisque legationibus, his veniam belli pollicetur, jurejurando adactis, responsum nemini prodituros: illis contrà, venturum se, auxiliumque laturum. Utrosque vetat parare bellum, aut metuere. Sic variato responso, securis omnibus, Thermopylarum angustias occupat.

*Phocenses  
et multos  
Græciæ po-  
pulos in  
servitutem  
ducit.  
A.M.3708.  
Ol. 108. 3.  
Urb.C.407  
Ant.C.344.*

CAP. V. Tunc primum Phocenses, captos se fraude Philippi animadvertentes, trepidi ad arma confugiunt. Sed neque spatium erat instruendi belli, nec tempus ad contrahenda auxilia: et Philippus excidium minabatur, ni fieret deditio. Victi igitur necessitate, pacta salute se dediderunt. Sed pactio ejus fidei fuit, cujus antea fuerat deprecati belli promissio. Igitur <sup>3</sup>cædun-

#### INTERPRETATIO.

a Græcos, qui olim, erant vindices orbis terrarum, habere spem omnem in auxilio alterius, et ad eam calamitatem redactos ob bella civilia, ut demissa petant à Philippo opem.

b Philippus, ut gloriam suam magis ostentet, civitatum tum potentium legatos diu incertos tenet, dum deliberat

quibus potius favere debeat.

c His promittit se bellum non facturum, eosque coëgit jurare ipsos dicturos nemini suum responsum.

d Sed tam fuit infidus in servandos pactis, quam fuerat, dum promiserat, se bellum non illaturum.

#### NOTE.

1 *Phocensium legati.*] Hoc malè Justinus; non enim legatos de pace tunc miserunt Phocenses, sed acceptis à Lacedæmoniis mille gravis armaturæ militibus, duce Archidamo rege, ab Atheniensibus petierunt auxilia, uti narrat Diodor.

2 *Utrisque legationibus.*] Hoc falsum: unica enim tantum fuit à The-

banis legatio cum Phocenses, qui copias colligebant, de legatione mittendâ non cogitarent.

3 *Cæduntur passim.*] Hoc item falsum; nam Phalecus, Phocensium dux, cum se imparem cerneret Philippo, quippe qui, et Macedonum, et Thessalorum copiis stiparetur, Atheniensium et Lacedæmoniorum opera, pa-



tur passim rapiunturque: non liberi parentibus, non conjuges maritis, non deorum simulachra templis suis relinquuntur. Unum tantum miseris solatium fuit, quod, cum Philippus portione prædæ socios fraudasset, nihil rerum suarum apud inimicos vidērunt. Reversus in regnum, ut pecora pastores nunc in hibernos, nunc in æstivos saltus trajiciunt, sic ille populos et urbes, ut illi vel replenda, vel derelinquenda quæque loca videbantur, ad libidinem suam transfert. Miseranda ubique facies, et excidio similis erat: Non quidem pavor ille hostilis, nec discursus per urbem militum erat: non tumultus armorum; non bonorum atque hominum rapina: sed tacitus mœror et luctus, verentibus ne ipsæ lacrymæ pro contumaciâ haberentur. <sup>4</sup> Crescit dissimulatione ipsa dolor; hoc altius demissus, quo minus profiteri licet. Nunc sepulchra majorum, nunc veteres penates, nunc tecta, in quibus geniti erant, in quibusque generant, considerabant: miserantes nunc vicem, suam, quod in eam diem vixissent; nunc filiorum, quod non post eam diem nati essent.

CAP. VI. Alios populos in finibus ipsis hostibus opponit: *Regnum alios in extremis [regni terminis] statuit; quosdam bello captos Macedoniæ constituit. in supplementis urbium dividit. Atque ita ex multis gentibus nationibusque unum regnum populūque constituit. Compositis ordinatisque Macedoniæ rebus, Dardanos cæterosque finitimos, fraude captos, expugnat. Sed nec à proximis manus abstinet. Siquidem Arrybam regem Epiri, uxori suæ, Olympiadi arctissima cognatione junctum pellere regno statuit: atque Alexandrum, privignum ejus, uxoris Olympiadis fratrem, puerum honestæ pulchritudinis, in Macedoniam nomine sororis arcessit; omni, ut studio sollicitatū, spe regni stimulo amore, ad stupri consuetudinem perpulit; majora in eo obsequia habiturus; sive conscientiæ pudore, sive regni beneficio. Cum igitur ad*

*Regnum Macedoniæ constituit.*

*A.M.3712.  
Ol.109.3.  
Urb.C.411.  
Ant.C.340.*

## INTERPRETATIO.

*a Dolor crescit, cum eum dissimulare conatur, et eo major est, quod minus facit eum palam testari.*

## NOTÆ.

cem eâ conditione impetravit, ut ipse cum suis copiis aliud se conferret: quare, datâ acceptâque fide, in Peloponnesum se recepit.

1 *Non liberi parentibus.*] Causâ Phocensium Amphictionibus permissâ, sanctitum est; ut trium in Phocide urbium mœnia destruerentur: exules Phocensium piaculares haberentur, nec equos, nec arma eis tractare liceret. *Diodor. et Demosth.* Hic sacri belli finis fuit anno, postquam cœpit est, decimo

2 *Dardanos.*] Qui in eâ parte Illyrici

habitant, quæ postea Mysia Mediterranea dicta est.

3 *Cæterosque finitimos.*] Thessalos vocat Diodor. qui, tyrannis ejectis, Philippo se dederunt, alique vicini Græciæ populi.

4 *Arrybam.*] Cujus opera Olympiadem uxorem duxerat. Res aliter se habuit, ex *Diodor.* Cum Arryba anno regni decimo obiisset, relicto filio Eacida, qui Pyrrhum genuit, Alexandro Olympiadis germano regnum à Philippo concessum est.

viginti annos pervenisset, ereptum Arrybæ regnum puero admodum tradit, scelestus in utroque. Nam nec in eo jus cognationis servavit, cui ademittit regnum; et cum, cui dedit, impudicum fecit antequam regem.

## LIBER IX.

### BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Philippus cogitat de Graciâ subjugandâ; ideo Byzantium, sed frustra obsidet.*
2. *A Scytharum rege variis modis deluditur, unde pugna, et præda abducta.*
3. *Triballi Philippum prædâ spoliant. Athenienses et Thebanos Philippus prælio atterit.*
4. *Victoriâ moderatè utitur: sævit in Thebanos, qui fortiter se gerunt.*
5. *Græciam pacare studet, ut Persas bello adoriatur.*
6. *Pausanias Philippum obtruncat, ultionem ab iniquo iudice exigens.*
7. *Philippus, Olympiade et Alexandro consociis, interficitur.*
8. *Philippi elogium, ejusdemque cum Alexandro filio et successore, comparatio.*

### CAPUT I.

*Philippus Byzantium frustra obsidet. A.M. 3713. Ol. 109. 4. Urb.C. 412. Ant.C. 339.*

IN Græciam Philippus cum venisset, sollicitatus paucarum civitatum direptione; et ex prædâ modicarum urbium, quantæ opes universarum essent, animo prospiciens; bellum toti Græciæ inferre statuit. <sup>a</sup>Ad cujus emolumentum egregiè pertinere ratus, <sup>1</sup>si Byzantium, nobilem et maritimam urbem, receptaculum terræ marique copiis suis futuram, in potestatem redegisset, eandem, clandestem sibi portas, obsidione cinxit. Hæc namque urbs condita primò <sup>2a</sup> Pausaniâ, rege

### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Arbitratus multum conferre ad illius belli felicem exitum.*

### NOTÆ.

1 *Si Byzantium.*] Non Byzantium primò, sed Perinthum, quod Atheniensibus faveret, cum triginta armatos millibus oppugnavit: cum verò Athenienses, Persarum Satrapæ, et Byzantini Perinthis mitterent auxilia, diviso duas in partes exercitu,

Byzantium simul et Perinthum obsedit. *Ex Diodor.*

2 *A Pausaniâ.*] Errat graviter Justinus. Non enim à Pausaniâ, sed à Byse, seu Bysante, Megarensium duce, Byzantium ad Bosphorum Thraciæ conditum est; paulò post deducta

Spartanorum, et per VII annos possessa fuit: deinde variante victoria, nunc Lacedæmoniorum, nunc Atheniensium juris habita est. Quæ incerta possessio effecit, ut nemine, quasi suam auxiliis juvante, libertatem constantius tueretur. <sup>a</sup>Igitur Philippus, longâ <sup>b</sup>obsidionis morâ exhaustus, pecuniæ commercium <sup>c</sup>de piraticâ mutuatur. Captis itaque centum septuaginta navibus, mercibusque distractis, anhelantem inopiam paululûm recreavit. Deinde, ne unius urbis oppugnatione tantus exercitus teneretur, profectus cum fortissimis, multas <sup>d</sup>Chersonesium urbes expugnat; filiumque Alexandrum, decem et octo annos natum, ut, sub militiâ patris, tyrocinii rudimenta deponeret, ad se arcescit. In Scythiam quoque prædandi causâ profectus est, more negotiantium, impensas belli alio bello refecturus.

CAP. II. Erat eo tempore rex Scytharum <sup>e</sup>Atheas, qui, cûm Philippus bello Istriarum premeretur, auxilium à Philippo per <sup>f</sup>Apol-  
lonienses petit, in successionem eum regni Scythiæ adoptaturus. Cûm interim <sup>g</sup>Istriarum rex decedens, et metu belli, et auxiliorum necessitate Scythas solvit. Itaque Atheas, remissis Macedonibus, renuntiari Philippo jubet, *neque auxilium ejus se petisse; neque adoptionem mandasse. Nam neque vindictâ Macedonum egere Scythas, quibus meliores forent; neque heredem sibi, incolûm filio, deesse.* His auditis Philippus legatos ab Atheam <sup>h</sup>mittit, impensæ obsidionis portionem petentes, ne inopiâ deserre bellum cogatur. Quod eo promptius eum facere debere, quod missis à se in auxilium ejus militibus, ne sumptum qui-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Quare Philippus exhaustâ pecuniâ indurata obsidione, piraticam exercet ut pecuniam recuperet.  
<sup>b</sup> Mittit ut peterent partem pecuniæ sumptis in obsidione.

<sup>c</sup> Quod non dederit militibus unguis d se in auxilium ejus, non modò munera ob officium redditum, sed ne pecuniam quidam ad vitam sustentandum.

## NOTÆ.

est à Milesiis colonia, quæ adventu Darii Hystaspis, territa, cûm in Thraciam confugisset; aliquantò post Lacedæmonii, duce Pausaniâ illuc coloniam misérunt.

1 *Obsidionis morâ.*] Byzantii, Atheniensium auxiliis adjuti, fortiter Philippo restitérunt.

2 *De piraticâ.*] Nulla apud Demosthenem et Eschinem piraticæ mentio; sed narrant Philippum maris imperium affectasse, quò facilius insulares ab Atheniensium amicitia averteret.

3 *Chersonesium.*] Præter urbes, quibus hoc nomen impositum est, multiplex est insula Chersonesus. 1. Thracia, quæ juxta Hellespontum in mare Egeum excurrens à Meridie in Bo-

ream extenditur. 2. Taurica, inter Pontum Euxinum, Bosphorum Cimmerium, et Paludem Maeotidem, *Crim Tartary*. 3. Cymbrica, inter Cymbrium et Suevicum mare, seu Codanum sinum *Jutland*. 4. Aurea, Regio Asiæ in Indiâ extra Gangem, *Malacca*.

4 *Atheas.*] Ab aliis Matheas, Matheas dicitur.

5 *Apollonienses.*] Multiplex fuit Apollonia in Europâ; triplex in Macedonia, una in Thraciâ juxta oram Ponti Euxini, de quâ loquitur Justinus.

6 *Istriarum.*] Populi fuere Mysiæ inferioris, juxta ostia Meridionalis Istri fluvii.

dem vitæ, non modò officii pretia dederit. Atheas inclemē-  
tiam cœli, et terræ sterilitatem causatus, quæ, non patrimoniis  
ditet Scythas, sed vix alimenta exhibeat, respondit, *nullas sibi  
opes esse, quibus tantum regem expleat; et turpius putare, parvo  
defungi, quàm totum abnuere: Scythas autem virtute animi et  
duritiâ corporis, non opibus censerî.* Quibus derisus Philip-  
pus, solutâ obsidione Byzantii, <sup>1</sup>Scythica bella aggreditur, præ-  
missis legatis, quò securiores faceret, quæ nuntient Atheæ, *dum  
Byzantium obsidet, vovisse se statuam Herculi, ad quam in ostio  
Istri ponendam se venire, pacatum accessum ad religionem dei  
petens, amicus ipse Scythis venturus.* Ille, si voto fungi vellet,  
statuam sibi mitti jubet; non modo ut ponatur, verum etiam ut  
inviolata maneat, pollicetur: *Exercitum autem fines ingredi ne-  
gat se passurum: ac si invitis Scythis statum ponat; eo digres-  
so sublaturum, versurumque æs statuæ in aculeos sagittarum.*  
His utrimque irritatis animis, prælium committitur. Cùm vir-  
tute et numero præstarent Scythæ, astu Philippi vincuntur. Vi-  
ginti millia puerorum ac feminarum capta, pecoris magna vis,  
auri argenti que nihil. <sup>2</sup>Ea primum fides inopiæ Scythicæ fuit.  
Viginti millia nobilium equarum ad genus faciendum in Mace-  
doniam missa.

A.M.3715.  
Ol. 110. 2.  
Urb.C.414  
Ant.C.337.

*Philippus  
à Triballis  
victus,  
Græcos ad  
Cheroneam  
vincit.*

CAP. III. Sed revertenti ad Scythiâ, <sup>2</sup>Triballi Philippo oc-  
currunt: negant se transitum duros, ni portionem accipiant  
prædæ. Hinc iurgium, et mox prælium; in quo ita in femore  
vulneratus est Philippus, ut per corpus ejus equus interficeretur.  
Cùm omnes occisum putarent, præda amissa est. Ita Scythica,  
velut devota, spolia penè luctuosa Macedonibus fuere. Ubi  
verò ex vulnere primum convaluit, diu dissimulatum <sup>3</sup>bellum  
Atheniensibus infert: quorum causæ <sup>4</sup>Thebani se junxere, me-  
tuentes, ne, victis Atheniensibus bellum, veluti vicinum incen-  
dium ad se transiret. Factâ igitur inter duas, paulò antè infestis-  
simas, civitates societate, legationibus Græciam fatigant; com-  
munem hostem putant communibus viribus submovendum:  
neque enim cessaturum Philippum, si prosperè prima successer-  
int, nisi omnem Græciam domuerit. Motæ quædam civitates  
Atheniensibus se jungunt: quasdem autem ad Philippum belli

A.M.3716.  
Ol. 110. 3.  
Urb.C.415.  
Ant.C.336.

#### INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> Id primum probavit Scythas inopes esse.

#### NOTÆ.

1 Scythica bella.] De hoc bello om-  
nes fr̃e consentiunt.

2 Triballi.] Populi Mysiæ inferioris,  
quorum regio Bælgaria, urbs prima-  
ria Sothia vocatur.

3 Bellum infert.] Simulato in Cyr-  
thos et Locrenses bello, Elateam et  
Cynium, Atheniensium oppida, oc-  
cupavit. Diodor.

4 Thebani se junxere.] Legatus ab  
Atheniensibus Thebas missus est De-  
mosthenes, cujus rationibus persuasi  
Thebani, repudiata Philippi amicitia,  
se junxerunt Atheniensibus. Ita Diodor  
et Plut.

metus traxit. *Prel*io commisso, cùm Athenienses longè majore <sup>1</sup>militum numero præstarent, assiduus bellis indurata virtute Macedonum <sup>2</sup>vincuntur: <sup>3</sup>non tamen immemores pristinae gloriae cecidere: quippe adversis vulneribus, omnes loca, quæ tuenda à ducibus acceperant, morientes corporibus texerunt. Hic dies universae Græciæ et gloriam dominationis, et vetustissimam libertatem finivit.

CAP. IV. Hujus victoriae callidè <sup>4</sup>dissimulata lætitia est. Denique non solita sacra Philippus illà die fecit: non in convivio risit: non ludos inter epulas adhibuit: non <sup>5</sup>coronas aut <sup>6</sup>unguenta sumpsit; et quantum in illo fuit, ita vicit, ut victorem nemo sentiret. Sed nec Regem se Græciæ, sed ducem appellari jussit. Atque ita inter tacitam lætitiā, et dolorem hostium temperavit, ut neque apud suos exultasse, neque apud victos insultasse videretur. Atheniensibus, quos passus infestissimos fuerat, et captivos gratis remisit, et bello consumptorum corpora sepulturæ reddidit; reliquiasque funerum ut ad sepulchra majorum deferrent, ulro hortatus est. Super hæc Alexandrum filium cum amico <sup>7</sup>Antipatro, qui pacem cum his amicitiamque jungerent, Athenas misit. Thebanorum porro non solum captivos verum etiam interfectorum sepulturam vendidit. Principes civitatis alios securi percussit: alios in exilium redegit, bonaque omnium occupavit: <sup>8</sup>Pulsos deinde per injuriam, in patriam restituit: ex horum numero ccc exules, judices retoresque civitati dedit: <sup>a</sup>apud quos cum potentissimi quique rei ejus ipsius criminis postularentur, quod per injuriam se in exilium egissent, hujus constantiæ fuérunt, ut omnes se auctores faterentur, me-

*Agis cum Atheniensibus leniter, cum Thebanis severè.*

## INTERPRETATIO.

*a Apud eos judices dum pythontissimi quique cives accusantur, tamquam rei magni criminis, quod illos ejecissent in exilium injuriam.*

## NOTÆ.

1 *Militum numero.*] Testatur Diodor. Philippum, et numero et robore militum Atheniensibus præstitisse, illi enim equitum duo triginta pedum millia tribuit.

2 *Videtur.*] Ad Chæroneam, Bœotia oppidum: multum ad hanc victoriam contulit Alexandri virtus, qui, paternæ laudis æmulus, aciem sibi oppositam vicit: quo viso Philippus, ne filio cederet, obiectum sibi agmen vertit in fugam. *Diodor.*

3 *Non tamen immemores, &c.*] Referunt plerique Demosthenem abjecto clypeo, è pugna fugisse, cumque cithymus adhæsisset rubo, quasi jam ab hoste teneretur, clamasse, *ἄνδρες, θύμῳ καπε.*

4 *Dissimulata lætitia.*] Philippus intemperanter admodum se gessit, victisque exprobat cladem, teste *Diodor.* Sed à Demade captivo liberâ oratione admonitus, missis Athenas legatis cum Atheniensibus fœdus renovavit. *Ita Diodor.*

5 *Coronas.*] Convivales, quæ sapissime ex romis texebantur.

6 *Unguenta.*] Veteres coronati, et unguentis delibuti convivari solebant.

7 *Antipatro.*] Quem postea Alexander profectus in Persas, Macedonia præfecit.

8 *Pulsos.*] Multos cives à patriâ expulerant Thebani, quod Philippe favere dicerentur.

liusque, cum republicâ actum, cum damnati essent, quam cum restituti, contenderent. Mira prorsus audacia: de iudiciis vitæ necisque suæ, quemadmodum possunt, sententiam ferunt: contemnuntque absolutionem, quam dare inimici possunt: et quoniam rebus nequeunt ulcisci, verbis usurpant libertatem.

*Philippus  
Græciâ pa-  
cata, in  
Persas bel-  
lum parat.*

CAP. V. Compositis in Græciâ rebus, Philippus omnium civitatum legatos ad formandum rerum præsentium statum evocari <sup>1</sup>Corinthum jubet. Ibi pacis legem universæ Græciæ pro meritis singularum civitatem statuit; conciliumque omnium, veluti unum senatum, ex omnibus legit. Soli Lacedæmonii, et legem, et regem contempsérunt; servitutem, non pacem rati, quæ A.M. 3717. non ipsis civitatibus conveniret, sed à victore ferretur. Auxilia Ol. 110. 4. deinde singularum civitatum describuntur, sive adjuvandus eâ manu rex oppugnante aliquo foret, seu duce illo bellum inferendum. Neque enim dubium erat, imperium Persarum his apparatibus peti. Summa auxiliorum <sup>2</sup>ducenta millia peditum fuere et equitum quindecim millia. Extra hanc summam et Macedoniæ exercitus erat, et confinis <sup>3</sup>domitarum gentium barbaries. Initio veris tres duces in Asiam Persarum juris præmittit Parmenionem, <sup>4</sup>Amyntam, et Attalum, <sup>5</sup>cujus sororem nuper, expulsâ Alexandri matre Olympiade, propter stupri suspicionem, <sup>6</sup>in matrimonium receperat.

*Philippus  
occiditur.*

CAP. VI. Interea, dum auxiliâ à Græciâ coeunt, nuptias <sup>7</sup>Cleopatæ filiæ, et Alexandri, quem regem Epiri fecerat, celebrat.

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Sive eo exercitu Philippus adjuvandus esset contra illos qui ipsi bellum indicerent, sive aliis bellum inferret.

#### NOTÆ.

1 *Corinthum.*] Urbem Peloponnesi in medio Isthmi Corinthiaci: habebat arcem Acrocorinthum, et navalia duo, Lechaum in sinu Corinthiaco, et Ceneas in Saronico.

2 *Ducenta millia.*] Justum numerum excedere videtur Justinus, cum Alexander, Græcorum etiam electus imperator, longè pauciori militum numero in Persas bellum gesserit.

3 *Domitarum gentium.*] Illyrios intelligit, Dardanos, Thracas, et finitimos Macedoniæ populos, quos Philippus vel terruerat, vel vicerat.

4 *Amyntam.*] Amyntæ non meminit Bied. sed Attalum copiis omnibus præficit.

5 *Cujus sororem.*] Illius, non sororem, sed neptem Cleopatram uxorem duxit.

6 *In matrimonium, &c.*] Dupl. nuptiæ

celebrarentur, Attalus hortatus est Macedonas, ut Justum Philippo successorem à Diis exposcerent; quo audito exarsit Alexander, quid nos tibi, inquit, scelus, num adulterini videmur? eumque scypho petiit: quare Philippus, stricto ense, in filium irruit; sed impacto per iram et vinum pede, prolapsus est, cui insultans, Alexander, hic vero, inquit, Macedonas ex Europâ in Asiam parabat transmittere, qui, ex lecto in lectum transgrediens, prociat. Deinde Alexander, missâ in Epirum Olympiade, in Illyrium se contulit, unde paulò post Demarati Corinthii consilio revocatus est.

7 *Cleopatæ filiæ.*] Quam ex Olympiade susceperat, quare avunculo nupsit: erat enim Alexander frater Olympiadis.

Dies erat pro magnitudine duorum regum, et collocantis filiam, et uxorem ducentis, apparatus insignis. Sed nec ludorum magnificentia deerat: ad quorum spectaculum Philippus dum sine custodibus, medius <sup>2</sup>inter duos Alexandros, filium, generumque, contenderet; Pausanias, nobilis ex Macedonibus adulescens, nemini suspectus, occupatis angustiis, Philippum in transitu obruncat; diemque lætitiæ destinatum, fædum luctu funeris facit. Hic <sup>\*</sup>primis pubertatis annis stuprum per injuriam passus ab Attalo fuerat: cujus indignitati hæc etiam fœditas accesserat: nam perductum in convivium solutumque mero, Attalus, non suæ tantum verum et conviviæ libidini, velut scortum vile, subjecerat, ludibriumque omnium inter æquales reddiderat. Hanc rem ægre ferens Pausanias, querelam Philippo sæpè detulerat; cumque variis frustrationibus, <sup>3</sup>non sine risu differretur, <sup>2</sup>et honoratum insuper ducatu adversarium cerneret; iram in ipsum Philippum vertit; ultionemque, quam ab adversario non poterat, ab iniquo iudice exegit.

CAP. VII. Creditum est etiam immissum ab Olympiade, matre Alexandri, fuisse; nec ipsum Alexandrum ignarum paternæ cædis extitisse: quippe non minus Olympiadem repudium, et prælatam sibi Cleopatram, quam stuprum Pausaniam, doluisse. Alexandrum quoque, regni æmulum, fratrem ex novercâ susceptum, timuisse: eoque actum, ut in convivio antea, primum cum Attalo, mox cum ipso patre, iurgaret: adeo ut etiam stricto gladio eum Philippus consecutus sit, <sup>b</sup>ægreque à filii cæde, amicorum precibus, exoratus. Quamobrem Alexander ad avunculum se in Epirum cum matre, inde ad regem Illyriorum contulerat: vixque revocanti mitigatus est patri, precibusque cognatorum ægrè redire compulsus. Olympias quoque fratrem suum Alexandrum, Epiri regem, in bellum subornabat; pervicissetque, nî filix nuptiis pater generum occupasset. His stimulis irarum utrique Pausaniam, de impunitate stupri sui querentem, ad tantum facinus impulisse creduntur. Olympias certè fu-

A.M 3718.  
Ol. 140. 1.  
Urb.C.417  
Ant.C.334.

Pausanias scilicet.

Olympias et Alexander de Philippi nece immulantur.

## INTERPRETATIO.

a Et videret præterea Attalum suum adversarium ducis honore insignitum.

b Et difficile, promotus precibus amicorum, abstinuit a cæde filii.

c Idque obtinisset, nî pater Philippus, impedisset, dando filium uxorem Alexandro.

## NOTÆ.

1 Nec ludorum, &c.] Maximus erat nuptiarum apparatus, et ingens ad hanc pompam populorum concursus.

2 Inter duos Alexandros.] Candida indutus stolâ Philippus jussit satellitibus, ut se per longum intervallum sequerentur, quasi Græcorum benevolentia septus satellitum præsidio non indigeret.

3 Non sine risu.] Id tamen Philippus graviter tulit; sed cum Attalo egeret fortissimo duce, Pausaniam lenire studens, eum ad locum inter corporis sui custodes honoratiorem promovit, ex Diodor.

gienti percussori eques quoque præparatos habuit. Ipsa deinde, auditâ regis nece, cum titulo officii ad exequias cucurrisset, in cruce pendentis Pausaniæ capiti, eâdem nocte qua venit, coronam auream imposuit: quod nemo alius audere, nisi hæc, superstite Philippi filio, potuisset. Paucos deinde post dies, refixum corpus interfectoris super reliquias mariti cremavit: et tumulum ei eodem fecit in loco, parentarique eidem quotannis, iucussâ populo superstitione, curavit. Post hæc Cleopatram, à quâ pulsa Philippi matrimonio fuerat, in gremio ejus prius filia interfecta, finire vitam <sup>1</sup>suspensio coëgit, <sup>2</sup>spectaculoque pendentis ultionem potita est, ad quam per parricidium festinaverat. Novissime gladium, quò rex percussus est, Apollini sub nomine Myrtalis consecravit: hoc enim nomen ante Olympiadis parvulæ fuit. Quæ omnia ita palam facta sunt, ut timuisse videatur, ne facinus ab eâ commissum non probaretur.

*Philippi et  
Alexandri  
effigies.*

CAP. VIII. Decessit Philippus XL et VII annorum, cum annis xxv regnasset. Genuit ex Larissæ saltatrice filium Aridæum, qui post Alexandrum regnavit. Habuit et alios multos ex variis matrimoniis regio more susceptos, qui partim fato, partim ferro periêre. Fuit rex armorum quam conviviorum apparatus studiosior: cui maximæ opes erant instrumenta bellorum: divitiarum quæstu quam custodiâ solertior: itaque inter quotidianas rapinas semper ihops erat. Misericordia in eo et perfidia pari jure dilectæ. Nulla apud eum turpis ratio vincendi. Blandus pariter et insidiosus alloquio: qui plura promitteret, quam præstaret: in seria et jocos artifex. Amicitias utilitate, non fide colebat. <sup>3</sup>Gratiam fingere in odio, instruere inter concordantes odia, apud utrumque gratiam quærere, solennis illi consuetudo. Inter hæc eloquentia insignis, oratio acuminis et solertiæ plena; ut nec ornatui facilitas, nec facilitati inventio, nec inventioni deesset ornatu. Huic Alexander filius successit, et virtute et vitiis patre major. Itaque vincendi ratio utrique diversa: hic aperte ille artibus bella tractabat. Deceptis ille gaudere hostibus, hic palam fuis. Prudentior ille consilio, hic animo magnificentior. Iram pater dissimulare plerumque etiam vincere: hic, ubi exarsisset,

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Voluitque spectare pendentem è fune Cleopatram, cujus mortem cogitabat, cum parricidium commisit Philippum occidendo.

<sup>b</sup> Semper solebat fingere amare se eos, quos odio habebat, et severe dissidia inter amicos, et querere utriusque benevolentiam.

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> *Suspensio coëgit.*] Filiz susceptæ à Philippo non meminit Diodorus, sed parvulum Cleopatraz filium unâ cum matre in vase æneo ignibus circum-

dato periisse testis est Pausanias; cuius criminis et Alexandrum et Olympiadem conscios facit Plutarchus.



nec dilatio ultionis, nec modus erat. Vinī nimis uterque avidus: sed ebrietatis diversa vitia. Patri mos erat etiam de convivio in hostem procurrare, manum conserere, periculis se temerè offerre: Alexander non in hostem, sed in suos sæviebat. Quamobrem Philippum sæpè vulneratum prælia remissère: hic amicorum interfector convivio frequenter excessit. Regnare ille cum amicis nolebat, hic in amicos regna exercebat. Amari Pater malle, hic metui. Literarum cultus utrique similis. Solertiz pater majoris, his fidei. Verbis atque oratione Philippus, hic rebus moderatior. Parcendi victis filio animus et promptior et honestior: ille nec sociis abstinebat. Frugalitati Pater, luxuriæ filius magis deditus, erat. Quibus artibus orbis imperii fundamenta pater jecit, operis totius gloriam filius consummavit.

## LIBER X.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Artaxerxis filii in patrem conspirant, Sed, conspiratione, detectâ, parricidii pœnas dant.*
2. *Causa parricidii ex multiplici libidine nata.*
3. *Ochus, Artaxerxis successor, cognatorum principum strage regiam replet. Persicæ monarchiæ finis.*

## CAPUT I.

ARTAXERXI, regi Persarum, ex pellicibus cxv <sup>1</sup>filii *Artaxerxes, to filii in cum conspi-* *rant.* *A.M.3689.* *Ol. 103. 4.* *Urb.C.388* *Ant.C.363.* *fuère,* sed tres tantum justo matrimonio suscepti: Darius, Ariarates, et Ochus. Ex his Darium contra morem Persarum, apud quos rex non nisi morte mutatur, <sup>2</sup>per indulgentiam pater regem vivus fecit: nihil sibi ablatum existimans, quod in filium contulisset; sinceriusque gaudium ex procreatione capturus, si insignia, majestatis suæ vivus in filio conspexisset. Sed Darius, post nova paternæ pietatis exempla, interficiendi patris consilium cepit. Sceleratus, si solus parricidium cogitasset; tanto sceleratior, quod in societatem facinoris assumptos, quinquaginta fratres, fecit parricidas. Ostenti prorsus genus, ubi <sup>3</sup>in tanto populo non solum sociari, verum

## NOTÆ.

- 1 *Filii fuère.*] Trecentas et sexaginta concubinas habebat, ex *Phu-* *tarch.* *post ejus mortem novis bellis, fragmque dissidiis turbaretur.*  
 2 *Per indulgentiam.*] Ne regnum *3 In tanto populo.*] Id est, in tantâ conjuratorem multitudine.

etiam sileri parricidium potuit : ut ex quinquaginta liberis nemo inventus sit, quem aut paternæ majestas, aut veneratio senis, aut indulgentia patris, à tantâ immanitate revocaret. Adeone vile paternum nomen apud tot numero filios fuit, ut, quorum præsidio tutus etiam adversus hostes esse debuerat, eorum insidiis circumventus, tutior ab hostibus quàm à filiis fuerit.

*Hujus conjugationis causæ libido. Omnes occiduntur*

CAP. II. Causa parricidii sceleratior ipso parricidio fuit. Occiso quippe Cyro fraterno bello, cujus mentio supra habita est, Aspasiæ, pellicem ejus, rex Artaxerxes in matrimonium receperat : hanc patrem cedere sibi, sicuti regnum, Darius postulaverat : qui, pro indulgentiâ suâ in liberos, primo facturum se dixerat : mox pœnitentiâ ductus, ut honeste negaret, quod temere promiserat, <sup>1</sup>Solis eam sacerdotio præfecit, quo perpetua illi ab omnibus viris pudiciâ imperabatur. Hinc exacerbatus juvenis in jurgia primò patris erupit : mox factâ cum fratribus conjugatione, dum patri <sup>2</sup>insidias parat, <sup>3</sup>deprehensus cum sociis, pœnas parricidii diis paternæ majestatis ultoribus dedit. Conjuges quoque omnium cum liberis, ne quod vestigium tanti sceleris extaret, interfectæ. Post hæc Artaxerxes morbo ex dolore contracto decedit, rex, quam pater, felicior.

*Ochus regnum incipit, et moritur.*

A.M 3690.  
Ol. 104. 1.  
Urb.C.388  
Ant.C.362.

CAP. III. Hæreditas regni <sup>4</sup>Ocho tradita, qui, timens parem conjugationem, regiam cognatorum cæde, et strage principum replet, nulla <sup>5</sup>non sanguinis, non sexûs, non ætatis misericordiâ permotus : scilicet ne innocentior fratribus parricidis haberetur. Atque ita veluti purificato regno, bellum <sup>6</sup>Cadusiis infert. In eo cum adversus provocatorem hostium Codomannus quidam omnium favore processisset ; hoste cæso, victoriam suis pariter, et propè amissam gloriam, restituit. Ob hæc decora idem <sup>7</sup>Codomannus præficitur <sup>8</sup>Armeniis. Interjecto deinde tempore, <sup>9</sup>post mortem Ochi regis,

#### NOTE.

1 *Solis eam sacerdotio.*] Non Solis, sed Dianæ, quæ Ecbatanis colebatur, factam sacerdotem scribit Plutarch.

2 *Insidias parat.*] Impulsore Tiri-baso.

3 *Deprehensus.*] Manifesto in scelere operâ Eunuchi, Artaxerxes jussu, unâ cum fratribus, eorumque conjugibus occisus est ; quod visum est aliquantò crudelius ; licet lex sit apud Persas, quâ reorum affines simul cum ipsis perire jubeantur ; sed Ochi crudelitas, Artaxerxi clementiæ famam conciliavit.

4 *Ocho.*] Qui vino patre è fratribus alterum calumniis ad venenum compulerat, alterum ducrepiti patris delicias per Herpatem, Tribasi filium, curaverat interfici.

5 *Non sanguinis, &c.*] Auctor est Curtius 80 fratres Sisymbias, Darii matris, ab eo esse occisos.

6 *Cadusiis.*] Qui non procul à mari Caspio habitant.

7 *Codomannus.*] Non fuit ex stirpe regiâ, ex *Arrian. et Curtio.* Sed Diosdorus facit eum Arsani, Eusebius Arsami filium, qui frater fuit, vel Artaxerxis, vel Ochi.

8 *Armeniis.*] Duplex est Armenia, major et minor ; utraque à Cappadociâ ad Medos usque trans Euphratem, inter Iberiam et Mesopotamiam extenditur : major *Cyrdustan*, minor *Aladuli* dicitur.

9 *Post mortem Ochi.*] Alii aliter ejus mortem referunt : cum Ægyptum jam diu rebellum recuperasset, et sacra

<sup>1</sup>ob memoriam pristinæ virtutis, <sup>2</sup>rex à populo constituitur; Darii nomine, ne quid regiæ majestati deesset, honoratus; A.M. 3719. Bellumquæ cum Alexandro magno, diu variante fortunâ, magnâ Ol. 110. 3. virtute gessit. Postremo, victus ab Alexandro, et à cognatis Urb.C. 415. Ant.C. 336. occisus. vitam pariter cum Persarum regno finivit.

## NOTE.

eorum irrisisse, et Apim mensæ comedendum apposuisse traditur, quod postea Bagoas Spado natione Ægyptius morte regis ultus est, ut testatur Sulpitius Severus, et Ælianus, qui addit ejus corpus minutis in partes concisum, felibus projectum fuisse.

1 *Ob memoriam virtutis.*] Opera præcipuè Bagoæ à satrapis præ cæteris electus est: cum tamen paulò post Bagoas cum tollere veneno tentaret,

rex, detectis insidiis, Bagoam vocat, eumque ad bibendum venenum coëgit. *Diod.*

2 *Rex à populo.*] Non Ocho tamen successit Darius, sed Arsi Ochi filio minimo, quem Bagoas, occisis fratribus, patri suffecerat: quemque anno imperii tertio, ut habet Diodor. unâ cum filiis è vitâ sustulit. Arrianus tamen ejus cædis Darium accusat.

## LIBER XI.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Occisa *Phallo*, Alexander *Maccedonum* in *officulis* continet.
2. Initia principatus Alexandri. Persas bello aggredi constituit.
3. Græcos defectionem cogitantes coercet.
4. Thebas, victis incolis, evertit. Atheniensibus infestus.
5. Scivit in novercæ suæ cognatos, et in consanguineos suos; deinde bellum Persicum aggreditur.
6. Disciplinam militarem ordinat. Parvâ manu ingentia molitur. Persas prælio superat.
7. Insidiis vitatis, Gordium nodum fatalem callidè solvit.
8. In gravissimum morbum incidit, et sanitati restituitur.
9. Ad alterum prælium apparatus. Atrox pugna. Strages Persarum, et fuga Darii, cujus uxor, mater, filia, captivæ ab Alexandro regiè excipiuntur.
10. Persis superatis, à Persarum luxu Alexander superatur. Novæ in Orientem victoriæ. Tyrus expugnatur.
11. Provinciis non paucis receptis, pergit ad Hammonis oraculum.
12. Darii regnum ambit, et pacem petenti recusat.
13. Tertii prælii inter Alexandrum et Darium circumstantiæ quedam.

14. *Ejusdem praelii descriptio. Persæ fugantur: victores prædâ ingenti potiuntur.*
15. *Darius a suis vinctus, et multis vulneribus confossus, salutem dicit Alexandro, et in morte regium animum prodit. Alexander Darii obitum fletu regiâ sepulturâ decorat.*

## CAPUT I.

*Occiso  
Philippo,  
Alexander  
Macedones  
continet.*

IN exercitu Philippi, sicuti varîæ gentes erant, ita, eo occiso, diversi motus animorum fuere. Alii quippe, injustiâ servitute oppressi, ad spem se libertatis erigebant: alii tædio longinquæ militiæ, remissam sibi expeditionem gaudebant: <sup>1</sup>nonnulli <sup>2</sup>facem nuptiis filiæ accensam, rogo Patris subditam dolabant. Amicos quoque, tam subdita mutatione rerum haud mediocris metus ceperat, reputantes nunc provocatam Asiam, <sup>3</sup>nunc Europam nondum perdomitam, nunc Illyrios, et Thracas, et Dardanos, cæterasque barbaras gentes fidei dubiæ, et mentis infidæ; qui omnes populi si pariter deficiant, <sup>4</sup>resisti nullo modo posse. Quis rebus veluti medela quædam interventus <sup>5</sup>Alexandri fuit: qui pro concione ita vulgus omne consolatus hortatusque pro tempore est, ut et metum timentibus demeret, et spe omnes impleret. Erat hic annos xx natus; in quâ ætate ita moderatè de se multa pollicitus est, <sup>6</sup>ut appareret plura eum experimentis reservare. Macedonibus immunitatem cunctarum rerum, præter militiæ vacationem, dedit; quo facto tantum sibi favorem omnium conciliavit, ut, corpus hominis, non virtutem regis mutasse se dicerent.

*Barbaros  
domat. In  
Persas bel-  
lum gerere  
constituit.*

CAP. II. Prima illi cura paternarum exequiarum fuit; in quibus ante omnia, cædis conscios ad tumultum patris occidi jussit: soli Alexandro <sup>1</sup>Lyncistæ fratri pepercit, servans in eo auspici-um dignitatis suæ; nam regem eum primus salutaverat. Æmulum quoque imperiî Caranum, fratrem ex novercâ susceptum, interfici curavit. Inter initia multas <sup>2</sup>gentes rebellantes compes-

## INTERPRETATIO.

a Nonnulli dolebant Philippum interfectum fuisse, dum nuptiæ ipsius filiæ celebrarentur.

b Salvos esse non posse.  
c Ut omnes intelligerent ipsam futurum plura quàm promiserat.

## NOTE.

1 Facem nuptiis, &c.] Id est, dum nuptiæ filiæ celebrantur, dolebant quòd occisus esset Philippus.

2 Nunc Europam.] Nec enim Græci penitus erant eo tempore domiti.

3 Alexandri fuit.] Quidam apud Plutarchum eum non Philippi, sed Pausaniæ et Olympiadis filium putant.

4 Lyncistæ.] Lyncestis regio est Macedoniæ mediterranea, per quam Lyncestius fluvius decurrit.

5 Gentes rebellantes.] Thracas, Triballos, et Getas Istri accolæ, mirâ celeritate vicit, quod pluribus Arrianus persequitur.

cuit; orientes nonnullas <sup>1</sup>seditiones extinxit. Quibus rebus erectus, citato gradu in Græciam contendit: ubi, exemplo patris Corinthum evocatis civitatibus, dux in locum ejus <sup>2</sup>substituitur. Inchoatum deinde à patre Persicum bellum aggreditur: in cuius apparatu occupato nuntiatur, Athenienses et Thebanos, ab eo ad Persas defecisse, auctoremque ejus defectionis, magno auri pondere à Persis corruptum, Demosthenem oratorem extitisse; qui Macedonum deletas omnes cum rege copias à Triballis affirmaverit, productum in concionem auctore, qui in eo prælio, in quo rex ceciderit, se quoque vulneratum diceret. Quà opinione mutatos omnium fermè civitatum animos esse: præsidia Macedonum obsideri. Quibus motibus occursurus, tantà celeritate instructo paratoque exercitu Græciam oppressit, ut, quem venire non senserant, videre se vix crederent.

CAP. III. In transitu hortatus Thessalos fuerat; beneficio-  
rumque Philippi patris, maternæque suæ cum his ab <sup>3</sup>Æacida-  
rum gente necessitudinis admonuerat. Cupidè hæc Thessalis  
audientibus, exemplo patris, dux universæ gentis creatus erat,  
et vētigalia omnia redditusque suos ei tradiderant. Sed Athe-  
nienses, sicuti primi defecerant, ita primi penitere cōpērunt:  
contemptum hostis in admirationem vertentes, pueritiamque  
Alexandri, spretam antea, supra virtutem veterum ducum ex-  
tollentes. <sup>4</sup>Missis itaque legatis, bellum deprecatur: quibus  
auditis, et graviter <sup>5</sup>inrepatis, Alexander bellum remisit. Inde  
Thebas exercitum convertit, eādem <sup>6</sup>indulgentiā usurus, si pa-  
rem pœnitentiam invenisset. Sed Thebani armis, non precibus  
nec deprecatione usi sunt. <sup>7</sup>Itaque victi, gravissima quæque

Græcos d.  
sectionem  
cogitantes  
cōtracet.

## NOTÆ.

1 *Seditiones extinxit.*] Et in Græciā et in Asia; hic enim Attalum, illic Demosthenem pecunia Darius corruperat, sed Alexander illum Hecataei et Parmenionis operā necari curavit; hunc ipse ducto in Athenienses exercitu compescuit.

2 *Substituitur.*] Ab omnibus Græciæ populis præter Lacedæmonios, qui non alios sectari, sed alius præses solebant jactare. Athenienses enim, licet Demosthenis consilium secuti, audita Philippi morte, sacrificās-  
sent, et coronam decrevissent Pausaniz; Alexandri tamen adventu territi, plura illi, quàm Philippo concesserunt.

3 *Æacidarum.*] Qui ab Æaco, Jovis ex Europā filio, ducēbant originem; unde orta fuerat Olympias.

4 *Missis itaque legatis.*] In quibus

fuit Demosthenes, qui sibi ab Alexandro metuens, medio ex itinere domum reversus est.

5 *Inrepatia.*] Diodor. ait Alexandrum perhumaniter legatis respondisse.

6 *Indulgentiā usurus.*] Ubi ad Thebarum portas pervenit, rebellionis auctores Prothitem et Phænicem proposcit; contra Thebani Philotam et Antipatrum, Alexandri amicissimos, sibi dedi jubent: *Ila Phylarchus.*

7 *Itaque victi.*] Tanta fuit Thebanorum eā in pugna fortitudo, ut Macedones egerint in fugam eosque vicissent, nisi Alexander, instructā phalange, in eos irruisset, et Macedones ex arce Cadmeā egressi eos à tergo adorti victoriam Alexandro peperissent, uti narrant *Arrian. et Diod.*

<sup>1</sup>supplicia miserrimæ captivitatis experti sunt. In consilio cùm de excidio urbis deliberaretur, Phocenses, et Platæenses, et <sup>2</sup>Thespienses, et <sup>3</sup>Orchomenii, Alexandri socii, victoriæque participes, excidia urbium suarum, crudelitatemque Thebanorum, referebant: studia in Persas non præsentia tantùm, verùm et vetera adversùs Græciæ libertatem increpantes. *Quamobrem odium eos omnium populorum esse: quòd vel ex eo manifestari, quòd jurejurando se omnes obstrinxerint, ut victis Persis, Thebas diruerent.* <sup>4</sup>Adjiciunt et scelerum priorum fabulas, quibus omnes cenas repleverint; ut non præsentia tantùm perfidiâ, verùm et vetere infamiâ invisi forent.

*Thebas, victis civibus, evertit.*

CAP. IV. Tunc Cleadas, unus ex captivis, datâ potestate dicens, *Non à rege defecisse, quem interfectum audierint, sed à regis hæredibus: quicquid in eo sit admissum, crudelitatis, non perfidiæ, culpam esse; cujus tamen jam magna se supplicia pependisse, deletâ juventute: nunc senum fœminarumque sicuti infirmum, ita innoxium restare vulgus: quod ipsum stupris contumeliisque ita vexatum esse, ut nihil amarius unquam sint passi: nec jam pro civibus se, qui tam pauci remanserint, orare; sed pro innoxio patriæ solo, et pro urbe, quæ non viros tantùm, verùm et deos genuerit.* Privata etiam regem superstitione deprecatur, geniti apud ipsos Herculis, unde originem <sup>5</sup>gens Æacidarum trahat; actaque Thebis à patre ejus Philippo pueritiâ: rogat, *Urbi parcat, quæ majores ejus partim apud se genitos, deos adoret; <sup>6</sup>partim educatos summæ majestatis reges viderit.* Sed potentior fuit ira, quam preces. Itaque <sup>7</sup>urbs diruitur: agri inter victores dividuntur: captivi <sup>8</sup>sub coronâ venduntur: <sup>9</sup>quorum pretium non ex ementium commodo, sed ex inimicorum odio extenditur. Miseranda

A.M.3719.  
Ol. 111. 2.  
Urb.C.418  
Ant.O.333.

#### INTERPRETATIO.

a Addunt et fabulas de sceleribus olim commissis à Thebanis, de quibus nullæ tragœdia in scenis exhibitæ sunt.

b Quorum pretium crevit, non ex utilitate eorum qui emebant, sed ex odio inimicorum.

#### NOTÆ.

1 *Supplicia.*] Sex millia cæsa sunt, et capta 30 millia, ex Diodor. Et nullus etiam fuit, seu pueris, seu mulieribus veniæ locus.

2 *Thespienses.*] Bœotiæ civitas, non præcul ab Helicone monte.

3 *Orchomenii.*] Urbs Bœotiæ, prope Cephissum fluvium.

4 *Gens Æacidarum.*] Longè fallitur Justinus: nam Æacide ad Æacum, Achilles avum, Jovisque ex Europâ filium, referebant originem; Herculis verò posterius non Æacidæ; sed Heraclidæ dicti sunt: unde genus pater-

num per Caranum ducebat Alexander. 5 *Partim educatos.*] Bacchum et Herculem.

6 *Urbs diruitur.*] Hæc fusiùs Arrianus, Cadmæam arcem præsidio firmavit, solo æquavit urbem, agros in socios distribuit, cives omnes utriusque sexûs redegit in servitutem. Referunt tamen nonnulli Pindari domum, ejusque stirpem ab Alexandro servatam.

7 *Sub coronâ.*] Jure belli captivos venire coronatos mos erat, ex Agellio.

res Atheniensibus visa. <sup>a</sup>Itaque portas refugiis profugorum, contra interdictum regis, aperuere. Quam rem ita graviter tulit Alexander, ut secundâ legatione denuo bellum deprecantibus, ita demum remisit, ut <sup>1</sup>oratores et duces, quorum fiducia toties rebellent, sibi dedantur: paratisque Atheniensibus, ne cogantur subire bellum, eò res reducta est, ut, retentis oratoribus, duces in auxilium agerentur: qui, ex continenti ad Darium profecti, non mediocre momentum Persarum viribus accessere.

CAP. V. Proficiscens ad Persicum bellum, omnes <sup>2</sup>novercæ *Occis no-* suæ cognatos, quos Philippus, in excelsiorem dignitatis locum *vercæ cog-* provehens, imperiis præfecerat, interfecit. Sed nec suis, qui ap- *natis, bel-* ti regno videbantur, pepercit; ne qua materia seditionis, procul *lum Persi-* se agente, in Macedoniâ remaneret: <sup>b</sup>et reges stipendiarios con- *cum ag-* spectioris ingenii ad commilitium secum trahit: segniores ad *greditur.* tutelam regni relinquit. Adunato deinde exercitu naves onerat; unde conspecta Asia, incredibili ardore mentis accensus, <sup>3</sup>duodecim aras deorum in belli vota statuit. Patrimonium omne suum, quod in Macedoniâ, Europâque habebat, amicis dividit, *sibi Asiam sufficere præfatus.* Priusquam ulla navis littore excederet, hostias cædit, petens victoriam bello, quo toties à Persis petita Græciæ ultor electus sit: <sup>c</sup> quibus longa jam satis, et ma- *A.M.3720.* tura imperia contigisse, quorumque tempus esse vices excipere *Ol. 111. 3.* melius acturos. Sed nec exercitus ejus alia, quàm regis animo- *Urb.C.419* rum præsumptio fuit: quippe oblii omnes conjugum, libero- *Ant.C.332.* rumque, et longinquæ à domo militiæ, Persicum aurum, et totius Orientis opes, jam quasi suam prædam ducebant: nec belli periculorumque sed divitiarum meminerant. Cùm delati in Continentem essent, primus Alexander jaculum, velut in hostilem ter-

## INTERPRETATIO.

a Quare receperunt in urbibus profugos ab exercitu Alexandri, contra ipsius mandatum.

b Adduxit secum ad bellum reges stipendiarios, qui inquieti ingenii, et bel-

licosi videbantur.

c Quos Persas jam satis diu imperium tenuisse, et tempus venisse, quo post eos imperare debeant, qui fortiori facturi sunt.

## NOTÆ.

1 Ut Oratores.] Phocion, infensus Demostheni, eos dedi pro salute patriæ jussit; sed prohibuit populus, oratione flexus Demosthenis, in quâ fabulam de ovibus, quæ canes tradere juberentur, attulit; et Demades, acceptis à Demosthene talentis quinque, auctor fuit Alexandro, ut retineret Oratores, duces verò foras ejiceret. *Diodor. et Plutarch.*

2 Novercæ cognatos.] De cognato-

rum morte nihil habent *Diod. et Arrian.* sed referunt Alexandrum ludis, sacrificiis et conviviis duxisse tempus, dum profectio pararetur.

3 Duodecim Aras.] Hoc inter altare et aram discrimen est, quod in altari, et adoleatur victima, et Iiis superis sacrificium fiat, ara verò Diis inferis esset sacra, et libatio tantum in eâ fieret.

14020A

ram, jecit: armatusque de navi, <sup>1</sup>tripudianti similis, prosiluit, atque ita hostias cædit, precatus, *ne se regem illæ terræ invitæ accipiant.* In illo quoque ad tumultos, <sup>2</sup>heroum, qui Trojano bello ceciderant, parentavit.

*Persas vincit.*

CAP. VI. Inde, hostem petens, milites à populatione Asiæ prohibuit, *parcendum suis rebus præfatus, nec perdenda ea, quæ possessuri venerint.* In exercitui ejus fuere peditum <sup>3</sup>xxx duo millia, equitum quatuor millia quingenti, naves centum LXXXII. Hæc tam parvâ manu universum terrarum orbem utrum admirabilius vicerit, an aggredi ausus fuerit, incertum est: cùm ad tam periculosum bellum exercitum legeret, non juvenes robustos, nec primum florem ætatis, sed veteranos; plerosque etiam emeritæ militiæ, qui cum patre patruisque militaverant, elegit: ut non tam milites, quàm magistros militiæ electos putares. Ordines quoque nemo nisi sexagenarius duxit: ut si principia castrorum cerneret, senatum te alicujus priscae reipubl. videre diceret. Itaque nemo in prælio fugam, sed victoriam cogitavit: nec in pedibus cuiquam spes, sed in lacertis fuit. Contrà rex Persarum Darius, fiduciâ virium, nil astu agere, affirmans rex, *occulta consilia victoriæ furtivæ convenire:* nec hostem regni finibus arcere, sed <sup>4</sup>in intimum regnum accipere: gloriosius ratus repellere bellum, quàm non admittere. Prima igitur congressio <sup>5</sup>in campis Adraستيæ fuit. In acie Persarum <sup>6</sup>sexcenta millia fuere, quæ non minùs arte <sup>7</sup>Alexandri, quàm virtute Macedonum superata <sup>8</sup>tergâ vertèrunt. Magna itaque cædes Persarum fuit. De exercitu Alexandri novem pedites, centum viginti equites <sup>9</sup>cecidere: quos rex impensè, ad cæterorum ex-

#### NOTÆ.

1 *Tripudianti similis.*] Hastam è navi jaculatus desiliit in terram; à Diis ipsis Asiam hastâ subactam accipere se clamitans.

2 *Heroum.*] Achilles, Ajacis, et aliorum, quos versibus suis Homerus commendavit.

3 *xxx duo millia.*] Peditum 30 millia, equitum 5 millia numerat Arrian. additque, Parmenionem cùm 160 trimibus in Asiam trajecisse, Alexandrum verò cum 53 navibus longis, ex Diod.

4 *In intimum regnum.*] Suadebat Memnon Rhodius, ut vastatis longè latèque agris, ne Alexander ulterius progrediretur, totam belli molem Darius in Europam transportaret: sed contraria Satraparum sententia vicit; ut contra Macedonas dimicaretur.

5 *In campis Adraستيæ.*] Quos alluit

Granicus fluvius, à quo hoc prælium dicitur *Granicum.*

6 *Sexcenta millia.*] Peditum centum millia, decem equitum millia numerant bene multi: equitum 20 millia recenset Arrianus.

7 *Alexandri.*] Qui primus hostes vertit in fugam, Spithrobatemque Darii generum examiæ fortitudinis virum peremit, à quo nisi Clitus adfuisset, occisus erat.

8 *Tergâ vertèrunt.*] In ipso Granici transitu acre certamen fuisse scribunt Arrian. et Plutarch. sed affirmat Diodor. Alexandrum fluvio sub primam diei lucem transmisso aciem instruxisse.

9 *Cecidere.*] Peditum decem millia, duo equitum perièrunt, hostes vivi capti sunt ultra 20 millia.



emplum humatos, statuis equestribus donavit, cognatisque eorum immunitates dedit. Post victoriam <sup>1</sup>major pars Asiæ ad eum defecit. Gessit et plura bella cum <sup>2</sup>præfectis Darii, quos jam non tam armis, quam terrore nominis sui vicit.

CAP. VII. Cum hæc aguntur, interim indicio captivi ad eum <sup>3</sup>defertur, insidias ei <sup>4</sup>ab Alexandro Lyncista, genero Antipatri, qui præpositus Macedoniæ erat, parari. Ob quam causam timens, ne quis interfecto eo in Macedoniâ motus oriretur, in vinculis eum habuit. Post hæc <sup>5</sup>Gordium urbem petit, quæ posita est inter Phrygiam majorem et minorem: cujus urbis potiundæ non tam propter prædam cupido eum cepit, sed quod audierat in eâ urbe, in templo Jovis, jugum plaustrî Gordii positum; cujus nexum si quis solvisset, eum totâ Asiâ regnaturum, antiqua oracula cecinisse. Hujus rei causa et origo illa fuit. Gordius cum in his regionibus bubus conductis araret <sup>6</sup>aves eum omnis generis circumvolare cœperunt. Profectus ad consulendos augures vicinæ urbis, obviam in portâ habuit virginem eximie pulchritudinis: percontatus eam, quem potissimum augurem consuleret: illa, auditâ causâ consulendi, gnara artis ex disciplinâ parentum, *regnum ei portendi*, respondit: polliceturque se et matrimonii, et spei sociam. Tam pulchrâ <sup>7</sup>conditio, prima regni felicitas videbatur. Post nuptias, inter Phrygas orta seditio est. Consulentibus de fine discordiarum oracula respondêrunt, *regem discordiis opus esse*. Iteratò quærentibus de persona <sup>8</sup>regis, jubentur eum regem observare, quem reversi primùm in templum Jovis euntem plastro reperissent. Obvius illis Gordius fuit, statimque eum regem consalutant. Ille <sup>9</sup>plaustrum, quo vehenti regnum delatum fuerat, in templo Jovis positum, majestati regiæ consecravit. Post hunc <sup>10</sup>filius Mida

## INTERPRETATIO.

a Volucres omnis generis capêrunt circa illum volare.

b De ipso rege scil. quem habituri sint regem?

## NOTE.

1 *Major pars Asiæ.*] Sardeis, Tralæis, Ephesum, Magnesiam, aliasque urbes deditione cepit.

2 *Cum præfectis.*] Præcipuè cum Memnone, quem post acre certamen expulit Mileto et Halicarnasso; ubi Macedonum fortissimi, et Memnonis et Ephialtis Atheniensis virtute, ceci dêrunt, *Hec Diod. Curtius et alii.*

3 *Ab Alexandro Lyncista.*] Qui nuper de Philippi morte suspectus, per Amyntam Dario significavit, se Alexandro, si vellet, mortem illaturum; cui Darius per Asisemem, et Macedoniæ regnum, et mille instæper talenta pro-

misit: sed Asisemes, in viâ è Parnic-  
nionè comprehensus, rem totam patefecit. Diodorus addit Alexandrum à matre Darii hæc de re monitum per literas.

4 *Gordium.*] Urbem magnæ Phrygiæ ad Sangarium fluvium.

5 *Plaustrum*] Multi jugum plaustrî legendum putant.

6 *Filius Mida.*] Si Midas cum Phrygibus in Asiam transiit, ut multi perhibent, filius Gordii esse non potuit: de quo fabulantur poëtæ, quidquid manibus attigisset, in aurum conversum fuisse.

regnavit; qui, <sup>1</sup>ab Orphee sacrorum solennibus initiatus, Phrygiam religionibus implevit: quibus tutior omni vitâ, quàm armis fuit. Igitur Alexander, captâ urbe, cùm in templum Jovis venisset, jugum plaustrî Gordii requisivit: quo exhibito, cum capita loramentorum, intra nodos abscondita, reperire non posset, violentiùs oraculo usus, <sup>2</sup>gladio loramenta cædit; atque, ita, resolutionis nexibus, latentia in nodis capita invenit.

*In morbum incidit, et sanatur.*

CAP. VIII. Hæc illi agenti nuntiatur, Darium cum ingenti exercitu adventare. Itaque timens angustias magnâ celeritate <sup>3</sup>Taurum transcendit: in quâ festinatione quingenta stadia cursu fecit. Cùm <sup>4</sup>Tarsum venisset, captus <sup>5</sup>Cydnî fluminis amœnitate, per mediam urbem influentis, projectis armis, plenus pulveris ac sudoris, in præfrigidam undam se projecit. <sup>6</sup>Tum repente tantum nervos ejus occupavit rigor, ut interclusâ voce non spes modò remedii, sed nec dilatio periculi inveniretur. Unus erat ex medicis, nomine Philippus, qui solus remedium polliceretur: sed et ipsum Parmenionis pridie à Cappadociâ missæ epistolæ suspectum faciebant: qui, ignarus infirmitatis Alexandri, scripserat, à Philippo medico caveret, nam corruptum illum à Dario ingenti pecuniâ esse. Tutius tamen est ratus, dubiæ se fidei medici credere, quàm indubitato morbo perire. Accepto igitur poculo, epistolas medico tradidit; atque ita, inter bibendum, oculos in vultum legentis intendit. Ut securum conspexit, lætior factus est; sanitatemque quartâ die recepit.

*Darium vincit.*

A.M.3721.

Ol. 111. 4.

Urb.C.420.

Ant.C.331.

CAP. IX. Interea Darius cum <sup>6</sup>quadringentis millibus peditum, ac centum millibus equitum, in aciem procedit. Movebat hanc multitudo hostium, respectu paucitatis suæ, Alexandrum: Urb.C.420. sed interdum reputabat, quantas res cum istâ paucitate gessisset; Ant.C.331. quantosque populos fudisset. Itaque, cùm spes metum vinceret,

#### INTERPRETATIO.

*a Tum continuò ita nimio frigore nervi ejus contracti sunt, ut voce interclusâ non tantum spes remedii non superesset, sed nec inveniretur quomodo periculum mortis differretur.*

#### NOTÆ:

1 *Ab Orphee.*] Qui Thrax genere fuit, Calliopes et Apollinis filius, Musicus et Poëta insignis: de quo multa poëtæ commenti sunt.

2 *Gladio loramenta.*] Arrianus, ex Aristobulo scribit Alexandrum, exempto paxillo (temonis erat is clavus ligneus per medium temonom trajectory, cui vinculum astrictum erat) jugum temoni detraxisse.

3 *Taurum transcendit.*] Mons est Asiz maximus, à Lyciâ, ubi incipit, ad Occasum usque in Ortum perduc-

tus, varia sortitur nomina: in Cilicia Taurus; in Armeniâ Antitâuros; in Syriâ Amanus; in Mesopotamiâ Niphates; in Iberiâ Caucasus dicitur, nunc Caraman.

4 *Tarsum.*] Urbem Ciliciæ præcipuam ad Cydnum, Tarsos.

5 *Cydnî.*] Qui Tarsum, nigras volvens aquas, præterfluit.

6 *Quadringentis millibus.*] Arrianus sexcenta millia: alii peditum 400 millia, equitum 100 millia numerant.

periculosius differre bellum ratus, ne desperatio suis cresceret, circumvectus suos, singulas gentes diversâ oratione alloquitur: Illyrios et Thracas opum ac divitiarum ostentatione: Græcos veterum bellorum memoriâ, internecivique cum Persis odii accendebat: Macedones autem nunc Europæ victæ admonet, nunc Asiæ expetitæ: nec inventos illis toto orbe pares viros gloria-  
tur. Cæterum et laborum finem hunc, et gloriæ cumulum fore. Atque inter hæc identidem consistere aciem jubet, <sup>2</sup>ut hæc morâ consuescant oculis turbam hostium sustinere. Nec Darii segnis opera in ordinanda acie defuit. Quippe omissis ducum officiis, ipse omnia circumire, singulos hortari, veteris gloriæ Persarum imperiique perpetuæ à diis immortalibus datæ possessionis admonere. Post hæc prælium ingentibus animis <sup>1</sup>committitur. In eo uterque rex <sup>2</sup>vulneratur. Tamdiu certamen anceps fuit, <sup>3</sup>quoad fugeret Darius. Exinde cædes Persarum secuta est. Cæsa sunt peditum <sup>4</sup>unum et sexaginta millia, equitum decem millia: capta quadraginta millia. <sup>5</sup>Ex Macedonibus cecidère pedestres cxxx, equites cl. In castris Persarum <sup>6</sup>multum auri cæterarumque opum inventum. Inter captivos castrorum, mater, et uxor, <sup>7</sup>eademque soror, et filiæ duæ Darii fuere. <sup>8</sup>Ad quas visendas hortandasque cum Alexander venisset, conspectis armatis, invicem se amplexæ, velut statim morituræ, complorationem

## INTERPRETATIO.

a *Ut assuescant hæc morâ conspicere, sine metu, tantam hostium multitudinem.*

## NOTÆ.

1 *Committitur.*] Jam Montium angustias, Persis expulsis, per Parmenionem occuparat Alexander, et urbem Issum ceperat; ad quam prælium commissum est.

2 *Vulneratur.*] Acre quidem certamen fuit inter agmen Darii et Alexandri, sed de regum vulneribus non meminérunt alii.

3 *Quoad fugeret Darius.*] Cui, cum fortissimos quosque circa se occisos cerneret, equosque suæ quadrigæ multis affectos vulneribus, in alterum translatus currum, fugam arripuit.

4 *Unum et sexaginta millia.*] Diodor. peditum 120000, equitum 10000; Arrian. verò peditum 90000, equitum 10000 recenset.

5 *Ex Macedonibus.*] Melius 300 pedites, et 150 equites occisos, numerat Diodor. ad quem numeram accedunt Curtius et Arrian.

6 *Multum auri.*] Negat Arrian. ul-

tra tria millia talentorum in castris fuisse reperta: Darius enim opes suas Damascus præmierat.

7 *Eademque soror.*] Uxorem et sororem Darii non eandem, sed diversas fuisse scribit Arrian.

8 *Ad quas visendas.*] Leonidam prius unum ex aulicis miserat: qui timorem eis eximeret: ipse verò paulò post, cum venisset, benignè eas habuit; et Darii filium sexennem complexu et osculis dignatus est. Dum tabernaculum intrat Alexander, unâ cum Hephestione, hunc reginæ Alexandrum esse ratæ, quòd illi et parasset ætate, et præstaret corporis habitu, suo more veneratæ sunt; iade captivis spadonibus, quis Alexander esset, monstrantibus, Sisygambis advoluta est pedibus ejus, ignorationem nunquam antea visi regis excusans, quam manu allevans rex *Non errasti, inquit, mater, nam et hæc Alexander est.* Ità Curtius.

edidērunt. Provolūta deinde genibus Alexandri, non mortem, sed dum Dari corpus sepeliant, dilationem mortis, deprecantur. Motus tantā mulierum pietate Alexander, et Darium vivere dixit, et timentibus mortis metum dempsit: easque haberi ut reginas præcipit. Filias quoque non sordidus dignitate patris sperare matrimonium iussit.

*Darii thesauros capit. Tyrus expugnat.*

A.M.3722. Ol.112.1. Urb.C.421 Ant.C.330.

CAP. X. Post hæc opes Darii, divitiarumque apparatus contemplatus, admiratione tantarum rerum capitur. Tunc primum luxuriosa convivia et magnificentiam epularum sectari; tunc <sup>1</sup>Barsenen captivam diligere, propter formæ pulchritudinem, cæpit. A quā postea susceptum puerum Herculem vocavit. Memor tamen adhuc Darium vivere, Parmenionem ad occupandam <sup>2</sup>Persicam classem, aliosque amicos ad recipiendas Asiæ civitates misit: quæ statim, auditâ famâ victoriæ, ipsis Darii præfectis cum auri magno pondere tradentibus se, in potestatem victorum venērunt. Tunc in Syriam proficiscitur ubi obvios <sup>3</sup>cum infulis multos Orientis reges habuit. Ex his pro meritis singulorum alios in societatem recepit: alijs regnum ademit, suffectis in loca eorum novis regibus. Insignis præter cæteros fuit <sup>4</sup>Abdalonymus, rex ab Alexandro <sup>5</sup>Sidonix constitutus. <sup>6</sup>Quem Alexander, cum operam oblocare ad puteos exhauriendos, hortosque irrigandos solitus esset, miserè vitam exhibentem, regem fecerat, <sup>7</sup>spretis nobilibus, ne generis id, non dantis beneficium putarent. Tyriorum civitas cum coronam auream magni ponderis per legatos in titulum gratulationis Alexandro misisset, gratè munere accepto, <sup>8</sup>Tyrum se ire velle ad vota Herculi reddenda, dixit. Cum legati rectius id eum in Tyro vetere et antiquiore templo facturum dicerent, <sup>9</sup>in deprecantes ejus introitum ita ex-

#### INTERPRETATIO.

a Quem Alexander regem creaverat vitam agentem in egestate; nam solebat, et aquam è puteis haurire, et hortos irrigare.

b Tanti irâ commotus est in legatos, quâ precabantur ne in urbem ingrederetur.

#### NOTÆ.

1 Barsenen.] Memnonis uxorem, Darii filiam, ex Arrian. quam postea uxorem duxit.

2 Persicam classem.] Eum non ad classem, sed Damascum misit; cujus præfectus per literas Alexandro thesauros Darii obtulerat.

3 Cum infulis.] Intelligit Jaddum summum Judæorum sacerdotem; qui, cum Alexandro Tyrum obsidenti auxilia denegasset, eidem postea Jerosolymam petenti, cum Sacerdotibus ivit obviam, iratumque placavit.

4 Abdalonymus.] Non Sidoni, sed Tyro, regem Hephæstionis operâ creatum, testatur. Diodor.

5 Sidonia.] Urbs est Phœnicix, in orâ maris mediterranei. Suid.

6 Spretis nobilibus.] Illum tamen ex stirpe regiâ originem duxisse affirmat Curtius.

7 Tyrum.] Olim insula 70 passibus à continente divisa pelago, nunc ad littus maris. De Tyriorum origine infra agemus.

arsit, ut urbi excidium minaretur; confestimque exercitu insula applicato, non minus animosis Tyriis fiducia Carthaginiensium, bello excipitur. Augebat enim Tyriis animos. <sup>1</sup>Didonis exemplum, quæ, <sup>2</sup>Carthagine conditâ, tertiam partem Orbis quæsisset: turpe ducentes, si fœminis suis plus animi fuisset in imperio querendo, quàm sibi, in tuendâ libertate. Amotâ igitur imbelli ætate Carthaginem, et arcessitis mox <sup>3</sup>auxiliis, non <sup>4</sup>magno post tempore <sup>5</sup>per proditionem capiuntur.

CAP. XI. Inde <sup>6</sup>Rhodom Alexander, <sup>7</sup>Ægyptum, <sup>8</sup>Ciliciam. *Cilicia Rhodo, Ægypto receptis, pergit ad Hammonis Templum.* que <sup>9</sup>sine certamine recipit. <sup>10</sup>Ad Jovem deinde Hammonem pergit, consulturus et de eventu futurorum, et de origine suâ. Namque mater ejus Olympias confessa viro suo Philippo fuerat, *A.M. 3723. Ol. 112. 2. Urb. C. 422. Ant. C. 329.* Alexandrum non ex eo se, sed ex serpente ingentis magnitudinis concepisse. Denique Philippus ultimo prope vitæ suæ tempore, *filium suum non esse palam prædicaverat. Quæ ex causâ Olympiadem, velut stupri compertam repudio dimiserat. Igitur Alexander, cupiens originem divinitatis acquirere simul et matrem infamiâ liberare, per præmissos subornat antistites, quid sibi responderi velit. Ingredientem templum, statim antistites, <sup>11</sup>ut Hammonis filium salutant. Ille, lætus dei adoptione, hoc se patre censi jubet. Rogat deinde, an omnes interfectores parentis sui sit ultus; respondetur, patrem ejus nec posse interfici nec mori; <sup>12</sup>regis Philippi peractam plene ultionem esse. Tertiam interrogationem poscenti, victoriam omnium bellorum, possessionemque terrarum dari respondetur. Comitibus quoque suis re-*

## INTERPRETATIO.

a *Ultionem sumptam esse ob mortem regi Philippo illatam.*

## NOTÆ.

1 *Didonis.*] De quâ agetur postea.

2 *Carthagine.*] Urbs erat Africa maxima, in orâ maritimâ, *Cartin*, ex cujus ruinis Tunetum excrevit.

3 *Auxiliis.*] A Carthaginiensibus sperabant auxilia: sed illi, novis impliciti bellis, laborantibus Tyriis adesse non potuerunt.

4 *Magno post tempore.*] Septem menses hæc in obsidione consumpti. *Ex Plutarch. et Curt.*

5 *Per proditionem.*] Non proditione urbs capta est, sed invictâ Alexandri fortitudine; qui eversis sæpè maris impetu aggeribus, ipse omnium primus consensu muris urbem vi cepit, et resistentes in plateâ cives interfectione delevit. *Ita Diod. Plutarch. et Curt.*

6 *Rhodom.*] In mari Carpathio in-

sula nobilissima, Cariz adjacens, ambitu 130 M. passuum. Refert Solinus nullum toto anno tam obscurum diem esse, quo in hæc insulâ Sol non cernatur.

7 *Ægyptum.*] Prius Gazam, ubi vulneratus est, vi; et Hierosolymam, ubi sacrificavit, deditione cepit.

8 *Ciliciam.*] Aman et Tauro montibus, Pamphyliâ et mari circumscriptam.

9 *Sine certamine.*] Antequam ad Issum pugnaretur, Ciliciam subegerat: quare *Syriam* legendum est, quam Darii Satrapæ cum thesauris regis tradiderunt Alexandro.

10 *Ad Jovem.*] Id est, ad Templum in Libyâ, Jovi Ammoni sacrum.

11 *Ut Ammonis filium.*] Eadem habent *Arrian. et Paul. Oro.*

sponsum, ut Alexandrum pro deo, non pro rege colerent. Hinc illi aucta insolentia, mirusque animo increvit tumor, exemptâ comitate, quam et <sup>1</sup>Græcorum literis et Macedonum institutis didicerat. Reversus ab Hammone <sup>2</sup>Alexandriam condidit, et coloniam Macedonum caput esse Ægypti jubet.

*Pacem pe-  
tentis Dario  
negat.*

CAP. XII. Darius cū Babyloniam profugisset, per epistolas Alexandrum deprecatur, redimendarum sibi captivarum potestatem faciat, inque eam rem <sup>3</sup>magnam pecuniam pollicetur. Sed Alexander, in pretium captivarum regnum omne, non pecuniam petit. Interjecto tempore, aliæ epistolæ Darii Alexandro redduntur quibus filiæ matrimonium et regni portio offertur. Sed Alexander *sua sibi dari* rescripsit; jussitque supplicem venire, et regni arbitria victori permittere. Tum spe pacis amissâ, bellum Darius reparat: <sup>4</sup>cum quadringentis millibus peditum, et centum millibus equitum obviam vadit Alexandro. In itinere nuntiatur uxorem ejus ex collisione abjecti partus decessisse, ejusque mortem illacrymatum Alexandrum, exequiâsque benignè prosecutum, idque eum non amoris, sed humanitatis causâ fecisse. Nam semel tantum eam Alexandro visam esse cum matrem filiasque ejus parvulas, frequenter consolaretur. Tunc Darius se ratus verè victum, post tot prælia, etiam beneficiis ab hoste superaretur, gratumque sibi esse, si vincere nequeat, quod à tali potissimum vinceretur. Scribit itaque et tertias epistolas, et gratias agit, quod nihil in suos hostile fecerit. Offert deinde majorem partem regni, usque flumen Euphratem, et alteram filiam uxorem; pro reliquis captivis triginta millia talentum. <sup>5</sup>Ad hæc Alexander, *Gratiarum actionem ab hoste supervacaneam esse respondit; nec à se quicquam factum in hostis adulationem, nec quod in dubios belli, exitus, aut in leges pacis sibi lenocinia quæret; sed animi magnitudine, quâ didicerit adversus vires hostium,*

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Et imperavit ut Darius supplex veniret, et ipsi victori daret potestatem disponendi de regno, secundum voluntatem.

<sup>b</sup> Respondit, frustra sibi Darium

hostem gratias agere, cū nil fecerit ut ipsius benevolentiam sibi conciliaret, sive bellum haberet tristes exitus, sive pax ineunda esset.

#### NOTE.

1 *Græcorum literis.*] Fuerat enim Aristotelis per triennium discipulus.

2 *Alexandriam.*] Usus est operâ insignis Architecti, quem Solinus et Arrian. Dinocarem, Strabo Chirocratem vocat.

3 *Magnam pecuniam.*] Omnem etiam regionem, quam Halys fluvius definit, pollicitus est, ex Diodor. Filiæ nuptias adjiciunt Curtius et Arrian.

4 *Quadringentis millibus.*] Melius

equitum 40 millia, peditum decies centena millia habet Arrian. Dimidio enim major fuit Darii exercitus, ex Curtio, quam in Cilicia fuerat: Alexander verò septem millia equitum, et 40 millia peditum habebat.

5 *Ad hæc Alexander.*] Cum Darii literas amicis legeret, Ego, inquit Parmenio, si Alexander essem, oblata acciperem. Cui Alexander subjecit, Acciperem et ego, si essem Parmenio.

*non adversus calamitates contendere: polliceturque, præstaturum se eâ Dario, si secundus sibi, non par haberi velit. Caterum, neque mundum posse duobus solibus regi: neque orbem summa dua regna salvo statu terrarum habere: proinde aut deditionem eâ die, aut in posteram, aciem paret: nec polliceatur sibi aliam, quam sit expertus, victoriam.*

CAP. XIII. Postera die aciem producunt: tum repente, ante prælium, confectum curis Alexandrum somnus arripuit. Cum ad pugnam solus rex deesset, à Parmenione ægrè excitatus, <sup>Ad tertium prælium apparatus.</sup> quærentibus somni causas omnibus inter pericula, cujus etiam in otio semper parcior fuerit: magno se æstu liberatum ait, somnumque sibi à repentinâ securitate datûm, quod liceat cum omnibus Darii copiis configere: veritum se longam belli moram, si Persæ exercitum divisissent. Ante prælium utraque acies hostibus spectaculo fuit. Macedones multitudinem hominum, corporum magnitudinem, armorûmque pulchritudinem mirabantur. Persæ à tam paucis victa suorum tot millia stupebant. Sed nec duces circumire suos cessabant. Darius vix densis armatis singulos hostes, si divisio fieret, evenire dicebat. Alexander Macedonas monebat, *ne multitudine hostium, nec corporis magnitudine, vel coloris novitate moverentur: tantum meminisse jubet cum iisdem se tertio pugnare; nec meliores factos putarent fugâ cum in aciem secum tam tristem memoriam cadûm suarum, et tantûm sanguinis duobus præliis fusi ferrent: et quemadmodum Dario majorem turbam hominum esse, sic virorum sibi.* Hortatur, *spernant illam aciem, auro et argento fulgentem, in quâ plus prædæ quam periculi sit; cum victoria non armorum decore, sed ferri virtute quærat.*

CAP. XIV. Post hæc prælium committitur. Macedones in ferrum, cum contemptu toties à se victi hostis, ruebant: contrâ Persæ mori, quàm vinci præoptabant. Rarò ullo prælio tantûm sanguinis fusum est. Darius cum vinci suos videret, mori

## INTERPRETATIO.

a Cum quererent duces causas somni insoliti inter tanta pericula, cum soleres in otio uti brevi somno, respondit, se liberatum magnâ sollicitudine.

## NOTÆ.

1 *Prælium committitur.*] Ad Lycum flavium, prope Arbelam Assyriæ urbem: cujus vix apparent rudera.

2 *Persæ mori.*] Initio pugne et falcati currus, et Mazæus, ingenti stipatus equitatu, laevum cornu, ubi erat Parmenio, magnum in discrimen adduxerunt: dum in cornu dextro Alexandrum inter et Darium acriter certatum est. Sed occiso Darii aurigâ, Persæ, regem interfectum opinati, victori

Alexandro cesserunt; et Darius ipse, conversis habenis, fugit. Quo audito, Mazæus, relicta pugna, se recepit Babyloniam. Hæc multis Diod. Curt. et Strabon. Initio pugne dum Mazæi equites Macedonum impedimenta deriperent, missa à Parmenione Polydamanti respondit Alexander. *Abi, nuncia Parmenioni. Si acie vicerimus, non nostra solum nos recuperaturos, sed omnia, quæ hostium sunt, recuperaturos.*

A.M.3724. voluit et ipse : sed à proximis fugere compulsus est. Suadentibus deinde quibusdam, ut <sup>1</sup>pons Cydai fluminis, ad iter hostium impediendum, intercideretur ; *Non ita se salutis suæ velle consultum ait, ut tot millia sociorum hosti obijciat ; debere et aliis fugæ viam patere, quæ patuerit sibi.* Alexander autem perieulosissima quæque aggrediebatur : et ubi confertissimos hostes acerrimè pugnare conspexisset, eò se semper ingerebat, periculæque suæ esse non militum volebat. <sup>2</sup>Hoc prælio Asiæ imperium rapuit, quinto post acceptum regnum anno ; cujus tanta felicitas fuit, ut post hoc nemo rebellare ausus sit ; patientèrque Persæ post imperium tot annorum, jugum servitutis acceperint. Donatis refectisque militibus xxxiv diebus prædam recognovit. <sup>3</sup>In urbem deinde <sup>4</sup>Susa 40 millia talentum invenit. <sup>5</sup>Expugnat et Persepolim caput Persici regni, urbem multis annis illustrem, refertamque orbis terrarum spoliis, <sup>6</sup>quæ interitû ejus primum apparuere. Inter hæc dccc admodum Græci occurrunt Alexandro, qui pœnam captivitatis <sup>7</sup>truncatâ corporis parte tulerant : rogantes, ut sicuti Græciam, se quoque ab hostium crudelitate vindicaret. Datâ potestate redeundi, agros accipere maluêrunt, <sup>8</sup>ne non tam gaudium parentibus, quàm detestandum sui conspectum reportarent.

4 Susa  
Juntas.

Darius à  
quis occiditur.

CAP. XV. Interea Darius, in <sup>9</sup>gratiam victoris, à <sup>10</sup>cognatis suis, aureis compedibus, catenisque in vico <sup>10</sup>Parthorum Thara vincitur. Credo ita diis immortalibus judicantibus, ut in terrâ

#### INTERPRETATIO.

a Ne non afferrent tantam lætitiâ parentibus ob reditum, quantum horrorem ob deformitatem corporis.

#### NOTÆ.

1 *Pons Cydai.*] Melius habet Curtius *Lyci.*

2 *Hoc prælio.*] Persæ ad 40 millia, Macedones 300 occisi : 90 Persarum millia, Macedones 50 tantum, ex *Diod.*

3 *In urbem deinde.*] Prius Babylonem, id agente Mazæ, instructâ acie, ingressus est, dum universa populi multitudo portis effusa, sacerdotesque illi prodeunt obviam, urbemque et regis thesauros offerunt.

4 *Susa.*] Susianæ regionis caput, à Memnone ad Eulæum fluvium condita ; ubi Darii filium, et filias matremque reliquit, magistris, qui eas linguam Græcam edocerent, adhibitis.

5 *Expugnat.*] Superatis montium jugis, hostibusque pulsus ex eorum faucibus, descendit in Persidem, ubi Persepoli sine pugna potitus est.

6 *Quæ interitû ejus.*] Urbem, quod Persici regni caput esset, et Græcis olim infensissima, arcemque Thaidis

meretricis consilio, dum ipse temulentus esset, dissuadente Parmenione, diripi et incendi jussit : centum et viginti talentum millia in arce reperta traduntur. Ita *Diodor. et Curt.*

7 *Truncatâ parte.*] Aliis manus, pedes aliis, vel aures, vel nares, amputatas referunt *Diodor. et Curt.* quod supplicii genus frequens fuit apud Persas.

8 *In gratiam victoris.*] Non ita, sed quia Darius custodiam sui corporis credere Græcis volebat, et Bessus Bactrianorum Satrapa ambiret Persarum imperium.

9 *Cognatis suis.*] Besso et Nabarzane, quem ille spe potiundi imperii corruerat.

10 *Parthorum.*] Quorum regio, Mediâ, Hyrcanâ, et Asiâ terminata fuit : sed ubi Arsaces, victo Seleuco, sive Cellinicus ille fuerit, sive Ceraunus, Parthorum regnum firmavit omnibus



eorum, <sup>1</sup>qui successuri imperio erant, Persarum regnum finiretur. Alexander quoque <sup>2</sup>citato cursu postera die supervenit: ibique cognovit Darium clauso vehiculo per noctem exportatum. Jusso itaque exercitu subsequi, cum sex millibus equitum fugientem insequitur: in itinere multa et periculosa praelia facit. E-mensus deinde multa millia passuum, cum nullum Darii indicium reperisset, respirandi equis datâ potestate, <sup>3</sup>unus ex militibus dum ad fontem proximum pergit, in vehiculo Darium multis quidem <sup>4</sup>vulneribus confossum, sed spirantem adhuc, invenit; qui, <sup>5</sup>applicito captivo, cum civem ex voce cognovisset, *id saltem præsens fortunæ solatium habere se dixit, quod apud <sup>6</sup>intellecturum locuturus esset, nec incassum postremas voces emissurus.* Perferri hæc Alexandro jubet, <sup>7</sup>*se nullis in eum meritorum officiis, maximorum illi debitorem mori, quod in matre liberisque suis, regium ejus non hostilem animum expertus, felicius hostem quam cognatos sortitus sit: quippe matri et liberis suis ab eodem hoste vitam datam, sibi à cognatis creptam, quibus et vitam, et regna dederit; Quamobrem gratiam illis eam futuram, quam ipse victor volet. Alexandro referre se quam solam moriens potest, gratiam: precari superum inferumque numina, et regales deos, uti illi terrarum omnium victori contingat imperium.* <sup>8</sup>*Pro se justam magis, quam gravem sepulturae veniam orare. Quod ab ultionem perpetueat, jam non suam, sed exempli, communemque omnium regum esse causam, quam negligere, illi et indecorum et periculosum esse; quippe cum in altero justitiæ ejus, in altero etiam utilitatis causa versetur. In quam rem unicum pignus fidei regiæ, dexteram se ferendam Alexandro dare. Post hæc porrectâ manu <sup>9</sup>expiravit.*

## INTERPRETATIO.

a Se mori nullis officiis ab ipso bene meritum, cum maxima ab ipso acceptum.

b Petere pro se ut sepulturam concedat: quod cum justum sit, non grave Alexandro fore.

## NOTE.

ferè provinciis, quæ ab Euphrate ad Oxim pertinent, Parthiæ nomen à Parthis ibi imperantibus inditum est.

1 Qui successuri.] Aliquanto post, Arsaces ex Parthiâ oriundus Parthorum regnum instituit. De his inferius agemus.

2 Citato cursu.] Mirâ celeritate Peræpoli venit Ecbatana: tum portas Caspius transgressus, fugientem Darium in Parthiam secutus est.

4 Unus ex militibus.] Polystratus Macedo.

4 Vulneribus confossum.] Imminente Alexandro, Bessus et Nabarzanes Darium, quem in vehiculo aureis catenis ligaverant, hortati sunt, ut equo conscenso fugâ se hosti eriperet. Cum-

que ille parricidas secuturum se negaret, ab iis multis confossum est vulneribus, equi vulnerati, duoque servi, qui regem comitabantur, interfecti.

5 Applicito captivo.] Locus mendosus: legendum est enim, *applicito capite.*

6 Intellecturum.] Qui Polystratus Persicum idioma callebat.

7 Dexteram.] Hoc fidei pignus certissimum apud Persas fuit.

8 Expiravit.] Darii morte à Persis ad Macedones translatum est Orientis Imperium, quod ab anno 3493, quo Cyrus vicit Astyagem, ad annum 3724, quo Darius à Besso occisus est, per annos 231 sub 13 regibus floruit.

Quæ ubi Alexandro nuntiata sunt, viso corpore defuncti, tam indignam illo fastigio mortem lacrymis prosecutus est: corpusque regio more sepeliri, et reliquias ejus majorum tumultis inferri jussit.

## LIBER XII.

### BREVIARIUM CAPITULI.

1. *Alexandri in retinendo milite solertia. Græci bellum, absente Alexandro, reparant.*
2. *Alexander, rex Epiri, Italiam turbat, et tandem in pugna cadit: Scythæ Alexandri, præfectum et exercitum internecione delent.*
3. *Alexandri simulatio, ambitio, cum Thalestri concubitus, luxus, et profusiones.*
4. *Quâ ratione Macedones tumultuantes in officio continuerit.*
5. *In domesticos suos ferrum stringit, et nova ratione adversarios ulciscitur populos multos subigit, et Bessum, Darii interfectorem de medio tolli curat.*
6. *In convivio mactat Clitum amicum, quem frustra desiderat, peccati serâ pœnitentia ductus.*
7. *Ad ingenium reversus, in prudentes consiliarios sævit: ad Orientem statuit imperii limites. Bacchi vestigiis delectatur, Herculisque gesta superare contendit.*
8. *Porum, prælio superatum, regie excipit et dimittit: multis populis expugnatis, quietem exercitui concedere velle videtur.*
9. *Bellum instaurat. In Sugambrorum urbe de vitâ certat, et periclitatur.*
10. *Ab amicis periculo ereptus, Oceanum lustrat; terminos Imperii statuit; præfectos vitâ privat, et ad nuptias applicat animum.*
11. *Liberalitas, munificentia, et severitas ejusdem.*
12. *Quâ ratione Macedones seditiosus ad officium revocaverit. Hephæstionis obitus et tumultus.*
13. *Dum Occidentales Provinciæ manus porrigunt, Alexander in lethalem morbum incidit, Babylonem pergens.*
14. *Alexander Antipatri artibus veneno extinguitur.*
15. *Alexandri moribundi novissima verba.*
16. *Ejusdem Alexandri Magni elogium.*

## CAPUT I.

\*ALEXANDER in prosequendo Dariō <sup>1</sup>amissos milites, *Alexander magnis funerum impensis extulit; reliquis expeditionis ejus so-* milites re-  
ciis tredecim <sup>2</sup>millia talentū divisit. *Equorum major pars* retinet: Gre-  
æstu amissa, inutilesque etiam, qui superfuerant, facti. *Pecu-* ci bellum  
nia omnis <sup>3</sup>centum nonaginta millia talentum <sup>4</sup>Ecbatana conges- in eum re-  
ta, eique Parmenio præpositus. *Dum hæc aguntur, epistolæ* <sup>5</sup>Nostra  
Antipatri è Macedonia ei redduntur, quibus bellum Agidis, re- monete  
gis Spartanorum, in Græciâ; bellum Alexandri, regis Epiri, in Britanniæ  
Italiâ; bellum <sup>6</sup>Zopyrionis, præfecti ejus, in Scythiâ, contineba- milliones  
tur. *Quibus variè affectus, plus tamen lætitiæ, cognitis morti-* duo cum  
bus duorum æmulorum regum, quàm doloris, amissi cum Zopy- 2 xxxvi,  
rione exercitūs, suscepit. *Namque post profectionem Alexan-* aut circi-  
dri, Græcia fermè omnis in occasionem recuperandæ libertatis ter, nostra  
ad arma concurrerat, <sup>7</sup>auctoritatem Lacedæmoniorum secuta, monete  
qui Philippi Alexandrique pacem soli spreverant et leges respu- milliones.  
erant. <sup>8</sup>Dux hujus belli Agis rex Lacedæmoniorum fuit, quem  
motum, Antipater <sup>9</sup>contractis militibus in ipso ortu oppressit. A.M.3724.  
Magna tamen utrinque cædes fuit. Agis rex <sup>10</sup>cùm suos terga Ol. 112. 3.  
Urb.C.423.  
Ant.C.328.

## INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> Alexander magnificis funeribus honoravit corpora militum quos amiserat, dum Dariū persequeretur.

## NOTE.

1 *Amisos milites.*] Domitū Perside, in Mediam Persèpoli duodecimis castris pervenit; eaque celeritate fugientem Dariū secutus est, ut spatio undecim dierum 3300 stadia, teste Plutarcho, confecerit.

2 *Centum nonaginta.*] Centum et octoginta millia numerat Diodor. Parmenioni commissa.

3 *Ecbatana.*] Bathana vocat Curtius: nam Ecbatana, Mediæ caput, à Seleuco condita refert Plinius, nunc Casbin.

4 *Zopyrionis.*] De Zopyrione, illiusque à Scythis clade, nihil habet Arrianus. Meminit quidem Curtius: sed vult eum non Ponto, sed Thraciæ præpositum fuisse; non in Scythas, sed in Getas gessisse bellum, clademque illi non ab hostibus, sed à procellis tempestatibusque illatam.

5 *Auctoritatem Lacedæmoniorum.*] Agis gloriam Alexandri æmulatus, civitates omnes ad arma capessenda hortabatur; dumque Thraciam Memnon dux fortissimus, cui fœdere junc-

tus erat, subigit, ipse, octo Persarum millibus auctus, in Macedoniâ, prope Corrhagiū, Antipatrum fuderat.

6 *Dux hujus belli.*] Et à sociis et ab exercitu peditum 22 millium, equitum 2 millium imperator electus est.

7 *Contractis militibus.*] Rebus in Thraciâ post Memnonis obitum compositis, in Macedoniam redierat Antipater; ut collectis novis viribus obsessæ ab Agide Megalopoli opem ferret.

8 *Cùm suos terga dantes.*] Dum in loco angusto pugnant Lacedæmonii, jamque Macedoniis cedere incipiunt, Agis, medios in hostes irruens, fortissimos quosque occidit, aliosque propulit: sed, dum fortiter dimicat, cruribus hasta perfossis, clypeo exceptus à suis in castra referebatur, cùm Lacedæmonios, Macedonum et numero et virtute victos, terga dare circumspectit; tum humi depositus, clypeo corpus protegens, et hastam dextrâ vibrare, et ad pugnam cominus vocare hostes: at paulo post tran-

dantes videret, dimissis satellibus, ut Alexandro felicitate, non virtute inferior videretur, tantam stragem hostium edidit, ut agmina interdum fugaret. Ad postremum, etsi à multitudine victus, <sup>1</sup>glorià tamen omnes vicit.

*Alexander  
ex Epiri,  
in Italià  
vincitur, et  
perit.*

CAP. II. Porro <sup>2</sup>Alexander, rex Epiri, in Italiam à Tarentinis, auxilia <sup>3</sup>adversus <sup>4</sup>Bruttios deprecantibus, sollicitatus, ita cupide profectus fuerat, veluti in divisione orbis terrarum, Alexandro, Olympiadis sororis suæ filio, Oriens, sibi Occidens fortè contigisset: non minorem rerum materiam in Italià, Africà, Siciliaque, quàm ille in Asià et Persis habiturus. Huc accedebat, quòd sicut Alexandro Magno Delphica oracula insidias in Macedonia: ita huic responsum <sup>5</sup>Dodonæi Jovis, circa urbem <sup>6</sup>Pandosiam annemque <sup>7</sup>Acherusium prædixerat. Quæ utraque cum in Epiro essent, ignarus eadem et in Italià esse, ad declinanda fatorum pericula, peregrinam militiam cupidius elegerat. Igitur, cum in Italiam venisset, primum illi bellum cum <sup>8</sup>Apulis fuit; quorum cognito urbis fato, brevi post tempore pacem et amicitiam cum rege eorum fecit. Erat namque tunc temporis urbs Apulis Brundisium, quam <sup>9</sup>Ætoli, sequuti tum famà rerum <sup>10</sup>in Trojâ gestarum clarissimum ac nobilissimum ducem <sup>11</sup>Diomedem, condiderant; sed pulsi ab Apulis, consulentes oracula re-

## NOTÆ.

fixus lanceâ, moribundus in arma probuit.

1 *Gloriâ tamen.*] Lacedæmoniorum quinque-millia cecidère; et vix quicquam, nisi saucius, in castra rediit.

2 *Alexander.*] Qui Molossus dictus est, ex *Agellio*, Olympiadis frater, et Cleopatrz, quæ Alexandri Magni soror fuit, maritus. Ubi Alexandrum in Asiam appulisse audit, ipse continuo spe victoriæ transmisit in Italiam: priùs tamen è Græciâ selvisse, auctor est Plutarchus, quàm in Asiam transiisset Alexander.

3 *Adversus Bruttios.*] Contra Messapios et Lucanos evocatum, dicit Strabo; quibuscum multa prælia commisit, ut narrat Livius.

4 *Bruttios.*] Qui Lucanis contermini ad fretum Siculum, inter Tyrrhenum mare, et sinum Tarentinum, incolabant.

5 *Dodonæi Jovis.*] Dodona civitas fuit in Chaoniâ, Epiri regione; propter quam quærneum nemus Jovi sacrum, in quo Templum Jovis fuisse perhibetur, et in eo oraculum omnium, quæ apud Græcos erant, vetustissimum: duas ibi columbas fuisse oracula fabulantur; quarum altera Del-

phos, altera in Ammonis Templum evolaverit. Dodona, vel à Dodone, Europæ Jovisque filio; vel à Dodonâ, filio Javan, nomen sortita est.

6 *Pandosium.*] Urbs gemina; una Bruttiorum, prope Acheruntem fluvium, non procul à Cosentia; altera in Epiro ad Acheruntem quoque, ubi Pandosia lacus.

7 *Acherusium.*] Duplex est etiam. Alter in Bruttis in sinum Terinzum: alter in Epiro, in Ambracium decurrens; hic fabulis notissimus.

8 *Apulis.*] Quare ab Apennino ad mare Adriaticum pertingebant. Dicebantur alii Daunii, alii Peucetii, nunc *la Pouille*.

9 *Ætoli.*] Achæiæ populi inter Locros et Acarnanas, Acheloo fluvio vicini.

10 *In Trojâ.*] Phrygiæ minoris civitate, non procul ab Idâ monte, Homeri versibus celebratissima.

11 *Diomedem.*] Tydei et Deiphiles filium, de quo multa Homerus; propter uxoris libidines patriam exosus, in Appuliam profectus est; ubi parte regni à Dauno acceptâ, Argos et Brundisium condidisse fertur.

sum acceperant, locum quem repetissent, perpetuâ possedituros. Hâc igitur ex causâ, per legatos cum belli comminatione, restitui sibi ab Apollis urbem postulaverant. Sed ubi Apulis oraculum innotuit, interfectos legatos in urbe sepelierant, perpetuam ibi sedem habituros. Atque ita defuncti responso diu urbem possederunt. Quod factum cum cognovisset Alexander, antiquitatis fata veneratus, bello Apulorum abstinuit. Gessit et cum Brutiiis Lucanisque bellum; multasque urbes cepit: tum et cum <sup>2</sup>Metapontinis, et <sup>3</sup>Pediculis, et Romanis, fœdus amicitiamque fecit. Sed Brutii Lucanisque, cum auxilia à finitimis contraxisent, acrius bellum repetivêre. Ibi rex juxta urbem Pandosiam, et flumen Acheronta, non prius fatalis loci cognito nomine, quam occideret, <sup>4</sup>interficitur; <sup>5</sup>moriensque non in patriâ fuisse sibi periculosam sortem propter quam patriam fugerat, intellexit. <sup>6</sup>Corpus ejus <sup>7</sup>Thurii publicè redemptum <sup>8</sup>sepulturæ tradiderunt. Dum hæc aguntur in Italiâ, Zopyrion quoque, præfectus Ponti ab Alexandro Magno relictus, otiosum se ratus, si nihil et ipse gessisset, adunato xxx millium exercitu, Scythiâ bellum intulit: cæsusque cum omnibus copiis, pœnas temerè illati belli genti innoxia luit.

CAP. III. Hæc cum nuntiata in Parthis Alexandro essent, <sup>Alexandri ambitio et luxus.</sup> simulato mœrore, propter Alexandri cognationem, exercitui suo triduum luctum indixit. Omnibus deinde, velut perpetrato bel-

## INTERPRETATIO.

a Et moriens cognovit non fuisse sibi metuendam in patriâ sortem, oraculum cuius metu reliquerat regnum.

## NOTÆ.

1 *Urbes cepit.*] Fusis sæpè Brutiorum copiis, Heracleam Tarentinorum, Cosentiam Lucanorum, Sipontum Bruttiorum, Acerinam Messapiorum colonias cepit; misitque in Epirum 300 familias nobiles, quas obsidum numero haberet.

2 *Metapontinis.*] Metapontum urbs Lucaniz, in orâ sinûs Tarentini, Torride mare.

3 *Pediculis.*] Apuliz circa Brundisium populis.

4 *Interficitur.*] Idem fusiùs refert Livius, cum tres tumulos inter se distantes incedisset; imbres continui, ne alii aliis auxilio esse possent, impediêrunt. Quare hostes, duobus præsidis oppressis, ad eum tumultum ubi rex erat, conversi sunt: sed ille per medios erumpens hostes, ducem Lucanorum occidit, jamque ad fluvium pervenerat, cum miles incerto vado transiens, (vis enim aquæ pontem

abstulerat.) Jure, inquit, Acheris vocaris. Quo audito, Alexander, memor oraculi, quo mors illi fuerat ad Acherontem prædicta, aliquandiu dubius an transiret, substitit; sed ut vidit transfugas Lucanos in ipsum irruentes, per medium animum transmisit equum, quem dum transnatat, à Luciano eminens veruto transfixus est.

5 *Corpus ejus.*] Corporis lacerati pars Cosentiam missa, pars retenta ad ludibrium; quam sævienti turbæ eripuit mulier, cujus maritus et liberi apud hostes erant. Hec Livius.

6 *Thurii.*] Quæ civitas prius Sibaridis dicta est, inter ostia Sybaris et Crathis fluviorum, in magnâ Græciâ.

7 *Sepultura.*] Primum Cosentiz sepultum est corpus, tum ossa Metapontum translata, denique in Epirum ad Cleopatram conjugem remissa, teste Livio.

A.M.3725. Io, reditum in patriam expectantibus, conjugesque ac <sup>1</sup>liberos Ol. 112. 4. suos animo jam quodammodo complectentibus, <sup>2</sup>ad concionem Urb.C.424 exercitum vocat: Ibi nihil actum tot egregiis *prælis* ait, si *inco-* Ant.C.327. *humis Orientalis barbaria relinquatur; nec se corpus, sed regnum Darii petiesse; persequendosque esse eos, qui à regno defecerint.* Hæc oratione velut ex integro incitatis militum animis. <sup>3</sup>Hyrcaniam <sup>4</sup>Mardosque <sup>5</sup>subegit. Ibi ei occurrit <sup>6</sup>Thalestris sive Minithæa Amazonum regina, cum ccc mulieribus, xxv dierum inter confertissimas gentes itinere confecto, ex rege liberos quæsitura: ejus conspectus adventusque admirationi omnibus fuit, et propter insolitum fœminis habitum, et propter expetitum concubitum. Ob hoc tredecim diebus otio à rege datis, ut visa est uterom implēsse, discessit. Post hæc Alexander habitum regum Persarum, et <sup>7</sup>diadema, insolitum antea regibus Macedonicis, velut in leges eorum, quos vicerat, transiret, assumit. <sup>8</sup>Quæ ne invidiosius in se uno conspicerentur, amicos quoque suos longam vestem auratam purpureamque sumere jubet. Ut luxum quoque, sicuti cultum Persarum imitaretur, inter pellicum regiarum greges electæ pulchritudinis nobilitatisque, noctium vices dividit. His rebus ingentes epularum apparatus adjicit, ne jejuna et destructa luxuria videretur, conviviumque juxta regiam magnificentiam ludis exornat: immemor prorsus, tantas opes amitti his moribus, non quæri solere.

Auream  
alii.

Milites tu-  
multuantes  
in officio  
continet.

CAP. IV. Inter hæc indignatio omnium totis castris erat, à Philippo illum patre tantum degeneravisse, ut etiam patriæ nomen ejuraret, moresque Persarum assumeret, quos propter tales mores vicerat. Sed ne solus vitis eorum, quos armis subegerat, succubuisse videretur; militibus quoque suis permisit, si qua-

#### INTERPRETATIO.

a Ne agrè ferrent milites, dum eu in rege solo viderent.

#### NOTÆ.

1 *Liberos suos.*] Fecerant rumori finem Græci milites, in patriam redire jussi.

2 *Ad concionem.*] Prius in Prætorium præfectos copiarum vocavit, et obortis lacrymis eos ad bellum persequendum hortatus est.

3 *Hyrcaniam.*] Quæ inde ad Margianam et Parthiam, hinc ad mare Caspium pertinet.

4 *Mardos.*] Qui non in Armeniæ confinio, ut Straboni et Ptolemæo visum est, sed inter Susianam et Hyrcaniam habitabant.

5 *Subegit.*] Bucephalus à Barbaris captus est; sed eos adeo minus terruit Alexander, ut equum cum muneribus ipsi remisert.

6 *Thalestris.*] Corporis et robore et pulchritudine excellens, ut ait *Diod.* inter Phasim et Thermodoonta imperabat: auctor est tamen Arrianus Amazonum gentem Alexandri tempore non fuisse superstitem; sed equestris quasdam mulieres armatas Amazonum more exhibitas Alexandro ab Atropate Medisæ Satrapâ: quod verius putem.

7 *Diadema.*] Capitis erat redimiculum: ipse enim Alexander dempsit sibi diadema quo vulnus Lysimachi obligaret. Istâ fasciâ primus apud Romanos usus est Aurelianus, si Aurelio Victori credimus.

rum captivarum consuetudine tenerentur, ducere uxores: <sup>a</sup>existimans minorem in patriam reditûs cupiditatem, futuram, habentibus in castris imaginem quandam larium, ac domesticæ sedis: simul et laborem militiæ molliorem fore dulcedine uxorum. In supplementa quoque militum minùs exauriri posse Macedoniam, si veteranis patribus tirones filii succederent, militaturi in vallo, in quo essent nati, constantioresque futuri, si non solùm tirocinia, verùm et incunabula in ipsis castris posuissent. Quæ consuetudo in successores usque Alexandri mansit. Igitur et alimentis pueris statuta, et instrumenta armorum equestrumque juvenibus data; et patribus, pro numero filiorum, præmia statuta. Si quorum patres occidissent, nihilominus pupilli stipendia patrum trahabant; quorum pueritia inter varias expeditiones militiæ erat. Itaque à parvulâ ætate periculis laboribusque indurati, invictus exercitus fœdere: <sup>b</sup>neque castra aliter quàm patriam, neque pugnam aliud unquam quàm victoriam duxere. Hæc soboles nomen habuit. Epigoni. Parthis deinde domitis, præfectus his statuitur ex nobilibus Persarum Andragoras: unde postea originem Parthorum reges habuere.

CAP. V. Interea Alexander non regio, sed hostili odio sæ- *In suos ce-*  
vire in suos cepit. Maxime indigneabatur carpi se sermonibus *vit: multos*  
suorum, Philippi patris, patriæque mores subvertisse. Propter *populos su-*  
quæ crimina, <sup>1</sup>Parmenion quoque senex, dignitate regi proximus, *bigit: Bee-*  
cum Philotâ filio, de utroque priùs quæstionibus habitis, inter- *num curat*  
ficatur. Fremere itaque omnes universis castris cæpere, in- *necari.*  
noxii senis filiique casum miserantes; interdumque *se quoque non*  
*debere melius sperare* dicentes. Quæ cum nuntiata Alexandro  
essent, verens ne hæc opinio etiam in Macedoniam divulgaretur, et ne victoriæ gloria sævitiae maculâ infuscaretur, simulat se ex amicis quosdam in patriam victoriæ nuntios missurum. Hortatur milites suis scribere, rariorem habituros occasionem,

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Arbitratus milites non tanto ardore optaturos reditum, in patriam, si haberent in castris speciem quandam sedis domesticæ.

<sup>b</sup> Et habuerunt castra pro patriâ, et certamen pro victoriâ.

<sup>c</sup> Cum rard se offerret scribendi occasio, quia bellum in remotis regionibus agebatur.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Parmenion quoque.* Cum multi proceres in Alexandrum conjurassent, Dymnus exoleta Nichomacho, is fratri Ceballino rem patefacit; qui non ausus adire regem Philotæ, quæ à fratre acceperat, narrat: deinde rem totam Alexandro per Metronem aperit. Quare Alexander Philotam,

quod eum non movisset, in vincula conjici jubet: qui tormentis coactus, orimen et suum et patris, seu verum seu falsum, confessus interiit: et continuo rex Parmenionem in mediâ, misso Polydamaante, per duces interfecti curavit.

propter militiam remotiorem. Datos fascēs epistolarum tacite ad se deferri jubet: ex quibus cognito de se singulorum iudicio, in unam cohortem eos qui de rege durius epinati fuerint, contribuit, aut consumpturus eos, aut in ultimis terris in colonias distributurus. Inde Drancas, Evergetas, Parymas, Parammenos, Adasprios, cæterosque populos, qui in radice Caucasii morabantur, subegit. Interea unus ex amicis Darii Bessus, vinctus perducitur, qui regem non solum prodiderat, verum et interfecerat. Quem in ultionem perfidiæ excruciantem fratri Darii tradidit; reputans non tam hostem suum fuisse Darium, quam amicum ejus, a quo esset occisus. Et ut his terris nomen relinqueret, urbem Alexandriam super amnem Tanaim condidit, intra diem septimum decimum muro vi millium passuum consummato, translatis eò trium civitatum populis, quas Cyrus condiderat. In Bactrianis quoque Sogdianisque XII urbes condidit, distributis his, quoscunque in exercitu seditiosos habebat.

A.M.3726.  
Ol. 113. 1.  
Urb.C.425  
Ant.C.326.

Elitum oc-  
cidit.

CAP. VI. His ita gestis, solenni die amicos in convivium vocat; ubi ortā inter ebrios rerum a Philippo gestarum mentione,

#### INTERPRETATIO.

a Composuit unam cohortem ex iis qui scripserant de ipso injuriosus.

#### NOTE.

1 Consumpturus eos.] Illam cohortem seorsim à cæteris ignominie causa incedere jubet. Nihil illis ad bella promptius fuit: eorum enim virtutem incitabat ignominie delendæ cupido. *Id. Curt.*

2 Drancas, Evergetas, &c.] Hi omnes populi Ariis erant et Arachosiis finitimi.

3 Evergetas.] Qui prius Aripimaspi dicebantur, ex *Diod.* Sed eos Cyrus Evergetas, et Persicâ linguâ Orosangas nominavit, quod ejus exercitum fame graviter laborantem juvissent commeatibus: cujus etiam in Cyrum beneficii memor Alexander, eos muneriis affecit.

4 Caucasii.] Duplex est Caucasus; alter notissimus inter mare Caspium et Pontum Euxinum; alter in Scythiæ et Indiæ confinio, ex quo Indus et Oxus profluunt.

5 Bessus.] Rem aliter Curtius, aliter Arrianus narrant. Bessus Spitamenis, Dataphernis, et Catenis conjuratione proditus et in equum impo-  
situs, ad Alexandrum ductus est, ex *Curtio*. Vel potius, si Arriano credimus, Alexander à Spitamene monitus, ut unum de ducibus mitteret, mi-

sit Ptolemæum Lagi, qui Bessum à suis proditum cepit.

6 Fratri Darii.] Oxatri, quem inter corporis custodes habebat Alexander. *Id. Curtius.* Arrianus tamen testatur eum in Echbatana missum, ut in Medorum Persarumque consilio puniretur: Diodorus verò, à Darii propinquis multas in partes concisum. Plutarchus eum duabus arboribus alligatum, et ab iis in suam rectitudinem redeuntibus discerptum scribit.

7 Alexandriam.] Sexaginta stadiorum murus fuit, 20 diebus muro cincta est. Ex *Arriano*.

8 Tanaim.] Duplex est hujus nominis fluvius: alter in Moscoviâ, qui Asiam ab Europâ dividens in paludem Mæotidem se exonerat: alter in Scythiâ Orientali, qui ex Sogdianorum montibus ortus in mare Caspium profluit. Jaxartes propriè dicitur: sed à Macedonibus Tanais dictus est.

9 His ita gestis.] Multa ibi omisit Justinus, Cyropoleos, Maracandæ, Rapisque asperimæ expugnationem, bellum in Scythas gestum, et eorum fugam: defectionem Sogdianorum; Sacarum, Daparum, Massagetarumque deditionem.



<sup>a</sup>præferre se patri ipse, rerumque suarum magnitudinem extol-  
lere cōso. tenus cœpit, assentante <sup>1</sup>maiore convivarum parte. A.M.3727.  
<sup>b</sup>Itaque cū unus ē senibus Clitus, fiducia <sup>2</sup>amicitiæ regiæ, Ol. 113. 2.  
cujus palmam tenebat, memoriam Philippi tueretur, <sup>3</sup>laudaretque ejus res gestas; Urb.C.426  
adeo regem offendit, ut telo à satellite Ant.C.325.  
raptō, eundem <sup>4</sup>in convivio trucidaverit. Quā cæde exultans,  
mortuo patrociniū Philippi, laudemque paternæ militiæ <sup>5</sup>objectabat.  
Postquā satiatus cæde animus conquievit, et in iræ  
locum successit æstimatio, modō personam occisi, modō causam  
occidendi considerans, pigere eum facti cœpit: <sup>6</sup>quippe pater-  
nas laudes tam iracundē accepisse se, quam nec convitia debu-  
isset; amicūque senem et innoxium, à se occisum inter epu-  
las et pocula, dolebat. Eodem igitur furore in pœnitentiā,  
quo pridem in iram versus, mori voluit. Primū in fletus pro-  
gressus, amplecti mortuum, vulnera tractare, et quasi audienti  
confiteri dementiam; arreptum telum in se vertit; peregissetque  
facinus, nisi amici intervenissent. Mansit hæc voluntas mori-  
endi etiā sequentibus diebus. Accesserat enim pœnitentiæ,  
nutricis suæ, sororis Cliti, recordatio: cujus absentis eum maxi-  
mē pudebat: <sup>7</sup>tam fœdam illi alimentorum suorum mercedem  
redditam, ut in cujus manibus pueritiā egerat, huic ju-  
venis, et victor pro beneficiis funera remitteret. Reputabat de-  
inde, quantum in exercitu suo, quantum apud devictas gentes  
fabularum atque invidiæ, quantum apud cæteros amicos me-  
tum et odium sui fecerit: quam amarum et triste reddiderit  
convivium suum, non armatus in acie, quā in convivio terri-  
bilior. Tunc Parmenion et Philotas, tunc <sup>8</sup>Amyntas consobri-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Incepit se patri Philippo anteferre, et extollere usque ad cælum res à se gestas.

<sup>b</sup> Quare cū Clitus, unus ē senibus, fretus amicitia Alexandri, apud quem maxime omnium graciosus erat, laudaret Philippum, et ejus gesta extelleret.

<sup>c</sup> Nec enim debuisset audire convitia

in patrem, si dicta essent, animo tam iracundo, quā audiverat ipsius laudes à Clito dictas.

<sup>d</sup> Illi reddidisse tum iniquum præmium pro alimentis ab eā acceptis, ita ut juvenis et victor fratrem occisum pro beneficiis remitteret illi, à qua educatus fuerat in pueritia.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Maiores convivarum.*] Juvenum, qui Alexandrum non Philippo tantum, sed Baccho etiā præferebant. *Ex Arriano.*

<sup>2</sup> *Amicitia regiæ.*] Illius soror, Helénice, quæ Alexandrum educaverat, à rege haud secus quā mater diligebatur; ipseque regem, dum nudo capite ad Granicum pugnaret, suo clypeo texit, et Rosacis manum, regem gladio petentis, amputavit.

<sup>3</sup> *Laudaretque.*] Vitam servatum regi, cædemque Attali exprobravit, et Ammonis elusit oraculum.

<sup>4</sup> *In convivio trucidaverit.*] Alexander post cœnam procurrit in regiæ vestibulum, et hastā ablata vigili, constitit in aditu, ubi Clitum, dum ultimus exit sine lumine, medium transfixit. *Curtius.*

<sup>5</sup> *Objectabat.*] Illius aspersus sanguine, *I nunc, inquit, ad Philippum, Parmenionem, et Asiatum.*

<sup>6</sup> *Amyntas.*] Perdice regis, qui Philippi frater erat, filius; quem post Philippi cædem occidi jussit.

nus, tunc <sup>1</sup>Noverca fratresque interfecti: tunc Attalus, <sup>2</sup>Eurylochus, Pausanias, alique Macedoniæ extincti principes, occurrerant. <sup>3</sup>Ob hæc illi quadriduo perseverata inedia est, donec exercitus universi precibus exoratus est, precantis, *ne ita mortem unius doleat, ut universos perdat, quos in ultimam deductos Barbariam, inter infestas et irritatas bello gentes, destituat.* Multum profuere <sup>4</sup>Callisthenis philosophi preces, condiscipulatu apud Aristotelem familiaris illi, et tunc ab ipso rege ad prodenda memoriæ acta ejus accitus. Revocato igitur ad bellum animo, <sup>5</sup>Chorasmos et <sup>6</sup>Dahas <sup>7</sup>in deditionem accepit.

*Statuit imperii limites, Herculem superare contentus.*

CAP. VII. Deinde, quod primo ex Persico superbiæ regis more distulerat, ne omnia pariter invidiosiora essent, non salutari, sed <sup>8</sup>adorari se jubet. Acerrimus inter recusantes <sup>9</sup>Callisthenes fuit: Quæ res <sup>10</sup>et illi, et multis principibus Macedonum exitio fuit: siquidem sub specie insidiarum omnes interfecti. Retentus tamen est à Macedonibus mos salutandi regis explosâ adoratione. Post hæc Indiam petit, ut Oceano ultimoque Oriente finiret imperium. Cui gloriæ, ut etiam exercitus ornamenta convenirent <sup>11</sup>phaleras equorum, et arma militum, argento inducit; exercitumque suum, ab argenteis clypeis,

#### INTERPRETATIO.

a Propter hanc cædem per quatuor dies abstinuit à cibo.

b Decoravit argento phaleras equorum et arma militum.

#### NOTÆ.

1 *Noverca.*] Cleopatra Attali nepotis, tosto in pelvi ejus filio, ad suspendium adegit Olympias.

2 *Eurylochus.*] Vel alii, Historicis ignotus fuit, vel turpiter lapsus est Justinus: Eurylochum enim non occidit Alexander; sed maximis affecit muneribus, ob detectam Hermolai conjurationem: quod paulò post Cliti mortem contigit.

3 *Callisthenes.*] Qui etiam ob Hermolai conjurationem, indictâ causâ, morti addictus est: quod pluribus narrat Curtius.

4 *Chorasmos.*] Utramque Oxi fluminis ripam incolentes. *Cerasæan.*

5 *Dahas.*] Qui inter Oxum et Jaxartem, non procul à maris Caspii littore habitabant.

6 *In deditionem accepit.*] Spitamene qui belli auctor fuerat, occiso, quem

Curtius vult necatum ab uxore, Arrianus à Dahis, quos Massagetæ, et Scythas vocat.

7 *Adorari se jubet.*] Id suadebant Agis Poëtaster Argivus, Cleo Streulus, Anaxarchus Sophista, qui Herculem, Liberum, Castorem et Pollucem novo deo cessuros jactitabant.

8 *Callisthenes.*] Olynthius, Aristotelis et discipulus et affinis, qui coram Alexandro orationem Anaxarchi refutavit, præcepti sibi ab Aristotele dati immemor, ut cum rege, vel rarissimè, vel quàm jucundissimè loqueretur.

9 *Et illi et multis.*] Ob Hermolai conjurationem, vel tortus est et suspensus, ex *Ptolemæo apud Arrianum*, vel in vinculis custoditus, post menses septem obiit, ex *Churete apud Plutarchum*, vel lævi post multa tormenta objectus, ex *Laertio*.

<sup>1</sup>Argyraspidas appellavit. Cùm <sup>2</sup>ad Nysam urbem venisset, oppidanis <sup>3</sup>non repugnantibus fiduciâ religionis Liberi patris, à quo condita urbs erat, parci jussit: lætus non militiam tantum, verum et vestigia se dei sequutum. Tunc ad spectaculum sacri montis duxit exercitum, naturalibus bonis, vite, hederaque non aliter vestiti, quàm si manu cultus, colentiumque industriâ exornatus esset. Sed exercitus ejus, ubi ad montem accessit, repente impetu mentis, in sacros dei ululatus instinctus, cum stupore regis, sine noxâ discurrit: ut intelligeret, non tam opidanis se parcendo, quam exercitui suo consuluisse. Inde montes Dædalos <sup>4</sup>regnaque Cleofidis reginæ petit. Quæ cùm se dedisset ei, concubitu redemptum regnum ab Alexandro recepit: illecebris consecuta, quod virtute non potuerat: filiumque ab eo <sup>5</sup>genitum, <sup>6</sup>Alexandrum nominavit, <sup>7</sup>qui postea regnum Indorum potitus est. Cleofis regina, propter prostratam ei pudicitiam, *scortum regium* ab Indis exinde appellata est. Peragrata Alexander Indiâ, cùm <sup>8</sup>ad saxum miræ magnitudinis et asperitatis, in quod multi populi confugerant, pervenisset, cognoscit Herculem ab expugnatione ejusdem saxi terræmotu prohibitum: Captus itaque cupidinè Hereulis acta superare, cum summo labore ac periculo <sup>9</sup>potitus saxo, omnes ejus <sup>10</sup>loci gentes in deditionem accipit.

CAP. VIII. Unus ex regibus Indorum fuit, <sup>9</sup>Porus nomine, *Porum* viribus corporis et animi magnitudine pariter insignis, qui bellum jam pridem, audita Alexandri opinione <sup>10</sup>in adventum ejus

## INTERPRETATIO.

a Tum duxit exercitum ad visendum montem sacrum, qui æquè erat vestitus naturalibus bonis, hoc est, vite et hedera, ac si cultus esset industriâ manuque hominum.

b Qui postea apud Indos imperavit.

## NOTE.

1 *Argyraspidas.*] Id est, argenteis parmis insignes.

2 *Ad Nysam.*] Multiplex hoc nomine civitas est in Armenia, Arabiâ, Cæriâ, et Ægypto; sed hæc non procul à radicibus montis Mæron, ad Indum, à Baccho condita est, in Indiâ citeriore.

3 *Non repugnantibus.*] Obsidione tamen defessos cives urbem dedisse tradit Curtius.

4 *Regnaque Cleofidis.*] Masagam Assacenorum urbem primariam obsedit ubi telo sauciatus dixit se quidem Jovis haberi filium sed ægri corporis vitia sentire. Urbem vi captam scribit Arrianus: Curtius verò, Cleophim laboranti civitati, et pulchritudine, et illi lacrymis veniam impetrasse.

5 *Alexandrum.*] Cujus filii non meminit Arrianus.

6 *Ad saxum.*] Aornon nuncupatum quo Bazirenses confugerant,

7 *Potitus saxo.*] Ibi aras et Mineræ et Victoriæ dicavit.

8 *Loci gentes.*] Omphis seu Taxiles, se, suaque omnia Alexandro, permisit, multaque munera et illi obtulit, et ab illo accepit.

9 *Porus.*] Qui Taxili hostis infensissimus ultra Hydaspem imperabat: statura illi fuit quatuor cubitorum et unius palmi. *Ex Plutarch.*

10 *In adventum ejus.*] Alexandri nomine monitus à Cleocharo, ut stipendium penderet, suisque in finibus occurreret regi, occursurum se respondit, sed armatum.

A.M. 3728. parabat <sup>1</sup>Commisso itaque prælio, exercitum suum Macedonas invadere jubet; sibi regem eorum privatum hostem deposcit. Nec Ol. 113. 3. Urb.C. 427. Alexander pugnae moram fecit: sed primâ congressione vulnerato equo, cum præceps ad terram <sup>2</sup>decidisset, concursu satellitum servatur. <sup>3</sup>Porus multis vulneribus obrutus capitur. Ant.C. 324.

\*Invenisset.

Qui victum se adeo doluit, ut cum veniam ab hoste <sup>4</sup>accepisset, neque cibum sumere voluerit, neque vulnera curari passus sit, ægreque sit ab eo obtentum, ut vellet vivere. Quem Alexander ob honorem virtutis incolumem <sup>5</sup>in regnum remisit. Duas ibi urbes condidit: unam <sup>6</sup>Niceam; alteram, ex nomine equi, <sup>7</sup>Bucephalen vocavit. Inde <sup>8</sup>Adrestas, Gesteanos, Præsidas, <sup>9</sup>Gangaridas, <sup>10</sup>cæsis eorum exercitibus, expugnat. Cum <sup>11</sup>ad Cuphites venisset, ubi eum cum ducentis millib. equitum hostes opperiebantur, exercitus omnis, non minus, victoriarum numero quam laboribus fessus, lacrymis eum deprecatur, *finem tandem belli fa-*

## NOTÆ.

1 *Commisso prælio.*] Ad Hydaspem, quo Porus cum 30 militum millibus, 300 curribus, et 85 elephantis venerat, hostem à transitu prohibiturus.

2 *Decidisset.*] Dum fugientem Porum persequitur, Bucephalus, multis confossus vulneribus, procubuit, posito potius rege, quam effuso.

3 *Porus multis vulneribus, &c.*] Bucephalo Alexander, Porus elephante vehebatur. Rector bellæ ut vidit regem sanguine conspersum, et vix mentis compotem, belluam in fugam concitat; sed, dum Porus, gravatus telis, laberetur ex belluâ, ille regem descendere velle ratus, more solito elephantem procumbere jussit in genua; qui, ut se submitisit, cæteri quoque, ita enim erant instituti, demisere corpora in terram: quæ res et Porum et illius duces tradidit victoribus. Ita Curtius.

4 *In regnum remisit.*] Eum etiam, domitis multis gentibus, ampliore regno donavit.

5 *Niceam.*] Urbs hujus nominis multiplex fuit, quarum nobilissima fuit Nicæa Bithyniæ. Illam de qua hic agitur, condidit Alexander inter Hydaspem et Acesinem.

6 *Bucephalen.*] Nomen illi indidit Alexander, ab equo suo, qui et capite et nomine Bucephalus fuit. Charis testatur illum emptum fuisse talentis 134 et regi Philippo donatum, à Philonico Thessalo. Cum eum nemo

ne tangere quidem auderet, solus Alexander illum sine verberibus ad cursum primum admisit: tum calcibus usus cum mirâ arte domuit; quo factum est, ut ille in dorso insidere suo, præter Alexandrum, pateretur neminem; et ipsum, cum vellet ascendere, sponte suâ genua submitteret, exciperet.

7 *Adrestas.*] Præstos Curtio, Adrestas Arriano. *Gesteanos.* [Cathenos Orosio Cathzos Diodoro. *Præsidas.*] Curtio Parrhasios. Hi omnes populi juxta ripas Hydraotis et Hypasis habitabant.

8 *Gangaridas.*] Gangaridas vocat Diodor. Sed Alexander eos non vicit: qui scilicet ultra Gangem habitarent.

9 *Cæsis eorum, &c.*] Superatis Acesine et Hydraote fluviis, Cathzos vicit, tum contendit ad Hypasim.

10 *Ad Cuphites.*] Rem aliter narrat Diodor. Arrian. et Curtius. Castris ad Hypasim positis, interrogatus ab Alexandro Phegeus, quænam gentes ultra flumen habitarent? Respondit, vastas esse duodecim dierum solitudines, eas excipere Gangem, ulteriores ripas incolere Gangaridas, et Parrhasios; eorumque regem Xandramen, cum viginti millibus equitum, ducentis peditum duobus curruum, tribus elephantorum, vias obsidere; quibus territi milites reditum in patriam precantur.

ceret, aliquando patriæ, reditusque meninisset; respiceret militum annos, quibus vix ætas ad reditum sufficeret: ostendere alius caniciem, alius vulnera, alius ætate consumpta corpora, alius cicatricibus exhausta: solos se esse, qui duorum regum, Philippi Alexandrique, continuam militiam pertulerint; tandem orare, ut reliquias saltem suas paternis sepulchris reddat, quorum non studiis deficiatur, quam annis; At si non militibus, vel ipse sibi parcat ne fortunam suam nimis onerando fatiget. <sup>1</sup>Motus his tam justis precibus, velut in finem victoriæ, <sup>2</sup>castra solito magnificentiora fieri jussit, quorum molitionibus et hostis terreretur, et posteris admiratio sui relinqueretur. Nullum opus milites lætius fecerit. <sup>3</sup>Itaque cæsis hostibus, cum gratulatione <sup>4</sup>in eadem reverterunt.

CAP. IX. Inde Alexander ad amnem <sup>5</sup>Acesinem pergit: <sup>6</sup>per Gratiæ hunc in Oceanum devehitur. Ibi <sup>7</sup>Hiacensanas <sup>8</sup>Sileosque, quos Hercules condidit, in deditionem accepit. Hinc in <sup>9</sup>Ambros et Sugambros <sup>10</sup>navigat. Quæ gentes cum armatis LXXX millibus peditum, et LX millibus equitum excipiunt. Cum prælio victor

*vulneratur.*  
A.M.3729.  
Ol. 113. 4.  
Urb.C.420.  
Ant.C.323.

## INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> *Precari denique, ut patiatnr eorum corpora jam morti vicina sepeliri tumulis paternis, cum non deseratur a militibus propter eorum in ipsum odium; sed*

*propter ætatem nimium protractam*  
<sup>2</sup> *Quare immolatis hostis cum lætitia redierunt in eisdem regiones, quas subegerant.*

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Motus his, &c.]* Nec militum oratione, nec lacrymis flexus, cum se apud exercitum, seu querelis, seu blandis verbis nihil proficere cernebat; se solum contra Indos iturum dixit, et sacrum fieri jussit pro transitu: sed cum exta infaustos eventus portenderent, significavit militibus statutum esse sibi in domum reverti. Ita Arrian. et Ptolemæo.

<sup>2</sup> *Castra solito.]* Duodecim aras altitudinis 50 cubitorum, ex lapide quadrato extrui; cubiliæ amplioris formæ, quam pro corporum habitu par esset relinqui; castrorum locum triplo majorem quam fuissent, designari jussit. Ex Diod. et Curtio. Quin etiam ludos tam gymnicos, tum equestres celebrari voluit. Ex Arriano.

<sup>3</sup> *In eadem.]* Transmisso Hydraote et Acesine fluvii, ad Hydaspem rediit.

<sup>4</sup> *Acesinem.]* Qui Hydaspem et Hydraoti junctus in Indum profuit. Ad illius ripas, si Plinio credimus, arundines

ejus magnitudinis proveniunt, ut singula internodia navigii vicem suppleant.

<sup>5</sup> *Per hunc.]* Non per Acesinem, sed per Hydaspem, in quem influit Acesines, naves circiter bis mille, ut ait Ptolemæus apud Arrian. mille, ex Diodor. Curtio, habebat.

<sup>6</sup> *Hiacensanas.]* Acesinas legendum; id est, Acesinis fluvii accolæ. Lege Gesonas Sibasque.

<sup>7</sup> *Sileos.]* Sibus Curtius, Steph. et Strabo. Sibas Arrianus nominat ad Hydraotis ripas habitantes.

<sup>8</sup> *In Ambros et Sugambros.]* Melius nonnulli Mallos et Oxydracos legunt: Ambricas Diodorus habet, Mandros et Subagras Orosius, et Sydracas Plinius. Utramque Hypasis ripam, quæ in Indum profuit, incolebant.

<sup>9</sup> *Navigat.]* Dum Hæphæstion et Ptolemæus classi imperant, ipse terrestri itinere fluvii ripam legens multos populos devicit.

esset, exercitum. <sup>1</sup>ad urbem eorum ducit. Quam desertam à defensoribus, cum de muro, quem primus ceperat, animadvertisset, in urbis planitiem sine ullo satellite desiliit. Itaque cum eum hostes solum conspexissent, clamore edito, undique concurrunt, si possint in uno capite Orbis bella finire, et ultionem tot gentibus dare. Nec minus Alexander constanter restitit, et unus adversus tot millia praeliatur. Incredibile dictu est, ut eum non multitudo hostium, non vis magna telorum, non tantus lacessentium clamor terruerit; solus tot millia ceciderit ac fugaverit. Ubi verò obrui multitudine se vidit, trunco se, qui tum propter murum stabat, applicuit, cujus auxilio tutus, cum diu agmen sustinuisset, tandem cognito periculo ejus, amici ad eum desiliunt, ex quibus multi cæsi: prælumque tamdiu anceps fuit, quoad omnis exercitus, muris dejectis, in auxilium veniret. In eo prælio sagitta sub mammâ trajectis, cum sanguinis fluxu deficeret, genu posito tam diu præliatus est, donec eum, à quo vulneratus fuerat, occideret. <sup>2</sup>Curatio vulneris gravior ipso vulnere fuit.

*Oceanum  
lastrat  
praefectos  
punit.*

CAP. X. Itaque ex magnâ desperatione tandem saluti redditus, Polyperchonta cum exercitu Babyloniam mittit. Ipse, cum lectissima manu navibus conscensis, Oceani littora peragrat. Cum venisset ad urbem <sup>3</sup>Ambigeri regis, oppidani invictum ferro audientes, sagittas veneno armant: <sup>4</sup>atque ita gemino mortis vulnere, hostem à muris summoventes, plurimos interficiunt. Cum inter multos vulneratus etiam Ptolemæus esset, moriturusque jamjam videretur, per quietem regi monstrata in remedia veneni herba est, quâ in potu acceptâ, statim periculo liberatus est, majorque pars exercitus hoc remedio servata. Expugnata deinde urbe, reversus in naves <sup>b</sup>Oceano libamenta dedit, pros-

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Multos occidunt averientes hostem à muris, telis venenatis, in quibus vis erat mortis geminae.

<sup>b</sup> Obluit sacrificia Neptuno deo Oceani.

#### NOTÆ.

1 *Ad urbem eorum.*] Rem paulò aliter narrat Arrianus. Urbe relicta, in arcem se receperant Oxydracæ; quare Alexander, ubi ad arcem ventum est, ipse uni militum ereptas scalas muro applicat, primusque conscendit. Sed dum illi celerius Argyraspides succurrere student; fractis nimio pondere scalis, in terram corruunt. Alexander interea in arcem desiliit, ubi comitibus, quos habebat, occisis, grave in pectore accepit, vulnus, quo in scutum collapsus, in hostium venisset po-

testatem, nisi Macedones patefacti, quam quisque potuit, viâ, regem exanimem, fugatis Barbaris, in castra scuto retulissent.

2 *Curatio vulneris, &c.*] Cum spiculum pectori infixum humatum esset, Critobulus hortante Alexandro, patefacto latius vulnere, illud avulsit; unde tanta vis sanguinis manavit, ut pro mortuo habitus aliquandiu fuerit.

3 *Ambigeri regis.*] Arrian. Ambisaram, Sambum Diodor. Ambyram Oros. vocat.

perum in patriam reditum precatus: <sup>a</sup>ac veluti curru circa metam acto, positis imperii terminis, quatenus aut terrarum solitudines prodire passæ sunt, aut mare navigabile fuit, secundo æstu ostio fluminis Indi invehitur. Ibi in monumenta rerum à se gestarum, urbem <sup>1</sup>Barcem condidit; arasque statuit, relicto ex numero amicorum littoralibus Indis præfecto. Inde iter terrestre facturus, cum arida loca medii itineris dicerentur, puteos opportunis locis fieri præcipit, quibus ingenti dulci aquâ inventâ, Babyloniam redit. <sup>2</sup>Ibi multæ devictæ gentes præfectos suos accusaverunt; quos, sine respectu amicitiae, Alexander in conspectu legatorum <sup>3</sup>necari iussit. Filiam post hæc Darii regis, <sup>4</sup>Statiram in matrimonium recepit: sed et optimatibus Macedonum lectas ex omnibus gentibus nobilissimas virgines tradidit, ut communi facto crimen regis lavaretur.

CAP. XI. Hinc ad concionem exercitum vocat; et promittit, se æs alienum omnium propriâ impempsâ soluturum, ut prædam <sup>Illius liberalitas, et severitas.</sup> præmiâque integra domos ferant. <sup>b</sup>Insignis hæc munificentiâ non summâ tantum, verum etiam titulo muneris fuit, nec à debitoribus magis quam à creditoribus gratius excepta: quoniam utrisque exactio pariter ac solutio difficilis erat, xx millia talentum in hos sumptus expensa. Dimissis veteranis, exercitum junioribus supplet. Sed retenti, veteranorum discessum ægrè ferentes, <sup>5</sup>missionem et ipsi flagitabant: nec annos, sed stipendia sua numerari jubebant: pariter in militiam lectos, pariter sacramento solvi, æquum censentes: nec jam precibus, sed convitio agebant, jubentes eum solum cum patre suo Hammone inire bella, quatenus milites suos fastidiat. Contrâ ille nunc castigare milites, nunc lenibus verbis monere, ne gloriosam militiam seditionibus infusarent. Ad postremum cum verbis nihil proficeret; ad corripiendos seditionis auctores, è tribunali in concionem ar-

## INTERPRETATIO.

<p><sup>a</sup> <i>Secutus estum pelagi, ostia fluminis Indi ingreditur tanquam victor, qui currum egit circa metam, quod protulisset imperii fines eo usque quod licuit et exercitum ducere per solitudines regionem, et</i></p>	<p><i>naves agere in pelago.</i>  <sup>b</sup> <i>Summa hæc liberalitas accepta est omnibus pro munere maximo, et tam grata fuit creditoribus quam debitoribus.</i></p>
---	---

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Barcem condidit.*] Construxisse navalia referunt Arrian. et Curt. At de Barce non meminérunt.

<sup>2</sup> *Ibi multæ.*] Non Babyloniz, sed dum Babyloniam redit.

<sup>3</sup> *Necari iussit.*] Cleandrum, Sitaclum, et Agathonem Medis præpositos, à quibus occisus Parmenio fuerat Alexandri jussu.

<sup>4</sup> *Statiram.*] Alii Barsinen dicunt; Parysatim etiam, ex Occhi filiabus minimam, Susis uxorem duxit.

<sup>5</sup> *Missionem.*] Ipsi etiam infensi Alexandro veterani, quasi bello inutilis, dimitterentur.

matam inermis ipse desiliit, et nemine prohibente, XIII correptos manu suâ ipse ad supplicia duxit. <sup>a</sup>Tantam vel illis moriendi patientiam metus regis, vel huic exigendi supplicii constantiam disciplina militaris dabat.

*Sua ad  
officium re-  
vocat. He-  
phæstionis  
obitus.*

CAP. XII. Inde separatim auxilia Persarum in concione allocuitur. Laudat perpetuam illorum, tum in se, tum in pristinos reges fidem; sua in illos beneficia commemorat; ut nunquam quasi victos, sed veluti victoriæ socios habuerit; denique se in illorum, non illos in gentis suæ morem transisse: affinitatibus connubiorum victos victoribus miscuisse: Nunc quoque ait, custodiam corporis sui non Macedonibus tantum se, verum et illis crediturum. Atque ita mille ex his juvenis in numerum satellitum legit: aviliorum quoque portionem, formatam in disciplinam Macedonum, exercitui suo miscet. Quam rem ægrè Macedones tulérunt, jactantes hostes suos in officium suum à rege subjectos. Tunc universi flentes, regem adeunt, orant *supplicis suis potius saturet se, quam contumeliis.* <sup>1</sup>Quâ modestiâ obtinuérunt, ut undecim millia militum veteranorum exauctoraret. Sed et ex amicis dimissi senes, Polyperchon, Clitus, Gorgias, Polydamas, Amadas, Antigenes. Dimissis his Craterus præponitur, jussus præesse Macedonibus in Antipatri locum; Antipatrumque cum supplemento tironum in locum ejus evocat; stipendia <sup>2</sup>revertentibus, veluti militantibus data. Dum hæc aguntur, unus ex amicis ejus Ephæstion decedit, dotibus primo formæ pueritiæque, mox obsequiis regi percarus: quem <sup>3</sup>contra decus regium Alexander diu luxit: tumulumque ei XII milium talentorum fecit; eumque post mortem coli ut deum jussit.

*In morbum  
Icthaulem  
incidit.*

CAP. XIII. Ab ultimis littoribus Oceani Babyloniam revertenti nuntiatur, legationes Carthaginiensium, cæterarumq; Afri-

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Vel tamen erat metus regis, ut illi patienter morerentur, vel tam severa militaris disciplina, ut ipse ausus fuerit sumere supplicium à rebellibus.

<sup>b</sup> Immiscit suo exercitui partem Per-

sarum, aliorumque populorum qui docti erant disciplinam Macedonum.

<sup>c</sup> Precantur ut illis potius mortem inferat quam contumelias.

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> Quâ modestiâ.] Ad gratiam stabilendam publicum epulum instituit, cui novem convivarum millia adfuerunt.

<sup>2</sup> Revertentibus.] Jussit etiam, ut illi primas sedes in theatri coronati obtinerent.

<sup>3</sup> Contra decus regium.] Glaucum medicum egit in crucem: ædem Esculapii Ecbatanis evertit, tibias musicamque in castris diu compescuit, diem noctemque integram incubuit defuncto corpori, multaque alia dedit signa nimii doloris. Hæc Arrian.



cæ civitatum, sed et <sup>1</sup>Hispaniarum, Siciliæ, <sup>2</sup>Galliæ, <sup>3</sup>Sardinia, A.M. 3730. nonnullas quoque ex Italiâ ejus adventum Babylonæ opperiri. Ol. 114. 4. Ad eò universum terrarum Orbem nominis ejus terror invaserat, ut cunctæ gentes, veluti destinato sibi regi adularentur. Hæc igitur ex causâ Babyloniam festinanti, veluti conventum terrarum Orbis acturo, <sup>4</sup>quidam ex Magis prædixit ne urbem introiret, testatus hunc locum ei fatalem fore. Ob hoc omissâ Babyloniam, in <sup>5</sup>Bursiam urbem trans Euphratem, desertam olim, concessit. Ibi ab <sup>6</sup>Anaxarcho philosopho compulsus est rursum Magorum prædicta contemnere, ut falsa et incerta; et si fatis consent, ignota mortalibus: at si naturæ debeantur, immutabilia. Reversus igitur Babyloniam multis diebus otio datis, intermissum olim convivium solenniter instituit: totusque in lætitiâ effusus, <sup>7</sup>cum, diei noctem pervigilem junxisset, recedentem jam è convivio <sup>8</sup>Medius Thessalus, instauratâ commensatione, et ipsum et sodales ejus invitat. Accepto poculo, mediâ potione repente veluti telo confixus ingemuit: elatusque è convivio semianimis, tanto dolore cruciatus est, ut ferrum in remedia posceret, tactumque hominum velut vulnera indolesceret. Amici causam morbi, intemperiem ebrietatis, disseminavêrunt: re autem verâ insidiæ fuêrunt, quarum infamiam successorum potentia oppressit.

CAP. XIV. Auctor insidiarum <sup>8</sup>Antipater fuit, qui cum carissimos amicos ejus interfectos videret; Alexandrum Lyncistarum generum suum occisum: se magnis rebus in Græciâ gestis, non tam gratum apud regem, quàm invidiosum esse; à matre

INTERPRETATIO.

a Cum diem noctemque integram in convivio transegerisset.

NOTE.

1 *Hispaniarum.*] Provincia Europæ amplissima, Oceano et Mari Mediterraneo, instar peninsula, à tribus lateribus circumflua, Pyrenæis montibus à Gallis sejuncta. Nomine plurali dicitur, qui ab Ibero flumine in duas divisa partes, quarum una ceterior dicta est, ulterior altera: deinde tres habuit partes, Terraconensem, Baticam, et Lusitaniam.

2 *Galliæ.*] Omnibus ex partibus Oceano, Pyrenæis montibus, Alpibus, Rheno, et Mari Mediterraneo circumscriptur. Multiplex illius olim divisio fuit, in Togatam, Comatum, et Braccatam: Transalpinam et Cisalpinam; Narbonensem, Lugdunensem, Aquitanicam, et Belgicam, &c. Sed hoc non est hujus loci.

3 *Sardinia.*] Insula est ingens, Italiz, adjacens, inter Tyrrhenum et Belearicum mare, à Sardo Herculis filio nomen sortita.

4 *Quidam ex Magis.*] Fuerant portenta illius mortis prænuntia: Regi enim propter Babyloniam naviganti,

regium capitis ornamentum, eique alligatum diadema, ventus abripuit: quod cum palustri adhæsisset arundini, regi Seleucus retulit, quod ei portendit imperium.

5 *Bursiam.*] Alii Burbesiam, Borsippam alii legunt, quæ vera lectio est.

6 *Anaxarcho.*] Qui Alexandro familiaris fuit, à quo cum in magnificiis epulis rogaretur, quid de illo apparatu sibi videretur, tum ille Nicrocreontem intuens, *Cuncta magnifica*, inquit, *sed oportebat caput alicujus satrapæ apponi.* Postea verò Nicrocreon ex satrapæ rex factus, Anaxarchum in Cyprum deduci, et in saxo concavo inclusum ferreis contundi jussit: sed ille celebri dicto pœnam elusit: *Tunde, tunde*, inquit, *Anaxarchi vasculum: nam Anaxarchum non teris.*

7 *Medicus.*] Medius habent Plutarch. Diod. et Arrian.

8 *Antipater fuit.*] Duplex est apud Auctores de Alexandri morte sententia: alii veneno, ut Curtius et Justin,

*Antipatri  
artibus ve-  
neno extin-  
guitur.*

quoque ejus Olympiade variis se criminationibus vexatum; huc accedebant, ante paucos dies, supplicia in præfectos devictarum nationum crudeliter habita. Ex quibus rebus se quoque à Macedonia non ad societatem militiæ, sed ad pœnam evocatum arbitrabatur. Igitur ad occupandum regem, Cassandrum filium dato veneno subornat, qui cum fratribus Philippo et Jollâ ministrare regi solebat: hujus veneni tanta vis fuit, ut non ære, non ferro, non testa contineretur, nec aliter ferri nisi in ungulâ equi poterit: præmonito filio, ne alii quàm Thessalo et fratribus crederet. Hac igitur ex causâ, apud Thessalum paratum, repetitumque convivium est. Philippus et Jollas prægustare ac temperare potum regis soliti, in aquâ frigidâ venenum habuerunt, quam prægustatæ jam potioni supermisérunt.

*Alexandri  
novissima  
verba.*

CAP. XV. Quarto die Alexander indubitatam mortem sentiens, agnoscere se fatum domûs majorem suorum ait: "nam plerosque Macidarum intra trigesimum annum defunctos. Tumultuantes deinde milites, insidiis periisse regem suspicantes, ipse sedavit; eosque omnes cum prolatus in editissimum urbis locum esset, ad conspectum suum admisit, osculandamque dextram suam flentibus porrexit. Cum lacrymarent omnes, ipse non sine lacrymis tantum, verum etiam sine ullo tristioris mentis argumento fuit, ut quosdam impatientius dolentes consolatus sit: quibusdam mandata ad parentes eorum dederit: adeò, sicuti in hostem, ita et in mortem invictus animus fuit. Dimissis militibus, amicos circumstantes percontatur, videanturne similem sibi reperiuri regem? Tacentibus cunctis, tum ipse, ut hoc nesciat, ita illud scire vaticinarique se, ac penè oculis videre dixit, quantum sit in hoc certamine sanguinis fusura Macedonia; quantis cædibus, quo cruore, mortuo sibi parentatura. Ad postremum, corpus suum in Hammonis templo condi jubet. Cum deficere eum amici viderent, quærunt, quem imperii faciat hæredem? Respondit, *Dignissimum*. Tanta illi magnitudo animi fuit, ut cum Herculem filium, cum fratrem Aridæum, cum Roxanem uxorem prægnantem relinqueret; oblitus necessitudinum,

#### INTERPRÊTATIO.

a Nam plerosque, &c. *Hæc spuria videntur, nec ab Alexandro prolata. Justini sunt.*

#### NOTÆ.

alii potu nimio sublatum volunt, ut Plutarch. Arrianus, Livius, Solinus, et Athenæus. Cum enim Clearchum excepisset convivio, apud Medium obnixè rogantem, comessatum ivit: apud quem, dum in diem sequentem perpotat, febre tentatus est. Ita Plutarch. Addit Athenæus: eum Proteæ poculum, quod duos congios capiebat, præbuisse, et post eum ebibisse. Cum verò id perferre non posset, reclinatum in pulvinar; morboque correptum interiisse.

1 *In ungulâ equi.*] Ungulam mulinam Arrianus, asininam Plutarchus habet.

2 *Dignissimum.*] Volunt nonnulli sententiam Alexandri non benè à Justino expressam; nec enim voluit ut rex eligeretur qui maximè dignus imperio foret; sed prædixit regnum suum fore occupantis, fortioris scilicet. Diodorus enim habet *ἀριστος* et *ἀγιστος*, quarum vocum altera potentissimum, altera Marte præstantissimum significat. Curtius habet: *ei relinquere æ regnum, qui esset optimus.*

dignissimum nuncuparet hæredem: prorsus quasi nefas esset, viro forti alium quam virum fortem succedere, aut tanti regni opes aliis, quam probatis relinqui. Hæc voce, veluti bellicum inter amicos cecinisset, aut malum discordiæ misisset, ita omnes in emulationem consurgunt, et ambitione vulgi tacitum favorem militum quærunt. Sexto die præclusâ voce, exemptum digito annulum Perdiccæ tradidit: quæ res gliscentem amicorum dis-sensionem sedavit. Nam etsi non voce nuncupatus hæres, judicio tamen electus esse videbatur.

CAP. XVI. <sup>1</sup>Decessit Alexander, mensem unum, annos <sup>2</sup>tres *Alexandri elogium.* et triginta natus; vir supra humanam potentiam magnitudine animi præditus. Quâ nocte eum mater Olympias concepit, <sup>2</sup>Duos ve-luit dicere *visâ* per quietem est cum ingenti serpente volutari: nec decepta som-nio est. Nam profecto majus humanâ mortalitate opus utero tu-lit, quam cum Æacidarum gens ab ultimâ sæculorum memoriâ, et regna patris, fratris, mariti, ac deinceps majorum omnium il-lustraverint; nullis tamen nomine, quam filii clarior fuit. Prodi-gia magnitudinis ejus in ipso ortu nonnulla apparuere. Nam eâ die quâ natus est, duæ aquilæ totâ die præpetes supra culmen do-mûs patris ejus sedêrunt, omen duplicis imperii, Europæ Asiæ-que præferentes. Eâdem quoque die nuntium pater ejus duarum victoriarum accepit; alterius <sup>3</sup>belli Illyrici; alterius, certaminis Olympici, in quod quadrigarum currus miserat: quod omen universarum terrarum victoriam infanti portendebat. Puer acer-rimus literarum studiis eruditus fuit; exactâ pueritiâ per quin-quennium <sup>4</sup>sub Aristotele [doctore inclyto omnium philosopho-rum] crevit. Accepto deinde imperio, Regem se Terrarum om-nium ac Mundi appellari jussit: tantamque fiduciam suis militi-bus fecit, ut illo præsentem nullius hostis arma, nec inermes, timu-erint. Itaque cum nullo hostium unquam congressus est, quem non vicerit: nullam urbem obsedit, quam non expugnaverit: nullam gentem adiit, quam non calcaverit. Victus denique ad postremum est, non virtute hostili, sed insidiis suorum et fraude civili.

## INTERPRETATIO.

a Videtur legendum, et ambitione tacitâ vulgi favorem quærunt: comitate scil. et benevolentia.

## NOTÆ.

1 *Decessit.*] Alexander jam morti proximus, ad Euphratem deferri voluit; eo animo, ut in flumen demersus, sicque sublatu ex hominum oculis, certiorum apud posteros fidem faceret, se ortum è genere deorum, ad deos rediisse; quod cum Roxana impediret, ille, effusus lacrymis, *Quid tu, inquit, parte divinitatis gloriam in-vides?*

2 *Tres et triginta.*] Fallitur Justi-

nus; dicit enim natum esse ineunte Olymp. 106. mortuus vero est, ex *Ar-rian. Diod. Euseb. Joseph.* prætoræ Agesiâ, ineunte Olymp. 114. Cum ergo octo tantum Olympiadas vivendo ex-pleverit, 32 non 36 annos vixit.

3 *Belli Illyrici.*] Illyrios vicerat Parmenio.

4 *Sub Aristotele.*] Plutarchus Alex-andri præceptores vocat Leonidam et Lysimachum Acarnanum.

## LIBER XIII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Luctus post Alexandri Magni excessum: Macedonum ingratitudo: ducum ambitio, militumque avaritia.*
2. *De Alexandri successore, ducum exercitus sententiæ pugnantes.*
3. *Perdiccæ sententiæ reclamant pedites: unde tumultus et seditio, cui Perdicca prudenter medetur.*
4. *Aridæo rege designato, Perdicca, et alii duces, seu principes; provincias dividunt.*
5. *Bellum pro Græciæ libertate ab Atheniensibus et Ætolis reparatum. Demosthenis pro patriâ labores. Antipatri obsidio et liberatio.*
6. *Perdicca Cappadoces prælio fatigat. Bellum inter Antigonum et Perdiccam. Ptolemæi salers industria.*
7. *Ptolemæus bellum parat in Perdiccam. Eumenis res fortiter et feliciter gestæ.*

## CAPUT I.

*Luctus post Alexandri Magni mortem. Macedonum ingratitudo. A.M. 3730. Ol. 114. 1. barbaræ gentes paulò antè ab eo devictæ, non ut hostem, sed ut parentem luxêrunt. Mater quoque Darii regis, quam*

EXSTINCTO in ipso ætatis ac victoriarum flore Alexandro Magno, triste apud omnes, totâ Babylone <sup>1</sup>silentium fuit. Sed nec devictæ gentes fidem nuntio habuêrunt, quod ut invictum regem, ita immortalẽ esse crediderant; recordantes, quoties præsentĩ morte eruptus esset: <sup>a</sup>quam sæpè pro amisso, repenti se non sospitem tantum suis, verum etiam victorem obtulisset. <sup>b</sup>Ut verò mortis ejus fides adfuit, omnes barbaræ gentes paulò antè ab eo devictæ, non ut hostem, sed ut parentem luxêrunt. Mater quoque Darii regis, <sup>c</sup>quam

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Quam sæpè rediisset ad suos non tantum salvus sed, etiam victor, cum mortuus putaretur.

<sup>b</sup> Postquam fama de ejus morte dissipata est.

<sup>c</sup> Que non doluerat ad hoc tempus supervivisse filio suo Dario occiso, quia victor Alexander benignè eam habuit, licet à regia dignitate redactam in captivitatem.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Silentium fuit.] Alexandri mortem amicorum comploratio primùm excepit: deinde luctus universam pervasit

urbem nobilibus pueris ejus custodiæ assuetis furentium more Babylone tota excurrentibus.

amisso filio, à fastigio tantæ majestatis in captivitatem redactam, indulgentiâ victoris, in eam diem vitæ non pœnituerat, auditâ morte Alexandri, mortem sibi ipsâ conscivit; non quòd hostem filio præferret; sed quòd pietatem filii in eo, quem ut hostem timuerat, experta esset. <sup>1</sup>Contra, Macedones, non ut civem ac tantæ majestatis regem, verùm ut hostem amissum, gaudebant: severitatem nimiam et assidua belli pericula execrantes. Huc accedebat, quòd principes regnum et imperia, vulgus militum thesauros et grande pondus auri, velut inopinatam prædam, spectabant: illi successionem regni, hi opum ac divitiarum hære-<sup>†</sup> Alii, spe-  
ditatem cogitantes. Erant enim in thesauris <sup>2</sup>quingenta mil-<sup>rabant.</sup>  
lia\* talentum, et in annuo vectigali [tributo], <sup>3</sup>tricensa millia. <sup>\* Monete</sup>  
Sed nec amici Alexandri frustra regnum spectabant: nam ejus <sup>nostra</sup>  
virtutis ac venerationis erant, ut singulos reges putares. Quippe <sup>Brit. circi-</sup>  
ea formæ pulchritudo, et proceritas corporis, et virium ac sapi-<sup>ter Millio-</sup>  
entia magnitudo in omnibus fuit, ut qui eos ignoraret, non ex-<sup>nes deum.</sup>  
unâ gente, sed ex toto terrarum Orbe electos judicaret. Neque enim unquam antè Macedonia, vel ulla gens alia, tam clarorum virorum proventu floruit: quos primò Philippus, mox Alexander tantâ cura legerat, ut non tam ad societatem belli, quàm in successionem regni, electi viderentur. Quis igitur miretur, talibus ministris, Orbem terrarum victum, cùm exercitus Macedonum tot, non ducibus, sed regibus regeretur? qui nunquam sibi reperissent pares, si non inter se concurrissent: multosque Macedonia pro uno Alexandros habuisset, nisi fortuna eos æmulatione virtutis in perniciem mutuam armasset.

CAP. II. Cæterum, occiso Alexandro, non, ut læti, ita et se-<sup>De illius</sup>  
curi fuere, omnibus unum locum competentibus: nec minùs <sup>successore</sup>  
milites invicem se timebant, quorum et libertas solutior et favor <sup>diversæ du-</sup>  
incertus erat. Inter ipsos verò æqualitas discordiam augebat, <sup>cum senten-</sup>  
nemine tantùm cæteros excedente, ut ei aliquis se summitteret. <sup>tia.</sup>  
Armati itaque in regiam coeunt, ad formandum rerum præsen-<sup>† Cupienti-</sup>  
tium statum. Perdicca censet <sup>bus alii.</sup> <sup>4</sup>Roxanes expectari partum, quæ

## INTERPRETATIO.

a Cæterum mortuo Alexandro, non tam securi fuerunt, quàm læti, quia omnes appetebant regiam dignitatem, et singuli non minus metuebant milites, quàm alios duces.

## NOTÆ.

1 Contra Macedones.] Affirmat tamen Curtius, eos regis interitum multo luctu persecutos esse. Versa via expunximus.

2 Quingenta millia.] Nostrâ numerandi ratione, fuerunt milliones triginta.

3 Tricensa millia.] Budæus legit, 30, quæ constituunt milliones octo decim.

4 Roxanes expectari.] Diversæ fuerunt de rege eligendo ducum sententia: Nearchus classis præfectus non Roxanis partum expectandum, sed Barsinæ filium coronandum censuit. Utrumque Ptolemæus respuit, indignum ratus victores servire captivarum filiiis. Aristonius verò Perdiccam pro rege habendum, quippe cui moriens

exacto mense octavo matura jam ex Alexandro erat; et, si puerum peperisset, hunc dari successorem patri. Meleager negat differendo in partus dubios consilia; nec expectandum dum reges nascerentur, cum jam genitis uti liceret: seu puer illis placeat, esse Pergami filium Alexandri, natum ex Barsine, nomine Herculem: seu mallet juvenem; esse in castris fratrem Alexandri Aridæum, comem, et cunctis non suo tantum, verum et patris Philippi, nomine acceptissimum. Cæterum Roxanen esse originis Persicæ; nec esse fas, ut Macedonibus ex sanguine eorum, quorum regna deleverint, reges constituentur: quod nec ipsum Alexandrum voluisse dicit: denique morientem nullum de eo mentionem habuisse. Pto-

*2 Invaletudinem, quæ vox Ciceronis est.*

lemæus recusabat regem Aridæum, <sup>a</sup>non propter maternas modò sordes, quod ex Larissæo <sup>1</sup>scorto nasceretur; sed etiam propter <sup>2</sup>valetudinem majorem, quam patiebatur; ne ille nomen regis; aliud imperium teneret: <sup>3</sup>melius esse ex his legi, qui pro virtute regi suo proximi fuerint, qui provincias regant, quibus bella mandentur, quam sub personâ regis indignorum subijciantur imperio. Vicit Perdiccæ sententia, consensu universorum. Placuit itaque <sup>3</sup>Roxanes expectari partum; et, si puer natus fuisset, tutores Leonatum, Perdiccam, Crateron, et Antipatrum constituunt, confestimque in tutorum obsequia jurant.

*Militum seditio, cui Perdiccæ medetur.*

CAP. III. Cùm equites quoque idem fecissent, pedites indignati, nullas sibi consiliorum partes relictas, Aridæum, Alexandri fratrem, regem appellant, satellitesque illi ex turbâ suâ legunt, et nomine Philippi patris vocari jubent. Quæ cum nuntiata equitibus essent, legatos ad mitigandum eorum animos, duos ex proceribus, Attalum et Meleagrum mittunt, qui potentiam ex vulgi adulatione quærentes, omissâ legatione, militibus con-

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Non modò propter infamiam illius matris: (nam natus erat ex scorto Larissæo:) sed etiam ob morbum comitalem quo laborabat.

<sup>b</sup> Satiùs est aliquos eligi ex illis qui

fortitudine Alexandro ferè pares fuerint, ut et regant provincias, gerant et bella, quàm parere indignis hominibus, qui, freti potestate regis inepti, omnia subversuri sint.

#### NOTÆ.

Alexander anulum tradidisset. Illi assenserunt omnes: sed, dum Perdiccæ pudorem inter et cupiditatem hæret dubius; Meleager animos omnium ab ipso vehementi oratione avertit: jamque ingens militum globus stipabat Meleagrum, cùm Macedo quidam Aridæo regnum deberi clamat; in quem ubi concio consensit, Meleager, Perdiccæ infensus, adducit in regiam Aridæum, et regem à militibus salutari curat. Hæc multis Curtius.

<sup>1</sup> Scorto.] Philinna dicebatur, quam Ptolemæus apud Athenæum saltatricem vocat.

<sup>2</sup> Valetudinem.] Morbum comitalem, quem Herculeum et sacrum appellant: Aridæus enim mentis erat impositus, pharmaco, ut ferebatur, ab Olympiade propinato. Ita Plut.

<sup>3</sup> Roxanis.] Quæ Oxiatris erat filia, Barsinem vero Daril, ut ait Arrianus; non Pharnabazi, ut Porphyrius; nec Artabazi, ut Plutarchus voluit.

sentiant. Statim et seditio crevit, ubi caput et consilium habere cœpit. Tunc ad delendum equitatum cuncti armati in regiam irrumpunt: quo cognito, equites trepidi ab urbe discedunt, castrique positæ, et ipsi pedites terrere cœperunt. Sed neque procerum inter se odia cessabant. Attalus ad interficiendum Perdiccam, ducem partis alterius, mittit: <sup>a</sup>ad quem armatum, et ultrò vocantem, cùm accedere percussores ausi non fuissent; tanta constantia Perdiccæ fuit, ut ultrò ad pedites veniret, et in concionem vocatos edoceret, quod facinus molirentur? *Respicerent contra quos arma sumpsissent; non illos Persas, sed Macedonas; non hostes, sed cives esse; plerosque etiam cognatos eorum, certè commilitones, eorundem castrorum ac periculorum socios; edituros deinde egregium hostibus suis spectaculum, ut quorum armis victos se doleant, eorum mutuis cædibus gaudeant, parentaturosque sanguine suo manibus hostium à se intersectorum.*

CAP. IV. Hæc cum pro singulari facundiâ suâ Perdicca perorârasset, ad eò movit pedites, ut probato consilio ejus, dux ab omnibus legeretur. Tum equites, in concordiam revocati, in Aridæum regem consentiunt. Servata est portio regni Alexandri filio, si natus esset. Hæc agebant, posito in medio corpore Alexandri, ut majestas ejus testis decretorum esset. His ita compositis, Macedoniæ et Græciæ Antipater præponitur: regiæ pecuniæ custodia Cratero traditur: castrorum, exercitûs, <sup>a</sup>et rerum cura Meleagro et Perdiccæ assignatur: jubeturque Aridæus rex, corpus Alexandri in Hammonis templum deducere. Tunc Perdicca, infensus seditionis auctoribus, repente ignaro collegâ, <sup>b</sup>lustrationem castrorum, propter mortem regis, in posterum edicit. Postquam armatum exercitum in campo constituit, consentientibus universis, evocatos, dum transit, de singulis <sup>c</sup>manipulis sediciosos, supplicio tradi <sup>d</sup>occultè jubet. Reversus inde, <sup>e</sup>inter principes provincias dividit, <sup>f</sup>simul ut et removeret æmulos,

*Aridæo Rege designato, duces Provincias dividunt. \* Castrorum rerum cura Mel. alii:*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Cum percussores non ausi fuissent accedere ad eum armatum, et illos ultrò appellantiem. <sup>b</sup> Ut removeret æmulos sue potentia, et sibi conciliaret benevolentiam eorum quibus dabat munus imperandi provinciarum.

## NOTÆ.

1 *Lustrationem.*] Lustrabantur milites carne discissâ, et ab utrâque parte projecta.

2 *Manipulis.*] More Romano loquitur apud quos manipulus 200 milites continebat. Dum pauperes essent Romani, *Manipulum*, id eò militum turbam vocabant, quod fœni manipulos alligatos perticis pro signis sequerentur. Id eò Lucanus.

*Pertica suspensas portabat longa manipulos.*

3 *Occultè jubet.*] Refert Curtius sediciosos ex singulis manipulis ab Aridæo evocatos, impellente Perdiccâ, qui in conspectu totius exercitûs, non prohibente Aridæo, eos ab equitibus conteri jussit.

4 *Inter principes.*] Decem Satrapas Curtius, Justianus tredecim, plures Diod. numerat.

et munus imperii, beneficii sui faceret. Primò <sup>1</sup>Ptolemæo Ægyptus, et Africæ <sup>2</sup>Arabixque pars sorte venit, quem ex gregario milite Alexander virtutis causâ provexerat; cui ad tradendam provinciam Cleomenes, qui Alexandriam ædificaverat, datur. Confinem huic provinciæ Syriam Laomedon Mitylenæus, Ciliciam Philotas, Phyllo Illyrios accipiunt. Mediæ majori <sup>3</sup>Acropates, minori socer. Perdiccæ præponitur. <sup>4</sup>Susiana gens Cyno, <sup>5</sup>Phrygia major Antigono, Philippi filio, assignatur. <sup>6</sup>Lyciam et <sup>7</sup>Pamphyliam Nearchus, <sup>8</sup>Cariam Cassander, Lydiam Menander sortiuntur. Leonato minor Phrygia evenit: <sup>9</sup>Tracia et regiones Pontici maris. Lysimacho; Cappadocia cum <sup>10</sup>Paphlagoniâ Eumeni data. Summus castrorum tribunatus Seleuco Antiochi filio cessit. Stipatoribus regis satellitibusque Cassander filius Antipatri præficitur. In Bactrianâ ulteriore, et Indiæ regionibus, priores præfecti rententi. Terras \*inter amnes, <sup>11</sup>Hydaspem et <sup>12</sup>Indum Traxiles habebat. In colonias in Indis conditas, Pithon, Agenoris filius, mittitur. Parapamisios, et fines Caucasi montis, Extarches accepit. <sup>13</sup>Aracossii <sup>14</sup>Gedrosique Sibirto traduntur: Drancæ et Arei Stasanori. Bactrianos Amyntas sortitur Sogdianos Scythæus, Niçanor Parthos, Philippus Hyrcanos, Phrafernes Armenios, Tleptolemus Persas, Peucestes Babylonios,

\* *Sedes*  
conj. Græv.

## NOTE.

1 *Ptolemæo.*] Non gregarius fuit miles, ut ait Justinus; sed Philippi ex Arsinoë concubinâ filius, quæ ex Philippo gravis in uxorem tradita est Lago, à quo Ptolemæus Lagi dictus est.

2 *Arabie.*] Terminos habuit Syriam, Euphratem, sinum Persicum, et Arabicum: tres in partes dividitur; Petram, Desertam, et Felicem.

3 *Acropates.*] Atropates vocatur ab Arriano: ab eo Mediæ pars Atropatia dicta est, ex *Strabone*.

4 *Susiana gens.*] Quæ Assyriam inter, Persidem, et Mediam habitabant, *Susistum*.

5 *Phrygia major.*] Phrygia duplex fuit Major, seu Salutaris, quæ Bithyniâ, Galatiâ, Pamphyliâ, et Lydiâ clauditur. Minor, quæ Hellespontica dicta est, quia ad Hellespontum usque pertinebat. In eâ olim Troja fuit.

6 *Lyciam.*] Phrygiâ, Pamphyliâ, Cariâ, et Mari Mediterraneo circumscribitur.

7 *Pamphyliam.*] Undique Lyciâ, Ly-

caoniâ, Pisidiâ, et Mari terminatum.

8 *Cariam.*] Quæ inter Lyciam et Ioniâ, ad Mare Carpathium seu Ægæum pertinebat.

9 *Thracia.*] Quæ Mari Ægæo, Propontide, Macedoniâ et Mysiâ inclusa, *Romelia*.

10 *Paphlagoniâ.*] Quæ à Galatiâ ad Pontum Euxinum, inter Bithyniam et Cappadociam, extenditur.

11 *Hydaspem.*] Fluvius Asiæ geminus est hujus nominis: alter, in Susianâ regione, prope Susam, fluit: alter, de quo hic agitur, apud Nysam in Indum illabitur.

12 *Indum.*] Fluvium Indiæ maximum, qui ex Paropamisso monte oriens, ubi magnam Indiæ partem alluit, in Oceanum quibus ostiis se exonerat.

13 *Aracossii.*] Qui ad ripam Indi fluminis habitabant, *Candaar*. Alii melius legunt *Arachosii* ex Diod.

14 *Gedrosi.*] Qui partem Persidiæ inter Caramaniam, Aracosiam et Oceanum incolabant.



Ionios, Archos <sup>1</sup>Pelasgos, Arcesilaus <sup>2</sup>Mesopotamiam, <sup>3</sup>Cùm hæc divisio, veluti fatale munus, singulis contigisset, ita magna incrementorum materia plurimis fuit. Siquidem non magno post tempore, quasi regna, non præfecturas divisissent: sic reges ex præfectis facti, magnas opes non sibi tantum paraverunt, verum etiam posteris reliquerunt.

CAP. V. Dum hæc in Oriente aguntur, in Græciâ Athenien- *Bellum d*  
ses et Ætoli bellum, quod jam vivo Alexandro moverant, sum- *Græcis re-*  
mis viribus instruebant. Causæ belli erant, quod <sup>3</sup>reversus ab In- *novatum.*  
diâ Alexander, epistolas in Græciam scripserat, quibus omnium *Antipatri*  
civitatum exules, præter cædis damnati, restituebantur. <sup>b</sup>Quæ *obsidio et*  
recitatæ præsentē universâ Græciâ, in mercatu Olympiaco, *liberatio.*  
magnos motus fecerunt; quod plurimi, non legibus pulsi patriâ, *A.M. 3731.*  
sed per factionem principum fuerant, verentibus iisdem princi- *Ol. 114. 2.*  
pibus, ne revocati potentiores in republicâ fierent. Palam igitur *Urb. C. 430.*  
jam tunc multæ civitates libertatem bello vindicandam fremebant. *Ant. C. 321.*  
Principes tamen omnium Athenienses et Ætoli fuere. Quod cùm nuntiatum Alexandro esset, mille naves longas sociis imperari præceperat, quibus in Occidente bellum gereret; excursurusque cum validâ manu fuerat ad Athenas delendas. Igitur Athenienses, contracto xxx millium exercitu, et cc navibus, bellum cum Antipatro, cui Græcia sorte evenerat, gerunt; eumque <sup>4</sup>detrectantem prælium, et Heracleæ urbis mœnibus tuentem se, obsidione cingunt. Eodem tempore Demosthenes Atheniensis orator, <sup>c</sup>pulsus patriâ, ob crimen accepti <sup>5</sup>ab

## INTERPRETATIO.

a Cum hæc divisio obtigisset singulis quasi munus d fatis destinatum, multi sumserunt inde occasionem augendi suam potentiam.

b Quæ, lectæ coram omnibus Græciæ populi in ludis Olympicis, omnium ani-

mos commoverunt in Alexandram.

c Exulabat fortè Megaris, ejectus patriâ, quia pecuniam acceperat ab Harpalo, fugiente iram Alexandri, ut hortaretur Athenienses ad bellum gerendum Alexandro.

## NOTE.

1 *Pelasgos.*] Qui inter Thessaliam et Achajam habitabant, ex *Plinio*: omnes tamen Græci apud Poëtâs, Pelasgi dicuntur. Sed de his suprâ.

2 *Mesopotamiam.*] Quæ ex unâ parte Euphrate, Tigri ex alterâ, terminatur. Unde nomen accipit. Nunc *Diarbeck.*

3 *Reversus ab Indiâ.*] Nicanorem Stagiritim miserat ad ludos Olympicos cum literis, quibus jubebat exules suis in civitatibus recipi.

4 *Detrectantem prælium.*] Quia exiguum habebat exercitum Antipater: (rarus enim miles erat propter sup-

plementa copiarum nuper in Asiam missa) et Thessali, relicto Antipatro, se junxerant Græcis. Quare; prælio commisso victus Antipater Lamiz, quod Thessaliæ oppidum est, se inclusit: unde bellum illud Lamiacum dictum est.

5 *Ab Harpalo.*] Dum Alexander ex Indiâ victor revertitur, Harpalus thesauris Babyloniz præfectus sibi malè conscius, quod ingentem pecuniæ vim in ventris et gulæ illecebris profudisset, cum quinque talentum millibus fugit in Græciam, ut Athenienses ad bellum gerendum alliceret.

Harpalo auri, qui crudelitatem Alexandri fugerat, quò civitatem in ejusdem Alexandri bellum impelleret, fortè <sup>1</sup>Megarīs <sup>2</sup>exulabat: qui ut missum ab Atheniensibus, Hyperidem legatum cognovit, qui <sup>3</sup>Peloponneses in societatem armorum sollicitaret, sequutus cum, <sup>4</sup>Sicyona, <sup>5</sup>Argos et Corinthum, cæterasque civitates, eloquentiâ suâ Atheniensibus junxit. Ob quod factum, missâ ab Atheniensibus obviâ nâve, <sup>6</sup>ab exilio revocatur. Interim in obsidione Antipatri, Leosthenes, dux Atheniensium, <sup>7</sup>telo è muris in transeuntem jacto, occiditur. Quæ res tantum animorum Antipatro dedit, ut etiam vallum rescindere auderet. Auxilium deinde à Leonato per legatos petit: qui cum venire cum exercitu nuntiatus esset, obvii ei Athenienses cum instructis copiis fuere, ibique <sup>8</sup>equestri prælio gravi vulnere ictus extinguitur. Antipater, tametsi auxilia sua videret victa, morte tamen Leonati lætatus est: quippe et æmulum sublatum, et vires ejus accessisse sibi gratulabatur. <sup>9</sup>Statim igitur exercitu ejus recepto, cum par hostibus etiam prælio videretur, solutus obsidione, in Macedoniam concessit. Græcorum quoque copiæ, finibus Græciæ hoste pulso, in urbes dilapsæ.

CAP. VI. Interea Perdicca, bello <sup>9</sup>Ariarathi, regi Cappado-

#### INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> a Paulò post acceptis Leonati copiis, cum videretur par hostibus etiam ad prælium inmundum.

#### NOTE.)

1 *Megarīs.*] Urbs media inter Athenas et Corinthum, non procul ab Eleusi.

2 *Exulabat.*] Primum Atheniensibus auctor fuerat Demosthenes, ut abigerent Harpalum: sed paulò post, dum numeratur illius pecunia, calicis aurei desiderium præ se tulit; quem nocte sequenti, cum 20 talentis, ad eum misit Harpalus: tum illi favere cepit Demosthenes: quod ubi populo et Arcopago innotuit, et 50 talentis damnatur, et in vincula conjicitur: sed ob valetudinem ferendo carceri cum impar esset, aliis faventibus, dissimulantibus aliis, fugâ sibi consuluit, et Megaris substitit.

3 *Peloponneses.*] Qui habitabant in Peloponnesi peninsulâ Græciæ maximâ, à Corintho extensâ ad Tænarium promontorium. Octo partes continebat, Achaïam propriè dictam, Arcadiam, Argiam, Corinthiam, Elidem, Laconiam, Messeniam, et Sicyoniam. Nunc dicitur *Morea*.

4 *Sicyona.*] Urbem Peloponnesi, Sicyoniæ regis caput, inter Corinthum et Elidem.

5 *Argos.*] Triplex fuit. 1. Peloponnesiacum, Argiæ regionis caput, non procul a Corintho. 2. Amphiloichium, in Epiro, inter Ambracium sinum et Acheloum fluvium. 3. Pelasgicum in Thessaliâ Larissæ proximum. Dictum etiam Argos Hippium, ab equis, qui generosi ibi nascerentur.

6 *Ab exilio.*] Missâ in Eginam ad eum triremi, ex Pirezo, in urbem ab universâ civitate ad portas effusâ exceptus est.

7 *Telo è muris.*] Dum Leosthenes conatur opem ferre suis, saxo in capite ictus corruit, eique Antiphilus sufficitur.

8 *Equestri prælio.*] Thessalorum equitum virtute victus et occisus est Leonatus.

9 *Ariarathi.*] Quæ hic de Cappadocibus refert Justinus, de Isauriis narrat pluribus Diodorus.

cum, illato, prælioque victor, nihil præmii præter vulnera et pericula retulit. Quippe hostes ab acie in urbem recepti, occisis, conjugibus et liberis, domos quisque suas cum omnibus copiis incendērunt. Eodem congestis etiā servitiis, semetipsos præcipitant, ut nihil hostis victor suarum rerum, præter incendii spectaculo frueretur: <sup>a</sup>Inde, ut viribus auctoritatem regiam acquireret, ad nuptias Cleopatrz, sororis Alexandri Magni, et <sup>b</sup>alterius Alexandri quondam uxoris, non aspernante Olympiade, matre ejus, intendit: sed primū Antipatrum, sub affinitatis obtentu, capere cupiebat. Itaque fingit se in matrimonium filiam ejus petere, quō facilius ab eo supplementum tironum ex Macedonia obtineret. Quem dolum <sup>c</sup>præsentiēte Antipatro, dum duas eodem tempore uxores quærit, neutram obtinuit. Post hæc bellum inter Antigonum et Perdiccam oritur. Antigono Craterus et Antipater auxilium ferebant; qui, <sup>d</sup>factā cum Atheniensibus pace, Polyperchonta Græciæ et Macedoniae præponunt. <sup>e</sup>Perdicca, alienatis rebus, Aridæum et Alexandri Magni filium, in Cappadociā, quorum cura illi mandata fuerat, de summa belli in consilium adhibet. Quibusdam placebat bellum in Macedoniam transferri, ad ipsum fontem et caput regni, ubi et Olympias esset, mater Alexandri, non mediocre momentum partium, et civium favor, propter Alexandri Philippique nomina: sed in rem visum est ab Ægypto incipere, ne, in Macedoniam profectis, Asia à Ptolemæo occuparetur. Eumeni, præter provincias quas acceperat, Paphlagonia, et Caria, et Lycia, et Phrygia adjiciuntur. Ibi Craterum et Antipatrum opperiri jubetur: adjutores ei dantur cum exercitibus frater Perdiccæ Alcetas, et Neoptolemus: Clito cura classis traditur: Cilicia, Philotæ adempta, Philoxeno datur: ipse Perdicca Ægyptum

*Perdicca  
Cappado-  
ces vincit.  
Bellum in-  
ter Anti-  
gonum et  
Perdic-  
cam.*

### (INTERPRETATIO)

<sup>a</sup> Deinde, ut sibi jam viribus potenti compararet auctoritatem regiam, voluit uxorem ducere Cleopatram, sororem Alexandri Magni.  
<sup>b</sup> Perdicca, qui tunc erat in Cappadociā, animis ad bellum accensis, adhibuit in consilium de bello gerendo Aridæum, et Alexandri Magni filium, qui ipsius curæ commissi erant.  
<sup>c</sup> Quæ afferret parti, cui faveret magnam potestatem et favorem populorum, ob memoriam Philippi mariti, et Alexandri filii.

### (NOTÆ)

1 Alterius Alexandri.] Molossi Epiri regis, qui in Italiā perit.

2 Præsentiēte.] Perdiccæ consilia Antipatro detecta sunt per Antigonum, qui à Perdiccā insidiis appetitus, clam cum Demetrio filio ex Asiā ad eum confugerat.

3 Factā cum Atheniensibus, &c.]

Dum hæc aguntur, Græci navali prælio his victi sunt à Clito Macedoniae classis præfecto: quare coacti sunt se, suæque Antipatro permittere, qui benigne usus victoriā, pacem illis concessit.

cum ingenti exercitu petit. <sup>a</sup>Sic Macedonia, in duas partes discurrentibus ducibus, in sua viscera armatur: ferrumque ab hostili bello in civilem sanguinem vertit, exemplo furentium, manus ac membra sua, ipsa cæsura. Sed Ptolemæus in Ægypto, solerti industriâ magnas opes parabat; quippe et Ægyptios insigni moderatione in favorem sui sollicitaverat: et reges finitimos beneficiis obsequiisque devinxerat: terminos quoque imperii, acquisitâ <sup>1</sup>Cyrene urbe, ampliaverat; factusque jam tantus erat, ut non tam timeret, quàm timendus ipse hostibus esset.

Origo orbis Cyrenes.

CAP. VII. Cyrene autem condita fuit <sup>2</sup>ab Aristæo, <sup>b</sup>cui nomen <sup>3</sup>Battu, propter linguæ obligationem fuit. Hujus pater Grinus, rex <sup>4</sup>Theræ insulæ, cùm ad oraculum Delphos, propter dedecus adolescentis filii nondum loquentis, deum deprecaturus venisset, responsum accepit, quo jubebatur filius ejus Battus, *Africam petere, et urbem Cyrenem condere, usum linguæ ibi accepturus.* <sup>c</sup>Cum responsum ludibrio simile videretur, propter solitudinem Theræ insulæ, ex quâ coloni ad urbem condendam in Africam tam vastæ regionis proficisci jubebantur, res omissa est. Interjecto deinde tempore, velut contumaces, pestilentia deo parère compelluntur; quorum tam insignis paucitas fuit, ut vix unam navem complerent. Cùm venissent in Africam, pulsus accolis, <sup>5</sup>montem Cyran, et propter amœnitatem loci, et propter fontium ubertatem occupavère. Ibi Battus, dux eorum, linguæ nodis, solutis, loqui primum cœpit: <sup>d</sup>quæ res animos eorum, ex promissis dei jam parte perceptâ, in reliquam spem condendæ urbis accendit, Positis igitur castris, opinionem veteris fabulæ accipiunt, Cyrenem, eximie pulchritudinis virginem, à Thessaliæ monte <sup>6</sup>Pelio ab Apolline raptam, perlatamque

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Sic Macedonia bellum in se ipsam gerit, principibus divisis in duas partes, et vertit arma in proprios cives post bellum in barbaros gestum, quasi sibi vellet more furentium abscindere manus et membra.

<sup>b</sup> Qui Battus nominatus est, ob linguam ligatum et impeditam.

<sup>c</sup> Cùm responsum oraculi contemnere-tur, quia insula Theramenes vacua erat ab incolis.

<sup>d</sup> Quod inflammavit eorum animos ad extruendam urbem, quia deus jam perfecerat partem promissorum.

#### NOTÆ.

1 *Cyrene urbe.*] Nunc in regno Barcâ versûs Syrtim magnam, Cyrenaiçæ regionis urbs primaria, inter Barcem et Ammonis templum.

2 *Ab Aristæo.*] At Callimacho vocatur Aristoteles.

3 *Battu.*] Blæsum significat. Libyes regem Battum suâ linguâ appellant.

4 *Theræ.*] Est Ægei maris insula

Spartanorum colonia, quæ ut primum ex undis enata est, Callisto dicta est, deinde Thera.

5 *Montem Cyran.*] A quo urbe Cyrene, potius quàm à virgine, nomen inditum est.

6 *Pelio.*] Mons est Thessaliæ, in sinum Pelagicum incumbens; gigantum fabulis notissimus.

in ejusdem montis juga, cujus collem occupaverant, à Deo repletam, <sup>1</sup>quatuor pueros peperisse, Nomium, Aristæum, Authocum, Argæum : missos <sup>2</sup>à patre Hypseo, rege Thessaliæ, qui perquirent virginem, loci amœnitatem captos in iisdem terris cum virgine resedisse. Ex his pueris tres adultos in Thessaliam reversos, avita regna recepisse. Aristæum in Arcadiâ latè regnâsse, <sup>3</sup>eumque primùm et apium et mellis usum, et lactis ad coagula hominibus tradidisse, <sup>4</sup>solstitialesque ortus sideris primum invenisse. Quibus auditis, Battus virginis nomine, ex responsis agnito Cyrenem condidit.

CAP. VIII. Igitur Ptolemæus hujus urbis auctus viribus *Ptolemæus bellum in adventum Perdiccæ parabat.* Sed Perdiccæ plus odium arrogantis, quàm vires hostium nocebant; quam exosi etiam socii ad Antipatrum gregatim profugiebant. <sup>5</sup>Neoptolemus quoque in auxilium Eumeni relictus, non solùm transfugere, *Perdiccæ parat. Eumenis res fortiter gesta.* verùm etiam prodere partium exercitum voluit. Quam rem cum præsensisset Eumenes, cum proditore decernere prælio *A.M. 3732. Ol. 114. 3. Urb. C. 431.* necesse habuit. Victus Neoptolemus ad Antipatrum et Polyperchonta <sup>6</sup>profugit; bisque persuadet, <sup>7</sup>ut continuatis <sup>8</sup>mansionibus, læto ex victoriâ et securo fugâ suâ, Eumeni superveniant. Sed res Eumenem non latuit: itaque insidiæ in insidiatores versæ: et qui securum aggressuros se putabant, securis in itinere, et pervigilio noctis fatigatis, <sup>9</sup>occursum est. In eo prælio

## INTERPRETATIO.

a *Ilum primum invenisse*, ad commodum hominum usum apium et mellis, et artem lac coagulandi.

b *Ut magnis itineribus pergant in Eumenem, eumque aggrediantur dum*

*latus est ob victoriam à se relatam, et securus ob fugam suam.*

c *Aggressus est eos in mediâ nocte securos et defessos ob laborem in itinere toleratum.*

## NOTÆ.

1 *Quatuor pueros.*] Cyrene tamen, ut Pindaro et Diodoro placet, unicum filium suscepit, qui Nomius et Agrius cognominatus est, quod venationi et pascendo pecori addictus esset. Nam pastor Græcè *ποις* et vepator *αγρως* dicitur.

2 *À patre Speo.*] Hypseum vocat Diodorus.

3 *Solstitiales.*] Non invenit solstitia Aristæus; sed ortus Sirii seu Caniculæ; populosque docuit ei sacrificare; quare dicendum *solstitiales ortus sideris*, id est, *Sirii*, qui paulò post solstitia oritur: veteres enim solstitium non pro puncto ipso, quo committitur, sed pro toto mense sumpsérunt. Aristæum Virgilius, ob mellis reperi- tum usum, versibus suis celebravit.

4 *Neoptolemus*] Indignum ratus suâ

dignitate subesse Eumeni, qui Philippo et Alexandro à secretis fuerat, dum ipse et armigerorum princeps esset, et unus ex primariis ducibus: quare sæpè dictitabat Alexandrum sequutum se cum clypeo et hastâ, Eumenem verò cum stylo, et tabellis. *Ita Plutarch.*

5 *Profugit.*] Dum fugere cogitat, Eumenes eum aggressus, omnes ferè illius copias delevit.

6 *Mansionibus.*] Id est, habitationibus, ad quas viatores noctis interruptu se recipiunt.

7 *Occursum est.*] Cum metueret, ne Craterus copiis acceptissimas ad se alliceret milites, persuasit suis solum adesse Neoptolemum, Crateroque Persas et Phœnices opposuit.

<sup>1</sup>Polyperchon occiditur. <sup>2</sup>Neoptolemus quoque cum Eumene congressus, diu mutuis vulneribus acceptis colluctatus est; in summâ victus occumbit. Victor igitur duobus præliis continuis Eumenes, afflictâs partes transitione sociorum paululum sustentavit. Ad postremum tamen, <sup>3</sup>Perdicca occiso, <sup>4</sup>ab exercitu hostis cum Pythone, et Illyrio, et Alcetâ fratre Perdiccæ, appellatur: <sup>5</sup>bellumque adversus eos Antigono decernitur.

## INTERPRETATIO.

a Jubetur Antigonus contra illos bellum gerere.

## NOTÆ.

1 *Polyperchon.*] Longè fallitur Justinus: Polyperchon enim Macedoniæ fuerat præpositus, et Neoptolemo diu supervixit; ut postea dicemus. Sed legendum *Craterus*, quem hoc in prælio excussum ex equo, ab equitibus conculcatum refert Diodorus, licet Plutarchus eum à Gorgiâ, Eumenis duce, servatum malit.

2 *Neoptolemus quoque.*] Dum strictis gladiis occurrunt sibi, remissis habentis, sibi manus injiciunt, detrahunt cassides, loricas divellunt ex humeris; interea, equis simul subterfugientibus, in terram delapsiprehendunt alter alterum colluctanturque: sed Eumenes prius assurgenti poplitem succidit Neoptolemo, qui tamen alte-

ro innixus genu, strenuè dimicans, tandem secundum collum percussus, concidit: Eumenesque licet ipse graviter vulneratus, victor evasit. Ita Plutarch.

3 *Perdicca.*] Cum oppida duo, non procul à Pelusio, frustrâ oppugnasset, et duo suorum millia, dum Nilum trajicit, amisisset; efferati in eum Macedones, ducibus Pythone et Antigono quodam, ut ait Probus, noctu invadunt ejus tentorium, eumque obtruncant, et se dedunt Ptolemæo.

4 *Ab exercitu hostis.*] Et Antipater in Perdiccæ curam successerat, qui continuò cum Hercule et Alexandro, Alexandri Magni filiis, se recepit in Macedoniam.

## LIBER XIV.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Eumenis in bello adversus Antigonum prudentia et fortitudo.
2. Prælio victus obsidetur, liberatur, et Argyraspidas confugit, eosque ad suas partes pertrahit.
3. Dum Argyraspidæ Eumenis imperia contemnunt, hostium vir-tute superantur. Unde in Eumenem conjuratio.
4. Eumenis captivi ad Argyraspidas oratio, quâ petit, ut sibi inter eos mori liceat. Petitione frustratus proditorum capita devovet, et Antigono vinctus traditur.
5. Cassander, Aridæi vices gerens, Græciæ civitates opprimit, et in Macedoniam adversus Olympiadem proficiscitur.
6. Olympias fugit: obsidetur: victori Cassandro se tradit, cujus jussu interficitur.

## CAPUT I.

EUMENES, ut Perdiccam occisum, se hostem à Macedonibus judicatum, bellumque Antigono decretum cognovit; ultrò ea militibus suis indicavit, ne fama aut rem in majus extolleret, aut militum animos rerum novitate terreret; <sup>Eumenis in bello adversus Antigoni fortitudo.</sup> simul ut, quomodo circa se animati essent, cognosceret, sumpturus consilium ex motu universorum. <sup>A.M.3733. Ol. 114. 4. Urb.C.432. Ant.C.319.</sup> Constanter tamen præfatus est, si cui hæc terrori essent, habere eum discedendi potestatem. Quà voce adeò cunctos in studium partium suarum induxit, ut ultrò illum omnes hortarentur, rescissurosque se ferro decreta Macedonum affirmarent. Tunc exercitu in Ætoliam promotò, pecunias civitatibus imperat; recusantes dare, hostiliter diripit. Inde Sardes profectus est ad Cleopatram, sororem Alexandri magni, ut ejus voce centuriones principesque confirmaret, existimatos ibi majestatem regiam verti, unde soror Alexandri staret. Tanta veneratio magnitudinis Alexandri erat, ut etiam per vestigia mulierum favor sacrati ejus nominis quæreretur. Cùm reversus in castra esset, epistolæ totis castris abjectæ inveniuntur: quibus, iis, qui Eumenis caput ad Antigonum detulissent, magna præmia definiebantur. His cognitis, Eumenes vocatis ad concionem militibus, primo gratias agit, quòd nemo inventus esset, qui spem cruenti præmii fidei sacramenti anteponeret: deinde callidè subnectit, confictas hæc à se epistolas ad experiendos suorum animos esse. Caterum, salutem suam in omnium potestate esse; nec Antigonum, nec quemquam ducum sic velle vincere, ut ipse in se exemplum pessimum statuatur. Hoc facto, et in præsentem labantium animos, et in futurum providit, ut si quid simile accidisset, non se ab hoste corrumpi, sed ab duce tentari arbitrarentur. Omnes igitur operam suam certatim ad custodiam salutis ejus offerunt.

CAP. II. Cùm interim Antigonus cum exercitu supervenit, castrisque positis, posterâ die in aciem procedit. Nec Eumenes

## INTERPRETATIO.

a Ut cognosceret an milites bene circa se affecti essent, et sumeret consilium ex eorum benevolentia vel timore.

b Qui credituri erant illos habere auctoritatem regiam, quibus faveret soror

Alexandri.

c Adeò venerabantur magnitudinem Alexandri, ut eos non puderet favorem quærere mulierum, ut nomine regis pretergerentur.

## NOTÆ.

1 In Ætoliam.] Cùm in Cappadocia tunc esset Eumenes, in Ætoliam venire non potuit. Sed legendum Ætoliam, quæ pars est Armeniæ minoris, quam alii cum Ptolemæo Atulanem nominant.

2 Sardes.] Urbem Lydiæ primariam ad Pactolum, juxta montem Timolum.

3 Ad custodiam salutis.] A militibus decretum est, ut circa ipsum mille milites vicissim excubias agerent. Phutarak.

*Prælio vic-* moram prælio fecit. <sup>1</sup>Qui victus in munitum quoddam <sup>2</sup>ca-  
*stus obside-* stellum confugit: ubi, cum videret se fortunam obsidionis  
*tur, et libe-* subitum, <sup>3</sup>majorem exercitus partem dimisit, ne aut con-  
*ratus. Ar-* sensu multitudinis hosti traderetur, aut obsidio ipsa multitu-  
*gyraspidas* dine gravaretur. <sup>4</sup>Legatos deinde ad Antipatrum, quod solus  
*ad partes* par Antigoni viribus videbatur, supplices mittit: à quo cum  
*eas trahit.* auxilia Eumeni missa Antigonus didicisset, <sup>5</sup>ab obsidione re-  
 A.M.3735. cessit. Erat quidem solutus ad tempus metu mortis Eumenes:  
 Ol. 115. 1. sed nec salutis, dimisso exercitu, magna spes erat. <sup>6</sup>Omnia  
 Urb.C.434. igitur circumspectanti optimum visum est, ad Alexandri magni  
 A.M.3736. Ol. 115. 2. <sup>7</sup>Argyraspidas, invictum exercitum, et tot victoriarum præful-  
 Urb.C.435. gentem gloriâ, decurrere. Sed Argyraspides post Alexandrum  
 Ant.C.316. omnes duces fastidiebant, sordidam militiam sub aliis, post tan-  
 ti regis memoriam, existimantes. Itaque Eumenes <sup>8</sup>blandi-  
 mentis agere; suppliciter singulos alloqui, nunc *commilitones*  
*suos*, nunc *patronos* appellans, nunc *periculorum et operum Ori-*  
*entalium socios*: nunc *refugia salutis suæ, et unica præsidia*  
*commemorans*: *solos esse, quorum virtute Oriens sit domitus;*  
*solos, qui militiam Liberi, patris qui Herculis monumenta supe-*  
*rârunt: per hos Alexandrum magnum factum; per hos divinos*  
*honores, et immortalem gloriam consequutum:* orat, ut non tam  
*ducem se, quàm commilitonem recipiant, unumque ex corpore sua*  
*esse velint.* Receptus hac lege, paulatim imperium, primum  
 monendo singulos, mox quæ perperam facta erant, blande corri-  
 gendo, <sup>9</sup>usurpat: nihil in castris sine illo agi, nihil administrari  
 sine solertiâ illius poterat.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Qui victus.*] Proditione Appello-  
 nidis equitum præfecti, qui pecunia  
 corruptus ad partes Antigoni, relicto  
 Eumene dum prælium committitur,  
 cum equitatu transiit.

<sup>2</sup> *Castellum confugit.*] Noram vocat  
 Plutarchus, quod in confinio Lycao-  
 niæ et Cappadociæ ponit: Probus in  
 Phrygiâ, Strabo prope Taurum. Arx  
 erat perexigua, cujus ambitus duo  
 stadia non excederet; sed ab arte et  
 à naturâ munitissima.

<sup>3</sup> *Majorem exercitûs, &c.*] Exerci-  
 tum prius dimisisse; servatis 300  
 equitibus, peditibus verò 200, testis  
 est Plutarchus.

<sup>4</sup> *Legatos.*] Post annum elapsum  
 legatos ad Antipatrum misi, qui quoddam  
 malè haberetur ab Antigono, jussit  
 ut Eumenes liberaretur.

<sup>5</sup> *Ab obsidione.*] Audita Antipatri  
 morte, cum frustra Eumenem ad suas  
 partes per Hicetonymum amicum com-  
 munem allicere conaretur, Eumenes

cum suis abire permissus est, inscio  
 Antigono, qui graviter id tulit. *Hæc*  
*Diodorus et Plutarchus.*

<sup>6</sup> *Omnia igitur circumspectanti.*] Mul-  
 ta ibi et omittit et confundit. Justi-  
 nus: Polyperchon Macedoniæ ab An-  
 tipatro præpositus, ut Eumenem ad se  
 alliceret, cum regio exercitui in Asiâ  
 præfecit, missisque 50 talentis, cum  
 damna resarciret, scripsit ad Argy-  
 raspidum duces, ut Eumenis signa  
 sequerentur.

<sup>7</sup> *Argyraspidas.*] Horum plerique  
 annos nati erant septuaginta: nemo  
 sexagenario minor.

<sup>8</sup> *Blandimentis agere.*] Imò Argy-  
 raspidum duces, Antigones et Teu-  
 tamus Regum literis obsequuti, cum  
 amicis Eumeni occurrunt, eique om-  
 nia ultrò pollicentur.

<sup>9</sup> *Usurpat.*] Modestè usus imperio  
 in castrorum tutiore loco Alexandri  
 nomine, statuit tabernaculum, in eo-  
 que cellam, auream sceptrum, et dia-



CAP. III. <sup>1</sup>Ad postremum cum Antigonum venire cum exer- *Victi Argy-*  
citu nuntiatum esset, compellit eos in aciem descendere. Ibi, *raspides in*  
dum ducis imperia contemnunt, hostium virtute <sup>2</sup>superantur. *Eumenem*  
In eo praelio non gloriam tantum tot bellorum, cum conjugibus *conjurant.*  
et liberis, sed et præmia longâ militiâ parta, perdidērunt. Sed *A.M. 3739.*  
Eumenes, qui auctor cladis erat, nec aliam spem salutis reli- *Ol. 116. 2.*  
quam habebat, victos hortabatur. Nam et virtute eos superiores *Urb. C. 438*  
fuisse affirmabat: quippe ab his quinque millia hostium cæsa: et, *Ant. C. 313.*  
si in bello perstent, ultro hostes pacem petituros. Damna, quibus  
se victos putent, duo millia mulierum, et paucos infantes, et servi-  
tia esse, quæ melius vincendo possint reparare, quam deserendo  
victoriam. <sup>2</sup>Porro Argyraspides, neque fugam se tentaturos di-  
cunt, post damna patrimoniorum, neque bellum gesturos contra libe-  
ros suos; ultroque eum convitiis agitant, <sup>3</sup>quod se post tot annos  
emeritorum stipendiorum, redeuntis domum cum præmiis tot bello-  
rum, ab ipsa missione rursus in novam militiam, immensaque bella,  
revocaverit, et à laribus jam quodammodo suis, et ab ipso limine pa-  
triæ abductos, inanibus promissis deceiverit: nunc quoque amissis  
omnibus felicis militiæ quæstibus, ne victos quidem in misera et  
inopi senectâ quiescere sinat. <sup>3</sup>Ignaris deinde ducibus, confestim  
ad Antigonum legatos mittunt, petentes ut sua reddi jubeat. Is  
redditurum se pollicetur, si Eumenem sibi tradant. Quibus cog-  
nitis, Eumenes cum paucis <sup>4</sup>fugere tentavit: sed retractus, des-  
peratis rebus, cum concursus multitudinis factus esset, petit ut  
postremum sibi alloqui exercitum liceret.

CAP. IV. Jussus ab universis dicere, facto silentio, laxatisque *Eumenes*  
vinculis, prolatam, sicut erat catenatus, manum ostendit: *Cernitis ab Argy-*  
milites, inquit, habitum atque ornamenta ducis vestri, quæ mihi *raspides*  
*Antigono*  
*traditur.*

## INTERPRETATIO.

a Argyraspides dicunt se non arrepturos fugam, conjugibus suis captis ab hostibus.

b Quod ipsos reduxerit ad nova præ-

lia et bellum difficile, dum redirent in patriam cum præmiis quæ retulerant in tot bellis in quibus per tot annos arma gesserant.

## NOTÆ.

dema poni jussit, eoque omnes quotidie convenire, ut ibi de summis rebus consilia caperentur

1 Ad postremum.] Jam Euphrate et Tigride superato, semel Antigonum prope Gabienen vicerat.

2 Superantur.] Antigonus Eumenis impedimentis potius Peucestem Persidis præfectum cum suis in fugam vertit: sed Eumenes, certus aut mori aut vincere, equitatu ad se recepto, quinque hostium millia cædit. Ubi capta ab Antigono impedimenta audi-

vit, iterum configere statuit; sed frustra Argyraspidas hortatus est ad pugnam, qui in mulieres et liberos captos ab Antigono pugnare recusarunt.

3 Ignaris ducibus.] Testatur tamen Plutarchus Legatos à Teutane missos ad Antigonum ut impedimenta redderet.

4 Fugere tentavit.] Fraudis ignarum à multitudine oppressum, et manibus post tergum ligatis, pertractum ad hostes scribit Plutarchus.

non hostium quisquam imposuit: nam hoc etiam solatio foret. Vos me ex victore victum, vos me ex imperatore captivum fecistis; quater intra hunc annum in mea verba jurejurando obstricti estis. Sed ista omitto; neque enim miseros convitia decent: <sup>a</sup>Unum oro, si propositorum Antigoni in meo capite summa consistit, inter vos me velitis mori. Nam neque illius interest, quemadmodum aut ubi cadam; et ego fuero ignominia mortis liberatus. Hoc si impetro, solvo vos jurejurando, qui toties vos sacramento mihi devovistis. Aut si ipsos pudet roganti vim adhibere, ferrum huc date et permittite, quod vos facturos pro imperatore jurastis, imperatorem pro vobis sine religione jurisjurandi facere. Cum non obtineret, preces in iram vertit. Ad vos, ait, devota capita, respiciant dii perjuriorum vindices, talesque vobis exitus dent, quales vos ducibus vestris dedistis. Nempe vos iidem paulo antè et Perdicæ sanguine estis aspersi, et in Antipatrum eadem moliti. Ipsum denique Alexandrum, si fas fuisset eum mortali manu cadere, interempturi: quod proximum erat, seditionibus agitastis. Ultima nunc ego perfidorum victima, <sup>1</sup>has vobis diras atque inferias dico, ut inopes extorresque omne ævum in hoc castrensi exilio agatis; <sup>b</sup>devorentque vobis arma vestra, quibus plures vestros, quam hostium duces absumpsistis. Plenus deinde iræ, custodes suos præcedere ad Antigoni castra cæpit. Sequitur exercitus, prodito imperatore suo, et ipse captivus, triumphumque de seipso ad victoris sui castra ducit; <sup>c</sup>omnia auspicia regis Alexandri, et tot bellorum palmas laureasque unà secum victori tradentes: et ne quid deesset pompæ, elephantum quoque, et auxilia Orientalia subsequuntur. Tantò pulchrior hæc Antigono, quam Alexandro tot victoriæ fuêrunt; ut cum ille Orientem vicerit, hic etiam eos à quibus Oriens victus fuerat, superaverit. Igitur Antigonus domitores illos Orbis exercitui sui dividit, redditis iis quæ in victoria ceperat. <sup>d</sup>Eumenem verò, verecundia prioris amicitia, in conspectum suum venire prohibitum, assignari <sup>e</sup>custodibus præcepit.

## INTERPRETATIO.

a Unum rogo, ut permittatis me mori inter vos, si Antigonus putet se non posse, me vivo, exsequi ea quæ proposuit.

b Et pereatis armis vestris, quibus occidistis plures imperatores vestros, quam hostium duces.

c Tradentes unà secum victori Anti-

gono salutem fortunam Alexandri regis et gloriam partem in tot bellis.

d Eumenem tradidit servandam custodibus: noluit enim cum coram alloqui, quia ipsum pudebat veterem amicum cernere captivum.

## NOTÆ.

1 Has vobis diras, &c.] Quod irritum non fuit: Antigonus enim, Argyraspidas ob perfidiam execratus, Aracosæ præfecto tradidit omnibus modis conficiendos, eorumque ducem

Antigonem in caveam æneam inclusum vivum combussit. Hec Diodor.

2 Custodibus præcepit.] Antigonus, Demetrius, et Nearchus ab occidendo Eumene abhorrebant; sed Argyraspi-

CAP. V. Interea Eurydice, uxor Aridæi regis, ut Polyperchonta<sup>1</sup> à Græciâ redire in Macedoniam cognovit, et ab eo<sup>2</sup> accessit Olympiadem; muliebri æmulatione percussa, abutens valetudine viri, cujus officia sibi vindicabat, scribit regis nomine Polyperchonti: *Cassandro exercitum tradat, in quem regni administrationem rex transtulerit*; eadem et in Asiam Antigono per epistolas nuntiat. Quo beneficio devinctus Cassander, nihil non ex arbitrio muliebris audaciæ gerit. Deinde profectus in Græciam, multis civitatibus bellum infert: quarum excidio, veluti vicino incendio territi Spartani, urbem quam semper armis, non muris defenderant, tum contra responsa fatorum et veterum, majorum gloriam, armis diffusi, murorum præsidio includunt. Tantum eos degeneravisse à majoribus, ut, cum multis sæculis murus urbi civium virtus fuerit, tunc cives salvos se fore non existimaverint, nisi intra muros laterent. Dum hæc aguntur, Cassandrum à Græcia turbatus Macedoniæ status domum revocavit. Namque Olympias, mater Alexandri magni regis, cum Epiro in Macedoniam, prosequente Æacidâ rege Molossorum, veniret, prohiberique finibus ab Eurydice et Aridæo rege cõpisset; seu memoriâ mariti, seu magnitudine filii, et indignitate rei, moti Macedones ad Olympiadem transiêre: cujus jussu<sup>5</sup> et Eurydice occiditur, et rex Aridæus sex annis post Alexandrum potitur regno.

CAP. VI. Sed nec Olympias diu regnavit. Num cum principum passim cædes, muliebri magis quàm regio more fecisset,

## INTERPRETATIO.

a Impulsa æmulatione, ut mulieres solent, et abutens imbecillitate mentis Aridæi mariti.

## NOTE.

dum precibus et querelis victus Antigonus inediâ, cibo subtracto, eum consumi jussit; cum tamen castra de repente movenda essent, à gregario milite, inscio Antigono si Probo credimus, Eumenes trucidatus est, corpusque concessum amicis.

1 *À Græciâ redire.*] Cassander, ægrè ferens paternam dignitatem cessisse Polyperchonti, clam ad Antigonom fugit, Munichîâ, per Nicanorum occupatâ, quam cum frustrâ obsedisset Polyperchon, Græci pacem cum Cassandro iniêrunt.

2 *Accessitam Olympiadem.*] Cum Olympiadi non benè cum Eurydice conveniret, eam ex Epiro, quò fugerat, idcirco evocavit, ut illius auctoritate partes suas tueretur.

3 *Non muris.*] Ex Lycurgi præcep-

tis, per 500 annos nullis muris cineta fuit Lacedæmon; sed post cladem Leuctricam, instante Epaminonda, metus Thebanorum coëgit tumultuario opere excitare murum.

4 *Prosequente Æacidâ.*] Quem Polyperchon, quò vel facilius succederet, in auxilium evocarat.

5 *Et Eurydice.*] Regem sagittis configendum tradidit militibus; Eurydice verò misit gladium, laqueum et eicutam, ut quâ morte perire mallet, eligeret; quæ similia dona precatâ est Olympiadi; zonâqua usa pro laqueo, vitam finiit. *Hec Diodorus.*

6 *Principum passim cedes.*] Fratrem Cassandri Nicanorem ejusque amicos, et Macedones centum trucidari jussit. *Ex Diodoro.*

Cassander  
Græciæ  
urbes op-  
primit: in  
Olympia-  
dem bellum  
gerit.  
A.M.3736.  
Ol. 115. 3.  
Urb.C.435  
Ant.C.316.

A.M.3738.  
Ol. 116. 1.  
Urb.C.437  
Ant.C.314.

Olympias  
capta jussu  
Cassandri:  
necatur.

favorem sui in odium vertit. Itaque audito <sup>1</sup>Cassandri adventu, diffisa Macedonibus, cum nuru Roxane, et nepote <sup>2</sup>Hercule, <sup>3</sup>in Pydnam urbem concedit. Proficiscenti Deidamia, Æacidæ regis A.M.3739. filia, et Thessalonice privigna, et ipsa clara Philippi patris no- A.C.116.2. mine, multæque aliæ principum matronæ, speciosus magis quàm Urb.C.438. utilis grex, comites fuere. Hæc cum nuntiata Cassandro essent, Ant.C.313. statim citato cursu Pydnam venit, et urbem obsidione cingit. Cum fame ferroque urgeretur Olympias, longæ obsidionis tædio, pactâ salute, <sup>4</sup>victori se tradidit. Sed Cassander, ad concionem, vocato populo, sciscitaturus quid de Olympiade fieri velint, subornat parentes interfectorum, qui sumptâ lugubri veste crudelitatem mulieris accusarent; à quibus accensi Macedones, sine respectu pristinæ majestatis, occidendam decernunt; immemores prorsus, quod per filium ejus, virumque, non solum vitam ipsi inter finitimos tutam habuissent, verum etiam tantas opes imperiumque Orbis quæsissent. Sed Olympias ubi obstinatos venire ad se armatos vidit, veste regali, duabus ancillis innixa, ultrò obviàm procedit. <sup>5</sup>Quâ visâ, percussores attoniti fortunâ majestatis prioris, et tot in ea memoriæ occurrentibus regum suorum nominibus, substitêrunt; donec à Cassandro missi sunt <sup>6</sup>qui eam confoderent, non refugientem gladium, nec ante vulnera muliebriter vociferantem, sed virorum more fortium, pro gloriâ veteris prosapiæ, morti succumbentem, ut Alexandrum posses etiam in moriente matre cognoscere. Insuper expirans papillas veste et crura contexisse fertur, <sup>7</sup>ne quid posset in corpore ejus indecorum videri. Post hæc Cassander <sup>8</sup>Thessalonicen, regis Aridæi filiam, uxorem ducit: filiam Alexandri cum matre in <sup>9</sup>arcem Amphipolitanam custodiendas mittit.

## INTERPRETATIO.

a Quâ conspectâ, percussores substitêrunt attoniti ob magnitudinem prioris dignitatis, et quod tot nomina Regum suorum redirent in memoriam, eam aspiciendo.  
b Ut honestius caderet scilicet. Conjecturâ Græc. Vulgo capillos; quod absurdum.

## NOTÆ.

1 *Cassandri adventu.*] Auditis tot cædibus Cassander in Macedoniam à Graciâ movit, et Callâ in Polyperchonem misso, ipse Pydnam obsedit.

2 *Hercule.*] Barsines ex Alexandro filius erat.

3 *In Pydnam.*] Urbem Macedonia in orâ maritimâ Pieriæ regionis, prope sinum Thermaicum.

4 *Fame et ferro, &c.*] Cum illi succurrere festinarent Æacida et Polyperchon, ille desertus à suis, hic copiis à Callâ spoliatus est, miliibus pecuniâ corruptis.

5 *Victori se tradidit.*] Dilabentibus ad Cassandrum militibus suis, ipsa,

consensâ navi, Pellam vel Amphipolim petebat, cum Cassander, re per transfugam cognitâ, illius navigio potitur.

6 *Qui eam confoderent.*] Obrutum lapidibus tradit Pausanias.

7 *Thessalonicen.*] Prius Olympiadis privignam duxerat: erat enim Alexandri et Aridæi ex parte soror, ut habent *Diodorus et Pausanias*.

8 *Arcem Amphipolitanam.*] Amphipolis civitas Thraciam inter et Macedoniam sita, prope ripam Strymonis fluvii, à quo cum omnibus ferè ex partibus alluatur, Amphipolis dicta est.

## LIBER XV.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Antigoni bellum adversus socios, in quo Demetrius F. superatus prælio.*
2. *Cassandri in familiam Alexandri M. sævitia: Antigoni prosperi successus in bello.*
3. *Lysimachi, Antigono oppositi, virtutes et præclaræ gesta.*
4. *Novus hostis Antigono accedit, nempe Seleucus, cujus origo et res gestæ subjiciuntur. Antigonus in prælio occumbit.*

## CAPUT I.

PERDICCÀ, et fratre ejus, Eumene, ac <sup>1</sup>Polyperchonte, *Antigoni cæterisque ducibus diversæ partis occisis, finitum certamen bellum in inter successores Alexandri Magni videbatur; cùm repente* <sup>socios</sup> inter ipsos victores nata discordia est: quippe postulantis <sup>Demetrius vincitur.</sup> Ptolemæo, et Cassandro, et Lysimacho, *ut pecunia in prædâ* <sup>A.M.3740.</sup> *capta, provinciæque dividerentur; Antigonus negavit, se in ejus* <sup>Ol. 116. 4.</sup> *belli præmia socios admissurum, in cujus periculum solus descen-* <sup>Urb.C.439</sup> *derit. Et, ut honestum adversus socios bellum suscipere videretur, divulgat, se Olympiadis mortem, à Cassandro interfectæ* <sup>Ant.C.312.</sup> *ulcisci velle, et Alexandri regis sui filium cum matre obsidione Amphipolitana liberare. His cognitis, Ptolemæus et Cassander, inita cum Lysimacho et Seleuco societate, bellum terra marique enixè instruunt. Tenebat Ptolemæus Ægyptum cum Africæ parte majore, et Cypro, et <sup>2</sup>Phænice. Cassandro pare-* <sup>A.M.3742.</sup> *bat Macedonia cum Græciâ. Asiam et partes Orientis occupa-* <sup>Ol. 117. 1.</sup> *paverat Antigonus, cujus filius Demetrius, primâ belli con-* <sup>Urb.C.441</sup> *gressionem, à Ptolemæo apud <sup>3</sup>Galamam <sup>4</sup>vincitur. <sup>5</sup>In quo* <sup>Ant.C.319.</sup>

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *In quo certamine Ptolemæus plus gloriæ sibi comparavit propter moderationem, quàm ob victoriam relata.*

## NOTÆ.

- 1 *Polyperchonte.*] Errat Justinus: ra Phœnicia Libani dicebatur, ubi diu enim superstes fuit, eumque Antigonus mille talentis ad suas partes traxerat: sed postea illius hostes, occiso Heroule, secutus est.
- 2 *Phænice.*] Pars Syriæ maritima, duas divisa in partes; una Phœnicia propria, ubi Tripolis, et Sidon; alte-
- 3 *Galamam.*] Lege Gazam, ut habent Diodor. Plutarch. et Appian, vel *Gamalam*, quæ civitas est Gazæ proxima: quæ vera lectio est.
- 4 *Vincitur.*] Demetrius cum Seleuco et Ptolemæo audaciâ juvenili au-

prælio major Ptolemæi moderationis gloria, quàm ipsius victoriæ fuit. Siquidem et amicos Demetrii non solum cum suis rebus, verum etiam additis insuper muneribus dimisit; <sup>2</sup>et ipsius Demetrii privatum omne instrumentum, ac familiam reddidit, adjecto honore verborum, *Non se propter prædam, sed propter dignitatem inisse bellum; indignatum quòd Antigonus, devictis diversæ factionis ducibus, solus communis victoriæ præmia corripuisse.*

*Cassandri in Alexandri familiam crudelitas. Antigoni prosperi successus. A.M. 3743. Ol. 117. 2. Urb.C. 442. Ant.C. 309.*

CAP. II. Dum hæc aguntur, Cassander ab Apolloniâ rediens incidit in <sup>1</sup>Abderitas, qui propter ranarum muriumque multitudinem, relicto patriæ solo, sedes quærebant: veritus ne Macedoniam occuparent, factâ pactione in societatem eos recipit; agrosque iis ultimos Macedoniæ assignat. Deinde, ne <sup>2</sup>Hercules, Alexandri filius, qui ferè annos quatuordecim excesserat, favore paterni nominis in regnum Macedoniæ vocaretur, occidi eum tacitè cum matre Barsine jubet, corporaque eorum terrâ obrui, ne cædes sepulturâ proderetur: <sup>3</sup>et, quasi parum facinoris in ipso primùm rege, mox in matre ejus Olympiade, ac filio admisisset, alterum quoque filium cum matre Roxane pari fraude interficit; scilicet quasi regnum Macedoniæ, quod affectabat, aliter consequi quàm scelere non posset. Interea Ptolemæus cum Demetrio, <sup>4</sup>navali prælio iterato, congreditur; et, amissâ classe, hostique concessâ victoriâ, in Ægyptum refugit. Demetrius filium Ptolemæi <sup>5</sup>Leontiscum, et fratrem Menelaum, amicosque ejus cum privati instrumenti ministerio, pari provocatus antea munere, <sup>6</sup>Ægyptum remittit: et, ut appareret eos non odio, sed dignitatis gloriâ accensos, donis muneribusque inter ipsa bella contendebant. Tantò honestiùs tunc bella gerebantur,

#### INTERPRETATIO.

a *Et reddidit ipsi Demetrio omnem supellectilem domesticam, et omnes famulos cum verbis honorificis.*

b *Et quasi non satis magnum scelus admisisset, primùm in ipso rege Alex-*

*andro, mox in ejus filio et matre Olympiade occidendis.*

c *Remittit in Ægyptum ejus amicos cum omni eorum supellectili, cum ipse tale munus à Ptolemæo antea recepisset.*

#### NOTÆ.

sus congregi, licet eum duces à pugna deterrent, post acre prælium fugere coactus est; quinque millia suorum cæsa, octo millia capta, Phœnicia amissa, temeritatis præmia fuèrunt.

1 *Abderitas.*] Autariatas vocat Diodorus juxta Orbitaum Pæoniæ montem habitantes: quæ lectio sincera.

2 *Hercules.*] Occiso nuper cum Roxane matre, Cassandri-jussu, Alexandro; Hercules Bergamo, ubi educaba-

tur, evocatus, à Polyperchonte, quem Cassander etiam corruerat, necatus est.

3 *Navali prælio.*] Quæ in Græcia gessit Demetrius; Munichiz expugnationem, de Ptolemæo ejusque fratre Menelao navales victorias, captamque Cyprum insulam, omisit Justinus.

4 *Leontiscum.*] Quæ de Leontisco Justinus, de Cyllene duce prius in Phœnicia victo refert Plutarchus.

quàm nunc amicitia coluntur. Hac victoria elatus Antigonus A.M.3747.  
<sup>1</sup>regem se cum Demetrio filio appellari à populo jubet. Ptole- Ol. 118. 2.  
 mæus quoque, ne minoris apud suos auctoritatis haberetur, rex Urb.C.446  
 ab exercitu cognominatur. Quibus auditis, Cassander et Lysi- Ant.C.305.  
 machus, et ipsi regiam sibi majestatem vindicaverunt. Hujus  
 honoris ornamentis tamdiu omnes abstinuerunt, quamdiu filii  
 regis sui superesse potuerunt. Tanta in illis verecundia fuit, ut  
 cum opes regias haberent, regum tamen nominibus æquo animo  
 caruerint, quoad Alexandro justus hæres fuit. Sed Ptolemæus  
 et Cassander, cæterique factionis alterius duces, <sup>2</sup>cum <sup>2</sup>carpi se  
 singulos ab Antigono viderent; dum privatum singulorum, non  
 commune universorum bellum ducunt, nec auxilium ferre alter  
 alteri volunt, quasi victoria unius, non omnium foret; per epis-  
 tolas se invicem confirmantes, tempus, locum coeundi condicunt,  
 bellumque communibus viribus instruunt. Cui cum Cassander  
 interesse <sup>3</sup>propter finitimum bellum non posset, Lysimachum  
 cum ingentibus copiis in auxilium sociis mittit.

CAP. III. Erat hic Lysimachus <sup>4</sup>illustri quidem Macedoniae *Lysimachi*  
 loco natus, sed virtutis experimentis omni nobilitate clarior; quæ *preclare*  
 tanta in illo fuit, ut animi magnitudine, philosophiâ ipsâ, virium- *gesta.*  
 que gloriâ omnes, per quos Oriens domitus est, vicerit. <sup>5</sup>Quippe  
 cum Alexander Magnus <sup>6</sup>Callisthenem philosophum, prop-  
 ter salutationis Persicæ interpellatum morem, insidiarum, quæ  
 sibi paratæ fuerant, conscium fuisse iratus finxisset; eumque  
 truncatis crudeliter omnibus membris, abscissisque auribus, ac  
 naso labiisque, deforme ac miserandum spectaculum reddidis-  
 set; insuper cum cane in caveâ clausum, ad metum cæterorum  
 circumferret, tunc Lysimachus audire Callisthenem, et præ-

## INTERPRETATIO.

a Cum cernerent se contemni ab Anti-  
 gono, dum singuli separatim in eum et  
 non omnes simul, bellum gerunt nec al-  
 ter alteri vult dare auxilium.

b Cum enim Callisthenes philosophus

auctor fuisset abrumpendæ consuetudinis  
 Alexandrum more Persarum salutandi,  
 ideoque illi succensuisset Alexander,  
 finxissetque ipsum participem fuisse in-  
 sidiarum quæ paratæ sibi fuerant.

## NOTÆ.

1 Regem sc.] Auctor fuit Aristode-  
 mus, qui victoriæ nuntius missus à  
 Demetrio, Salve, inquit, rex Antigone,  
 vicinus prælio navali Ptolemæum, Cyrum  
 tenemus, militum sexdecim millia captiva  
 habemus. Hæc narrat Plutarchus.

2 Carpi se singulos.] Multis urbibus  
 Cassander, à Demetrio spoliatus, le-  
 gatos ad Antigonum de pace miserat,  
 quibus cum ille superbius respondi-  
 set, nullam spem esse pacis, nisi Cas-  
 sander, se suaque ipse permitteret;

Cassander, ut illius coërceret anda-  
 ciam, cum Lysimacho Seleuco et Pto-  
 lemæo iniiit societatem.

3 Propter finitimum bellum.] Ipsi enim  
 imminebat Demetrius cum validis co-  
 piis.

4 Illustri.] Agathoclis filius fuit, in-  
 ter Alexandri custodes conspicuus.  
 Ità Pausanias.

5 Callisthenem.] De Callisthene su-  
 præ diximus.

cepta ab eo virtutis accipere solitus, misertus tanti viri, non culpæ, sed libertatis pœnas pendentis, venenum ei in remedium calamitatum dedit. Quod adeò ægrè Alexander tulit, ut eum obijci ferocissimo leoni juberet. Sed cùm ad conspectum ejus concitatus leo impetum fecisset, manum amiculo involutam Lysimachus in os leonis immersit, arreptaque linguâ, feram examinavit. Quod cùm nuntiatum regi esset, admiratio in satisfactionem cessit; charioremque eum propter constantiam tantæ virtutis habuit. <sup>a</sup>Lysimachus quoque magno animo, regis, veluti parentis contumeliam tulit. Denique omni ex animo, hujus facti memoriâ exturbata\*, postea in Indiâ insectanti regi quosdam palantes hostes, cùm à satellitum turbâ equi sui celeritate desertus esset, solus ei per immensas arenarum moles cursûs comes fuit. Quod idem antea <sup>2</sup>Philippus frater ejus cùm facere voluisset, inter manus regis expiraverat. Sed Lysimachum desiliens eq̃o Alexander hastæ cuspidē ita in fronte vulneravit, <sup>b</sup>ut sanguis aliter cludi non posset, quàm <sup>3</sup>diadema sibi demptum rex, alligandī vulneris causâ, capiti ejus imponeret. Quod auspiciū primum regalis majestatis Lysimacho fuit. Sed et post mortem Alexandri, cùm inter successores ejus provinciæ dividerentur, <sup>4</sup>ferocissimæ gentes, quasi omnium fortissimo, assignatæ sunt; adeò etiam consensu universorum palmam virtutis inter cæteros tulit.

*Seleuci res  
gestæ.  
Antigonus  
in prælio  
occumbit.*

CAP. IV. Priusquam bellum inter Ptolemæum, sociosque ejus, adversus Antigonum committeretur, repentē ex Asiâ majore digressus Seleucus, novus Antigono hostis accesserat. Hujus quoque et virtus clara, et origo admirabilis fuit. Siquidem mater ejus Laudice, cùm nupta esset Antiocho, claro inter Philippi duces viro, visa est sibi per quietem ex concubitu Apollinis concepisse; gravidamque factam, munus concubitûs annulum à

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Lysimachus quoque fortiter tulit injuriam sibi à rege illatam tanquam si à parente illata esset.

<sup>b</sup> Ut sanguis non potuisset sisti, nisi rex, alligasset ejus caput vulneratum diademate quod sibi dempserat.

#### NOTÆ.

1 *Leoni juberet.*] Curtios tanquam fabulam rejicit: Plinius et Seneca probant hanc historiam: Lysimachus quidem, dum venaretur quondam in Syriâ, leonem solus occiderat. *Ex Curtio.*

2 *Philippus frater ejus.*] Dum Bactrianos perugas persequitur Alexander, juvenes regem comitari soliti defecerant, præter unum Philippum, qui pedes et indutus lorica, per 200

stadia comitatus regem, cum contra Barbaros pugnantem protexit: sed effusus in fugam Barbaris eum liquit animus, regisque manibus exceptus expiravit.

3 *Diadema.*] Παγα το διὰδερ, a nec-tendo, ligando. Erat fasciæ genus, è panno vel linteo, quâ caput cingebatur.

4 *Ferocissima gentes.*] Thraces, qui littus Pontici maris incolunt.



deo accepisse, in cujus gemmâ anchora <sup>1</sup>sculpta esset: jussaque donum filio, quem peperisset, dare. Admirabilem fecit hunc visum et anulus, qui posterâ die, ejusdem sculpturâ, in lecto inventus est, et figura anchoræ, <sup>2</sup>quæ in femore Seleuci nata cum ipso parvulo fuit. Quamobrem Laudice anulum Seleuco, eunti cum Alexandro Magno ad Persicam militiam, edocto de origine suâ, dedit. Ubi post mortem Alexandri, occupato regno Orientis, urbem condidit; ibique geminæ originis memoriam consecravit. Nam et urbem ex Antiochi patris nomine <sup>3</sup>Antiochiam vocavit; et campos vicinos urbi, Apollini dicavit. Originis ejus argumentum etiam in posteris mansit: Siquidem filii nepotesque ejus <sup>4</sup>anchoram in femore, veluti notam generis naturalem habuere. Multa in Oriente, post divisionem inter socios regni Macedonici, bella gessit. Principio <sup>5</sup>Babyloniam cepit: inde, auctis ex victoriâ viribus, Bactrianos expugnavit. Transitum deinde in Indiam fecit, quæ post mortem Alexandri, <sup>6</sup>veluti cervicibus jugo servitutis excusso, præfectos ejus occiderat. Auctor libertatis Sandrocottus fuerat, <sup>7</sup>sed titulum libertatis post victoriam in servitutem verterat. Siquidem occupato regno, populum, quem ab externâ dominatione vindicaverat, ipse servitio premebat. Fuit hic quidem humili genere natus, sed ad regni potestatem majestate numinis impulsus. Quippe cum procacitate sua Alexandrum regem offendiasset, interfici à rege jussus, salutem pedum celeritate quæsierat; ex quâ fatigatione, cum somno captus jaceret, leo ingentis formæ ad dormientem accessit, sudoremque profluentem linguâ ei detersit, expergefatumque blandè reliquit. Hoc prodigio primùm ad spem regni impulsus, contractis latronibus, <sup>8</sup>Indos ad novitatem regni

## INTERPRETATIO.

a *Quæ ipsi parvulo impressa fuit in femore à natura.*

b *Veluti si excussum esset jugum servitutis à suis cervicibus, necaverat ejus præfectos.*

c *Sed post victoriam redegerat in servitutem eos quibus promiserat libertatem.*

d *Solicitavit Indos ad novam formam imperii instituendam.*

## NOTÆ.

1 *Sculpta.*] Sculpturam à cælaturâ distinguit Quintilianus penes materiam: cælatura enim aurum, argentum, æs, ferrum; sculptura verò lignum, ebur, marmor, vitrum et gemmas complectitur.

2 *Antiochiam.*] Multiplex fuit hujus nominis civitas. 1. In Syriâ ad Orontem fluvium, nunc *Antiochia*, de quâ hic agitur. 2. In Mesopotamiâ, non procul à Tigri, *Misibin*. 3. In Pysidiâ. 4. In Ciliciâ, prope Pisidiæ et Pamphyliz confinium. 5. Ad Taurum

montem, inter Issum et Euphratem. 6. Cariâ ad Mæandrum fluvium, inter Apameam et Ephesum.

3 *Anchoram in femore.*] Quod Appianus confirmat in Syriacis.

4 *Babyloniam cepit.*] Acceptis à Ptolemæo peditibus 800, et equitibus 200, urbem, unde nuper ab Antigono fuerat ejectus, deditione accepit: tum auctus viribus, Nicanorem pro Antigono præfectum Mediæ incautum aggressus superavit.

sollicitavit: Molienti deinde bellum adversus praefectos Alexandri, <sup>2</sup>elephantus ferus infinitae magnitudinis ultrò se obtulit, et, veluti domitâ mansuetudine, eum tergo excepit: duxque belli, et praëliator insignis fuit. Sic acquisito regno, Sandrocottus eâ tempestate, quâ Seleucus futuræ magnitudinis fundamenta jaciebat, Indiam possidebat: cum quo <sup>1</sup>factâ pactione Seleucus, compositisque in Oriente rebus, in bellum Antigoni descendit. <sup>3</sup>Adunatis igitur omnium sociorum copiis, <sup>4</sup>prælium committitur: in eo Antigonus <sup>5</sup>occiditur; Demetrius, filius ejus, <sup>6</sup>in fugam vertitur. Sed socii, profligato hostili bello denuò in semetipsos arma vertèrunt: et, cum de præda non convenirent, iterum in duas factiones diducuntur. <sup>7</sup>Seleucus Demetrio, Ptolemæus Lysimacho junguntur. <sup>8</sup>Cassandro defuncto Philippus filius succedit. Sic quasi ex integro, nova Macedoniæ <sup>9</sup>bella nascuntur.

A.M.3753.  
Ol. 119. 4.  
Urb.C.452  
Ant.C.299.

## INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> *Elephantus ferus involitæ proceritatis se ultrò illi obtulit, et eum excepit tergo, tanquam si esset domitus, et, in bello et præliis pro illo fortiter pugnavit.*

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Factâ pactione.*] Vicinas Indo regiones illi permisit, acceptis ab eo 500 elephantis. *Ita Strabo.*

<sup>2</sup> *Adunatis igitur.*] Seleuco et Lysimacho erant 74 millia peditum, equitum 15000, elephantis 400, currus 120: Antigono verò pedites supra 70000, equitum decem millia, elephantis 75. Sic numerat Plutarchus.

<sup>3</sup> *Prælium committitur.*] Ad Issum in Ciliciæ confinio, juxta montem Taurum, Demetrius cum equitum lectissimis, Antiochum Seleuci filium verterat in fugam; sed dum fugientium tergo instat imprudentius, Seleucus, aciem Antigoni equitatu nudatam circumvectus, hinc irruptionem cum elephantis minatur, inde ad se transeundi potestatem facit omnibus; pars altera paruit, altera fugâ sibi consuluit.

<sup>4</sup> *Occiditur.*] Dum fugiunt milites, ingens hostium globus Antigonom petit, frustra que expectantem filium telorum grandine opprimit: jactitare

solebat Antigonus se regum societatem, sicut avium pascentium globum, uno lapide disturbaturum.

<sup>5</sup> *In fugam vertitur.*] Superveniens Demetrius, agnitâ clade, cum quinque peditum millibus et equitum quatuor, fugit Ephesum, unde Athenas navigavit.

<sup>6</sup> *Seleucus Demetrio.*] Videns Seleucus Lysimachum è Ptolemæi filiabus unam sibi, filio alteram in matrimonium assumere, subveritus ne uterque ipsum, invaderet, Stratonicen, Demetrii filiam, quò facilius eum jungeret sibi, uxorem duxit. *Ita Plutarchus.*

<sup>7</sup> *Cassandro defuncto.*] Ob crudelitatem in Alexandri Magni familiam ut refert Pausanias, ex morbo aquez subter cutem fusæ vivus, etiamnum erumpentibus undique vermibus, exsternuit.

<sup>8</sup> *Bella nascuntur.*] Ob dissidia inter fratres Philippum, Antipatrum, et Alexandrum, Cassandri filios.

## LIBER XVI.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Antipater, Cassandri filius, fit parricida. Demetrius Alexandrum, Cassandri filium, interficit, et Macedoniam usurpat.*
2. *Demetrius praelio fusus fugatur. Antipater parricida sedē perit. In Cassandri familiam numinis vindicta. Ptolemæi placidum fatum.*
3. *Bellum Pyrrhi et Lysimachi. De Heracleæ origine et statu digressio.*
4. *Clearchi, tyranni Heraciensis, artes luculenter describuntur.*
5. *Quibus rationibus Clearchus tyrannidem firmaverit. Clearchus, tandem à Chione et Leonide, juvenibus nobilissimis, obtruncatur. Post Clearchi supplicium Heracleæ conditio.*

## CAPUT I.

POST Cassandri regis, filiique ejus <sup>1</sup>Philippi continuas *Antipater* mortes, Thessalonice regina, uxor Cassandri, non magno post *matrem occidit. Demetrius* tempore, ab Antipatro filio, cum vitam etiam per ubera mater- *Macedoniam invadit.* na deprecaretur, occiditur. Causa parricidii fuit, quod post mortem mariti, in divisione inter fratres regni, propensior fuisse *A.M.3755.* pro Alexandro videbatur. Quod facinus in eo gravius omni- *Ol. 130. 2.* bus visum est, quod nullum maternæ fraudis vestigium fuit. *Urb.C.454.* <sup>2</sup>Quamquam in parricidio nulla justa causa ad sceleris patrocina *Ant.C.297.* prætendi potest. Ob hæc igitur Alexander, in ultionem maternæ necis gesturus cum fratre bellum, auxilium à Demetrio petit: nec Demetrius, spe invadendi Macedonici regni, <sup>3</sup>moram fecit. Cujus adventum verens Lysimachus persuadet genero suo Antipatro, ut malit cum fratre in gratiam reverti, quam paternum hostem in Macedoniam admitti. Inchoatam igitur inter fratres

## INTERPRETATIO.

a *Sed in parricidio nulla legitimè causa afferri potest ad scelus excusandum.*

## NOTÆ.

- 1 *Philippi.*] Qui eodem ferè quo *evocato Pyrrho, multas urbes cepit:*  
Cassander anno mortem obiit. *dum Antipater Lysimachum bello*  
2 *Moram fecit.*] Hoc falsum: cum *contra Thraciæ regem irretitum frus-*  
enim Samaritanorum bello detentus *tra sollicitat.*  
adesse Alexandro non posset; ille,

reconciliationem cūm præsensisset Demetrius, 'per insidias Alexandrum interficit; occupatoque Macedonia regno, cædem A.M.5759. apud exercitum excusaturus, in concionem vocat. Ibi priorem Ol. 121. 2. se petitum ab Alexandro allegat; nec fecisse se, sed occupasse insidias. <sup>a</sup>Regem autem se Macedonia vel ætatis experimentis, vel causis justiore esse. Patrem enim suum et Philippo regi, et Alexandro Magno socium in omni militiâ fuisse: liberorum deinde Alexandri ministrum, et ad persequendos defectores ducem exstitisse. Contrà, Antipatrum avum horum adolescentium, amariorem semper ministrum regni, quàm ipsos reges fuisse. Cassandrum verò patrem, extinctorem regiæ domûs, non fœminis, non pueris pepercisse; nec cessasse, quoad omnem stirpem regiæ sobolis deleret. Horum scelerum ultionem, quia nequisset ab ipso Cassandro exigere, ad liberos ejus translatam. <sup>b</sup>Quamobrem etiam Philippum, Alexandrumque si quis Manium sensus est, non interfectores suos, ac stirpis suæ, sed ultiores eorum, Macedonia regnum tenere malle. Per hæc <sup>a</sup>mitigato populo, rex Macedonia appellatur. Lysimachus quoque cūm bello Doricetis, regis Thracum, premeretur, ne eodem tempore et adversus eum dimicare necesse haberet, traditâ ei alterâ parte Macedonia, quæ Antipatro ejus genero obvenerat, pacem cum eo fecit.

*Demetrius  
fugatur.  
Perit An-  
tipater,  
Mors Pto-  
lemæi.*

CAP. II. Igitur Demetrius, totius Macedonia, regni viribus instructus, cūm Asiam <sup>3</sup>occupare statuisset, iterato Ptolemæus, Seleucus, et Lysimachus, experti priore certamine quantæ vires essent concordia pactâ societate <sup>4</sup>adunatisque exercitibus, bellum adversus Demetrium transferunt in Europam. <sup>5</sup>His comitem se,

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Regnum Macedoniae sibi debere, et justioribus de causis, et quia major illius esset experientia quàm aliorum, ob ætatem maturiorem.

<sup>b</sup> Quare Philippum et Alexandrum

(si mortui afficiantur rebus humanis) malle regnum Macedoniae obtineri à vindicibus cædis suorum, quàm ab interfectore stirpis suæ.

#### NOTÆ.

1 Per insidias.] Jam egressus è Macedonia Demetrius Larissam venerat, eumque Alexander honoris causâ prosequabatur; sed alter alteri struebat insidias, cūm vocatus ad cœnam Alexander à Demetrio occiditur, quem die sequenti necare decreverat. Ita Plutarchus.

2 Mitigato populo.] Id est, exercitu, qui Demetrii territus copiis, et Cassandri aversatus crimina, Demetrium regem proclamavit.

3 Occupare statuisset.] Exercitum jam habebat conscriptum peditum

100000, equitum 12000, materiem ad classem 500 navium paratam, ut tradit Plutarchus.

4 Adunatisque exercitibus.] Erat Justinus: dum Lysimachus vastat Macedoniam, Ptolemæus classe Græciam circumvectus civitates sollicitabat.

5 His comitem se.] Pyrrhus, licet pace nuper cum Demetrio factâ, et spe invadendæ Macedonia, et dolore impulsus, quoddam Lanassa ipsius conjux; ipso repudiato, Demetrio nupsisset. Berroam occupavit, dum Demetrius in Lysimachum pergeret.

et belli socium jungit Pyrrhus rex Epiri, sperans non difficiliter A.M.3763.  
Demetrium amittere Macedoniam posse, quàm acquisierat. Nec Ol. 122 4.  
spes frustra fuit: quippe <sup>1</sup>exercitu ejus corrupto, ipsoque in fu- Urb.C.464;  
gam actu, regnum Macedoniæ occupavit. Dum hæc aguntur, Ant.C.287/

<sup>2</sup>Lysimachus generum suum <sup>3</sup>Antipatrum, regnum Macedoniæ ademptum sibi socii fraude querentem, interficit; filiamque suam Eurydicen, querelarum sociam, in custodiam tradit: atque ita universa Cassandri domus Alexandro Magno, seu necis ipsius, seu stirpis extinctæ pœnas, partim cæde, partim supplicio, partim parricidio luit. Demetrius quoque à tot exercitibus circumventus, cùm posset honestè mori, <sup>4</sup>turpiter se dedere Seleuco maluit. Finito bello, Ptolemæus cum magnâ rerum gestarum gloriâ moriturus, contra jus gentium <sup>5</sup>minimo natu ex filiis, ante infirmitatem regnum tradiderat, ejusque rei populo rationem reddiderat: <sup>6</sup>cujus non minor favor in accipiendo, quam patris in tradendo regno fuerat. Inter cætera patris et filii mutux pietatis exempla, etiam ea res amorem populi juveni conciliaverat, quòd pater, regno ei publicè tradito, <sup>7</sup>privatus officium regi <sup>8</sup>inter satellites fecerat, omnique regno pulchrius regis esse patrem duxerat.

CAP. III. Sed inter Lysimachum et Pyrrhum regem, socios

#### INTERPRETATIO.

a Occidit Antipatrum, quòd quereret se ejectum fuisset Regno Macedoniæ fraude socii Lysimachi.

b Qui tantum populi in se amorem expertus est, dum regnum accepit, quantum expertus erat patris, dum ipsi reg-

num tradidit.

c Privatus functus est inter custodes corporis regis munere satellites, putans sibi gloriosius patrem esse regis, quàm regem.

#### NOTÆ.

1 *Exercitu ejus corrupto.*] Ubi de Berhæ redditione allatum est in castra, continuò Demetrius in Pyrrhum movit: sed vix castra castris contulerat, cùm milites ad Pyrrhum defecerunt. Quare sibi metuens Demetrius, depositâ tragicâ chlamyde, quæ mundi et siderum simulachrum erat, vili tectus lacernulâ, clam è castris se proripuit. *Plutarchus.*

2 *Lysimachus generum.*] Ante hoc bellum generum interfecerat.

3 *Turpiter se dedere.*] Post fugam, collecto exercitu, Athenas obsedit: sed Pyrrhi metu, obsidione solutâ, exercitum in Asiam transportavit; inde captis multis urbibus, victoque Seleuco, in Syriam, Amano monte superato, transiit; Sed iterato prælio, dum strenuè pugnant, Seleucus ad se attraxit mercenarios: quare Demetrius sæpius occidere scese frustrâ co-

natus cùm, quò fugeret, non haberet, ex amicorum consilio se Seleuco dedit; cujus jussu validâ cinctus custodiâ, in Chersonesum Syriæ ductus est, ubi, Seleuco suppeditante omnia, quæ ad splendidam vitæ rationem pertinerent, tres annos superfuit: ex otio tandem, saginâ, et vino, cui nimium indulgebat, in morbum lapsus decedit inquit *Plutarchus.*

4 *Minimo natu ex filiis.*] Hic etiam Justinus fallitur: nam Ptolemæus tres liberos suscepit: ex Eurydice Antipatri filia, Ceraunum, postea Macedoniæ Regem; ex Berenice Eurydices comite, Philadelphum et Argæum, qui à fratre, quòd ad defectionem incitaret Cyprios, necatus est. Unde *Promelæo Philadelphum* nomen inditum est.

5 *Inter satellites.*] Quod etiam refert Pausanias.

*Bellum  
Pyrrhi et  
Lysimachi.  
Heracleæ  
origo.*

A.M. 3766.

Ol. 123. 1.

Urb. C. 465

Ant. C. 286.

paulò antè adversùs Demetrium, <sup>a</sup>assiduum inter pares discordiæ malum, bellum moverat. <sup>1</sup>Victor Lysimachus, pulso Pyrrho, Macedoniam occupaverat. Inde Thraciæ, ac deinceps <sup>2</sup>Heracleæ bellum intulerat: cujus urbis et initia et exitus admirabiles fuère; quippe Bæotiis pestilentia laborantibus oraculum Delphis responderat, *coloniam in Ponti regione sacram Herculi conderent*. Cùm propter metum longæ ac periculose navigationis, mortem in patriâ omnibus præoptantibus, res omissa esset, bellum his Phocenses intulêrunt: <sup>b</sup>quorum cùm adversa prælia paterentur, iterato ad oraculum decurrunt; responsum, *idem belli, quod pestilentia remedium fore*. Igitur conscriptâ colonorum manu, in Pontum delati, urbem Heracleam condidêrunt. Et quoniam fatorum auspiciis in eas sedes delati erant brevi tempore magnas opes paravêre. Multa deinde hujus urbis adversùs finitimos bella, multa etiam domesticæ dissensionis mala fuère. Inter cætera magnifica, vel præcipue illud memorabile fuit: <sup>c</sup>Cum rerum potirentur Athenienses victisque Persis, Græciæ et Asiæ tributum in tutelam classis descripsissent, omnibus cupide ad præsidium salutis suæ conferentibus; soli Heraclienses, ob amicitiam regum Persicorum, collationem abnuerant. Missus itaque ab Atheniensibus Lymachus cum exercitu ad extorquendum quod negabatur; dum, relictis in littore navibus, agros Heracliensium populatur, classem cum majore parte exercitus naufragio repentinæ tempestatis amisit. Itaque cùm neque mari posset, amissis navibus, neque terrâ auderet, cum parvâ manu inter tot ferocissimas gentes, reverti; <sup>e</sup>Heraclienses honestiorem beneficii quàm ultionis occasionem rati, instructos commeatibus, auxiliisque dimittunt: Bene agrorum suorum populationem impensam, existimantes si quos hostes habuerunt, amicos reddidissent.

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Discordia, quæ malum est oriri solitum inter pares, excitaverat bellum.

<sup>b</sup> A quibus cum in præliis vinceretur, consulunt oraculum.

<sup>c</sup> Cum Athenienses essent in Græciâ aliis potentiores, et Persis superatis, impo-  
suisent tributum sociis qui erant in

Asiâ et Græciâ ad tuendam classem.

<sup>d</sup> Amisit classem, naufragio excitato à repentinâ tempestate.

<sup>e</sup> Heraclienses arbitrantur sibi honestius illos beneficiis afficere, quàm ulcisci injurias.

#### NOTÆ.

1 Victor Lysimachus.] Post fugam Demetri Pyrrhus diffidens Macedonibus Lysimacho partem Macedoniæ concesserat: sed bello paulò post orto, totâ Macedoniâ à Lysimacho expulsus est.

2 Heracleæ.] Multiplex fuit. 1. Magnæ Græciæ in Lucaniâ. 2. Ponti, in Bithyniâ. 3. Macedoniæ, inter Lychnidum et Ædessam. 4. Phiti-

dis, Thessaliæ prope Asopum. 5. Cariæ, inter Miletum et ostia Mæandri fluvii. 6. Chersonesi Tauricæ, ad Mæoticam paludem. 7. Syriæ, in Cyrresticâ regione. 8. Thraciæ, quæ et Perinthus à Ptolemæo dicitur, in orâ Propontidis, inter Byzantium et Callipolim, de quâ hic loquitur Justinus: Tres etiam fuêrunt in Ægypto.

CAP. IV. Passi sunt inter plurima mala, etiam tyrannidem: *Clearchi* siquidem cum plebs etiam novas tabulas, et divisionem agrorum *tyranni ar-* divitum impotenter flagitaret, diu re in senatu tractatâ, cum exi-  
tus rei non inveniretur; ad postremum adversus plebem nimio  
otio lascivientem, auxilia <sup>a</sup>à Timotheo, Atheniensium duce mox  
ab Epaminondâ Thebanorum petivere. Utrisque negantibus, ad  
Clearchum, quem ipsi in exilium egerant, decurrunt. <sup>a</sup>Tanta ca-  
lamitatum necessitas fuit, ut cui patriam interdixerant, eum ad  
tutelam patriæ revocarent. Sed Clearchus exilio facinorosior  
redditus, et dissensionem populi occasionem invadendæ tyran-  
nidis existimans, primò tacitus cum Mithridate, civium suo-  
rum hoste, colloquitur; et initiâ societate paciscitur, ut revoca-  
tus in patriam, proditâ ei urbe, præfectus ejus constitueretur.  
Postea autem insidias, quas civibus paraverat, in ipsum Mithri-  
datem verterat. Namque cum, velut arbiter civilis discordiæ,  
de exilio reversus esset, statuto tempore, quo urbem Mithridati  
traderet, ipsum cum amicis suis cepit; captumque, accepta  
ingenti pecuniâ dimisit. Atque ut in illo subitum se ex socio  
fecit hostem; sic ex defensore senatoriæ causæ repente patronus  
plebis evasit; et adversus auctores potentiæ suæ, à quibus revo-  
catus in patriam, per quos in arce collocatus fuerat, non solum  
plebem accendit, verum etiam nefandissima quæque tyrannicæ  
crudelitatis exercuit. Igitur populo ad concionem vocato,  
<sup>b</sup>neque se affuturum amplius grassanti in populum senatui,  
ait; *intercessurum etiam, si in pristinâ sævitia perseveret:*  
*quod si pæres se crudelitati senatorum arbitrentur, abiturum*  
*cum militibus suis, neque civilibus discordiis interfuturum. Sin*  
*verò diffidant viribus propriis, vindictæ se civium non defuturum.*  
*Proinde consulant sibi ipsi: jubeant abire se, an malint socium*  
*causæ popularis remanere?* His verbis sollicitata plebs summum  
ad eum imperium defert: et, dum senatus potentiæ irascitur,  
in servitutem se tyrannicæ dominationis cum conjugibus et li-  
beris tradit. Igitur Clearchus LX senatores comprehensos (nam

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Necessitas eos impulit ad tantam ca- | senatum sævientem in populum, sed ob-  
lamitatem, ut revocarent ad defendendam | stitutum illi, si perseveret in pristina  
patriam eum, quem ex ea ejecerant. | crudelitate.

<sup>b</sup> Dixit se non protecturum amplius

## NOTÆ.

1 *À Timotheo.*] Fuit illo bello fortu- | dantem retia urbibus hostium. Quâ  
natissimus, si Plutarcho credimus. | picturâ adeo exarsit Timotheus, ut in  
Sed cum res à se præclare gestas vir- | has voces eruperit, *Hæc ego feci, non*  
tuti suæ, non fortunæ, adscriberet, | *Fortuna.* Quâ impiâ voce, inquit Plu-  
nonnulli ipsius æmuli in tabula pingi | tarchus, factum est, ut postea tam in-  
dormientem jussérunt Theophilum, | felix in bello extiterit, quàm fortuna-  
et ipso dormiente, fortunam circum- | tus antea fuerat.

cæteri in fugam dilapsi erant) in vincula compiugit. Lætari plebs, quòd a duce potissimùm senatorum senatus deleretur, <sup>a</sup>versâque vice, auxilium eorum in exitium conversum esse. <sup>b</sup>Quibus dum mortem passim omnibus minatur, chariora eorum pretia facit: siquidem Clearchus magnâ pecuniâ (quasi minis populi occulto eos subtracturus) acceptâ, spoliatos fortunis, vitâ quoque spoliavit.

*Clearchus  
tyrannus  
occiditur.*

CAP. V. <sup>c</sup>Cognito deinde, quòd bellum sibi ab iis qui profugerant, misericordiâ in auxilium sollicitatis civitatibus, pararetur, servos eorum manumittit. Et, ne quid mali afflictis honestissimis domibus deesset, uxores eorum, filiasque nubere servis suis, propositâ recusantibus morte, compellit, ut eos sibi fidores, et dōminis infestiores redderet. Sed matronis tam lugubres nuptiæ graviores repentinis funeribus fuere. Itaque multæ se ante nuptias, multæ in ipsis nuptiis, occisis prius novis maritis, interficiunt et se tam funestis calamitatibus, virtute ingenui pudoris, eripiunt. Prælium deinde committitur: quo victor tyrannus <sup>d</sup>captivos senatores in triumphi modum per ora civium trahit. Reversus in urbem, alios vincit, torquet alios, alios occidit: nullus locus urbis à crudelitate tyranni vacat. Accedit sævitiae insolentia, crudelitati arrogantia: interdum enim ex successu continuæ felicitatis obliviscitur se hominem: interdum Jovis se filium dicit. Eunti per publicum, aurea aquila, velut argumentum generis, præferbatur: veste purpurea, et cothurnis regum tragicorum, et auræ coronâ utebatur; filium quoque suum Ceraunon vocat, <sup>e</sup>ut deos non mendacio tantum, verum etiam nominibus illudat. Hæc illum facere duo nobilissimi juvenes, Chion et Leonides, indignantes, patriam liberaturi, in necem tyranni conspirant. Erant hi discipuli Platonis philosophi, qui virtutem, ad quam quotidie præceptis Magistri erudiebantur, patriæ exhibere cupientes, quinquaginta cognatos, veluti clientes, insidiis locant. Ipsi more jurgantium, ad tyrannum, veluti ad regem, in arcem contendunt: qui jure familiaritatis admissi, dum alterum priorem dicentem intentus audit tyrannus, ab altero obruncatur. Sed et ipsi, sociis tardius auxilium ferentibus, à satellitibus obruuntur. Quare factum est, ut tyrannus quidem occideretur, sed patria non liberaretur. Nam <sup>f</sup>fra-

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Et mutatis rebus, illum ipsum qui venerat ad eorum auxilium exitium illis intentare.

<sup>b</sup> Quibus omnibus dum mortem minatur, extorquet ab iis majorem vim pecunie.

<sup>c</sup> Cum cognosceret parari sibi bellum

<sup>d</sup> profugis, qui obtinuerant auxilium ab urbibus commotis eorum miserâ.

<sup>d</sup> Ducit in conspectu civium Senatores captivos, tanquam in triumpho.

<sup>e</sup> Ut imitatur deos non modo origine, quam falsò divinam fingeat, sed etiam nominibus.

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> *Frater Clearchi.*] Multa ibi more suo conf. ndit Justinus; duo enim fuerunt Clearchi: primus cui successit (non Satyrus, sed) Timotheus ejus

filius, ex *Diod.* Timotheo Dionysius, illi Satyrus seu Zathras; huic verò Clearchus alter,



ter Clearchi Satyrus eâdem viâ tyrannidem invadit ; multisque annis, per gradus successioneis, Heraclienses <sup>1</sup>sub regno tyrannorum fuêre.

## NOTE.

<sup>1</sup> *Sub regno tyrannorum.*] Quorum ultimus fuit Lysimachus, qui libertatem civibus eripuit.

## .LIBER XVII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Lysimachi regis tragœdia.*
2. *Amisiss xv liberis, in prælio occumbit. Seleucus per insidias occiditur à Ptolemæo. Ptolemæus principum amicitias, Pyrrhi præsertim, sibi conciliat.*
3. *De Epirotarum regno, ejusdemque origine ac regibus digressio. Pyrrhi varia fortuna.*

## CAPUT I.

PER idem fermé tempus in <sup>1</sup>Hellesponti et Chersonesi *Lysimachi* regionibus terræ motus fuit : maximè tamen <sup>2</sup>Lysimachia urbs *regis* trante duos et viginti annos à Lysimacho rege condita, <sup>3</sup>*egedia*. versa est. Quod portentum dira Lysimacho, stirpique ejus, <sup>A.M.3770.</sup> ac <sup>Ol.124.1.</sup> <sup>Urb.C.469.</sup> <sup>Ant.C.282.</sup> <sup>1</sup>regni ruinam cum clade vexatarum regionum portendebat. Nec ostentis fides defuit : nam brevi post tempore, <sup>2</sup>Agathoclem filium suum, quem in successionem regni ordina-verat, per quem multa bella prosperè gesserat <sup>3</sup>non solùm patrium, verùm etiam humanum ultra morem, perosus, min-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Portendebat ruinam regni, et cladem regionum afflictarum eâ tempestate.* | *habebat, quàm non solùm patres filios suos sed homines solent odio habere*  
<sup>b</sup> *Impellente Aranoë noverca, sustulit veneno Agathoclem, quem odio majori* | *alios homines.*

## NOTE.

<sup>1</sup> *Hellesponti.*] Fretum est angustum inter Ægæum mare et Propontidem, septem stadiorum spatio, Europam ab Asiâ dividens.  
<sup>2</sup> *Lysimachia.*] Urbs Chersonesi Thraciæ, ad Isihmum in orâ Hellesponti. Fuit alia in Ætoliâ, alia in Æolide Asiæ minoris.  
<sup>3</sup> *Eversa est.*] Ex Eusebio tradit Scaliger eam, Lysimacho mortuo, dirutam à Thracibus, et ab Antiocho Magno à fundamentis instauratam.  
<sup>4</sup> *Agathoclem filium.*] Is bella prosperè gesserat ; in Asiâ tamen levioribus præliis victus fuerat à Demetrio.

istra <sup>1</sup>Arsinoë noverca, veneno interfecit. Hæc illi prima mali  
 A.M.3771. labes, hoc initium impendentis ruinæ fuit. Nam parricidium  
 Ol. 124. 2. principum sequutæ cædes sunt, luentium supplicia quod occi-  
 Urb.C.470. sum juvenem dolebant. Itaque et hi qui cædibus superfue-  
 Ant.C.281. rant, et hi qui exercitibus præerant, certatim <sup>2</sup>ad Seleucum  
 deficient; eumque, pronum jam ex æmulatione gloriæ, bellum  
 Lysimacho inferre compellunt. Ultimum hoc certamen com-  
 militonum Alexandri fuit, et, velut ad exemplum fortunæ,  
 par reservatum. <sup>3</sup>Lysimachus quatuor et LXX annos natus  
 A.M.3773. erat; Seleucus septem et LXX; Sed in hac ætate utrique ani-  
 Ol. 124. 4. mi juveniles erant, imperiique cupiditatem insatiabilem gère-  
 Urb.C.472. bant. Quippe cum <sup>4</sup>Orbem terrarum duo soli tenerent ang-  
 Ant.C.279. gustis sibi metis inclusi videbantur, vitæque finem non anno-  
 rum spatio, sed imperii terminis metiebantur.

CAP. II. In eo bello Lysimachus, amissis ante variis casi-  
 bus <sup>5</sup>xv liberis, <sup>6</sup>non instrenue <sup>6</sup>moriens, postremus domus  
 suæ ruinæ cumulus accessit. Lætus tantâ victoriâ Seleucus,  
 et, quod majus victoriâ putabat, solum se de cohorte Alex-  
 andri remansisse, victoremque victorum extitisse, *non huma-  
 num esse opus, sed divinum munus* gloriatur: Ignarus prorsus,  
 A.M.3773. non multo post fragilitatis humanæ se ipsum exemplum fu-  
 Ol. 124. 4. turum. Quippe post menses admodum septem <sup>7</sup>a Ptole-  
 Urb.C.472. mæo, cujus sororem Lysimachus in matrimonio habuerat,  
 Ant.C.279. <sup>8</sup>per insidias circumventus occiditur; regnumque Macedo-  
 niæ, quod Lysimacho eripuerat, cum vita pariter amittit. <sup>9</sup>Igi-  
 tur Ptolemæus, cum et in gratiam memoriæ magni Ptolemæi

*Lysima-  
 chus in  
 prælio oc-  
 cumbit.*

*Seleucus a  
 Ptolemæo  
 occiditur.*

#### INTERPRETATIO.

<sup>2</sup> *Moriens fortiter absolvit morte suâ calamitatem familiæ suæ.*

<sup>3</sup> *Cum igitur Ptolemæus graciosus es-*

*set apud Macedonas ob memoriam patris sui Ptolemæi, et quod mortem Lysimachi ultus esset.*

#### NOTÆ.

1 *Arsinoë noverca.*] Ptolemæi Lagidæ filia.

2 *Ad Seleucum deficient.*] Quos inter fuit Alexander Lysimachi filius, fratrum cæde territus: alios tamen filios post Agathoclis cædem genuit.

3 *Lysimachus quatuor, &c.*] 80 annos Lucianus, 70 Appianus et Heron. illi tribuunt.

4 *Orbem terrarum.*] Seleucus Asiam et Syriam, Lysimachus Macedoniam et Græciam tenebat.

5 *Quindæcim liberis.*] Non omnes tamen amiserat, cum Ceraunus, in matris amplexibus aliquos superstites interemerit.

6 *Moriens.*] Extinctum ejus corpus canis domesticus adversus alites et feras diu protexit, donec Thorax Pharsalus inventum sepeliit. *Hæc Appianus.* Alii tamen ab Alexandro filio sepultum volunt.

7 *A Ptolemæo.*] Cerauno quod fulmen sonat: a *xigavri* sic dictus, quod audax esset, et manu promptus. A patre Egypti regno spoliatus fuerat.

8 *Per insidias.*] Cùm Seleuci exercitum Lysimachiam attigisse audisset Ptolemæus; eum adortus fudit et occidit, cujus pecunia aliis concessa, ipse Macedoniæ regno potitus est, ut *narrat Pausanias.*

patris, et in favorem ultionis Lysimachi <sup>1</sup>ambitiosus apud populares esset, primo Lysimachi filios conciliare sibi statuit: nuptiasque Arsinoës sororis suæ, matris eorum petit, puerorum adoptione promissâ, <sup>2</sup>ut cum in locum patris eorum successisset, nihil illi moliri vel verecundiâ matris, vel appellatione patris audent. Fratris quoque regis Ægypti concordiam per epistolas deprecatur; professus *deponere se offensam erepti paterni regni, neque amplius à fratre quæsiturum, quod honestius à paterno hoste perceperit.* <sup>3</sup>Omniq[ue] arte adulatur <sup>4</sup>Nicomedi, Antigono, <sup>5</sup>Demetrii, et Antiocho Seleuci, ne cum bellum habituro filiis, tertius sibi hostis accederet. Sed <sup>6</sup>nec Pyrrhus rex Epiri omissus ingens momentum futurus, utri parti socius accessisset, qui et ipse spoliare singulos cupiens, omnibus se partibus venditabat. Itaque Tarentinis adversus Romanos laturus auxilium, ab Antigono naves ad exercitum in Italiam deportandum mutuo petiit; ab Antiocho pecuniam, quæ opibus quàm militibus instructior erat; à Ptolemæo Macedonum militum auxillia. Sed <sup>7</sup>Ptolemæus, cui nulla dilatiohis ex infirmitate virium venia esset, quinque millia peditum, <sup>8</sup>equitum quatuor millia, elephantos quinquaginta, non amplius quàm in biennii usum dedit. Ob hoc Pyrrhus, filiâ Ptolemæi in matrimonium acceptâ, vindicem eum regni reliquit: pacificatus cum omnibus finitimis, ne, abducta in Italiam juventute, prædam hostibus regnum relinqueret.

A.M. 3774.  
Ol. 125. 1.  
Urb. C. 473  
Ant. C. 378.

CAP. III. Sed quoniam <sup>9</sup>ad Epiri mentionem ventum est, de *Epirotarum regni origine* ejus pauca narranda sunt. <sup>10</sup>Molossorum primum in

## INTERPRETATIO.

a *Ut cum teneret locum patris, illi nil auderent in ipsum machinari, vel quia matrem offendere vererentur, vel quia ipsum patrem appellare cogerentur.*

b *E adulatur omni arte Antiocho filio Seleuci, ne tertius sibi hostis accedat Nicomedi et Antigono, filiis Demetrii, cum*

*quibus erat habiturus bellum.*

c *Et amicitiam sibi conciliavit Pyrrhi regis Epiri, qui allaturus erat magnum pondus illi parti, cui fuisset.*

d *Ptolemæus, qui ob tenuitatem virium suarum non ausus est differre auxilium petiitum,*

## NOTE.

1 *Ambitiosus.*] Id est, gratus, ob ultionem sumptam de Seleuco.

2 *Eumeni.*] Plutarchus Eumenis non meminit inter Demetrii filios: lege *Nicomedi*, &c. ut in contextu posuimus.

3 *Demetrii filiis.*] Cum iis verbis connecte sequentia, *cum quibus bellum habiturus erat, et Antiocho Seleuci filio, ne tertius hostis accederet.*

4 *Ne tertius hostis.*] Metuebat, ne Antigonus et Nicomedes paternum Macedoniæ regnum armis repeterent, et Antiochus patris cædem ulcisceretur.

5 *Equitum quatuor millia.*] Error in

numeris irrepsit; nam Pyrrhus habuit in exercitu tria tantum equitum millia, et 20 elephantos. *Ex Plutarcho Plinio et Solino.*

6 *Ad Epiri, &c.*] Quæ regio inter mare Ionium et Thessalium, inde Acrocerauniis montibus, hinc Achelœo fluvio terminata; à Pyrrho Achilles filio nomen accepit.

7 *Molossorum primum.*] Ante Molossos Chaones ibi habitasse tradit Strabo, à Buthroto ad oram maris Ionii; deinde Molossi, quorum regio primum Molossia, deinde Pandosia, ab urbe cognomine dicta est.

Verum  
Pyrrhi for-  
tuna.

regione regnum fuit. Post Pyrrhus, Achilles filius, amisso per absentiam Trojanis temporibus <sup>1</sup>paterno regno, in his locis consedit, qui Pyrrhidæ primo, postea Epirotæ dicti sunt. Sed <sup>2</sup>Pyrrhus cum in templum Dodonæi Jovis ad consulendum venisset, ibi <sup>3</sup>Lanassam, neptem Herculis, rapuit: ex cujus matrimonio octo liberos sustulit: Ex his nonnullas virgines nuptum finitimis regibus tradidit, <sup>4</sup>opesque affinitatum auxilio magnas paravit; atque ita Heleno, filio Priami regis, ob industriam singularem, <sup>5</sup>regnum Chaonum, et Andromachen, <sup>6</sup>Hectoris è matrimonio suo, ipse in divisione Trojanæ prædæ acceperat, uxorem tradit: brevique post tempore, Delphis, <sup>7</sup>insidiis <sup>8</sup>Orestæ, filii Agamemnonis, inter altaria dei interit. Successor huic <sup>9</sup>Pialus filius fuit. Per ordinem deinde regnum <sup>10</sup>ad Arrybam descendit: cui, quoniam pupillus et unicus ex gente nobili superesset, intentione omnium cura servandi ejus educandique, publice tutores constituuntur. <sup>11</sup>Athenas quoque erudiendi gratiâ missus, quantò doctior majoribus suis, tantò et gravior populo fuit. Primus itaque leges, et senatum, annuosque magistratus, et reipublicæ formam composuit, et ut à Pyrrho sedes, sic vita cultior populo ab Arrybâ statuta. Hujus filius Neoptolemus fuit, ex quo nata est Olympias mater Alexandri Magni, et <sup>12</sup>Alexander, qui post eum regnum Epiri tenuit; et in Italia bello gesto, in Brutiis interit.

#### INTERPRETATIO.

- a Comparavit sibi magnam potentiam auxilio affinium suorum.  
b Minus est Athenis ad studendum.

#### NOTE.

1 *Paterno regno.*] Vel in Thessaliâ circa Larissam, vel in Phthiotidis parte Achilles renavit, ex Strabone.

2 *Pyrrhus.*] Ex Deidamiâ Lycomedis regis filia susceptus, dum ejus in aulâ lateret Achilles, Pyrrhus dictus est à fulvo capillorum colore. De Pyrrho multa Virgilius. Quis Achilles fuerit, Pelei et Thetidis filius, nemo nescit ex Poëtarum Fabulis, et Homeri Iliade.

3 *Lanassam.*] Facit eam Plutarchus filiam Cleodis, qui Hylli filius fuit, cujus pater erat Hercules.

4 *Regnum Chaonum.*] Molossia tunc dicebatur, à Molosso, Pyrrhi et Andromaches filio; sed Helenus de nomine Chaonis fratris sui, quem in veneratione imprudens occiderat, postea Chaoniam nominavit.

5 *Hectoris.*] Priami filius fuit, Homeri versibus nobilitatus.

6 *Insidiis Orestæ.*] Quod Pyrrhus Hermionem, Menelai et Helenes filiam, jam diu sibi desponsatam rapuisset.

7 *Orestæ.*] Agamemnonis et Clytemnestræ filius fuit, qui matrem cum Ægistho adultero occidit; cætera ex fabulis notissima.

8 *Pialus.*] Pialus à Pausaniâ, Pildes ab aliis dicitur: sed ille non Pyrrhi filius. sed Orestis amicus fuisse perhibetur.

9 *Ad Arrybam.*] Tharyttam Plutarchus, Tharypum Pausanias, Aritubam Diodorus nominat.

10 *Alexander Molossus.*] De quo prius dictum est.

Post ejus mortem frater <sup>1</sup>Æacides regno successit, <sup>2</sup>qui, assiduus adversus Macedonas belorum certaminibus populum fatigando, offensam civium contraxit; ac propterea in exilium actus, Pyrrhum filium <sup>3</sup>admodum parvulum, in regno reliquit. Qui et ipse cum à populo propter odium patris ad necem quæreretur, furtim subtractus in Illyrios defertur; traditusque est Berœ <sup>4</sup>Glauci regis uxori, nutriendus, quæ et ipsa generis Æacidarum erat. Ibi eum, seu misericordiâ fortunæ ejus, seu infantilibus <sup>5</sup>blandimentis inductus rex, <sup>6</sup>adversum Cassandrum Macedoniæ regem, qui eum sub belli comminatione deposcebat, diu protexit, addito in auxilium etiam adoptionis officio. Quibus rebus moti Epirotæ, odio in misericordiam verso, annorum xi eum in regnum revocaverunt, datis tutoribus, qui regnum usque adultam ejus ætatem tuerentur, Adolescens deinde multa bella gessit; tantusque rerum successu haberi cæptus est, ut Tarentinos solus adversus Romanos tueri posse videretur.

## INTERPRETATIO.

a Qui incurrit odium populorum quia illum protegeret contra Cassandrum regem Macedoniæ, qui bellum minabatur, nisi ipsi redderetur.  
b Eum diu protexit, et adoptavit, ut

## NOTÆ.

1 Æacides.] Quem à suis, dum Olympiadem reducit, derelictum diximus, quare paulò post in exilium missus est.

2 Admodum parvulum.] Bimum habet Plutarchus.

3 Glauci regis.] Plutarchus vocat Glauciam.

4 Blandimentis.] Ad genua regis provolutum, vestem illius apprehendisse refert Plutarchus.

## LIBER XVIII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Pyrrho Tarentinis adversus Romanos suppetias ferenti, Valerius Lavinius occurrit; unde prælia et strages.
2. Carthaginensium auxilium Romani remittunt. Pax cum Pyrrho componitur. Romanorum continentia. Pyrrhus Siciliam occupat.
3. De Carthaginensium origine et veteribus incolis digressio, in quâ etiam de Sidonis et Tyri conditoribus.
4. Incolæ Tyri, inter quos Elisa, quæ à Pygmalione fratre recessit, ut rebus suis consulere.

5. *Elisa, agnomine Dido, Cyprum appellit; deinde in sinum Africæ defertur, et Carthaginem condit.*
6. *Elisa propter Iarbe votum vim sibi infert. Carthaginiensium crudelis superstitio.*
7. *Clades Carthaginensium in Sardinia. Superstites in exilium pulsæ, patriam armis recuperare nituntur: unde Malei patris in Cartalonem filium severitas, et paulò post cruentus interitus.*

## CAPUT I.

*Pugna inter Pyrrhum et Romanos.*

A.M.3774.  
Ol. 125. 1.  
Urb.C.473  
Ant.C.278.

IGITUR Pyrrhus, rex Epiri, cùm iteratâ Tarentinorum legatione, additis Samnitium et Lucanorum precibus, et ipsis auxilio adversus Romanos indigentibus, fatigaretur, non tam supplicum precibus, quam spe invadendi Italiæ imperii inductus, venturum se cum exercitu pollicetur. In quam rem inclinatam semel animum, præcipientem agere cæperant exempla majorum: ne aut inferior patruo suo Alexandro videretur, quo defensore iidem Tarentini adversus Brutios usi fuerant; auct minores animos Magno Alexandro habuisse, qui tam longa à domo militiâ Orientem subegit. Igitur relicto custode regni filio Ptolemæo, annos xv nato, exercitum in portu Tarentino exponit, duobus parvulis filiis, Alexandro et Heleno, in solatia longinquæ secum expeditionis adductis. Cujus audito adventu, Consul Romanus Valerius Lævinus, festinans, ut prius cum eo

## INTERPRETATIO.

a Facta majorem impulērunt vehementer ejus animum jam propensum ad hanc rem.

## NOTÆ.

1 *Iteratâ Tarentinorum.*] Initum nuper cum Romanis fœdus violare cupientes Tarentini, Lucanos quosdam pretio corruptos flagris lacerârunt: ut nudatis corporibus in civium cœtum se conferrent, vociferantes se, quod castra Romana ausi essent ingredi, jussu Consulis virgis cæsos; quare bellum continuò in Romanos renovatum est.

2 *Legatione.*] Lælius Valerius in portum cum classe fortè appulerat, cum Tarentini classem invadunt, cæsisque ducibus et militibus, vix quinque naves effugerunt. Missus à Senatu L. Posthumius qui ad Tarentinos in theatro in risum effuso: *Ridete, inquit, dum vobis per tempus licet: nam post hac diu flebitis; dum has vestes eluctis multo sanguine.* Deinde cùm bello impares se viderent Romanis

Tarentini, auxilium à Pyrrho petierunt. *Hec Dionys.*

3 *Samnitium.*] Quorum regio Samnium, ubi postea Beneventanus Ducatus, nunc *l'Abruzzo.*

4 *Lucanorum.*] Qui Brutios inter, Picentes et Apulos habitabant: nunc *Basilicatu et Principatus.*

5 *Exercitum.*] Elephantos 20; equitum tria, peditum viginti habebat millia; sed elephantum duo, militum duo millia tempestate perierant, et Pyrrhus, ipse vix in terram appulit. *Plutarchus.*

6 *Lævinus.*] Refert Plutarchus Pyrrhum misisse ad Romanos caduceatorem, placeretne illis se judice, aut arbitro uti; cui Lævinus respondit. *Romanos Pyrrhum nec disceptatorem capere, nec formidare hostem. Addit graviora Zonaras.*

congrederetur, quàm auxilia sociorum convenirent, exercitum in aciem <sup>1</sup>educit. Nec rex, tametsi numero militum inferior esset, certamini <sup>2</sup>moram fecit. Sed Romanos <sup>3</sup>vincentes jam, inusitata antè elephantorum forma stupere primò, mox cedere praelio coëgit; victoresque jam nova Macedonum monstra repente vicērunt. Nec hostibus incruenta victoria fuit. Nam et ipse Pyrrhus graviter <sup>4</sup>vulneratus est, et magna pars militum ejus cæsa, majoremque gloriam ejus victoriæ, <sup>5</sup>quam lætitiā habuit. Hujus pugnæ eventum <sup>6</sup>multæ civitates secutæ, Pyrrho se tradunt. Inter cæteros etiam <sup>7</sup>Locri, prodito præsidio Romano, ad Pyrrhum deficiunt. <sup>8</sup>Ex eâ prædâ Pyrrhus cæptivos milites Romam gratis remisit, ut, cognita virtute ejus, Romani cognoscerent etiam liberalitatem. <sup>9</sup>Interjectis deinde diebus, cū sociorum exercitus supervenisset, <sup>10</sup>iteratò prælium cum Romanis facit, in quo <sup>11</sup>par fortuna priori bello fuit.

CAP. II. Interea Mago, dux Carthaginiensium, in auxilium Romanorum cum cxx navibus missus, senatum adiit *aggre tu-* *lisse Carthagenienses, affirmans, quod bellum in Italiâ à peregrino rege paterentur. Ob quam causam missum se ut quoniam ab ex-*

*Magonis*  
*copias Ro-*  
*mani remit-*  
*tunt. Pax*  
*componitur*  
*cum Pyr-*  
*rho, qui*  
*Siciliam*  
*occupat.*

## NOTÆ.

1 *Educis.*] Ultra Siren æmnem; quem cum equitatu et peditatu transmisit.

2 *Moram fecit.*] Romanorum exercitum contemplatus, Megacli dixit: *Ordo hic barbarorum barbarus non est.* Et de pugnæ eventu sollicitus detrecabat, pugnam: sed Levinus, transmissio vado, ad prælium coëgit.

3 *Vincentes jam.*] Hostium enim fortissimi; quique jam ceciderant, cæteris fugam cogitantibus.

4 *Vulneratus.*] Plutarchus Pyrrhi vulnus ad secundum prælium refert.

5 *Quem lætitiā.*] Cū Pyrrho quidam gratularentur. *Si denuò, inquit, ita vicerimus, actum de nobis erit.* Et, Romanos admiratus, *O quàm facile, dixit, Orbis imperium occupare; aut mihi, Romanis militibus; aut me lege, Romanis!* Quæ Plutarchus post secundum prælium narrat.

6 *Multæ civitates.*] Pyrrhus auctus Lucanorum et Samnitium viribus obvias urbes cepit, ita ut non plus triginta millibus abesset ab urbe.

7 *Locri.*] Alii Ozoli circa fauces sinūs Corinthiaci incolentes, Ætolis proximi; alii Epicnemidii, in orâ adversâ ad sinum Ætæum; alii Epizephyrii. Locri enim, de quibus hic loquitur, fuit magnæ Græciæ civitas

apud Zephyrium promontorium, in Brutiorum confinio, quæ et Naricio à Virgilio dicitur. Vel à Locrensisbus Ozolis, Evante duce; vel ab Ajace Oileo Locrorum rege condita, ut ait Solinus.

8 *Ex eâ prædâ.*] Prius et Romam Cyneam Pyrrhus, et Tarentum Romani Fabricium miserant.

9 *Interjectis deinde.*] Jam multos Cyneas muneribus corruperat; sed Appius Claudius de pace agi cū audisset, in Senatum deferri se jussit: ubi effecit, ut de pace cum Pyrrho, nisi excessisset Italiâ, non ageretur. *Ex Plutarcho et Zonara.*

10 *Iterato.*] Ad Asculum oppidum ubi Pyrrhus Romanis transgredi fluvium permisit, ut aequali pugna dimicaretur.

11 *Par fortuna.*] Non vicit, sed victus est Pyrrhus, vulneratusque, amissis suorum viginti millibus, Tarentum se recepit. Romanorum quinque millia perierunt, cum Decio Consule, qui se devovit avorum exemplo. *Ita Zonaras.* Romanis victoriam peperere, et Apuli Pyrrhi castra aggressi, et Minutius Tribunus, qui abscissâ elephantum unius proboscide, belluas illas mori posse ostendit.

A.M. 3776. *terno hoste oppugnarentur, externis auxiliis juvarentur.* Gratia  
 Ol. 125. 3. à senatu Carthaginiensibus acta, <sup>1</sup>auxiliaque remissa. Sed  
 Urb.C.475 Apt.C.276. Mago, Punico ingenio, post paucos dies tacitus, quasi pacifica-  
 tor Carthaginiensium, Pyrrhum adit, speculaturus consilia ejus  
 de Sicilia quo eum arcessi fama erat. <sup>2</sup>Nam Romanis ea-  
 dem causa mittendi auxilii Carthaginiensibus fuerat, ut Ro-  
 mano bello, ne in Siciliam transire posset Pyrrhus, in Italia de-  
 tineretur. Dum hæc aguntur, legatus à senatu Romano <sup>3</sup>Fa-  
 bricius Lucinus missus <sup>4</sup>pacem cum Pyrrho composuit. Ad  
 quam confirmandam, <sup>5</sup>Cyneas Romam cum ingentibus à Pyr-  
 rho <sup>6</sup>donis missus, <sup>7</sup>neminem, cujus domus muneribus pa-  
 teret, invenit. Huic continentia Romanorum simile exemplum  
 iisdem ferme temporibus fuit. Nam missi à senatu in Ægyp-  
 tum legati, cum ingentia sibi <sup>8</sup>à Ptolemæo rege missa munera  
 sprevisent, <sup>9</sup>interjectis diebus ad cenam invitatis aureæ coro-  
 næ missæ sunt, quas illi honoris <sup>10</sup>causâ receptis posterâ die sta-  
 tuis regis imposuerunt. Igitur Cineas, cum turbatam cum Ro-  
 manis pacem ab Appio Claudio renuntiasset, interrogatus à Pyr-  
 rho, *qualis Roma esset, respondit, Regum urbem sibi visam.*  
<sup>11</sup>Post hæc legati Siculorum superveniunt, tradentes Pyrrho to-

\*Ominis.  
 sic lege ex  
 MSS.

## INTERPRETATIO.

a Nam Carthaginienses idem auxi-  
 lium Romanis miserant, ut Pyrrhus Roma-  
 no bello detentus in Italia, impediretur  
 transire in Siciliam.

b Invenit neminem qui munera sua

reciperet.

c Cum invitati essent ad cenam post  
 paucos dies, Rex misit ipsi aureas coro-  
 nas, quas cum recipissent honoris causâ  
 imposuerunt statuis regis die sequenti.

## NOTÆ.

1 *Auxiliaque remissa.* Quia devicti  
 Pyrrhi gloriam suam esse volebant,  
 non ignari fraudis Carthaginiensium,  
 qui, ut Pyrrhum averterent à Sicilia,  
 in Italiâ detinere cogitabant: fœdus  
 tamen cum Carthaginiensibus initum,  
 quarto Florus, tertio Polybius refert.

2 *Fabricius.* Fallitur Justinus. Fa-  
 bricius enim ante secundum prælium  
 missus est, non ut pacem compone-  
 ret, sed ut liberaret captivos: cui cum  
 Pyrrhus primum inter amicos et duces  
 locum offerret, respondisse fertur, *Non  
 fueris, rex, id ex re tua: nam illi ius  
 qui te nunc venerantur, si me probave-  
 rint, me præoptent regem tibi.* Hoc  
 Plutarchus.

3 *Pacem cum Pyrrho.* Hoc falsum:  
 sed captivos à Pyrrho, eâ lege obti-  
 nuit, ut si pacem Senatus abnuisset,  
 salutatis propinquis, et celebratis Sa-  
 turnalibus, ad Pyrrhum remitteren-  
 tur, ut refert Plutarchus.

4 *Cyneas.* Vir Pyrrho gratissimus,  
 ejus eloquentiâ se plures urbes, quam

armis cepisse dicebat Pyrrhus.

5 *Donis.* Cum ingenti vi pecuniarum,  
 multisque ornamentis muliebribus, ut  
 si viri ejus postulata aversabentur,  
 mulieres ornamentis allectæ viros cor-  
 rumperent.

6 *Neminem.* Similius est vero, quod  
 tradit Zonaras, Cyneam multos sibi et  
 verbis et muneribus conciliasse; nec  
 enim omnes Romæ Fabricii erant, aut  
 Carii.

7 *À Ptolemæo rege.* Id aliter narrat  
 Zonaras. Philadelphus cladibus Pyr-  
 rhi et Romanorum victoriis permotus,  
 cum his amicitiam pepigerat; dum  
 Romani legatos ad eum miserunt, qui  
 munera oblata sibi à rege in ærarium  
 referre cum vellent, ea servare à Se-  
 natu jussi sunt Consulesque ob conti-  
 nentiam electi. Hoc Eusibius ad Pto-  
 lemæum Lagum male refert.

8 *Post hæc.* Omissis Justinus Fabri-  
 cii et Pyrrhi vellitationes, et à Fabri-  
 cio detectam Pyrrhi Medici in eum  
 conjurationem.



tius insulæ imperium, quæ assiduâ Carthaginiensium bellis vexabatur. Itaque relicto Locris Alexandro filio, firmatisque sociorum civitatibus valido præsidio, in Siciliam exercitum trajecit.

CAP. III. Et quoniam ad Carthaginiensium mentionem ventum est, de origine eorum pauca dicenda sunt, repetitis Tyriorum paulò altius rebus, quorum casus etiam dolendi fuerunt. Tyriorum gens condita à Phœnicibus fuit, qui terræ motu vexati, relicto patriæ solo, Assyrium stagnum primò, mox mari proximum litus incoluerunt; conditâ ibi urbe, quam à piscium ubertate, Sidonâ appellaverunt: nam piscem Phœnices *Sidon* vocant. Post multos deinde annos à rege Ascaloniorum expugnati, navibus appulsi, Tyron urbem ante annum Trojanæ cladis condiderunt: ibi Persarum bellis diu varîeque fatigati, victores quidem fuere: sed attritis viribus, à servis suis multitudine abundantibus, indigna supplicia perpassi sunt: qui conspiratione factâ, omnem liberum populum cum dominis interficiunt: atque ita potiti urbe, lares dominorum occupant, rempublicam invadunt, conjuges ducunt, et quod ipsi non erant, liberos procreant.

*Carthaginiæ Tyri, et Sidonis origo.*

*\*Atque ita remp. invadunt lares dominorum occupant, conjuges eorum ducunt, et, quod ipsi non erant, liberos cre-*

## INTERPRETATIO.

*a Ducunt uxores et generant filios liberos, cum ipsi non essent liberi.*

## NOTÆ.

1 *Sociorum civitatibus.*] Tarenti Milonem cum præsidio reliquit.

2 *Exercitum.*] Qui constabat peditem 30 millibus, equitum 2500, et navibus, 200.

3 *Assyrium stagnum.*] Genesareticum; Lacus est Palæstinae, in Galilæa finibus, in quem Jordanes fluvius ingreditur apud Capharnaum, et apud Bethsaidam egreditur, à Scripturâ modò mare Tiberiadis, modò mare Galilæa dicitur.

4 *Conditâ ibi urbe.*] Chanaân eam condidit ex *Mose*, quam ex nomine filii Sidonem dixit: licet nonnulli Tyrum Sidonis æmulam putent, eam tamen Sidonis filium, sive coloniam, vocat Esaias: et Homerus, Sidonis sæpè, Tyri nusquam meminit, ut annotat Strabo.

5 *Ascaloniorum.*] Ascalon civitas superioris Idumæa, ex *Josepho*, de quâ frequens mentio in Sacris Litteris.

6 *Ante annum, &c.*] Non intelligit anno ante Trojam captam, conditam esse Tyrum, sed sumit hoc verbum ante indefinitè. Eugubinus et Adri-

chomius, ex Berosò, eam à septimo filiorum Japheth, cui nomen Tyras, paulò post terrarum divisionem, conditam affirmant. Tempore Josue,

Tyrus erat Phœnicea totius civitas munitissima, ex *Eusebio*, factaque, ex Adriochomio, Phœnicum metropolis; deinde adeò amplificata, ut Asiæ civitas nobilissima Gideonis ætate habitata sit, usque ad regnum Nabuchodonosoris, à quo longâ obsidione fatigata, et tandem destructa est: sed 70 annis post, iterum ædificari cæpit, non eodem tamen, quo priùs, loco; vetus enim maris litori imminabat, nova mari undique cingebatur. Quare Tyrus potest dici vel condita vel ornata.

1. Paulò post diluvium, circa annum mundi, 2000, ante Christum 2052. 2. Tempore Josue, anno mundi 2586, ante Christum, 1466. 3. Anno mundi 2783, ante Christum 1269, tempore Gideonis. 4. Circa annum mundi 3510, Olympiad. 59. 2. Urbis conditæ 209, ante Christum 542, post Nabuchodonosorem. 5. Post Alexandrum, circa annum mundi 3724, Olym. 112. 3. Urbis conditæ 423, ante Christum 328.

T. Faber.

\*placitissimum,  
MSS.

A.M.3722.  
Ol. 112. 1.  
Urb.C.421  
Ant.C.330.

*Elisea va-  
rii casus.*

Unus ex tot millibus servorum fuit, qui miti ingenio, senis domini parvulique filii ejus fortunâ moveretur; dominosque non truci feritate, sed piæ misericordiæ humanitate respiceret. <sup>a</sup>Itaque cum velut occisos alienâset, servisque de statu reipublicæ deliberantibus placuisset regem ex suo corpore creari, eumque potissimum quasi acceptissimum <sup>\*diis</sup>, qui solem orientem primus vidisset, rem ad Stratonem (hoc enim ei nomen erat) dominum occultè latentem detulit. Ab eo formatûs, cum medio noctis omnes in unum campum processissent, cæteris in Orientem spectantibus, solus occidentis regionem intuebatur. Id primum aliis videri furor, in Occidente solis ortum quærere: <sup>b</sup>ubi verò dies adventare cœpit, editissimisque culminibus urbis oriens splendere; expectantibus aliis, ut ipsum solem aspicerent, hic primus omnibus fulgorem solis in summo fastigio civitatis ostendit. Non servilis ingenii ratio visa; requirentibusque auctorem, de domino confitetur. Tunc intellectum est, Quantum ingenua servilibus ingenia præstarent; malitiaque servos, non sapientiâ vincere. Igitur venia seni filioque data est; et velut numine quodam reservatos arbitrantes, regem Stratonem creavêrunt. Post cujus mortem regnum ad filium, ac deinde ad nepotes transiit. Celebre hoc servorum facinus, metuendumque exemplum toto Orbe terrarum fuit. Itaque Alexander Magnus, cum interjecto tempore in Oriente bellum gereret, velut ultor publicæ securitatis, <sup>1</sup>expugnata eorum urbe, omnes qui prælio superfuérant, ob memoriam veteris cædis crucibus affixit: <sup>2</sup>genus tantum Stratonis inviolatum servavit, <sup>c</sup>regnumque stirpi ejus restituit, ingenuis et innoxiiis incolis insulæ attributis, ut, extirpato servili germine, genus urbis ex integro conderetur.

CAP. IV. Hoc igitur modo Tyrii, Alexandri auspiciis conditi, <sup>d</sup>parsimoniâ et labore quærendi citò convaluêre. Ante cladem dominorum cum et opibus et multitudine abundarent,

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Quare cum eos occultâset, tanquam si fuissent occisi.

<sup>b</sup> Postquam cœpit dies lucere, et Sol oriens illuminare altissima urbis tecta.

<sup>c</sup> Reddidit regnum ejus posteris, et voluit urbem habitari ab incolis insule in-

geniis et innoxiiis, ut genus civium mutaretur ex integro, extinctâ stirpe servorum.

<sup>d</sup> Brevis comparavêre sibi magnam potentiam parsimoniâ et studio acquirendi opes.

#### NOTE.

1 *Expugnata eorum urbe.*] Post septem mensium obsidionem, de qua prius diximus.

2 *Genus tamen Stratonis.*] Consilium Hephæstionis sequutus Alexander re-

gem constituit Abdalonymum, ex *Curtio*; Ballonymum ex *Diodoro*, qui eâ egestate premebatur, ut, licet regiâ esset ortus familia, lacerna tectus vilissimâ, aquam mercede hauriret.

missâ in Africam juventute, <sup>1</sup>Uticam condidêre : cùm interim <sup>2</sup>rex Tyro decedit, filio Pygmalione, et <sup>3</sup>Elisa filiâ, insignis formæ virgine, hæredibus institutis. Sed populus Pygmalioni admodum puero regnum tradidit. Elisa quoque <sup>4</sup>Acerbæ\* <sup>\*Sicharbæ Servius.</sup> avunculo suo, sacerdoti Herculis, qui honos secundus à rege erat, nubit. <sup>5</sup>Huic magnæ, sed dissimulatæ opes erant : aurumque, metu regis, non tectis, sed terræ crediderat : quam rem, etsi homines ignorabant, fama tamen loquebatur. Quâ incensus Pygmalion, oblitus juris humani, avunculum suum, <sup>6</sup>eundemque generum, sine respectu pietatis <sup>6</sup>occidit. Elisa diu fratrem propter scelus aversata, ad postremum dissimulato odio, mitigatoque interim vultu, fugam tacite molitur, assumptis quibusdam principibus in societatem, quibus par odium in regem esse, eandemque fugiendi cupiditatem arbitratur. Tunc fratrem dolo aggreditur, <sup>b</sup> fingit se ad eum migrare velle, ne amplius ei mariti domus, cupidæ oblivionis, gravem luctus imaginem renovet, nec ultrâ amara admonitio oculis ejus occurrat. Non invitâ Pygmalion verba sororis audit, existimans cum eâ et aurum Acerbæ ad se venturum. Sed Elisa ministros migrationis à rege missos navibus cum omnibus opibus suis primâ vesperâ imponit, provectaque in altum compellit eos onera arenæ pro pecuniâ involucris involuta in mare dejicere. Tunc deflens ipsa lugubrique voce Acerbam ciet ; orat, ut lubens opes suas recipiat, quas reliquerat ; <sup>c</sup>habeatque inferias, quas

## INTERPRETATIO.

- a Hic habebat magnas opes, sed ignotas aliis : nam absconderat aurum, non domi, sed in terrâ, propter metum regis. b Fingit se velle manere in Palatio Pygmalionis, ne amplius domus mariti gravem memoriam doloris suâ imagine renovaret sibi, quæ cupiebat mortem illius oblivisci. c Habeatque pro inferiis illas opes quæ fuerant causa mortis.

## NOTE.

1 Uticam.] 60 stadiis à Carthagine distabat, ex Appiano: ad littus maris sita, ubi nunc Biserta.

2 Rex Tyro.] Hunc locum plerique corruptum putant: alii legunt, rex Mutgo, Tyro decedit: alii Matgonus, nonnulli Matgenus, multi Belus et Metinus.

3 Elisâ.] Quæ Dido prius dicebatur, ex Solino. Hæc urbem Carthadam dixit, quod apud Phœnices civitatem novam significat: sed à Pœnis mulier Elisa, urbs Carthago dicta est. Hæc Solinus. Civitas tamen, ex Servio, primùm Byrsa, post Tyros, deinde Carthago nominata est à Cartha opido, unde orta fuit Dido, Tyrum inter et Berytum. Camers vult no-

mine Elisæ significari virginem, quòd Dido opus virorum exercuerit: alii tamen ex Hebræo eam vocem amores, sive ubera, interpretantur.

4 Acerbæ.] A Vergilio Sichæus dicitur, quem Sicharbam etiam vocatum putat Servius.

5 Eundemque generum.] Gener aliquando vir sororis dicitur apud Cujacum, qui citat et Oedipum Sophoclis, et Pausaniam Probi: quin etiam Cedrenus Jethro vocat Mosis generum: cognationum enim nomina sæpè confunduntur ab auctoribus.

6 Occidit.] De Sichæi morte et thesauris, Didoniaque fugâ, multa habet Virgilius omnibus nota.

*habuerit causam mortis.* Tunc ipsos ministros aggreditur : *sibi quidem ait optatam olim mortem : sed illis acerbos cruciatus, et dira supplicia imminere, qui Acerbæ opes, quarum spe parricidium rex fecerit, avaritiæ tyranni subtraxerint.* Hoc metu omnibus injecto, comites fugæ accepit. Junguntur et senatorum in eam noctem præparata agmina ; atque ita <sup>1</sup>sacris, Herculis, cujus sacerdos Acerbas fuerat, repetitis, exilio sedes quærunt.

*Elisa condit Carthaginem.*

A.M.3166.

Ant.C.886.

CAP. V. Primus illis appulsus terræ Cyprus insula fuit : ubi sacerdos Jovis, cum conjuge et liberis, deorum monitu, <sup>2</sup>comitem se Elisæ sociumque fortunæ offert, pactus sibi posterisque perpetuum honorem sacerdotii. Conditio pro manifesto omine accepta. Mos erat Cypriis, virgines ante nuptias statutis diebus dotalem pecuniam quæsituras, in quæstum ad litus maris mittere, <sup>3</sup>pro reliquâ pudicitia libamenta Veneri soluturas. Harum igitur ex numero LXXX admodum virgines raptas navibus imponi Elisa jubet ; ut et juventut matrimonium, et urbs sobolem habere posset. Dum hæc aguntur, Pygmalion cognita sororis fugâ, cum impio bello fugientem persequi pararet, ægrè precibus matris, et deorum minis victus, quievit : cui cum inspirati vates <sup>4</sup>canerent, *non impune laturum, si incrementa urbis toto Orbe auspicatissimæ interpellasset,* hoc modo spatium respirandi fugientibus datum. Itaque Elisa delata in Africæ sinum incolas loci ejus, adventu peregrinorum mutuarumque rerum commercio gaudentes, in amicitiam sollicitat : deinde, empto loco, qui corio bovis <sup>5</sup>tegi posset, in quo fessos longâ navigatione socios, quoad proficisceretur, reficere posset ; corium in tenuissimas partes secari jubet, atque ita majus loci spatium quàm petierat, occupat : unde postea ei loco <sup>6</sup>Byrsæ nomen fuit. <sup>7</sup>Confluentibus deinde vicinis locorum, qui spe lucris multa hospitibus venalia inferebant ; sedesque ibi statuentibus,

#### INTERPRETATIO.

a Comitatus est Elisam eâ conditione, ut ipse et illius posteri semper fungerentur munere Sacerdotii.

b Predicere daturum panas graves, si impedivisset ne construeretur civitas, quæ debebat esse celeberrima per totam orbem.

c Deinde veniente ex vicinis locis magnâ multitudine populorum, qui spe locri afferebant multa, ut ea venderent advenis ; et multis ibi permanentibus, effecta est civitas sat magna ex illa h. minum frequentia.

#### NOTE.

1 Sacris Herculis.] A Churamo rege institutis tempore Salomonis.

2 Pro reliquâ pudicitia.] A Veneri hunc morem institutum fuisse scribit Lactantius, ne sola impudica videretur : quem etiam morem tribuit Armeniis Strabo, Syriis Herodotus, Phœnicibus D. August.

3 Tegi posset.] Pro circumdari quo

utitur Virgilius. Rectius, cingi.

4 Byrsæ nomen fuit.] Tergus alii, alii locum munitum hanc vocem interpretantur. Byrsa arx fuit in media Carthagine munitissima, in cujus vertice templum erat Æsculapii, quod Asdrubalis uxor, captâ urbe, secum concremavit ; ut narrat Strabo.

ex frequentia hominum velut instar civitatis effectum est. Uticensium quoque legati dona ut consanguineis attulerunt, hortatique sunt, ut urbem ibi conderent, ubi sedes sortiti essent. Sed et Afros detinendi advenas amor cepit. Itaque, consentientibus omnibus, Carthago conditur, statuto annuo vectigali pro solo urbis. In primis fundamentis caput bubulum inventum est, quod auspiciū quidem fructuolæ terræ, sed laboriosæ, perpetuūque servæ urbis fuit: propter quod in alium locum urbs translata, Ibi quoque equi caput repertum, bellicosum potentemque populum futurum significans, urbi auspiciatam sedem dedit. Tunc ad opinionem novæ urbis concurrentibus gentibus, brevi et populus et civitas magna facta.

CAP. VI. Cum successu rerum florentes Carthaginis opes *Elisa propter Iarbas votum se occidit.* essent, rex <sup>1</sup>Maxitanorum <sup>2</sup>Iarbas, decem Penorum principibus ad se arcessitis, Elisæ nuptias sub belli denunciatione petit: quod legati reginæ referre metuentes Punico cum ea ingenio egerrunt; nuntiantes regem aliquem *poscere, qui cultiores mores victusque cum Afrosque perdoceat: sed quem inveniri posse, qui ad Barbaros et ferarum more viventes transire à consanguineis velit* Tunc à reginâ castigati, *Si pro salute patriæ de asperiore vita recusarent, cui etiam ipsa vita, si res exigua, debeatur:* regis mandata aperuere, dicentes, *Quæ præcipiat aliis, ipsi faciendæ esse, si velit urbi consultum esse.* Hoc dolo capta, diu Acerbæ viri nomine cum multis lacrymis et lamentatione flebili invocato, ad postremum *ituram se quo sua et urbis fata vocarent,* respondit. In hoc trium mensium sumpto spatio, pyram in ultimâ parte urbis exstructâ, *velut placatura viri manes, inferiasque ante nuptias missura, multas hostias cædit, et sumpto gladio pyram conscendit; atque ita ad populum respiciens ituram se ad virum, sicut præceperant, dixit; vitamque gladio finivit.* Quamdiu Carthago *invicta fuit, pro deâ culta est.* Condita est urbs hæc <sup>3</sup>LXXII *Ant.C.886.*

## INTERPRETATIO.

a Quod portendebat terram illam fructuosam esse, sed colendam magno labore, et urbem semper aliis subditam fore.

b Sed neminem posse inveniri, qui relictis affinis, velit manere cum gente

barbarâ, et vigente more ferarum.

c Quasi placatura animam mariti, et oblatura sacrificium ante novas nuptias, immolat multas victimas.

## NOTÆ.

1 *Maxitanorum.*] Id est, *Mauritanorum.* Eustathius tamen *Mazicum*, hoc est, *Nomadum* regem facit.

2 *Iarbas.*] Ex *Amnone* et *Nymphâ Garamantide* genitum commentum sunt *Poëtae.*

3 *LXXII annis antequam Roma.*] *Missa sententiarum* de hujus urbis origine varietas. Alii *Trojano bello an-*

tiquiorem faciunt annis, vel 30 ut *Philistus* apud *Eusebium*; vel 50, ut *Apollonius*, iique illius auctorem *Didonem* fuisse negant. Alii ejus *Ætæ* Troicis rebus posteriorem memorant: plerique *Pygmalione*. *Tyriis* regnante, à *Didone* conditam volunt, ante *Romam* annis 65, ut *Paterculus*; vel 93, ut *Livius*, ab excidio *Trojæ* 296.

annis antequàm Roma; cujus virtus sicut bello clara fuit, ita domi status variis discordiarum casibus agitatus est. Cùm inter cætera mala, peste laborarent, <sup>a</sup>cruentâ sacrorum religione, et scelere pro remedio usi sunt. Quippe <sup>1</sup>homines, ut victimas immolabant; et impuberes (quæ ætas etiam hostium misericordiam provocat) aris admovebant, pacem Deorum sanguine eorum exposcentes, pro quorum vitâ Dii rogari maxime solent.

<sup>a</sup> Aversis, alii.  
<sup>Clades</sup>  
<sup>Carthaginiensium in Sardinia: unde Malci et Carthagonis interitus.</sup>

CAP. VII. Itaque adversis <sup>\*</sup>tanto scelere numinibus, cùm in Siciliâ diu feliciter dimicassent; translato in Sardiniam bello, amissâ majore exercitus parte, gravi prælio victi sunt. Propter quod ducem suum <sup>2</sup>Maleum cujus auspiciis et Siciliæ partem domuerant, et adversus Afros magnas res gesserant, cum parte exercitus, quæ superfuerat, exulare jussêrunt. Quam rem ægrè ferentes milites, legatos Cathaginem mittunt, <sup>b</sup>qui reditum primo, veniamque infelicis militiæ petant; tum denuntient, *quod precibus nequeant, armis se consecuturos*. Cùm et preces et minæ legatorum sprete essent, interjectis diebus, consensu navibus, armati ad urbem veniunt: ibi Deos hominesque *testati non se expugnatum, sed recuperatum patriam venire; ostensurosque civibus suis, non virtutem sibi priore bello, sed fortunam defuisse*: prohibitis commeatibus, obsessâque urbe, in summam desperationem Carthaginienses adduxerunt. Interea Cartalo, Malchi exulis ducis filius, <sup>d</sup>cùm præter castra patris à Tyro, quo <sup>3</sup>decimas Herculis ferre ex prædâ Siciliensi, quam pater ejus ceperat, à Carthaginiensibus missus fuerat, reverteretur, accessitusque à patre esset, *prius publicæ se religionis officia executurum, quàm privata pietatis*, respondit. Quam rem etsi indignè ferret pater, <sup>e</sup>non tamen vim afferre religioni ausus est. Interjectis deinde diebus Cartalo, <sup>f</sup>petito commeatu à populo, cùm reversus ad patrem es-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Adhibuerunt pro remedio cruenta sacrificia et sceleratas ceremonias.

<sup>b</sup> Qui petunt facultatem redeundi, et veniam pro bello infelicitè gesto.

<sup>c</sup> Testati se non venire ut oppugnent patriam, sed ut in eâ recipiantur.

<sup>d</sup> Cùm prope castra patris transiret, rediens à Tyro quò missus fuerat à

Carthaginiensibus, ut ferret decimas Herculi ex prædâ in Siciliâ factâ à patre ejus.

<sup>e</sup> Non ausus est tamen agere quidquam in filium, ne violaret religionem.

<sup>f</sup> Peritâ facultate invisendi patris, hoc est, salvo conductu.

## NOTÆ.

Quare peccavit graviter Virgilius, qui Didonem Enex *svxgovov* statuit.

<sup>1</sup> Homines ut victimas.] Cujus criminis Gallos etiam damnat Dionysius, et Germanos Tacitus.

<sup>2</sup> Maleum] Maseum vocat Orosius. Dege Malchum.

<sup>3</sup> Decimas Herculis.] Moris enim erat, decimam omnium partem, quæ in proventum rationem caderent, Herculi coloniz patrono Tyrum transmittere, ut testatur Diodorus.

<sup>4</sup> Petito commeatu.] Id est, abundi licentia.

set, ornatusque purpurâ et <sup>1</sup>infulis sacerdotii, omnium se oculis ingereret, tunc in secretum abductus pater ait; *Aususne es nefandissimum caput, istâ purpurâ et auro ornatus, in conspectum tot miserorum civium venire?* <sup>2</sup>*et mæsta ac lugentia castra, circumfluentibus quietæ felicitatis insignibus, velut exultabundus intrare?* *Nusquamne te aliis jactare potuisti? Nullus locus aptior, quàm sordes patris, et exilii infelicitis ærumnæ fuêrunt? Quid, quod paulo antè vocatus, non dico patrem, ducem certe civium tuorum superbe sprevisi? Quid porrò tu in purpurâ istâ coronisque aliud, quàm victoriarum mearum titulos geris? Quoniam igitur tu in patre nihil nisi exulis nomen agnoscis; ego quoque imperatorem me magis quàm patrem judicabo, statuamque in te exemplum, ne quis posthac infelicibus miseriis patris illudat. Atque ita eum cum ornatu suo, in altissimam crucem in conspectu urbis suffigi jussit. Post paucos deinde dies Carthaginem capit; evocatoque populo ad concionem, exilii injuriam queritur; belli necessitatem excusat; contentumque victoriâ suâ <sup>b</sup>punitis auctoribus <sup>2</sup>miserorum civium, injuriosi exilii omnibus se veniam dare dicit. Atque ita decem senatoribus interfectis, urbem legibus suis reddidit. Nec multò post ipse affectati regni accusatus, duplicis et in filio et in patriâ parricidii pœnas dedit. Huic Mago imperator successit, cujus industriâ, et opes Carthaginensium, et imperii fines, et bellicæ gloriæ laudes creverunt.*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Et velut insulans circumire castra plena luctu et mæore cum vestibus molibus et idoneis tantum in quiete et felicitate.*

<sup>b</sup> *Punitis auctoribus, misertus est civium, et condonavit omnibus exilium sibi injuriâ illatum.*

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Infulis.] Infulæ Festo, Sacerdotum filamentum denotant. Infulare Veteres dicebant, amicare velare.*

<sup>2</sup> *Miserorum civium.] Melius dixerit, misertum civium.*

## LIBER XIX.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Magoni, Carthaginensium imperatori, succedunt Hasdrubal et Amilcar. Hasdrubal in Sardinia perit. Inde Siculum bellum et Persarum legatio.*
2. *Horum filii et Carthaginensis clades exercitus in Sicilia.*
3. *Imilco, dux hujus exercitus, Carthaginem reversus, spe omni abjectâ, mortem sibi infert.*

## CAPUT I.

*Hasdrubal  
in Sardinia  
perit; inde  
bellum Si-  
culum.*

MAGO Carthaginensium imperator, cum primus omnium, ordinata disciplina militari, imperium Pœnorum condidisset, viresque civitatis non minus bellandi arte quam virtute firmasset, <sup>1</sup>diem fungitur, relictis duobus filiis Hasdrubale et Hamilcare, <sup>2</sup>qui per vestigia paternæ virtutis decurrentes, sicut generi, ita et magnitudini patris successerunt. His ducibus Sardinia bellum illatum: <sup>3</sup>adversus Afros quoque, vectigal pro solo urbis multorum annorum repetentes, dimicatum: sed Afrorum sicuti causa justior, ita et fortuna superior fuit; bellumque cum his solutione pecuniæ, non armis, finitum. In Sardinia quoque Hasdrubal graviter vulneratus, imperio Hamilcari fratri tradito, interiiit: cujus mortem, cum luctus civitatis, tum et <sup>4</sup>dictaturæ undecim, et <sup>5</sup>triumphi quatuor insignem fecere: hostibus quoque crevère animi veluti cum duce vires Pœnorum concidissent. Itaque Siciliae populis propter assiduas Carthaginensium injurias, ad <sup>6</sup>Leonidam, fratrem regis Spartanorum decurrentibus, gravè bellum natum: in quo et diu, et variâ victoriâ præliatum fuit. Dum hæc aguntur, legati <sup>7</sup>à Dario, Persarum rege, Carthaginem venērunt, afferentes edictum, <sup>8</sup>quo Pœni humanas hostias immolare, et caninâ vesci prohibebantur: mortuorumque corpora cremare potius, <sup>9</sup>quàm terra obruere à rege jubebantur: petentes simul auxilia adversus Græciam, cui illaturus bellum Darius

A.M.3640.  
Ol. 91. 3.  
Urb.C.339  
Ant.C.412.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Qui successerunt non tantum generi sed etiam fortitudini patris, sequentes ejus vestigia.

<sup>b</sup> Pugnatum etiam contra Africanus, qui repetebant vectigal multorem anno-

rum pro loco in quo condita erat Carthago.

<sup>c</sup> Quo vetabat ne Pœni immolarent homines pro victimis, et vescerentur carne caninâ.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Diem fungitur.*] Seipsum interfecit ob rem malè gestam contra Syracusanos, illiusque corpus cruci à Carthaginensibus affixum est, ex *Plutarcho*.

<sup>2</sup> *Dictaturæ undecim.*] Romanorum more loquitur, et vim potius hujus dignitatis, quàm vocabulum ipsum respicit.

<sup>3</sup> *Triumphus quatuor.*] Nonnulli dicunt apud Servium, nunquam triumphasse Afros. Plinius tamen docet ab iis pompam triumphi inventam et à Romanis postea usurpatam.

<sup>4</sup> *Leonidam.*] Diodorus habet Acrotatum, Regis Cleomenis filium; sed tempora non congruunt: Acrotatus

enim Agragannis contra Agathoclem auxilio venit.

<sup>5</sup> *À Dario.*] Darius Nothum intelligit, qui bello civili laborantem Græciam opprimere cogitabat.

<sup>6</sup> *Quàm terra obruere.*] Mirum quòd Darius humandi consuetudinem Carthaginensibus interdixerit, quæ Persis tamen ipsis fuerit in usu, ex *Herodot* et *Xenophon*. Fortè corruptus locus est, sicque legendum est, mortuorum corpora terrâ potius obruere, quàm cremare à rege jubebantur. Testatur enim Ammianus Marcellinus, Carthaginenses crematione id temporis usos esse.



erat. Sed Carthaginienses auxilia negantes propter assidua finitimorum bella, <sup>2</sup>cæteris, ne per omnia contumaces viderentur <sup>3</sup>cupidè parvère.

CAP. II. Interea Hamilcar bello Siciliensi <sup>2</sup>interficitur, relictis tribus filiis, Imilcone, Hannone, Giscone. Hasdrubal quoque par numerus filiorum fuit, Annibal, et Hasdrubal, et Psapho. Per hos res Carthaginiensium ea tempestate gerebantur. Itaque et Mauris bellum illatum, et adversus Numidas pugnatum, <sup>4</sup>et Afri compulsi stipendium urbis conditæ Carthaginiensibus remittere. Deinde cum familia tanta imperatorum gravis liberæ civitati esset, omniaque ipsi agerent simul et judicarent, centum ex numero senatorum iudices deliguntur, qui reversis à bello ducibus, rationem rerum gestarum exigerent, <sup>5</sup>ut hoc metu ita in bello imperia <sup>3</sup>cogitarent, un domi judicia legesque respicerent. In Siciliâ in locum Hamilcaris, imperator. Imilco succedit, qui <sup>4</sup>cum navali terrestrique bello secunda prælia fecisset, multasque civitates cepisset, repente peritensis sideris vi exercitum amisit. Quæ res cum nuntiata Carthagini esset, mœsta civitas fuit: omnia ululatibus, non secus ac si urbs ipsa capta esset, personabant: clausæ privatæ domus, clausa deorum templa, intermissa omnia sacra, omnia privata officia damnata. Cuncti deinde ad portam congregantur, egredientesque paucos è navibus, qui cladi superfuerant, de suis percontantur. <sup>4</sup>Ut verò dubia antea spe, et suspenso metu, incerta orbitatis expectatione, casus suorum miseros eluxit, tunc toto litore plangentium gemitus, tunc infelicium matrum ululatus, et flebiles querelæ audiebantur.

*Carthaginienses in Sicilia occidunt.*  
A.M. 3648.  
Ol. 103. 1.  
Urb. C. 445.  
Ant. C. 406.

## INTERPRETATIO.

a Lubenter obedierunt cæteris mandatis, ne viderentur contempnere omnia.

b Et Afri coacti remittere vectigal, quod Carthaginienses pendere solebant pro urbe conditâ in Africâ.

c Ut hoc metu retenti respicerent leges

et judicia subeunda post bellum, quando cuperent imperare exercitibus.

d Postquam verò inter metum et spem dubia civitas et incerto de interitu civium, luxit miseram suorum cladem.

## NOTÆ:

1 *Cupidè parvère*] De sacrificiis humanis id negat Curtius: hunc enim sacrificandi morem retinuisse ad urbis excidium affirmat. Quin etiam prohibuit Tiberius ne id deinceps agerent. *Ex Tertulliano.*

2 *Interficitur.*] De Hamilcaris morte et clade Carthaginiensium jam diximus.

3 *Cogitarent.*] Alii legunt *agitarent*: bene tamen dicitur *cogitarent*,

ut Tacitus, non damnationem et servos, sed rectorem et cives cogitarent.

4 *Cum navili terrestrique.*] Dionysium tyrannum bis vicit, semel navali prælio, in quo naves centum captæ occisa Siculorum viginti millia, iterum certamine terrestri in quo Dionysius, qui præstantissimi ducis et strenui militis officium impleveret, non victus solum, sed multis affectus vulneribus viâ fugâ evasit. Hæc fusiùs *Diodorus.*

*Amico re-  
versus Car-  
thaginem  
mortem si-  
bi inferi.*

**CAP. III.** Inter hæc procedit inops è navi suâ imperator sordidâ servilique tunicâ distinctus: ad cujus conspectum plangentium agmina junguntur. Ipse quoque manus ad cælum tendens, nunc sortem suam, nunc publicam fortunam deflet: nunc deos accusat, qui tanta belli decora, et tot ornamenta victoriarum, quæ ipsi dederant, abstulerint: qui captis tot urbibus, totiesque hostibus terrestri navalique prælio victis, exercitum victorem, non bello sed peste deliquerint. Deferre se tamen civibus suis non modica solatia, quòd malis eorum hostes gaudere, non gloriari possent. Quippe cùm neque eos, qui mortui sunt, à se occisos: neque eos, qui reversi sunt, à se fugatos possent, dicere: <sup>a</sup>Prædam, quam relictis à se castris abstulerint, non esse talem, quam velut spoliū victi hostis ostentent: sed quam possessione vacuū, fortuitis dominorum mortibus, sicuti caduca occuparent. Quod ad hostes pertinet, victores se recessisse; quod ad pestem, victos. Nihil tamen se gravius ferre, quàm quòd inter fortissimos viros mori non potuerit, servatūque sit, non ad vitæ jucunditatem, sed ad ludibrium calamitatis. Quanquam ibi miseræ copiarum reliquias Carthaginem reduxerit, se quoque sequaturum commilitones suos: ostensurūque patriæ, non ideo se in eam diem vixisse, quoniam veli vivere; sed ne hos, quibus nefanda lues pepercerat, inter hostium exercitus relictos, morte suâ proderet. Tali vociferatione per urbem ingressus, ut ad limina domūs suæ venit, persecutam multitudinem velut postremo alloquio dimisit: obseratisque foribus ac nemine ad se, ne filiis quidem admissis, mortem sibi conscivit.

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Prædam quam hostes invenerint in castris a se relictis, non esse tantam ut illam possint ostentare tanquam spolia de hoste victo relata, sed ea occupasse ut res non magni momenti solet capi, quanto eam nemo possidet mortuo casu improviso illius domino.

---

## LIBER XX.

### BREVIARIUM CAPITUM.

1. Dionysius, Siciliae tyrannus, Græciæ magnæ incolas bello aggredditur.
2. Metapontinorum origo et fata.
3. Crotoniensium et Locrensiū bella.
4. Pythagoras philosophus Crotonienses ad frugalitatem revocat.
5. Dionysius, victis Locrensisibus, Crotonienses adoritur, quos relinquit ab Hannone retractus, et tandem suorum insidiis opprimitur.

## CAPUT I.

<sup>1</sup>DIONYSIUS à Siciliâ Carthaginiensibus pulsus, <sup>2</sup>occupatoque totius insulæ imperio, <sup>3</sup>grave otium regno suo periculosamque desidiam tanti exercitûs ratus, copias in Italiam trajecit: simul ut militum vires continuo labore acuerentur, et regni fines proferrentur. Prima militiâ adversûs Græcos, qui proxima Italici maris litora tenebant, fuit: <sup>4</sup>quibus devictis, finitimos quosque aggreditur, omnesque Græci nominis Italiam possidentes, hostes sibi destinat: quæ gentes non partem, sed universam ferme Italiam eâ tempestate occupaverant. Denique <sup>5</sup>multæ urbes adhuc post tantam vetustatem vestigia Græci moris ostentant. Namque <sup>6</sup>Tuscorum populi, qui oram inferi maris possident, <sup>7</sup>à Lydiâ venêrunt: et <sup>8</sup>Venetos, quos incolas superi maris videmus, captâ et expugnatâ Trojâ, Antenore duce, miti: <sup>9</sup>Adria quoque <sup>10</sup>Illyrico mari proxima, quæ et Adriatico mari nomen dedit, Græca urbs est; et <sup>11</sup>Arpos,

*Dionysius Græcie magnæ incolas bello aggredi-  
tur.  
A.M.3648;  
Ol.193.3.  
Urb.C.347  
Ant.C.404.*

## INTERPRETATIO.

a *Arbitratus periculum imminere regno suo, si tantus exercitus in otio et desidâ maneret.*

b *Multæ civitates retinent adhuc rationem vivendi Græcorum more post eâ secula.*

## NOTÆ.

1 *Dionysius.*] Syracusanus, Hermodratius civis nobilissimi, quem laudat Xenophon filius; vir scientiâ liberali à puero imbutus, ut habet Cicero.

2 *Occupato.*] Cum multis artibus imperator Syracusanorum factus esset, paratas sibi ab inimicis insidias commentus, atipatores sui corporis à civibus obtinuit, electisque inter milites, quos audaces maximè et facinorosos noverat, urbis suæ primùm, tum Siciliæ totius tyrannidem usurpavit; quæ pluribus *Diodorus.*

3 *Quibus devictis.*] Rhegium primùm obsedit, quam urbem cives fame laborantes paulò post tradiderunt. *Diodor.*

4 *Tuscorum populi.*] Italiæ antiquissimi, quorum regio *Tuscia* sive *Etruria*, à Liguriâ Macrâ fluvio: à Latio, Tiberi; à Galliâ Togatâ, Appenninis montibus, et mari Tyrrheno discretâ: nunc duas in partes divisa, quæcum altera magno Etruriæ Ducî, altera Summæ Pontifici pareat.

5 *À Lydiâ venêrunt.*] Tusci vel Etrusci vel Tyrrheni à Romanis dicti sunt, à Tyrrheno Atys filio, qui ex Lydiâ, dum populus fame premeretur, illuc colonos patris jussu transmisit. Sic *Velleius* et *Appianus*. *Dionysius* tamen affirmat, Tuscos non advenam gentem esse, sed indigenam. Tusci dicti sunt *pro rebus suis sacrificare.*

6 *Et Venetos.*] Eos à Trojanis per Antenorem ducere originem scribunt *Plinius*, *Levius*, *Virgilius*. Vult tamen Strabo eos ab Enetis, Galliæ populi, descendere.

7 *Adria.*] Gemina fuit, in piceno altera, versûs oram maritimam, *Atri*: altera, Venetiæ, unde mare Adriaticum.

8 *Illyrico mari.*] Pars est maris Adriatici, Dalmatiam versûs et Liburniam.

9 *Arpos.*] A Diomede condita, quæ primùm Argoshippion, tum Argyrippa, deinde Arpos dicta est: in Apuliâ Daunia, Luceriam inter et Sipontum.

\**Sic. Is.  
Fossius.*

quam Diomedes, exciso Ilio, naufragio in ea loca delatus, condidit. <sup>1</sup>Sed et Pisæ <sup>2</sup>in Liguribus Græcos auctores habent: et in Tuscis, <sup>3</sup>Tarquinii à Thessalis et <sup>4</sup>Spina in Umbris \*. <sup>5</sup>Perusini quoque originem <sup>6</sup>ab Achæis ducunt. Quid <sup>7</sup>Ceren urbem dicam? Quid <sup>8</sup>Latinos populos, qui ab Ænæ conditi videntur? Jam <sup>9</sup>Phalisci, <sup>10</sup>Nolani, <sup>11</sup>Avellani, nonne Chalcidensium coloni sunt? Quid tractus omnis <sup>12</sup>Campaniæ? Quid <sup>13</sup>Brutii, <sup>14</sup>Sabinique? Quid <sup>15</sup>Samnites? Quid Tarentini? quos Lacedæmone profectos, Spuriisque vocatos accepimus?

## NOTÆ.

1 *Sed et Pisæ.*] Duplex est hujus nominis civitas; una ad Alphæum fluvium et Pisæum motem, in Elide; altera in Etruriâ, ad Arnun prope inferum mare; à Pisanis Arcadiæ populis condita, qui dum à Trojâ redeunt in patriam cum Nestore, alii ad agrum Metapontium, ad Pisanum alii tempestate dejecti sunt. Ita Strabo et Solinus.

2 *In Liguribus.*] Qui à Macra fluvio ad Alpes habitabant; quæ regio duas in partes postea divisa fuit; prima juxta litus maris, cujus caput *Genua*; secunda Mediterranea, inter Appenninum, Alpes Cottias et Padum, in quâ Monsferratus Ducatus, parsque Principatus Pedemontani et Mediolanensis.

3 *Tarquinii.*] Etruriæ civitas, primum Tarcona, post Tarquinia, à Tarquinio rege dicta est.

4 *Spina in Umbris.*] Legunt alii *Spina et Ravenna*, quæ à Thessalis condita est; melius tamen dixeris *Spina Urbs*. Fuit enim in Græciâ Spina civitas, et in Italiâ duplex: una prope Ravennam ad ostium Padi; altera in Insuriâ ad fluvium Adduam, Creman inter et Mediolanum.

5 *Perusini.*] Perugia, urbs Etruriæ in Umbræ confinio, prope lacum Thrasymenum, qui nunc *Lago di Perugia* dicitur.

6 *Ab Achæis.*] Appianus tamen vult Perusiam à Tyrrhenis conditam; unde Junonem Tyrrhenorum more, ibi coli solitam tradit.

7 *Ceren.*] A Faliscis conditam vult Strabo, à Pelasgis alii; urbs erat Tusciæ; oppidulum est non longè à Bracciano.

8 *Latinos.*] A Latio dicti sunt; Latium verò à latendo, quòd ibi Saturnus latitavit; Latium Etruriam inter et

Campaniam erat; vetus ad Tarracinas, novum ad Lirim pertinebat; prope Latinos Volci, Æqui, Hernici, et Marsi habitabant.

9 *Phalisci.*] Etruriæ populi inter Ciminum montem et Tiberim incolentes quos Halesus coudidit.

10 *Nolani.*] Solinus à Tyriis, seu, emendante Salmasio, à Thuriis conditos affirmat; Velleius à Thuscis. Constat ex Strabone Græcos, ducibus Hippocle Cumæo, et Megasthene Chalcidensi, civitates Cumis proximas post Cumas condidisse. Nola enim sita erat prope Sarnum, non procul à Cumis.

11 *Avellani.*] Campaniæ populi in Hirpinorum confinio; eos tamen Frontinus posteriorum temporum coloniam vocat; nunc *Avella*, non procul à Neapoli.

12 *Campaniæ.*] Regio urbibus clarissima, primum ab Opicis, tum ab Ausonibus, deinde ab Oscis, post à Cumanis, denique ab Etruscis habitata; qui urbium omnium Caput Capuam dixerunt unde tandem à Samnitibus ejecti sunt.

13 *Brutii.*] De iis supra dictum est, et dicitur infra.

14 *Sabinique.*] Quam gentem indigenam affirmat Strabo, à quâ Picentini Lucani, Samnites et Brutii orti sunt; eorum regio Aniene, Tiberi, Nare, et Velino fluviis claudebatur. Nomen illis inditum vel à Sabo filio Sabatii, à Saturno ejecti, vel ἀπο τοῦ οὐκιστοῦ, venerari.

15 *Samnites.*] Pellignis, Sabinis, Latinis, et Campanis contermini; nunc Benevento, et Capitanate. Nomen ab hastis quas ferebant, sortiti sunt, ex Festo. Hasta enim Græcè dicitur σάβριον.

<sup>1</sup>Thurinatorum urbem condidisse <sup>2</sup>Philocteten ferunt, ibique adhuc monumentum ejus visitur: et Herculis sagittæ in Apollinis templo, quæ fatum Trojæ fuere.

CAP. II. <sup>3</sup>Metapontini quoque in templo Minervæ ferra-<sup>Metapontinorum</sup>menta, quibus <sup>4</sup>Epeus, à quo conditi sunt, equum Trojanum fabricavit, ostentant. Propter quod omnis illa pars Italiæ, <sup>5</sup>major Græcia appellata est. Sed principio originum Metapontinorum cum <sup>6</sup>Sybaritanis et Crotoniensibus pellere cæteros Græcos Italiâ statuêrunt. Cum primam urbem <sup>7</sup>Sirim cepissent, in expugnatione ejus quinquaginta juvenes, amplexos Minervæ simulachrum, sacerdotemque deæ velatum ornamentis, inter ipsa altaria trucidaverunt. Ob hæc cum peste et seditionibus vexarentur, priores Crotonienses Delphicum oraculum adiêrunt. Responsum his est, *finem mali fore, si violatum Minervæ numen et interfectorum manes placassent.* Itaque, cum statuas juvenibus justæ magnitudinis, et imprimis <sup>8</sup>Minervæ fabricare cœpissent, <sup>9</sup>Metapontini, cognito oraculo deorum, occupandam manium et deæ pacem rati, juvenibus modica et lapidea simulachra ponunt, et deam <sup>10</sup>panificiis placant. Atque ita pestis

## INTERPRETATIO.

a Metapontini, cognito responso deorum placant deam Minervam offerendo placentas ex pane et lacte confectas, et erigunt statuas juvenibus parvas et factas ex lapide, volentes obtinere, prius quàm alii pacem à dea, et animis occisorum juvenum.

## NOTÆ.

1 *Thurinatorum urbem.*] Prius Sybaris, inde Thurium et Thurii nuncupata: urbs magnæ Græciæ ad oram sinus Tarentini, inter ostia Sybaris fluvii et Cratis.

2 *Philocteten.*] Pzantis filium cui moriens in Oetâ Hercules pharetram dedit, et sagittas tinctas hydræ sanguine: quare cum Trojæ clades ab illis sagittis penderet, Philoctetes è Lemno ab Ulysse Trojam deductus occidit Paridem: cum verò immediabili vulnere idè esset affectus, quòd Herculis tumulum pede indicasset, in Calabriam se recipere, quàm in patriam redire, maluit.

3 *Metapontini.*] A Pyliis Peloponnesi populis, qui cum Nestore ab illo redeuntes, illuc appulerunt, conditos vult Strabo.

4 *Epeus.*] Endymionis filius, arietem in machinis muralibus reperit, unde equi lignei, quo Troja prodita est, fabricator fingitur.

5 *Major Græcia*] Vel ea pars erat

Italiæ, quæ Lucaniam Messapiam, et Brutios continebat; vel ea tantum quæ Brutios inter et Salentinos extenditur ad oram sinus Tarentini Syllacei.

6 *Sybaritanis.*] Sybaris, et fluvius, et civitas ad fluvii ostium sita prope Tarentum, à Træzeniis condita, ex Solino à Crotoniensibus deleta: adeò deliciis erant dediti, ut in Adagio mensa Sybaritica.

7 *Crotoniensibus.*] Croto vel Crotone urbs Brutiorum ad mare Ionium, olim celebris ob pugiles et aëris salubritatem unde illud, *Crotone salubrius.*

8 *Sirim.*] Oppidum magnæ Græciæ ad ostium Siris fluvii, qui in sinum Tarentinum influit.

9 *Minervæ fabricare.*] Palladium ad imitationem Trojani fabricatum; unde patet Sirin Trojanorum esse coloniam.

10 *Panificiis.*] Rustici lacte diis supplicant et litant molâ salsâ, quæ thura non habent, inquit Plinius.

utrobique sedata est, cum alteri magnificentia alteri velocitate certassent. Recuperata sanitate, non diu Crotonienses quievere. Itaque, indignantes in oppugnatione Siris auxilium contra se <sup>1</sup>à Locrensibus latum, bellum his intulerunt: Quo metu territi Locrenses ad Spartanos decurrunt: auxilium supplices deprecantur. <sup>2</sup>Illi longinqua militia gravati, auxilium <sup>3</sup>à Castore et Polluce petere eos jubent. Neque legati responsum sociæ urbis spreverunt: profectique in proximum templum, facto sacrificio, auxilium deorum implorant. <sup>b</sup> <sup>3</sup>Litatis hostijs, obtentoque, ut rebantur, quod petebant, haud secus læti, quam si deos ipsos secum avecturi essent; pulvinaria iis in navi componunt, faustisque profecti ominibus, solatia suis pro auxiliis deportant.

*Crotoniensium et Locrensi-  
um bella.*

CAP. III. His cognitis, Crotonienses et ipsi legatos ad oraculum Delphos mittunt, victoriæ facultatem, bellique prosperos eventus deprecantes. Responsum, *prius votis hostes, quam armis vincendos.* Cum vovissent Apollini decimas prædæ, Locrenses et voto hostium, et responso dei cognito, nonas voverunt, tacitamque eam rem habuere, ne votis vincerentur. Itaque, cum <sup>4</sup>in aciem processissent, et Crotonienses centum viginti millia armatorum constitissent, Locrenses paucitatem suam circumspicientes (nam sola quindecim millia militum habebant) omissâ spe victoriæ, in destinatam mortem conspirant; <sup>c</sup>tantusque ardor ex desperatione singulos cepit, ut victores se putarent, si non inulti morerentur. Sed dum mori honestè quærent, fœliciter vicērunt: Nec alia causa victoriæ fuit, quam quòd desperaverunt. Pugnantibus Locris, <sup>5</sup>aquila ab acie nunquam recessit, eòsque tam diu circumvolavit, quoad vincerent. In cor-

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Illi nolentes gerere bellum in regione longinquâ.*

<sup>b</sup> *Cum putarent, immolatis victimis, se obtinuisse quod petebant, tam læti redierunt, quam si reportare deberent se-*

*cum deos ipsos.*

<sup>c</sup> *Desperatio dedit singulis tantam audaciam in prælio, ut crederent se victoriam referre modo morerentur, occisis multis hostibus.*

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> *À Locrensibus.]* E Graciâ oriundi ab Epizephiriis et Ozoliis, Ajacis Oilei comitibus, quorum illi tempestate acti Brutios, hi Pentapolim tenuerunt.

<sup>2</sup> *À Castore et Polluce.]* Fratres gemini, qui et Tyndaridæ dicuntur, Helenes et Clytmnestræ fratres. / Fingunt Poëtæ, mortuo Castore, Pollucem obtinuisse à Jove, ut immortalitatem suam cum ipso partiri ipsi liceret: quare vicibus alternis mori et reviviscere traduntur.

<sup>3</sup> *Litatis hostijs.]* Litare est veniam per sacrificia impetrare, victimis fœlicem exitum addicentibus.

<sup>4</sup> *In aciem.]* Ad Sagram fluvium pugnatum est: quo in prælio 130 Crotoniensium millia et decem Locrensi-um numerat Strabo. Unde illud proverbium in derogantes rei fidem, certiora esse quàm illâ apud Sagram: cuius meminit Cicero.

<sup>5</sup> *Aquila.]* Si dextrâ parte volaret, patulis alis perstreperet, omen fœlicis exitûs, ex Homero.

nibus quoque <sup>1</sup>duo juvenes, diverso à cæteris armorum habitu, eximiâ magnitudine, et albis equis, <sup>2</sup>et coccineis paludamentis, pugnare visi sunt, nec ultra apparuerunt, quàm pugnatum est. Hanc admirationem auxit incredibilis <sup>3</sup>famæ velocitas. Nam eâdem die qua in Italiâ pugnatum est, et Corintho, et Athenis, et Lacedæmone nuntiata est victoria.

CAP. IV. Post hæc Crotoniensibus nulla virtutis exercitatio, *Pythagoras Crotonienses, ad frugalitatem revocat.* nulla armorum cura fuit. Oderant enim quæ infeliciter sumpserant; mutassentque vitam luxuriâ, ni <sup>3</sup>Pythagoras philosophus fuisset. Hic <sup>4</sup>Sami Demarato locuplete <sup>5</sup>negotiatore natus, magnisque sapientiæ incrementis formatus, Ægyptum primò mox Babyloniam ad perdiscendos siderum motus, <sup>6</sup>originemque mundi spectandam profectus, summam scientiam consequutus erat. Inde regressus, Cretam et Lacedæmona, ad cognoscendas <sup>6</sup>Minois et <sup>7</sup>Lycurgi inclytas eâ tempestate leges, contenderat. Quibus omnibus instructus Crotonam venit, populûmque in luxuriam lapsum auctoritate suâ ad usum frugalitatis revocavit. Laudabat quotidie virtutem; et vitia luxuriæ casûsque civitatum eâ peste perditarum enumerabat; <sup>7</sup>tantumque studium ad frugalitatem multitudinis provocavit, ut aliquos ex his luxuriatos incredibile videretur. Matronarum quoque separatam à viris doctrinam, et puerorum à parentibus frequenter habuit. Docebat nunc has pudicitiam, et obsequia in viros; nunc illos modestiam et literarum studium. Inter hæc velut genitricem virtutum frugalitatem omnibus ingerebat, consecutusque disputationum assiduitate erat, ut matronæ auratas vestes, cæteraque dignitatis suæ ornamenta, velut instrumenta luxuriæ deponerent, eaque omnia delata in Junonis ædem ipsi deæ consecrarent, præ se ferentes, vera ornamenta matronarum

A.M.3550:  
Ol. 69. 1.  
Urb.C.249  
Ant.C.502.

## INTERPRETATIO.

a Et vestibus purpureis induti, visi nunt pugnare, et non apparuerunt post prælium.  
b Profectus ad discenda quæ pertinent ad mundi originem.  
c Et excitavit in populo tantum amorem frugalitatis, ut videretur incredibile aliquos ex illis deditos esse libidinibus.

## NOTE.

1 Duo juvenes.] Similia referunt Florus et Frontinus: sed fabulæ.

2 Famæ velocitas.] Victoriam in ludis Olympicis auditam tradit Cicero.

3 Pythagoras.] Non Damarati, sed Mnesarchi filius, Pherecydis discipulus.

4 Sami.] Samos gemina insula; altera in mari Icario, Ioniz proxima, contra Ephesum, à Samo fluvio sic dicta; altera Ægeo mari Thraciz adjacentes contra Hebri ostia, vulgò Sa-

mothrace. Erat etiam Samos oppidum apud Locros, in magnâ Græciâ, ubi Pythagoras habitavit.

5 Negotiatore.] Non Mercator fuit Pythagoriz pater, sed gemmarum sculptor.

6 Minois.] Vel Jovis vel Xanthi ex Europâ filius; fuit rex Cretensium, quibus, expulso fratre Sarpedone, leges condidit.

7 Lycurgi.] De quo superius diximus.

puđicitiam, non vestes esse. <sup>a</sup>In juventute quoque quantum profligatum sit, victi fœminarum contumaces animi manifestant. <sup>b</sup>Sed ccc ex juvenibus, cùm sodalitiî juris sacramento quodam nexi separatam à cæteris civibus vitam exercerent, quasi cœtum clandestinæ conjurationis haberent, civitatem in se convertêrunt, quæ eos, cùm in unam domum convenissent, cremare voluit. In quo tumultu Lx fermè periêre: cæteri in exilium profecti. Pythagoras autem, cùm annos xx Crotonæ egisset, Metapontum migravit, <sup>1</sup>ibique decessit: cujus tanta admiratio fuit, ut ex domo ejus templum facerent, eumque pro deo colerent.

*Dionysius, in Crotonenses bellum gerens, ab Hannone retrahitur, et suorum opprimitur insidiis.*

A.M.3665.

Ol. 97. 4.

Urb.C.364

Ant.C.387.

CAP. V. Igitur Dionysius tyrannus, quem suprà à Sicilia exercitum in Italiam trajecisse, bellumque Græcis intulisse memoravimus, expugnatis Locris, Crotonienses, vix vires longo otio ex prioris belli clade resumentes, aggreditur: qui fortius cum paucis tanto exercitui ejus, quàm antea cum tot millibus Locrensium paucitati restitêrunt. Tantum virtutis paupertas adversus insolentes divitias habet, tantòque insperata interdum speratâ victoriâ certior est. Sed Dionysium gerentem bellum, legati Gallorum, qui paucos ante menses Romam incenderant, societatem amicitiamque petentes adeunt: <sup>4</sup>*gentem suam inter hostes ejus positam esse, magnoque usui ei futuram vel in acie bellanti, vel de tergo intentis in prælium hostibus*, affirmant. Grata legatio Dionysio fuit. Ita pactâ societate, et auxiliis Gallorum auctus, bellum velut ex integro restaurat. His autem Gallis causa in Italiam veniendi, sedesque novas quærendi, intestina discordia, et assidua domi dissensiones fuêre: quarum tædio, cùm in Italiam venissent, sedibus Tuscos expulêrunt; et <sup>2</sup>Mediolanum, <sup>3</sup>Comum, <sup>4</sup>Brix-

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Mutatio fœminarum, quæ prius erant contumaces, probat quantum profecerit in juventute corrigendâ.*

<sup>b</sup> *Sed cùm trecenti juvenes viverent separatim ab aliis civibus, obstricti jramento quodam, quod faciebant, ut essent in hac societate, civitas in illos commota est, quasi clam conjurarent in patriam.*

<sup>c</sup> *Et interdum facilius reportatur victoria quæ non speratur, quàm quæ speratur.*

<sup>d</sup> *Dicunt Gallos habitare regionem positam in medio hostium Dionysii, ei que fore admodum utiles, sive cum ipso pugnent in acie, sive de tergo adorianur hostes intentes ad prælium.*

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> *Ibique decessit.]* Vel inediâ, cùm ad 90 annum pervenisset; hæc enim ætate perfectam hominis ætatem definiebat; vel interfectus à Syracusanis, dum agrum fabaceum circuit. *Laertius.*

<sup>2</sup> *Mediolanum.]* Urbs amplissima, Insubriæ caput, omnes Italiæ civitates superat populi frequentia, Templo au-

gustissimo, Arce firmissima, et bibliothecâ Ambrosianâ. *Milan.*

<sup>3</sup> *Comum.]* In Etruriâ ad Lacum Larium, *Como.*

<sup>4</sup> *Brixiam.]* In Insubriâ, prope amnem Melam, non procul à lacu Benaco, *Bressa.*



iam, <sup>1</sup>Veronam, <sup>2</sup>Vergamum, <sup>3</sup>Tridentum, <sup>4</sup>Vicentiam condiderunt. Tusci quoque, duce Rhæto, avitis sedibus amissis, Alpes occupavere: et ex nomine ducis <sup>5</sup>gentes Rhætorum condiderunt. Sed Dionysium in Siciliam adventus Carthaginiensium revocavit, qui, reparato exercitu, bellum quod lue deseruerant, auctis viribus repetebant. <sup>6</sup>Dux belli Hanno Carthaginiensis erat: cujus inimicus Suniatus, potentissimus eâ tempestate Pœnorum, cum odio ejus, Græcis literis Dionysio adventum exercitus et segnitiam ducis familiariter prænuñtiasset, <sup>7</sup>comprehensis epistolis, prodicionis damnatur: facto senatus consulto, *ne quis postea Carthaginiensis, aut literis Græcis, aut sermoni studeret; ne aut loqui cum hoste, aut scribere sine interprete posset.* Nec multò post Dionysius, quem paulò antè non Sicilia, non Italia capiebat, assiduus belli certaminibus victus fractusque, insidiis ad postremum suorum <sup>8</sup>interficitur.

A.M. 3686.  
Ol. 103. 1.  
Urb. C. 385  
Ant. C. 366.

## INTERPRETATIO.

a Cum impulsus in eum odio monuisset familiariter Dionysium literis Græcè scriptis de adventu exercitus, et segnitie duce Hannonis.

## NOTE.

1 *Veronam.*] Ad fluvium Athesim, Tridentum inter et Mantuam. *Verona.*

2 *Vergamum.*] Nunc Bergamum, urbs Cœnomanorem, inter Mediolanum et Brixiam.

3 *Tridentum.*] Cœmanorum etiam civitas, ad Athesim, Synodo œcumenicâ celebris, *Trente.*

4 *Vicentiam.*] In Venetiâ, inter Veronam et Patavium, Vicetia Plinio, Vicentia Tacito, Vincentia posterioribus, *Vicenza.*

5 *Gentes Rhætorum.*] Rhætia duplex, prima, quæ Italiæ contermina est, hoc est Venetiæ et Insubriæ, cujus caput est Curia, *Coire-les-Grisons*: secunda Lyco fluvio à primâ divisa fuit, à Curia ad Danubium extenditur.

6 *Dux belli Hanno.*] Magis eum fuisse refert Diodorus, quem quidem primo congressu occidit Dionysius; sed paulò post ab ejus exercitu magnâ clade affectus est. Alii tamen referunt Hannonem, classe Dionysii superatâ, multas urbes cepisse.

7 *Comprehensis epistolis.*] Quæ repertæ sunt in navibus Dionysi, post navale prælium.

8 *Interficitur.*] Cum allatum esset Dionysio, eum Athenis in festo Bacchanalium omnium suffragiis fuisse victorem, ob Tragœdiam quam illuc miserat, convivia magnifica celebravit, vinòque cum nimium indulgisset, ex crapulâ obiit. *Diodorus.*

## LIBER XXI.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Dionysi junioris artes tyrannicæ describuntur.*
2. *Ejusdem luxuria, crudelitas, doli, exilium, tyrannis in Locrenses.*
3. *Callido commento Locrenses spoliat et obtruncat, ac Syracusas per proditionem recipit.*
4. *Hannonis, tyrannidem Garthaginis occupare tentantis, tragedia.*
5. *Dionysius junior, Siciliâ ejectus, Corinthi moratur.*
6. *Hamilcarem, cognomine Rhodanum, Alexandri consilia speculatum, ingrati Carthaginienses interficiunt.*

## CAPUT I.

*Dionysii  
junioris  
artes ty-  
rannicæ*

A.M.3687.  
Ol. 103. 2.  
Urb.C.386  
Ant.C.365.

**EXTINCTO** in Siciliâ Dionysio tyranno, in locum ejus milites maximum natu<sup>a</sup> ex filiis ejus, nomine Dionysium, suffecere; et naturæ jus secuti, <sup>a</sup>et quod firmitus futurum esse regnum, si penes unum remansisset, quam si portionibus inter plures filios divideretur, arbitrabantur. Sed Dionysius inter initia regni, <sup>b</sup>avunculos fratrum suorum, velut æmulos imperii sui, hortatorèsque puerorum ad divisionem regni, tollere gestiebat. Quare paulisper dissimulatum animum priùs ad favorem popularium conciliandum intendit; <sup>c</sup>excusatus facturus quod statuerat, si probatus antè omnibus foret. Igitur nexorum tria millia è carcere dimittit, tributa populo per triennium remittit; et, quibuscunque delinimentis potest, animos omnium sollicitat. Tunc ad destinatum facinus conversus, non cognatos tantum fratrum, sed etiam ipsos interficit; <sup>d</sup>ut, quibus consortium regni debebat, ne spiritus quidem consortium relinqueret, tyrannidem in suos priùs quam in externos, auspicatus.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Et quia putabant regnum stabilis fore, si unus tantum imperaret, quam si inter multos filios divideretur in multas partes.

<sup>b</sup> Ut excusaretur facilis crimen quod

meditabatur, si omnes priùs ipsum diligerent.

<sup>c</sup> Ut incipiens exercere suam crudelitatem in suos priùs quam in alios, non permitteret vivere illos quibus debebat partem regni.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Avunculus.*] Septem liberos suscepit duabus ex uxoribus Dionysii; tres ex Locrinâ Dionysii junio-

ris matre, quatuor ex Aristomachidâ Dionis sorore.

CAP. II. Sublatis deinde æmulis, in segnitiam lapsus, <sup>a</sup>sa- *Ejus cru-*  
ginam corporis ex nimia luxuria oculorumque valetudinem *delitas, ex-*  
contraxit; adeò ut non solem, non pulverem, non denique splen- *ilium, ty-*  
dorem ferre lucis ipsius posset. Propter quæ dum contemni se *rannis in*  
putat, sævitiâ grassatur: nec, ut pater, carcerem nexia, sed cæ- *Locrenses.*  
dibus civitatem replet. <sup>b</sup>Ob quæ non contemptior omnibus, *A.M. 3690.*  
quàm invisior fuit. Itaque cùm bellum adversus eum <sup>1</sup>Sy- *Ol. 104. 1.*  
acusani decrevisset, diu dubitavit, imperium deponeret, an bello *Urb.C. 389.*  
resisteret. Sed à militibus, prædam et urbis direptionem spe- *Ant.C. 362.*  
rantibus, descendere in prælium cogitur. Victus, cùm iteratò  
non faciliùs fortunam tentasset, legatos ad Syracusanos mittit,  
spondens *se depositurum tyrannidem, si mitterent ad eum quibus-*  
*cum sibi de pace conveniret.* <sup>4</sup>In quam rem missos primores in  
carcere retinet, atque ita incautis omnibus, nec quicquam hostile  
metuentibus, exercitum ad delendam civitatem mittit. Fit igitur  
in ipsâ urbe anceps prælium, in quo oppidanis multitudine  
superantique, Dionysius pellitur: qui, cùm obsidionem arcis  
timeret, cum omni regio apparatu <sup>2</sup>in Italiam profugit tacitus.  
Exul à Locrensis sociis exceptus, velut jure regnaret, arcem  
occupat; solitamque sibi sævitiam exercet. Conjuges princi-  
pum ad stuprum rapi jubebat: virgines antè nuptias abducebat,  
stupratasque sponsis reddebat: locupletissimos quasque aut ci-  
vitate pellebat, aut occidi imperabat, bonaque eorum invadebat.

CAP. III. Dein cùm rapinæ occasio deesset, universam civi- *Locrenses*  
tatem callido commento circumvenit. Cùm Rheginorum tyran- *spoliat, et*  
ni Leophronis bello Locrenses pregerentur, voverant, si victores *Syracusas*  
forent, ut die <sup>3</sup>festo Veneris virgines suas prostituerent. Quo *per dolum*  
voto intermisso, cùm adversa bella cum Lucanis gererent, in *recipit.*  
concionem eos Dionysius vocat: hortatur, ut uxores filiasque suas  
in templum Veneris, quàm possint ornatissimas, mittant: ex quibus

## INTERPRETATIO.

a Et nimio cibo et ipse factus est pin- quibus posset convenire de pacis condi-  
guior et oculi illius ita debiles facti sunt, tionibus.  
ut, &c.

b Ob ea non modò contemptus, sed d Captivos retinet primates civitatis  
etiam odio habitus est ab omnibus. missos ad pacem faciendam: et deinde  
mittit suos milites ad destruendam ur-  
bem, dum cives securi secari nil timent  
hostile ab eo.

c Si mitterent ad ipsum cives cum

## NOTE.

1 Syracusani decrevisset.] Expulsus filio natu maximo Dionysius diffidens  
Syraculis Dio, vir fortissimus, ex Ita- rebus suis arcem tradidit, et impositâ  
liâ, quò ejectus fuerat, Lacedæmonem navibus suppellectili pretiosissimâ,  
petiit; ubi instructis duabus navibus apud Locros se recepit.  
Syracusas rediit, et, cum civibus 3 Festo Veneris.] Veneralia quidam  
junctus, Dionysium victum sæpiùs appellat, sicut Bacchanalia et Satur-  
tandem expulit. nalia <sup>1</sup>Aegodioria sunt Athenæo.

2 In Italiam profugit.] Apollocrati

*sorte ductæ centum, voto publico fungantur; religionisque gratiâ, uno stent in lupanari mense, omnibus ante juratis viris, ne quis ullam attamenet. Quæ res ne virginibus, voto civitatem solventibus, fraudi-esset, decretum facerent, ne qua virgo nuberet, prius quàm illa maritis traderentur.* Probato consilio, quo et super-

A.M.3696. stitioni et pudicitie virginum consulebatur, certatim omnes  
Ol. 105. 3. fœminæ, impensius exornatæ, in templum Veneris conveniunt:  
Urb.C.395  
Ant.C.356. quas omnes Dionysius immissis militibus spoliât, ornamentaque

*Hannonis  
tyrannidem  
effectantis  
tragedia.*

matronarum in prædam suam vertit. Quarundam viros ditiores interficit, quasdam ad prodendas virorum pecunias torquet. Cùm his artibus per annos sex regnasset, conspiratione Locrorum civitate pulsus in Siciliam redit. <sup>a</sup>Ibi Syracusas securis omnibus, post longam interapedinem pacis, per proditionem recepit. CAP. IV. Dum hæc in Siciliâ geruntur, interim in Africa princeps Carthaginensium Hanno opes suas, quibus vires reipublicæ superabat, ad occupandam dominationem intendit, regnumque invadere, interfecto senatu, conatus est. <sup>b</sup>Cui scelesti solemnem nuptiarum diem filiæ suæ legit, ut religionē votorum nefanda commenta facilius tegerentur. Itaque plebi epulas in publicis porticibus, senatui in domo suâ parât, ut poculis veneno infectis, secretiùs senatum et sine arbitris interficeret, orbamque rempublicam faciliùs invaderet. Quâ re magistratibus per ministros proditâ, scelus declinatum, non vindicatum est, <sup>c</sup>ne in viro tam potenti plus negotii faceret res cognita, quàm cogitata. Contenti itaque cohibuisse, decreto modum nuptiarum sumptibus statuunt; idque observari non ab uno, sed ab universis jubent, ne persona designata, sed vitia correctâ viderentur. Hoc consilio præventus, <sup>d</sup>iterùm servitia concitat, statutaque rursus cædium die, cum denuò se proditum videret, timens iudicium, munitum quoddam castellum cum viginti millibus servorum armatis occupat. Ibi, dum Afros regemque Maurorum concitat, capitur, virgisque cæsus, effossis oculis, et manibus cruribusque fractis, velut à singulis membris pœnæ exigerentur, in conspectu populi occiditur: corpus verberibus lacerum in crucem figitur. Filii quoque, cognatique omnes, etiam innoxii, supplicio traduntur, ne quisquam aut ad imitandum scelus, aut ad mortem ulciscendam, ex tam nefariâ domo superesset.

CAP. V. Interea Dionysius Syracusis receptus, cum gravior

#### INTERPRETATIO.

a Ibi cepit proditione Syracusas, dum nil metuerent cives propter pacem diuturnam.

b Ad hoc scelus patrandum eligit diem destinatam ad nuptias suæ filiæ, ut nefaria ejus consilii occultarentur sub specie matrimonii.

c Ne, si vir tam potens videret suum crimen omnibus cognitum, civitas incurreret majus periculum, quàm cum ille meditatus est illud crimen.

d Iterum concitat servos, et constituit diem quâ occideret cives.

<sup>1</sup>crudeliorque in dies civitati esset, iteratâ conspiratione <sup>2</sup>obsi- *Dionysius*  
detur. Tunc, deposito imperio, arcem Syracusanis cum exer- *junior, Si-*  
citu tradidit; <sup>3</sup>receptoque privato instrumento, Corinthum in *ciliâ ejec-*  
exilium proficiscitur. Ibi humillima quæque tutissima existi- *tus Corin-*  
mans in sordidissimum vitæ genus descendit: non contentus *thi mora-*  
in publico vagari, sed pot. re: nec conspici in popinis, lupa- *A.M.3711.*  
naribusque, sed totis diebus desiderare: cum perditissimo quo- *Ol. 109. 2.*  
que de minimis rebus disceptare, pannosusque et squalidus in- *Urb. C.410.*  
cedere: risum libentiùs præbere, quàm captare: in macello *Ant. C.341.*  
perstare; quod emere non poterat, oculis devorare; <sup>4</sup>apud  
ædiles, adversùs lenones jurgari; omniaque ita facere, ut con-  
temnendùs magis, quàm metuendus videretur. Novissimè,  
ludimagistrum professus, pueros in trivio docebat, ut aut à  
timentibus semper in publico videretur, aut à non timentibus  
faciliùs contemneretur. Nam licèt tyrannicis vitiis semper  
abundaret, tamen simulatio hæc vitiorum non naturæ erat;  
magisque hæc artè, quam amisso regali pudore faciebat: ex-  
pertus quàm invisita tyrannorum forent etiam sine opibus nò-  
mina. <sup>5</sup>Laborabat itaque invidiam præretorum contemptu  
præsentium demere: neque honesta, sed tuta consilia circum-  
spiciebat. Inter has tamen simulationem artes insimulatus est  
affectatæ tyrannidis, nec aliter quàm dum contemnitur libera-  
tus est.

CAP. VI. Inter hæc Carthaginienses, tanto successu rerum *Hamilcar &*  
Alexandri Magni exterriti, verentes ne Persico regno et Africam *Carthagi-*  
vellet adjungere, mittunt ad speculandos ejus animos Hamilca- *niensibus*  
rem, cognomento <sup>6</sup>Rhodanum, virum solertiâ facundiâque præ- *necatur.*  
ter cæteros insigiem. Augebant enim metum et Tyrus urbs,  
auctor originis suæ, capta: et Alexandria, æmula Carthaginis,  
in terminis Africæ et Ægypti condita: et felicitas regis, apud

## INTERPRETATIO.

a Abiit in exilium Corinthum, ferens tantum accum suppellectilem.

b Quare conabatur delere invidiam quâ laborabat ob res prius gestas, per præsentia quæ tunc contemnebantur.

## NOTÆ.

1 *Crudeliorque in dies.*] Dum Syracusani omnes illius optarent interi-um, mulier quædam vetula quotidie deos orabant, ut ipse diu esset incolumis; et tyranno causam querenti. *Cum priella essem, inquit; et gravem tyrannum civitas pateretur, ejus mortem petii: at successit illi gravior cui cum idem optarem, te illo crudeliorem excepi-mus: metuens ergo ne deterior tibi succedat, cupit meum pro tua salute devo-*

licam ordinare cogitat, à seditiosis in-terfecto, Dionysius ex Italiâ redux Syracusis iterum potitur: sed paulò post Timoleon Corinthius, dux fortis-simus, occupatis Syracusis, Dionysium Corinthum misit, et, arce solo æquata, libertatem Syracusanis reddidit.

3 *Apud ædiles.*] Quibus cura fuit for-nicum et propinarum: Ideo Seneca *loci ædilem mutuientia vocat.*

4 *Rhodanum.*] Rhodinum Frontinus, alii Rhodonum, alii Rhodonem, appel-lant.

2 *Obsidetur.*] Dione, dum, Rempub-

A.M. 3727. quem nec cupiditas, nec fortuna ullo modo terminabantur.  
 Ol. 112. 2. Igitur Hamilcar, per Parmenionem aditu regis obtento, pro-  
 Urb.C.422 fugisse se ad regem expulsam patriâ fingit, militemque se ex-  
 Ant.C.329. peditationis offert. Atque ita, consiliis ejus exploratis, in tabellis  
 ligneis, vacuâ desuper cerâ inductâ civibus suis omnia perscri-  
 bebat. Sed Carthaginienses post mortem regis reversum in  
 patriam, quasi urbem regi venditasset, non ingrato tantum ve-  
 rum etiam invido et crudeli animo, necaverunt.

## INTERPRETATIO.

a Sed Carthaginienses post mortem Alexandri crudeliter illum necaverunt, post-  
 quam in patriam rediit, quasi suasset regi urbem esse capiendam.

## NOTÆ.

1 Desuper curâ, &c.] Alii volunt | gendi literas diversas, vel crasâ com-  
 Cretâ similive terrâ, non infusâ cera | scriptura apparebat, vel lignea tabella  
 scripturam delatam, unde modus le- | in aquâ posita scripturam ostendebat.

## LIBER XXII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Agathoclis Sicilia tyranni pueritia, adolescentia, misera con-  
 ditio, felicitas bellica, nova dignitas, perfidia, crudelitas,  
 tyrannis.
2. Ope Hamilcaris Syracusis potitur.
3. Bella Agathoclis.
4. Syracusis à Carthaginiensibus obsessis, Agathocles audaci  
 consilio bellum in Africam infert.
5. Exposito in litore Africa exercitu, gravi oratione suos ad pug-  
 nam accendit.
6. Discussâ superstitionis nebulâ, et navibus incensis Carthagi-  
 nienses prælio superat, et urbes nobilissimas recipit.
7. Siciliam Carthaginienses relinquere coguntur et infeliciter  
 cum Agathocle pugnant in Africa. Fatum acerbum Aphellæ  
 et Bomilcaris.
8. Agathocles totius Sicilia imperium occupat: in Africam rever-  
 sus infeliciter pugnat: castra deserit; unde militum defec-  
 tio: filiorum Agathoclis mors cruenta; et Agathoclis pax  
 inita cum Carthaginiensibus.

## CAPUT I.

<sup>1</sup>AGATHOCLES Siciliae tyrannus, qui magnitudini prioris Dionysii successit, ad regni majestatem ex humili et sordido genere pervenit. Quippe in <sup>2</sup>Siciliâ patre figulo natus, non honestiorem pueritiam quam principia originis habuit. Siquidem formâ et corporis pulchritudine egregius, diu vitam stupri patientiâ exhibuit. Annos deinde pubertatis egressus, libidinem à viris ad fœminas transtulit. Post hæc apud utrumque sexum famosus, vitam latrocinii mutavit. Interjecto tempore, cum Syracusas concessisset, ascitusque in civitatem inter incolas esset, diu sine fide fuit; quoniam nec in fortunis quod amitteret, nec in verecundiâ quod inquinaret, habere videbatur: <sup>3</sup>in summâ gregariam militiam sortitus, non minùs tunc seditiosâ, quàm antea turpi vitâ, in omne facinus promptissimus erat. Nam et manu strenuus, et in concionibus perfacundus habebatur. Brevi itaque centurio, ac deinceps tribunus militum factus est. Primo bello <sup>4</sup>adversùs Ætnæos magna experimenta sui Syracusanis dedit. Sequenti Champanorum, tantam de se spem omnibus fecit, ut in locum demortui <sup>5</sup>ducis Damasconis sufficeretur. Cujus uxorem, adulterio cognitam, post mortem viri in matrimonium recepit. Nec contentus quod ex inope repente dives factus esset, piraticam adversùs patriam exercuit. Saluti ei fuit, quòd socii capti tortique de illo negaverunt. Bis occupare imperium Syracusarum voluit: bis in exilium actus est.

CAP. II. <sup>6</sup>A Murgantinis, apud quos exulabat, odio Syracusanorum, primo prætor, mox <sup>7</sup>dux creatur. In eo bello et urbem

*Agathocles tyranni pueritia, fortitudo, et tyrannia.*  
A.M. 3728.  
Ol. 113. 3.  
Urb. C. 427  
Ant. C. 324.

*Ope Amilcaris Syracusis potitur.*

## INTERPRETATIO.

*a Denique factus gregarius miles, et ducens vitam non minus seditiosam quam antea infamem, paratissimus erat ad omne scelus faciendum.*

## NOTE.

1 *Agathocles.*] Carcinus Rheginus patriâ exul, dum Thermis Siciliae habitat, rem cum alienâ uxore habuit; in somniis anxius, cum Delphicum oraculum per Carthaginenses quoddam consulisset, accepit puerum et Siciliae et Carthaginensibus exitio fore, quare puerum exposuit; sed à matre clam surreptus infans educatus est, et à patre multis annis post agnitus. *Diodorus.*

2 *Patre figulo.*] Cum Timoleon victis Carthaginensibus civitate Syracusanâ donasset plurimos Carcinus cum Agathocle filio eam obtinuit, quam, cum pauper esset docuit artem fictilem.

3 *Adversus Ætnæos.*] Ætna oppidum monti cognomini impositum; alii Æthinæos, alii Ennæos nominant.

4 *Ducis Damasconis.*] Damas dicitur à Diodoro illustris Syracusanus.

5 *A Murgantinis.*] Siciliae populis, de quibus nil habet Diodorus.

6 *Dux creatur.*] Deficiens à Sosistrato duce, qui Crotoniatis auxilium contra Brutios tulerat, ipse profugit Tarentum, ubi, collectis omnibus per Italiam profugis, Syracusas ingressus nobilissimos quosque occidit, urbem diripuit, et principatum sibi vindicavit. *Hæc Diodorus.*

A.M. 3738. <sup>1</sup>Leontinorum capit, et patriam suam Syracusas obsidere cœpit :  
 Ol. 116. 1. ad cuius auxilium Hamilcar, dux Pœnorum, imploratus, depo-  
 Urb.C.437 sitis hostilibus odiis, præsidia militum mittit. Ita uno eodem-  
 Ant.C.314. que tempore Syracusæ, et ab hoste, civili amore defensæ ; et à  
 eive, hostili odio impugnata sunt. Sed Agathocles, cùm vide-  
 ret fortius defendi urbem quàm oppugnari, <sup>2</sup>precibus per inter-  
 nuntios <sup>3</sup>Hamilcarem exorat, ut inter se et Syracusanos pacis  
 arbitria suscipiat, peculiaria in ipsum officia sua repræmittens.  
 Quà spe impletus Hamilcar, societatem cum eo, metu potentia-  
 ejus, jungit : <sup>4</sup>ut quantum virium Agathocli adversus Syracusa-  
 nos dedisset, tantum ipse ad incrementa domesticæ potentia-  
 recuperaret. Igitur non pax tantum Agathocli conciliatur, verum  
 etiam prætor Syracusis constituitur. Tunc Hamilcari, aris <sup>5</sup>po-  
 sitis ignibus Cereris tactisque, et in obsequia Pœnorum jurat.  
 Deinde acceptis ab eo quinque millibus Afrorum, potentissimos  
 quosque ex principibus interficit : atque ita, veluti reipublicæ  
 statum formaturus, populum <sup>6</sup>in theatrum ad concionem vocari  
 jubet, contracto in gymnasium senatu, quasi quædam prius or-  
 dinaturus : Sic compositis rebus, immissis militibus populum  
 obsidet <sup>7</sup>senatum trucidat : cuius peractâ cæde, ex plebe quoque  
 locupletissimos et promptissimos interficit.

*Bella Aga-  
thoclis.*

CAP. III. His ita gestis, militem legit, exercitumque conscri-  
 bit : quo instructus <sup>8</sup>finitimas civitates, nihil hostile metuentes,

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Obtinet precibus ab Hamilcare per internuntios, ut velit esse arbiter pacis inter se et Syracusanos, pollicitus se ipsi omnia quæ poterit officia rediturum.*

<sup>b</sup> *Ut tantas haberet vires ad augendam domesticam potestatem quantos dedisset Agathocli contra Syracusanos.*

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> *Leontinorum.]* Leontium Catinam inter et Syracusas, antiqua Læstrigonum sedes, à Naxiis conditam vult Strabo. Hujus belli non meminit Diodorus.

<sup>2</sup> *Hamilcarem exorat.]* In hoc dissentit Justinus à Diodoro: ille ponit duos Hamilcares, quorum alter proditor, alter defensor patriæ fuerit : hic unicum agnoscit, ducem præstantissimum.

<sup>3</sup> *Expositis ignibus Cereris.]* Ignem rebus sacris adhibitos constant ex Livio, qui sic habet de juramento Annibalis : *Fumo etiam est, Annibalem altaribus admotum, tactis sacris jurejurando adactum se, cum primum posset hostem fore populi Romani, Sic Virgilius.*

*Tango aras, mediosque ignes et numina testor.*

*Nonnulli tamen scribunt, expositis ignibus sacris.*

<sup>4</sup> *In theatrum ad concionem.]* Græcis et Græciensibus theatrum fuisse procuria et foro, patet ex Livio et Tacito.

<sup>5</sup> *Senatum trucidat.]* Convocatis Senatûs principibus à sexcentis, penes quos tunc erat potestas summa, insidiis appeti se simulat, et continuè eos eorumque amicos occidi à suis jubet, ut tradit Diodorus.

<sup>6</sup> *Finitimas civitates.]* Messanum dolo, vi Gelam occupavit, et in civem dire sœvit.



ex improviso aggeditur. Pœnorum quoque socios, permit-  
tente Hamilcare, sedè vexat: propter quod querelas Cartha-  
ginem socii non tam de Agathocle, quàm de Hamilcare detu-  
lêrunt: *hunc et dominum et tyrannum, illum ut proditorem argu-  
entes: a quo infestissimo hosti fortunæ sociorum, interpositâ pac-  
tione, donatæ sint: sicut ab initio Syracusæ in pignus societatis sint  
traditæ, urbs semper Pœnis infesta, et de imperio Sicilia Carthagi-  
nis æmula: nunc insuper civitates sociorum eidem titulo pacis addic-  
tas.* <sup>b</sup>Denuntiare igitur se, hæc brevi ad ipsos redundatura, ac prope-  
diem sensuros, quantum malum non Sicilia magis, quàm ipsi Africa  
attulerint. His querelis senatus in Hamilcarem <sup>1</sup>accenditur.  
Sed quoniam in imperio esset, tacita de eo suffragia tulêrunt,  
et sententias, prius quàm recitarentur, <sup>2</sup>in urnam conjectas  
obsignari jussêrunt, dum alter Hamilcar, <sup>3</sup>Gisconis filius, à  
Siciliâ reverteretur. Sed hæc callida commenta Pœnorum, et  
sententias inauditas, mors Hamilcaris prævenit; liberatûsque  
est fati munere, quem sui per injuriam cives inauditum damna-  
verent. Quæ res Agathocli adversus Pœnos occasionem mo-  
vendi belli dedit. Prima igitur illi cum Hamilcare, Gisconis  
filio, prælii congressio fuit: <sup>4</sup>a quo victus, majore mole repa-  
raturus bellum Syracusas concessit. Sed secundi certaminis  
<sup>b</sup>eadem fortuna, et prioris, fuit.

CAP. IV. Cùm igitur victores Pœni Syracusas obsidione cinx-  
issent, Agathoclesque se neque viribus parem, neque ad obsidi-  
onem ferendam instructum videret; super hæc <sup>a</sup>à sociis, crudeli-  
tate ejus offensis, desertus esset, statuit bellum in Africam trans-  
ferre: mirâ prorsus audaciâ, ut quibus, in solo urbis suæ par non  
erat, eorum urbi bellum inferret; et qui sua tueri non poterat,  
*Agathocles bellum transfert in Afri-  
cam.* <sup>A.M.3742.</sup>  
<sup>Ol. 117. 1.</sup>  
<sup>Urb.C.441</sup>  
<sup>Ant.C.130.</sup>

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> A quo opes sociorum date sunt, ex pactis factis hosti infestissimo, que. ad-  
modum Syracusæ tradite sunt ad ineun-  
dam societatem. *perventura ad ipsos Carthaginienses,  
qui sentient paucis post diebus. quantum  
malum attulerint non solum Sicilia, sed  
etiam Africa.*

<sup>b</sup> Quare se prædicere hæc mala brevi

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Accenditur.] De Hamilcaris pro-  
positione non meminêrunt alii.

<sup>2</sup> In urnam conjectus.] Urnâ Vete-  
rum suffragium colligebatur; ideo,  
Quæstor Minos urnam movet.

<sup>3</sup> Gisconis filius.] Cum Hamilcare  
congressus est; sed ille an Gisconis  
filius fuerit, an alter, incertum.

<sup>4</sup> A quo victus.] Ad Himeram fluvii  
castra Carthaginiensium aggres-  
sus imparatos fuderat, jamque totis  
penè castris potiebatur, cum Hamil-

car magno impetu cum suis irruens,  
Syracusanos vertit in fugam. *Diodo-  
rus.*

<sup>5</sup> Eadem fortuna.] Unum tantum  
prælium Diodorus memorat, in quo  
victus Agathocles, Antandro fratre  
cum validis copiis Syracusis relicto,  
in Africam cum parte militum tran-  
siit.

<sup>6</sup> A sociis.] Messanenses, Camari-  
nzi, Catanzi, cæteræque civitates vic-  
torem Hamilcarem secuti sunt.

impugnaret aliena; victusque victoribus insultaret. <sup>2</sup>Hujus consilii non minùs admirabile silentium, quàm commentum fuit, populo hoc solùm professus, invenisse se victoriæ viam: animos illi vel tantùm in brevem obsidionis patientiam firmarent: vel si cui status præsentis fortunæ displiceret, dare se ei discedendi liberam potestatem. Cùm mille sexcenti discessissent, cæteros ad obsidionis necessitatem frumento et stipendio instruit: <sup>3</sup>quingenta tantùm secum talenta ad præsentem usum aufert, cætera ex hoste meliùs, quàm ex sociis paraturus. <sup>4</sup>Omnes deinde servos militaris ætatis, libertate donatos, <sup>5</sup>sacramento adegit, eosque et majorem partem fermè militum navibus imponit; ratus, exæquatâ utriusque ordinis conditione, mutuam inter eos virtutis æmulationem futuram: cæteros omnes ad tutelam patriæ reliquit.

*Suos ad  
pugnam  
hortatur.*

CAP. V. Septimo igitur imperii anno, comitibus duobus adultis filiis, Archagatho et Heraclidâ, nullo militum sciente quò veherentur, cursum in Africam dirigit. Cum omnes aut in Italiam prædatum se, aut in Sardiniam ituros crederent, tum primum, exposito in Africæ litore exercitu, consiliùm suum omnibus aperit. Quo in loco Syracusæ positæ sint, ostendit: *quibus aliud nullum auxilium superesset, quam ut hastibus faciant quæ ipsi patientur. Quippe aliter domi, aliter foris bella tractari. Domi ea sola auxilia esse, quæ patriæ vires subministrant: foris hostem etiam suis viribus vinci, deficientibus sociis, et odio diuturni imperii externa auxilia circumspicientibus. Huc accedere, quòd urbes, castellaque Africæ, non muris cinctæ, non in montibus positæ sint, sed in planis campis, sine ullis munimentis jaceant: quas omnes metu excidii facile ad belli societatem perlici posse. Majus igitur Carthaginiensibus ab ipsâ Africâ, quàm ex Siciliâ exarsurum bellum, coituraque auxilia omnium adversus unam ur-*

#### INTERPRETATIO.

a Tantâ admiratione dignus est, quòd tenuerit occultum hoc consiliùm, quòd quòd illud invenerit.

b Obstrinxit juramento, et tot cives imponit navibus, ut superarent numerum militum.

c Foris posse superare hostem viribus suis, dum illius socii deficiunt, et guerunt

auxilium ab exteris, impulsu odio longioris imperii.

d Omnes Africanos totis viribus bellum simul gesturos contra unam urbem Carthaginem, quæ magis est timenda propter nomen quàm propter opes, et se inde habiturum copias quas occulte non adduxerit.

#### NOTÆ.

1 Quingenta tantum.] Pecuniam mutuò sumpsit à mercatoribus, et templis donaria, ornamenta mulieribus abstulit, pupillorum facultates sibi vindicavit, cum diceret illorum se tutorem fore.

2 Omnes deinde servos.] Nil de servis habet Diodorus: sed addit, Ne quid novi se absente Syracusani mo-

lirentur, disjuncti à se invicem cognationes, maxime fratres à fratribus, et parentes à liberis; dum alios relinquit in urbe, alios secum abducit, ut alii de aliorum salute quiescerent.

3 Deficientibus sociis.] Quibus jam diu grave Carthaginiensium imperium, quòd tributo pendi ab iis solito armis scire exemissent.

dem, nomine quàm opibus ampliorem, et, quas non attulerit, viret, inde sumpturum. Nec in repentino Pœnorum metu, modicum momentum victoriæ fore, qui tantâ audaciâ hostium perculsi, trepidaturi sint. Accessura et villarum incendia, castellorum, urbiumque contumaciâ direptionem, tum ipsius Carthaginis obsidionem. <sup>a</sup>Quibus omnibus non sibi tantum in alios, sed et aliis in se sentiant patere bella. His non solum Pœnos vinci, sed et Siciliam liberari posse. Nec enim moraturos in ejus obsidione hostes, cum sua urgeantur. Nusquam igitur alibi facilius bellum, sed nec prædam uberius inveniri posse. Nam captâ Carthagine, omnem Africam Siciliamque præmium victorum fore: gloriam certè tam honestæ militiæ tantam in omne ævum futuram, ut terminari nullâ temporis oblivione posset; ut dicatur eos solos mortalium esse, qui bella, quæ domi ferre non poterant, ad hostes transtulerint, victique victores insecuti sint, et obsessores urbis suæ obsederint. Omnibus igitur forti ac læto animo bellum ineundum, quo nullum aliud possit aut præmium victoribus uberius, aut victis monumentum illustrius dare.

CAP. VI. His quidem adhortationibus animi militum erigebantur: sed terrebat eos portentosa religio, quod navigantibus eis sol defecerat. Cujus rei rationem non minore curâ rex, quàm belli reddebat, <sup>b</sup>affirmans, si prius quàm proficiscerentur, factum esset, crediturum adversum profecturis prodigium esse: nunc quia egressis accideret, illis ad quos eatur portendere. Porro defectus <sup>1</sup>naturalium siderum semper præsentem rerum statum mutare: certamque esse florentibus Carthaginensium opibus, laboribus adversisque rebus suis, commutationem significari. Sic consolatis militibus, universas naves, consentiente exercitu, <sup>2</sup>incendi jubet, ut omnes scirent, auxilio fugæ adempto, aut vincendum, aut moriendum esse. Deinde cum omnia, quacunque ingrederentur, prosternerent, <sup>3</sup>villas castellaque incenderent, obviis eis fuit cum xxx mil-

Carthaginienses ex-  
perat et  
multas ca-  
pit urbes.

## INTERPRETATIO.

a Quibus omnibus cognoscent non ip-  
sos tantum alios, sed alios etiam ipsi  
posse inferre bellum.

b Affirmans se crediturum illud prodigium  
aliquid mali portendere contra ip-

sos navigaturos in Africam, si id cont-  
gisset ante profectionem: nunc quia hoc  
accidit post egressum à Sicilia, credere  
se prædicere cladem hostium contra  
quos eant.

## NOTÆ.

1 Naturalium siderum,] Solis et Lu-  
na, quæ ita fortè dicuntur, quod re-  
rum omnium naturam maximè fove-  
ant.

2 Incendi jubet,] Hortatus ad præ-  
lium milites, primus navem prætoriam  
jæcendit, et quem cum reliqui trire-

mium præfecti imitati essent, sublata  
in auras flammâ tibicines classium  
canere jussit. Ita Diodorus.

3 Villas castellaque,] Splendidis ædi-  
ficiis villisque magnificis ornata erat  
hæc regio, rerumque omnium, fera-  
cissima. Ex Diodoro.

libus Pœnorum <sup>1</sup>Hanno : sed prælio commisso, <sup>2</sup>duo de Siculis, tria millia de Pœnis cum ipso duce cecidère. Hâc victoriâ et Siculorum animi eriguntur, et Pœnorum franguntur. Agathocles, victis hostibus, <sup>3</sup>urbes castellaque expugnat, prædas ingentes agit, hostium multa millia trucidat. Castra deinde in quinto lapide à Carthagine statuit, ut damna carissimarum rerum, vastitatemque agrorum, et incendia villarum de muris ipsius urbis specularentur. Intereâ ingens totâ Africâ deleti Pœnorum exercitus fama, occupatarumque urbium, divulgatur. <sup>4</sup>Stupor itaque omnes et admiratio incessit, unde tanto imperio tam subitum bellum, præsertim ab hoste jam victo : admiratio deinde paulatim in contemptum Pœnorum vertitur. Nec multò post, non Afri tantum, verum etiam tributariæ urbes nobilissimæ novitatem sequuntur, ad Agathoclem defecere ; frumentoque et stipendio victorem instruxere.

*Carthaginienses iterum vincit.*  
A.M. 3757.  
Ol. 102. 4.  
Urb. C. 456  
Ant. C. 295.

CAP. VII. His Pœnorum malis, etiam deletus in Sicilia cum imperatore exercitus, velut quidam ærumnarum cumulus accessit. Nam post profectionem à Siciliâ Agathocles, <sup>4</sup>in obsidione Syracusarum Pœni segiores cœsi nuntiabantur. Itaque cum domi forisque eadem fortuna Carthaginiensium esset, jam non tributariæ tantum ab his urbes, verum etiam socii reges deficiebant, amicitiarum jura non fide, sed successu ponderantes. Erat inter cæteros rex Cyrenarum <sup>5</sup>Aphellas, qui, spe improbâ regnum totius Africæ amplexus, societatem cum Agathocle per legatos junxerat ; pactusque cum eo fuerat, ut Siciliæ illi, sibi Africæ imperium, victis Carthaginiensibus, cederet. Itaque

## INTERPRETATIO.

a Omnes stupebant, et mirabantur, unde ortum sit bellum tam repentinum in Carthaginienses tam potentes.

## NOTÆ.

1 *Hanno.*] Duces geminos nominat Diodorus, Hannonem, et Bomilcarem, qui, cum tyrannidem affectaret, cum magnâ exercitus parte in collem secessit, quò facilius, si victor esset Agathocles, cives ipse opprimeret.

2 *Duo de Siculis.*] Trecentos tantum è Siculis cecidisse vult Diodorus, è Carthaginiensibus verò sex vel quatuor millia.

3 *Urbes castellaque expugnat.*] Tunetum, Adrumetum, Thapsum, urbesque alias, et ducenta prope castella, quæ vi, perinde ac fraude cepit, hostesque sæpius fudit, sive noctu in castris imparatos, sive diu in agris palantes adortus.

4 *In obsidione.*] Subactâ ferè totâ Siciliâ in Africam è suis quinque millia subsidio miserat : sed dum obsessos Syracusanos ex improviso adoriri imprudentius properat, Antander, structis illi insidiis, in eum irruit, et, fugatis aliis, aliis occisis, Amilcar ipse, dum fortiter dimicat, vivus capitur, et ductus per urbem, exquisitissimis tormentis interficitur, ut refert Diodorus.

5 *Aphellas.*] Alii melius Ophellam nominant, quondam sub Alexandro ducem, quem per Syracusanum quandam spe imperii Africæ ad partes suas allexit Agathocles. *Lege Ophellam.*

cum ad belli societatem cum ingenti exercitu ipse venisset, <sup>a</sup>Agathocles blando alloquio et humili adulatione, cum sæpius simul cenassent, adoptatusque filius ejus ab Aphella esset, <sup>2</sup>incautum interficit: occupatoque exercitu ejus, iterato Carthaginenses omnibus viribus bellum cientes, magnò utriusque exercitus sanguine, <sup>3</sup>gravi prælio superat. <sup>b</sup>Hoc certaminis discrimine tanta desperatio illata Pœnis est, ut, nisi in exercitu Agathoclis orta seditio fuisset, transiturs ad eum <sup>4</sup>Bomilcar rex Pœnorum cum exercitu fuerit. Ob quam noxam in medio foro à Pœnis patibulo suffixus est: ut idem locus monumentum suppliciorum ejus esset, qui antè fuerat ornamentum honorum. Sed Bomilcar magno animo crudelitatem civium tulit; adeo ut de summâ cruce, veluti de tribunali, in Pœnorum scelera concionaretur: <sup>c</sup>objectans illis, nunc *Hannonem falsâ affectati regni invidiâ circumventum: nunc Gisconis innocentis exitium: nunc in Hamilcarem patrum suum tacita suffragia, quòd Agathoclem socium illis facere, quàm hostem maluerit.* Hæc cum in maximâ populi concione vociferatus esset, exspiravit.

CAP. VIII. Interea Agathocles, <sup>d</sup>profligatis in Africâ rebus, tradito Archagatho filio exercitu, in Siciliam recurrit: nihil actum in Africâ existimans, si ampliùs Syracusæ obsiderentur. Nam post occisum Hamilcarem, Gisconis filium, novus eò à Pœnis missus exercitus fuerat. Statim igitur primo adventu ejus Siciliæ urbes, auditis rebus quas in Africâ gesserat, certatim se ei tradunt: atque ita <sup>e</sup>pulsis è Siciliâ Pœnis: totius insulæ impe-

*Siciliæ imperium occupat. In Africam reversus pugnat infelicitèr, Castra deserit. Mora illius filiorum.*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Agathocles eum necavit incautum, cum simul sæpe cenassent, et perfecisset blandis sermonibus et adulationibus, ut ab Aphellâ in filium adoptaretur.

<sup>b</sup> Pœni reducti sunt ad tantam desperationem, clade acceptâ in hoc certamine.

<sup>c</sup> Illos accusans quòd occidissent Han-

nonem, quem moti invidiâ insimulaverant falsò affectandi regni.

<sup>d</sup> Profligatâ potentia Carthaginensium in Africâ, exercitum tradidit Archagatho filio, et rediit in Siciliam. Ayunt achevè son expedition.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Ipse venisset.] Per loca arida, et feris serpentibusque infesta, duorum mensium itinere.

<sup>2</sup> Incautum interfecit.] Plerique militum pabulatum exierant, cum insidias sibi paratas clamitans Agathocles, eum imparatum necavit. Diodorus.

<sup>3</sup> Gravi prælio superat.] Non refert hanc victoriam Diodorus, sed navalem post Bomilcaris interitum.

<sup>4</sup> Bomilcar rex Pœnorum.] Rex dicitur quia Duces sæpe Reges appellantur, vel quia forte jam occuparat tyrannidem. Illius mortem aliter narrat Diodorus. Cum Bomilcar tyrannidis

cupidus miserum urbis statum cerne- ret, stipatus militibus cives omnes occidi jussit; quare, orto gravissimo tumultu, juvenus omnisque civium multitudo cum armis advolant; è conjuratis alios necat, aliis arma ponentibus parcit, et Bomilcarem diris laceratum cruciatibus enecat.

<sup>5</sup> Profligatis rebus.] Carthaginensium: Agathocles enim nuper Uticam ceperat.

<sup>6</sup> Pulsis è Siciliâ.] Non eos omninò expulit; sed illos navali prælio, terrestri Xenodochum Agragantinorum ducem superavit.

rium occupavit. In Africam deinde reversus <sup>1</sup>seditione militum excipitur. Nam stipendiorum solutio in adventum patris dilata à filio fuerat. Igitur ad concionem vocatos blandis verbis permulsi: *stipendia illis non à se flagitanda esse, sed ab hoste querenda: communem victoriam, communem prædam futuram.* <sup>2</sup>*Paulum modo anniterentur, dum belli reliquæ peraguntur, cum sciant Carthaginem captam spes omnium expleturam.* Sedato militari tumultu, interjectis diebus ad castra hostium exercitum ducit: ibi, inconsultius prælium committendo, <sup>3</sup>maiores partem exercitus perdidit. Cum itaque in castra fugisset, <sup>4</sup>versamque in se invidiam temere commissi <sup>5</sup>belli videret, pristinamque offensam non depensi stipendii metueret; <sup>6</sup>concubiam nocte solus à castris <sup>7</sup>cum Archagatho filio profugit. Quod ubi milites cognovère, haud secus quam si ab hoste capti essent, trepidavère: *Bis se à*

A.M.3759. *rege suo in mediis hostibus relictos esse* <sup>8</sup>*proclamantes, salutemque*  
Ol. 121 2. *suam desertam ab eo esse, quorum ne sepultura quidem relinquenda*  
Urb.C.458 *fuerit.* Cum persequi regem vellent, à Numidis excepti, in ca-  
Ant.C.293. *stra revertuntur; comprehenso tamen reductoque Archagatho,*

qui à patre noctis errore discesserat. Agathocles autem navibus, quibus regressus à Sicilia fuerat, cum custodibus earundem, Syracusas defertur. Exemplum flagitii singulare, rex exercitus sui desertor, filiorumque pater proditor. Interim in Africâ post fugam regis, milites, pactione cum hostibus factâ, interfectis Agathoclis liberis, Carthaginensibus se tradidère. Archagathus, cum occideretur ab Arcesilao, amico antea patris, rogavit eum,

#### INTERPRETATIO.

a *Modò velint paululum eniti, dum perficiant bellum feliciter inceptum, cum omnes sciant opes Carthaginis, postquam capta fuerit, expleturas spem omnium.*

b *Cum videret se odio haberi à militibus propter prælium temerè commissum, et metueret eorum iram propter stipen-*

*dia nuper ipsis denegata, fugit intempesta nocte.*

c *Clamantes se vivos desertos esse ab eo, qui ne mortuos quidem debuisset relinquere.*

d *Petit ab eo an putat Agathoclem benignè habiturum ipsius filios, cum ipse occidat illius liberos.*

#### NOTE.

1 *Seditione militum.*] Animum desponderant milites ob clades, dum abesset, acceptas. Nam cupidus laudis Archagathus, cum exercitum divisisset, partem amiserat.

2 *Maiorem partem exercitus.*] Cæsa vel Siculorum vel Græcorum tria milia narrat Diodorus: Afrorum verò, qui ab Agathocle stabant, neminem.

3 *Belli videret.*] Quod se ab Afrorum quinque millibus desertum cerneret, qui ad hostes post prælium defecerant.

4 *Concubiam nocte.*] À mediâ nocte initium diei Romani ducebant, cujus partes erant; mediæ noctis inclinatio,

gallicinium, conticinium, diluculum, mane, vespera, prima fax, concubia, et intempesta nox; sic dicta, quia non habet tempus idoneum rebus gerendis.

5 *Cum Archagatho filio.*] Heraclidem minorem natu filium secum abduxit, ex Diodoro. Non Archagathum ne aut consuetudinem haberet cum novercâ, aut insidias ipsi moliretur: quod ille præsentiens, patris fugam indicavit ducibus, à quibus victus aliquantisper Agathocles, sed paulo post à milite vinculis solutus clam consensâ scaphâ filiis relictis fugit.

*quidnam liberis ejus futurum Agathoclem putet, per quem ipse liberis careat? Tunc respondit, satis habere se, quod superstites eos esse Agathoclis liberis sciat. Post hæc Pœni ad persequendum belli reliquias, duces in Siciliam miserunt, cum quibus Agathocles pacem æquis conditionibus fecit.*

## LIBER XXIII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Agathocles transit in Italiam adversus Brutios: quorum origo et potentia paucis perstringitur.*
2. *Agathocles vi morbi expugnatus revertitur in Siciliam, ubi turbæ domesticæ, quæ uxorem et liberos Agathoclis in Ægyptum pellunt. Agathoclis obitus.*
3. *Pyrrii Epirotæ bella et res gestæ, cùm in Siciliâ, tum in Italiâ.*
4. *Hieronis, Siciliæ principis laudatissimi, dignitas et virtus.*

## CAPUT I.

AGATHOCLES, rex Siciliæ, <sup>1</sup>pacificatus cum Carthaginiensibus, <sup>2</sup>partem civitatum, à se fiducia virium dissidentium, armis subegit. Dein quasi angustis insulæ terminis clauderetur, <sup>3</sup>cujus imperii partem primis incrementis ne speraverat quidem, in Italiam transcendit; <sup>4</sup>exemplum Dionysii secutus, qui multas civitates Italiæ subegerat. Primi igitur hostes illi Brutii fuere, qui et fortissimi tum et opulentissimi videbantur, simul et ad injurias vicinorum prompti. Nam multas civitates Græci nominis Italiâ expulerant:

*Agathocles in Brutios bellum gerit. Brutiorum origo. A.M. 3733. Ol. 124. 4. Urb.C. 472. Ant.C. 279.*

## INTERPRETATIO.

a *Subegit partem urbium, quæ fidentes suis viribus recusabant ipsi parere.*

b *Licet olim non ausus esso sperare partem illius regni cùm fortuna ipsi favere cepit.*

## NOTÆ.

1 *Pacificatus.*] Metuens sibi à Dinocrate, ad quem defecerant plurimi, pacem eâ conditione fecit, ut Carthaginienses eas urbes reciperent quibus antea imperassent.

2 *Exemplum Dionysii junioris.*] Uterque in Italiam trajecit; senior, ut regnum amplificaret; junior, ut furorem vitaret hostium.

<sup>1</sup>auctores quoque suos Lucanos bello vicerant, et pacem cum his, æquis legibus fecerant. <sup>2</sup>Tanta feritas animorum erat, ut nec origini suæ parcerent. Namque Lucani iisdem legibus liberos suos, quibus et Spartani, instituere soliti erant. Quippe ab initio pubertatis, in sylvis inter pastores habebantur, <sup>3</sup>sine ministerio servili, sine veste quam induerent, vel cui incubarent; ut à primis annis duritiæ parsimoniæque, sine ullo usu urbis, assuescerent. Cibus his præda venatica; potus, aut lactis, aut fontium liquor erat. Sic ad labores bellicos indurabantur. Horum igitur ex numero quinquaginta primò ex agris finitimorum prædari soliti; confluyente deinde multitudine, sollicitati prædâ cum plures facti essent, infestas regiones reddebant. Itaque fatigatus querelis sociorum Dionysius, Sicilia tyrannus, sexcentos Afros ad compescendos eos miserat quorum castellum, proditum sibi per Bruttiam mulierem, expugnavêrunt; ibique civitatem, concurrentibus ad opinionem novæ urbis pastoribus, statuerunt; Bruttiosque se ex nomine mulieris vocavêrunt. Primum illis cum Lucanis, originis suæ auctoribus, bellum fuit. Quâ victoriâ erecti, cum pacem æquo jure fecissent, cæteros finitimos armis subegêrunt; tantasque opes brevi consecuti sunt, ut perniciosi etiam regibus haberentur. <sup>4</sup>Denique Alexander rex Epiri, quum in auxilium Græcarum civitatum, cum magno exercitu in Italiam venisset, cum omnibus copiis ab his deletus est. <sup>5</sup>Quare feritas eorum successu felicitatis incensa, diu terribilis finitimis fuit. Ad postremum imploratus Agathocles, spe ampliandi regni, à Sicilia in Italiam trajecit.

*In Siciliam  
reversus  
moritur.*

CAP. II. <sup>1</sup>Principio adventûs ejus opinione concussi, legatos ad eum, societatem amicitiamque petentes misêrunt. Quos

#### INTERPRETATIO.

a Ita erant feroces, ut non parcerent populis unde duxerant originem.	turnâ felicitate, fuit terribilis diu vicinis.
b Sine ministris qui ipsis in servirent.	d Ubi primum audierunt eum venire in Italiam, perterriti miserunt legatos, &c.
c Quare illorum ferocitas, aucta diu-	

#### NOTÆ.

1 Auctores quoque suos Lucanos.] Lucani fuêrunt pastores, qui excusso servitutis jugo, tempore Dionysii senioris, trans Laum fluvium sedes posuêre: unde à Lucanis dicti sunt *Begylus*, quod eorum linguâ *fugitivos* sonat; à Romanis verò *Brutii*, quasi bruti, vecordes et stupidi; quòd secundo bello Punico descivissent ad Annibalem, quare semper sine hono-

re ullo, sine dignitate habitati sunt, ad servilia tantum opera compelli soliti. A Bretto Hercules filio vult nomen illis inditum Stephanus, *Begylus* Eustathio, *Begylus* Ptolemæo, *Brutates* Festo. Eorum verò regio *Begylania* Polybio, *Begylus* Strabone, Diodoro et Athenæo dicitur.

3 Denique Alexander.] Molossus, de quo suprâ diximus.



Agathocles ad cœnam invitatos, ne exercitum trajici viderent, in posterum statutâ his die, consensâ nave, frustratus est. Sed fraudis haud lætus eventus fuit: siquidem reverti eum in Siciliam, interjectis paucis diebus, vis morbi coëgit, quo toto corpore comprehensus, per omnes nervos articulosque humore pestifero grassante, velut intestino singulorum membrorum bello impugnabatur. Ex quâ desperatione bellum inter filium nepotemque ejus, regnum jam quasi mortui vindicantes oritur: occiso filio regnum nepos occupavit. Igitur Agathocles, cùm morbi cura, et ægritudo graviores essent, et inter se altera alterius malo cresceret, desperatis rebus, uxorem suam Texenam\*, genitòs-  
 \* Theoge-  
 nam alii.  
 que ex eâ duos parvulos, cum omni pecuniâ, et familiâ, regali-  
 que instrumento, quo præter illum nemo regum ditior fuit, navibus impositos, Ægyptum, unde uxorem acceperat, remittit; timens ne prædonem regni sui hostem paterentur. Quanquam uxor diu, ne ab ægro divelleretur, deprecata est, ne discessus suus adjungi nepotis parricidio posset; et tam cruentè hæc deseruisse virum, quàm ille impugnâsse avum videretur; *Nubendo se non prosperæ tantum, sed omnis fortunæ iniisse societatem; nec invitam periculo spiritûs sui empturam, ut extremos viri spiritus exciperet; et exequiarum officium, in quod, profectâ se, nemo sit successurus, obsequio debitæ pietatis implet.* Discedentes parvuli, flebili ululatu amplexi patrem tenebant. Ex alterâ parte uxor maritum, non ampliùs visura osculis fatigabat. Nec minùs senis lacrymæ miserabiles erant. Flebant hi morientem patrem; ille exules liberos; hi discessu suo solitudinem patris, ægri senis; ille in spem regni susceptos relinqui in egestate lugebat. Inter hæc regia omnis, assistantium fletibus tam crudelis discidium impleta, resonabat. Tandem finem lacrymis necessitas perfectionis imposuit, et mors regis proficiscentes filios insequuta est. Dum hæc aguntur, Carthaginienses, cognitis quæ in Siciliâ agebantur, occasionem totius insulæ occupandæ datam sibi existimantes, magnis viribus eò trajiciunt, multasque civitates subigunt.

A.M.3774.  
 Ol. 125. 1.  
 Urb.C. 473  
 Ant.C.278.

## INTERPRETATIO.

a Eos deceptis consensâ nave, pollicitus se allocuturum eos die sequenti.

b Dum humor corruptus pervadit omnes nervos et articulos, cruciatur, quasi bello intestino in singulis membris.

c Cum anxietas et sollicitudo graves essent ipso morbo, et moror morbum, et morbus merorem auget.

d Ne discessus ipsius tam grande crimen esset, quàm parricidium à nepote commissum.

e Et libenter se exposituram mortis periculo, modò posset et adesse marito morienti, et debitâ pietate reddere exequiarum officium, quod nemo facturus sit, si proficiscatur in Ægyptum.

## NOTÆ.

1 Regnum nepos.] Quis Agathocli filiusve nepos fuerit, quidve gesserint ambo incertum est. Perierunt enim Diodori libri quibus Agathocli

mortem persecutus est. Non diu sanè illius nepos regnavit, cùm paucis post annis Hiero. in principem electus fuerit.

*Pyrrhi bella in Sicilia et Italia.*

A.M. 3777.  
Ol. 125. 4.  
Urb.C. 476.  
Ant.C. 275.

**CAP. III.** Eo tempore et Pyrrhus adversus Romanos bellum gerebat; qui imploratus à Siculis in auxilium, sicuti dictum est, cum Syracusas venisset, <sup>1</sup>multasque civitates subegisset, rex Siciliae, sicut Epiri appellatur. Quarum rerum felicitate lætus, <sup>2</sup>Heleno filio Siciliae, velut avitum (nam susceptus ex filia Agathoclis regis erat) Alexandro autem Italiae regnum destinavit. Post hæc multa secunda praelia <sup>3</sup>cum Carthaginiensibus facit. Interjecto deinde tempore, legati ab <sup>4</sup>Italicis sociis venere, nuntiantes *Romanis resisti non posse, deditionemque futuram nisi subveniat*. Anxius tam ambiguo periculo, incertusque quid ageret, vel quibus primum subveniret, in utrumque pronus consultabat. Quippe instantibus hinc Carthaginiensibus, inde Romanis, periculosum videbatur exercitum in Italiam non trajicere: periculosus, à Sicilia deducere; ne aut illi non latà ope, aut hi deserti amitterentur. In hoc æstu periculorum, tutissimus portus consiliorum visus est omnibus viribus decernere in Sicilia; et, profigatis Carthaginiensibus, victorem exercitum transponere in Italiam. <sup>5</sup>Itaque conferto praelio, cum superior fuisset, quoniam tamen <sup>6</sup>à Sicilia abiret, pro victo fugere visus est: ac propterea socii ab eo <sup>7</sup>defecerunt; et imperium Siciliae tam citò amisit, quàm facile quæsierat. Sed nec in Italia <sup>8</sup>meliore felicitate usus

A.M. 3779.  
Ol. 126. 2.  
Urb.C. 478.  
Ant.C. 273.

## NOTÆ.

1 *Multas civitates.*] Victis Carthaginiensibus, Erycen expugnavit, oppidum munitissimum, fugatisque sæpius Mamertinis Messanæ incolis, eorum diripuit oppida. *Plutarchus.*

2 *Heleno filio.*] Qui ex Lanissâ Agathoclis filia natus erat: illius tamen filium non Helenum, sed Alexandrum dicit Plutarchus.

3 *Cum Carthaginiensibus facit.*] Tot praeliis eorum fregit audaciam, ut pecuniam, si pacem concederet, pollicerentur; quibus ille respondit, unam pacis ineundæ esse rationem, si insulâ excessissent.

4 *Italicis sociis.*] Samnitibus et Tarentinis, quos bis Romanorum Consules vicerant, primum Fabricius, deinde Ruffinus.

5 *Conferto praelio.*] Sibi non constat Justinus: nec enim Pyrrhus tunc decertavit in Sicilia, sed navali praelio, ut ait Plutarchus, dum à Sicilia in Italiam transiret: quâ in pugna non vicit; sed, amissâ classis parte maximâ, fugit in Italiam.

6 *À Sicilia abiret.*] Dum à Sicilia petit Italiam, respectans ad insulam,

comitibus dixit, *O qualem, amici, palæstram Carthaginiensibus et Romanis relinquamus.*

7 *Defecerunt.*] Civitates aliæ Carthaginiensium partes, aliæ Mamertinorum secutæ sunt.

8 *Meliore felicitate.*] Pyrrhus electis militum fortissimis, in Marcum Curium, qui ad Beneventum consederat, movit, ut eum facilius sejunctum à collegâ, vinceret, sed ille, collatis signis, primam aciem adortus, eum fugavit, hostes ab uno cornu pepulit, in altero elephantos, qui magnam stragem ediderant, conjectis telis avertit in fugam, qui retro per suos delatis, ordines turbaverunt. Pyrrhus amissis 23 millibus, fugit in Græciam. *Ita Plutarchus.* Orosius tamen vult triginta tria millia hostium cæsa, victorque ait elephantos, quod Romani maleolos stupâ involutos ac pice obsitos, uncis insuper aculeis tenaces, eosque inflammatos in turres et terga belluarum immitterent; seu potius, si Floro et Zonaræ credimus pullis elephantis vulneratus, sessoribus excussis cum matrem passim quærerent, eaque do-

<sup>1</sup>in Epirum revertitur. Admirabilis utriusque rei casus in exemplum fuit. <sup>2</sup>Nam sicut antè secundâ fortunâ, rebus supra vota fluentibus, Italiæ Siciliæque imperium, et <sup>3</sup>tot de Romanis victorias adstruxerat; ita nunc adversâ, velut in ostentationem fragilitatis humanæ, destruens quæ cumulaverat, Siciliensi ruinæ naufragium maris, et fædam adversus Romanos pugnam, turpemque ab Italiâ discessum adjecit.

CAP. IV. Post profectionem à Siciliâ Pyrrhi, magistratus *Hieronis* <sup>dignitas et virtus.</sup> <sup>A.M.3782.</sup> <sup>Or. 127 1.</sup> <sup>Urb.C.481.</sup> <sup>Ant.C.270.</sup> Hiero creatur: cujus tanta moderatio fuit, ut, consentiente omnium civitatum favore, dux adversus Carthaginienses primùm, mox rex crearetur. Hujus futuræ majestatis ipsa infantis educatio quasi prænuntia fuit: quippe genitus erat patre Hierocle, nobili viro, cujus origo <sup>4</sup>à Gelone, antiquo Siciliæ tyranno, manabat: sed maternum illi genus sordidum, atque adeo <sup>5</sup>puḍibundum fuit. Nam ex ancilla natus, <sup>6</sup>ac propterea à patre, velut dehonestamentum generis, expositus fuerat. <sup>7</sup>Sed parvulum, et humanæ opis egentem, apes, congesto circa jacentem melle, multis diebus aluère. Ob quam rem responso aruspicum admonitus pater, qui regnum infanti <sup>8</sup>portendi caneabant, parvulum collegit, omni studio ad spem majestatis, quæ promittebatur, in-

## INTERPRETATIO.

a Sicut enim favens fortuna concesserat ipsi regnum Italiæ, Siciliæque, et tot victorias de Romanis succedentes secundum vota; ita nunc adversa, quasi vellet ostendere humanam fragilitatem, auferendo quæ dederat, adjecit amissioni Siciliæ naufragium in mari, et cladem à Romanis acceptam, et discessum ab Italiâ probrosam.

b Et idèd expositus est à patre tanquam dedecus familiæ suæ.

c Sed apes aluérunt per multos dies puerum, egentem subsidio hominum, melle congesto circa ipsum humi jacentem.

## NOTÆ.

lore commota cæterique elephanti concitati, militum ordines turbârunt, et victoriam Romanis peperère.

1 In Epirum revertitur.] Milonem, filiumque Helenum, cum octo millibus peditum, equitum octingentis Tarenti reliquit.

2 Tot de Romanis victorias.] Tertantum justo prælio cum Romanis dimicavit: primo, victor; altero aut victus, aut victoria incerta fuit; tertio, planè devictus, et ex Italiâ pulsus est, quod breviter Florus; Eadem fera, quæ primam victoriam abstulerant, secundam parem fecerant, tertiam sine controversiâ tradidère.

3 Fragilitatis humanæ.] Hanc rerum varietatem Pictarchus non fortunæ,

sed viri ingenio tribuit, qui, quæ fortiter pugnando acquirebat, semper rerum novarum spe corrumpere. Unde Antigonæ eum cum aleatore conferre solebat, qui multa et secunda jaceret, sed jactu nesciret uti.

4 Hiero creatur.] Non antiquus ille à Pindaro laudatus, sed junior celebratus à Theocrito.

5 A Gelo.] Scribendum est, à Gelone.

6 Puḍibundum.] Malim pudendum fuit. Ut Juntina Ed.

7 Portendi caneabant.] Apes modò infelicitatem, ut Pompeio ante Pharsalicam et Bruto ante Philippensem pugnam portendèrunt.

stituit. <sup>2</sup>Eidem in ludo inter æquales discenti lupus tabulam, in turbâ puerorum repentè è conspectu eripuit. Adolescenti quoque, prima bella ineunti, aquila in clypeo, <sup>1</sup>noctua in hastâ consedit. Quod ostentum, et consilio cautum, et manu promptum, regemque futurum significabat. Denique <sup>2</sup>adversus provocatores sæpè pugnavit, semperque victoriam reportavit. A Pyrrho rege multis militaribus donis donatus est. Pulchritudo ei corporis insignis, vires quoque in homine admirabiles fuere: in alloquio blandus, in negotio justus, in imperio moderatus: prorsus ut nihil ei regium deesse, præter regnum, videretur.

## INTERPRETATIO.

a *Dum in scholâ studeret inter pueros sibi æquales.*

## NOTÆ.

1 *Noctua in hastâ.*] Noctua, si volasset, victoriam; si consedisset, exitium minabatur: quod Hieroni accidit, cum Agathocles bello Punico noctuas per castra clam emisit, ut per castra volitantes militum animos confirmarent, ut narrat Diodorus. Hinc manavit adagium, *Noctua volat.*

2 *Adversus provocatores.*] Mamertinos et Carthaginienses vicit sæpè; cum Romanis etiam bellum gessit; sed paulò post compositâ pace, ab eorum partibus stetit.

## LIBER XXIV.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Græciæ civitates aliæ in alias assurgunt.
2. Ptolemæi Macedonis in sororem Arsinoen conspiratio.
3. Incestuosæ Ptolemæi et Arsinoes nuptiæ tragicis casibus solvuntur.
4. Gallorum, qui Ptolemæum vicērunt et interfecērunt, in Macedoniam irruptio.
5. Quo stratagemate Ptolemæum aggressi sint, et oppresserint. Macedonum luctus et instauratio.
6. Aliæ Gallorum, Brenno duce, in Græciam expeditio: et de spoliatione Delphici templi consilium. Hujus templi et oraculi descriptiones.
7. Brenni et aliorum consultatio de templi oppugnatione; et hortatio ad milites.
8. Oppugnatio irrita, et clades Gallici exercitus, Brenno interfecto.

## CAPUT I.

**DUM** hæc in Siciliâ geruntur, interim in Græciâ dissiden- *Græcie ci-*  
tibus inter se bello Ptolemæo Cerauno, et <sup>1</sup>Antiocho, et <sup>2</sup>Anti- *uitates aliæ*  
gono, regibus: <sup>3</sup>omnes fermè Græciæ civitates, ducibus Sparta- *in aliis in-*  
nis, velut occasione datâ, ad spem libertatis erectæ, missis invi- *surgunt.*  
cem legatis, per quos in societatis fœdera alligarentur, in bellum *A.M.3775.*  
prorumpunt: et, ne cum Antigono, <sup>4</sup>sub cujus regno erant, bel- *Ol. 125. 2.*  
lum cepisse viderentur, socios ejus Ætolos aggrediuntur, cau- *Urb.C.474.*  
sas belli prætendentes, quòd, consensu Græciæ sacratum Apol- *Ant.C.277.*  
lini, <sup>5</sup>Cirrhæum campum, per vim occupassent. Huic bello du-  
cem deligunt Arean, qui adunato exercitu, urbes, sataque in  
his campis posita, depopulatur: quæ auferri non poterant, in-  
cendit. <sup>6</sup>Quod cum è montibus conspicati Ætolorum pastores  
essent, congregati admodum quingenti, sparsos hostes, ignoran-  
tesque quanta manus esset, quoniam conspectum illis metus et  
incendiorum fumus abstulerat, consectantur, trucidatisque ad-  
modum novem millibus, prædones in fugam vertêrunt. Repa-  
rantibus deinde Spartanis bellum, auxilium multæ civitates ne-  
gavêrunt, existimantes, dominationem eos, non libertatem Græ-  
ciæ, quærere. Interea inter reges bellum finitur; nam Ptole-  
mæus, pulso Antigono, cum regnum totius Macedoniæ occu-  
pâset, pacem cum Antiocho facit; affinitatemque cum Pyrrho,  
datâ ei in matrimonium <sup>7</sup>filia suâ, jungit.

**CAP. II.** Exinde externo metu deposito, impium et facinoro- *Ptolemæi*  
sum animum ad domestica scelera convertit, insidiasque Arsinoë *in sororem*  
sorori suæ instruit; quibus et filios ejus vitâ, et ipsam <sup>8</sup>Cassandriæ *Arsinoën*  
urbis possessione privaret. Primus ei dolus fuit, simulato amore, *conspira-*  
*tio.*

## INTERPRETATIO.

*a Omnes fermè urbes Græciæ, quasi montibus, simul juncti ferè quingenti, occasio data esset libertatis recuperandæ, aggrediuntur bellum, ducibus Spartanis, et missis legatis ad singulas civitates, ut omnes venirent in societatem belli.*

*b Quod pastores Ætolorum videntes è*

*insectantur hostes dispersos, et, ignorantes quantus esset numerus illorum, quia timor et furor excitatus ex incendio impetiebant, ne videre possent numerum Ætolorum.*

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Antiocho.] Sotero, filio Seleuci Nicanoris.

<sup>2</sup> Antigono.] Gonata, qui filius erat Demetrii Poliorcetæ.

<sup>3</sup> Sub cujus regno.] Urbes Græciæ plurimas et Peloponnesum possidebat.

<sup>4</sup> Cirrhæum campum.] Qui juxta litus sinûs Corinthiaci extenditur. Sic dictus est a Cirrhâ, quæ urbs est Pho-

cidis ad radices montis Parnassi. Unde Apollo Cirrhæus etiam nuncupatur.

<sup>5</sup> Filia suâ.] Antigona, quæ Ptolemæi privigna, non filia fuit.

<sup>6</sup> Cassandriæ urbis.] Urbs est Macedoniæ maritima, ad sinum Thermaicum, non procul à Thessalonica; à Cassandrâ Priami filia nomen habere dicitur.

sororis matrimonium petere: aliter enim ad sororis filios, quorum regnum occupaverat, quàm concordia fraude pervenire non poterat. Sed nota scelerata Ptolemæi voluntas sorori erat. Itaque non credenti <sup>a</sup>mandat, *velle se cum filiis ejus regni consortium jungere: cum quibus non ideo se armis contendisse, quoniam eripere his regnum, sed quòd id facere sui muneris vellet. In hoc mitteret arbitrum jurisjurandi, quo præsente, apud deos patrios, quibus vellet, obsecrationibus, se obligaret.* Incerta Arsinoë quid ageret: si mitteret, decipi perjurio; si non mitteret, provocare rabiem fraternæ crudelitatis timebat. Itaque plus liberis, quam sibi timens, quos matrimonio suo protecturam se arbitrabatur, mittit ex amicis suis Chodionem\*: quo perducto in sanctissimum Jovis templum, veterrimæ Macedonum religionis, Ptolemæus, sumptis in manus altaribus, contingens ipsa simulachra, et pulvinaria deorum, inauditis ultimisque execrationibus adjurat, *se sincerâ fide matrimonium sororis petere; nuncupaturumque se eam reginam; neque in contumeliam ejus se aliâ uxorem, aliosve, quàm filios ejus, liberos habiturum.* Arsinoë postquam et sp̄e impleta est, et metu soluta, ipsa cum fratre colloquitur: cujus vultus, et blandientes oculi, cum fidem non minorem quàm jusjurandum promitterent, reclamante <sup>3</sup>Ptolemæo filio *fraudem subesse*, in matrimonium fratris concedit.

*Incestuosa  
ejus nup-  
tie. Filios  
sororis ne-  
cas.*

*A.M.3775.  
Ol. 125. 2.  
Urb.C.274  
Ant.C.277.*

CAP. III. Nuptiæ magno apparatu, lætitiâque omnium celebrantur. Ad concionem quoque vocato exercitu, capiti sororis diadema imponit, reginamque eam appellat. Quo nomine in lætitiâ effusa Arsinoë, quia, quod morte Lysimachi prioris mariti amiserat, recepisset; ultrò virum in urbem suam Cassandriam invitat, cujus urbis cupiditate fraus struebatur. Prægressa igitur virum, diem festum urbi in adventum ejus indicit: domos, templa, cæteraque omnia exornari jubet: aras ubique hostiasque disponi: filios quoque suos, Lysimachum sexdecim annos natum, Philippum triennio minorem, utrumque formâ insignem coronatos occurrere jubet. <sup>b</sup>Quos Ptolemæus, ad celandam fraudem, cupidè et ultra modum veræ affectionis amplexus, osculis diu fatigat. Ubi ad portam ventum est, occupari arcem jubet; pueros interfici. Qui, cum ad matrem confugissent, in gremio ejus, inter

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Mandat se velle regnum regere simul cum ejus filiis, et in eos se non gerisæ bellum, ut horum eriperet regnum, sed ut illis postea redderet.

<sup>b</sup> Quos Ptolemæus ad fraudem tegendam amplectitur, et osculatur sæpius, quam solent illi, qui vere diligunt.

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> In manus altaribus.] Quod moris fuit in jurejurando apud Veteres; unde aræ ansæ dictæ sunt, ex Varrone.

<sup>2</sup> Ptolemæo filio.] Ejus liberos nominat Lysimachum et Philippum, an tertius accesserit Ptolemæus, incertum.

ipsa oscula trucidantur: proclamante Arsinoë, quòd tantum nefas aut nubendo aut post nuptias contraxisset. Pro filiis sæpè se percussoribus obtulit; frequenter corpore suo puerorum corpora amplexata protexit; vulneraque excipere, quæ liberis intendebantur, voluit. <sup>1</sup>Ad postremum etiam spoliata funeribus filiorum, <sup>2</sup>scissâ veste, et crinibus passis, cum duobus servulis ex urbe protracta, <sup>3</sup>Samothraciam in exilium abijt; eo miserior quòd mori cum filiis ei non licuit. Sed nec Ptolemæo inulta scelera fuerunt. Quippe diis immortalibus tot perjuria, et tam cruenta parricidia vindicantibus, brevi post à Gallis spoliatus regno, captusque, vitam ferro, ut meruerat, amisit.

CAP. IV. Namque <sup>4</sup>Galli, abundanti multitudine, cùm eos non caperent terræ quæ genuerant, trecenta millia hominum ad sedes novas quærendas, <sup>5</sup>velut ver sacrum misêrunt. Ex his portio in Italiâ consedit, quæ et <sup>6</sup>urbem Romanam captam incendit: et portio Illyricos sinus, ducibus avibus (nam augurandi studio Galli præter cæteros\* callent) per strages Barbarorum pertravit, et <sup>7</sup>in Pannoniâ consedit: gens aspera, audax, bellicosa, quæ <sup>8</sup>prima post Herculem, cui ea res virtutis admirationem

*Galli in Macedoniam irrumpunt.*

*\*clarent, Bongars.*

## INTERPRETATIO.

*a Denique denegatâ etiam facultate speiendi filios, veste lacerâ, &c.*

*b Quæ inaccessible jugâ Alpium, et loca quæ non possunt propter frigus habita-*

*ri, transcendit prima post Herculem; cuius virtus admirationem et immortalitatem, consecuta est, quia transcendit Alpes.*

## NOTÆ.

**1 Scissa veste, &c.]** Hunc morem usurpabant Antiqui, ut habitu squalido sparsisque crinibus, et cinere nonnunquam sœdatis incederent.

**2 Samothraciam.]** Samos insula duplex est; altera in Mari Icario, Ioniz vicina, non procul ab Epheso; altera in Mari Egeo, ad ostia Hebri, inter Lemnum et Imbrum, quæ, quia Thraciz adjacet, Samothracia dicitur, de quâ hic loquitur Justinus.

**3 Galli.]** Hujus expeditionis duas causas affert Livius; alteram, spem prædæ; alteram, penuriam comætiæ pro tanta multitudine.

**4 Velut ver sacrum.]** Ver sacrum sic explicat Dionysius Halicarnas. Quoties in aliquâ civitate vulgi multitudo nimium excresceret, nec alimenta sufficerent omnibus; deo cuiquam consecratos quot annis pareret, homines foras ideo emittebant, ut alias sedes armis quærent; creditumque est illis adesse Deum, cui dicantur.

**5 Romanam urbem.]** Victis Romanis, Brennus urbem captam incendit; sed, dum Capitolium à Manlio defensum obsidet, à Camillo exule, qui Romanorum reliquias collegerat, cum suis ad internecionem deletur. Hoc notum omnibus.

**6 In Pannoniâ.]** Regio fuit Europæ maxima, inter Danubium ad Septentrionem et Ortum, Noricum ad Occasum, et Illyricum ad Meridiem. Duplex fuit; superior versus Occasum, ubi nunc pars Austriæ, Stiriz, Vindorum Marchiæ, Sclavoniz, et Carniolæ; inferior Ortum versus, ubi nunc magna pars Hungariæ et Sclavoniz. Multæ aliæ sunt hujus divisiones apud Auctores, de quibus non est hic agendi locus.

**7 Prima post Herculem.]** Hercules Alpes superaverat, ut Geryonem in Hispaniâ tyrannum occideret.

et immortalitatis fidem dedit, Alpium invicta juga, et frigore intractabilia loca transcendit: ibi, domitis Pannoniis, per multos annos cum finitimis varia bella gesserunt. Hortante deinde successu, divisis agminibus, alii Græciam, alii Macedoniam: omnia ferro proterentes petivere: tantusque terror Gallici nominis erat, ut etiam reges non lacessiti, ultrò pacem ingenti pecuniâ mercarentur. Solus rex Macedoniæ Ptolemæus adventum Gallorum intrepidus audivit: hisque cum paucis et incompositis, quasi bella non difficiliùs quàm scelera patrarentur, parricidiorum furiis agitatus, occurrit. Dardanorum quoque legationem, viginti millia armatorum in auxilium offerentem, sprexit; additâ insuper contumelia; <sup>a</sup>*actum de Macedoniâ dicens, si cum totum Orientem soli domuerint, nunc in vindictam finium Dardanis egeant: milites se habere filios eorum, qui sub Alexandro rege stipendia, toto orbe terrarum victores, fecerint.* Quæ ubi Dardano regi nuntiata sunt, inclytum illud Macedoniæ regnum brevi, immaturi juvenis temeritate, casurum dixit.

*Ptolemæus  
à Gallis  
occiditur.  
A.M.3773.  
Ol. 125. 2.  
Urb.C.474  
Ant.C.277.*

CAP. V. Igitur Galli, duce <sup>2</sup>Belgio, ad tentandos Macedonum animos, legatos ad Ptolemæum mittunt, offerentes pacem, si emere velit: sed Ptolemæus inter suos, belli metu pacem Gallos petere gloriatus est. Nec minùs ferociter se legatis, quàm inter amicos jactavit; *aliter se pacem daturum negando, nisi principes suos obsides dederint, et arma tradiderint: non enim fidem se, nisi inermibus habiturum.* Renuntiata legatione, risere Galli, undique acclamantes, *brevi sensurum, sibi an illi consulentes, pacem obtulerint.* Interjectis diebus, prælium conseritur, victique Macedones cæduntur. Ptolemæus multis vulneribus saucius capitur: caput ejus amputatum, et lanceâ fixum, totâ acie ad terrorem hostium circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga servavit: cæteri aut capti, aut occisi. Hæc cum nuntiata per omnem Macedoniam essent, portæ urbium clauduntur; luctu omnia replentur: *nunc orbitatem amissorum filiorum dolebant: nunc excidia urbium metuebant: nunc Alexandri, Philippique regum suorum nomina, sicuti numina, in auxilium vocabant: sub illis se non solum tutos, verùm etiam victores orbis terrarum exstitisse.* <sup>d</sup>*Ut tuerentur patriam suam, quam gloriâ rerum ges-*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Dicens brevi perituram Macedoniam, quæ vicerat omnes populos Orientis, si non possit defendere fines suos sine Dardania.*

<sup>b</sup> *Non habiturum se fidem Gallis, nisi essent inermes.*

<sup>c</sup> *Nunc dolebant se orbatos esse filiis in prælio occisis.*

<sup>d</sup> *Orabant ut defenderent patriam suam, quam reddiderant illustrissimam et potentissimam, rebus à se præclare gestis.*

## NOTÆ.

1 *Invicta juga.*] Meliùs reponas *in-via.*

2 *Belgio.*] Qui Belgis nomen dedit: Pausanias tamen Belgium appellat.



tarum cœlo proximam reddidissent; ut opem afflictis ferrent, quæ furor et temeritas Ptolemæi regis perdidisset, orabant. <sup>a</sup>Desperantibus omnibus, non votis agendum <sup>1</sup>Sosthenes, unus de Macedonum principibus, ratus, contractâ juventute, et Gallos victoria exultantes compescuit, et Macedoniam ab hostili populatione defendit. Ob quæ virtutis beneficia, multis nobilibus regnum Macedoniæ affectantibus, <sup>2</sup>ignobilis ipse præponitur: et cum rex ab exercitu appellatus esset, ipse non in regis, sed ducis nomen jurare milites compulit.

CAP. VI. Interea Brennus, quo duce portio Gallorum in Gallia Bre- Græciam se effuderat, auditâ victoriâ suorum, qui Belgio duce Macedones vicerant, <sup>3</sup>indignatus partâ victoriâ opimam prædam, et Orientis spoliis onustam tam faciliè relictam esse, ipse aduatis <sup>4</sup>cl. millibus peditum, et xv millibus equitum, in Macedoniam irrumpit: Cum agros villasque popularetur, occurrit ei cum instructo exercitu Macedonum Sosthenes: sed pauci à pluribus, trepidi à valentibus, faciliè vincuntur. Itaque cum victi se Macedones intra muros urbium condidissent, victor Brennus, nemine prohibente, totius Macedoniæ agros deprædatur. Inde, quasi terrena jam spolia sorderent, animum ad deorum immortalium templa convertit, scurriliter jocatus, <sup>5</sup>locupletes deos largiri hominibus oportere. Statim igitur Delphos iter vertit, prædam religioni, aurum offensæ deorum immortalium præferens, <sup>6</sup>quos nullis opibus egere, ut qui eas largiri hominibus soleant, affirmabat. Templum autem Apollinis Delphis positum est <sup>7</sup>in monte Par-

## INTERPRETATIO.

a Dum omnes desperant, Sosthenes unus ex principibus Macedonum, arbitratus non expugnandum votis, sed armis, omnes juvenes collegit.

b Aegre ferens Macedoniam reple-

tam prædis opimis, et spoliis totius Orientis, tam faciliè victam à Belgio.

c Vehementius cupiens auferre prædam et aurum, quàm religionem et deorum cultum non violare.

## NOTÆ.

1 Sosthenes.] Ante Sosthenem, Meleager menses duos, et Antipater dies quadraginta quinque regnarunt, ut tradit Eusebius.

2 Ignobilis.] Prius unum de principibus dixit: Non fuit Sosthenes sanguine regio sed nobili tamen oriundus.

3 cl. millibus.] Diodorus habet cxi. millia.

4 Locupletes deos.] Quâ cavillatione usus est etiam Dionysius, dum jubet mensas argenteas ex omnibus delubris afferri, stultitiam esse jactans, à quibus ut refert Cicero.

5 Templum Apollinis.] Hujus templi originem tradit Diodorus. Ingens erat terræ hiatus, quò fortè accedentes capellæ, continuò sonos et gestus miri-

ficos edere cœperunt: quòd ubi videt pastor, et ipse accessit, quem incolæ plerique imitati, idem quod acciderat capris experti sunt. Quare quisque rebus in dubiis illo oraculo pro se usus est: cum verò alienatâ mente in hiatum præcipitarentur, placuit vaticinandi munus, virgini primùm, deinde vetulæ sacerdoti committere; quo, ut tutiusungeretur, machina super hiatum extracta est, quæ cum tres haberet pedes, tripodis nomen obtinuit.

6 In monte Parnasso.] Mons est Phocidis, Musis et Apollini sacer, inter Cythæronem, et Heliconem, Pœtætarum versibus notissimus.

nasso, in rupe undique impendente: ibi civitatem frequentia hominum fecit; <sup>a</sup>qui, admiratione majestatis undique concurrentes, in eo saxo consedere: atque ita templum et civitatem non muri, sed præcipitia; nec manu facta, sed naturalia præsidia defendunt; <sup>b</sup>prorsus ut incertum sit, utrùm munimentum loci, an majestas dei plus hic admirationis habeat. Media saxi rupes in formam theatri recessit. Quomobrem et hominum clamor, <sup>c</sup>et si quando accedit tubarum sonus, personantibus et respondentibus inter se rupibus, multiplex audiri, ampliorque quàm editur, resonare solet. Quæ res majorem majestatis terrorem ignaris rei, et admirationem stupentibus plerumque affert. In hoc rupis anfractu, mediâ fermè montis altitudine, planicies exigua est, atque in eâ profundum terræ foramen, <sup>d</sup>quod in oracula patet; ex quo frigidus spiritus, vi quâdam velut vento in sublime expulsus, mentes vatum in vecordiam vertit; impletasque deo, responsa consulentibus dare cogit. Multa igitur ibi et <sup>1</sup>opulenta regum populorumque visuntur munera; quæque magnificentia sui, reddentium vota gratam voluntatem, et deorum responsa manifestant.

*Brenni et  
aliorum  
ducum con-  
sultatio.*

CAP. VII. Igitur Brennus, cùm in conspectu haberet templum, diu deliberavit, an confestim rem aggrediretur; an verò fessis viâ militibus, noctis spatium ad resumendas vires daret. Emanus et Thessalorus duces, qui se ad prædæ societatem junxerant, <sup>e</sup>amputari moras jubent, dum imparati hostes, et recens adventus sui terrori esset: interjectâ nocte et animos hostibus forsitan et auxilia accessura, et vias quæ tunc pateant, obstructum iri. Sed Gallorum vulgus, ex longâ inopiâ, ubi primùm vino, cæterisque commeatibus referta rura invenit, non minùs abundantia quàm victoriâ lætum per agros se sparserat; desertisque signis, ad occupanda omnia pro victoribus vagabuntur. Quæ res dilationem Delphis dedit. <sup>f</sup>Primâ namque opinione adventus

#### INTERPRETATIO.

*a Qui habitârunt in eâ rupe, in quam venerant undique, moti celebritate illius loci propter dei majestatem.*

*b Ita ut difficile sit judicare, an plus admirationis mercatur munimentum loci, quàm majestas dei.*

*c Et si fiat aliquis sonus tubarum, solet audiri multiplex, et major quàm emittitur, rupibus inter se respondentibus.*

*d Ex quo eduntur oracula.*

*e Nôlunt expectare diutius, quia eorum adventus improvisus terruerat hostes non paratos ad resistendum; et ne forte illâ nocte et hostes resumerent vires et venirent ipsi auxilia, et viæ obstructur, quæ tunc patebant.*

*f Ubi rumor increpuit Gallos adventare, dicitur oraculum prohibuisse agricolis, ne vina et menses efferrent domibus.*

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> *Opulenta regum.] Graviter de Christo querebatur impius Porphyrius, quod ab ejus nativitate nulla ex*

*deorum oraculis utilitas caperetur; silebant enim omnia oracula.*

Gallorum prohibiti agrestes oraculis feruntur, messes, vinaque villis efferre: Cujus rei salutare præceptum non prius intellectum est, quam vini, cæterarumque copiarum abundantia, velut morâ, Gallis objectâ, auxilia finitimorum convenire. Prius itaque urbem suam Delphi, aucti viribus sociorum, permunivêre, quam Galli vino, velut prædæ, incubantes, ad signa revocarentur. Habebat Brennus lecta ex omni exercitu peditum sexaginta quinque millia: Delphorum sociorumque non nisi quatuor millia militum erant; quorum contemptu Brennus, ad acendendos suorum animos, <sup>a</sup>prædæ ubertatem omnibus ostendebat, <sup>1</sup>statuasque cum quadrigis, quarum ingens copia procul visebatur, solido auro fusas esse: plusque in pondere, quam in specie, habere prædæ affirmabat.

CAP. VIII. <sup>b</sup>Hâc asseveratione incitati Galli, simul et herosterno mero saucii, sine respectu periculorum in bellum ruebant. Contra, Delphi plus in deo, quam in viribus ponentes, cum contemptu hostium resistebant, scandentesque Gallos è summo montis vertice, partim saxo, partim armis obruebant. In hoc partium certamine, repente universorum templorum antistites, simul et <sup>2</sup>ipsæ vates, passis crinibus, cum insignibus atque infulis, pavidi vecordesque in primam pugnantium aciem procurrunt: *advenisse deum clamant; eumque se vidisse desilientem in templum per culminis aperta fastigia. Dum omnes opem dei suppliciter implorant, juvenem supra humanum modum insignis pulchritudinis, comitesque ei duas armatas virgines, ex propinqua duabus Dianæ Minervæque ædibus occurrisse, nec oculis tantum hæc se perpexisse; audisse etiam stridorem arcus, ac strepitum armorum: proinde ne cunctarentur, diis antesignanis, hostem cedere, et victoria deorum socios se adjungere, summis obsecrationibus monebant. Quibus vocibus incensi, omnes certatim in prælium prosiliunt. Præsentiam dei et ipsi statim sentire: nam facta est ara tota aurea. Ita Herodotus.* <sup>c</sup>terræ motu portio montis abrupta Gallorum stravit exercitum, et <sup>4</sup>confertissimi <sup>5</sup>cunei non sine vulneribus hostium dissi-

*Clades Gallorum, Brenno interfecto.*  
A.M.3776:  
Ol. 125. 3.  
Urb.C.475  
Ant.C.276.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Ostendebat omnibus magnitudinem prædæ, et currus, et deorum statuas confatas ex solido auro, quarum ingens multitudo procul videbatur, et dicebat illas esse multò ditiores quàm apparent.

<sup>b</sup> His dictis Galli incitati, et ebrii vino, quod biberant die precedenti.

<sup>c</sup> Et moles ingentes terræ avulsæ ex monte vulnerabant hostes.

## NOTE.

1 Statuas cum quadrigis.] Cressus mille lateres ex auro solido fusos Apollini Delphico miserat, ex quibus facta est ara tota aurea. Ita Herodotus.

2 Ipsæ vates.] Ipsæ vates, id est, Phœbades et Pythiæ. Hæc, et quæ sequuntur, plus fabulæ quàm veritatis habent.

3 Terræ motu.] Viginti sex millia partim ferrò, partim metu panico, perierunt. Ex Pausan. et Valer. Max.

4 Cunei.] Cuneus etiam dicitur cinglobata militum multitudo: cuneus enim propriè est instrumentum ferreum, cujus prima pars acutior, latior altera: hinc cunei militares dicuntur.

pâti ruebant. Insecuta deinde tempestas est, quæ grandine et frigore saucios ex vulneribus absumpsit. Dux ipse Brennus, cum dolore vulnerum ferre non posset, pugione vitam finivit. Alter ex ducibus, punitis belli auctoribus, cum decem millibus sauciorum citato agmine Græciâ excedit. Sed nec fugientibus fortuna commodior fuit; siquidem <sup>a</sup>pavidis nulla sub tectis acta nox; nullus sine labore et periculo dies; assidui imbres et gelu, nix concreta, et fames, et lassitudo, <sup>b</sup>et super hæc maximum pervigilii malum, miseris infelicis belli reliquias obterebant. Gentes quoque nationesque, per quas iter habebant, palantes velut prædam sectabantur. Quo pacto evenit, ut <sup>2</sup>nemo ex tanto exercitu, qui paulò antè fiduciâ virium etiam deos contemnebat, vel ad memoriâ tantæ cladis superesset.

## INTERPRETATIO.

a Non audebant præ timore nocte manere in tectis.

b Et præterea vigiliæ, quod est ma-

lum maximum, exitum afferebant reliquis miseris infelicis exercitûs.

## NOTÆ.

1 *Pugione.*] Præ pudore acceptæ cladis eum veneno vitam finiisse tradit Pausanias. Addit Diodorus, auctorem fuisse suis, ut, creato rege Cicerio, saucios omnes interficerent: quare viginti millia suorum languescentes animas ferro exigerunt.

2 *Nemo ex tanto exercitu.*] Sibi non consentit Justinus; illorum enim partem in Asiam, partem in Thraciam extorres fugisse postea dicit, refertque Polybius eos, qui superfuerant, circa Byzantium constitisse.

## LIBER XXV.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Gallorum in Antigonum, Macedonia regem, conspiratio.
2. Dum ad prædam currunt, prædæ fiunt ipsi, et Antigonus pacem obtinet. Nomen Gallorum formidabile, et armorum invicta felicitas.
3. Pyrrhus Macedonia potitur, Antigono ejecto.
4. Pyrrhus, dum monarchiam somniat, à Spartanis mulieribus atteritur.
5. Pyrrhus apud Argos occiditur: cujus elogium et rerum summam Justinus subjicit.

## CAPUT I.

INTER duos reges, Antigonum et Antiochum, <sup>1</sup>statutâ pace, cùm Macedoniam Antigonus reverteretur, novus eidem *Gallorum in Antigono conspiratio.* repente hostis exortus est. Quippe Galli, qui à Brenno duce, *A.M. 3757. Ol. 120. 1. Urb. C. 456 Ant. C. 295.* cùm in Græciam proficisceretur, ad terminos gentis tuendos relictî fuerant, ne soli desides viderentur, peditum quindecim millia, equitum tria millia armavêrunt: fugatisque <sup>2</sup>Getarum Triballorumque copiis, Macedoniae imminentes, legatos ad regem misêrunt, qui pacem ei venalem offerrent, simul et regis castra specularentur: Quos Antigonus, pro regali munificentia, ingenti apparatu epularum ad cœnam invitavit. Sed Gali, expositum grande auri argentique pondus admirantes, atque prædæ ubertate sollicitati, infestiores quàm venerant, revertuntur. <sup>3</sup>Quibus et elephantos ad terrorem, velut invisitatas Barbaris formas, rex ostendi jusserat, et <sup>4</sup>naves onustas copiis dembnstrari: ignarus, quòd quibus ostentatione virium metum se injicere existimabat, eorum animos, ut ad opimam prædam, sollicitabat. Itaque legati ad suos reversi, omnia in majus extollentes, opes pariter et negligentiam regis ostendunt: *referta auro et argento castra; sed neque vallo, fossave munita: et quasi satis munimenti in divitiis haberent, ita eos omnia officia militaria intermisisse: prorsus quasi ferri auxilio non indigerent, quoniam abundarent auro.*

CAP. II. Hâc relatione, avidæ gentis animi satis ad prædam *Galli ab Antigono vincuntur Gallorum nomen formidabile.* incitabantur. Accedebat tamen et exemplum Belgii, qui non magno antè tempore Macedonum exercitum cum rege trucidaverat. Itaque consentientibus omnibus, nocte castra regis aggrediuntur: qui, præsentiens tantam tempestatem, signum pridie dederat, ut, omnibus rebus ablati, in proximâ silvâ taciti se occultarent: neque aliter servata castra, quàm quòd deserta sunt. Siquidem Galli, ubi omnia vacantia, nec sine defensoribus modò,

## INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> Quibus rex jusserat ostendi elephantos, belluas à Gallis nunquam visas, ad terrorem incutiendum.

## NOTE.

<sup>1</sup> Statuta pace.] Sosthenes à Gallis, longè lateque imperabat in Asia, Macedoniam cessit Antigono.

<sup>2</sup> Getarum.] Qui Danubii ripam, Pontum versùs, incolebant.

<sup>3</sup> Naves onustas copiis.] Hoc vero non simile videtur: Antigonus enim vitam privatam egerat, et Macedoniam acceperat multis attritam cladibus.

verum etiam sine custodibus vident, non fugam hostium, sed dolum arbitantes, diu intrare portas timuerunt. Postremum, integris et intactis munimentis, scrutantes potius quam diripientes, castra occupaverunt. Tunc, ablatis quæ invenerant, ad litus convertuntur. Ibi, dum naves incautiùs diripiunt, à remigibus, et ab exercitùs parte, quæ eò cum conjugibus et liberis confugerant, nihil tale metuentes trucidantur: <sup>a</sup>tantaque cædes Gallorum fuit, ut Antigono pacem opinio hujus victoriæ, non à Gallis tantum, verum etiam à finitimorum feritate præstiterit. Quanquam Gallorum eà tempestate tantæ fecunditatis juvenis fuit, ut <sup>1</sup>Asiam omnem velut examine aliquo implerent. Denique, neque reges Orientis sine mercenario Gallorum exercitu ulla bella gesserunt; neque pulsi regno ad alios quam ad Gallos confugerunt. Tantus terror Gallici nominis, et armorum invicta felicitas erat, ut aliter neque majestatem suam tutari, neque amissam recuperare se posse sine Gallicâ virtute arbitarentur. Itaque <sup>2</sup>in auxilium à Bithyniæ rege vocati, regnum cum eo, partâ victoriâ, divisêrunt, eamque regionem Gallogræciam cognominaverunt.

Pyrrhus  
Macedonia  
potitur.  
A.M. 3780.  
Ol. 126. 3.  
Urb.C. 479  
Ant.C. 272.

CAP. III. Dum hæc in Asiâ geruntur, interim in Sicilia Pyrrhus, à Pœnis navali prælio victus, ab Antigono Macedoniae rege supplementum militum per legatos petit: <sup>b</sup>denuncians, *nî mittat, redire se in regnum necesse habere, incrementa rerum, quæ de Romanis voluerit, de ipso quæsiturum.* Quod ubi negatum legati retulêrunt, dissimulatis causis, repentina <sup>c</sup> fingit profectionem. Socios interim parare bellum jubet: arcis Tarentinæ custodiam Heleno filio, et amico Miloni tradit. Reversus in Epirum statim fines Macedoniae <sup>3</sup>invadit: cui Antigonus cum exercitu occurrit; victusque prælio in fugam vertitur. Atque ita Pyrrhus Macedoniam in ditionem accipit; et, veluti damna amissæ Siciliae Italiæque acquisito Macedoniae regno pensasset, relictum Tarenti filium et amicum arcessit. Antigonus autem cum paucis

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Et tanta fuit strages Gallorum, ut non tantum Galli, sed etiam gentes finitimæ barbaræ, territæ famâ hujus victoriæ, non ausæ sint bellum inferre Antigono.

<sup>b</sup> Denuncians, nisi mittat auxilia,

ipsi necesse esse redire in regnum suum, et tunc se gesturum in eum bellum, ut fines regni sui dilatet, quod volebat facere dispendio Romanorum.

<sup>c</sup> Hoc est, parat.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Asiam omnem.*] Asiam minorem intelligit: ultra Taurum enim non penetrarunt Galli, nisi aliquantò post, pecuniâ conducti à regibus Syriæ.

<sup>2</sup> *In auxilium.*] Attallicorum regum ditionem diu populati obtinuerunt ab iis Bithyniam, quam suo nomine Gallo-Græciam dixerunt.

<sup>3</sup> *Invadit.*] Primum cum Antigono congredi non ausus, urbes aliquas cepit; tum, commisso in Chaoniâ prælio, Gallisque, qui pro Antigono stabant, concisis, et elephantorum et phalangis duces dextram iis protendens, ad partes suas attraxit.

equitibus, fugæ comitibus, repentè fortunæ ornamentis destitutus, <sup>a</sup>amissi regni speculaturus eventum, <sup>1</sup>Thessalonicam se recepit; ut inde cum conductâ Gallorum mercenariâ manu bellum repararet. Rursus à Ptolemæo Pyrrhi filio <sup>2</sup>funditus victus, cum septem comitibus fugiens, non jam recuperandî regni spem, <sup>b</sup>sed salutis latebras ac fugæ solitudines captat.

CAP. IV. <sup>c</sup>Igitur Pyrrhus, in tanto <sup>3</sup>fastigio regni colloca- *Pyrrhus à*  
tus, jam nec eo, ad quod votis perveniendum fuerat, contentus, *Spartanis*  
Græciæ, Asiæque regna meditatur. Neque illi major ex impe- *repellitur.*  
rio, quàm ex bello voluptas erat: nec quisquam Pyrrhum, quâ *A.M. 3782.*  
tulisset impetum, sustinere valuit. Sed, ut ad devincenda regna *Ol. 127. 1.*  
invictus habebatur, ita devictis acquisitisque celeriter carebat. *Urb.C. 481.*  
Tantò melius <sup>4</sup>studebat acquirere imperia, quàm retinere. Ita- *Ant.C.270.*  
que, cùm copias <sup>5</sup>Cherroneso transposuisset, legationibus Athe-  
niensium et <sup>6</sup>Achæorum, Messeniorumque excipitur. Sed et  
Græcia omnis, admiratione nominis ejus, simul et rerum adver-  
sûs Romanos Penosque gestarum gloriâ attonita, adventum  
ejus expectabat. Primum illi bellum <sup>7</sup>adversûs Spartanos fuit:  
ubi <sup>8</sup>major mulierum, quàm virorum virtute exceptus, Ptole-  
mæum filium, et exercitûs partem robustissimam amisit. Quip-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Fugit Thessalonicam, ut recuperare  
posset amissum regnum, si qua oriretur  
occasio.

<sup>b</sup> Sed querit latebras ut vitam ser-  
vet: et solitudines, quò possit fugere.

<sup>c</sup> Postquam Pyrrhus pervenit ad tan-  
tam potentiam, cogitat subigere Græciam  
et Asiam, non contentus eâ potestate,  
quam vix sperare debuerat.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Thessalonicam.] Ad sinum Ther-  
maicum; nunc Græcarum urbium est  
nobilissima.

<sup>2</sup> Funditus victus.] Urbes tamen  
plurimæ in fide Antigoni remansê-  
runt. *Ex Plutarcho.*

<sup>3</sup> Fastigio regni.] Pyrrhus, Atheni-  
ensium et Messeniorum laudibus ela-  
tus, impudentem vocavit Antigonum,  
qui non sumeret pallium, sed purpu-  
ram adhuc gestaret.

<sup>4</sup> Studebat acquirere.] Eum Antigo-  
nus aleatori similem dicebat, qui spe  
lucris proprias opes dissipat. Talis  
etiam Alexander Magnus, cujus gesta  
dum legeret aliquando Augustus Cæ-  
sar, eum admiratum ferunt non indux-  
isse in animum quomodo quæsitâ ser-  
varet, sed tantum ut nova quæsitâ ad-  
jiceret.

<sup>5</sup> Cherroneso.] Peloponneso melius  
dixeris.

<sup>6</sup> Achæorum.] Achaia latè sumpta  
Thessaliâ, Epiro, Peloponneso, et Ma-  
ri circumscribitur: in Bæotiam, Atti-  
cam, Megaridem, Phocidem, Locros,  
Ozolas, et Doridem regiones dividi-  
tur. Propriè dicta est pars Pelopon-  
nesi, inter Corinthum et Patras.

<sup>7</sup> Adversus Spartanos.] Eum Spar-  
tam evocavit Cleonymus, ex stirpe re-  
giâ oriundus, indignè ferens regnare  
Areum ejus ex fratre nepotem.

<sup>8</sup> Majore mulierum.] Obsessi à Pyr-  
rho Spartani in Cretam mulieres aman-  
dare cogitabant: sed illæ, cùm se,  
eversâ urbe, vivere velle negarent,  
fossam continuò ducunt, simul cum  
senibus et pueris, tertiâque fossæ  
partem sex cubitis latam, altam qua-  
tuor, longam octo jugera, hâc nocte  
perficiunt; ubi verò diluxit, potum,  
cibum, armaque juvenibus subministrabant. *Plutarchus.*

A.M.3783. rum motum, <sup>1</sup>Epirorum quoque urbs ab Aristotimo principe  
 Ol. 127. 3. per tyrannidem occupatur: à quo, cùm multi ex primoribus  
 Urb.C.482 occisi, plures in exilium acti essent, *Ætolis* per legatos postu-  
 Ant.C.269. lantibus, ut conjuges liberosque exulum redderet, primò nega-  
 vit: postea, quasi pœniteret, proficiscendi ad suos omnibus ma-  
 tronis potestatem dedit; diemque profectionis statuit. Illæ,  
 quasi in perpetuum cum viris exulaturæ pretiosissima quæque  
 auferentes, cùm ad portam, quasi uno agmine profecturæ, con-  
 venissent, omnibus rebus expoliatae, in carcerem recluduntur:  
 occisis priùs in gremio matrum parvulis liberis, virginibusque  
 ad stuprum direptis. <sup>2</sup>Ad tam sævam dominationem stupenti-  
 bus omnibus, princeps eorum <sup>3</sup>Hellanicus, senex et liberis or-  
 bus, ut qui nec ætatis nec pignoris respectu timeret, contractos  
 domum fidissimos amicorum in vindictam patriæ hortatur.  
<sup>4</sup>Cunctantibus privato periculo publicum finire, et deliberandi  
 spatium postulantibus, arcessitis servis jubet obserari fores, ty-  
 rannoque nunciari, *mitteret qui conjuratos apud se comprehende-*  
*ret: objectans singulis, se, qui liberanda patria auctor esse non*  
*possit, desertæ ultorem futurum.* Tunc illi, incipiti periculo cir-  
 cumventi, honestiorem viam eligentes, conjurant in tyranni ne-  
 cem: atque ita Aristotimus, quinto postquam tyrannidem occu-  
 paverat mense, opprimitur.

*Galli, occi-*  
*sia uxori-*  
*bus ab An-*  
*tigono de-*  
*lentur.*

A.M.3784.  
 Ol. 127. 5.  
 Urb.C.483  
 Ant.C.268.

CAP. II. Interea Antigonus cùm multiplici bello, et Ptole-  
 mæi regis, et <sup>5</sup>Spartanorum, premeretur; <sup>6</sup>novusque illi hostis  
 Gallogræciæ exercitus affluxisset; in speciem castrorum parv-  
 manu adversus cæteros relictâ, adversus Gallos totis viribus pro-  
 ficiscitur. Quibus cognitis, Galli cùm et ipsi prælio pararent,  
 in auspicia pugnae hostias cædunt: quarum extis cùm magis  
 cædes, interitusque omnium prædiceretur, non in timorem sed

## INTERPRETATIO.

25

a Dum omnes attoniti sunt propter  
 tam crudelem dominationem, Hellanicus  
 nobilissimus omnium civium hortatur ami-  
 corum fidissimos, quos in domum convo-  
 caret, ad ulciscendam patriam: nec enim  
 timebat sibi, quia senex erat; nec libe-  
 ris, quia nullos habebat.

b Dum omnes dubitant an debeant se

obicere periculo, ut finem imponant ca-  
 lamitati publicæ.

c Obiciens singulis se ultorem fore  
 patriæ ab ipsis desertæ, cum non possit  
 ipsis persuadere, ut illam liberent à ty-  
 ranno.

d Cum novi hostes, id est, Galli in A-  
 siâ habitantes, in eum bellum movissent.

## NOTE.

1 Epirorum quoque urbs.] Mendosus  
 est locus: legendum *Ethorum*, ut pa-  
 tet ex Plutarcho et Pausaniæ Eliacis:  
 Glareanus tamen (nescio quo auctore)  
*Epidauriorum* legit. Græv. *Epirota-*  
*rum*.

2 Hellanicus.] Non ab Hellanico, sed  
 à Clyene Aristotimus necatus est.

3 Spartanorum.] Antigonus, multis  
 urbibus in Peloponneso potitus, Spar-  
 tanos etiam subjicere sibi cogitabat:  
 sed, cùm Philadelphus Spartanis mit-  
 teret auxilia, ipsi non tantum cum  
 Spartanis, sed etiam cum Ptolemæo  
 bellum gerendum fuit.



in furorem versi, sperantesque deorum minas expiari cæde suorum posse; conjuges et liberos suos trucidant, auspicia bella à parricidio incipientes. Tanta rabies feros animos invaserat, ut non parcerent ætati, cui etiam hostes perpercissent, bellumque internecivum cum liberis, liberorumque matribus gererent, pro quibus bella suscipi solent. <sup>a</sup>Itaque, quasi scelere vitam victoriamque redemissent, sicut erat cruenti ex recenti suorum cæde, in prælium non meliore eventu quam omine proficiscuntur. <sup>b</sup>Siquidem pugnares, prius <sup>c</sup>parricidiorum furie, quam hostes circumvenere; observantibusque ante oculos manibus interemptorum, omnes occisione cæsi. Tanta strages fuit, ut pariter cum hominibus dii consensisse in excidium parricidarum viderentur. Post hujus pugne eventum, Ptolemæus et Spartani victorem hostium exercitum declinantes, in tutiora se recipiunt. Antigonus quoque, ubi eorum discessum videt, recenti adhuc ex prioris victoria militum ardore, <sup>d</sup>bellum Atheniensibus infert. <sup>e</sup>In quo cum occupatus esset, interim <sup>f</sup>Alexander rex Epiri ulcisci mortem patris Pyrrhi cupiens, fines Macedoniæ depopulatur. Adversus quem cum reversus à Græciâ Antigonus esset, transitione militum destitutus regnum Macedoniæ cum exercitu amisit. Hujus filius <sup>g</sup>Demetrius puer admodum, absente patre, reparato exercitu, non solum amissam Macedoniam recepit, verum etiam Epiri regno Alexandrum spoliatur. Tanta vel mobilitas militum, vel fortunæ varietas erat, ut vicissim reges, nunc exules, nunc reges viderentur.

CAP. III. Igitur Alexander, cum exul ad Arcanana confugisset, non minore Epirotarum desiderio, quam sociorum aux-

*Alexander  
Pyrrhi  
filius, in*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Itaque, quasi vitam sibi conservassent, et victoriam peperissent, scelere commisso.

<sup>b</sup> Quia dum pugnant, furie, ob par-

ricidia patrata, illos prius aggressi sunt, quam hostes; et omnes occisi sunt, dum observatur memoria recordatio filiorum intersectorum.

## NOTE.

1 Internecivum.] Alii internecinum scribunt.

2 Parricidiorum furie.] Id est animus male conscius, et scelerum stimulis agitatus.

3 Bellum Atheniensibus, &c.] Quod præsidium Musæo impositum ejecissent.

4 In quo cum occupatus esset.] Difficilis fuit urbis expugnatio; Ptolemæus enim Patroclum miserat cum classe et Arcus ipse Spartanorum rex subsidio venerat; sed, postquam et Spartani et Ægyptii diuturnâ obsidione fessi recesserunt, Athenienses sociis destituti

urbem dedere coacti sunt Antigono, qui benignè usus victoria, ubi Musæo imposuit præsidium, et ipsi recessit. *Hec Pausanias.*

5 Alexander.] Ex Lanassâ, Agathoclis filiâ, susceptus, et rex Italiæ à Pyrrho destinatus.

6 Demetrius puer.] Quo modo id præstiterit, non liquet; constat tamen ex Eusebio, Antigonum ad 23 annos Macedoniæ regnum possedisse.

7 Igitur Alexander.] An ille regno expulsus fuerit, et deinde restitutus, incertum; mirum enim his de rebus apud Historicos silentium.

regnum re-  
stituitur.  
Cyrena-  
rum Regni  
status.

ilio in regnum restituitur. Per idem tempus rex Cyrenarum<sup>1</sup> Agas decedit; qui ante infirmitatem, Berenicem unicam filiam, ad finiendam cum Ptolemæo fratre<sup>2</sup> certamina, filio ejus desponderat. Sed post mortem regis, mater virginis Arsinoë, <sup>a</sup>ut invitâ se contractum matrimonium solveretur, misit qui ad nuptias virginis, regnumque Cyrenarum, Demetrium fratrem regis Antigoni, à Macedonia arcesserint: qui et ipse ex filiâ Ptolemæi procreatus erat. Sed nec Demetrius moram fecit. Itaque cum secundante vento celeriter Cyrenas advolâset, fiduciâ pulchritudinis, quâ nimis placere socruî cœperat, <sup>b</sup>statim à principio superbus, regiæ familiæ, militibusque impotens erat: studiumque placendi à virgine in matrem contulerat. Quæ res suspecta primò virgini, dein popularibus militibusque invisa fuit. Itaque, versis omnium animis in Ptolemæi filium, insidiæ Demetrio comparantur. Sed Arsinoë, auditâ voce filiæ, ad fores stantis, et præcipientes *ut matri parceretur*, adulterum paulisper corpore suo protexit. Quo interfecto, Berenice, et stupra matris, salvâ pietate, ulta est, <sup>c</sup>et in matrimonio sortiendi, judicium patris secuta.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Ut solveretur matrimonium quod *placibat regiæ familiæ, et militibus.*  
contractum fuerat contra ipsius voluntatem. <sup>c</sup> Et secuta est judicium patris, dum matrimonium contraxit cum Ptolemæi filio.  
<sup>b</sup> Ab initio imperiî, ob superbiam, dis-

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Agas.] Magam vocant Pausanias et Athenæus.

<sup>2</sup> Certamina.] Ille enim hostili animo in fratrem Philadelphum, Antiochi Soteris filiam uxorem duxit, socer-

roque persuasit, ut violato fœdere bellum inferret Philadelpho: quod dum ille moliretur, Ptolemæus, divisus copiis, totam Antiochi vastavit ditionem. Ita Pausanias.

## LIBER XXVII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Seleucus novercam et fratrem infantem interficit.
2. Classe naufragio amissâ, civitates amissas recipit, prælio victus aufugit: auxilium noxium à fratre Antiocho Hierace petit, et impetrat.
3. Asiæ lacerus status. In Antiochum Hieracem et Seleucum Numinis vindicta.

## CAPUT I.

<sup>1</sup>MORTUO Syriæ rege Antiocho, cum in locum ejus filius *Seleucus* <sup>novercam, et fratrem interfecit.</sup> *Seleucus* successisset, hortante matre Laodice, quæ prohibere <sup>A.M.3808.</sup> debuerat, auspicia regni <sup>Ol. 133. 3.</sup> <sup>Urb.C.507</sup> <sup>Ant.C.344.</sup> <sup>2</sup>à parricidio cæpit. Quippe Berenice, novercam suam, sororem Ptolemæi regis Ægypti, cum parvulo fratre ex eâ suscepto, interfecit. Quo facinore perpetrato, et infamiæ maculam subiit, et Ptolemæi bello se implicuit. Porro <sup>3</sup>Berenice, cum ad se interficiendum missos didicisset, <sup>4</sup>Daphnæ se claudif: ubi cum obsideri eam cum parvulo filio nunciatum Asiæ civitatibus esset, recordatione paternæ, majorumque ejus dignitatis, casum tam indignæ fortunæ miserantes auxilia ei omnes misère. Frater quoque Ptolemæus periculo sororis exterritus, relicto regno, cum omnibus viribus advolat. Sed Berenice ante adventum auxiliorum, cum vi expugnari non posset, dolo circumventa trucidatur. Indignæ res omnibus visa. Itaque, cum universæ civitates, quæ defecerant, ingentem classem comparassent, <sup>5</sup>repente exemplo crudelitatis exterritæ, simul et in ultionem ejus quam defensuræ erant, Ptolemæo se tradunt; <sup>6</sup>qui nisi in Ægyptum domesticâ seditione <sup>7</sup>revocatus esset, totum regnum Seleuci occupasset: tantum vel illi odium, parricidale scelus, vel huic favorem indignè peremptæ mors sororis, attulerat.

## INTERPRETATIO.

*a Continuo se tradidit Ptolemæo, et quia territa erant crudelitate Seleuci, et ut ulciscerentur mortem Berenices, quam volebant defendere.*

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Mortuo Syriæ rege.*] Ita rem narrant Hieronymus et Appianus. Post diuturna inter Antiochum deum, Soteris filium, et Ptolemæum Philadelphum bella; Philadelphus bello fesus Berenicem filiam, dedit uxorem Antiocho, qui primùm Laodicen primam uxorem cum filiis Seleuco et Antiocho aulâ expulit; sed paulò post, amore victus, reduxit Laodicen, quæ, verita viri ambigui et mobilis animum, eum veneno sustulit.

<sup>2</sup> *Seleucus.*] Callinicus (quæ vox victorem sonat) dictus est per antiphrasin, quia à Gallis sæpè victus fuerat; Pogonem Polybius, Gallinicum alii nominant.

<sup>3</sup> *A parricidio cæpit.*] Filium Berenices cum matre ab Antiochiæ præfecto occidi curavit, ut habet Hieronymus.

<sup>4</sup> *Berenice.*] Erat et Philadelphii filia, et soror Laodices, sed natu minor.

<sup>5</sup> *Daphnæ.*] Vel sub urbanum Antiochiæ Syriæ, ex *Stephano*: vel locus fontibus irriguus, undecim stadiis ab Antiochiâ distans, ex *Strabone*, in quo fanum erat, asylum Apollinis; Daphnè dictus est, quod lauris esset consitus.

<sup>6</sup> *Qui nisi in Ægyptum, &c.*] Syriam, Ciliciam, et regiones trans Euphratem subegit, ex *Hieronymo*. Babylonem etiam cepit, et Laodicen, tot crimitum ream occidi jussit, ex *Appiano*.

<sup>7</sup> *Revocatus esset.*] Quadraginta talentorum millia, auri vasa pretiosa, simulachra deorum 2500 in Ægyptum retulit, quæ Cambyes olim ex Ægypto rapuerat: Unde Ptolemæus Euergetes, hoc est, benefactor, dictus est. Hierosolymis, si Josepho credimus, in Ægyptum rediens, sacrificavit.

*Civitates  
recipi.*

*Prælio vic-  
tus fugit.*

*A fratre*

*auxilium*

*petit.*

A.M.3811.

Ol. 134. 2.

Urb.C.520

Ant.C.241.

CAP. II. Post discessum Ptolemæi, Seleucus, cū<sup>1</sup> adversus civitates, quæ defecerant, ingentem classem comparasset, repente, veluti diis ipsis parricidium vindicantibus, ortâ tempestate classem naufragio amittit; nec quicquam illi ex tanto apparatu, præter nudum corpus, et spiritum, et paucos naufragii comites residuos fortuna fecit. Misera quidem res, sed optanda Seleuco fuit: siquidem civitates, quæ odio ejus ad Ptolemæum transierant, velut diis arbitris satisfactum sibi esset, <sup>2</sup>repentinâ animorum mutatione, in naufragii misericordiam versæ, imperio se ejus restituunt. Lætus igitur malis suis, et damnis ditior reditus, veluti par viribus, bellum Ptolemæo infert: sed, quasi ad ludibrium tantum fortunæ natus esset, nec propter aliud opes regni recepisset, quam ut amitteret, victus prælio, non multo quàm post naufragium comitior, <sup>3</sup>trepidus Antiochiam confugit. Inde ad Antiochum fratrem literas facit: quibus auxilium ejus implorat, oblatâ ei Asiâ, inter fines Tauri montis, in præmium latæ opis. Antiochus autem cū esset annos xiv natus, supra ætatem regni avidus, occasionem non tam pio animo, quàm offerebatur, arripuit: sed latronis more, totum fratri eripere cupiens, puer sceleratam virilemque sumit audaciam. Unde Hierax est cognominatus: quia non hominis, sed accipitris ritu, in alienis eripiendis vitam sectaretur. Interea Ptolemæus, cū Antiochum in auxilium Seleuco venire cognovisset, nec cum duobus uno tempore dimicaret, in annos decem cum Seleuco pacem facit: sed pax ab hoste data interpellatur ab fratre, qui, conducto Gallorum mercenario exercitu, <sup>4</sup>pro auxilio bellum, pro fratre hostem, imploratus exhibuit. In eo prælio virtute Gallorum victor quidem Antiochus fuit: sed Galli arbitantes Seleucum in prælio cecidisse, in ipsum Antiochum arma vertere: liberiùs depopulaturi Asiam, si omnem stirpem regiam exstinxissent. Quod ubi sensit Antiochus, velut à prædonibus, auro se redimit, societatamque cum mercenariis suis jungit.

A.M.3812.

Ol. 134. 3.

Urb.C.511

Ant.C.240.

#### INTERPRETATIO.

a Et vix ipse nudus evasit, et vitam servavit cum paucis comitibus naufragii.

b Se restituunt Seleuco, mutatis civium animis propter miseriam, in quam redactus esset per naufragium.

c Quia sequens agendi rationem non hominis, sed accipitris, cogitabat tantum de regnis eripiendis aliis.

d Qui imploratus non auxilium tulit, sed bellum intulit; nec se gessit pro fratre, sed pro hoste.

#### NOTÆ.

1 Adversus civitates.] Non loquitur de Parthis, quæ ubi semel Arsace duce in Antiochum rebellârunt, nunquam redierunt in potestatem Seleucidarum.

2 Trepidus Antiochiam.] De victoriâ Euergetis; Antiochi Hieracis in fratrem perfidiâ, Gallorum audaciâ, nihil habent alii Historici: Strabo tamen dissensiones fratrus meminit.

**CAP. III. Interea rex Bithyniæ Eumenes, sparsis consump-** *Asia infelix status.*  
**tisque fratribus bello intestinæ discordiæ, quasi vacantem Asiæ** *A.M. 3814.*  
**possessionem invasurus, victorem Antiochum, Gallosque aggre-** *Ol. 135. 1*  
**ditur.** <sup>2</sup>*Nec difficile saucios adhuc ex superiore congressione,* *Urb.C. 513*  
**integer ipse viribus superat. Eâ namque tempestate omnia bella** *Ant.C. 238.*  
**in exitium Asiæ gerebantur: uti quisque fortior fuisset, Asiam**  
**velut prædam occupabat. Seleucus et Antiochus, fratres, bellum**  
**propter Asiam gerebant: Ptolemæus rex Ægypti, sub specie so-**  
**roriæ ultionis, Asiæ inhiabat.** <sup>3</sup>*Hinc Bithynus Eumenes, inde*  
**Galli (humiliorum semper mercenaria manus) Asiam depopu-**  
**labantur: cum interea nemo defensor Asiæ inter tot prædones**  
**inveniebatur. Victo Antiocho, cum Eumenes majorem partem**  
**Asiæ occupasset, ne tunc quidem fratres, perduto præmio, pro-**  
**pter quod bellum gerebant, concordare potuerunt: sed, omisso**  
**externo hoste, in mutuum exitium bellum reparant. In eo An-**  
**tiochus denud victus, multorum dierum fugâ fatigatus, tandem**  
**ad socerum suum** <sup>2</sup>*Artamenem, regem Cappadociæ, provehitur.*  
**A quo cum primùm benignè exceptus esset, interjectis diebus**  
**cognito quod insidiæ sibi pararentur, salutem fugâ quæsit.**  
**Igitur cum profugo nusquam tutus locus esset, ad Ptolemæum**  
**hostem, cujus fidem tutiorem quàm fratris existimabat, decur-**  
**rit; memor vel quæ facturus fratri esset, vel quæ meruisset à**  
**fratre.** <sup>4</sup>*Sed Ptolemæus non amicior ei dedit,* <sup>3</sup>*quàm hosti fac-*  
**tus, servari eum arctissimâ custodiâ jubet. Hinc quoque Antio-**  
**chus operâ cujusdam meretricis adjutus, quam familiariùs nove-**  
**rat, deceptis custodibus elabitur, fugiensque à latronibus interfi-**  
**citur. Seleucus quoque iisdem ferme diebus, amisso regno, equo**  
**præcipitatus, finitur.** <sup>5</sup>*Sic fratres, quasi et germanis casibus, ex-*  
**ules ambo, post regna, scelorum suorum pœnas luêrunt.**

## INTERPRETATIO.

a *Et cum integræ essent illius vires, superat faciliè fratres, quorum vires erant debilitate ob prælia prius commissa.*

b *Hinc Eumenes rex Bithyniæ, inde Galli Asiam vastabant, qui à victis semper mercede conducebantur.*

c *Memor quâ pœna decrevisset fra-*

*trem afficere, si victor fuisset, vel quam meruisset ipse ob bellum ipsi illatum.*

d *Sed Ptolemæus eum includi jussit in carcere, non functus officio amici, sed hostis.*

e *Sic fratres germani simili ferè more exules ambo, post regna amissa, dedêrunt pœnas ob commissa crimina.*

## NOTÆ.

1 *Eumenes.] Quæ de Eumene Bithyno Justinus, alii de Attalo Pergameno referunt, et rectè quidem.*

2 *Artamenem.] Ariamenem appellat Diodorus, qui Stratonicen Antiochi sororem in uxorem duxerat; quare Antiochi socerum malè vocat Justinus.*

3 *Quam hosti factus.] Meliùs dixeris, Non tam amici debito, quam hostis func-*  
*tis.*

4 *Finitur.] Legendum est, finit. Sic Tacitus, Tiberius finivit, hoc est, mortuus est. Imò finitur optimè. Sic et Cicero et Seneca locuti. D.*

5 *Pœnas luêrunt.] Seleucus enim pauper et inglorius obiit, Syriâ, magnæque Asiæ parte ab Evergete spoliatus; dicitur tamen à Strabone Antiochiam amplificasse.*

## LIBER XXVIII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Olympias, Alexandri Epirotæ vidua, Demetrio Macedoni Phthiam filiam dat uxorem: unde tragædia et bellorum initia.*
2. *Ætoli superbè respondent Romanis, qui Acarnanis auxilium præbebant: et arma movent intrepidè.*
3. *Filiis duobus morbo sublatis Olympias non diu supervivit, Laodamiâ filiâ interfectâ. Epirus graviter affligitur. Demetrius Macedo moritur. Hujus filii Philippi Antigonus tutelam suscipit, quam prudenter administrat.*
4. *Bellum Antigoni adversus Spartanos, quorum rex Cleomenes viribus attritis in Ægyptum profugit, ubi interficitur. Antigono mortuo Philippus regnat.*

## CAPUT I.

*Demetrius  
Olympia-  
dus filiam  
uxorem du-  
cit: unde  
bellorum  
initia.*

*A.M.3800.  
Ol. 131. 3.  
Urb.C.499  
Ant.C.252.*

OLYMPIAS Pyrrhi Epirotæ regis filia, amisso marito, eodemque germano fratre, Alexandro, cùm tutelam filiorum ex eo susceptorum Pyrrhi et Ptolemæi, regniq̃ administrationem, in se recepisset, <sup>1</sup>ab Ætolis partem <sup>2</sup>Acarnaniæ, quam in portionem belli pater pupillorum acceperat, eripere volentibus, ad regem Macedoniæ Demetrium decurrit; eique habenti uxorem Antiochi regis Syriæ sororem, filiam suam Phthiam in matrimonium tradit: ut auxilium, quod misericordia non poterat, jure cognationis obtineret.

## INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> *Auxilium petit à Demetrio Macedoniæ rege, contra Ætolos, qui volebant ipsi eripere Acarnaniæ partem, quam Alexander pater pupillorum acceperat ob bellum gestum in eorum hostes.*

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Eodemque germano fratre.]* Impium hunc morem Græci mutuati sunt à Persis, apud quos Xerxes Artayntam, fratris filiam; Artaxerxes Mnemon Atossam et Amestrim, filias simul et uxores habuit. Illos Græci imitati sunt, præcipuè Ægypti reges, quos

inter Philadelphus sororem Arsionē in uxorem accepit: quod tamen ex Ægyptiorum lege fecisse dicit Pausanias.

<sup>2</sup> *Acarnaniæ.]* Est regio mari adjacens, infra Epirum, quam Acheloius fluvius ab Ætoliâ dividit.

<sup>a</sup>Fiunt igitur nuptiæ, quibus et novi matrimonii gratia acquiritur, et veteris offensa contrahitur. Nam prior uxor, velut matrimonio pulsa, sponte suâ ad fratrem Antiochum discedit; eumque in mariti bellum impellit. Acarnanes quoque diffusi Epirotis, adversus Ætolos auxilium Romanorum implorantes, obtinuerunt à Romano senatu, ut legati mitterentur, qui denuntiarent Ætolis, *præsidia ab urbibus Acarnaniæ deducerent; paterenturque esse liberos, qui soli quondam adversus Trojanos, auctores originis suæ, auxilia Græcis non miserint.*

CAP. II. Sed Ætoli legionem Romanorum <sup>1</sup>superbè audivêre; Pænos illis et Gallos, à quibus tot bellis occidione cæsi sunt, exprobant, dicentesque *prius illis portas adversus Carthaginienses aperendas, quas clausèrit <sup>2</sup>metus Punici belli, quam in Græciam arma transferenda. Meminisse deinde jubent, qui quibus minentur <sup>3</sup>adversus Gallos urbem eos suam tueri non potuisse, captamque non ferro defendisse, sed auro redemisse. <sup>4</sup>Quam gentem se aliquantò majore manu Græciam ingressam, non solum nullis externis viribus, sed ne domesticis quidem totis adjutos, <sup>5</sup>universam delèsse; sedemque sepulchris eorum præbuisse, quam illi urbibus, imperioque suo præposuerant. Contrà, Italian, trepidis ex recentì urbis suæ incendio Romanis, universam ferme <sup>6</sup>à Gallis occupatam. Prius igitur illis Gallos Italiâ pellendos, quam minentur Ætolis: priusque sua defendenda quam aliena appetenda. Quos autem homines Romanos esse? <sup>7</sup>nempe pastores, qui latrocinio iustis <sup>8</sup>dominis ademptum solum teneant: qui, uxores cum propter originis dehonestamenta non invenirent, <sup>9</sup>vi publica ra-*

*Ætoli superbè Romanis respondent.*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Celebrantur nuptiæ, quibus Deme- trius acquirit amicitiam Epirotarum ob matrimonium contractum cum Phthiâ: sed offendit Antiochum ob solum primum cum sorore matrimonium.

<sup>b</sup> Se delèxisse omnes Gallos, qui in Græciam irruerant cum majore exerci-

tu; etiam si non adjuti fuerint ullis copiis exterorum populorum, et omnes Græciæ populi non fuerint uniti ad illos vincendos; et se occidisse illos omnes, qui urbes et imperium Græcorum volebant evertere.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Superbè audivêre.] Relatum à Græciæ, gente linguâ magis strenuâ quàm fecti, ferax responsum, inquit Livius.

<sup>2</sup> Metus Punici belli.] Erant enim id temporis bello Punico irretiti, in quo modò victores, modò victi, magnas clades et hostibus intulerunt, et ipsi accepèrunt.

<sup>3</sup> Adversus Gallos urbem, &c.] De urbe à Brenno captâ et incensâ loquuntur, quam tamen Romani non pecunia, sed ferro, redemèrunt: dum enim pecunia numeraretur, superveniens Camillus Gallos semel et iterum victos ad unum delèvit.

<sup>4</sup> Universam delèsse.] Gallos intelli-

gunt, qui, in Græciam et Macedoniam ingressi, variis cladibus perierunt.

<sup>5</sup> A Gallis occupatam.] Partem Italianz maximam tenebant, quæ ultra Padum, Gallia Transpadana, citra, Cispadana, dicebatur.

<sup>6</sup> Nempe pastores.] Romulus et Remus, aliique, qui prima Urbis jacèrunt fundamènta, fuerunt pastores A-mulii.

<sup>7</sup> Dominis ademptum solum.] Albanos indicat, jussos à Romanis Romam commigrare.

<sup>8</sup> Vi publica rapuerint.] Propter virgines Sabinas in ludis, jussu Romuli, raptas.

*puerint: qui denique urbem ipsam <sup>1</sup>parricidio condiderint; muro-  
rumque fundamenta fraterno sanguine asperserint. Aetolos autem  
<sup>2</sup>principes Græcia semper fuisse; et sicut dignitate, ita et virtute  
cæteris prastitisse, solos, denique esse qui Macedonas, imperio ter-  
rarum florentes, semper contempserint: qui Philippum regem non  
timuerint: qui Alexandri Magni post Persas Indosque devictos,  
cùm omnes nomen ejus horrerent, edicta spreverint. Monere igitur  
se Romanos, contenti sint fortunâ præsentî, nec provocent arma,  
quibus et Gallos cæsos, et Macedonas contemptos videant. Sic, di-  
missâ legatione Romanorum, ne fortiùs locuti quàm fecisse vi-  
derentur, fines Epiri regni et Acarnaniæ depopulantur.*

*Olympias  
et Deme-  
trius mori-  
untur. An-  
tigonus  
Philippi  
tutelam  
suscipit.*

CAP. III. Jam Olympias filiis regna tradiderat, et in locum  
Pyrrhi fratris defuncti Ptolemæus successerat, qui cùm hostibus  
instructo exercitu obuius processisset, infirmitate correptus, in  
itinere decedit. Olympias quoque non magno post tempore, <sup>2</sup>ge-  
mino funerum vulnere afflicta, ægrum spiritum trahens, non diu  
filiis supervixit. Cùm ex gente regia sola Nereis virgo, cum  
Laodamia sorore superesset, Nereis nubit Geloni Siciliæ regis  
filio: Laodamia autem cùm in aram Dianæ confugisset, concur-  
su populi interficitur. Quod facinus dii immortales assiduus cla-  
dibus gentis, et prope interitu totius populi vindicaverunt. Nam  
sterilitatem, famemque passi, intestina discordiâ vexati, externis  
ad postremum bellis penè consumpti sunt; Miloque Laodamiæ  
percussor in furorem versus, nunc ferro, nunc saxo, in summa  
dentibus laceratis visceribus, duodecimâ die interiit. His in Epi-  
ro gestis, interim in Macedoniâ Demetrius rex, relicto filio Phi-  
lippo, parvulo admodum, decedit. Cui <sup>3</sup>Antigonus tutor datus,  
acceptâ in matrimonium matre pupilli, regem se constitui labo-  
rabat. Interjecto deinde tempore, cùm seditione minaci Mate-  
donum clausus in regiâ teneretur, in publicum sine satellitibus  
procedit, projectoque in vulgus diademate ac purpurâ, dare hæc  
eos alteri jubet, qui aut imperare illis nesciat, aut cui parere ipsi  
sciant: <sup>b</sup>*se adhuc invidiosum illud regnum, non voluptatibus, sed  
laboribus ac periculis sentire.* Commemorat deinde beneficia sua:

A.M.3819.  
Ol. 136. 2.  
Urb.C.518  
Ant.C.233.

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Non diu superstes fuit filiis, languida | non voluptatibus, sentire quòd admini-  
et afflicta ab morte duorum filiorum. | strete regnum illud, propter quod tanto  
<sup>b</sup> Se periculis et laboribus toleratis, | odio habeatur.

#### NOTÆ.

• 1 *Parricidio.*] Quia Romulus fra-  
trem Remum necari jusserat.

2 *Principes Græciæ.*] Apud Strabo-  
nem testatur Ephorus, gentem illam  
paruisse nemini: sed propter asperi-  
tatem locorum, fortitudinemque bel-  
licam, semper indomitam mansisse.

3 *Antigonus tutor.*] Et Doson etiam  
nuncupatus, quòd multa promitteret,  
et non semper staret promissis: et  
Euergetes, ex *Suidâ*, quòd, victo Cle-  
omene, Spartâ potitus, maxima bene-  
ficia Spartanis contulerit.



ut defectionem sociorum vidicaverit : ut <sup>1</sup>Dardanos, Thessalosque exultantes morte Demetrii regis compescuerit : ut denique dignitatem Macedonum non solum defenderit, verum etiam auxerit. Quorum si illos pœniteat, se deponere imperium et reddere illis munus suum : ipsi regem quærant, cui imperent. Cùm populus pudore motus recipere eum regnum juberet, tamdiu recusavit, quoad seditionis auctores supplicio traderentur.

CAP. IV. Post hæc <sup>2</sup>bellum Spartanis infert ; qui soli Philippi Alexandrique bellis, et imperium Macedonum, et omni-  
Antigonus in Spartanos bellum gerit, et moritur.  
 bus metuenda arma contempserant. Inter duas nobilissimas gentes bellum, summis utrimque viribus fuit ; cum hi pro vetere Macedonum gloria, illi non solum pro illibatâ libertate, sed etiam pro salute certarent. <sup>3</sup>Victi Lacedæmonii, non ipsi tantum, sed etiam conjuges liberique, magno animo fortunam tulerunt. Nemo quippe in acie saluti pepercit ; nulla amissum conjugem flevit : filiorum mortem senes laudabant ; patribus in acie cæsis filii gratulabantur : suam vicem omnes dolebant, quod non ipsi pro patriæ libertate cecidissent. Patentibus omnes domibus saucios excipiebant, vulnera curabant, lassos reficiebant. Inter hæc nullus in urbe strepitus, nulla trepidatio ; magisque omnes publicam, quàm privatam fortunam lugebant. Inter hæc <sup>4</sup>Cleomenes rex post multas hostium cædes, toto corpore, suo pariter et hostium cruore madens, supervenit, ingressusque urbem, non humi consedit, non cibum aut potum poposcit ; non denique armorum onus deposuit ; sed <sup>5</sup>acclinis parieti, cum <sup>6</sup>quatuor millia

A.M.3852.  
Ol. 139. 3.  
Urb.C.531.  
Ant.C.220.

## INTERPRETATIO.

a Illi non modò libertate quam semper conservaverant illibatam, dimicarent, sed etiam pro salute.

## NOTÆ.

1 Dardanos.] Qui cum Thessalis juncti, mortuo Demetrio Gonatæ filio in Macedoniam irruerant.

2 Bellum Spartanis infert.] Sic se res habuit. Cùm Ætoli Achæos odissent pessimè, in odii societatem traxerunt Cleomenem, qui, multis in præliis Achæis fuis, multas cepit urbes : quare Aratus Sicyonius, Achæorum Prætor, Antigonum, Cleomenes Euergetem in auxilium accersivit. Hæc Plutarchus et Polybius. Sed Plutarchus, Philarchi historiam secutus, infensus est Arato, quod Antigonum evocârit : Polybius verò Arati commentariis usus iratus est Cleomeni, quod Megalopolim ejus patriam everterit.

3 Victi Lacedæmonii.] Antigonus A-crocorintho, Argis et Mantineâ cap.

tis, adversus Spartam cum 28 millibus movebat, cùm Cleomenes ubique victor, exercitu ad fauces, quæ Spartam ducunt, collocato, cum eo dimicavit. Acre diu et dubium certamen fuit phalangem inter et juventutem Spartanam : victis tandem Lacedæmoniiis, fugit Cleomenes.

4 Cleomenes rex.] Tyrannum vocat Livius, quod regiam potestatem Ephorum cæde, qui eam oppressam tenebant, sibi vindicaverit.

5 Acclinis parieti.] Non acclivis. Acclivis propriè de inanimatis, acclinis de animatis dicitur.

6 Quatuor millia.] Mercenarios, Spartanosque omnes, præter ducentos qui cum Cleomene fugerent, in prælio cecidisse refert Plutarchus.

sola ex pugnâ superfuisse conspexisset, <sup>1</sup>hortatur ut se ad meliora rei publicæ tempora reservarent. Tum cum <sup>2</sup>conjugē et liberis Ægyptum ad Ptolemæum <sup>3</sup>proficiscitur: à quo <sup>4</sup>honorificè susceptus, <sup>5</sup>diu in summâ dignatione regis vixit. Postremò post Ptolemæi mortem, à filio ejus cum omni familiâ <sup>6</sup>interficitur. Antigonus autem, cæsis occidione Spartanis, fortunam tantæ urbis miseratus, à direptione milites prohibuit: veniamque his qui superfuerunt dedit, præfatus, bellum se cum Cleomene, non cum Spartanis habuisse, cujus fugâ omnis ira ejus finita sit: <sup>7</sup>nec minori sibi gloriæ fore, si ab eo servata Lacedæmon, à quo solo capta sit, proderetur. <sup>8</sup>Parcere igitur se solo urbis ac tectis, quoniam homines, quibus parceret, non superfuissent. Nec multò post ipse <sup>9</sup>decedit, regnumque Philippo pupillo, annos XIV nato tradidit.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Diu fuit in summâ dignatione apud regem. | retur aliquandò, quòd Lacedæmon servata fuerit ab ipso, à quo solo capta sit.

<sup>b</sup> Et tam gloriosum sibi fore, si dice-

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Hortatur ut se ad meliora reservarent.] Et Antigonum in urbe recipiant.

<sup>2</sup> Conjugē et liberis.] Errat Justinus: illius enim uxor jam obierat, et liberos ipse cum matre suâ Cratesicleâ Ptolemæo obsides in Ægyptum miserat.

<sup>3</sup> Proficiscitur.] Dum navim ad Gythium de nocte conscenderet, Therycionem, ut se occideret, hortantem contempsit.

<sup>4</sup> Honorificè susceptus.] Ptolemæus, inquit Plutarchus, Cleomenis prudentiam, fortitudinem, et urbanitatem miratus, eum in honore habuit, illumque annuis 24 talentis, stipendii nomine, concessis, in regnum restitutum se pollicitus est.

<sup>5</sup> Interficitur.] Sosibii jussu conjectus in carcerem custodibus vino sepultus, à custodiâ cum amicis stricto

gladio erumpit, multisque occisis populum ad libertatem vocat, quem dum à rebus novis abhorre resentit, ipse sibi, aliique pariter mortem sibi intulerunt. Ex Polybio et Plutarcho.

<sup>6</sup> Parcere se.] Republicâ civibus redditâ, et sacro diis factò, tertio die recessit.

<sup>7</sup> Decedit.] Captâ Lacedæmonie, cum audiisset vastari à Barbaris Macedoniam, continuò, licet jam correptus morbo, in eos profectus est: commissoque prælio, dum magnâ voce milites hortatur, elamoribus pulmonem dirupit. Ita Plutarchus. Ex aliis tamen partâ victoriâ, dum præ lætitiâ ingeminat, O faustum diem! ruptâ venâ, vim tantam sanguinis effudit, ut acri correptus febre, paulò post expiravit.

## LIBER XXIX.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Orbis multa imperia novâ regum successione mutantur, nominatim in Africâ, Ægypto, Macedoniâ.*
2. *Philippus rex Macedoniâ, malo consilio impulsus, Romanis bellum inferre constituit.*
3. *Insanam hanc mentem speciosis verbis occultat.*
4. *Tandem apertus hostis apparet: unde cruentum bellum, ipsi Philippo perniciosum simul ac ignominiosum.*

## CAPUT. I.

IISEM fermè temporibus prope universi Orbis imperia <sup>Antigonus,</sup> novâ regum successione mutata sunt. Nam et in Macedoniâ <sup>Ptolemæus,</sup> Philippus, mortuo Antigono tutore, eodemque vitrico, anno- <sup>et alii re-</sup> rum quatuordecim regnum suscepit; et in Asiâ, <sup>gress mori-</sup> interfecto <sup>untur.</sup> Seleuco, impubes adhuc <sup>3</sup>rex Antiochus <sup>2</sup>constitutus est: Cap. A.M.3834. padociâ quoque regnum Ariarathi, puero admodum, pater ipse Ol. 140. 1. tradiderat: Ægyptum, <sup>4</sup>pater ac matre interfectis, occupaverat Urb.C.533. Ptolemæus, cui ex facinoris crimine, cognomentum *Philopatori* Ant.C.218. fuit. Sed et Spartani in locum Cleomenis suffecêrunt Lycurgum. <sup>2</sup>Et, ne qua temporibus mutatio deesset, apud Carthaginienses quoque <sup>5</sup>ætate immaturâ dux Annibal constituitur,

## INTERPRETATIO.

a Et ut aliqua mutatio fieret hoc tempore apud omnes gentes Annibal adhuc juvenis dux constitutus est apud Carthaginienses, non quod non haberent duces seniores, sed quia sciebant illum à pueritiâ odisse pessimè Romanos.

## NOTÆ.

1 *Interfecto Seleuco.*] Callinici filio, qui dum in Attalum, à quo Asia penè tota cis Taurum subacta fuerat, cum Achæo proficiscitur, superato Tauro monte, vel dolo appetitus, occisus est, ut habet Polybius; vel à Nicanore et ab Apaturio Gallo veneno sublatus est, uti narrat Appianus.

2 *Rex Antiochus.*] Magnus postea nuncupatus.

3 *Constitutus est.*] Ab Achæo, qui, Apaturio et Nicanore trucidatis, Asi-

am omnem citra Taurum receperat. Ex Polybio.

4 *Pater ac matre interfectis.*] Quod nitalur auctore Justinus, incertum; nam illius patrem mortuum, non occisum, Plutarchus; morbo consumptum Polybius affirmat.

5 *Ætate immaturâ.*] Occiso nuper à Gallo quodam Asdrubale, suffectus est Annibal, natus annis viginti sex. Ex Polybio et Zonarâ.

non penuriâ seniorum, sed odio Romanorum, quo imbutum eum<sup>1</sup> à pueritiâ sciebant. Fatale non tam Romanis, quàm ipsi Africæ malum. <sup>2</sup>His regibus pueris, etsi nulli senioris ætatis rectores erant, tamen in suorum quibusque majorum vestigia niten- tibus, magna indoles virtutis enituit. Solus Ptolemæus, sicut scelestus in occupando regno, <sup>3</sup>itâ et segnis in administrando fuit. Philippum Dardani, cæterique omnes finitimi populi, quibus velut immortale odium cum Macedonum regibus erat, contemptu ætatis assiduè lacescebant. Contrâ, ille summotis hostibus, non contentus sua defendisse, ultro etiam Ætolis bel- lum inferre gestiebat.

*Philippus bellum Ro- manis in- ferre con- stituit.*  
A.M 3838.  
Ol. 141. 1.  
Urb.C.537  
Ant.C.214.

CAP. II. Quæ agitantem illum <sup>4</sup>Demetrius rex Illyriorum, nuper <sup>5</sup>à Paulo Rom. consule victus, supplicibus <sup>6</sup>precibus ag- greditur, *injuriam Romanorum querens, qui non contenti Italia terminis imperium spe improbâ Orbis amplexi, bellum cum omni- bus regibus gerant.* Sic <sup>7</sup>illos Sicilia, sic <sup>8</sup>Sardinia, <sup>9</sup>Hispania-

#### INTERPRETATIO.

*a* Et si illi reges pueri non haberent gubernatores senes, in illis tamen magna spes virtutum futurarum apparuit, dum quisque conatur sequi vestigia majorum suorum.

#### NOTE.

1 *A pueritiâ sciebant.*] Natus annos novem, dum Amilcari patri blanditur, ut duceretur in Hispaniam, quò erat ipse tracturus: Amilcar Annibalem admotum altari, factis sacris, adegit, ut juraret se, cum primùm per ætatem posset, hostem fore populo Romano, *Itâ Polybius, Livius, Zonaras et alii.*

2 *Itâ et segnis.*] De Ptolemæi vitiiis agetur postea.

3 *Demetrius rex Illyriorum.*] Pharius nuncupatus, qui, Corcyrâ à Teutâ Illyriorum Reginâ Præfectus, eam tradidit Romanis, à quibus Illyrici parte donatus est. *Ex Polybio.*

4 *A Paulo Romano consule.*] Captâ septem diebus Dimalo urbe munitissimâ, Pharum versûs, contra Demetrium Consul navigavit, et maximâ exercitûs parte in locis cavis abditâ, ipse cum paucis navibus in portum ap- pulit; quarum paucitatem aspernatus Demetrius, dum extensionem prohibere conatur, ab iis, qui in sylvis late- bant, à tergo oppugnatus victus est, et urbs pulsus, lembo ab Philippum fugit; ut narrat Polybius.

5 *Precibus aggreditur.*] Non à De- metrius, sed ab Annibale accensum in Romanos Philippum testantur Probus et Livius.

6 *Illos Sicilia.*] Bellum primo Sicu- lis à Romanis illatum est, dum Ma- mertinis auxilium ferunt contra Syra- cusanos, Hieronem, et Carthaginien- ses, quorum imperator Hanno Messa- na captus est.

7 *Sardinia.*] Quo Cornelius Scipio; dum Siciliam subegit Florus, bellum primus transtulit, et Hannone victo, urbem cepit Olbiam.

8 *Hispania.*] Publius Scipio Consul, cui Hispania obvenerat, ubi vidit An- nibalem post leve certamen, trajecto Rhodano, in Italiam descendere, Cne- um fratrem cum parte copiarum misit in Hispaniam, tum ut veteres socios, ob desertum Saguntum, alienatos, in officio retineret; tum ut Hispaniâ ex- pelleret Asdrubalem: quod unâ cum fratre prestitit: ita ut victi ab Anni- bale in Italiâ Romani, Carthaginienses in Hispaniâ vincerent.

que, sic denique totius <sup>1</sup> *Africa* imperium affectantes, bellum cum Pœnis et Annibale suscepisse: sibi quoque non <sup>2</sup> *aliam* ob causam, quàm quòd *Italia* finitimus videbatur, bellum illatum: quasi nefas esset, àliquem regem juxta imperii eorum terminos esse. <sup>3</sup> *Sed* et ipsi cavendum esse exemplum, cujus quanto promptius nobilisque sit regnum, tantò sit Romanos acriores hostes habiturus. Super hæc cedere se illi regno, quod Romani occupaverint, profitetur, gratiùs habiturus, si in possessione imperii sui, socium potiùs quàm hostes videret. Hujuscemodi oratione impulit Philippum, ut, omissis Ætolis, bellum Romanis inferret, minùs negotii existimantem, quòd jam <sup>4</sup> *victos* ab Annibale apud <sup>5</sup> *Thrasymenum* lacum <sup>6</sup> *audierat*. Itaque, ne eodem tempore multis bellis distineretur, pacem cum Ætolis facit: <sup>7</sup> *non* quasi alio bellum translaturus, sed ut Græciæ quieti consulturus, quam nunquam in majori periculo fuisse affirmabat. Siquidem consurgentibus ab Occidente novis Pœnorum et Romanorum imperiis, quibus una hæc à Græcià atque Asià sit mora, dum inter se bello discrimen imperii faciunt: caterùm statim victoribus transitum in Orientem fore.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Sed et ipsum debere sibi à Romanis cavere, quia illos habiturus erat hostes tantò feriores quantò regnum Macedoniz sit aliis et nobilius et promptius ad bellum gerendum.*

<sup>b</sup> *Dicens se id facere, non ut transferret bellum in aliam regionem, sed ut consuleret saluti Græciæ, quam affirma-*

*bat nunquam fuisse expositam majori periculo; Carthaginenses enim et Romanos, quorum surgerent in Occidente nova imperia, impediri tantùm quominùs transeant in Græciam et Asiam, quia bellum inter se gerunt pro summo imperio: sed, finito bello, continè victores illaturos arma contra populos Orientis.*

## NOTE.

<sup>1</sup> *Africa.*] L Manlius et M. Attilius Consules, superatis navali prælio Hannone et Amilcare, non procul à Lilybæo, bellum primi in Africam transportârunt: unde Manlius, vastatis prope Carthaginem agris cum multis captivis Romam rediit. Sed anno sequenti Attilius, tot victoriis elatus, à Xantippo Lacedæmonio, Carthaginensium duce, dum sui castra negligentiâ tuentur, et victus, et captus est.

<sup>2</sup> *Aliam ob causam.*] Demetrius beneficiorum, quæ à Populo Romano acceperat, oblitus cum inde Gallos, hinc Annibalem, Romanis exitum magnis cum copiis minitari cerneret: contra leges pacis, urbes ditionis Romanæ ultra Lissum subigere conatus est.

<sup>3</sup> *Victos ab Annibale.*] Annibal, capto Sagunto, Alpibusque superatis, cum 90 peditum millibus, 12 equitum, ter Romanos vicerat, bis Sempronium Consulem, semel ad flumen Trebiam, iterùm ad Placentiam urbem, tertio Flaminium ad lacum Thrasymenum, qui avidus pugnæ, ne collega Servilius partem gloriæ præriperet, commisso prælio ipse dum fortiter dimicaret, occisus est; Romani fugati, 15 millia cæsa, sex capta, ut pluribus narrat Polybius.

<sup>4</sup> *Thrasymenum.*] Florentiam inter et Perusiam. Hodie *Lake of Perugia*.

<sup>5</sup> *Audierat.*] Argis Nemæos ludos spectabat, quando è Macedoniâ victos ab Annibale Romanos nuntiatum est.

Consilium  
suum occultat.

CAP. III. *\*Videre se itaque, ait, consurgentem in Italiâ nubem illam trucis et cruenti belli: videre tonantem ac fulminantem ab Occasu procellam, quam in quascunque terrarum partes victoria tempestas detulerit, magno cruoris imbre omnia fœdaturam. Frequenter Græciam ingentes motus passam Persarum, nunc Gallorum, nunc Macedonum bellis: sed omnia illa ludum fuisse existimatu-ros, si ea quæ nunc in Italiâ concurrat manus, extra terram illam se effuderit. Cernere se, quàm cruenta et sanguinaria inter se bella, utrique populi, viribus copiarum et ducum artibus, gerant: quæ rabies finire solo partis alterius interitu, sine ruinâ finitimorum non possit. Feros igitur animos victorum minùs quidem Macedoniæ, quàm Græciæ timendos, quia et remotior, et in vindictam sui robustior sit: scire tamen se eos qui tantis viribus concurrant, non contentos hoc fine victoriæ fore: metuendumque sibi quoque certamen eorum, qui superiores extiterint. Hoc prætextu finito cum Ætolis bello, nihil aliud quam Pœnorum Romanorumque bella respiciens, singulorum vires perpendebat. Sed nec Romani, tametsi Pœni et Annibal in cervicibus erant, soluti metu Macedonico videbantur: quippe terrebat eos et metus Macedonum virtutis, et devicti Orientis gloria, et Philippus studio Alexandri æmulationis incensus, quem promptum in bella industriumque cognoverant.*

Bellum in-  
ter Philip-  
pum et Ro-  
manos.

CAP. IV. Igitur Philippus, cùm iterato prælio victos à Pœnis Romanos didicisset, apertè hostem se his professus, naves, quibus in Italiam exercitum trajiceret, fabricare cœpit. Legatum deinde

#### INTERPRETATIO.

a Quare dixit videre se in Italiâ parari bellum cruentum et immane contra Græciam; videre se in occidente quasi procellam quandam fœtam tonitru et fulminibus, quæ repletura sit multo sanguine illam regionem, in quam victores eam detulerint.

b Arbitratos ea levius fuisse, si bella gerant extra Italiam illi exercitus, qui

tunc ibi incunt prælia.

c Quot bellum non possit finire solâ clade vel Carthaginiensium vel Romanorum, sine ruinâ finitimorum populorum.

d Et Romani magis timebant, ne Philippus rex Macedonum ipsis bellum inferret, quia Annibal victor minabatur cum valido exercitu urbis destructionem.

#### NOTÆ.

1 In cervicibus erant.] Annibal multâ præliis victor Romæ cum potentissimo exercitu imminabat.

2 Iterato prælio.] Prælium illud datum est ad Canas celebratissimum, in quo vicit Annibal, et Varronis Consulis temeritate, qui invitq collegâ Paulo Æmilio pugnam iniit, dum ventus et pulvis suorum ora verberaret; et Numidarum perfidiâ qui simulato transfugio, postquam in mediam Ro-

manorum aciem accepti sunt pugnantes à tergo Romanos adorti, vertērunt in fugam; peditum 40 millia, equitum 2700 cecidere, tantaque equitum Romanorum multitudo cæsa, ut annulorum modius unus, ex Phutarcho, duo ex Floro, tres ex Eutropio, Carthaginiem missi sunt. Consul ipse Paulus cùm fugere recusasset, in acie periit, Varro verò Venusiam se recepit.

ad Annibalem, jungendæ societatis gratiâ, cum epistolis mittit: A.M.3839.  
<sup>1</sup>qui comprehensus, et ad senatum perductus, <sup>2</sup>incolumis dimis-  
 sus est, <sup>3</sup>non in honorem regis, sed ne dubius adhuc, indubita-  
 tus hostis redderetur. Postea verò, cum Romanis nunciatum  
 esset, in Italiam Philippum copias trajecturum <sup>4</sup>Lævinum præ-  
 torem cum instructis navibus ad prohibendum transitum mit-  
 tunt. Qui cum in Græciam trajecisset, multis promissis impellit  
<sup>5</sup>Ætolos bellum adversus Philippum suscipere. Philippus quo-  
 que Achæos in Romanorum bella sollicitat. Interea et Dardani  
 Macedoniæ fines vastare cœperunt, abductisque xx millibus cap-  
 tivorum, Philippum à Romano bello ad tuendum regnum revo-  
 caverunt. Cum hæc aguntur, Lævinus prætor, initâ <sup>6</sup>cum Atta-  
 lo rege societate, Græciam populatur. Quibus cladibus percul-  
 sæ civitates, auxilium petentes, Philippum legationibus fatigant:  
 necnon et Illyriorum rex, lateri ejus hærens, assiduis precibus  
 promissa exigebant. Super hæc vastati Macedones ultionem fla-  
 gitabant. Quibus tot tantisque rebus obsessus, cui rei primum  
 occurreret, ambigebat: omnibus tamen prope diem auxilia se  
 missurum pollicetur; non quia facere posset quæ promittebat; A.M.3850.  
 sed ut spe impletos in societatis jure retineret. Prima tamen illi Urb.C.541  
 expeditio adversus Dardanos fuit: <sup>7</sup>qui absentiam ejus aucu- Ant.C.230.

## INTERPRETATIO.

a Non ut regem honoraret, sed ne Phi-  
 lippus, de quo dubitabat an vellet ipsi  
 bellum inferre, impelleretur ad bellum in-  
 ferendum.

b Qui, expectantes tempus quo abes-  
 set à regno Philippus, habebant exer-  
 citum majorem paratum ad subigendam  
 Macedoniam.

## NOTÆ.

1 Qui comprehensus.] Dum Xeno-  
 phanes, legationis princeps, Capuam  
 petit cum sociis, incidit in præsidia  
 Romana, deductusque ad Lævinum  
 Prætorem, à Philippo missum se fin-  
 xit ad societatem cum populo Roma-  
 no firmandam: quare iis dedit Lævi-  
 nus, qui Romam eos comitarentur:  
 sed ille, deceptis custodibus, conve-  
 nit Annibalem, cum quo inito fœdere  
 jam Macedoniam repetebat, cum ite-  
 rum à classe Romanâ deprehensus,  
 Romam mittitur, Hæc Livius, Flores,  
 et Zonar.

2 Incolumis dimissus est.] Legati Phi-  
 lippi in vincula conjecti, Annibalis ve-  
 rò sub hastâ venditi, ut Auctor est  
 Livius.

3 Lævinum prætozem.] Qui Brundu-  
 sinæ classi præfectus, civibus Orici,  
 quæ civitas est in Epiro, tulit auxili-  
 um: eumque Philippus Apolloniam  
 obsideret, mille in urbem militibus

clam immissis, noctu eruptione factâ  
 trucidavit hostes, eorumque castra  
 diripuit, dum Philippus rex seminu-  
 dus fugit ad classem, eaque ipsius  
 jussu combustâ, in Macedoniam cum  
 exercitu se recepit. Itâ Livius.

4 Ætolos.] Quos, licet novo fœdere  
 cum Philippo junctos, ad bellum im-  
 pulit: dum et Capuam et Syracusas à  
 Romanis captas prædicat, et Zacyn-  
 thum aliasque urbes à se captas illis  
 pollicetur.

5 Cum Attalo rege.] Qui eo facilius  
 cum Romanis fœdus iniit, quòd ab  
 Antiocho Magno sibi metueret.

6 Græciam populatur.] Captis à Læ-  
 vino Zacyntho et Anticyrâ, Consul  
 Sulpicius Philippum de Ætolis nuper  
 victorem in Elidæ superavit: Græci-  
 amque omnem, hinc ipse captâ Oreo,  
 inde Attalus expugnâtâ Opunte, diri-  
 puit.

pantes, majore belli mole Macedoniæ imminebant. <sup>3</sup>Cum Romanis quoque pacem facit, contentis interim bellum Macedonicum distulisse: <sup>2</sup>Philopæmeni Achæorum duci, <sup>4</sup>quem ad Romanos sociorum animos sollicitare didicerat, insidias pretendit. Quibus ille cognitis vitatisque, discedere ab eo Achæos, auctoritate suâ coëgit.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Insidias struit Philopæmeni, quem audierat sollicitare animos sociorum, ut Romanis faverent.*

## NOTÆ.

1 *Cum Romanis quoque pacem.]* Desertos à Romanis alio bello occupatis Ætolos Philippus ad pacem compulerat, quam ut disturbare, Sempronius Sulpicii successor Apolloniam vexabat: sed pacem petenti Philippo, et Epirotarum precibus, et jussu Senatus, contulit.

2 *Philopæmeni Achæorum duci.]* Quorum respublica multis urbibus cum in Achaiâ, tum in Peloponneso constabat illius auctor fuit Aratus Sicyonius propagator Philopæmen, et defensor Lyeortas.

## LIBER XXX.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Ptolemæi regis Ægypti luxuria, vecordia, et parricidia.*
2. *Misererrimus Ægypti status sub turpissimo principe: ejus meretrix, et lenones crudeli fato pereunt.*
3. *Mortuo Ptolemæo, Romani tutelam pupilli adversus Antiochum Syrum et Philippum Macedonem suspiciunt: Philippumque prius bello reducant ad humiliorem mentem.*
4. *Terræ motus ingentes. Romani pacem repudiant. Philippus et Flaminius suos ad pugnam accendunt. Macedonas Romana fortuna vincit, et Philippus spoliatur.*

## CAPUT I.

*Ptolemæi  
luxuria et  
crudelitas.*

PHILIPPO in Macedoniâ magnis rebus intento, in Ægypto Ptolemæi diversi mores erant. <sup>2</sup>Quippe regno <sup>1</sup>parricidio parto, et ad necem utriusque parentis, cæde etiam fratris adjunctâ, velut rebus feliciter gestis, luxuriæ se tradiderat; regisque mores omnis sequuta regia erat. Itaque non amici tan-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Nam postquam regnum sibi comparavit per mortem illatam patri et matri, occidit etiam fratres, et se dedit voluptatibus, quasi rebus feliciter gestis.*

## NOTÆ.

1 *Parricidio parto.]* Illum parricidii falso insinuat Justinus, ut supra dictum est.



tum præfectique, verum etiam omnis exercitus, depositis militiæ studiis, otio ac desidiâ corrupti marcebant. Quibus rebus cognitis, Antiochus rex Syriæ, veteri inter se regnorum odio stimulante, repentino bello multas urbes ejus oppressit, ipsamque Ægyptum aggreditur. Trepidare igitur Ptolemæus, <sup>1</sup>legationibus missis, quoad vires pararet, morari Antiochum. Magno deinde in Græciâ exercitu conducto, <sup>2</sup>secundum prælium facit, spoliassetque regno Antiochum, si fortunam virtute juvisset. Sed contentus recuperatione urbium quas amiserat, <sup>3</sup>factâ pace, avidè materiam quietis arripuit: revolutusque in luxuriam, <sup>4</sup>occisâ Eurydice uxore, eademque sorore suâ Agathocleæ meretricis illecebris capitur. Atque ita omnem magnitudinem nominis ac majestatis oblitus, noctes in stupris, dies in conviviis consumit. Adduntur instrumenta luxuriæ tympana et <sup>5</sup>crepundia: nec jam spectator rex, <sup>6</sup>sed magister nequitiae, nervorum oblectamenta modulatur. Hæc prima labantis regiæ tacita pestis et occulta malâ fuere.

CAP. II. Deinde crescente licentiâ, jam nec parietibus regiæ domûs contineri meretricis audacia potest: quam proterviore, sociata cum Agathocle fratre, ambitiosâ pulchritudinis scorto, quotidiana regis stupra faciebant. Accedebat et mater Oenanthæ, quæ geminæ sobolis illecebris devinctum regem tenebat. Itaque non contentæ rege, jam etiam regnum possident, jam in publico visuntur, jam salutantur, jam comitantur. Agathocles regis lateri junctus, civitatem regebat: tribunatus, præfecturas, et ducatus milieres ordinabant; nec quisquam in regno suo mi-

A.M.3835.  
Ol. 140. 2.  
Urb.C.531.  
Ant.C.217.

Ejus meretrix et le-  
nones per-  
eunt.  
A.M.3834.  
Ol. 140. 1.  
Urb.C.533.  
Ant.C.218.

## INTERPRETATIO.

a Sed ipse, docens alios artem capiendæ voluptatis tractat chordes instrumentorum musicorum, ut se oblectet.

## NOTÆ.

1 Multas urbes ejus oppressit.] Perfidia Theodoti Ætoli, qui Ptolemæi nomine Cælosyriæ præpositus Ptolemaidem, Tyrum aliasque Syriæ et Phœniciæ urbes, Antiocho tradidit.

2 Legationibus missis.] Consilium Spasibii secutus, penes quem erat summa rerum potestas, dum in deliciis langueret Ptolemæus,

3 Secundum prælium.] De victoria nuper in Ptolemæi ducem Nicolaum relatâ, elatus Antiochus, Ptolemæo ad Raphiam, non procul à Gazâ occurrit; utrique militum numerus fere par; 73 peditum millia, sex equitum; huic elephantis 73, illi 1025 jamque, fugatis Ptolemæi elephantis, in Antiochum victoria inclinabat, cum Ptole-

mæi soror Berenice obambulans exercitum, crinibus solutis, magnum victoriae momentum, tum lacrymis, tum precibus attulit, ex Polybio.

4 Facta pace.] Veritus Antiochus, ne suos alienaret adversis præliis, cum præsertim Achæum haberet in suo imperio tyrannum; legatis ad Ptolemæum missis, pacem obtinuit.

5 Occisâ Eurydice.] Ob Zelotypiam concubinarum.

6 Crepundia.] Vulgò tripudæ, hoc est crepitacula, crotala, sistra Ægyptiaca, quibus in choreis utebantur Veteres. Sunt Plauto instrumenta puerilia.

Ut faciam quasi puero in collo pendent crepundia.

nus, quam ipse rex poterat. Cùm interim, relicto quinquenni ex Eurydice sorore filio, moritur: sed mors ejus, dum pecuni-  
 A.M.3850. am regiam mulieres rapiunt, et imperium, inita cum perditissi-  
 Ol. 144. 1. mis societate, occupare conantur, diu occultata fuit. Re tamen  
 Urb.C.549 Ant.C.202. mis societate, occupare conantur, diu occultata fuit. Re tamen  
 cognita, concursu multitudinis, et <sup>1</sup>Agathocles occiditur, et <sup>2</sup>mu-  
 lieres in ultionem Eurydices patibulis suffiguntur. Morte regis,  
 supplicio meretricum velut expiata regni infamia, legatos Alex-  
 andrini ad Romanos misere, orantes ut tutelam pupilli suscipe-  
 rent; tuerenturque regnum Ægypti, quod jam Philippum et Antio-  
 chum, <sup>3</sup>facta inter se pactione, divisisse dicebant.

Romani tu-  
 telam sus-  
 cipiant ejus  
 filii.

CAP. III. Grata legatio Romanis fuit, causam belli adver-  
 sus Philippum querentibus, qui insidiatus eis, temporibus Pu-  
 nici belli, fuerat. Huc accedebat, quod, Pœnis et Annibale  
 A.M.3851. superato, nullius magis arma metuebant, reputantibus, quan-  
 Ol. 144. 2. tum motum Pyrrhus parva manu Macedonum in Italiâ fecisset,  
 Urb.C.550 quantasque res Macedones in Oriente gessissent. Mittuntur ita-  
 Ant.C.201. que legati, qui Antiocho et Philippo denuncient, regno Ægypti  
 abstineant. Mittitur et <sup>6</sup>M. Lepidus in Ægyptum, qui tutorio  
 nomine regnum pupilli administret. Dum hæc aguntur, in-  
 A.M.3854. terim legationes Attali regis, et Rhodiorum, injurias Philippi  
 Ol. 145. 1. querentes, Romanam venêrunt. Quæ res omnem cunctatio-  
 Urb.C.553 nem Macedonici belli senatui exemit. Statim igitur, titulo fe-  
 Ant.C.198. rendi sociis auxilii, bellum adversus Philippum decernitur,  
 legionesque cum consule in Macedoniam mittuntur. Nec mul-  
 to post tempore, <sup>8</sup>tota Græcia, fiducia Romanorum, adversus

## INTERPRETATIO.

a Dum apud se reputant quantum bel-  
 lum Pyrrhus excitasset in Italiâ cum  
 parvo exercitu Macedonum.

b Quod effecit ut Senatus sine ullâ  
 cunctatione indiceret bellum Philippo  
 Macedoniæ rege.

## NOTÆ.

1 Agathocles occiditur.] Orto inter  
 ipsum et Tlepoleum, qui etiam re-  
 gis pueri tutor erat, dissidio, dum Ma-  
 cedones qui Alexandriæ habebant præ-  
 sidium, ad se allicere conatur, ab siis  
 contemptus, cum puero fugit in Pala-  
 tii intima: sed continuo, portis dirup-  
 tis, vi retractus confoditur.

2 Et mulieres.] Oenante, ejusque  
 filia Agathoclea, Philæmnen, cui occi-  
 dendæ reginæ negotium commissum  
 fuerat, ut ait Polybius.

3 Facta inter se pactione.] Ptolemæi  
 imperium ita partiti sunt, ut post vic-  
 toriam. Syria et Phœnice Antiocho,  
 Philippo verò Ægyptus et Caria cede-  
 ret.

4 Qui insidiatus eis.] Ob socios po-  
 puli Romani ab eo vexatos, missaque

Africam, duce Sopatre, Carthaginien-  
 sibus quatuor peditum millia,

5 Quod Pœnis et Annibale superato.]  
 Non planè id temporis devictus Annib-  
 al, qui hoc tantum anno egressus Ita-  
 liâ in Africam rediit, ubi necdum cum  
 Scipione de rerum summa contende-  
 rat.

6 Marcus Lepidus.] Duobus annis  
 post missus est, confecto bello Punico  
 secundo.

7 Omnem cunctationem.] Populus ta-  
 men, belli diuturni labore fessus, à no-  
 vis præliis abhorrebat; sed Sulpicii  
 Galbæ, cui hoc bellum commissum  
 fuerat, auctoritate persuasus, tandem  
 consensit.

8 Tota Græcia.] Philippus cepit à  
 Græcis despici, ubi, Athenarum obsi-

Philippum, spe pristinae libertatis erecta, bellum ei intulit: Atque ita, cum rex undique urgeretur, pacem petere compellitur. Deinde, cum expositae conditiones pacis à Romanis essent, repetere sua et Attalus, et Rhodii, et Achæi, et Ætoli cæpere. <sup>a</sup>Contrà Philippus adduci se posse, ut Romanis pareat, concedebat; cæterum indignum esse, Græcos à Philippo et Alexandro majoribus suis victos, leges pacis sibi dicere, quibus prius sit servitutis ratio reddenda, quam libertas vindicanda. Ad postremum tamen, patente eo, induciæ duorum mensium datæ, ut pax, quæ in Macedonia non conveniebat, Romæ senatu peteretur.

CAP. IV. Eodem anno inter insulas <sup>3</sup>Theramenem et The-Philippus  
rasiam medio utriusque ripæ et maris spatio, <sup>4</sup>terræ motus fuit: à Flaminio  
in quo, cum admiratione navigantium, repente ex profundo cum vincitur.  
calidis aquis insula <sup>\*</sup>emersit. In Asiâ quoque eadem die idem Ol. 145. 3.  
motus terræ Rhodum, multasque alias civitates, gravi ruina-Urb. C. 555  
rum labe concussit, quasdam solidas absorbuit. Quo prodigio Ant. C. 196.  
territis omnibus, <sup>b</sup>vates cecinere, oriens Romanorum imperium Thia, P.  
vetus Græcorum ac Macedonum voraturum Melae.  
Interim à senatu  
<sup>5</sup>repudiata pace, Philippus in societatem belli Nabin tyrannum  
<sup>6</sup>solicitat. Atque ita, cum in aciem exercitum, <sup>7</sup>instructis è  
diverso hostibus produxisset, hortari suos cæpit, referendo Per-

## INTERPRETATIO.

a Contrà, Philippus contendebat se vere tributa ob servitutem imposita,  
posse adduci, ut Romanis pareat; sed quam velle se vindicare in libertatem.  
non posse tolerare, ut Græci superati à b Vates responderunt quòd antiquum  
Philippo et Alexandro majoribus suis, Græcorum et Macedonum imperium de-  
et subacti à Macedonibus, præscribant lendum esset ab imperio Romanorum  
ipsi leges pacis; cum debeant potius sol- nascente.

## NOTÆ.

dione solutâ, sæpius cum suorum fugâ, levibus velitationibus contendit.

1 Rhodii.] A quibus et adjuti nuper Athenienses, et Philippus victus navali prælio.

2 Ætoli.] Qui junxerunt se Romanis, rupto fœdere quod cum Philippo nuper inierant.

3 Theramenem.] Eam Thera vocat Strabo.

4 Terræ motus.] Licet id etiam Plinius ad hoc ferè tempus referat, multis tamen annis prius contigit, si Eusebio et Polybio credimus.

5 Pace repudiata.] Philippus jam semel à Quinto victus, pollicitus fuerat se Romanis totâ Illyrici orâ; Etolis Pharsalo et Larissâ; Rhodiis,

regione, quam Beroam vocant; Achæis Corintho et Argis cessurum: cum verò, pace concessâ Demetriadem, Chalcidem et Corinthum retinere vellet, tanquam Græciæ compedes; con-questi sunt apud Senatum eâ de re Græcorum legati: quare liberum pacis et belli arbitrium Flaminio permissum est, qui gloriæ cupidus pacem repudiavit.

6 Solicitat.] Argosque tuendum tradidit: sed ille, urbe direptâ, à Romanis stetit.

7 Instructis è diverso, &c.] Ex improviso prælium intum est. Quintius, ubinam hostis castra haberet incertus, qui cautè explorarent loca, mille velites misit; sed imprudentes, ob te-

*sas, Bactres, Indosque, et omnem Asiam, Orientis fine à Macedonibus predomitam; <sup>a</sup>tantoque fortius hoc bellum quam illa sustinendum, quanto sit libertas imperio carior. Sed et Flaminius Romanus consul relatione rerum recentissimè gestarum suos stimulabat in prælium, ostendendo, hinc <sup>1</sup>Carthaginem cum <sup>2</sup>Siciliâ, inde Italiam et <sup>3</sup>Hispaniam Romanâ virtute, perdomitas: nec Annibalem quidem Alexandro Magno postponendum, quo Italiâ pulso, Africam ipsam tertiam partem mundi superaverint. Sed nec Macedonas veteri famâ, sed præsens viribus æstimandos: quia non cum Alexandro Magno, quem invictum audierant, nec cum exercitu ejus, qui totum Orientem devicerat, bellum gerunt; sed <sup>4</sup>cum Philippo puero immaturæ ætatis, qui regni terminos adversus finitimos agrè defendat, et cum his Macedonibus, qui non ita pridem prædæ Dardanis fuêrunt. Illos majorum decora, se suorum militum commemorare. Non enim alio exercitu Annibalem et Pœnos, et totum ferme Occidentem, sed his ipsis, quos in acie habeat, militibus, subactos. His adhortationibus utrinque concitati milites prælio concurrunt, alteri Orientis, alteri Occidentis imperio gloriantes; <sup>b</sup>ferentesque in bellum, alii majorum suorum antiquam et obsoletam gloriam, alii virentem recentibus experimentis virtutis florem. Sed Macedonas <sup>5</sup>Romana fortuna vicit. <sup>6</sup>Fractus itaque bello Philippus,*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Et hoc bellum sustinendum esse tantò generosiùs quàm illa antiqua, quantò fortius debeant defendere libertatem quàm imperium.

<sup>b</sup> Excitati ad bellum fortiter gerendum, alii propter gloriam olim partam a suis majoribus, alii propter fortitudinem nuper in tot præliis exhibitam.

## NOTÆ.

nebras ejus diei, in insidias Macedonum incidunt, à quibus lacessiti auxilium à Flaminio obtinent; dumque hinc et inde pugnatur acriter, Quintius, eductis copiis, aciem instruit: Philippus etiam cum Romanos à suis collibus dejectos cerneret, prælii subiit aleam. *Hec multis Polybius.*

<sup>1</sup> Carthaginem.] Cui, victo in Africâ Annibale, duris conditionibus pax fuerat concessa.

<sup>2</sup> Siciliâ.] Quæ, captis à Marcello Syracusis, in Romanorum potestatem tota venerat.

<sup>3</sup> Hispaniam.] Cujus partem maximum P. et Cn. Scipiones, tum Cornelius Scipio, capta novâ Carthagine, subegerat.

<sup>4</sup> Cum Philippo puere.] Longè fallitur Justinus: nec enim puer tum erat Philippus, qui natus annos 38, à 24 annis regnaret, cum ipse Flaminius

vix trigesimum secundum annum attingisset, testibus Livio et Plutarcho.

<sup>5</sup> Romana fortuna vicit.] Dum in dexterâ parte hostes vincit Flaminus, lævam aciei partem Philippus proterit. Sed, ubi Tribunus Philippum ultrareliquam aciem longius progressum animadvertit, continuo in terga victorum cum suis sævire cæpit; quod magnum momentum attulit victoriæ: Ad Cyncephalus in Thessaliâ pugnatum est. *Polybius.*

<sup>6</sup> Fractus itaque bello.] Amisissis castris, octo millibus è suis cæsis, quinque captis, Larissam versûs fugit, ubi, cum audiret urbes circum jacentes cessisse victori misit caduceatorum cum filio Demetrio obside; cujus precibus, concessis à Flaminio induciis, Legati Romam de pace missi sunt. *Idè Zonaras.*

pacē à Flaminio consule petita, <sup>1</sup>nomen quidem regium retinuit: <sup>2</sup>sed <sup>3</sup>omnibus Græciæ urbibus, velut regni membris, extra terminos antiquæ possessionis, amissis, solam Macedoniam retinuit. <sup>3</sup>Offensi tamen Ætoli, quod non ex arbitrio eorum Macedonia quoque adempta regi, et data sibi in præmium belli esset, legatos ad Antigonum mittunt, qui eum adulatione magnitudinis, in Romana bellâ, spe societatis universæ Græciæ, impellerent.

## INTERPRETATIO.

a Sed retinuit solam Macedoniam, amissis omnibus urbibus Græciæ, quæ, cum sitæ essent, extra terminos antiquæ Macedoniæ, illius partes non censebantur.

## NOTÆ.

1 *Nomen quidem regium.*] Veteri Macedoniæ imperare permissus est.

2 *Omniibus Græciæ urbibus.*] Præcipuè Corintho Achæis redditâ, Demetriis vero et Chalcis à Romanis retentæ, donec bellum cum Antiocho gereretur, aliique Græciæ populi in libertatem restituti; dum in ludis Isthmiacis, prope Corinthum, Quintius, ceterique Romani, sederent; in mediam arenam præco cum tibicine processit, et pronunciavit: *Senatus Romanus, et*

*Titus Quintus imperator, Philippo Macedonibusque devictis, liberos esse, suisque legibus vivere jubet, Corinthios, Phocenses, &c. aliosque Græciæ populos. Quod tantus adstantium clamor excepit, ut supra stadium volantes corvi in terram deciderint. Ita Polybius et Phutarchus.*

3 *Offensi tamen Ætoli.*] Qui Macedonum regnum ideò volebant excindi penitus, quod ab iis primùm Græciæ servitutis iugo fuisset oppressa.

## LIBER XXXI.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Romani Antiochum Syrum legatione coercent. A Nabide Græciam liberari jubent. Annibalis nomen Romanis formidabile.*
2. *Annibal, Romanorum insidias fugiens, ad Antiochum cursum dirigit.*
3. *Nabis duobus præliis fractus, post Romanorum discessum, arma movet. Annibalis ad Antiochum de opprimendis Romanis consilium.*
4. *Carthaginienes ab Antiocho sollicitati rem Romanis significant, qui politico stratagemate Annibalem ab Antiocho delinunt.*
5. *Iteratum Annibalis consilium de bello in Italiâ Romanis inferendo.*
6. *Antiochi adulatores Annibalis sana consilia rident: inde subversio Antiochi, qui terrestri et navali prælio à Romanis superatur.*

7. *Scipiones, ducto in Asiam exercitu, pacis leges Antiocho præscribunt, quas ipse repudiat.*  
 8. *Bello reparato, et pugna commissâ, cæsis quinquaginta Asiaticorum milibus, Antiochus subactus pacem petit et obtinet.*

## CAPUT I.

*Romani*  
*Antiochum*  
*legatione*  
*coërcent.*  
*A Nubide*  
*Græciam*  
*liberari ju-*  
*bent.*  
 A.M.3856.  
 Ol. 145. 3.  
 Urb.C.555  
 Ant.C.196.

MORTUO Ptolemæo <sup>1</sup>Philopatore, rege Ægypti, cœntemptâque parvuli filii ejus ætate, qui, in spem regni relictus, præda etiam domesticis erat; Antiochus rex Syriæ <sup>2</sup>occupare Ægyptum statuit. <sup>3</sup>Itaque <sup>4</sup>Phœnicen, cæterasque Syriæ quidem, sed juris Ægyptii, civitates cùm invasisset, <sup>5</sup>legatos ad eum senatus mittit, qui denunciarent ei, *abstinerit regno pupilli, postremis patris precibus fidei suæ traditi.* Quibus spre-tis, interjecto tempore <sup>6</sup>alia legatio supervenit, quæ, omissâ pupilli personâ, *civitates, jure belli factas populi Romani, in integrum restitui jubebat.* Abnuenti bellum denunciatum quod ille facilè susceptum infelicitè gessit. Eodem tempore et Nabis tyrannus multas Græciæ <sup>7</sup>civitates occupaverat. Igitur senatus, ne uño tempore duplici bello Romanæ vires distinerentur, scripsit Flaminio, si ei videatur, sicuti Macedoniam à Philippo, ita <sup>7</sup>Græciam à Nabide liberet. Ob quam causam imperium ei prorogatum est. Terribile quippe An-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Cùm occupasset Phœnicem, et alias Syriæ urbes, quæ pertinebant ad regem Ægypti.

<sup>b</sup> Ut non invaderet regnum pupilli Ptolemæi, qui precibus patris morientis commendatus fuerat fidei populi Romani.

## NOTÆ.

1 *Philopatore.*] Sic dictus est ironice, quod patrem, matrem, fratremque inter fecerit.

2 *Occupare Ægyptum.*] Fœdere cum Philippo Macedone sancito, ambo opes et provincias Ægypti inter se partiti sunt, ut narrat Livius.

3 *Phœnicem.*] Recuperatis Cœlosyriæ et Samarizæ urbibus ad fontes usque Jordanis, victoque Scopâ Ptolemæi duce, Si donem obsedit, quam et diuturnâ obsidione, et gravi fame victus Scopas reddidit, et postea cum sociis nudus dimissus est. *Ex Josepho et Hieron.*

4 *Legatos ad eum.*] Marcus Lepidus in Ægyptum missus est, ut regis pueri curam gereret.

5 *Alia legatio supervenit.*] Precibus

Attali, qui per legatos quæstus est in Senatu, quod, dum in bello Macedonico juverat Romanum Consulem, Antiochus regnum suum invasisset: quare, rogatus Antiochus, ut à regno Attali abstineret, ex illius finibus deduxit exercitum. *Hec Livius.* Deinde cùm Græcas urbes in Asiâ occupasset, jussus à senatu eas restituere in libertatem, legationem sprexit, fretus societate Ætolorum, Nabidis, et Annibalis.

6 *Civitates occupaverat.*] Præcipuè Argos, urbem id temporis muatissimam.

7 *Græciam à Nabide.*] Flaminius conventum sociarum civitatum Corinthum indixit, in quo explosâ Ætolorum oratione, bellum in Nabidem omnium consensu decretum est.

tiochi bellum Annibalis nomen faciebat, <sup>a</sup>quem <sup>1</sup>emuli ejus, occultis mandatis cum Antiocho inisse societatem, apud Romanos criminabantur: negantes, cum aequo animo sub legibus vivere, assuetum imperio, et immoderatâ licentiâ militari: semperque, tadio quietis urbanæ, novas belli causas circumspicere: Quæ etsi falsa nunciata fuissent, apud timentes tamen pro veris habebantur.

CAP. II. Denique senatus metu percussus, ad speculandos actus Annibalis, <sup>2</sup>legatum in Africam Cnæum Servilium mittit <sup>Antiochum</sup> eique tacitis mandatis præcipit, *si posset, cum per æmulos ejus* <sup>fugit.</sup> <sup>A.M.3859.</sup> <sup>interficeret,</sup> <sup>3</sup>metuque <sup>invisi nominis tandem</sup> <sup>populum Romanum</sup> <sup>Ol. 146. 2.</sup> <sup>liberaret.</sup> Sed res Annibalem non diu latuit, virum ad prospis- <sup>Urb.C.558.</sup> <sup>Ant.C.193.</sup> cienda cavendaque pericula paratum; nec minùs in secundis ad- versa, quàm in adversis secunda cogitantem. <sup>4</sup>Igitur, cùm totâ die in oculis principum legatique Romani, in foro Carthaginiensium obversatus in supremam <sup>5</sup>fuisset, appropinquante vespere, <sup>6</sup>equum conscendit; et <sup>7</sup>rus urbanum, quod propter litus maris habebat, ignaris servis, jussisque ad portam revertentem opperiri, contendit. Habebat ibi naves cum remigibus occulto sinu litoris absconditas: erat et grandis pecunia in eo agro præparata, ut cùm res exegisset, nec difficultas fugam, nec inopia moraretur. <sup>8</sup>Lectâ igitur servorum juventute, quorum copiam <sup>9</sup>Italicorum captivorum numerus augebat, navem conscendit, cursumque ad Antiochum dirigit. Posteriâ die civitas <sup>10</sup>principem

## INTERPRETATIO.

a Quem emuli ejus Carthaginienses accusabant apud Romanos, quasi invisisset societatem cum Antiocho per legatos clam missos.

b Et liberaret populum Romanum metu, quem illi dabat Annibal hostis illius infensissimus.

c Quare cùm tota die usque ad vespe-

ram fuisset in foro Carthaginiensium coram primatibus civitatis et legatis Romanis.

d Diei horam scilicet.

e Conscendit navem cum servis, quos elageret ex juvenibus, quorum numerum augebant multi capti in Italiâ.

## NOTÆ.

1 Emuli ejus.] Multi viri principes Carthagine jamdiu Annibalis familiam oderant pessimè, et ipse multorum animos offenderat, quòd et perpetuos antea judices fecisset annuos, et vectigalia magistratibus eripuisset.

2 Legatum in Africam.] Tres Legatos numerat Livius, Caium Servilium, Claudium Marcellum, et Quintum Tarentium Culleonem.

3 Equum conscendit.] Sub vesperam vestitu forensi ad portam cum duobus tantùm comitibus ignaris consilii tendit.

4 Rus urbanum.] Thapsum pervenit terrestri itinere, unde conscensâ navi

in Cercinam insulam, inde Tyrum apulit, deinde Antiochiam petit; unde filio Antiochi salutato, Ephesum, quò jam Antiochus pervenerat, contendit, teste Livio.

5 Italicorum captivorum.] Hoc vero simile non videtur, cùm inter pacis conditiones, hunc Livius referat, ut Carthaginienses Romanis captivos omnes traderent.

6 Principem eum.] Erant Carthaginiensibus Suffetes, qui Consules Romanis; erat etiam Dictator, Quæstor, Prætor, Judices centum; et Senatus, qui senioribus triginta constabat, ut habet Livius multis in locis.

suum, ac tum temporis consulem, in foro expectabat. Quem ut profectum nunciatum est, non aliter quàm si urbs capta esset omnes trepidavere, exitiosamque sibi fugam ejus ominati sunt. Legatus verò Romanus, quasi bellum jam illatum Italiæ ab Annibale esset, tacitus Romam regreditur, <sup>1</sup>trepidumque nuncium refert.

*Nabis victus bellum renovat. Annibalis de bello consilium.*

CAP. III. Interim in Græciâ Flaminius, <sup>2</sup>junctâ cum quibusdam civitatibus societate, Nabidem tyrannum <sup>3</sup>duobus continuis præliis subegit; <sup>4</sup>et <sup>5</sup>graviter fractum, velut exsanguem in regno reliquit. Sed <sup>6</sup>libertate Græciæ restitutâ, <sup>7</sup>deductisque ab urbibus præsidiis, cùm Romanus exercitus in Italiam reportatus esset, velut vacuâ rursus possessione <sup>8</sup>solicitatus, multas civitates repentino bello invasit. Quibus rebus exterriti <sup>9</sup>Achæi, ne vicinum malum etiam ad se serperet, bellum adversus Nabidem <sup>10</sup>decernunt, ducemque prætorem suum Philopemenem, insignis industriæ virum, constituunt: <sup>11</sup>cujus in eo bello tanta virtus enituit, ut opinione omnium <sup>12</sup>Flaminio Romano imperatori compararetur. Eodem tempore Annibal cùm ad Antiochum pervenisset, velut deorum munus excipitur; <sup>13</sup>tantusque ejus adventu ardor animis regis accessit,

#### INTERPRETATIO.

a Reliquit in regno victum in gravi-  
bus præliis.

b Cumque milites revocati essent, qui  
relicti fuerant ad præsidia urbium.

c Et Rex Antiochus propter ejus ad-  
ventum tantum ardorem belli gerendi  
concepit, et spem victoriæ.

#### NOTÆ.

1 *Trepidum nuncium refert.*] Romani Annibalem etsi fractum senio, pro igni habebant, cui abesset nihil, nisi qui eum excitaret. *Plutarchus.*

2 *Juncta cum quibusdam.*] Aderant Ætoli, Achæi, Athenienses, Rhodii, Macedones, Thessali, et Eumenes.

3 *Duobus præliis continuis subegit.*] Dum Spartam obsideret Quintus, erumpentibus ex urbe hostibus, secundâ usus est fortuna: sed hæc leviora prælia non fregerunt Nabidem.

4 *Graviter fractum.*] Quintius Gytheo occupato jam Spartam ceperat, vixque pauci in angustiis Romanorum impressionem sustinebant, cùm Pythagoras ædificia muris proxima incendi jussit; quo factum est, ut, cadentibus in Romanos tectis, ipsi se in castra receperint. Nabis tamen, Romanorum fortitudine territus omnia permisit Quintio, qui, benignè usus victoriâ, eum Spartæ regnare voluit, licet Rex Agesipolis ab eo pulsus exu-

laret. *Idè Livius.*

5 *Libertate Græciæ restitutâ.*] Vocato Corinthum Græcorum conventu, libertatem omnibus reddidit, et præsidiis deductis à Chalcide, Acrocorintho, et Demetriade, in Italiam rediit.

6 *Solicitatus.*] Ab Ætolis, qui impatientes otii Philippum, Antiochum, et Nabidem in Romanos acuêrunt.

7 *Achæi.*] Achaia propriè dicitur regio septentrionalis secundum litus sinus Corinthiaci, ab Isthmo ad Eliorum agrum.

8 *Decernunt.*] Missis in Gythæum, à Nabide obsessum, militibus.

9 *Cujus in eo bello tanta virtus.*] Multis præliis propter Spartam Philopemen Nabidem vicit, eoque ab Ætolis occiso, Achæis junxit Spartiatis contra Ætolos qui Spartam invadere cogitabant.

10 *Flaminio Romano.*] Qui victoriis, in Philippum et Nabidem relatis, magnum nomen sibi confecerat.



ut non tam de bello, quàm de præmiis victoriæ cogitaret. Sed Annibal, cui nota Romana virtus erat, negabat *opprimi Romanos nisi in Italiâ posse*. Ad hoc sibi centum naves, et decem millia peditum, et <sup>1</sup>mille equites poscebat, <sup>2</sup>promittens *hâc manu non minus bellum, quàm gesserit, Italiæ restauraturum, et <sup>2</sup>in Asiam regi sedenti, aut victoriam de Romanis, aut æquas pacis conditiones relaturum: quippe et <sup>3</sup>Hispanis, bello flagrantibus, ducem tantum deesse; et Italiam notiores sibi nunc, quàm pridem fuisse: sed nec Carthaginem quieturam, sociamque se ei sine morâ præbituram*.

CAP. IV. Cùm regi consilia placuissent, mittitur Carthaginem unus ex comitibus Annibalis, qui in bellum cupidos hortetur, *Annibalemque cum copiis affuturum* nunciat: <sup>1</sup>*nihil, dicat, partibus, nisi animos Carthaginensium deesse: Asiam, et vires, bellum et sumptum præbituram*. Hæc cùm relata Carthaginem essent, nuncius ipse <sup>4</sup>ab inimicis Annibalis comprehenditur, et perductus in senatum cùm interrogaretur, *ad quem misset esset, reddunt*. <sup>5</sup>Punico ingenio respondit, *se ad universum senatum missum; nec enim hoc opus singulorum, sed universorum esse*. Dum multis diebus deliberant, <sup>6</sup>an eum Romam ad purgandam publicam conscientiam mittant, tacitus consensâ nave ad Annibalem revertitur: quo cognito, Carthaginenses ultrò rem Romam per legatum deferunt. Romani quoque ad Antiochum <sup>7</sup>legatos misère, qui sub specie legationis, et regis apparatus specula-

Carthaginienses de bello mo-  
nent Ro-  
manos, qui  
Annibalem  
Antiocho  
suspectum  
reddunt.  
A.M.3861.  
Ol. 146. 4.  
Urb.C.560.  
Ant.C.192.

## INTERPRETATIO.

a *Promittens se cum hoc exercitu excitaturum tantum bellum in Italiâ contra Romanos, quantum prius gesserat; et se reportaturum de Romanis vel victoriam, vel justas pacis conditiones, ad Antiochum in Asiâ quiescentem.*

b *Dicat nihil deesse principibus ad*

*bellum, paratis nisi ut Carthaginenses illis faveant; et Antiochum, regnantem in Asiâ daturum et exercitus et sumptus ad bellum gerendum.*

c *An eum mittant Romam ut prohent Romanis rempublicam non esse conciam criminis Annibalis.*

## NOTÆ.

1 *Mille equites.*] De equitibus nihil habent Appianus et Livius, qui peditum millia sexdecim Annibalem petisse volunt.

2 *In Asiam regi sedenti.*] Auctor tamen fuit Antiocho, si Livio credimus, ut in Græciam exercitum transportaret.

3 *Hispanis bello flagrantibus.*] Quibus acre bellum diu cum Catone fuerat, et etiam nunc erat cum Fulvio Nobiliore.

4 *Ab inimicis Annibalis.*] Carthaginis cives duas in factiones erant divisi, quarum altera Annibali infensissima, cujus princeps erat Hanno; altera ipsi favebat: quæ ab illius patre Amilcare, cognomento Barca, Barchina di-

cebatur.

5 *Punico genio respondit.*] Non quòd ille Pœnus esset, sed quòd inter Pœnos versaretur: fuit enim Aristomachus Tyrius, ex Appiano.

6 *Sed ad universum senatum.*] Quòd facilius Senatui populo suspectum redderet, tabellas supra sedem magistratus sub vesperam suspendit, in quibus scripserat se privatim ad neminem, sed ad senatum publicè missum; deinde tertiâ vigiliâ navem conscendit, auctore Livio.

7 *Legatos misère.*] Publicum Sulpicium, P. Villium, et P. Ælium. Addunt Livius, Appianus, Zonar. et Valler, Max. Africanum, qui dum cum

rentur, et Annibalem aut Romanis mitigarent, <sup>a</sup>aut assiduo colloquio suspectum invisumque regi redderent. Itaque legati cum <sup>1</sup>Ephesi convenissent ad Antiochum, mandata ei senatûs tradunt. Dum responsum expectant, omnibus diebus assidui circa Annibalem fuere: dicentes *timide eum patriâ recessisse, cum pacem Romani, non tam cum republicâ ejus, quàm cum eo factam, summa fide custodiant: nec bella eum Romanorum magis odio, quàm patriæ amore gessisse, cui ab optimo quoque etiam spiritus ipse debeatur. Has enim publicas inter populos, non privatas inter duces, bellandi causas esse.* Inde res gestas ejus laudare. Quorum sermone lætus, sæpius cupidiusque cum legatis colloquebatur, ignarus quòd familiaritate Romanâ odium sibi apud regem crearet. Quippe Antiochus, tam assiduo colloquio reconciliatam ejus cum Romanis gratiam existimans, nihil ad eum, sicuti solebat, referre; expertemque totius consilii, veluti hostem proditoremque suum, odisse cepit. <sup>c</sup>Quæ res tantum apparatus belli, cessante imperatoriâ arte, corrumpit. Senatûs mandata fuerant, ut <sup>2</sup>*contentus terminis Asiæ esset, ne ipsis ingrediendi Asiam necessitatem imponeret.* Quibus spretis, non accipiendum bellum statuit, sed inferendum.

*Annibal vult bellum inferre in Italiam.*

A.M.386.  
Ol. 157. 2.  
Urb.C.562  
Ant.C.189.

CAP. V. Dicitur, quum frequenter de bello consilium habuisset, remoto Annibale, tandem eum vocari jussisset, non ut ex sententiâ ejus aliquid ageret, sed ne per omnia eum sprevisse videretur; <sup>3</sup>omnibusque perrogatis <sup>4</sup>postremum interrogasse: Quo ille animadverso, *intelligere se professus est, non quia egeat consilio, sed ad supplendum numerum sententiarum se vocatum:*

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Aut redderent illum suspectum regi, assidue cum eo colloquendo.

<sup>b</sup> Cum optimis quisque debeat vitam fundere pro patriâ.

<sup>c</sup> Quod effecit, ne bellum tanto apparatu illatum bene succederet, quia de erat dux peritus artis militaris.

#### NOTÆ.

Annibale colloquitur, ab eo quæsisse fertur, quem maximum imperatorem crederet. Annibal primas Alexandro Macedoni, secundas Pyrrho, tertias sibi tribuit. Tum subridens Scipio, Quidnam tu diceres, inquit, si me vicesse, Annibal? Cui subjecit ille, non primas Alexandro, sed mihi tribuerem. *Hec refert Plutarchus.*

1 Cum Ephesi convenissent.] Egrotante Sulpicio, solus Villius Apamez occurrit Antiocho, qui auditâ filii morte colloquia diremit, quæ tamen paulò post Ephesi renovata.

2 Ut contentus terminis Asiæ.] Ut Græcos omnes in Asiâ legibus suis

vivere, et sui juris esse sineret. Quibus spretis, Rhodios, Byzantios, Cysicenos Romanis fœdere jungi permisit: Etolos verò et Ionas Asiæ regibus parere solitos, eodem jure esse voluit: quod cum non probarent Legati, re infectâ, Romam redierunt, teste Appiano.

3 Omnibus perrogatis.] Perrogare est, omnes peragere sententias: quo verbo utantur Livius et Tacitus, ubi prerogare male legitur.

4 Postremum interrogasse.] Primus tamen sententiam rogatus est, ex Appiano.

tamen et odio Romanarum, et amore regis, apud quem solum tutum sibi exilium relictum sit, se viam gerendi belli edisseriturum. "Veniam deinde libertati præfatus, nihil se aut consiliorum, aut cæptorum præsentium, probare ait: neque sedem belli Græciam sibi placere, cum Italia uberius materia sit: quippe Romanos vinci non nisi armis suis posse; nec Italiam aliter, quam Italicis viribus subigi: siquidem diversum cæteris mortalibus esse illud hominum et belli genus. <sup>b</sup> Aliis bellis plurimum momenti habere, priorem aliquam cepisse occasionem loci temporisque, agros diripuisse, urbes aliquas expugnasse: cum Romano, seu occupaveris prior aliqua, seu viceris, tum etiam cum victo et jacente luctandum esse. Quamobrem, si quis eos in Italiâ lacessat, suis eos opibus, suis viribus, suis armis posse vincere, sicut ipse fecerit. "Sin verò, quis illis Italiâ velut fonte virium cesserit, perinde falli, ac si quis amnes non ab ipsis fontium primordiis derivare, sed concretis jam aquarum molibus avertere vel exsiccare velit. Hæc et secreto se censuisse, utroque ministerium consilii sui obtulisse: et nunc præsentibus amicis idèò repetisse, ut scirent omnes rationem cum Romanis gerendi belli; eosque foris invictos, domi fragiles esse. Nam <sup>1</sup> prius illos urbe quam imperio; prius Italiâ quam provinciis exui posse: quippe et à Gallis captos, et à se prope deletos esse: neque se unquam victum prius, quam terris eorum cesserit. Reverso Carthaginem, statim cum loco <sup>2</sup> fortunam belli mutatam.

CAP. VI. Huic sententiæ obrectatores amici regis erant; Antiochus non utilitatem rei cogitantes, sed verentes, ne probato consilio ejus, primum apud regem locum gratiæ occuparet. Et Antiocho non tam consilium quam auctor displicebat, ne gloria victoria Annibalis, non sua esset. Omnia igitur variis assentantium adulationibus corrumpebantur: nihil consilio, vel ratione agebatur. Rex ipse, <sup>3</sup> per hyemen in luxuriam lapsus, novis quo-

## INTERPRETATIO.

a Petit à rege ut veniam sibi daret, si fortè liberius loqueretur.

b Valere plurimum ad alia bella feliciter gerenda, si prior vel tempus vel locum commodum occupaveris, vastaveris agros, urbes aliquas expugnaveris; sed etiam si Romanos viceris, vel urbe ceperis, tum etiam pugnandum esse cum iis

quos putabas victos et jacentes.

c Si quis verò permiserit illos possidere Italiam, unde sumebant omnes vires; illum tam falli, quam si vellet exsiccare vel avertere amnes, non incipiendo ab iis locis, in quibus fontes oriuntur, sed ab iis, in quibus simul juncti magnum fluvium efficiunt.

## NOTÆ.

1 Prius illos urbe quam imperio.] Sic apud Velleium dux Samnitium Pontius Telesinus dicebat, delendam esse Romam, adjiciens nunquam defuturos raptos alienæ libertatis lupos, nisi sylva, in quam refugere solerent, exscinderetur.

2 Fortunam belli mutatam.] Non pro-

cul ab Adrumeto de reatorio certamine penitus devictus est Annibal fortitudine Scipionis, Lælii, et Masinissæ.

3 Per hyemen in luxuriam lapsus.] Antiochus enim occupatis Demetriade Chalcide, et aliis urbibus, quasi re bene gestâ, hyemem in deliciis Chalcide traduxit.

tidie nuptiis deditus erat. Contrà, Acilius Romanus consul, qui ad hoc bellum missus erat, copias, arma, cæteraque bello necessaria, summâ ope et industriâ parabat: civitates socias confirmabat, dubias illiciebat: nec alius exitus belli, quàm apparatus utriusque partis fuit. Itaque 'primâ belli congressione, cùm cedentes suos rex cerneret, non laborantibus auxilium tulit; sed <sup>2</sup>fugientibus se ducem præbuit, castraque ditia victoribus reliquit. Deinde, cùm in Asiam, prædâ Romanis occupatis, fugiendo pervenisset, pœnitere neglecti consilii cœpit; revocatoque in amicitiam Annibale, omnia ex sententiâ ejus agere. Interim nunciatur, <sup>3</sup>Æmilium, Romanorum ducem, cum octoginta rostratis navibus in bellum navale à senatu missum, adventare: quæ res illi spem restituendæ fortunæ dedit. Itaque priusquam sociæ civitates ad hostes deficerent, <sup>4</sup>decernere navali prælio statuit, sperans cladem in Græciâ acceptam novâ posse victoriâ aboleri. Traditâ igitur Annibali classe, prælium committitur: sed <sup>5</sup>nec Asiâni milites Romanis, neque naves eorum pares rostratis navibus fuere: <sup>6</sup>minor tamen clades ducis solertiâ fuit. <sup>7</sup>Romam nondum opinio victoriæ venerat, et idcirco in consiliis creandis suspensa civitas erat.

## INTERPRETATIO.

a Cives dubitabant quos Consules eligerent, quia nondum fama de victoriâ relata Romanam pervenerat.

## NOTE.

1 *Primâ belli congressione.*] Cùm omnia cedere Romanis videret Antiochus, relictâ Chalcide petit Thermopylas, unde accipit Ætolas, qui Jugamontium occuparent, dum ipse fauces defenderet; ne Romanis pateret aditus, cum consul Acilius Glabrio hostes fortiter aggressus, in castra pepulit, unde expelli vix potuissent, nisi Portius Cato legatus consulis, Ætolas, qui juga obsederant, in fugam conjecisset.

2 *Fugientibus se ducem præbuit.*] In os ictus lapide Antiochus, excussisque dentibus, Elateam, tum Chalcidem, deinde Ephesum fugit; dum Acilius direptis illius castris, Eubœam, Heracleam ex Ætolis, aliasque Græciæ civitates, seu vi, seu metu, recepit.

3 *Æmilium.*] Regillum prætorem, qui recens multas naves ex Italia Livii Salinatoris classi junxerat.

4 *Decernere navali prælio.*] Contra Antiochum quinque pugnatum est. 1. Attilius classis Romanæ præfectus Isidorum ducem ad Andrum superavit. 2. Livius Salinator Polyxenidam ad Phocæam. 3. Polyxenidas, simu-

latâ proditiōe, ad Samum Pisistratum Rhodiorum ducem. 4. Rhodii, classe reparatâ, Annibalem et Apollonium ad Eurymedontem Pamphyliæ fluvium. 5. Æmilium Eumenes, et Rhodii Polyxenidam ad Myonnesum magnâ clade vicerunt.

5 *Nec Asiâni milites Romanis.*] Duo prælia confudit Justinus: nec enim in Romanos, sed in Rhodios ad Eurymedontem pugnavit Annibal, qui jam in cornu sinistro vicerat, dum, superato dextro cornu, ab universâ classe oppressus fugam capessivit: Polyxenidas verò ad Myonnesum cum Romanis et Rhodiis decertavit, hi naves 80, ille 92 habebat; sed Romani militum robore, Rhodii agilitate navium, et arte remigum, Asianos superabant.

6 *Minor tamen clades.*] 42 Naves amissæ, quarum 13 captæ, cæteræ vel infensæ vel demersæ, duæ Romanorum fractæ, una Rhodiorum capta.

7 *Nondum opinio victoriæ.*] Fallitur Justinus; eodem enim anno et Scipio consul in Græciam missus est, et Æmilii prætor classi præfectus est.

CAP. VII. Sed adversus Annibalem ducem quis melior *Antiochus* quam <sup>1</sup>Africani frater crearetur, cum vincere Pœnos opus Sci- *pacis con-* pionum esset? Creatur igitur consul Lucius Scipio, <sup>2</sup>eique *ditiones re-* datur legatus frater Africanus, <sup>3</sup>ut intelligeret Antiochus, non *pucliat.* majorem fiduciam se in Annibale victo, quam Romanos in victore Scipione habere. <sup>4</sup>Trajicientibus in Asiam Scipioni- bus exercitum, <sup>5</sup>jam utrobique profligatum bellum nunciatum est, victumque Antiochum terrestri, Annibalem navali bello invenērunt. Primo igitur adventu eorum, <sup>6</sup>legatos, pacem petentes, ad eos Antiochus mittit, peculiare donum Africano <sup>7</sup>ferentes, ipsius <sup>8</sup>filium, quem rex parvo navigio trajicientem ceperat. Sed Africanus *privata beneficia à rebus publicis secreta esse dixit; aliaque esse patris officia, alia patriæ jura, quæ non liberis tantum, verum etiam vitæ ipsi præponantur.* <sup>9</sup>Proinde gratum se munus accipere, privatoque impendio munificentie regis responsurum. Quod ad bellum pacemque pertineat, nihil neque gratiæ dari, neque de jure patriæ decidi posse, respondit. Nam neque de redimendo filio unquam tractavit, nec senatum de eo agere permisit; sed, ut dignum majestate ejus erat, *armis recepturum filium dixerat.* Post hæc leges pacis dicuntur; *ut Asia Romanis cederet; contentus Syria regno esset; naves*

## INTERPRETATIO.

a. Ut cognosceret Antiochus se non debere potius sperare victoriam à fortitudine Annibalis, quam Romanos à virtute Scipionis, qui illum vicerat.

b. Dum Scipiones transportant exercitum in Asiam, ipsis nunciatum est Antiochum terrestri navalique prælio superatum fuisse.

c. Respondit munus esse sibi gratum, quod filium remisit, et se responsurum liberalitati regis privatis opibus: sed, quod spectaret ad bellum et pacem, nullam gratiam dare se posse Antiocho, quia Roma patriæ suæ nil amittit de jure suo ob munus privatum.

## NOTE.

1 *Africani frater.*] L. Cornelius Scipio, quem rei militaris imperitum dicit Appianus; quod tamen verò simile non videtur, cum tot annis, duce Africano fratre, in Hispaniâ et Africâ meruerit, teste Livio.

2 *Eique datur legatus frater.*] Creati consules fuerunt Lælius, et L. Scipio, quorum alter Africani frater, alter amicus: Græciam uterque cupiebat, cum frequenti Senatu dixit Africanus, se fratri suo legatum fore, si Græciam ipsi decrevisset.

3 *Jam utrobique.*] De terrestri victoria Romam allatum fuerat.

4 *Legatos pacem petentes.*] Heraclidem Byzantium, qui Antiochi nomine

spondebat se nihil moturum in Græciâ, cessurum urbibus Asiæ, de quibus disceptatum fuerat, et impensarum mediam partem persolaturum.

5 *Ferentes ipsius filium.*] Non eo tempore Scipionis filium, sed paulò post remisit, dum Scipio Elzam delatus ægrotaret; quod tam gratum accidit Africano, ut auctor regi fuerit, ne in aciem prius descenderet, quam in castra se rediisse audisset.

6 *Filium.*] Illum Pub. Æmilii filium facit Appianus, à Scipione adoptatum; sed malè, fuit enim Scipionis filius captus ab Antiocho, dum è Græciâ in Asiam trajecit, qui postea Æmilii filium adoptavit.

*universas, captivos et transfugas traderet; sumptumque omnem belli Romanis restitueret. Quæ cum nunciata Antiocho essent, nondum ita victum se esse respondit, ut spoliari se regno pateret, <sup>2</sup>bellique ea irritamenta, non pacis blandimenta esse.*

**CAP. VIII.** Igitur, cum ab utrisque bellum pararetur, <sup>1</sup>ingressique Asiam Romani <sup>2</sup>Ilion venissent, mutua gratulatio Iliensium ac Romanorum fuit. Iliensibus *Æneam ceterosque cum eo duces à se profectos; Romanis se ab his procreatos referentibus.* Tantaque lætitia omnium fuit, quanta esse post longum tempus inter parentes et liberos solet. Juvabat Ilienses, nepotes suos, Occidente et Africâ domitâ, Asiam ut avitum regnum vindicare; *optabilem Trojæ ruinam fuisse dicentes, ut tam feliciter renasceretur.* <sup>3</sup>Contrâ Romanos, avitos lares, et incunabula majorum, templaque ac deorum simulacra, inexplabile desiderium videndi tenebat. <sup>4</sup>Profectis ab Ilio Romanis, Eumenis rex <sup>5</sup>cum auxiliis occurrit: nec multò post <sup>6</sup>prælium cum Antiocho commissum. Cum <sup>7</sup>in dexteriore cornu pulsa legio Romana, majore dedecore, quàm periculo ad castra fugeret, <sup>8</sup>M. Æmilius tribunus militum ad tutelam castrorum relictus, *armari milites suos, et extra vallum progredi jussit strictisque gladiis fugientibus minari, morituros dicens, nisi in prælium revertantur; infestioraque sua quàm hostium castra inventuros.* Attonita tam ambiguo periculo legio, comitantibus commilitoni-

### INTERPRETATIO.

a Et hæc proponi à Romanis, ut bellum accenderetur, non ut pax fieret.

b Contra, Romani ardebant desiderio

inexplabili videndi lares avitos, et incunabula majorum, templaque et statuas deorum.

### NOTE.

1 *Ingressi Asiam.*] Occupatâ Lysimachiâ, quam imprudenter deseruerat Antiochus, per Chersonesum et Hellespontum, Eumenis operâ, non obsistente Antiocho, trajecerant.

2 *Ilion venissent.*] Urbem Phrygiæ minoris, juxta montem Idam et oram litoralem.

3 *Profectis ab Ilio Romanis.*] Ad caput amnis Cæici tendit Scipio, Hemumque, non procul à Magnesiâ, juxta montem Sipylum transgressus est, ubi castra posuerat Antiochus.

4 *Cum auxiliis occurrit.*] Eumenes copias jam diu cum Romanis junxerat.

5 *Prælium cum Antiocho commissum.*] Dum certamen Antiochus detrectat, convocati ad consilium à Domitio legato milites conclamant undique, duceret extemplo in hostem: quare

aciem instruxit ut castra per fossas invaderet: tum Antiochus, ne suorum minueret animos, eductis copiis, pugnam copiam fecit.

6 *In dexteriore cornu.*] Dum cornu sinistrum Eumenes, cum Cretensibus sagittariis, clamore et missilibus vertit in fugam, Antiochus in dextro Romanos in castra fugere compulit.

7 *M. Æmilius tribunus militum.*] Qui cum duobus millibus Thracum et Macedonum dum instanti regi acriter resisteret, Attalus Eumenis frater, fugato dextro cornu, tantam impressionem fecit, ut Antiochus novam è castris aciem existimans, converso equo, fugerit, primum Sardos, tum Apameam, deinde, superato Tauro, in Syriam.

bus, qui fugere eos prohibuerant, in prælium revertitur, magnâque cæde editâ, initium victoriæ fuit. <sup>1</sup>Cæsa hostium quinquaginta millia, capta undecim, <sup>2</sup>Antiocho pacem petenti, <sup>3</sup>nihil ad superiores condiciones additum, <sup>4</sup>Africano prædicante, neque Romanis, si vincantur, animos minui; neque, si vincant, secundis rebus inolescere. Captas civitates <sup>4</sup>inter socios divisere, Romanis <sup>4</sup>baptiorem gloriam, quàm possessiones voluptarias judicantes: quippe victoriæ gloriam Romano nomini vindicandam; opum luxuriam sociis relinquendam.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Dum Antiochus pacem petit, nihil additum ad condiciones quas Africanus prius proposuerat.*

<sup>b</sup> *Judicantes reipublicæ utilius esse possidere gloriam quàm regiones aptas*

*ad fovendas voluptates: efficiendum enim esse, ut gloria ob victoriam relata tribueretur Romanis; opes verò quæ pariunt luxuriam, sociis relinquere.*

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Cæsa hostium quinquaginta millia.]* Septuaginta peditum millia habebat Antiochus, *ex Appiano* quibus duodecim millia equitum addit Livius; Romanis triginta millia peditum, *ex Appiano*, sociis viginti duo millia peditum, equitatus minor tribus millibus fuit, *ex Livio*: quinquaginta millia peditum cæsa, equitum quatuor millia, mille et quingenti capti. Ex Romanis trecenti pedites, viginti quatuor equites, ex Eumenianis viginti quinque ceciderunt. Romani milites, direptis castris clamabant, *Fuit rex Antiochus magnus.*

<sup>2</sup> *Nihil ad superiores condiciones additum.]* Legatis respondit Africanus *Europâ abstinete, Asiâque omnî, quæ cis Taurum est, discedite; pro impensis in bellum factis, quindecim millia talentorum Euboïcorum dabitis, id est, 21 miliones Francorum. Deinde jussus est Antiochus 20 obsides tradere, et inter*

*eos Annibalem et Theontam Ætolum: statutumque est, ne ipsi, seu naves, seu elephantos, ultra statutum numerum habere liceret. Acceptis conditionibus pacis Antiochus benignè sibi à populo Romano factum dixisse fertur, quod, magnâ curâ liberatus, modicis regni terminis uteretur. Quæ pluribus narrant Livius et Appianus.*

<sup>3</sup> *Africano prædicante.]* Qui prælio non adfuerat, sed ab Elzâ, ubi primum viæ pati laborem potuit, Sardeis venerat.

<sup>4</sup> *Inter socios divisere Romanis.]* Dum inde Eumenes ipse sibi, hincque Rhodiorum legati Rhodiis, quæ Antiocho erepta fuerunt, tribui poscerent; decrevit Senatus; ut Lycia et Caria, usque ad Meandrum, Rhodiis; civitates aliz, quæ Attali vectigales fuissent, Eumeni cederent: quæ verò Antiocho paruisent prius, sui juris essent, ut referunt Livius et Polybius.

## LIBER XXXII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Ætoli libertate spoliantur. Bellum inter Messenios et Achæos, Philopœmen captus et veneno interemptus: unde Messeniorum clades.*
2. *Antiochus Syrus, dum sacrilegio sibi providere putat, interficitur. Senatus Romanus Philippo parcat, ob Demetrii filii virtutem; cui Perseus frater invidet, et Demetrium impiis artibus de medio tollit.*
3. *Philippi obitus: et belli apparatus adversus Romanos. Gallis ad hujus belli societatem pertractis: de quorum migrationibus subjicitur narratio.*
4. *Bellum inter Prusiam et Eumenem, in quo Annibalis operâ Prusias superior evadit. Pace inter reges sancita, Romani Annibalem persequuntur. Is, hausto veneno, legationem morte prævenit. Adjunctum ejusdem Annibalis elogium.*

## CAPUT I.

*Ætoli libertate spoliantur. Bellum inter Messenios et Achæos. Mors Philopœmenis.*

ÆTOLI, qui Antiochum in bella Rōmana impulerant, victō æodem, soli adversus Romanos, et viribus impares, et omni <sup>1</sup>auxilio destituti, remansērunt: Nec multō <sup>2</sup>pōst victi, libertatem, quam illibatam, adversus dominationem Atheniensium et Spartanorum, inter tot Græciæ civitates soli retinuerant, <sup>3</sup>amisērunt, <sup>b</sup>Quæ conditio tantō amarior illis, quantō se-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Antiochō scilicet.

<sup>b</sup> Quæ amissio libertatis attulit illis dolorem tantō majorem quantō diutius eam conservārant.

## NOTÆ.

1 *Auxilio destituti remanserunt.*] Legati ab Ætolis Romam de pace missi, dum beneficia in populum Romanum collata, et in bello Philippico fortitudinem suam paulō magnificentius quā par esset, prædicant; continuō jussi sunt templo, eo die Romā, intra quindecim dies Italiā excedere, iisque bellum decretum est, ut testatur Livius.

2 *Post victi.*] Cū Ætolia Fulvio

Consuli obvenisset, ipse, Ambraciā obsidione cinctā, Ætolorum conatus sæpē refutavit: quare, usi deprecatoribus Atheniensibus et Rhodiis, pacem iterū petierunt.

3 *Amisērunt.*] Convenit, ut quingenta Euboica talenta darent, captivi et perfugæ Romanis redderentur, ne aliquam urbem Ætoli sui juris facerent, quæ in amicitiam populi Romani venisset.



rrior fuit, reputantibus tempora illa, quibus tantis Persarum opibus domesticis viribus restiterant; quibus Gallorum violentiam, Asiæ Italiæque terribilem, Delphico bello fregerant. Quæ gloriosa recordatio magis desiderium libertatis augebat. Dum hæc aguntur, medio tempore inter Messenios et Achæos de principatu primò <sup>1</sup>dissensio, <sup>2</sup>mox bellum ortum est. In eo <sup>3</sup>nobilis Achæorum Philopæmen imperator capitur; non quia pugnando vitæ pepercerit, sed, dum suos <sup>4</sup>in prælium revocat, in transitu fossæ equo præcipitatus, à multitudine hostium oppressus est, <sup>5</sup>quem jacentem Messenii, seu metu virtutis, seu verecundiâ dignitatis, interficere ausi non fuérunt. <sup>6</sup>Itaque læti, velut in illo omne bellum confecissent, captivum per universam civitatem, in modum triumphi, circumduxerunt, effuso obviâ populo, ac si suus, non hostium imperator, adventaret. Nec victorem Achæi avidius vidissent, quàm victum hostes vidérunt. Igitur eundem in theatrum duci jussérunt, ut omnes contuerentur quem potuisse capi incredibile singulis videbatur. Inde in carcerem deducto, verecundiâ magnitudinis ejus <sup>7</sup>venenum dedérunt: quòd ille lætus, ac si vicisset, accepit; quæsito priùs, *an Lycortas præfectus Achæorum*, quem secundum à se esse scientiâ rei militaris sciebat, *incolumis effugisset?* <sup>8</sup>Quem ut accepit evasisse, *Non in totum* dicens *consultum malè Achæis*, expiravit. Nec multò pòst, reparato

A.M. 3865.  
Ol. 147. 4.  
Urb.C. 594  
Ant.C. 187.

A.M. 3871.  
Ol. 149. 2.  
Urb.C. 570  
Ant.C. 181.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Quare, velut si omne bellum finitum esset per illius captivitatem, eum deduxerunt per totam urbem.

<sup>b</sup> Ubi audivit illum fugisse è pugna incolumem, expiravit, dicens, res Achæorum non omnino malè habere.

## NOTE.

1 *Dissensio.*] In Achæorum societatem recepti nuper Messenii ab eorum concilio desciverant, id agente Dinocrate homine improbo, et privatim infensò Pelopæmeni.

2 *Mox bellum ortum est.*] Dum Coronam, ex Lívio, seu Colonidem, ex Plutarcho, Messeniz urbem, Dinocrates occupare cogitat: Philopæmen annum agens septuagesimum, licèt febris laborans, Argis Megalapolim stadia amplius quadraginta distantem uno die contendit.

3 *Nobilis.*] Et victoriarum numero, et Prætoris dignitate; octavam enim id temporis Præturam gerebat.

4 *In prælium revocat.*] Fugato Dinocrate cum Messenii 500 supervenisent veritus Philopæmen, ne circum-

veniretur, per loca impedita se recipiebat: sed, dum subinde in hostem irruit, fortè prolapsus equus ipsum effudit in terram, ubi capite ad saxum alliso, sine voce jacuit. *Itd narrat Plutarchus.*

5 *Quem jacentem.*] Vix apertis oculis caput sustulerat, cùm à Messeniis, manibus revinctis post terga, captivus adductus est.

6 *Venenum dedérunt.*] Dum illum repositum Achæi, metuens Dinocrates, ne quâ fortè pactione redderetur, primis tenebris famulum cum veneno mittit in carcerem, ubi morbo jacebat Philopæmen, qui animadverso homine erexit se ad sedendum, acceptoque poculo, impavidus venenum bibit; *teste Plutarcho.*

bello, <sup>1</sup>Messenii vincuntur pœnasque interfecti Philopœmenis <sup>2</sup>pendêrunt.

*Antiochus occiditur. Senatus Philippo parci ob Demetrium, qui a Perseo occiditur. A.M.3866. Ol. 148. 1. Urb.C.565 Ant.C.186.*

CAP. II. Interea in Syria rex Antiochus, cùm gravi tributo pacis à Romanis victus oneratusque esset, seu inopiâ pecuniæ compulsus, seu avaritiâ sollicitatus, <sup>2</sup>quia sperabat se, sub specie tributariæ necessitatis excusatiùs sacrilegia commissurum, adhibito exercitu, nocte <sup>3</sup>templum Dydmæi Jovis aggressus est. Quâ re proditâ, concursu <sup>4</sup>insularium, cum omni militiâ <sup>5</sup>interficitur. Romæ, cùm multæ Græciæ civitates, <sup>6</sup>questum injurias Philippi regis Macedonum venissent, et disceptatio in senatu inter Demetrium Philippi filium, quem pater ad satisfaciendum senatui miserat, et legatos civitatum esset; turbâ querelarum confusus adolescens, repente obticuit. Tunc senatus verecundiâ ejus motus, quæ probata etiam antea, cùm obses Romæ esset, omnibus fuerat, causam illi donavit: atque ita modestiâ sua Demetrius veniam patri, non jure defensionis, sed patrocínio pudoris obtinuit: quod ipsum decreto senatûs significatum est, ut appareret non tam absolutum regem, quàm <sup>7</sup>donatum filio patrem. <sup>8</sup>Quæ res Demetrio non gratiam legationis, sed odium obtracta-

#### INTERPRETATIO.

a *Sperabat enim populos faciliùs excusatos sacrilegia quæ committeret; quia cogeatur magna tributu pendere Romanus.*

b *Quod non conciliavit Demetrio amorem patris ob gratiam ipsi obtentam in hac legatione sed illius odium.*

#### NOTÆ.

1 *Messenii vincuntur.]* Lycortas Achæorum Prætor, vastatis Messeniorum finibus, tantis eos cladibus affecit, ut in eorum urbem, vel ab invitis, receptus fuerit.

2 *Pependêrunt.]* Dinocrates sibi ipsi manus intulit; Messeniorumque primates à Lycortâ in vincula conjecti; Philopœmenis cineres cum funebri apparatu ad Achæos relati; urnam ferente Polybio Lycortæ filio, qui Romanam scripsit Historiam. Vult Orosius Philopœmenem occisum in Sicilia, sed male: Messania quippe Siciliæ eum in fraudem induxit.

3 *Templum Dydmæi Jovis.]* Jovis Elymæi melius legeris. *Grævius.*

4 *Insularium.]* Id est, incolarum: insulares enim vocat Templi custodes et accolæ; Templâ enim deorum à Veteribus insulas dici certum est. *Ex off.*

5 *Interficitur.]* Dum Antiochus adversus Elymæos pugnat cum omni exercitu deletus est, Hieronymo credimus; cui consentit Strabo; non ta-

men Jovis, sed Beli templum meminit; quod de Antiocho Magno Hieronymus, Scaliger de Epiphane memorat. Aurelius Victor Antiochum vult occisum à satellitibus, quos in convivio temulentus pulsaverat. Ejus mortem, ut incompetam, Livius et Appianus omiserunt.

6 *Questum de injuriis Philippi.]* Dum Thessali, Eumenes et Rhodii per legatos in Senatu queruntur, quod Philippus eorum urbes vel opprimeret, vel impositis præidiis contra jus retineret; Senatus, missâ legatione, res ita composuit, ut Philippus iis urbibus cederet, quæ sui non essent juris; quod cum ille præstare cunctaretur, civitatum legati instare acrius; quare missus à patre Demetrius, qui Romanorum leniret animos. *Hec Polybius et Livius.*

7 *Donatum filio patrem.]* Decreto additum est; *Integra omnia Philippo esse cum Populo Romano, beneficio Demetrii filii.*

tionis comparavit. Nam et apud <sup>1</sup>fratrem Perseum æmulatio illi invidiam contraxit; <sup>2</sup>et apud patrem nota absolutionis causa offensæ fuit, indignante Philippo, plus momenti apud senatum personam filii, quàm auctoritatem patris, ac dignitatem regiæ majestatis habuisse. Igitur Perseus, perspectâ patris ægritudine, quotidie absentem Demetrium apud eum criminari; et primò invisum, pòst etiam suspectum reddere: nunc amicitiam Romanorum, <sup>3</sup>nunc proditionem ei patris objectare. Ad postremum, insidias sibi ab eo paratas confingit: ad cujus rei probationem immittit indices, <sup>4</sup>testes subornat, et facinus quod objicit, admittit. Quibus rebus compulso <sup>5</sup>ad parricidium patre, funestam omnem regiam facit.

CAP. III. Occiso Demetrio, sublatoque æmulo, non negligerent tantum Perseus in Patrem, verum etiam contumacior erat; nec hæredem regni, sed regem se gerebat. His rebus offensus Philippus, impatientius in dies mortem Demetrii dolerebat: tunc et insidiis se <sup>6</sup>circumventum suspicari, <sup>7</sup>testes indicesque torquere: atque ita, cognitâ fraude, non minùs scelere Persei, quàm innoxia Demetrii morte cruciatur; <sup>8</sup>peregissetque ultionem, nisi morte præventus fuisset. Nam brevi post tempore, morbo ex ægritudine animi contracto, <sup>9</sup>decessit, relicto magno belli apparatu adversus Romanos, quò postea

A.M.3871.  
Ol. 149. 2.  
Urb.C.570  
Ant.C.181.  
  
A.M.3873.  
Ol. 149. 4.  
Urb.C.572.  
Ant.C.179.

Philippi obitus. Apparatus ad bellum. De Gallorum migrationibus.  
A.M.3873.  
Ol. 150. 2.  
Urb.C.574.  
Ant.C.177.

## INTERPRETATIO.

a Et absolutio, patri data propter filium, causa fuit cur offendi-retur in eum.

## NOTE.

1 Apud fratrem Perseum.] Philippi ex legitima uxore Demetrius, ex pellice Perseus filius fuit, quam Plutarchus Gnatheniam Argivam saltatricem nominat, cujus scetum uxor Philippi sibi supposuerat. Perseum natu minorem facit Pausanias; sed majorem probabilius dixerim, ex Livio et Polybio.

2 Nunc proditionem.] Quasi cum Romanorum auxilio Philippum è regno dejicere meditaretur.

3 Testes subornat.] Legatos suæ fraudis participes Romam misit, qui literas ante profectionem meditatas, quasi Titi Quintii nomine, Philippo attulerunt, quibus ille veniam deprecabatur, si quid Demetrius, regni cupiditate prolapsus, secum in patrem egisset, se tamen impii consilii auctorem non fuisse.

4 Ad parricidium patre.] Allatis his literis, dum fugam Demetrius fratris iram metuens cogitat, illius amici in

custodiam conjecti, necatique; ipse vinculis onustus, Heracleam missus est, ubi, exhausto in cenâ veneno, patris crudelitatem incusans, injectis in caput tapetibus, suffocatur. Hæc Livius et Orosius.

5 Circumventum suspicari.] Aderat Philippo Antigonus, Antigoni tutoris ex fratre nepos, qui Perseum oderat pessimè, ex eo Philippus fectas nomine Quintii literas, aliaque Demetrio ascripta cognovit.

6 Testes indicesque torquere.] Comprehensus Philocles nescio quis literarum auctor, qui tormentorum metu rem omnem patefecit,

7 Peregissetque ultionem.] In Thraciâ sibi timens Perseus aberat; dum Philippus, urbes lustrans Macedoniæ, populis et præfectis commendat Antigonum, ut eum, ejecto Perseo, regem recipiant.

8 Decessit.] Demetriade Thessaloniam profectus venit Amphipolim, ubi

Perseus usus est. Nam et Gallos <sup>1</sup>Scordiscos ad belli societatem perpulerat: fecissetque Romanis grave bellum, nisi decessisset. Namque Galli bello adversus Delphos infeliciter gesto, in quo maiorem vim numinis, quam hostium senserant, amisso Brenno duce, pars in Asiam, pars in Thraciam extorres fugerant. Inde per eadem vestigia quâ venerant, antiquam patriam repetivêre. Ex his manus quædam in confluenta <sup>2</sup>Danubii <sup>3</sup>et Savi consedit, *Scordiscosque* se appellari voluit. <sup>4</sup>Tectosagi autem, cum in antiquam patriam <sup>5</sup>Tolosam venissent, comprehensique pestiferâ lue essent, non prius sanitatem recuperavêre, quam aruspicum responsis moniti, aurum argentumque bellis sacrilegiisque quæsitum, in Tolosensem lacum mergerent. Quod omne <sup>6</sup>magno post tempore <sup>7</sup>Cepio Romanus consul abstulit. <sup>8</sup>Fuere autem argenti pondo centum <sup>9</sup>decem millia, auri pondo quinquiesdecies <sup>10</sup>centum millia. Quod sacrilegium <sup>9</sup>causa excidii Cepioni <sup>10</sup>exercituique ejus postea fuit. <sup>6</sup>Romanos quoque

A.M. 3948.  
Ol. 168. 3.  
Urb.C. 647  
Ant.C. 104

## INTERPRETATIO.

- a Quod facit Moneta nostra Brit.  
Milliones tres.  
b Nostra Moneta Milliones L.X.  
c Et paulo post Cimbri bellum gesserunt in Romanos, quasi vellent punire sacrilegium commissum in accipienda pecuniâ diis sacrâ.

runt in Romanos, quasi vellent punire sacrilegium commissum in accipienda pecuniâ diis sacrâ.

## NOTÆ.

grayi morbi implicitus, dum filii interempti species identidem occurreret, moritur.

1 *Scordiscos.*] Scordisci Strabone qui in Pannonia inferiore ad Istrum habitabant, quorum urbs Sirmium.

2 *Danubii.*] Qui ortus ex monte Abnoba, prope Villingam Sueviæ oppidum, per Suevos, Vindelicos, Noricos Pannonios et Mysios in Mare Euxinum defertur: Istri nomen ad Axio-polim urbem Mysiæ sortitus.

3 *Savi.*] Qui ex monte Oerâ profluens, non procul à Vallaco, Carniolam à Croatia, Bosniâ, et Stiria dividit, et ad Taurunum in Danubium delabitur: *la Save*.

4 *Tectosagi.*] Tolistobogi, dicuntur à Floro, Galliarum populi, ex Plinio et Strabo. quorum civitas Tolosa. Tectosages tamen, ut placet Cæsari, in Germaniâ prope Hercyniam habitaverunt. Antiqui Tectosages in Galliâ Narbonnesi, Garumnâ versâs, ex quibus deductæ coloniæ; altera in Germaniâ, juxta Hercyniam, ad Niceri fluvii ripas; altera in Galatiam, quorum urbs præcipua Ancyra fuit.

5 *Tolosam.*] Ad Garumnâ fluvium, in Aquitaniâ et Galliâ Narbonensis confinio. A Trôjano quodam fertur econdita.

6 *Magno post tempore.*] 172 annis post.

7 *Cepio Romanus Consul.*] Rem aliter narrat Orosius, qui vult, aurum è Templo Apollinis à Cepione ablatum, missumque cum prædiis Massiliam: sed paulo post Cepio, interfectis iis quibus commiserat, cuncta per acelus furatus est.

8 *Fuere autem argenti pondo.*] Prior summa ad undecim coronatorum milliones ascendit; posterior verò sexdecim milliones et quingenta millia conficit: summam minuit Orosius, centum millia pondo auri, argenti centum decem millia, hoc est auri milliones decem, argenti millionem unum, et 210 coronatarum millia. Strabo verò ex Possidonio dicit sublata ad quindicies centum talentum millia. Unde manavit adagium, *Aurum Tolosanum*. De quo multa Budæus habet in Asse.

9 *Causa excidii Cepioni.*] Ob cladem metu perculsus populus imperium Cepioni abrogavit: ipseque Cepio, publicatis bonis, in vinculis obiti miserè, ejusque demortui corpus carnificis manibus laceratum. Affirmat tamen Strabo eum, quod sacrilegas pecunias attigisset, ejectum è patria mortem miseram oppetiisse.

10 *Exercituique ejus.*] Cimbri, vic-

<sup>1</sup>Cimbrici belli tumultus, velut ultor sacræ pecuniæ, insecutus est. Ex gente Tectosagorum non mediocris populus prædæ dulcedine Illyricum repetivit, <sup>2</sup>spoliatisque Istris, <sup>3</sup>in Pannoniâ conседit. Istorum gentem fama est originem <sup>4</sup>à Colchis ducere, missis <sup>5</sup>ab Ætâ rege, <sup>6</sup>ad Argonautas <sup>7</sup>raptoresque filiaz persequendos; <sup>8</sup>qui, ut à Ponto intravérunt Istrum, alveo Savi fluminis penitus invecti, vestigia Argonautarum insequentes, naves suas humeris per juga montium usque ad litus Adriatici maris transtulérunt; cognito quòd Argonautæ idem propter magnitudinem navis priores fecissent: quos ut avectos Colchi non reperiunt, sive metu regis, sive tædio longæ navigationis, juxta <sup>9</sup>Aquileiam conседere, <sup>10</sup>Istrique ex vocabulo amnis, <sup>11</sup>quo à mari concesserant, appellati. <sup>12</sup>Daci quoque soboles <sup>13</sup>Getarum sunt, qui cùm, Borebiste rege, adversùs

## INTERPRETATIO.

a Qui, postquàm transgressi sunt, Pontum Euxinum, Danubium intravérunt.

b Nominati sunt Istri ex nomine fluvii, quo navigaverant, postquàm egressi sunt ex Ponto Euxino.

## NOTÆ.

tis Silano et Manilio Consulibus, Cepionem aggressi tantâ clade vicerunt, ut duo Consulis filii casi, Romanorum et sociorum octoginta milia: calorum verò et lixarum quadraginta trucidata, si Antiæ apud Livium credimus: sed aurum argentumque ab hostibus abjectum in flumen, discissæ vestis, equi gurgitibus immersi, homines suspensi ex arboribus; adeò ut ex tantâ prædâ nihil omnino, et ex tanto exercitu vix milites decem superfuerint. *Que Plutarchus et Orosius referunt.*

1 *Cimbrici belli.*] Cimbrî Teutonique Maris Germanici accolæ, relictâ patriâ, ad oram Galliz Septentrionalem, trans Rhenum, conседerant: sed eâ regione à pelago inundatâ, per Galliam errabundi, Galliz partem incolendam, tanquam stipendium à Romanis petunt; sed ab iis contempti, junctis cum Tigurinis et Ambronibus copiis, Silanum, Millinium, Cepionem magnis affecerunt cladibus, *Ida Velleius, Tacitus et Florus.*

2 *Spoliatisque Istris.*] Ab Istro flumine nomen illis inditum, cujus ripas incolunt populi Italiz extremi, Liburnis finitimi: Istriani verò in Mysiâ inferiori, nunc pars Bulgariz.

3 *In Pannoniâ.*] Quæ inter Danubium

et Savum sita: duplex fuit: superior, ubi Hungaria.

4 *À Colchis ducere.*] Qui prope Euxini maris litus habitabant, Iberis et Albanis contermini. *Mingreliæ.*

5 *Ab Ætâ.*] Qui solus filius, ex Persâ Oceani filiâ, fuisse perhibetur.

6 *Ad Argonautas.*] Qui Jasonè duce in Argo navi Colchos profecti sunt, quò vellus aureum à Phrixo apud Æetam relictum diriperent.

7 *Raptoresque filiaz.*] Medæ, quæ Poëtarum fabulis et propriis criminibus notissima.

8 *Aquileiam.*] Urbem Fori Julii primariam, Carnorum caput, ad Turri et Alsæ confluentiam.

9 *Quo à mari concesserant.*] Rectiùs dixeris, quo à mari recesserant, id est, quo amne à Mari Pontico recesserant: quare ab ipso Istro nomen traxérunt.

10 *Daci quoque.*] Qui ultrâ Istrum tunc habitabant, quem multis pòst seculis ab Aureliano victi transiérunt. Duplex fuit Dacia: prima Ripensis Alpes inter et Danubium ad Austrum contenta: secunda, Mediterranea, quæ nunc Transylvania.

11 *Getarum.*] Daciz populi, in Scythiz confinio, ubi Moldavi: eos tamen in Mysiâ inferiori Æmi montis incolæ facit Thucydides.

<sup>1</sup>Bastarnas malè pugnassent, ad ultionem seguitiæ, capturi somnum capita loco pedum ponere jussu regis cogeantur; ministriaque uxoribus, quæ ipsis antea fieri solebant, facere. Neque hæc antè mutata sunt, quàm ignominiam bello acceptam virtute delerent.

*Prusias  
Eumenem,  
Annibalis  
opera, vin-  
cit.*

*Annibal  
veneno pe-  
rit.*

A.M.3870.  
Ol.149.11.  
Urb.C.569  
Ant.C.182.

CAP. IV. Igitur Perseus, cùm imperio <sup>2</sup>Philippi patris successisset, omnes has gentes adversus Romanos in societatem belli <sup>3</sup>solicitabat. Interim inter Prusiam regem, ad quem Annibal, post pacem Antiocho à Romanis datam, profugerat, et Eumenem, bellum ortum est; quod Prusias, Annibalis fiduciâ rupto fœdere, prior intulit. Namque Annibal, cùm ab Antiocho Romani, inter cæteras conditiones pacis, deditionem ejus deposcerent, admonitus à rege, in fugam versus, Cretam defertor: Ibi, cùm diu quietam vitam egisset, invidiosumque se propter nimias opes videret, amphoras plumbo repletas in templo Dianæ, quasi fortunæ suæ præsidia, deponit: atque idèd nihil de illo sollicitâ civitate, quoniam velut pignus opes ejus tenebat, ad Prusiam contendit, <sup>4</sup>auro suo in statu, quas secum portabat, infuso, ne conspectæ opes vitæ nocerent. Dein, cùm Prusias terrestri bello ab Eumene victus esset, et prælium in mare transtulisset, Annibal novo commento auctor victoriæ fuit. Quippe omne serpentium genus in fictiles lagenas conjici jussit; medioque prælio in naves hostium mitti. Id primum Ponticis ridiculum visum, fictilibus dimicare, qui ferro nequeant. <sup>5</sup>Sed, ubi serpentibus, repleti naves cœpere, ancipiti periculo circumventi hosti victoriâ cessère. Quæ ubi Romam nunciata sunt, <sup>6</sup>missi à senatu legati sunt, qui utrumque regem in pacem cogerent, Annibalemque deposcerent. Sed Annibal, re cognitâ, <sup>7</sup>sumpto veneno, legationem <sup>8</sup>morte prævenit. Insignis hic annus trium toto Orbe maximorum imperatorum

#### INTERPRETATIO.

a *Victoriam dedérunt hostibus, territi duplici periculo, et à serpentibus, et ab hostibus.*

#### NOTÆ.

1 *Bastarnas.*] Qui Sarmatiæ Euro-pææ populi, ubi nunc Podolia, Volhymia.

2 *Philippi patriæ successisset.*] Calligenes medicus ubi regem in extremis positum videt, Perseum monet per legatos, ut ad regnum invadendum properet: quo factum est ut ille ex improviso adveniens, hostibus oppressis, occisoque Antigono, regnum occupaverit.

3 *Solicitabat.*] Bastarnæ et Sordisci à Philippo invitati, in Traciam, superato Istro, jam pervenerant, cum iis

de Philippi morte allatam est.

4 *Auro suo in statu.*] Quæ omnia Plutarchus et Probus confirmant.

5 *Missi à senatu legati.*] Titus Quintius Flaminius, L. Scipio Asiaticus, et P. Scipio Nasica.

6 *Sumpto veneno.*] Quod sub annuli gemmâ occultaverat, testatur Plutarchus, Probus, et Zonaras, post Livium. Alii tamen taurinum sanguinem ebibisse, vel à servo compressâ gulâ, ejus jussu, suffocatum volunt.

7 *Morte prævenit.*] Prusias nec Romanis negare Annibalem ausus, nec hospi-

<sup>1</sup> mortibus fuit, Annibalis, et Philopœmenis, <sup>2</sup> et Scipionis Afri- A.M. 3871.  
cani. <sup>3</sup> Ex quibus constat Annibalem, nec cum Italia Romano Ol. 149. 3.  
tonante bello contremuit, nec cum reversus Carthaginem sum- Urb.C. 579  
mum imperium tenuit, aut cubantem cœnasse, <sup>3</sup> aut plus quàm Ant.C. 181.  
sextario vini indulsisse; pudicitiamque eum tantam inter tot  
captivas habuisse, ut in Africâ natum quivis negaret. Modera-  
tionis certè ejus fuit, ut, cùm diversarum gentium exercitus rex-  
erit, neque insidiis suorum militum sit petitus unquam, neque  
fraude proditus, quum utrumque hostes sæpè tentassent.

## INTERPRETATIO.

*a Ex illis ducibus Annibal, ut constat, nunquam cubans cenavit, et nunquam  
bibit plus quam sextarium vini, neque cùm Italiam terrefecit, gerens bellum in Ro-  
manos, sive cum reversus Carthaginem gessit summos magistratus.*

## NOTÆ.

tis violare jura, permisit ut, si possent, ubi magnas cum Tribunis contentio-  
eum comprehenderent. Continuo, oc- nes fore prævidit, secessit Linternum,  
cupato omni castelli aditu, licet omni ubi aliquando post moriens, eo loco  
ex parte prius pateret exitus, puer, à sepeliri se jussit, ne sibi funus in in-  
januâ prospiciens plures armatos ap- gratâ patriâ fieret, *Hec Aurelius Vic-*  
parere, dixit Annibali, qui cum vide- tor. Annos vixit quinquaginta qua-  
ret clausos omnes exitus, venenum tuor ex *Plutarcho*. Sæpius vocatus  
sumpsit, natus annos septuaginta. *Idè in judicium ab inimicis, præsertim à*  
*Livius et Probus.* Marco Catone, illo infensissimo, qui

1 *Mortibus fuit.*] Nonnulli tamen L. Scipionem damnari curavit, ut tra-  
Africani mortem ad aliud tempus re- dit Livius.

2 *Scipionis Africanis.*] Qui, acceptæ ferè de ipso narrant Polybius et Li-  
pecuniz à petitiâ Tribunis accusatus vius.  
in judicium festo habitu venit; sed,

3 *Aut plus quam sextario.*] Eadem

## LIBER XXXIII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Macedonum bellum. Persei et consulum Romanorum animus.*
2. *Pugna, in quâ Macedones fusi fugatique sunt. Perseus et filii capti in fugâ. Macedonia in provinciam redacta: et Ætoli oppressi.*

## CAPUT I.

*Bellum**Macedonicum.*

A.M.3883.

Ol. 152. 2.

Urb.C.582.

Ant.C.169.

MINORE quidem rerum motu Romani Macedonicum quam Punicum bellum gesserunt; sed tantò clariùs, quantò nobilitate Macedones Pœnos antecesserunt. Quippe cùm gloriâ Orientis domiti, tum et <sup>1</sup>auxiliis omnium regum juvabantur. Itaque Romani et <sup>2</sup>legiones plures numero conscripserunt; et auxilia à <sup>3</sup>Masinissâ rege <sup>4</sup>Numidarum, cæterisque sociis omnibus acciverunt: et Eumeni regi denunciatam, ut bellum summis viribus juvaret. <sup>5</sup>Perseo; præter Macedonicum <sup>6</sup>invictæ opinionis exercitum, decennis belli sumptus, à patre paratus, in thesauris et horreis erat: Quibus rebus inflatus, oblitus fortunæ paternæ, veterem Alexandri gloriam considerare suos jubebat. <sup>7</sup>Prima equitum congressio fuit, quâ victor Perseus suspensam omnium expectationem in favorem sui traxit, <sup>7</sup>misit tamen legatos ad Consulem, qui pacem peterent, quam patri suo Romani etiam victo dedissent, impensas belli lege victi suscepturus. Sed

## INTERPRETATIO.

*a Perseus habebat et exercitum ex Macedonicis compositum, qui dicebantur, vinci non posse, ob victorias olim relatas, et sumptus sive in arma, sive in comestibus, à patre paratos, ad bellum gerendum per decem annos.*

## NOTÆ.

1 *Auxiliis omnium regum.*] Multum discrepat à Justino Livius, ex quo certum est Eumenem Romanis adfuisse, Ariarathem neutri fuisse; Antiochum et Ptolemæum intra se bellum gerentes, verbo, si re minus, amicos fuisse Populi Romani; Prusiam Perseo, licet uxoris fratri, nihil dedisse auxilii.

2 *Legiones plures.*] Plures cohortes Legionibus additæ, et in singulas ducenti equites distributi; sociorum exercitus millibus peditum sexdecim auctus.

3 *A Masinissâ.*] Gelx Numidarum regis filius fuit, qui etiam tum adolescens Syphacem à Romanorum partibus stantem in Africâ; Scipionem ipsum in Hispaniâ semel vicit: sed ab eo palò post victus, et ad amicitiam multis provocatus officis, à Carthaginiensibus ad Romanos defecit; quibus plures victorias peperit, quàm clades hostis intulerat.

4 *Numidarum.*] Numidia duplex fuit: una mediterranea, in Lybiæ interioris et Mauritanie confinio; altera litoralis ad sinum Numidicum, Mau-

ritaniæ Cæsariensi fuitima. Numidarum originem multis persequitur Salustius.

5 *Invictæ opinionis exercitum.*] Trīginta novem peditum millia, equitum quatuor habebat: sextus enim et vigesimus annus agebatur, ex quo huic bello intentus Philippus suos levibus præliis in Thracas exercebat, teste Livio.

6 *Prima equitum congressio.*] Ad Sicurium, prope Ossam montem in Thessaliâ, Perseus substiterat, cùm non procul inde Consul castra posuit; tum Perseus, instructis copiis Romanos aggressus, Græcos primo impetu vertit in fugam, deinde Romanos equites; quorum 2500 occisi, 600 capti, et magna vis armorum ablata.

7 *Misit legatos.*] Dum Perseus Romanos persequitur, Evander Cretensis eum, ut subsistat, pacemque offerat, admonet; continuo Perseus receptum cani jussit, legatosque misit ad Consulem, qui, repudiatâ pace, Eumenis consilium sequutus ultra Peneum noctu castra transtulit.



<sup>1</sup>consul Sulpicius non minus graves quàm victo leges dixit. Dum hæc aguntur, metu tam periculosi belli, Romani <sup>2</sup>Æmilium Paulum consulem creant, eique <sup>3</sup>extra ordinem Macedonicum bellum decernunt: qui, cùm ad exercitum venisset, <sup>4</sup>non magnam moram pugnae fecit. Pridie quàm praelium consereretur, <sup>5</sup>luna nocte defecit: triste ad ostentum Perseo omnibus præsagientibus, finemque Macedonici regni portendi vaticinantibus.

CAP. II. In eâ pugna M. Cato, Catonis oratoris filius, dum inter consertissimos hostes insigniter dimicat, equo delapsus, pedestre praelium aggreditur. <sup>a</sup> Nam cadentem manipulus hostium cum horrido clamore, veluti jacentem obtruncaturus, circumsteterat: at ille, citiùs corpore collecto, magnas strages edidit. Quum ad unum opprimendum undique hostes convolarent, dum procerum quendam petit, gladius ei manu elapsus in mediam cohortem hostium decidit: ad quem recuperans, dum <sup>6</sup>umbone se protegens, <sup>b</sup>inspectante utroque exercitu, inter mucrones se hostium immersit; recollectoque gladio, multis

*Victus Persees capitur: Macedonia in Provinciâ redacta. Etoli repressi.*  
A.M.3886.  
Ol. 153. 1.  
Urb.C.585  
Ant.C.166.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Postquam cecidit, ingens caterva hostium cum magno clamore in eum irruit, ut humi jacentem occiderat: sed ille continuo surgens, multos hostes in-

terfecit.

<sup>b</sup> Aspiciente utroque exercitu, se projecit in medios hostes.

## NOTÆ.

1 Consul Sulpicius.] Errat Justinus, nullus enim Sulpicii, præter ipsum, meminit: sed omnes Publium Licinium habent, qui illius anni cum Cassio Consul erat. *Ex Periz.*

2 Æmilium.] Non Licinio successit Æmilius, sed Hostilius: Hostilio Q. Martius, Martio verò Æmilius: qui omnes, præter Æmilium, nihil magni momenti gesserunt in Macedonia. Æmilius, decimo septimo anno postquam Consul fuerat, iterum Consul creatus est ætatis anno sexagesimo.

3 Extra ordinem.] Solito tamen more Provinciam sortitus est illicque Macedonia. Licinio Crasso collegæ Italia evenit.

4 Non magnam morem.] Dum Æmilius seu majores hostium copias, seu temporis incommoditatem metuens pugnam detractat oblatam à Perseo; fortuna certamen contraxit. Inter castra flumen erat, in cujus ulteriorem ripam cùm jumentum elapsum à Romanis evasisset, hinc tres Romani illud secuti, inde duo Thraces ad se ex alveo trahere contendunt. Romani, occiso Thrace, jumentum ad sta-

tionem reducebant, cùm Thracos, qui ripæ erant præsidio, ut mortem socii ulciscerentur, fluvium transgressi, moxque totus exercitus in aciem processit, certamenque initum est, quod ad vesperam de industriâ ab Æmilio protractum, ut Sol hostium, non Romanorum oculos perstringeret. *Id Plutarchus.*

5 Luna nocte defecit.] C. Sulpicius Gallus, Tribunus militum, qui postea Consul, Romanorum primus notavit eclipses, de iisque librum edidit, vocatos ad concionem milites, monuit Lunam nocte proximâ, ne quis id portentoso acciperet, ab horâ secundâ ad quartum defecturam esse: quod factum est ut, dum Romani æris crepitu lumen ejus de more revocarent, frequentesque flammas tædis facibusque ad cælum porrigerent; contra Macedonas stupor invasit, rumorque fuerit sensim per castra vulgatus, hoc regni occasum portendere. Quod Sulpicio Livius, Paulo Æmilio Plutarchus tribuit.

6 Umbone.] Vel ipsum scutum est, vel acuti pars media.

vulneribus exceptis, ad suos cum clamore hostium revertitur. <sup>1</sup>Hujus audaciam cæteri imitati <sup>2</sup>victoriam peperere. Perseus <sup>3</sup>rex fuga cum decem millibus talentum <sup>4</sup>Samothraciam defertur; quem <sup>5</sup>Cneus Octavius, ad persequendum missus à consule, cum duobus filiis, Alexandro et Philippo <sup>6</sup>cepit; captumque ad consulem duxit. Macedoniâ à Carano, qui primus in eâ regnavit, usque Perseum <sup>7</sup>triginta reges habuit: quorum sub regno fuit quidem <sup>8</sup>annis noningentis et viginti tribus; <sup>9</sup>sed rerum non nisi <sup>10</sup>centum nonaginta duobus annis potita. Ita, cum in ditionem Romanorum cecisset, magistratibus per singulas civitates constitutis, <sup>10</sup>libera facta est; legesque, quibus adhuc utitur, à Paulo accepit. Ætolorum universarum urbium senatus, cum conjugibus et liberis, qui dubiâ fide fuerant, Roman

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Sed per centum nonaginta et duo tantum annos dominata est, sive in Asiâ, sive in Graciâ.

## NOTÆ.

1 *Hujus audaciam.*] Constat ex Cicerone, Catonis filium in bello Persico militasse. Veteres non minùs erant solliciti, ut armati quàm ut salvi exirent è prælio.

2 *Victoriam peperere.*] Auctor victoriæ fuit Æmilius, qui, cum inde Pelion, malè à Phalange acceptos, jam inire fugam, hinc alios phalangem hastis horrentem declinare cerneret, paludamentum suum concidit, suisque continuò in phalangem, quâ patebat aditus, immissis, aditum aperuit victoriæ. Hostium cæsa millia viginti quinque, capta undecim; ex Romanis centum, ut Possidonio placet; octoginta, ut Nasice apud Plutarchum, occiderunt. Pugna commissæ est in Macedoniâ Pieriâ, non procul à Pydnâ, ad Æsona et Lycum amnes.

3 *Rex fuga, &c.*] Dum phalanx à Romanis cæditur, equitatus ferè integer fugit, princepsque fugæ, rex ipse primùm Pydnam, tum Pellam, deinde Amphipolim, cum quingentis Cretensibus pervenit.

4 *Samothraciam defertur.*] Perseus, coacto ad concionem Amphipoli populo, cum nec rex ipse, nec Evander, mœrore et lacrymis impeditus profare posset, *Multitudo, abite*, inquit, *ne pauci quis supersumus, propter vos pereamus.* Continuo rex, auro argentoque in lembos qui stabant in Strymone delatis, ad flumen descendit; unde Samothraciam Thraciæ adjacentem petiit.

5 *Cneus Octavius.*] Prætor, qui clasi præerat.

6 *Cepit.*] Postquam Samothraciam appulit Octavius, Perseus fugam cogitans de mediâ nocte ad mare contendit: cum verò jam navis è portu solvisset, vagatus in litore aliquandiu, prope obscurum angulum Templi delituit, et comitibus sociisque ad Romanos transeuntibus, ipse tandem cum Philippo filio tradere se Octavio coactus est.

7 *Triginta reges.*] Nonnulli apud Livium viginti; alii apud Eusebium triginta novem numerant.

8 *Annis noningentis.*] Justum numerum excedere videtur Justinus; si enim singulorum regum annos dinumeres, annos tantum 630, vel 636, vel 647 reperiatis. Si tamen numerum in eas à Carano, qui regnare cepit circa annum 3200, usque ad cladem Persei, quæ contigit anno 3886, annos 686 invenies.

9 *Centum nonaginta duobus.*] Abinitio regni Philippi, à quo regnum Macedoniæ amplificatum, Perseus, in triumphum ductus ab Æmilio, Albam cum amicis missus est, ubi Æmilii beneficio liberâ usus custodia, vel vigiliâ, vel inediâ mortem sibi conscivit ut narrat Plutarchus. Diversa tamen habet Dioglorus. Ejus filius Alexander in tornando et cælando auro egregius artifex fuit.

10 *Libera facta est.*] Paulus exiens

missus, ibique, ne in patriâ aliquid novaret, diu detentus, ægre-  
que, per multos annos legationibus civitatum senatu fatigato, in  
patriam quisque suam remissus est.

## INTERPRETATIO.

*a Et quisque remissus est magnâ cum difficultate in suam patriam, postquam  
urbes per multos annos misissent ad Senatum frequentes legationes.*

## NOTÆ.

Amphipoli, jussit Macedonas uti suis legibus, creare Magistratus annuos, tributum dimidium ejus, quod Regibus pependissent, pendere populo Ro-  
tarcho. Macedoniaque in quatuor par-  
tes divisâ, capita regionum, ubi con-  
silia fierent, assignavit, Amphipolem,  
Thessalonicoen, Pellam, et Pelagoni-  
am.

## LIBER XXXIV.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Romani in Achæos causas belli quærun, et inveniunt. Cruenta Achæorum seditio*
2. *Bellum quo Achæi oppressi sunt et Corinthus eversa. Ptole-  
mæus Egypto pulsus petit à Romanis auxilium.*
3. *Populi ad Antiochum in gratiam Ptolemæi verè libera legatio.  
Antiocho mortuo, Demetrius frater Româ profugus regno  
potitur.*
4. *Prusias Rex Bithyniæ, regno et vitâ à filio spoliatur*

## CAPUT I.

POENIS ac Macedonibus subactis, Ætolorumque viribus principum captivitate debilitatis, soli adhuc ex Græciâ univer-  
sâ Achæi nimis potentes tunc temporis Romanis videbantur, non propter singularum civitatum nimias opes, sed propter  
conspirationem universarum. Namque Achæi, licet per civi-  
tates, veluti per membra divisi sint, unum tamen corpus et  
unum imperium habent; singularumque urbium pericula mutuis  
viribus propulsant. Quærentibus igitur Romanis causas belli,  
tempestivè fortuna querelas Spartanorum obtulit, quorum agros

## INTERPRETATIO.

*a Sed quia omnes urbes conjunctæ erant per mutuam societatem.*

Achæi <sup>1</sup>propter mutuum odium populabantur. Spartanis à senatu responsum est, <sup>2</sup>*legatos se ad inspicendas res sociorum, et ad injuriam demendam in Græciam missuros*: sed legatis occulta mandata data sunt, ut corpus Achæorum dissolverent, <sup>3</sup>singulasque urbes proprii juris facerent, quò faciliùs ad obsequia cogerentur: et, si quæ urbes contumaces essent, frangerentur. Igitur legati, omnium civitatum principibus Corinthum evocatis, decretum senatûs recitant: quid consilii habeant, aperiunt. *Expedire omnibus dicunt, <sup>4</sup>ut singulæ civitates sua jura et suas leges habeant.* Quod ubi omnibus innotuit, velut in furorem versi, universum <sup>5</sup>peregrinum populum trucidant: <sup>6</sup>legatos quoque ipsos Romanorum violassent, nisi, audito tumultu, trepidi fugissent.

*Achæi oppressi.  
Corinthus eversa.  
Ptolemaeus pulsus Ægypto.*

CAP. II. Hæc ubi Romæ nunciata sunt, <sup>6</sup>statim senatus Mummio <sup>7</sup>consuli bellum Achaicum decernit: qui extemplò exercitu deportato, et omnibus strenuè provisus, pugnandi copiam hostibus fecit. Sed Achæi velut nihil negotii Romano bello suscepissent, ita apud eos neglecta omnia et soluta fuere. Itaque <sup>8</sup>prædam, non prælium cogitantes, vehicula ad spolia hostium reportanda dux-

## INTERPRETATIO.

a *Et facerent ut singulæ civitates, solutæ cum aliis societate, essent sui juris, ut faciliùs cogerentur ad obediendum mandatis Senatûs.*

## NOTÆ.

1 *Propter mutuum odium.*] Quod Achæi Spartiatas vel invitos, legibus et mœnibus ademptis, in eorum societatem compulissent: quâ de re Spartiatæ querebantur apud Romanos.

2 *Legatos se, &c.*] Fannium Gabinium et Papyrium, quibus adjungit Polybius Scipionem Africanum, qui id temporis Romæ candidatus versabatur.

3 *Ut singulæ civitates.*] Spartam tantum et Corinthum nominat Pausanias; Argos, Heracleam, Orchomenos, et Arcadas jungit Polybius; additque Florus civitates omnes, quæ sub ditione Philippi essent.

4 *Peregrinum populum trucidant.*] Lacedæmonii in vincula conjecti, cæteri pulsi ex urbe, dux belli electus, et Bæotii, qui grandi pecuniâ multati à Metello fuerant, ad arma concitati. Ita Pausanias.

5 *Legatos quoque Romanorum.*] Alii belli causam narrat Polybius: cum enim Philippo parerent Corinthii, ita

Romanos despexerunt, ut in eorum Legatos ausi sint ænum projicere: dumque paulò post Romanorum Legati Achæos mitigare conarentur, qui ob violatos Legatos efferati bellum moliebantur, Corinthii moderationem Romanorum timiditatem esse rati, multa dixerunt injuriosius.

6 *Statim Senatus Mummio, &c.*] Errat Justinus: primum enim prorogato Prætori Metello, qui tunc regebat Macedoniam, Imperio; jussu est, ut in Achæos moveret, quos paulò post, licet Bæotiis et Chalcidensibus junctos, ad Thermopylas superavit. Eorum Imperator, sive Dixerus, ut placet Polybio, sive Critolaus, ut mavult Livius, mortem sibi veneno conscivit.

7 *Consuli.*] Mummus Consul creatus est cum Cornelio Lentulo.

8 *Prædam non prælium.*] Cum Dixerus Crotolæ successor Romanos aliqua fudisset, alique se continerent in castris, eos non maxime tuendos dixerat.

erunt, conjuges, liberosque suos, ad spectaculum certaminis, in A.M.3908.  
 montibus posuerunt. Sed <sup>1</sup>prælio commisso ante oculos suorum Ol. 158. 3.  
 cæsi, lugubre his spectaculum, et gravem luctus memoriam reli- Urb.C.607.  
 quierunt. <sup>2</sup>Conjuges quoque liberique eorum, de spectatoribus Ant.C.144.  
 captivi facti, præda hostium fuere. Urbs ipsa <sup>2</sup>Corinthus dirui-  
 tur: populus omnis <sup>3</sup>sub coronâ venditur: <sup>4</sup>ut hoc exemplo cæteris civitatibus metus novarum rerum imponeretur. Dum hæc  
 aguntur, <sup>4</sup>rex Syriæ Antiochus, Ptolemæo, majoris sororis suæ  
 filio, <sup>5</sup>regi Ægypti, bellum infert, segni admodum, et quotidianâ  
 luxuria ita marcenti, ut non solum regiæ majestatis officiâ inter-  
 mitteret, verum etiam sensu hominis nimîâ saginâ careret. Pul-  
 sus igitur regno, ad fratrem minorem Ptolemæum Alexandriam A.M.3884.  
 confugit: <sup>6</sup>participatoque cum eo regno, legatæ Romam ad se- Ol. 152. 3.  
 natum mittunt: auxilia petunt; fidem societatis implorant. Mo- Urb.C.583.  
 vère senatum preces fratrum. Ant.C.168.

## INTERPRETATIO.

a Illorum conjuges et liberi, qui aspi-  
 ciebant prælium, capti sunt ab hostibus,  
 et pars præde fuerunt.

b Ut aliæ civitates, territe hoc exem-

plo severitatis, non auderent bellum  
 novare.

c Illum admisit ad regni societatem,  
 et deinde ambo Legatos miserunt.

## NOTÆ.

1 *Prælio commisso.*] Ad Isthmum, ex  
*Floro et aliis*; vel ad Leucopetram, ex  
*Aurelio Victore*, in quo victus Dicus  
 domum refugit, eaque incensâ, conju-  
 gem à se interfectam in ignem præci-  
 pitavit, ipseque hausto veneno interiit.

2 *Corinthus diruitur.*] Urbs à pro-  
 pugnatoribus destituta, tubâ præci-  
 nente deleta est, ut referunt Florus,  
 Zonaras, et alii. Simulacra, tabulæ,  
 vestes vel incensæ vel projectæ: per-  
 mistis incendio plurimis statuis, æris,  
 auri, argentique venæ fluxere per vi-  
 cos. Unde Polybius patriæ suæ de-  
 flens interitum, apud Strabonem vi-  
 disse se testatur tabulas in solum pro-  
 jectas, militesque super his tabulis  
 ludentes, quas inter erant et Hercu-  
 les, Deianiræ tunicâ excruciatum, et  
 Bacchus, pictus ab Aristide, de quo  
 illud, *Nihil ad Bacchum*. Plerique,  
 quidquid æris toto orbe laudatum, in-  
 cendio Corinthi superfuisse volunt.

3 *Sub coronâ venditur.*] Non ab ipso  
 Mummio, sed ab illius patre, ut vult  
 Zonaras, qui missus post victoriam  
 legatus, omnes Græcos juris sui esse  
 voluit, præter Corinthios, quorum  
 agros dedit Sicyoniis, ex *Sirabone*.  
 Tantam paulò post Græcia felicitatem

adepta est, ut vulgò seipsis dicerent,  
 ni capti essent, se incolumes esse non  
 potuisse.

4 *Rex Syriæ Antiochus.*] Antiochi  
 magni filius, qui Romanis obaes datus  
 fuerat, vix à Seleuco fratre evocatus  
 Athenas venerat, cùm auditâ illius  
 morte, Romanorum jussu, ab Eumene  
 et Attalo in regnum deductus est. A  
 Syriis Epiphanes dictus est, sive per  
 adulationem, quòd dum Heliodorus et  
 Ægyptii regnum tentant invadere, ip-  
 se tanquam novum sidus illuxerit: vel  
 per Antiphrasim; à Græcis enim *Epi-  
 manes* (hoc est, *furiosus*) vocatus est,  
 ex *Appiano*.

5 *Regi Ægypti bellum infert.*] Non  
 consentiunt de hoc bello inter se Hi-  
 storici; sed confundit omnia Justinus:  
 Ex Scripturâ bis; ter ex aliis, Antio-  
 chus in Ægyptum bellum gessit. 1.  
 Quo facilius Syriam, quam Ptolemæo  
 Antiochus Magnus cum filiâ Cleopatrâ  
 dederat, recuperaret Epiphanes; præ  
 se tulit se nepotis Philometoris tuto-  
 rem fore, eoque nomine Syriam occu-  
 pavit, quam dum Regni tutores Eu-  
 leus et Lenius repetunt, ipse bellum  
 infert Ægypto; tum ut regni tutelam  
 obtineret, tum ut pulsum à matre et

Romano-  
rum ad An-  
tiochum  
pro Ptole-  
mæo lega-  
tio. De-  
metrius  
regno Sy-  
ria potitur.  
A.M.3885.  
Ol.152 4  
Urb.C.584  
Ant.C.167.

CAP. III. Mittitur itaque legatus Popilius ad Antiochum, <sup>2</sup>qui abstinere illum *Ægypto*, aut si jam incessisset, excedere jubet. <sup>1</sup>Cum in *Ægypto* eum invenisset, <sup>3</sup>osculumque ei rex obtulisset (nam coluerat inter ceteros Popilium Antiochus, cum Romæ obses esset); <sup>4</sup>tunc Popilius *facessere interim privatam amicitiam* jubet cum mandata patriæ intercedant; prolatoque senatûs decreto, et tradito, <sup>5</sup>cum cunctari eum videret, consultationemque ad amicos referre; ibi <sup>6</sup>Popilius virgâ quam in manu gerebat, amplo circulo inclusum, amicos capere et <sup>7</sup>consulere jubet: *nec priûs inde exire, quam responsum senatui daret, aut pacem, aut bellum cum Romanis habiturum.* Adeoque, hæc asperitas animum regis fregit, <sup>8</sup>ut pariturum se senatui responderet. Reversus in regnum <sup>9</sup>Antiochus decedit, <sup>10</sup>relicto parvulo admodum filio, cui cum <sup>11</sup>tutores dati à populo essent,

## INTERPRETATIO.

Qui jubet ut non invaderet regnum *Ægypti*, aut si jam aliqua occupasset, restituere Ptolemæo.  
b Tunc Popilius dicit, se nullam habere rationem veteris amicitie, cum pro-

hibeant mandata patriæ.

c Cum viderent eum cunctari, et velle amicos consulere priûs quam responderet.

## NOTÆ.

fratre Philometorem restitueret; victisque navali prælio *Ægyptiis*, captisque multis urbibus, Memphim cepit, urbi Regem constituit Philometorem, qui deinde Antiochi fraudes subveritus, cum fratre Euergete pace compositâ, Alexandria recipitur. 2. Fratrum concordia graviter offensus Antiochus bellum in Philometorem movet; qui ad breve tempus obtinuit inducias. 3. Finitis induciis, jam Cypro et Pelusio potitus, Alexandria Antiochus imminebat, cum Romanorum legati ipsi occurrerent. Ex his, quæ liquant ex Polybio et Livio, refutabis ea quæ de hoc bello tradit Justinus.

1 *Cum in Ægypto.*] Eum ad Eleusinem pagum offendit, qui quatuor millibus passuum distat Alexandria.

2 *Osculumque.*] Dextram Popilio Antiochum porrexiæ dicit Livius.

3 *Popilius virgâ.*] C. Popilius Lænas virgâ vitreâ circumlocutus descripsi.

4 *Ut pariturum se.*] Tum Popilius Regi, tanquam amico benevolo, dextram porrexit; et die, quâ *Ægypto* excederet, constitutâ, firmatâque inter fratres pace, navigavit, in Cyprum, unde victricem Antiochi classem dimisit.

5 *Antiochus decedit.*] Trajecto Euphrate, bellum Armenorum Regi Artaxiæ intulerat: quo victo, petiit Persepolim, ut Dianæ Templum, auro argentoque opulentissimum, diriperet. Eam urbem Elemaïdem vocant alii, Pererius Susam nominat in Elemaïde regione, ubi Euleus fluvius Susorum arcem circuit, et Dianæ Templum, ex Plinio; seu Veneris, ex Appiano: Sed inde cum dedecore ejectus, dum Babyloniam repeteret, auditis suorum à Judæis cladibus, merore amens et iracundiâ, gravum in morbum incidit: horrendisque viscerum doloribus, et vermibus consumpto corpore, dum frustra scelerum veniam à Deo postularet, miserè periit in Tabæ Persidis oppido, teste Porphyrio.

6 *Relicto parvulo filio.*] Novenni, qui ob patris virtutem Antiochus Eupator dictus est, quasi felix esset, cui talis pater contigisset.

7 *Tutores dati à populo.*] Cn. Octavius vir consularis, Sp. Lucretius, et Lælius Aurelius, quibus jussum est ut tectas novæ comburerent, elephantum præscinderent nervos, opesque regias imminerent quam maxime.

<sup>1</sup>patruus ejus Demetrius, qui obses Romæ erat, <sup>2</sup>cognitâ morte Antiochi fratris, senatum adiit, *obsidemque se vivo fratre venisse, quo mortuo, cujus obses sit, se ignorare.* <sup>3</sup>Dimitti igitur se ad regnum petendum æquum esse, quod, sicuti <sup>4</sup>jure gentium majori fratri cesserit, ita nunc sibi, qui pupillum ætate antecedit, deberi. A.M. 3893.  
<sup>5</sup>Cùm se non dimitti animadverteret à senatu, tacito judicio, tutius apud pupillum quàm apud eum, regnum futurum arbitran- Ol. 154. 4.  
 te; specie venandi <sup>6</sup>ab urbe profectus, Ostiæ tacitus, cum fugæ Urb. C. 592.  
<sup>7</sup>comitibus, navem conscendit. <sup>8</sup>Delatus in Syriam, secundo Ant. C. 159.  
 favore omnium excipitur: regnumque ei, <sup>9</sup>occiso pupillo <sup>10</sup>et tutoribus, traditur.

CAP. IV. Eodem ferè tempore Prusias, rex Bithyniæ, *Prusias a consilium cepit interficiendi Nicomedis filii, dum consulere filio occide-*  
 studet minoribus filiis, quos ex novercâ ejus susceperat, et *tur.*

## INTERPRETATIO.

a *Æquum esse ut dimitteretur ad regnum petendum, quod tam debeatur sibi, qui sit major ætate pupillo, quàm debebatur fratri majori Antiocho, cui illud cesserat ex jure gentium.*

b *Cùm videtur se non dimitti tu, qui judicabat securius esse Populi Romani, si pupillus potius Demetrius Rex esset.*

## NOTÆ.

1 *Patruus ejus Demetrius.*] Terpi-  
 ter lapsus est Justinus; nec enim pa-  
 trus Eupatoris Demetrius fuit, sed  
 cognatus, quippe qui Seleuci filius  
 esset, ab eoque missus Romam, obsi-  
 dis loco; Antiocho enim Magno duo  
 filii contigerant; Seleucus et Antio-  
 chus; ille Demetrium, hic Eupatoren  
 suscepit. Ita Josephus, Appianus, Eu-  
 sebius.

2 *Cognitâ morte.*] Jamdiu apud Se-  
 natum querebatur, æquum non esse  
 jactitans ut obses pro liberis Antio-  
 chi, qui tunc regnabat, detineretur:  
 sed tunc maxime in Senatu questus  
 est, ubi sibi patriam Romam esse dix-  
 it; Senatorum filios instar fratrum,  
 ipsosque Senatores loco patrum se  
 habere, ut qui puer Romam venisset.

3 *Jure gentium.*] Bonam Demetrii  
 causam pervertit Justinus: si enim  
 ille Antiochi frater fuit; nihil juris  
 habuit in Syriam; nec enim fratri fra-  
 ter, sed filius parenti succedere solet:  
 Regnum tamen fuit Demetrii, quem  
 scilicet omniâ Seleuci jura spectarent.

4 *Ab urbe profectus.*] Polybii consi-  
 lium secutus, qui eum Naucraro frau-  
 dis inscio cum sociis obnixè commen-  
 davit.

5 *Comitibus.*] Octo erant socii, fa-  
 muli quinque, pueri tres.

6 *Delatus in Syriam.*] Ubi in Lyciam  
 appulit, scripsit ad Senatum se in Ly-  
 siam, ut Octavii necem ulcisceretur,  
 non in Antiochum proficisci: inde  
 Tripolim Syriæ venit, ubi, secundo  
 omnium favore exceptus, Rex saluta-  
 tur, ut tradit Zonaras.

7 *Occiso pupillo.*] Aliter Scriptura,  
 aliter Zonaras id referunt. Tripoli et  
 Apameâ potitus Demetrius, contendit  
 Antiochiam, tanquam à Senatu mis-  
 sus, ut Regnum occuparet, ibique Eu-  
 patoren et Lysiam obviam progressos  
 (Romanorum enim metu armis absti-  
 nuerant) interfecit. Ita Zonaras. Con-  
 stat tamen ex Scripturâ, Lysiam et Eu-  
 patoren, cùm eos videre coram nollet  
 Demetrius ab exercitu interfectos.

8 *Et tutoribus traditur.*] Nec Lysiam  
 intelligit, quem occiderat: nec Phi-  
 lippum, qui metu Lysiæ exulabat in  
 Ægypto: sed Romanos Legatos, quo-  
 rum ut amicitiam sibi conciliaret, Oc-  
 tavii mortem, qui à Leptine fuerat oc-  
 cisus, ultus est; et coronâ, quæ de-  
 cies mille aureorum erat, Romam  
 missa, Tiberii, amicorumque favore,  
 Regnum obtinuit. Hæc Polybius.

Romæ habebat. Sed res adolescenti ab his, qui facinus susceperant, proditur: hortatique sunt, <sup>a</sup>*ut crudelitate patris provocatus, occupat insidias, et in auctorem retorqueat scelus*: nec difficilis persuasio fuit. Igitur, cum accitus in patris regnum venisset, statim rex appellatur. Prusias regno spoliatus à filio, privatusque redditus, etiam à servis deseritur. Cum in latebris ageret, non minori scelere quàm filium occidi jusserat, <sup>1</sup>*à filio interficitur*.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Ut crudelitate patris exercitus preveniat insidias, idemque admittat scelus in patrem, quod ille volebat in ipsum admittere.*

## NOTÆ.

[<sup>1</sup> *À filio interficitur.*] Strabo vult eum ab Attalo interfectum, alii à Silio, adjuvante Attalo.

## LIBER XXXV.

## BREVIARIUM CAPTUM.

1. *Demetrius, bella quærens, ab hostibus opprimitur, et in acie cadit.*
2. *Qui Demetrium everterat, ejusdem filio dat pœnas; prælio victus et interfectus.*

## CAPUT. I.

*Demetrius  
in acie ca-  
dit contra  
Alexan-  
dram.*

DEMETRIUS, occupato Syriæ regno, <sup>a</sup>*novitati suæ* otium periculosum ratus, ampliare fines regni et opes augere, <sup>1</sup>*finitimorum bellis* statuit. <sup>b</sup>*Itaque Ariarathi, regi Cappadociæ, propter fastiditas sororis nuptias infestus, fratrem ejus Orofernem, per injuriam regno pulsum supplicem recepit, datumque sibi honestum belli titulum gratulatus, restituere eum in regnum statuit. Sed Orofernes ingrato ani-*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Arbitratus otium periculosum sibi, Cappadociæ, qui noluerat in uxorem ducere illius sororem.*

<sup>b</sup> *Quare offensus Ariarathi Regi* <sup>c</sup> *Letatus quod data sibi esset honesta causa belli contra eum gerendi.*

## INTERPRETATIO.

[<sup>1</sup> *Finitimorum bellis.*] Judæis bellum intulit, in quo Judas Macchabeus contra Bacchidem fortiter dimicans occubuit. Cætera sat nota ex sacris Literis.

[<sup>2</sup> *Per injuriam regno pulsum.*] De injuriâ nihil habet Polybius; sed Ariarathem artibus Demetrii expulsum memorat; quod paulò aliter narrat Zonaras: Ariarathes, inquit, ante sus-



mo, initâ cum Atheniensibus pactione <sup>1</sup>offensis tunc Demetrio, pellere ipsum regno, à quo restituebatur, consilium cepit. Quo cognito, Demetrius vitæ quidem ejus, <sup>2</sup>ne Ariarathes metu fraterni belli liberaretur, pepercit: ipsum autem comprehensum, vinctum <sup>3</sup>Seleuciæ <sup>4</sup>custodiri jubet. Nec Antiochenses indicio territi, à defectione destitērunt. Itaque adjuvantibus et Ptolemæo rege Ægypti, <sup>5</sup>et Attalo <sup>6</sup>rege Asiæ, et Ariarathe Cappadociæ, bello à Demetrio lacessiti, <sup>7</sup>subornant A.M.3903.  
Balam quendam, <sup>8</sup>sortis extremæ juvenem, qui Syriæ reg- Ol. 157. 2.  
num, velut paternum, armis repeteret: et ne quid contumeliæ Urb.C.602  
deesset, nomen ei *Alexandri* inditur, <sup>9</sup>genitusque ab Antiocho Ant.C.149.  
rege dicitur. Tantum odium Demetrii apud omnes erat, ut

## INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> Nec Antiochenses destitērunt a defectione, etiam si scirent eam notam esse Demetrio.

## NOTE:

ceptum filium Orofernem adoptaverat, quem postea nato legitimo filio, propter insidiarum suspicionem, expulit: sed ille, Ariarathe mortuo, in ejus filium insurrexit: Ariarathis filio opem tulit Eumenes, Oroferni Demetrius; nuptiarum verò Appianus, Polybius, et Zonaras nusquam meminērunt.

<sup>1</sup> *Offensis tunc Demetrio.*] Quodd, non procul ab Antiochiâ inclusus in regio castello, admitteret neminem, et vitam in otio et deliciis duceret, ut narrat Josephus.

<sup>2</sup> *Ne Ariarathes.*] Qui à Senatu Romano, ad quem confugerat, jussus est una cum Oroferne regnare. *Ita Florus.* Testatur tamen Polybius Orofernem in Senatu vixisse, conjectis in Ariarathem falsis criminibus.

<sup>3</sup> *Seleucie.*] Urbs est Asiæ multiplex, 1. Mesopotamiæ, ad Tigrim, prope Ctesiphontem, *Mosul.* 2. Syriæ, Pieriæ cognomine, ad Orontis Ostia, *Soldan.* 3. Ciliciæ, Aspera nuncupata, ad Calycadnum fluvium, *Seleuca.* 4. Pisidiæ, in Pamphyliz confinio, *Celestria.* 5. Syriæ, ad Belum flumen.

<sup>4</sup> *Custodiri jubet.*] In regnum restitutum Orofernem volunt Appianus et Zonaras: de custodia et proditione nihil habent.

<sup>5</sup> *Et Attalo.*] Qui nuper Eumeni patri successerat.

<sup>6</sup> *Rege Asiæ.*] Vel Asiæ minoris

partem intelligit, cujus caput est Paphlagonia, quæ Asia propriè dicitur, cui imperabat Attalus; vel Asiam minorem: in quâ, licet et Prusias Bithyniæ, et Ariarathes Cappadociæ præsesset, aliæque essent liberæ civitates, Attalus tamen potentiâ præstabat auxilium.

<sup>7</sup> *Subornant Balam.*] Alii *Propalam* alii *Pompanum* legunt; sed meliùs nonnulli *Balam.* Ipse enim à Josepho *Alexander Bala* nuncupatur.

<sup>8</sup> *Sortis extreme juvenem.*] Hunc incertæ stirpis Appianus et Florus, supposititium Sulpicius et Gnebrardus; Scriptura verò, Josephus, et Eusebius, Antiochi Epiphanis filium appellant: Eusebius tamen nothum fuisse indicat, quippe qui ex Balâ concubina, unde *Bala* dictus est, natus esse affirmet. Malè Lyranus, et post eum Adrichomius, eum vocant filium Eupatoris, qui ante annum duodecimum occisus est à Demetrio.

<sup>9</sup> *Genitusque ab Antiocho.*] Eum Romanam adduxerat Bizantius, Antiochi magni olim apud Romanos Legatus, eumque in curiam cum Laodice sorore adduxit; nihil tamen eorum quæ diceret, placebat sanæ mentis hominibus; sed, cum Senatus in alienis regnis bellum quàm pacem mallet, decretum est, ut Alexandro regnum, pace num armis repeteret liceret. *Ita Polybius.*

æmulo ejus non vires regiæ tantum, verum etiam generis nobilitas consensu omnium tribueretur. Igitur Alexander admirabili rerum varietate <sup>2</sup>pristinorum sordium oblitus, totius ferme Orientis viribus succinctus, bellum Demetrio infert, <sup>1</sup>victumque vitâ pariter ac regno spoliât. Quanquam nec Demetrio animus in populsando bello defuit. Nam et <sup>3</sup>primo prælio hostem fugavit, et regibus bellum restituentibus, <sup>4</sup>multa millia in acie cecidit. Ad postremum tamen invicto animo inter confertissimos fortissimè dimicans <sup>5</sup>cecidit.

*Alexander  
à Demetrio  
vincitur et  
occiditur.*

A.M.3908.

Ol. 158. 3.

Urb.C.607

Ant.C.144.

CAP. II. Initio belli Demetrius <sup>6</sup>duos filios apud <sup>6</sup>Gnidium, hospitem suum, cum magno auri pondere commendaverat, ut belli periculis eximerentur, <sup>7</sup>et, si ita sors tulisset, paternæ ultioni servarentur. Ex his major Demetrius, annis pubertatis egressus, auditâ Alexandri luxuriâ, quem insperatæ opes et alienæ felicitatis ornamenta, velut captivum, inter scortorum greges desidem in regiâ tenebant, auxiliantibus <sup>8</sup>cretensibus, securum ac nihil hostile metuentem aggreditur. Antiochenses quoque, veterem patris offensam novis minus correcturi, se ei tradunt: sed et milites paterni, favore

#### INTERPRETATIO.

*a Infert bellum Demetrio, oblitus originis suæ, quæ erat sordida, et adjutus viribus omnium fere Regum Orientis.*

*b Et si in bello adverso periret, con-*

*servarentur ad vindicandam mortem patris.*

*c Et Antiochenses ipsi suvent, ut deleant novis obsequiis crimen prius admissum gerendo bellum in illius patrem.*

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> *Victumque*] Justino consentiunt Scriptura, Polybius, et Josephus: Apiani tamen Interpreter eum Regno pulsum, et in exilio defunctum testatur.

<sup>2</sup> *Primo prælio.*] Semel tantum præliatum est, ex Scripturâ et Josepho, nisi fortè Justinus intelligat, sinistrum Demetrii cornu, quod, fugatâ acie sibi oppositâ, hostium castra diripuit.

<sup>3</sup> *Multa millia.*] Dum cornu, in quo pugnabat Demetrius loco cederet, ipse fortiter dimicans, reliquis fugientibus, hostium alios fugavit, alios occidit.

<sup>4</sup> *Cecidit.*] Dum hostes persequitur, in cænum profundum abreptus prolopo equo, ipse pedes, diu dimicavit: donec à multitudine multis vulneribus confectus occubuit. Ita Josephus.

<sup>5</sup> *Duos filios.*] Demetrium Nicanorem, et Antiochum, quorum uterque postea regnavit.

<sup>6</sup> *Gnidium.*] Gnidus in Asiâ extremâ, Halicarnassum inter et Rhodum.

<sup>7</sup> *Cretensibus.*] Mirum Cretenses, non Chidenses dixisse; multis tamen mercenariis militibus à Lasthene Cretensi acceptis, Demetrius trajecit in Ciliciam, teste Josepho.

<sup>8</sup> *Antiochenses quoque.*] Nullam Ptolemæi Philometoris mentionem facit Justinus, cujus tamen viribus Regnum et Alexandro sublatum esse, et collatum Demetrio, liquet ex Scriptura et Josepho. Cum enim Alexander insidias per Ammonium ducem struxisset Ptolemæo, quod multas urbes Syriæ, impositio præsidio, retineret, Ptolemæus, defectis insidiis, filiam Cleopatram, ereptam Alexandro, Demetrio tradidit, et Antiochiæ Rex Asiæ et Ægypti coronatus est: quod tamen paulo post cessit Demetrio, ut referunt Josephus et Zonaras.

juvenis accensi, <sup>a</sup>prioris sacramenti religionem novi regis superbiam præferentes, signa ad Demetrium transferunt: atque ita Alexander, non minori impetu fortunæ destructus, quam elatus, <sup>1</sup>primo prælio victus <sup>2</sup>interficitur; deditque pœnas et Demetrio, quem occiderat; et Antiocho, <sup>b</sup>cujus mentitus originem fuerat.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Præferentes juramentum, quo se prius dederant Demetrio, superbiam Alexandri novi Regis.*  
<sup>b</sup> *Cujus filium falsò se dixerat.*

## NOTÆ.

1 *Primo prælio victus.*] Delusus Ptolemæi fraudibus Alexander, postquam illum Antiochiæ audiit Regem coronatum, è Ciliciâ, ubi tum erat, movit in Syriam, signisque collatis, ad fluvium Ænoparam victus Alexander in Arabiam fugit. Ita Scriptura, Josephus, et Diodorus.

2 *Interficitur.*] A Zebdiële, ex Scriptura; vel Zabele, ex Josepho. vel Dio-

cle, ex Diodoro, Arabum principe, qui ad Ptolemæum illius caput deferri voluit: non tamen à Diocle, sed ab equitibus, quos secum duxerat, et Demetrius corruerat, vult occisum Diodorus. Ptolemæus etiam excussus ex equo, dum pugnat, in capite vulneratus, paulò post obiit. Josephus, Strabo, et Florus.

## LIBER XXXVI.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Demetrius junior bella importunè movet, et infelicitè persequitur. Turbæ in Syriâ, ubi Trypho ab Antiocho, Demetrii fratre, opprimitur. Antiochus Judæos subigit.*
2. *De Judæorum origine, incrementis, et gestis, Justinus falsa sententiâ.*
3. *Judæorum opes. Mare mortuum. A quibus Judæi domiti sint.*
4. *Attali Asiæ regis delicta, mors, testamentum. Asia Romanorum fit propria: Divitias autem et vitia sua Romam transmittit.*

donum regem tulerint, <sup>a</sup>domesticisque imperiis usi Syriam maghis bellis infestaverint.

*Judeorum origo.*

CAP. II. Namque <sup>1</sup>Judæis origo <sup>2</sup>Damascena, Syriæ nobilissima civitas: unde et <sup>3</sup>Assyriis regibus genus et reginæ <sup>4</sup>Semiramidi fuit. Nomen urbi <sup>5</sup>à Damasco rege inditum: in cujus honorem Syrii sepulchrum Arathis uxoris ejus <sup>6</sup>pro templo coluere; <sup>b</sup>deamque exinde sanctissimæ religionis habent. Post Damascum <sup>7</sup>Azelus, mox Adores, et <sup>8</sup>Abraham et <sup>9</sup>Israel reges fuere. Sed Israellem felix <sup>10</sup>decem filiorum proventus majoribus suis clariorem fecit. Itaque populum <sup>11</sup>in decem regna divisum filiis tradidit, omnesque <sup>12</sup>ex nomine Judæ, qui post divisionem decesserat, <sup>13</sup>Judæos appellavit:

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Et habentes duces proprios, qui ipsis imperarent, gesserint magna bella in Reges Syriæ.

<sup>b</sup> Et habent pro deâ, quam colunt religiosissime.

#### NOTÆ.

1 *Judæis origo.*] De Judæorum origine ridicula sanè commenti sunt Historici Gentiles. E Damasco oriundos putavit Justinus, ex Ægypto Strabo, Tacitus è Cretâ, unde à monte Idâ Judæi nuncupati sunt, sed regnante Jove ejecti, primùm Libyæ, deinde Ægypti partem occupârunt. Alii, apud eundem, Æthiopum prolem alii Solymos Homeri carminibus celebratam gentem crediderunt, à quibus Hierosolyma condita sit. Quæ, quàm falsa sint, quis non videt, cum ex sacris Literis constet, Judæos ex Abrahamo Tharæ filio ducere originem? Ille enim Dei jussu de Ur Chaldæorum egressus, in Haram Mesopotamiæ tum in Cananitem venit.

2 *Damascena.*] Damascus Syriæ inferioris, sive Cœlosyriæ, urbs primaria, ab Hus filio Aram, qui Semi filius erat, condita: à quo populi Aramei, deinde à Græcis Syri dicti sunt, ut ait Josephus. Hæc tamen Hieronymus Damasco Eliezer tribuit: sed Damascus Hus condidit, restauravit Eliezer.

3 *Assyriis.*] Quibus non à Syriis, sed ab Assur Semi filio nomen impositum, qui Assuriam, quæ postea Ninive vocata est, condidit.

4 *Semiramidi.*] Quæ, si Diodoro credimus, patriâ fuit Ascalonita, filia dææ Derceto, ut libro 1. dictum est.

5 *À Damasco rege.*] Quis ille fuerit, vix quisquam potest conjicere. Hoc de nomine multi multa habent: sed nihil benè.

6 *Pro templo.*] Reponendum, *ex templo.* Hæc omnia corrupta Fabulis.

7 *Azelus mox Adores.*] Horum nomen nulla apud alios mentio.

8 *Abraham.*] Quod etiam refert Josephus ex Nicolao Damasceno, à quo Abraham è regione supra Babyloniam sita cum exercitu venisse Damascum proditur, et postquam ibi aliquot annos regnasset, Cananitem petiisse. Sed quis his fabulis fidem adhibeat, præcipuè cum Scriptura hujus regni non meminerit?

9 *Et Israel.*] Jacob intelligit, qui tamen non Abrahami filius, sed nepos ex Isaaco fuit.

10 *Decem filiorum.*] Duodecim verius numerat Scriptura.

11 *In decem regna.*] Duodecim. Tribus indicat.

12 *Ex nomine Judæ.*] Alludit ad postrema Jacobi morientes verba, quibus excluso Reuben, jus primogenituræ Judæ concessit illiusque Tribus futuram majestatem commendavit, ex quâ scilicet Christus erat nasciturus: *Non auferetur sceptrum de Juda, &c.*

13 *Judæos appellavit.*] Fallitur Justinus: non enim hoc tempore Hebræi

<sup>1</sup>colique ejus memoriam ab omnibus jussit, <sup>2</sup>cujus portio omnibus accesserat. <sup>3</sup>Minimus ætate inter fratres Joseph fuit: cujus excellens ingenium veriti fratres <sup>4</sup>clam interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt. A quibus deportatus in Ægyptum, cum magicas ibi artes solerti ingenio percepisset, brevi ipsi regi percarus fuit. <sup>5</sup>Nam et prodigiorum sagacissimus erat, et somniorum primus intelligentiam condidit; nihilque divini juris, humanique ei incognitum videbatur: adeo, ut etiam sterilitatem agrorum ante multos annos providerit: perissetque omnis Ægyptus fame, nisi monitu ejus rex edicto servari per multos annos fruges jussisset; tantæque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine, sed à Deo responsa dari viderentur. <sup>6</sup>Filius ejus Moses fuit, quem <sup>7</sup>præter paternæ scientiæ hæreditatem, etiam formæ pulchritudo commendabat. Sed Ægyptii, quum <sup>8</sup>scabiem et <sup>9</sup>vitiliginem <sup>\*</sup>paterentur, responso mo-

<sup>\*</sup>Porrigi-  
nem Græc.  
A.M. 2544.  
A.C. 1508.

ti pellunt. Dux igitur exulum factus, sacra Ægyptiorum <sup>\*</sup>furto abstulit: quæ repetentes armis Ægyptii, domum redire

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Nam et videbat sagacissimè quid significarent prodigia, et primus novit artem explicandi somnia.

## NOTÆ.

Judæorum nomen habuere; sed post captivitatem Babylonicam, cum regnare incepit Zorobabel ex Tribu Juda, quæ Babylonem cum stirpe regiâ abductâ fuerat.

1 *Colique ejus memoriam.*] Hoc est, illius Tribum aliis eminere voluit: dixit enim: *Juda, te laudabunt fratres tui, et adorabunt te filii patris tui.*

2 *Ejus portio.*] Nihil juris in agros aliis Tribubus assignatos habuit Tribus Juda, nec aliæ Tribus in illius portionem; singulis enim Tribubus sua portio data. Tribus porrò Juda inter Tribum Benjamin et desertum Pharan collocato.

3 *Minimus ætate.*] Non minimus fuit Joseph, sed Benjamin

4 *Clam interceptum.*] Historiam Josephi paucis persequitur Justinus, sed miscet fabulis, scientiamque divinando à Deo concessam appellat artes magicas. Hanc historiam notam omnibus non opus est pluribus explicare.

5 *Filius ejus Moses fuit.*] Filii Josephi fuerunt Manasse et Ephraim. Moses verò Amrami filius, Levi pronopos, non Josephi.

6 *Præter paternæ scientiæ.*] Plinius et Apuleius Mosem *Magum* vocant, Strabo *virum oraculis deditum*; quales olim fuerunt Minos, Amphiarus, Orpheus, &c. Hunc Artapanus apud Eusebium, *Musæum* nominat, eodem nomine quo Musæum Poëtam, Orphei discipulum: Alexander verò Milesius, qui Syllæ temporibus floruit, docet apud Suidam, Hebræam mulierem, Moïso cognomine, Legem Hebræorum scripsisse, depravato et sexa et nomine Moysis.

7 *Scabiem.*] Infinitas prope fabulas de Israelitarum exitu finxerunt Ægyptii ut ex Manethone et Appione ostendit Josephus.

8 *Vitiliginem.*] Est lepra Arnobio, Senecæ fæda ex albo varietas, Græcis, λευκη.

9 *Furto abstulit.*] Ægyptiorum opes, tanquam pro laboribus mercedem debitam abstulit: unde Ægyptiorum legatis, qui sua bona repeterent, plus, deberi sibi ab Ægyptiis respondit Moses, apud Tertull.

\*Synae  
Juntina.

<sup>1</sup>tempestatibus compulsi sunt. Itaque Moyses, Damascenâ anti-  
quâ patriâ repetitâ, <sup>2</sup>montem Sinam \*occupat; quo septem die-  
rum jejunio, per deserta Arabiæ, cum populo suo fatigatus,  
cum tandem venisset, <sup>3</sup>septimum diem, more gentis <sup>4</sup>Sabbatum  
appellatum, in omne ævum <sup>5</sup>jejunio sacravit: quoniam illa dies  
famem illis erroremque finierat. Et, quoniam metu contagio-  
nis pulsos se ab Ægypto meminérant, ne eâdem causâ invisî apud  
incolas forent, cavêrunt, ne <sup>6</sup>cum peregrinis communicarent:  
quod, ex causâ factum, paulatim in disciplinam religionemque  
convertit. Post Mosen, etiam filius ejus Arvas, sacerdos sacris  
Ægyptiis, <sup>7</sup>mox rex creatur; semperque exinde his mos apud  
Judæos fuit, ut <sup>8</sup>eosdem, reges et sacerdotes haberent; <sup>9</sup>quo-  
rum justitiâ religione permixtâ, incredibile quantum <sup>9</sup>coaluere.

#### INTERPRETATIO.

a Cumque eorum religio sit juncta cum maximâ justitiâ, incredibile quantam  
potestatem acquisierint.

#### NOTÆ

1 *Tempestatibus*] Ægyptiorum cla-  
dem in Erythræo Mari connotat, ubi  
universus Pharaonis exercitus cum  
ipso Rege perit. In maris litore et  
profundo, quousque visus admittitur,  
extant curruum tractus, et rotarum  
cernuntur orbitæ, ex *Orosio*: quod fa-  
bulosum videtur. Multa hæc de re  
Manethon apud Josephum absurda  
commiscitur.

2 *Montem Sinan.*] Sinan, alii deser-  
ti, alii montis nomen esse volunt.  
Paulus montem Sinan vocat; alii cum  
Josepho et Hieronymo, montem Sinai  
appellant, quasi diceretur mons de-  
serti Sinai.

3 *Septimum diem.*] Non septem dies  
tantum, sed annos quadraginta, popu-  
los per Arabiæ deserta vagatus est.

4 *Sabbatum.*] Jam ab initio mundi  
quieti sacra fuerat ista dies, quâ Deus  
ipse ab omni opere quievisset: præ-  
scriptum est enim in Exodo, *Memento  
ut diem Sabbati sanctifices*; licet Ter-  
tullianus, et post eum Vatablus, ante  
Legem Moysi datam, Veteres nec cir-  
cumcisos, nec sabbatizantes fuisse ve-  
lint. Ut sit, jussu Dei statuit Mo-  
ses, ut quemadmodum post sex dies  
negotiosos, septimus quilibet ab omni  
opere erat vacuus; ita septimus annus  
quieti tribueretur, ita ut sex annis ter-  
ram colerent, meterentque fruges;  
septimum verò haberent ab omni cul-  
tu satique feriatum; qui tamen annus  
septimo tantum anno post perdomitos  
Chananæos observari cæpit: quod verò

ab autumno inciperet, inde popularis  
Judæorum annus cæpit exordium.

5 *Jejunio sacravit.*] Falsus est Jus-  
tinus non minus quam Suetonius, qui  
jejunium servari Sabbatis tradidit;  
hæc enim die non jejunabant Judæi;  
nisi Sabbatum, non pro die hebdoma-  
dis septimo, sed pro totâ hebdomade  
sumatur; quo sensu Pharisæus Luc.  
18. *Jejuno his in Sabbato.* E Gentili-  
bus alii in honorem Saturni, alii in  
Bacchi memoriam id institutum cre-  
didêrunt, teste *Plutarcho*. De Mose  
multa perabsurda refert Tacitus.

6 *Cum Peregrinis, communicarent.*] Nefas erat apud Judæos iisdem cum  
Gentilibus, vel epulis adesse, vel cu-  
bilibus uti, vel eorum etiam imbui  
disciplinis.

7 *Mox rex creatur.*] Nullus id tem-  
poris Rex apud Judæos fuit; sed mul-  
tis sæculis post, Saul Rex creatus est;  
Mosis verò filii fuerunt Gerson et Elie-  
zer, ex Sèphorâ geniti.

8 *Ut eosdem reges et sacerdotes.*] Id  
primùm fieri cæptum est ætate Mac-  
chabæorum, quâ Aristobulus summo  
Pontificam junxit Principatum; quod  
tamen apud Gentiles fieri mos erat, ut  
dignitas major ex Sacerdotii sancti-  
tate Regibus accederet. Sic Virgi-  
lius:

*Rex Atius, rex idem hominum, Pha-  
bique sacerdos.*

9 *Coaluere.*] Melius fortè dixeris,  
convoluere.

CAP. III. Opes genti ex vectigalibus <sup>1</sup>opobalsami crevère, *Judeorum opes.* quod <sup>2</sup>in his tantum regionibus gignitur. Est <sup>3</sup>namque vallis, *Mare mortuum.* quæ continuis montibus, velut muro quodam, ad instar castrorum clauditur. Spatium loci ducentum jugerum, <sup>4</sup>arcum dicitur. In eâ valle sylva est, et ubertate et amenitate insignis; <sup>5</sup>siquidem palmeto et opobalsameto distinguitur. Arbores opobalsami formam <sup>6</sup>similem piceis arboribus habent, nisi quod sunt humiles magis, et in vinearum morem excoluntur. Hæ certo anni tempore balsamum sudant, <sup>7</sup>Sed non minor loci ejus <sup>8</sup>apricitatis quàm ubertatis admiratio est; quippe, cum toto orbe regionis ejus ardentissimus sol sit, ibi tepidi aeris naturalis quædam ac perpetua apricitas inest. In eâ regione lacus est Asphaltites, qui propter magnitudinem et aquæ immobilitatem, <sup>9</sup>*Mare mortuum* dicitur. Nam neque ventis movetur, resistente turbinibus bitumine <sup>10</sup>quo aqua omnis stagnatur; neque navigationibus patiens est, quoniam omnia vitâ carentia in profundum merguntur; nec

## INTERPRETATIO.

a Quia dividitur in duas partes, quarum una palmas, altera balsama continet.

b Sed ille locus non minus est admirabilis propter apricitatem, quàm propter ubertatem: quippe, cum Sol sit ardentis-

simus totâ illâ regione ibi tepidus est aer naturalis, quia locus est opacius, propter arbores quibus vestitur.

c Quo aqua omnis induratur, neque in eo lacu possunt duci naves.

## NOTÆ.

1 *Opobalsami.*] Opobalsamum pro arbore, balsamum pro lacrymâ seu succo arboris posuit. Non ita tamen loquuntur Auctores plerique; nam opobalsamum est quasi *opos tu balsamu*.

2 *In his tantum regionibus.*] Primitus quidem temporibus id contigerit; posterioribus certè balsamum in Arabiâ Pausanias et Plinius, in Ægypto Claudianus, apud Sabæos Solinus nasci testantur: ubi enim Judæa Romani potiti sunt, propagata est admodum hæc arboris species.

3 *Namque vallis.*] Duobus in hortis, altero jugerum viginti, pauciorum altero, balsamum in Judæâ crescere voluit, Plinius, Prope Jerichunta in valle felicem hunc campum ponit Strabo: at spatium dicit fuisse stadiorum centum hoc est trecentorum jugerum; sed Plinius balsameti partem exigua, Justinus et Strabo, vallis Jerichuntis magnitudinem intelligunt.

4 *Nomine arcus dicitur.*] Bene dixeris *Jericus*, ex mente Strabonis. Salmasius in Solino hunc locum sic resti-

tuit: *Spatium loci ducentum jugerum Jericus dicitur:* vel quod theatrum Strabo, arcum Justinus appellat quod loci similitudinem.

5 *Similem piceis arboribus.*] Balsamum dicit Pausanias ad myrti magnitudinem accedere, sub cujus umbrâ innumeræ apricantur viperæ, quæ liquore ejus aluntur suavissimo. Si tamen Straboni credimus, arbor illa odorata est, fruticosa; cytiso, et terebintho persimilis. Succum ejus per corticem è trunco multis vulneribus expressum vasis ruselipunt, qui tenaci lacti non absimilis est.

6 *Apricitatis.*] Is locus apricus dicitur, ex Solino, non qui Soli oppositus sit, sed qui Soli orienti obversus, tepido calori et temperato, non immo-dico pateat.

7 *Mare mortuum.*] Lacus est Asphaltites, ubi olim Sodomo et Gomorrhæ qui lacus nec pisces, nec assuetas aquis volucres, patitur, nullumque animalium corpus; unde fama, nihil in eo mergi. In eum Jordanes fluvius influit, et torrentes Arnon, Dibon, &c.

<sup>1</sup> Illutetur materiam ullam sustinet, nisi quæ alumine <sup>2</sup> illinatur. <sup>1</sup> Primum Xerxes, rex Persarum, Judæos domuit: postea cum ipsis Persis <sup>2</sup> in ditionem Alexandri Magni venere, diuque in potestate Macedonici imperii subjecti Syriæ regno fuere. <sup>3</sup> A Demetrio cum descivissent, <sup>4</sup> amicitia Romanorum petita, primi omnium ex Orientalibus libertatem receperunt, <sup>5</sup> facile tunc Romanis de alieno largientibus.

*Mors Attali. Asia Romanorum fit propria.*

CAP. IV. <sup>b</sup> Per eadem tempora, quibus in Syria regni mutatio inter novos reges alternabatur, in Asia <sup>5</sup> rex Attalus florentissimum ab <sup>6</sup> Eumene patruo acceptum regnum, cædibus amicorum, et cognatorum suppliciis fœdabat, nunc matrem anum, nunc Berenicen sponsam maleficiois eorum necatas confingens. Post hanc scelestam violentiæ rabiem, squalidam vestem sumit: <sup>7</sup> barbam capillumque in modum reorum summittit: non in publicum prodire, non populo se ostendere, non domi lætiora convivia inire, aut aliquod signum sani hominis habere, prorsus ut pœnas pendere Manibus interfectorum videretur. Omissa deinde regni administratione, hortos fodiebat, gramina seminabat, et noxia innoxiiis permiscebat, eaque omnia veneni succo infecta, velut peculiare munus amicis mittebat. Ab hoc studio, ærarie artis fabricæ se tradit, cerisque fingendis, et ære fundendo procudendòque oblectabatur. Matri deinde sepulchrum facere instituit: cui operi intentus, morbum ex solis fervore con-

## INTERPRETATIO.

*a Dum Romani facile dant libertatem populis, qui subditi erant aliis Regibus.*

*b Dum fit in Syria mutatio regni, no-*

*vis Regibus pellentibus alios.*

*c Nutrit longam barbam et longos capillos, ut solent rei.*

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Primum Xerxes.*] Nunquam in eos bellum gessit Xerxes; Judæi enim à Cyri temporibus imperio Persico paruerant; et, ante Cyrum, Nabuchodonosori Regi Chaldæorum, à quo in servitutem abducti fuerant.

<sup>2</sup> *In ditionem Alexandri Magni.*] Qui à Jaddo Pontifice exceptus in templo sacrificavit, Judæisque multa largitus est, professus in Macedoniâ se eadem quâ Summus Pontifex sibi in occursum venerat, specie vidisse Deum, qui ad bellum Persicum eum hortaretur.

<sup>3</sup> *A Demetrio.*] Seleuci filio, qui Soter dictus est, à quo tamen non penitus devicti Judæi; occisus quidem post multas victorias Judas; sed Jonathan illius frater debilitatæ patris virgæ suâ virtute confirmavit.

<sup>4</sup> *Amicitia Romanorum.*] Judas Machabæus, cum victorias à Romanis de hostibus relatas audivisset, missis Legatis Romanorum amicitiam et societatem obtinuit: quod à Summis Pontificibus identidem deinceps renovatum testatur Josephus.

<sup>5</sup> *Rex Attalus.*] Philometor dictus, quod, magnam in matrem pietatem præ se ferens magnificum illi sepulchrum extruxerit.

<sup>6</sup> *Eumene patruo.*] Attalus Eumēnis et Stratonicæ filius fuit: sed Justinus Eumēnem pro Attalo posuit, qui, fratris mortuo, pro nepote regnum annis viginti tutoris nomine moderatus est.

<sup>7</sup> *In modum reorum.*] Moris enim erat, ut rei veste squalidâ uterentur, barbamque et capillum nutrent.



trahit, et septimâ die decessit. Hujus testamento <sup>1</sup>hæres populus A.M.3920. Rom. tunc instituitur. Sed erat ex Eumene <sup>2</sup>Aristonicus, non Ol. 161. 3. justo matrimonio, sed ex pellice Ephesiâ citharistæ cujusdam Urb C.619 filiâ genitus, qui post mortem Attali velut paternum regnum Ant.C.132. Asiam invasit. Cùm multa secunda prælia <sup>3</sup>adversus civitates, quæ metu Romanorum tradere ei se nolebant, fecisset; justus- que rex jam videretur, Asia <sup>4</sup>Licinio Crasso consuli decernitur: qui intentior Attalicæ prædæ, quàm bello, quum extremo anni tempore inordinata acie prælium conseruisset, <sup>5</sup>victus pœnas inconsultæ avaritiæ <sup>6</sup>sanguine dedit. In hujus locum missus <sup>7</sup>Perpenna Consul, primâ congressione Aristonicum superatum in potestatem suam redegit; <sup>8</sup>Attalicasque gazas, hæreditarias populi Romani, navibus impositas <sup>9</sup>Romam deportavit. Quod ægrè ferens successor ejus <sup>10</sup>Marcus Aquilius Consul, ad eripiendum Aristonicum Perpennæ, <sup>11</sup>veluti sui potiùs triumphî munus esse deberet, festinatâ velocitate contendit. Sed contentionem consulum mors Perpennæ diremit. Sic Asia Romanorum facta cum opibus suis <sup>12</sup>vitia quoque Romam transmisit.

## INTERPRETATIO.

a *Detulit Romam gazas et opes, quarum hæredem Attalus fecerat populum Romanum.*

b *Quasi deberet attum potius quàm Perpennæ triumphum decorare.*

## NOTE.

1 *Heres populus Romanus.*] Ubi Eudemus Pergamenus tabulas testamenti, quibus populus Romanus hæres Regis scriptus erat, Romam attulit, Tiberius Gracchus Legem de pecuniâ in populum dividendâ tulit, quæ et auctori suo et multis aliis exitio fuit.

2 *Aristonicus.*] Quem regii sanguinis ferocem juvenem Florus, mentitum regie stirpis originem, dicit Velleius.

3 *Adversus civitates.*] Myndum, Samum, Colophonem, Florus nominat.

4 *Licinio Crasso.*] Cui bonorum quinque præcipua contigerant, ex Gellio, quod esset ditissimus, nobilissimus, eloquentissimus, juris consultissimus, et Pontifex Maximus.

5 *Victus pœnas.*] Illi tamen aderant Nicomedes Bithynius, Mithridates Ponticus, Ariarathes Cappadox, et Pyramenes Paphlagon. Ex Eutropia et Orosio.

6 *Sanguine dedit.*] Romano exercitu fugato, Crassus ab hoste circumventus undique, virgam, quâ usus erat ad regendum equum, in Thracis cuiusdam

oculum impegit: quo vulnere ferocior Barbarus illius latus transegit ferro. Caput oblatum Aristonico, corpusque Smyrnæ sepultum. Ita Eutropius. Hæc tamen post Crassum ab hostibus caput accidisse refert Florus.

7 *Perpenna Consul.*] Perpenna à plebisque dicitur, qui audita Crassi clade, advolvit in Asiam, et Aristonicum recenti elatum victoriâ-improvviso bello adortus superavit, obsessumque Stratonicæ, quo fugerat, fame coëgit ad deditionem, ut tradit Orosius.

8 *Romam deportavit.*] Non Romam rediit Perpenna; nam apud Pergamum in Asiâ diem obiit, ex Eutropio et Orosio: Aristonicus vero jussu Senatus in carcere strangulatus est.

9 *Marcus Aquilius.*] Qui belli reliquias confecit, corruptis veneno fontibus; quod multum de victoriæ gloriâ detraxit.

10 *Vitia quoque, &c.*] Syria prima nos victa corripit; quæ Asiatica Pergamenæ regis hæreditas, inquit Florus. Hoc Attali, stemma fuit. Ducebat

## NOTÆ.

originem ex Attalo filio Philæteris Ty-  
 anzi, qui custos erat gazæ Lysimachi,  
 in oppido Pergameno, cujus filius ex  
 Achæi filiâ Attalus primus Pergami  
 rex fuit, Romanisque contra Philip-  
 pum auxilium tulit. Huic Eumenes  
 filius successit, qui juvit Romanos  
 contra Antiochum Magnum, et Per-  
 seum; ejusque ex Stratoniceâ filius  
 Attalus Romanos dixit hæretes.

## LIBER XXXVII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Massiliensium in Phocenses beneficentia. Tragediæ in Cap-  
 padocia et Ponto.*
2. *Mithridatis Ponti regis futura magnitudo prædicta, liberatio,  
 occupationes.*
3. *Ejusdem res gestæ; et domi ab uxore periculum.*
4. *Otiî detestatio. Exercitia militaria. Cappadocia et Galatiæ  
 occupatio, atque superbum Romanis responsum.*

## CAPUT I.

*Massiliensium in Phocenses beneficentia. Tragedia in Cappadocia.*  
 A.M. 3925.  
 Ol. 162. 4.  
 Urb. C. 624.  
 Ant. C. 127.  
 \*Phrygia  
 major,  
 Bœngarsio.

<sup>a</sup>CAPTO Aristonico, Massilienses pro Phocensibus condi-  
 toribus suis, quorum urbem senatus, et omne nomen, quod et  
 tunc, et antea Antiochi bello infesta contra populum Roma-  
 num arma tulerant, deleri jusserat, legatos Romam deprecatum  
 misere, veniamque his à senatu obtinere. Post hæc regibus,  
 qui adversus Aristonicum auxilia tulerant, præmia persoluta:  
 Mithridati Pontico <sup>1</sup>Syria \*major: filiis Ariarathis regis Cap-  
 padociæ, qui eodem bello occiderat, <sup>2</sup>Lycaonia et Cilicia datæ;  
 fideliorque populus Romanus in socii filios, quam mater in libe-  
 ros fuit: <sup>b</sup>quippe hinc parvulis auctum regnum, inde vita ademp-

## INTERPRETATIO.

a Capto Aristonico, Massilienses mi- tra populum Romanum, et antea pro  
 serunt Romam Legatos, ut precarentur Antiocho, et tunc pro Aristonico.  
 pro Phocensibus conditoribus suis: quo- b Nam mater occidit parvulos filios,  
 rum et urbem et nomen Senatus jusserat quorum regnum populus Romanus aux-  
 deleri, quod tulerant arma infesta con- erat.

## NOTÆ.

- 1 Syria major.] Phrygia major legen- inter Isauriam Armeniam minorem, et  
 lum est, ut patet ex sequentibus. Ciliciam, à quâ monte Tauro dividi-  
 2 Lycaonia.] Asiz minoris regio, tur.

ta. Namque Laodice, ex numero sex filiorum, quos virilis sexus ex Ariarathe rege susceperat, timens ne non diutnam regni administrationem adukis quibusdam potiretur, quinque paricidiali veneno necavit: <sup>1</sup>unum parvulum, sceleri matris cognatorum custodia eripuit, qui post necem Laodices (nam propter crudelitatem eam populus extinxerat) solus regno potitus est. <sup>2</sup>Mithridates quoque repentinâ morte interceptus, filium, qui et ipse Mithridates dictus est, reliquit; cujus ea postea magnitudo fuit, ut non sui tantum temporis, verum etiam superioris ætatis omnes reges majestate superaverit, bellaque cum Romanis per <sup>3</sup>xlvi annos varia victoriâ gesserit: cum eum summi imperatores <sup>4</sup>Sylla, Lucullus, cæterique, in summâ Cneus Pompeius, ita vicerint, ut major clariorque in restaurando bello resurgeret, damnisque suis terribilior redderetur. Denique ad postremum, non ut hostili, sed <sup>5</sup>voluntariâ morte, in avito regno, <sup>6</sup>Senex, hærede filio, decessit.

CAP. II. Hujus futuram magnitudinem etiam cœlestia ostendunt prædixerant. Nam et eo quo genitus est anno, et eo quo regnare primûm cœpit, <sup>7</sup>stella cometes per <sup>8</sup>utrumque tempus septuaginta diebus ita luxit, ut celum omne conflagrare videretur. Nam et magnitudine sui quartam partem cœli occupaverat; et

*Mithridatis futura magnitudo. Occupatio.*

## INTERPRETATIO.

a Cognati custodiérunt diligenter clam unum parvulum, ne mater eum etiam occideret.

b Ita eum superaverint, ut semper ha-

buerit majores vires ad bellum reparandum.

c Stella, quæ dicitur Cometes, ita luxit diu et noctu per dies septuaginta.

## NOTE.

1 Mithridates quoque.] Cui Evergetes nomen fuit, ejus verò filius Eupator dictus est. Ex Appiano et Dionysio.

2 xlvj annos.] Quot annis hoc bellum duraverit, incertum: Plinius et Orosius triginta annos numerant. Florus et Eutropius quadraginta, Appianus quadraginta duo. Si tamen ratio temporis à cœpto bello ineatur, annos tantum viginti novem reperias.

3 Sylla Lucullus.] De iis non nihil postea dicitur: sed breviter hæc perstringit Justinus, quia notæ omnibus erant de Mithridate illorum ducum victoriæ.

4 Voluntariâ morte.] A Pharnace filio, qui ab exercitu fuerat Rex salutatus, insidiis appetitus Mithridates, venenum, quod arca gladium perpetuò ferebat, sumpsit. Cum verò ob quotidianam pharmacorum consuetu-

dinem vis veneni nihil illi noceret; vel à Gallorum duce occidi se jussit, ut habet Florus; vel cum gladio se ictu non mortifero petiisset, à juvenibus, quos in filium miserat, gladiis confossus est.

5 Senex.] Annos octo vel novem supra sexaginta vixit, ex Appiano; vel septuaginta duo, ex Eutropio; non nonaginta, duo, ut vult Justinus.

6 Stella cometes.] Dicitur Ovidio stella comans, Plinio et aliis sidus crinitum: est enim cometa vox adjectiva, quâ cum Auctores absolutè utuntur, stellam subintelligunt.

7 Utrumque tempus.] Noctu scilicet et inter diu.

8 Septuaginta diebus.] Spatium quo cometæ cernuntur, brevissimum est dierum septem, longissimum octoginta, ex Plinio.

fulgore sui Solis nitorem vicerat; et, cum oriretur occumberetque, <sup>1</sup>quatuor spatium horarum consumebat. Puer tutorum insidias passus est, qui eum <sup>2</sup>fero equo impositum, equitare jacularique cogeant: <sup>3</sup>qui conatus cum eos fefellissent, supra ætatem regente equum Mithridate, veneno eum appetivere. Quod metuens, antidota sæpius bibit, <sup>4</sup>et ita se adversus insidias exquisitioribus remediis stagnavit, ut ne volens quidem senex <sup>5</sup>veneno mori potuerit. Timens deinde, ne inimici, quod veneno non poterant, ferro peragerent, venandi studium finxit, quo per septem annos neque orbis, neque ruris tecto usus est; sed per sylvas vagatus diversis montium regionibus pernoctabat, ignaris omnibus, quibus esset locis; assuetus feras cursu aut fugere, aut persequi, cum quibusdam etiam viribus congregi. Quibus rebus, et insidias vitavit, <sup>6</sup>et corpus ad omnem patientiam duravit.

*Mithridatis  
res  
gesta.*

CAP. II. Ad regni deinde administrationem cum accessisset, statim non de regendo, sed de augendo regno cogitavit. Itaque Scythas invictos antea, qui Sopyriona, Alexandri Magni ducem, cum triginta millibus armatorum deleverant; qui Cyrum Persarum regem cum ducentis millibus trucidaverant; qui <sup>1</sup>Philippum Macedonum regem fugaverant, ingenti felicitate <sup>2</sup>perdomuit. Auctus igitur viribus, Pontum quoque, ac deinceps Cappadociam occupavit. <sup>3</sup>Cum de Asia tractaret, tacitus cum quibusdam amicis e regno profectus, universam, nemine sciente, pervagatus est, omniumque urbium situm ac regiones cognovit. Inde Bithyniam transcendit, et quasi dominus Asiæ, <sup>4</sup>opportuna quæque victoriæ suæ metatus est. Post hæc in regnum, cum jam periisse crederetur, reversus est, invento parvulo filio, quem per absentiam ejus Laodice soror uxorque epixa fuerat. Sed

A.M.3960.  
Ol. 170. 3.  
Urb.C.659.  
Ant.C.92.

#### INTERPRETATIO.

a *Que omnia cum non nocuissent Mithridati, qui equum regebat melius quam solent pueri, cum voluerunt tollere veneno.*

b *Et ita se munivit remediis præstantissimis contra venenum.*

c *Et ita roboravit vires corporis, ut*

*posset quoscunque labores pati.*

d *Cum vellet subigere Asiam, cum profectus est ex Regno cum quibusdam amicis.*

e *Et vidit quæ loca essent opportuna ad victoriam de hostibus referendam.*

#### NOTÆ.

1 *Quatuor spatium horarum.]* De ipsius caudâ illud intelligit, quæ in tantam longitudinem porrecta erat, ut quartam cæli partem occuparet.

2 *Fero equo.]* Ferus aliquando adjectivè, nonnunquam substantivè, ponitur; equumque significat apud Virgilium.

3 *Veneno mori potueris.]* Similem planè historiolum refert Galenus de

*anu Atheniensi, quæ cicutâ pro cibo uti solebat.*

4 *Philippum Macedonum, &c.]* Sibi non consentit Justinus, qui victos à Philippo Scythas prius memorat.

5 *Perdomuit.]* Refert Strabo Scythas à Mithridate ad Mæotidem paludem, indeque ad Colchos usque devictos fuisse.

inter gratulationem adventus sui, et filii geniti, veneno periclitatus est: siquidem Laodice soror cum periisse eum crederet, in concubitus amicorum projecta, quasi admissum facinus majore scelere tegere posset, venenum advenienti paravit. Quod cum ex ancilla Mithridates cognovisset, facinus in auctores vindicavit.

CAP. IV. Hyeme deinde imminente\*, non in convivio, sed in campo; non in vacationibus, sed in exercitationibus; nec inter sodales, sed inter æquales, aut equo, aut cursu, aut viribus contendebat. Exercitum quoque suum ad parem laboris patientiam quotidianâ exercitatione durabat: atque ita invictus ipse in expugnabilem exercitum fecerat. Initâ deinde cum Nicomede societate, Paphlagoniam invadit, victamque cum socio dividit: Quam cum teneri à regibus senatui nunciatum esset, legatos ad utrumque misit, qui gentem restitui in pristinum statum juberent. Mithridates, cum se jam parem magnitudini Romanorum crederet, superbo responso hæreditarium patri suo regnum obvenisse, respondit: mirarique se quòd quæ ei relata controversia non fuerit, sibi referatur. Nec territus minis Galatiam quoque occupat. Nicomedes, quoniam se tueri jure non potuerat, justo regi redditurum respondit. Atque ita filium suum, mutato nomine, Philæmenem Paphlagonum regum nomine appellat; et, quasi stirpi regis reddidisset regnum, falso nomine tenet. Sic ludibrio habiti legati, Romam revertuntur.

## NOTE.

1 Vacationibus.] Alii *advocationibus*, alii *vacationibus*, hoc est, invitationibus et conviviis legunt: sed Lipsius ad Tacitum *vacationibus* rectè dici contendit, quod sonat *vacationibus militarium operum*. Sic *vacationes munerum* vocat Tacitus.

2 Inter sodales.] Erat sodalitium,

quod Græci *σπασια* appellant: Cicero verò *sodalitates* vocat.

3 Philæmenem.] Pylæmenem nominat Orosius: quin etiam Homerus Pylæmenis cujusdam Paphlagonum Regis meminit, à quo Paphlagonia; olim Pylæmenia dicta est.

## LIBER XXXVIII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Mithridates regni sui auspicia paricidiis poluit; et callidis artibus Ariarathem Cappadocem trucidat.
2. Novæ Mithridatis et Nicomedis tragædiæ, quas Senatus Romanus utcumque sedat.

3. *Mithridates Tigranem in societatem belli aduersus Romanos trahit, et, Proconsulibus Romanis fuis, ingenti civitatum Asianarum favore excipitur.*
4. *Oratio Mithridates, in qua rationes suas exponit, cur bellum sit Romanis inferendum.*
5. *Romanos, dum occupati essent, adoriundos esse cenaset, justum bellum illud ostendens.*
6. *Malas eorundem artes et originem detegit.*
7. *Stirpis suae nobilitatem, suorumque libertatem, ac fortitudinem opponit, necnon belli facilitatem; liberalitate ac munificentia milites alliciens.*
8. *Ptolemæus Physcon in Ægypto multiplici scelere omnia turbat, et à suis pellitur.*
9. *Demetrii Syriæ regis, fortuna ludibria, casus varii.*
10. *Antiochus, Demetrii frater, Parthos bello aggressus, in acie à suis desertus occiditur.*

## CAPUT I.

*Mithridates Ariarathem trucidat.*  
A.M. 396.<sup>5</sup>  
Ol. 171. 4.  
Urb.C. 664.  
Ant.C. 87.

MITHRIDATES paricidia à nece uxoris auspicatus, sororis alterius Laodices filios, cujus virum Ariarathem, regem Cappadociæ, per Gordium insidiis occiderat, tollendos statuit: nihil actum morte patris existimans, si adolescentem paternum regnum, cujus ille cupiditate flagrabat, occupassent. Igitur, dum in his cogitationibus versatur, interim Nicomedes, rex Bithyniæ, vacuum morte regis Cappadociam invadit. Quod cum nunciatum Mithridati fuisset, per simulationem pietatis auxilia sorori ad expellendum Cappadociam Nicomedem mittit. Sed jam Laodice per pactionem se Nicomedi in matrimonium tradiderat. Quod ægrè ferens Mithridates præsidia Nicomedis Cappadociam expellet; regnumque sororis filio restituit: egregium prorsus factum, ni subsequuta fraus esset. Siquidem interjectis mensibus, simulat se Gordium, quo ministro usus in Ariarathe interficiendo fuerat, restituere in patriam velle, sperans, si obsisteret adolescens, causas belli futuras: aut, si permitteret, per eundem, filium tolli posse, per quem interfecerat patrem. Quod ubi Ariarathes junior moliri

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Statuit occidere filios Laodices sororis suæ, cujus matritum Ariarathem Regem Cappadociæ curaverat necari insidiis per Gordium.

## NOTE.

1 *Laodice.*] Uxor fuit Ariarathis, Ariarathem illum occidi jussit Mithridates; vel Ariarathis mater et uxor qui Aristonicum bello occiderat; quare falsus est Justinus: nec enim Laodice nomen habuerunt.

cognovit, graviter ferens interfectorem patris per avunculum potissimum ab exilio revocari, ingentem exercitum contrahit. Igitur cum in aciem eduxisset Mithridates peditum octoginta milia, equitum decem millia, <sup>1</sup>currus falcatos DC; nec Ariarathi, auxiliantibus finitimis regibus, minores copiae essent, <sup>2</sup>incertum belli: timens, consilia ad insidias transfert: sollicitatoque juvene ad colloquium, cum ferrum occultatum inter fascias gesseret, scrutatori, ab Ariarathe <sup>3</sup>regio more misso, curiosius inum ventrem pertectanti ait, *caveret ne aliud telum inveneret, quam quæreretur.* Atque ita risu protectis insidiis, revocatum ab amicis, voluit ad secretum sermonem, inspectante utroque exercitu, interficit: regnum Cappadociae octo annorum filio, imposito *Ariarathis* nomine, additoque ei rectore Gordio, tradidit.

CAP. II. Sed Cappadoces, crudelitate ac libidine praefectorum vexati, à Mithridate deficiunt, fratremque regis, et ipsum Ariarathem nomine, ab Asia, ubi educabatur, revocant; cum quo Mithridates praelium renovat, victumque Cappadociae regno expellit. Nec multò post adolescens, ex aegritudine collecta infirmitate, decedit. Post hujus mortem Nicomedes timens, ne Mithridates accessione Cappadociae, etiam Bithyniam finitimam invaderet, subornat puerum eximiae pulchritudinis, quasi Ariarathes tres, non duos filios genuisset, qui à senatu Romano paternum regnum peteret. Uxorem quoque Laodicen Romam mittit, ad testimonium trium ex Ariarathe susceptorum filiorum. Quod ubi Mithridates cognovit, et ipse pari impudentia Gordium Romam mittit, qui senatui assereret *puerum, cui Cappadociae regnum tradiderat, ex eo Ariarathe genitum, qui bello Aristonici auxilia Romanis ferens cecidisset.* <sup>a</sup>Sed senatus, studio regum intellecto aliena regna falsis nominibus furantium, et Mithridati Cappadociam, et Nicomedi, ad solatium ejus, Paphlagoniam ademit. <sup>b</sup>Ac ne contumelia regum foret, ademptum illis, quod daretur

*Bellum inter Mithridatem et Nicomedem.*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Sed Senatus videns Reges illos usurpare regna aliorum sub nomine Principum, quos falso fingebat esse ex stirpe regia, ademit et Cappadociam Mithridati, et Paphlagoniam Nicomedi, ut Mi-

thridates id facilius ferret.

<sup>b</sup> Et ne Reges injuriam sibi illatam crederent, si darentur aliis regna, quae illis adempta erant.

## NOTÆ.

1 Curras falcatos.] Quales fuerint hi currus, tradit Cicero: Ex summo temone haste prae fixae ferro eminebant, Utrunque à jugo ternos direxerunt gladios, et inter radios rotarum plura spicula eminebant in adversum. Aliæ deinde falces summis rotarum orbibus haerebant et aliæ in terram demissae, quidquid obvium, concitatis equis, amputantur. Ea-

dem ferè Livius et Diod.

2 Incertum belli.] Malum incerta belli: sic enim habet et Livius, incerta casuum, et Tacitus incerta noctis.

3 Regio morte.] Moris esse scrutari salutantes patet ex Plutarchi Timoleonte et Dione: quem morem Romæ primus usurpavit Augustus, dum Senatum legeret. Ex Plutarcho.

aliis, uterque populus libertate donatus est. Sed Cappadocæ munus libertatis abnuentes, *negant vivere gentem sine rege posse.* Atque ita rex illis à senatu Ariobarzanes constituitur.

*Mithridates Tigranem in Romanos excitat.*

CAP. III. Erat eo tempore <sup>2</sup>Tigranes Rex Armeniæ, obses Parthis ante multum temporis datus, sed olim ab iisdem in regnum paternum remissus. Hunc Mithridates mirè ad societatem Romani belli, quod olim meditabatur, pellicare cupiebat. Nihil igitur de offensâ Romanorum sentientem, per Gordium impellit, ut Ariobarzani segni admodum, bellum inferat; et, ne quis dolus subesse videretur; filiam suam ei Cleopatram in matrimonium tradit. Primo igitur adventu Tigranis, Ariobarzanes, sublatis rebus suis, Romam contendit. Atque ita <sup>3</sup>per Tigranem rursus Cappadocia juris esse Mithridatis cepit. Eodem tempore mortuo Nicomede, etiam filius ejus et ipse Nicomedes, regno <sup>4</sup>à Mithridate pellitur; qui cum supplex Romam venisset, decernitur in senatu, ut uterque in regnum restituantur; in quod tum missi <sup>5</sup>Aquilius et Manlius Maltinus legati. His cognitis Mithridates <sup>6</sup>societatem cum Tigrane, bellum adversus Romanos gesturus, jungit: pactique inter se sunt, ut urbes agrique Mithridati, homines verò et quæcunque auferri possent, Tigrani cederent. Post hæc Mithridatis intellecto, quantum bellum suscigaret, legatos ad <sup>7</sup>Cimbros, alios ad <sup>8</sup>Gallogræcos, et <sup>9</sup>Sarmatas,

<sup>1</sup>Aquilius et M. Acilius. Th. Reinesius.

## NOTÆ.

1 *Negant vivere gentem sine rege posse.*] Mirati Romani gentem esse aliquam adeò libertatis oblitam, ut vel sponte oblatam respueret: quare iis concessum est, ut suis Regem, quem mallent, suffragiis eligerent. Idem ferè de Armeniis Tacitus, de Ægyptiis Herodotus memorat.

2 *Tigranes.*] Qui postea quòd Mithridati faveret, à Lucullo victus est: et aliquantò post, deposita ad Pompeii pedes coronâ, regnare quidem permixsus in Armeniâ, sed Syria mulctatus, accepta à Romanis et clade et gratiâ, quàm rebus à se gestis, illustrior.

3 *Per Tigranem rursus.*] Ariobarzane à Mithridate pulsum, ejusque in locum constitutum Ariarathem tradit Appianus.

4 *À Mithridate pellitur.*] A Socrate fratre ejectum dicit Appianus.

5 *Aquilius.*] Legati missi sunt Cælius, Cassius, et Manlius Aquilius.

6 *Societatem cum Tigrane.*] Non ita se res habuit, ex Appiano. Nicomedes in Bithyniâ Ariobarzanes in Cappa-

dociâ à Romanis restituti, dum Legatorum jussu in ditionem Mithridatis irrupisset Nicomedes, omnia ad urbem Amastrim depopulatus. Hæc de re primum apud Legatos questus est Mithridates: tum cum nihil proficeret, expulso Ariobarzane, Ariarathem filium suum Cappadociæ Regem constituit.

7 *Cimbros.*] *Cimmerios* legendum putat Freinshemius, qui in Sarmatis, inter Mæoticam paludem et Bosphorum, ab ipsis *Cimmerium* dictum, habitabant, ex Ovid. Vel circa Colchidem, prope Mare Caspium, ex Plinio.

8 *Gallogræcos.*] Ab iis, qui in Asiam transierant, Gallis oriundos.

9 *Sarmatas.*] Sarmatia triplex fuit. 1. Asiatica, inter paludem Mæotidem, Tanaim, Mare Caspium, et Rha fluvium extenditur; ubi nunc Muscovia pars, et Tartari Præcopenses. 2. Europæa, quæ à Tanai et palude Mæotide, ultra Borysthenem, ad Oceanum, Septentrionalem per tinebat, ubi nunc magna pars Poloniæ. 3. Germano-Sar-



<sup>1</sup>Basternasque, auxilium petiit mittit. <sup>2</sup>Nam omnes has gentes, Romanorum meditabundus bellum, variis beneficiorum muneribus jam antè illexerat. Ab Scythiâ quoque exercitum venire jubet, omnemque Orientem adversûs Romanos <sup>3</sup>armat. Non magno igitur labore <sup>4</sup>Aquilium et Maltinum, Asiano exercitu <sup>5</sup>instructos, vincit: quibus simul cum Nicomede pulsus, ingenti favore <sup>6</sup>civitatum excipitur: multum ibi auri argentique, studio veterum regum, magnumque belli apparatus invenit: quibus instructus, debita civitatibus publica privataque remittit, <sup>7</sup>et vacationem quinquennii concedit. Tunc ad concionem milites vocat, eosque variis exhortationibus ad Romana bella, sive Asiana incitat. Quam orationem dignam duxi, cujus exemplum brevitati hujus operis insererem, quam obliquam Pompeius Trogus exposuit: <sup>8</sup>quoniam in Livio et in Sallustio reprehendit, quod conciones directas, pro sua oratione operi suo inferendo, historiæ modum excesserint.

A. M. 3966.  
Ol. 173. 1.  
Urb. C. 665.  
Ant. C. 86.

CAP. IV. *Optandum sibi fuisse, ait, ut de eo liceret consulere bellumne sit cum Romanis, an pax habenda: quin verò sit resistendum impugnantibus, nec eos quidem dubitare, qui spe victoria careant. Quippe adversus latronem, si nequeant pro salute, pro ultione tamen suâ, omnes ferrum stringere. Cæterum, quia non id agitur, an liceat quiescere, non tantum animo hostiliter, sed etiam prælio congressis, consulendum, quâ ratione ac spe cœpta bella sustineant. Esse autem sibi victoriæ fiduciam, si sit illis animos:*

## INTERPRETATIO.

a Nam dum meditatur bellum in Romanos, illexerat jam has omnes gentes ad suas partes multis officiis.

b Et permittit ut nullum tributum solverent per quinque annos.

c Quia arguit Livium et Sallustium, quod peccarent contra leges historia, dum

inseruerunt in suis operibus orationes directas, cum deberent esse obliquæ.

d Etiam eos, qui non sperant victoriam, non dubitare quin sit resistendum impugnantibus.

e Cum non tantum dissentiant animis, sed etiam jam prælia cum eis dederint.

## NOTÆ.

matia, quæ ab ortu Borysthenis ad Vistulam pertinebat, ubi nunc altera Poloniæ pars, et maxima.

1 Bastarnas.] Qui in Sarmatiâ Europæâ habitabant, ubi nunc Russia nigra et Volhinia, Peucinis et Alanis finitimi.

2 Armata.] Habebat in exercitu 250 peditum millia, 40 equitum, naves tectas 300, biremes 100, falcatos currus 130, ut numerat Appianus: Cassius verò et Aquilius quadraginta peditum, equitumque millia, quibus Nicomedes quinque peditum, sed equitum millia junxerat.

3 Aquilium et Maltinum.] Qui non expectatâ Senatûs de tanto bello sen-

sentia prælium conferuerunt, in quo diu alternante victoriâ tandem victor evasit Mithridates strage incredibili à falcatis curribus editâ.

4 Instructos vincit.] Cassius Apameam cum exercitûs reliquiis, Pergamum Nicomedes, Aquilius Rhodum fugit, qui paulò post captus à Mithridate, victus in asino per urbes Asiæ circumvectus est, donec aurum liquatum in os infundi jussit Mithridates.

5 Civitatum excipitur.] Captivos omnes benignè habitos cum viatico donum remisit, ut paulò post Nicomedis ditione potitus est.

Romanosque vinci posse, cognitum non sibi magis, quàm ipsi militibus, qui et in <sup>1</sup>Bithynia Aquilium, et Maltinum in Cappadocia fuderint. At si quem aliena magis exempla, quàm sua experimenta moveant, audire se, à Pyrrho rege Epiri, non amplius quàm <sup>2</sup>quinque millibus Macedonum instructo, fusos tribus praeliis Romanos. Audire Annibalem sexdecim annis Italia victorem immoratum: et quin ipsam caperat urbem, non Romanorum illi vires obstitisse, sed domestica emulationis atque invidia studium. Audire populos Transalpinae Galliae Italiam ingressos, maximis eam plurimisque urbibus <sup>3</sup>possidere; et latius aliquantò solum finium, quàm in Asia, quae dicatur imbellis, eosdem Gallos occupasse; nec victam solum dici sibi Romam à Gallis, sed etiam captam, ita ut unius illis montis tantum cacumen relinqueretur, nec bello hostem, sed pretio remotum: Gallorum autem nomen, quod semper Romanos terruit, in partem virium suarum, ipse numerat. Nam hos, qui Asiam incolunt, Gallos, ab illis, qui Italiam occupaverant, sedibus tantum distare: originem quidem ac virtutem, genusque pugnae idem habere, tantoque his sagaciora esse quàm illis ingenia, quòt longiori ac difficiliori spatio, per Illyricum Thraciamque prodierint, pene operosius transitis eorum finibus, quàm ubi consedere, possedis. Jam ipsam Italiam audire se nunquam, ut Roma condita sit, satis illi pacatam, sed assidue per omnes annos pro libertate alios, quosdam etiam pro jure imperii bellis continuè perseverasse; et à multis civitatibus Italiae deletos Romanorum exercitus ferro, à quibusdam novo contumeliae more sub <sup>4</sup>jugum missos. Ac, ne veteribus immoremur exemplis, hoc ipso tempore universam Italiam <sup>5</sup>bello Marsico consurrexisse, non jam libertatem, sed consortium imperii civitatisque poscentem. Nec gravius

## INTERPRETATIO.

a Et eosdem Gallos occupasse regionem majorem in Italia quàm in Asia, quae non debet dici imbellis.

b Et illos habere ingenia tantò altius sagaciora, quòt longiori et difficiliori itinere venerunt in Asiam per Illyricum

et Thraciam, cum difficilius fuerit transire per illas Provincias, quàm possidere eas, in quibus habitant.

c Jam se didicisse Italiae populos, ex quo Roma condita est, nunquam fuisse pacatos.

## NOTE.

1 In Bithynia.] Uno eodemque praelio victos à Mithridate Romanos memorat Appianus: de Maltino verò nihil habet.

2 Quinque millibus Macedonum.] Multas habebat à Græciâ Pyrrhus auxiliorum copias: nec tribus praeliis Romanos vicit, ut supra diximus.

3 Possidere.] Magnam Italiae partem, cis Padum et ultra, armis Galli occupaverant; unde Gallia Cispadana et Transpadana. De Gallis et Annibale superius dictum est.

4 Sub jugum missos.] A Samnitibus ad Furcas Caudinas, ubi clauso intersaltum Romanorum exercitu cum Veturio Posthumiôque Consulibus, dux Samnitium Pontius Romanos armis exutos subjugum misit. Ita Florus.

5 Bello Marsico.] Cum plerique Italiae populi laborem omnium se esse participes indignè ferrent, imperii verò societate, et communione hortum excludi, Quintum Servilium Praeconsulem, et Pontium ejus Legatum, peremerunt: unde orto bello

*vicinæ Italiæ bello, quàm domesticis 'principum factionibus urbem premi, multoque periculosius accessisse Italico 'civile bellum: simul et à Germaniâ 'Cimbros, immensa millia ferorum atque immitium populorum, more procella, 'inundasse Italiam: 'quorum tametsi singula bella sustinere Romani possent, universis tamen obruantur, ut ne vacaturos quidem bello suo putet.*

CAP. V. Utendum igitur occasione, et 'rapienda incrementa Romanos, virium, ne, si illis occupatis quieverunt, mox adversus vacuos et dum es- quietos majus negotium habeant. Non enim queri, an capienda sent occu- sint arma, sed utrùm suâ potius occasione an illorum? Nam bel- pati, ado- lum equidem jam tunc secum ab illis geri captum; cùm sibi pupillo censet. majorem Phrygiam ademerint, quàm patri suo præmium lati ad- versus Aristonicon auxilii concesserant, gentem quam et proavo suo Mithridati Seleucus Callinicus 'in dotem dedisset. Quid, cùm Paphlagoniâ decedere se jussérunt, non alterum illud genus belli fuisse? quæ non vi, non armis, sed adoptione testamenti, et regum domesticorum interitu, hæreditaria patri suo obvenisset: 'cùm in- terea huic decretorum amaritudini parendo, non tamen eos mitiga-

## INTERPRETATIO.

a Et si Romani possent resistere sin- gulis hostibus, necesse tamen esse, ut ab omnibus simul bellum gerentibus ita obruantur, ut ne putet quidem eos contra se copias missuros.

b Et capiendam occasionem augendi vires, ne, bellum non gerant, dum Roma- ni occupantur aliis bellis, 'difficilius sit illos vincere, cum multum aliud bellum

habebunt; non enim nunc queri, an arma sint capienda; sed an debeant incipere, cùm sint parati; an expectare donec Romani primi aggrediantur.

c Non obtinuisse ne se in ipsum ini- quiores in dies exhibeant, licet conatus fuerit eos mitigare, parendo injustis eorum decretis.

## NOTÆ.

cum iis multorum annorum spatio, vario eventu dimicatum est, sed tandem à Pompeio Strabone et Lucio Sylla perdomiti sunt. Hoc bellum et Sociale dictum, et Marsicum, quòd à Marsis fuerit primò concitatum, ut tradunt Appianus, Florus et Plutar- chus.

1 *Principum factionibus.*] Qui erant id temporis Marius, Metellus, Sylla, Cinna, Carbo, &c. quorum ambitio eruentis seditionibus patriam lacera- vit.

2 *Civile bellum.*] Quod mutuo Marii et Syllæ odio, et utrinque nimia glo- riæ cupiditate excitatum, inaudita partium in cives crudelitate, multis- que virorum præstantissimorum cædi- bus, gestum est.

3 *Cimbros.*] Qui insulam incolebant inter mare Cimbricum et Balticum, prope Albis ostia, Denmark, vel Si- landia, ubi Haphnia.

4 *Inundasse Italiam.*] Cùm eorum terras inundasset pelagus, nec à Se- natu agrum in Hispaniâ, nec in Galliâ, nec in Italiâ impetrasset, Silanum Cimbri et Teutones, Scaurum Cimbri, Cassium Cepionem, et Manilium Ti- gurini, totius exercitus internecione delevérunt; sed Teutones tandem et Ambrones ad Aquas Sextias à Mariò victi sunt, cæsis millibus ducentis, captis septuaginta; Cimbri verò per Noricum irrumpentes in Italiam, ab eodem et Catulo Proconsule in Venetiâ ad Campum Raudium ad centum viginti millia trucidati, capti ad sex- aginta millia; quibus cladibus territi Tigurini, in diversa lapsi, fugâ et la- trociniis evanuerunt. Ita Florus, Plu- tarchus, et Orosius.

5 *In dotem dedisset.*] Nam Mithri- dates illius pronus uxorem habuit Seleuci Callinici filiam.

rit, quin acerbius se indies gerant, non obtinuisse. Quod enim a se non præbitum illis obsequium? non Phrygiam, Paphlagoniamque dimissas? non Cappadocia filium eductum, quam jure gentium victor occupaverat? Raptum tamen sibi esse victoria jus ab illis, quorum nihil est nisi bello quæsitum. Non regem Bithyniæ Chreston, in quem senatus arma decreverat, a se in gratiam illorum occisum? tamen nihilominus imputari sibi, si qua Gordius aut Tigranes faciat: libertatem etiam in contumeliam sui a senatu ultro delatam Cappadociæ, quam reliquis gentibus abstulerunt: deinde populos Cappadocum pro libertate oblata Gordium regem orantes, ideo tantum quoniam amicus suus esset, non obtinuisse. Nicomedem præcepto illorum bellum sibi intulisse: <sup>a</sup>quia <sup>1</sup>ultum ierit se, ab ipsis ventum obviam, et nunc eam secum bellandi illis causam fore, quod non impune se Nicomedi lacerandum, saltatricis filio, præbuerit.

Malas eorum artes et originem detegit.

CAP. VI. Quippe non delicta regum illos, sed vires ac majestatem insequi: neque in se uno; sed in aliis quoque omnibus hac semper arte grassatos. <sup>b</sup>Sic et avum suum Pharnacem, per cognationum arbitria, succedaneum regi Pergameno, Eumeni datum: sic rursus Eumenem, cujus classibus primum in Asiam fuisse transvecti, cujus exercitu magis quam suo, et Magni Antiochum et Gallos in Asia, et mox in Macedonia regem Perseum domuerant, et ipsum pro hoste habitum, eique <sup>2</sup>interdictum Italia; et quod cum ipso deforme sibi putaverant, cum filio ejus Aristonico bellum gessisse. Nullius apud eos majora, quam Masinissæ regis Numidarum haberi merita. Huic imputari <sup>3</sup>victum Annibalem, huic <sup>4</sup>captum Syphacem, huic <sup>5</sup>Carthaginem deletam: huic inter duos illos Africanos tertium servatorem urbis referri: tamen, <sup>6</sup>cum hujus

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Quia ultus est injuriam sibi illatam, Romanos se opposuisse ipsi, et ideo accepisse causam belli in eum gerendi, quod non permiserit Regnum suum vastari: à

Nicomede filio saltatricis.

<sup>b</sup> Sic et Pharnacem avum suum, ex consensu omnium affinium nominatum successorem Eumeni Regi Pergameno.

#### NOTÆ.

1 *Ultum ierit se.*] Sic Tacitus: *Injurias ultum iisse.* Sallustius verò, *Ultum ire injurias festinat.*

2 *Interdictum Italia*] Romanis suspectus Eumenes, quod contra Perseum eos non juvisset, venerat in Italiam, quod crimen sibi objectum dilueret: sed Senatus, audito illius adventu, legem tulit, ne cuiquam Regi venire Romam liceret; missusque continuo ad eum Quæstor, à quo jussus est Italia excedere, ut refert Polybius.

3 *Victum Annibalem.*] Aderat enim validis cum copiis, cum Scipio in Afri-

câ vicit Annibalem.

4 *Captum Syphacem.*] Semel à Scipione victum Syphacem, Lælius et Masinissa iterum victum cepērunt.

5 *Carthaginem deletam.*] Cornelio Scipioni, dum deleteret Carthaginem, adesse non potuit: quippe qui sub initium tertii belli Punico mortuus sit, anno vitæ 97. Quin etiam ipse Scipio, à Manilio Consule missus, extremum morientis spiritum excepit. *Ex Eutropio.*

6 *Cum hujus nepote.*] Bellum Jugurthæ indictum est, quod Adherbalem

nepote bellum modo in Africa gestum adeo inexplabile, <sup>2</sup>ut ne victum quidem memoria avi donarent, quin carcerem ac <sup>1</sup>triumphi spectaculum experiretur. <sup>b</sup>Hanc illos regibus omnibus legem odiorum dixisse scilicet quia ipsi tales reges habuerint, quorum etiam nominibus <sup>2</sup>erubescant, aut <sup>3</sup>pastores <sup>4</sup>Aboriginum, aut <sup>5</sup>aruspices Sabinorum, aut <sup>6</sup>exules Corinthiorum, aut servos <sup>7</sup>vernasque Thuscorum, aut, quod honoratissimum nomen fuit inter hos, <sup>8</sup>Superbos, atque, ut ipsi ferunt, conditores suos <sup>9</sup>lupæ uberibus altos: sic omnem illum populum. <sup>10</sup>luporum animos, inexplabiles sanguinis atque imperii, divitiarumque avidos ac jejunos habere.

CAP. VII. <sup>c</sup>Se autem, seu nobilitate illis comparetur, clariorem Stirpis illa coluvie convenarum esse, qui paternos majores suos <sup>11</sup>a Cyro Dasuz nobilitatem

## INTERPRETATIO.

a Ut non illi pepercerint victo, ob memoriam patriæ: sed cum et in carcere incluserint, et duxerint in triumphum, ut videretur à populo.

b Romanos decrevisse eodem modo tractare omnes Reges, quia habuerunt

Reges tam improbos, ut ne audeant quidem eos nominare.

c Si verò nobilitas illorum cum sua comparetur, se clariorem esse illis, qui sint tantum orti, ex infima plebe multarum gentium.

## NOTÆ.

et Hiempsalem Micipsæ filios, Masinissæ nepotes, regno et vitâ spoliasset. Ita Sallustius. Jugurtha vero Manastabalis, Masinissæ filii, ex concubina genitus fuit, et à Micipsâ cultu regio educatus.

1 *Triumphus spectaculum.*] Post secunda in Romanos Consules prælia, Jugurtha fractus à Metello, dein à Mario penitus debellatus est, et prodicione Bocchi Mauritanix Regis, ad quem confugerat, Syllæ traditus, in victoris potestatem venit, illiusque cohonestato triumpho, in carcere necatus est. Ita Sallustius, et Plutarchus.

2 *Erubescant.*] Quanto odio regis nomen habuerint Romani, constat ex Livio.

3 *Pastores.*] Romulus enim et Remus et à pastore enutriti, et pastores ipsi fuerunt.

4 *Aboriginum.*] Quos alii ex Ægypto, alii ex Arcadia cum Oenotrio Lycaonis Arcadiæ Regis filio in Italiam venisse volunt. Hoc nomen illis inditum, quod sine patribus geniti et quasi sine origine viderentur. Post adventum Æneæ, juncti cum Phrygiis Latini dicti sunt, Romamque unâ cum Romulo condiderunt.

5 *Aruspices.*] Numa Pompilius, qui genere Sabinus, et Curibus oriundus, Romana sacra instituit.

6 *Exules Corinthiorum.*] Tarquinius Priscus Demerati Corinthii profugi filius fuit: Lucumo prius dictus et à Tarquiniiis, Hetrusco oppido, ubi cum patre hactenus habitaverat, Lucius Tarquinius vocatus est.

7 *Vernasque Thuscorum.*] Servius Tullius Orisiâ Corniculana captivâ natus, primùm Tarquinio Regi virtute commendatus, deinde regii atemmatiss proceribus antepositus est.

8 *Superbos.*] Tarquinius Priscii Tarquinii nepos superbi, ob fastum et crudelitatem, nomen habuit, quod cædibus in Senatores grassaretur.

9 *Lupæ uberibus.*] De Romulo et Remo agitur inferius.

10 *Luporum animos.*] Hinc Lupi Romani à Volscis Æquisque ducibus dicuntur apud Livium.

11 *A Cyro Darioque.*] Persarum Regibus, ut placet Appiano, traxit originem, fuitque decimus sextus à Dario Hystaspis filio, octavus ab illo Mithridate, qui paulò post Alexandri obitum defecit à Macedonibus et Pontici Regni conditor fuit.

suorum-  
que forti-  
tudinem  
commen-  
dat.

riorque conditoribus Persici regni, maternos à Magno Alexandro, ac <sup>1</sup>Nicanore Seleuco, conditoribus imperii Macedonici, referat: seu populus illorum conferatur, suo, earum se gentium esse, quæ non modò Romano imperio sint pares, sed Macedonico quoque obstiterint. <sup>2</sup>Nullam subjectarum sibi gentium expertam peregrina imperia: nullus unquam nisi domesticis regibus paruisse: Cappadociam velint, an Paphlagoniam recensere; rursus Pontum an Bithyniam; itemque Armeniam majorem minoremque: quarum gentium nullam neque Alexander ille, qui totam pacavit Asiam, nec quispiam successorum ejus, aut posterorum, attigisset. Scythias duos unquam ante se reges, non pacare, sed tantum intrare, <sup>3</sup>Darium et Philippum; ægrè inde fugam sibi expedissee, unde ipsum magnam partem adversus Romanos virium haberet. <sup>4</sup>Multòque se timidius ac diffidentius bella Pontica ingressum, cùm ipse rudis ac tiro esset. Scythas præter arma, virtutemque animi, locorum quoque solitudinibus vel frigoribus instructos, per quæ denunciaretur ingens militiæ labor ac periculum. Inter quas difficultates ne spes quidem præmii foret, ex hoste vago, nec tantam pecuniam, sed etiam sedis, inope. Nunc se diversam belli conditionem ingredi. Nam neque cælo Asiæ esse temperatius aliud, nec solo fertilius, nec urbium multitudine amœnium; magnamque temporis partem, non ut militiam, sed ut festum diem acturos, bello dubium facili magis an uberi: si modò aut proximæ regni Attalici opes, aut veteres <sup>5</sup>Lydiæ, <sup>6</sup>Ioniæque audierint, quas non expugnatum eant, sed possessum: tantumque se avida expectet Asia, ut etiam vocibus vocet: <sup>7</sup>adeò illis odium Romanorum incussit rapacitas proconsulum, sectio publicanorum, calumniæ litium. Sequantur se modò fortiter, et colligant quid, se duce, possit efficere tantus exercitus, quem sine cujusquam militum auxilio, suammet unius opéra, viderint Cappadociam cæso rege cepisse; qui solus mortalium Pontum omnem, Scythiamque pacaverit, quam nemo antè transire tuto atque adire potuerit.

## INTERPRETATIO.

a Omnes gentes quæ sibi subjectæ sunt, nunquam paruisse Regibus exter-  
nis.

b Se bella Pontica cepisse cum majore timore. et minori confidentiâ, cùm ipse nullo modo cognosceret regiones Scythiæ, quæ defensa erat, non modò armis et fortitudine incolarum, sed etiam soli-

tudinibus locorum et frigoribus:

c Dubium esse an bellum illud sit facilius quam uberius.

d Rapacitas proconsulum, severitas publicanorum, et injustitiæ, quæ sunt in judicandis litibus, adduxerunt Romanos in tantum odium.

## NOTÆ.

1 Nicanore Seleuco.] Qui, condito Syriorum Regno in universâ Asia longè imperavit, et gloriosum Nicanoris nomen ob victorias retulit.

2 Darium.] Hystaspis filium, qui victus à Scythiis inglorius recessit.

3 Lydiæ.] In quâ olim regnavit Cro-

sus, Regum omnium ætate suâ ditissimus.

4 Ioniæ.] Regio Asiæ minoris maritima, inter Æolidem et Cariam, urbes præcipuæ fuêrunt Ephesus, Miletus, Smyrna, Colophon, Erythræ, Clazomone.

*Num justitiæ atque liberalitatis suæ nec ipsos milites, qui experi-  
antur, testes refugere; et illa indicia habere, quod solus regum om-  
nium, non paternæ solùm, verùm etiam externa regna hæredita-  
tibus propter munificentiam acquisita possideat, Colchos, Paphla-  
goniam, <sup>1</sup>Bosphorū.*

CAP. VIII. Sic excitatis militibus, post annos tres et viginti <sup>Ptolemæus</sup> sumpti regni, <sup>2</sup>in Romana bella descendit. At in Ægypto <sup>3</sup>mor- <sup>Physcon ob</sup>  
tuo rege Ptolemæo, ei qui <sup>4</sup>Cyrenis regnabat Ptolemæo, per le- <sup>scelera à</sup>  
gatos regnum et uxor Cleopatra regina, soror ipsius defertur. <sup>suas pelli-</sup>  
Lætus igitur <sup>5</sup>hoc solo Ptolemæus, quod sine certamine frater- <sup>urt.</sup>  
num regnum recepisset, <sup>6</sup>in quod subornari et à matre Cleopatrá, <sup>A.M.3922.</sup>  
et favore principum, fratris filium cognoverat: cæterum infestus <sup>Ol. 162. 1.</sup>  
omnibus, statim ubi Alexandriam ingressus est, fautores pueri <sup>Urb.C.621</sup>  
trucidari jussit. Ipsum quoque die nuptiarum, quibus matrem <sup>Ant.C.130.</sup>  
ejus in matrimonium recipiebat, inter apparatus epularum et  
solemnia religionum, in complexu matris interfecit; atque ita  
torum sororis, cæde filii ejus cruentus, ascendit. Post quod  
non mitior in populares, qui eum in regnum vocaverant, fuit.  
Siquidem peregrinis militibus licentiâ cædis datâ, omnia san-  
guine quotidie manabant: ipsam quoque sororem, filiâ ejus  
virgine per vim stupratâ, et in matrimonium adscitâ, repudiat.  
Quibus rebus territus populus, in diversa labitur, patriamque,  
metu mortis, exul relinquit. Solus igitur in tantâ urbe cum  
suis relictus Ptolemæus, cum regem se non hominum, sed  
vacuarum ædium videret, edicto peregrinos sollicitat. Qui-

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Sed possideat etiam externa regna, quorum heres dictus est à regibus, ob munificentiam illis à se exhibitam.

<sup>b</sup> Quod etiam cognoscebat de ferri filio fratris, et à matre Cleopatrá, et principibus, qui illi favebant.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Bosphorū.] Geminus est, Thracius, qui angustiâ maris efficitur inter Byzantium et Chalcedonem, *The Straights of Constantinople*: Cimærius, angustiæ maris inter Chersonesum Tauricam in Europâ, et Sarmatium in Asiâ. *The Straights of Caffa*, à quo Bosphorani dicuntur.

<sup>2</sup> In Romana bella descendit.] Mirum sanè quod Justinus multis loquentem Mithridatē induxerit, ejusque gesta, dum esset juvenis, pluribus persequatur; nihilque omnino de præliis in Syllam, Lucullum, et Pompeium habeat. *Romanis enim tandiū restitit, donec felicitate Syllæ, virtute Luculli, Pompeii, magnitudine, trihus ingentibus bellis subactus connumeretur*, inquit Florus.

<sup>3</sup> Mortuo rege Ptolemæo.] Philometore qui, dum contra Alexandrum Balam pugnaret, excussus equo, tribus post diebus obiit, ut ait Josephus.

<sup>4</sup> Cyrenis regnabat.] Dum enim cum fratre de regno disceptaret, ipse Cyrenis, frater Alexandriæ regnare, à Romanis jussus est.

<sup>5</sup> Hoc solo Ptolemæus.] A Josepho uno in loco Philometoris, in alio Epiphanis filius dicitur; eum Strabo Physconem nominat, hoc est, ventricosum; Epiphanus Philogum, id est, eruditum vel loquacem potius; sed ipse Euergetes dici voluit: ab Alexandrinis tamen Cacergetes, sive maleficus, vocatus est, ob crudelitatem et libidines. *Ex Athenæo.*

bus confluentibus, obviis legatis Romanorum, Scipioni Africano, et Spurio Mummius, et L. Metello, qui ad inspicienda sociorum regna veniebant, procedit. Sed quàm cruentus civibus, tam ridiculus Romanis fuit. Erat enim et vultu deformis, et statura brevis, et saginâ ventris non homini, sed belluæ similis. Quam fœditatem nimia subtilitas perlucidæ vestis augebat, prorsus quasi astu inspicienda præberentur, quæ omni studio occultanda pudibundo viro erant. Post discessum deinde legatorum (quorum Africanus, dum inspicit urbem, spectaculo Alexandrinis fuit) jam etiam populo peregrino invisus, cum filio, quem ex sorore susceperat, et cum uxore, matris pellice, metu insidiarum, <sup>1</sup>tacitus in exilium proficiscitur: contractoque mercenario exercitu, bellum sorori pariter ac patriæ infert. Arcessitum maximum deinde à Cyrenis filium, ne eum Alexandrini contra se regem crearent, interficit. Tunc populus statuas et imagines ejus <sup>2</sup>detrahit. Quod factum studio sororis existimans, filium, quem ex eâ susceperat, interficit, corpusque in membra divisum, et in cistâ compositum, matri die natalis ejus inter epulas offerri curat. Quæ res non reginæ tantum, verum etiam universæ civitati, acerba et luctuosa fuit: <sup>3</sup>tantumque mœrorem festivissimo convivio intulit, ut regia omnis repentino luctu incenderetur. <sup>4</sup>Verso igitur studio principum ab epulis in exsequias, membra lacerata populo ostendunt; et quid sperare de rege suo debeant, filii cæde demonstrant.

*Demetrii*

*casus varii*

A.M.3914.

Ol. 160. 1.

Urb.C.613

Ant.C.138.

CAP. IX. Finito luctu orbitatis, Cleopatra cum urgeri se fraterno bello videret, auxilium <sup>3</sup>à Demetrio, rege Syriæ, per legatos petit: cujus ipsius varii et memorabiles casus fuere. Namque Demetrius, ut supra dictum est, cum bellum Parthis intulisset, et multis congressionibus victor fuisset, repente insidiis circumventus, amisso exercitu capitur. Cui Arsaces Parthorum rex magno et regio animo, misso in Hyrcaniam, non cultum tantum regium præstitit; sed et filiam in matrimonium dedit regnumque Syriæ, quod per absentiam ejus Trypho occupaverat, restitutum promittit. Post hujus mortem desperato reditu, non ferens captivitatem Demetrius, privatam, etsi opulentam, vitam pertæsus, tacitus in regnum fugam meditatur. Hor-

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Et attulit tantum dolorem omnibus, qui convivium festivum celebrabant, ut regia omnis resonaret luctu repentino.

<sup>b</sup> Quare omnes Principes, relictis epulis, parant exsequias pueri occisi.

#### NOTÆ.

1 Tacitus in exilium.] Illius regia à populo incensa fuerat.

2 Detrahit.] Hoc est, è loco superiore dejecit: sublimes enim imagines

dedicare solebant.

3 A Demetrio.] Qui redux è Parthiâ regnum Syriæ recuperaverat.



tator illi et comes Callimander amicus erat; qui post captivitatem ejus à Syriâ per Arabiz desertâ, ducibus pecuniâ comparatis, Parthico habitu Babylonem pervenerat. Sed fugientem Phraates, qui Arsaci successerat, equitum celeritate, per compendiosos tramites occupatum retrahit. Ut est deductus ad regem, Callimandro quidem non tantum venia, verum etiam præmium fidei datum: Demetrium autem et graviter castigatum ad conjugem in Hyrcaniam remittit, arctioribusque custodiis observari jubet. Interjecto deinde tempore, cum fidem illi etiam suscepti liberi facerent, eodem amico comite repetita fuga est: sed pari infelicitate prope fines regni sui deprehenditur; ac de novo perductus ad regem, ut invisus à conspectu summovetur. Tunc quoque uxori et liberis donatus, in Hyrcaniam, pœnalem sibi civitatem, remittitur, talisque aureis ad exprobationem puerilis levitatis donatur. Sed hanc Parthorum tam mitem in Demetrium clementiam non misericordia gentis faciebat, nec respectus cognationis; sed quod Syriæ regnum affectabant, usuri Demetrio adversus Antiochum fratrem, prout res, vel tempus, vel fortuna belli exegisset.

CAP. X. His auditis, Antiochus occupandum bellum ratus, exercitum, quem multis finitimorum bellis induraverat, adversus Parthos ducit. Sed luxuriæ non minor apparatus quam militia fuit: quippe lxxx millia armatorum sequuta sunt ccc millia lixarum; ex quibus coquorum, pistorum, scenicorumque major numerus fuit. Argenti certè aurique tantum, ut etiam gregarii milites caligas auro figerent; proculcarentque materiam cujus amore populi ferro dimicant. Culinarum quoque argentea instru-

## INTERPRETATIO.

a Cùm Rex magis ipsi fideret, ob susceptos ex sorore liberos. semper captivus fuerat.

b Pepercit illi Rex ob uxorem et liberos. c Ut etiam gregarii milites haberent caligas auro tectas.

## NOTE.

1 Per Arabiz desertâ.] Peccat graviter Justinus, nec enim potuit ab Hyrcaniâ per Arabiam venire Babylonem.

2 Hyrcaniam, pœnalem sibi civitatem.] Non civitas, sed Provincia fuit vastissima.

3 Talis aureis.] Puerilis talorum ludus fuit, qui quaternis fiebat talis; quorum unusquisque casus habebat quatuor, non senos; dyas namque et pentas hic decrant, hoc est, binarius et quinaris numeri otiosi erant; sed positus ipse, sive ratio lapsus vicem

obtenebat numeri. A talorum ludus diversus erat tesserarius.

4 Antiochus.] Sidetes, de quo supra.

5 Finitimorum.] Judæorum, quibuscum tandem inita pace Joannes illius gentis princeps Demetrio cum copiis adfuit, quodque vicisset Hyrcanos hac in expeditione, Hyrcanus ipse dictus est.

6 Lxxx millia.] Armatorum centum millia, ducenta calonum et lixarum sortis et histrionibus immixta numerat Orosius.

menta fuere, prorsus quasi ad epulas, non ab bella pergerent. Advenienti Antiocho multi Orientales reges occurrere, tradentes se, regnaque sua, cum execratione superbiz Parthicae. Nec mora congressioni fuit. Antiochus tribus praeliis victor, cum Babyloniam occupasset, magnus haberi cepit. Itaque omnibus ad eum populis deficientibus, nihil Parthis reliqui praeter patrios fines fuit. Tunc Phraates Demetrium in Syriam ad occupandum regnum cum Parthico praesidio mittit, ut eo pacto Antiochus ad sua tuenda a Parthia revocaretur. Interim, quoniam viribus non poterat, insidiis Antiochum ubique tentabat. Propter multitudinem hominum, exercitum suum Antiochus per civitates in hyberna diviserat: quae res ei exitii causa fuit. <sup>a</sup>Nam cum gravari se copiarum praebitione, et injuriis militum, civitates viderent, ad Parthos deficiunt; et die statuta omnes apud se divisum exercitum per insidias, ne invicem ferre auxilia possent, aggrediuntur. Quae cum nunciata Antiocho essent, auxilium proximis laturus, cum ea manu, quae secum hyemabat, progreditur. In itinere obvium regem Parthorum habuit, adversus quem fortius, quam exercitus ejus, dimicavit. Ad postremum tamen, cum virtute hostes vincerent, metu suorum desertus, <sup>2</sup>occiditur: cui Phraates exsequias regio more fecit, filiamque Demetrii, quem secum Antiochus adduxerat, captus amore virginis, uxorem duxit. Poenitere deinde dimissi Demetrii cepit: ad quem retrahendum cum turmas equitum festinato misisset, <sup>b</sup>Demetrium hoc ipsum metuentem jam in regno missi inveniunt: frustra quae omnia conati, ad regem suum reversi sunt.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Nam cum viderent urbes se gravari ob injurias a militibus illatas, et quia cogebantur dare supplementa copiarum.

<sup>b</sup> Et missi a Rege inveniunt in Syriam Demetrium hoc timentem.

## NOTÆ.

1 Tribus praeliis victor.] Josephus ex Nicolao Damasceno vult ab eo trophaeum ad Lycum amnem erectum fuisse, quod non procul inde Indatem Parthorum ducem superasset; sed unius tantum, non trinæ victoriae meminit, cumque paulo post ab Arsace victum testatur.

2 Occiditur.] Aliter ab aliis illius caedes traditur. Ab Arsace victus sibi manus intulit, si Appiano credimus. Ab Arsace interfectus est, ut placet Eusebio. Rebus malè gestis, e præ-

rpto loco se dedisse praecipitem vult Elianus. A quibus diversa refert Scriptura: cum enim vellet Naneam deam, id est, Venerem, uxorem ducere, idque pollicerentur sacerdotes; in Templum, ut dotem sponsæ acciperet, cum paucis admissus, a sacerdotibus occisus est, et in frusta disceptus. Quem locum alii de Antiocho Magno, alii de Antiocho Epiphane, Rupertus tamen, Sigonius, Serrarius, de Antiocho Sidete intelligunt.

## LIBER XXXIX.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Demetrius, interfecto fratre Antiocho, dum Ægyptum tentat, Syriam amittit, et tandem cruento fato tollitur.*
2. *Alexander ex ignobili rex factus, dum fortunam suam non reverenter habet, fœdè perit interfectus à Grypo, qui matrem et fratrem exstinguit.*
3. *Cleopatra, regina mater, in Ægypto gravissimas turbas concitat, unde horrenda lanienæ ex mulierum irâ, quarum integeritus describitur.*
4. *Peculiares tragœdiæ, quas Cleopatra inter suos excitat. Tandem illa à filio Alexandro occupata interficitur.*
5. *Alexander in exilium agitur, revocato Ptolemæo Notho. Romanis ad Orientalia regna excurrentibus, Syria et Ægyptus vexatur.*

## CAPUT I.

ANTIOCHO in Parthiâ cum exercitu deleto, frater ejus *Demetrius* Demetrius, obsidione Parthorum liberatus, ac restitutus in *amisso reg-* regnum, cum omnis Syria in luctu propter amissum exerci- *no miserè* tum esset, quasi Parthica ipsius ac fratris bella, quibus alter *perit.* captus, alter occisus erat, prosperè cessissent, ita Ægypto bellum *A.M.3924.* inferre statuit; regnum Ægypti <sup>1</sup>Cleopatra socru, pretium aux- *Ol. 162. 3.* ilii adversus fratrem suum, pollicente. Sed dum aliena affectat, *Urb.C.623* ut assolet fieri, propria per defectionem Syriæ amisit. Siquidem *Ant.C.128.* Antiochenses primi, <sup>2</sup>duce Tryphone, execrantes superbiam regis, quæ, conversatione Parthicæ crudelitatis, intolerabilis facta erat, mox Apamenii, cæteræque civitates exemplum sequutæ, per absentiam regis à Demetrio defecere. Ptolemæus quoque rex Ægypti, bello ab eodem petitus, cum cognovisset Cleopatram sororem suam opibus Ægypti navibus impositis, ad filiam

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Cleopatrá sacru.*] Cleopatra uxor Demetrii, Philometoris filia fuit; Cleopatra verò Ægyptia, soror ejusdem Philometoris, eademque uxor quæ hoc etiam tempore uxor erat et soror Euergetis.

<sup>2</sup> *Duce Tryphone.*] Non ille, de quo Scriptura meminit, qui sex abhinc annis jam obierat: vel Tryphonis et Demetrii tempora, quod verius putem, confundit Justinus.

et Demetrium generum<sup>1</sup> in Syriam profugisse, immittit juvenem quendam Ægyptium, Protarchi negotiatoris filium, qui regnum Syriæ armis peteret, compositâ fabulâ, quasi per adoptionem Antiochi regis receptus in familiam regiam esset, nec Syriis quemlibet regem aspernantibus, ne Demetrii paterentur superbiam, <sup>2</sup>nomen juveni Alexandri imponitur, auxiliaque ab Ægypto ingentia mittuntur. Interea corpus Antiochi interfecti a rege Parthorum, in loculo argenteo ad sepulturam in Syriam remissum pervenit: quod, <sup>3</sup>cum ingenti studio civitatum et regis Alexandri, ad firmandam fabulæ fidem, excipitur. Quæ res illi magnum favorem popularium conciliavit, omnibus non fictis in eo, sed veras lacrymas existimantibus. Demetrius autem victus ab Alexandro, cum undique circumstantibus malis premeretur, ad postremum etiam <sup>4</sup>ab uxore <sup>5</sup>filiisque deseritur. Relictus igitur cum paucis servulis, cum Tyrum, religione templi se defensurus, petisset, navi egrediens præfecti jussu <sup>6</sup>interficitur. Alter ex filiis Seleucus, quoniam sine matris auctoritate diadema sumpsisset, <sup>7</sup>ab eadem interficitur; alter, cui, propter nasi magnitudinem, <sup>8</sup>cognomen Grypo fuit, rex à matre hactenus <sup>9</sup>constituitur, <sup>10</sup>ut nomen regis penes filium, vis autem omnis imperii penes matrem esset.

*Alexander  
à Grypo  
interfectus.*

CAP. II. Sed Alexander, occupato Syriæ regno, tumens successu rerum, spernere jam etiam ipsum Ptolemæum, à quo fuerat

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Quod urbes cum ingenti amore excipiunt, et Alexander testatur magnum dolorem, ut magis crederetur ab omnibus fabula, quâ dicebatur esse ab eo

adoptatus.

<sup>b</sup> Ut filius nomen Regis haberet, mater verò omnem auctoritatem regiam.

#### NOTÆ.

1 In Syriam profugisse.] Auditâ populorum defectione Demetrius ex Ægypto in Syriam rediit, eumque Cleopatra orbata præsidio, à Ptolemæi crudelitate sibi metuens, secuta est.

2 Nomen juveni Alexandri.] Alexander Zobina dictus est ab Eusebio et Appiano, et omissus à Josepho.

3 Ab uxore filiisque deseritur.] Commisso prælio, victus Demetrius ad uxorem Cleopatram, quæ tunc Ptolemæi di versabatur, fugerat: sed ab eâ repulsus Tyrum delatus est.

4 Filiisque.] Duos quidem liberos à Cleopatrá suscepit, Seleucum et Antiochum Grypum; sed id temporis Antiochus Athenis erudiebatur, ex Appiano.

5 Interficitur.] Ab inimicis captum, diuque ab iis misere vexatum fuisse

tradit Josephus: Appianus tamen et Livius volunt eum uxoris jussu interfectum, ob æmulationem Rhodogunes Arsacis filiz.

6 Ab eadem interficitur.] Eum, sagittâ propriâ manu emissâ, confixit Cleopatra, sive metuens, ne patris necem ulcisceretur, sive eodem furore gereus omnia, inquit Appianus.

7 Cognomen Grypo fuit.] Vel propter magnitudinem, vel propter adumbratam nasi; Gripus enim et Gryphus genus est avis edunco naso, in morem aquilæ; unde Xenophom Cyrus γρυπῶν appellat, quod naso esset aquilino; quales Persis erant in honore, quod Cyrus talis exitisset.

8 Constituitur.] Eum Athenis, quod studiorum causâ miserat, arcervisit.

subornatus in regnum, superbâ insolentiâ cœpit. Itaque Ptolemæus reconciliatâ sororis gratiâ, destruere Alexandri regnum, quod odio Demetrii, viribus suis acquisiêrat, summis opibus instituit. Mittit igitur ingentia Grypo auxilia, et <sup>1</sup>filiam Tryphænam Grypo nupturam, ut populos in auxilium nepotis, non societate tantum belli, verum et affinitate suâ sollicitaret. Nec res frustra fuit: nam, cum omnes Grypum instructum Ægypti viribus viderent, paulatim ad Alexandro deficere cœpêre. Fit denique inter reges prælium, quo victus Alexander Antiochiam profugit: ibi inops pecuniæ, cum stipendia militibus deessent, in templo Jovis solidum ex auro Victoriæ signum tolli jubet, facietis jocis sacrilegium circumscribens: nam *Victoriam commodatam sibi Jove esse* dicebat. Interjectis deinde diebus, cum ipsius <sup>2</sup>Jovis aureum simulacrum infiniti ponderis tacite evelli jussisset, deprehensusque in sacrilegio, concursu multitudinis esset in fugam versus; magnâ vi tempestatis oppressus, ac desertus à suis, à latronibus capitur; perductusque ad Grypum, <sup>3</sup>interficitur. Grypus porro, recuperato patrio regno, externisque periculis liberatus, insidiis matris appetitur: quæ cum cupiditate dominationis, prodito marito Demetrio, et altero filio interfecto, hujus quoque victoriâ inferiorem dignitatem suam factam doleret, venienti ab exercitatione poculum veneni obtulit. <sup>4</sup>Sed Grypus, prædictis jam ante insidiis, veluti pietate cum matre certaret, bibere ipsam jubet; abnuenti instat. Postremum prolato indice eam arguit, *solum defensionem sceleris superesse affirmans si bibat quod filio obtulit*. <sup>5</sup>Sic victa regina scelere in se verso, veneno, quod alii paraverat, <sup>6</sup>extinguitur. Partâ igitur regni securitate, Grypus octo annis quietem et ipse habuit, et regno præstitit. Natus deinde illi est æmulus regni, <sup>7</sup>frater ipsius Cyzicenus, <sup>8</sup>eâdem matre genitus, sed ex Antiochô patruo susceptus, quem cum veneno tollere voluisset, ut maturius armis cum eo de regno contenderet, <sup>9</sup>excitavit.

A.M.3929.

Ol. 163. 4.

Urb.C.628.

Ant.C.123.

A.M.3936.

Ol. 165. 3.

Urb.C.635.

Ant.C.116.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Jubet auferri ex templo Jovis ejus simulacrum conflatum ex solido auro.

<sup>b</sup> Sed Grypus, detectis jam insidiis, jubet ipsam bibere, et urget ad biben-

dum, dum illa abnuît, quasi certaret pietate cum matre.

<sup>c</sup> Sic Regina interiit coacta sumere venenum, quod per scelus filio paraverat.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Filiam Triphenam. Alii Gryphnam nominant.

<sup>2</sup> Jovis auream. Id crimen Antiocho Cyziceno tribuit Arnobius.

<sup>3</sup> Interficitur. In prælio cæsum occubuisse vult Josephus.

<sup>4</sup> Extinguitur. Idem, sed brevius, narrat Appianus.

<sup>5</sup> Frater ipsius Cyzicenus. Antiochus, cui Cyziceni nomen fuit, qui

Cyzici fuerat educatus.

<sup>6</sup> Eâdem matre genitus. Cleopatrá, quæ quater nupserat, primùm Alexandro Balæ, tum Demetrio. Nicanori, deinde Antiocho Sideti, denique iterum Demetrio Nicanori.

<sup>7</sup> Excitavit. Belli causam Josephus in Cyzicenum rejicit; refert enim eum, dum Grypus in Judæos bellum parat, apud Cyzicum copias collegisse.

*Cleopatra  
Ægyptum  
turbat: unde  
nulla  
cedet.  
A.M. 3937.  
Ol. 165. 4.  
Urb.C. 636  
Ant.C. 115.*

CAP. III. Inter has regni Syriæ paricidiales discordias moritur rex Ægypti Ptolemæus, regno Ægypti uxori et <sup>1</sup>alteri ex filiis, quem illa legisset, relicto, videlicet quasi quietior Ægypti status, quàm Syriæ regnum esset, quum mater, altero ex filiis electo, alterum hostem esset habitura. Igitur cùm pronior in minorem filium esset, à populo compellitur majorem eligere: cui priusquàm regnum daret, uxorem ademit; compulsumque repudiare carissimam sibi sororem Cleopatram, minorem sororem Selenen ducere jubet, <sup>2</sup>non materno inter filias iudicio, cùm alteri maritum eriperet, alteri daret. Sed Cleopatra non tam à viro repudiata, quàm à matre divortio viri dimissa, Cyziceno in Syria nubit; eique, ne nudum uxoris nomen afferret, <sup>3</sup>exercitum Cypri <sup>4</sup>solicitationem, velut dotalem, <sup>5</sup>ad maritum deducit. Par igitur viribus fratris Cyzicenus prælium committit, ac victus in fugam vertitur, Antiochiamque venit. Tunc Antiochiam Grypus, in quâ erat Cyziceni uxor Cleopatram, obsidere cæpit: quâ captâ, <sup>6</sup>Tryphæna uxor Grypi nihil antiquius quam <sup>7</sup>sororem Cleopatram requiri duxit: non ut captivæ opem ferret, sed ne effugere captivitatis mala posset, quæ sui æmulatione in hoc potissimum regnum invaserit, hostique sororis nubendo hostem se ejus effecerit. <sup>8</sup>Tum peregrinos exercitus in certamina fratrum adductos, tum repudiatam à fratre contra matris voluntatem, extra Ægyptum nuptam accusat. Contrà Grypus orare, *ne tam fædum facinus facere cogatur: à nullo unquam majorum suorum inter tot domestica, tot externa bella, post victoriam in feminas sævitum, quas sexus ipse, et periculis bellorum et sævitia victorum eximat: in hac vero, præter commune bellantium fas, accedere necessitudinem sanguinis: quippe ipsius quæ tam cruenta, sæviat, sororem equidem germanam esse, suam verò consobrinam: liberorum deinde communium materteram.* His tot necessitudini-

*\*Grypi,  
Græc.*

*A.M. 3939.  
Ol. 166. 2.  
Urb.C. 638  
Ant.C. 113.*

#### INTERPRETATIO.

*a Non ferens æquum iudicium inter filias, ut mater debet, cum uni eriperet, maritum, ut illum daret alteri.*

*b Adducit ad maritum sibi conciliatum exercitum, qui erat in Cypro, tantquam dotem pro matrimonio.*

*c Quia ferens ipsi irridiam invaserit*

*regnum Syriæ, et reddiderit se hostem sorori nubendo ipsius hosti.*

*d Tum eam accusat quid adduxerit exercitus externos, ut bellum excitaret inter fratres; tum quod repudiata fuerit à fratre, et nupsset Cyziceno extra Ægyptum, contra matris voluntatem.*

#### NOTÆ.

*1 Alteri ex filiis.] Duos habebat filios, Ptolemæum Lathyrum majorem natu, qui à Josepho Physon et Sotor dicitur, et Alexandrum, natu minorem. Lathyros genus est leguminis, quod cicerculam vocant; quomodo Ciceronis à cicere.*

*2 Ad maritum deducit.] Eadem ferè Appianus et Josephus.*

*3 Tryphæna uxor.] Solus Justinus hanc habet historiam.*

*4 Sororem.] Ambæ enim Ptolemæi Euergotis erant filiz.*

bus sanguinis adjicit superstitionem templi, quò abdita profugerit tantoque religiosius colendos sibi deos, quò magis his propitiis ac faventibus vicisset: <sup>a</sup>tum neque occisâ illâ se virium quicquam Cyziceno dempturum, nec servaturum reddidit. Sed quanto Grypus abnuvit, tantò soror muliebri pertinaciâ accenditur, rata non misericordiæ hæc verba, sed amoris esse. Itaque vocatis ipsa militibus, mittit qui sororem confoderent: qui ut in templum intravérunt, cùm evellere eam non possent, manus amplexantis deæ simulacrum præcidérunt. <sup>b</sup>Tunc Cleopatra execratione paricidarum, mandata violatis numinibus ultione sui, decedit. Nec multò post repetitâ prælii congressione, <sup>1</sup>victor Cyzicenus uxorem Grypi Trypænam, quæ paulò antè sororem interfecerat, capit; <sup>c</sup>ejusque supplisio uxoris Manibus parentavit.

A.M.3940.  
Ol. 166. 3.  
Urb.C.639  
Ant.C.112.

CAP. IV. At in Ægypto Cleopatra cùm gravaretur socio regni, filio Ptolemæo, populum in eum incitat; abductâque ei <sup>d</sup>Selene uxore, eò indigniùs, quod ex Selene jam duos filios habebat, exulare cogit, arcessito minore filio Alexandro, et rege in locum fratris constituto: nec filium regno expulisse contenta, <sup>2</sup>bello Cypri exulantem persequitur. Unde pulso, interficit duces exercitus sui, quod vivum eum è manibus dimisisset: <sup>4</sup>quantum Ptolemæus verecundiâ materni belli, <sup>3</sup>non viribus minor ab insulâ recessisset. Igitur Alexander territus hæc matris crudelitate, et ipse eam reliquit, periculoso regno securam ac tutam vitam anteponeus. Cleopatra verò timens, ne major filius Ptolemæus ab Cyziceno ad recuperandam Ægyptum auxiliis juvaretur, ingentia <sup>4</sup>Grypo auxilia, et Selenen

Cleopatra  
filio in-  
terficetur.  
A.M.3948.  
Ol. 168. 3.  
Urb.C.647  
Ant.C.104.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Tum neque Cyzicenum amissurum aliquid ex suis viribus, etiam si occidatur; nec servaturum diutius vires suas, si reddatur.

<sup>b</sup> Tunc Cleopatra interfecta est, execrationes faciens in parricidas, et precata deos ab ipsis violatos, ut ulcisceren-

tur suam mortem.

<sup>c</sup> Et illam interfici jussit, ut mortem uxoris suæ vindicarei.

<sup>d</sup> Quamvis Ptolemæus abiisset ex Cyprio insula, quia nolebat bellum gerere in matrem licet non esset inferior viribus.

## NOTE.

<sup>1</sup> Victor Cyzicenus.] Hic Cyziceni regnum incipit Eusebius: sed post multos annos Josephus rejicit quòd Antiochus in mediâ Syriæ parte regnaret, bellumque interdum repararet: qui tandem ab Heracleone per insidias occisus est. Hæc Josephus.

<sup>2</sup> Bello Cypri exulantem.] Reginæ duces erant Belcias et Ananias, Judzi, filii Oniz, qui Templum Hierosolymitano simile in Heliopolitana præfecturâ construxerat. Ex Strabone et Josepho.

<sup>3</sup> Non viribus minor.] Non enim hostium metu fugit, sed Ptolemæi densibus cum militum triginta millibus auxilio venit: è quibus tamen, post obsidionem ab Alexandro solutam, repudiatus est: quare et eorum obsedit urbem, et Judæis, qui illis aderant, crudele bellum gessit.

<sup>4</sup> Grypo auxilia.] Ipsa cum Alexandro filio venit in Syriam ubi Ptolemæide post difficilem obsidionem perita est.

A.M.3964. uxorem nupturam hosti prioris mariti, mittit, Alexandrumque  
 Ol. 172. 3. filium per legatos in regnum revocat: cui cum occultis insidiis  
 Urb.C.663 exitium machinaretur, occupata ab eodem interficitur, <sup>a</sup>spiritum-  
 Ant.C.88. que non fato, sed parricidio dedit: digna prorsus hanc mortis in-  
 famiâ, quæ etiam matrem toro expulit, <sup>b</sup>et duas filias viduas al-  
 tero fratrum matrimonio fecit; et filio alteri in exilium acto  
 bellum intulit, alteri erepto regno exitium per insidias machina-  
 ta est.

*Alexandro in exilium pulso, revocatur Ptolemæus.* CAP. V. Sed nec Alexandro cædes tam nefanda inulta fuit.  
 Nam ubi primum compertum est, scelere filii matrem interfec-  
 tam, concursu populi <sup>1</sup>in exilium agitur, revocatoque Ptolemæo  
 regnum redditur: qui neque cum matre bellum gerere voluisset,  
 A.M.3965. nec à fratre armis repetere quod prior possedisset. Dum hæc  
 Ol. 172. 4. aguntur, <sup>2</sup>frater ejus ex pellice susceptus, cui pater Cyrenarum  
 Urb.C.664. regnum testamento reliquerat, hærede populo Romano instituto,  
 Ant.C.87. decedit. Jam enim fortuna Romana porrigere se ad Orientalia  
 regna, non contenta Italiæ terminis, cæperat. Itaque et ea pars  
 Libyæ <sup>3</sup>provincia facta est: <sup>4</sup>postea Creta <sup>5</sup>Ciliciæque piratico  
 bello perdomitæ, in formam provinciæ rediguntur. Quo facto,  
 et Syriæ et Ægypti regna, Romana vicinitate arcata, quæ in-  
 crementa de finitimis bellis quærere solebant, adempto vagandi  
 arbitrio, vires suas in perniciem mutuam convertêrunt: adeo  
 ut assiduus præliis consumpti, in contemptum finitimorum vene-  
 rint, prædæque Arabum genti, imbelli antea, fuerint. Quorum

## INTERPRETATIO.

- a Et finit vitam non morte naturali, inclusa regionibus vicinis, quæ pertine-  
 bant ad Romanos, verterunt vires suas  
 sed parricidio. ad Romanos, verterunt vires suas  
 b Et fecit duas filias viduas, cogens in mutuam perniciem, cum non auderent  
 fratres ducere alteram sororem in uxore, ultra hos terminos arma ferre, licet an-  
 rem, priori repudiata. tea solerent dilatare suos limites, bellum  
 c Quo facto, regna Ægypti et Syriæ gerendo contra finitimos populos.

## NOTÆ.

- 1 In exilium agitur.] Eodem, quo ratas in Ciliciâ persequitur; in Cretâ,  
 pulsus est, anno à Charea Naxarcho altero piratarum fonte, Metellus re-  
 bellis vicit, tutamque insulam sube-  
 git, invito Pompeio, qui Cretensibus  
 institutum, missique Tyrum Legati, favebat: unde Cretici nomen, decus-  
 qui pecuniam ibi depositam repe- que triumphi, Metellus retulit.  
 rent; non ille tamen, sed filius ejus  
 Alexander, Romanos dixit hæredes.  
 2 Frater ejus.] Ptolemæus, cui cog-  
 nomen Appionis fuit.  
 3 Provincia facta est.] Eas civitates  
 liberas esse Senatus jusserat: sed cum  
 ibi tyranni insurrexissent, ut ait Sigo-  
 nius, hæc pars Libyæ in provinciam  
 redacta est. Ita Ammianus et Eutropius.  
 4 Postea Creta.] Dum Pompeius pi-  
 urici cognomen reportavit.



rex <sup>1</sup>Erotimus, aduciā septingentorum filiorum, quos ex pellicibus suscepit, divisis exercitibus, nunc Ægyptum, nunc Syriam infestabat: magnumque nomen Arabum, viribus finitimorum exsanguibus fecerat.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Erotimus.*] Abaliis Aretas dicitur, riam occupavit; et Alexandrum super qui à Damascenis in odium Ptolemæi, ravit Judæorum ducem, ut narrat Jo-Tigranis tempore evocatus, Cælosy- sephus.

## LIBER XL.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. Syri Tigranem Armenium regem sibi deligunt.
2. Victo Tigraue, Antiochus, Cyziceni filius, creatur rex Syriæ, quæ postea in provinciâ formam redigitur.

## CAPUT I.

MUTUIS <sup>1</sup>fratrum odiis, et <sup>2</sup>mox filiorum inimicitiiis succedentibus, cum inextinguibili bello, et reges, et regnum Syriæ consumptum esset ad externa populi auxilia concurrunt, <sup>3</sup>peregrinosque sibi reges circumspicere cœpit. Itaque cum pars Mithridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Ægypto arcessendum censeret; occurreretque, quod Mithridates implicatus bello Romano esset, Ptolemæus quoque semper hostis fuisset Syriæ; omnes in Tigranem regem Armeniæ consensere, instruc-

Syri Ti-  
granem si-  
bi Regem  
deligunt!  
A.M.3971.  
Ol. 174. 2.  
Urb.C.679  
Ant.C.81.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Capit considerare quem Regem sibi eligeret ex iis, qui externis populis imperabant.*

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Fratrum odiis.*] Antiochi, Grypi et Antiochi Cyziceni.

<sup>2</sup> *Mox filiorum inimicitiiis.*] Hæc paulo longius explicare operæ pretium est. Antiochus Grypus quinque filios moriens reliquerat, Seleucum, Antiochum, Philippum, Demetrium, Eucærum et Antiochum Dionysium; quorum natu major Seleucus Cyzicenum prælio victum interfecit. Illi Antiochus, qui Pius sive Eusebes dictus

est, quod patria mortem ultus fuerit, vel Selenen illius uxorem duxerit, successit; qui bello Seleucum à Syriâ Mopsuestiam Ciliciæ fugere cœgit, ubi à civibus cum majora tributa exigeret, combustus est, ex *Appian.* Seleuci frater Antiocho Pio bellam cum intulisset, ab eo et victus et occisus est, ex *Josepho.* Eo mortuo, ejus fratres, hinc Philippus Syriæ parte occupatâ, inde Demetrius Damasci viri-

tum præter domesticas vires, et Parthicâ societate, et <sup>1</sup>Mithridatis affinitate. Igitur accitus in regnum Syriæ, per XVIII annos <sup>2</sup>tranquillissimo regno potitus est: neque bello alium lacescere, neque lacescit inferre alii bellum necesse habuit.

CAP. II. Sed sicut ab hostibus tuta Syria fuit, ita terræ motu vastata est, quo centum septuaginta millia hominum, et multæ urbes periêrunt. Quod prodigium mutationem rerum portendere aruspices respondêrunt. Igitur <sup>3</sup>Tigrane à Lucullo victo, rex Syriæ Antiochus, Cyziceni filius, ab eodem Lucullo appellatur. Sed quod Lucullus dederat, postea <sup>4</sup>ademit Pompeius: <sup>5</sup>qui poscenti regnum respondit, *ne volenti quidem Syriam, nedum recusanti, daturum se regem, qui XVIII annos, quibus Tigranes Ol. 177. 3. Syriam tenuit, in angulo Ciliciæ latuerit: victo autem eodem Tigra-  
Urb.C.692. grane à Romanis, alieni operis præmia postulet. Igitur ut habenti  
Ant.C.68. regnum non ademerit; ita, quo cesserit Tigrani, non daturum quod  
A.M.3988. tueri nesciat: ne rursus Syriam Judæorum et Arabum latrocinii  
Ol. 178. 3. infestam reddat. Atque ita Syriam in provinciæ formam rede-  
Urb.C.687. git: paulatimque Oriens Romanorum, discordiâ consanguineorum  
Ant.C.64. regum, factus est.*

#### INTERPRETATIO.

a Qui respondit Antiocho petenti Regnum, se non daturum Regem Syriæ recusanti, cum non daturus esset etiam si illud posceret.

#### NOTÆ.

bus Lathyri fretus, se Regem dixerunt; unaque junctis viribus cum Antiocho Pio, tam acriter dimicârunt, ut in prælio ille occuberit, ut habet Josephus. Dum verò Demetrius Philippum fratrem paulò post Berææ obsidet, obsessus ipse ab Arabibus et Parthis, captus est, et ad Regem Mithridatem deductus, ab eo magno in honore habitus est. Deinde Antiochus Dionysius, Damasco occupatâ, occisus est ab Areta Arabum rege. Fratribus superstes Philippus, Syriæ vix paucis annis præfuerat, cum Antiochus Asiaticus, Pii filius, illi bellum intulit: quare à Syris, tot motibus defessis, regnum ad Tigranem delatum est anno à Seleuco 228.

1 *Mithridatis affinitate.* Fliam enim Mithridatis in uxorem duxerat.

2 *Tranquillissimo regno.* Aretas tamen Judæi Syriam excursionibus maxime infestarent.

3 *Tigrane à Lucullo.* Tigranes habebat peditum 250, equitum 50 millia: Lucullus vero militum undecim tantum millia, ut tradit Appianus, cui consentit Plutarchus. Prælio propter Tigranocertam, quam Lucullus obsidebat, commisso, Tigranes peditum centum millia, omnesque ferè equites, Lucullus quinque tantum milites amisit; præterquam centum qui vulnerati fuêrunt, ex *Plutarcho*: triginta tantum hostium millia cæsa fuisse tradit Orosius.

4 *Ademit Pompeius.* Qui Luculli successor prælio nocturno trans Euphratem, quem Romanorum primus transiit, Mithridatem penitus debellavit, captisque Artaxatis Tigranem ad pedes supplicem in Armenia regnare permisit, et Syriam, expulso Asiatico, provinciam esse jussit anno à Nicanore, 247.

## LIBER XLI.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Parthorum origo, nominis obscuritas, successus, imperium.*
2. *Regni Parthici administratio. Parthorum sermo, vestes, arma, exercitus, praeliandi mos.*
3. *Mores domestici, sepultura, religio, ingenium, virtutes, et vitia.*
4. *Parthorum regum res gestæ paucis describuntur.*
5. *Arsacis sapientissimi Parthorum regis vita et mors placida.*
6. *Bactriani regni status sub Eucratide, qui à filio opprimitur. Parthorum bellici successus.*

## CAPUT. I.

PARTHI, penes quos, velut <sup>1</sup>divisione Orbis cum Rōmā-*Parthorum*  
 nis factā, nunc Orientis imperium est, Scytharum exules fuēre. *origo et*  
 Hoc etiam ipsorum vocabulo manifestatur. Nam Scythico ser-*imperium.*  
 mone Parthi exules dicuntur. Hi et Assyriorum et Medorum *A.M.3809.*  
 temporibus inter Orientis populos obscurissimi fuēre. *Ol. 133. 4.*  
 quoque cūm imperium Orientis à Medis ad Persas translatum *Urb.C.508*  
 est, veluti vulgus sine nomine, præda victorum fuēre. *Ant.C.243.*  
<sup>2</sup>Postremo Macedonibus triumphato Oriente serviērunt: ut cūvis mi-  
 rum videatur, ad tantam eos felicitatem per <sup>3</sup>virtutem provec-  
 tos, ut imperent gentibus, sub quarum imperio veluti servile  
 vulgus fuēre. A Romanis, quoque, <sup>2</sup>trinīs bellis, per maximos  
 duces florentissimis temporibus lacessiti, soli ex omnibus genti-  
 bus non pares solūm, verūm etiam <sup>3</sup>victores fuēre: quanquam  
 plus gloriæ sit, inter Assyria et Medica Persicaque, memorata  
 olim regna, et opulentissimum mille urbium Bactrianum impe-  
 rium emergere potuisse, quā longinqua bella vicisse: præterea

## INTERPRETATIO.

a Denique serviērunt Macedonibus,  
 postquam de populis Orientis trium-  
 phārant.

b Per virtutem desunt quibusdam  
 Editionib.

## NOTÆ.

1 *Divisione Orbis.* [Eos Romanorum  
 potentia prope pares dicit Strabo.]

2 *Trinīs bellis, per maximos duces.*  
 M. Crassum et Antiochum: quis ter-  
 tius accesserit, non video, nisi fortē  
 vel Ventidium, vel Corbulonem intel-  
 ligat.

3 *Victores fuēre.* [Ab iis Crassus  
 ipse cum filio totoque exercitu dele-  
 tus: Antonius verò coactus fugā con-  
 sulere sibi: sed deinde à Ventidio et  
 Corbulone superati sunt.]

cum gravibus Scythicis, et vicinalibus bellis assidue vexati, varlis periculorum certaminibus urgerentur. Hi domesticis seditionibus Scythiâ pulsi, solitudines inter Hyrcaniam, et <sup>1</sup>Dahas, et Arios, et Spartanos, et Margianos, furtim occupavere. <sup>2</sup>Fines deinde, non <sup>3</sup>intercedentibus primò finitimis, postea etiam prohibentibus, in tantum protulere, ut non immensa tantum jam ac <sup>4</sup>profunda camporum, verum etiam prærupta collium montiumque ardua occupaverint. Ex quo fit, ut Parthiæ pleraque finium aut æstus, aut frigoris magnitudo, possideat: quippe cum montes nix, et campos æstus infestet.

*Parthorum  
arma: præ-  
bandi ra-  
tio.*

CAP. II. Administratio gentis post defectionem Macedonici imperii, sub regibus fuit. <sup>b</sup>Proximus majestati regum, populorum ordo est: ex hoc duces in bello, ex hoc rectores in pace habent. Sermo his inter Scythicum Medicumque medius, et ex utrisque mixtus; <sup>c</sup>Vestis olim sui moris; posteaquam accessere opes, <sup>d</sup>ut Medis perlucida ac fluida. Armorum patrius ac Scythicus mos. Exercitum, non ut aliæ gentes liberorum, sed majorem partem servitiorum habent: <sup>e</sup>quorum vulgus, nulli manumittendi potestate permissa, ac per hoc omnibus servis nascentibus, indies crescit. Hos pari ac liberos suos curâ habent: et equitare et <sup>f</sup>sagittare magnâ industriâ docent. Locupletissimus ut quisque est ita plures in bello equites regi suo præbet. Denique Antonio bellum Parthis inferenti, cum quinquaginta millia equitum occurrerent, soli cccc liberi fuere. Cominus in acie præliari, aut obsessas <sup>g</sup>expugnare urbes nesciunt. Pugnant autem procurrentibus equis, aut terga dantibus; sæpe etiam <sup>h</sup>fugam simu-

#### INTERPRETATIO.

a Deinde tam latè extendērunt suos terminos, finitimis populis primò non se apponentibus, sed postea prohibentibus, ut occupaverint non tantum campos immensos et valles profundas, sed etiam præruptos et arduos colles.

b Post regum dignitatem ordo illustrior est populorum.

c Habebat olim vestitum sibi proprium.

et singularem sed postquam potentes facti sunt, induti sunt vestibus perlucidis et fluctuantibus, ut solebant Medii.

d Quorum numerus in dies crescit, cum nullus possit dare libertatem: et ideo omnes servi nascuntur: eos tamen tantâ cura educant, quantâ solent pueros instituere.

#### NOTÆ.

1 Dahas, et Arios, et Spartanos, et Margianos.] Qui inter Hyrcaniam ad Bactrianam, ab Ariâ ad Mare Caspium pertinebant.

2 Intercedentibus.] Id est, vetantibus, vox tribunitia: Intercedimus verbo; prohibemus manu et opere.

3 Profunda camporum.] Ita Florus: In diversa terrarum.

4 Ut Medis perlucida.] Medicam vestem, confectam serico Procopius tes-

tatur, purpuream Xenophon.

5 Sagittare.] Hoc etiam verbo utitur Curtius.

6 Expugnare urbes.] Idem habet Lucanus:

*Haud fossas implere valent, Parthoque sequente,*

*Murus erit quodcumque potest ob-  
stare sagitta.*

7 Fugam simulant.] Id omnes fere de Parthis referunt: idem de Ætolis

lant, \*ut incautiores adversum vulnera insequentes habeant. Signum in his praelio non tuba, sed tympano datur. Nec pugnare diu possunt: \*ceterum intolerandi forent, si quantus his impetus est, vis tanta et perseverentia esset. Plerumque in ipso ardore certaminis praelia deserunt, ac paulo post, pugnam ex fuga repetunt, ut, cum maxime viciisse te putes, tunc tibi discrimen subeundum sit. Munimentum ipsis equisque, \*loricæ plumatæ sunt, quæ utrumque toto corpore tegunt. Auri argentique nullus nisi in armis usus.

CAP. III. Uxores dulcedine variæ libidinis singuli plures *Parthorum mores et religio.* habent: nec ulla delicta adultero gravius vindicant. Quamobrem feminis non convivia tantum virorum, verum etiam conspectum interdicit. Carne non nisi venatibus quæsitâ vescuntur. Equis omni tempore vecantur: illis bella, illis convivia, illis publica ac privata officia obant: super illos ire, consistere, mærcari, colloqui. Hoc denique discrimen inter servos liberosque est, quod servi pedibus, liberi non nisi equis incedunt. \*Sepultura vulgo, aut avium, aut canum laniatus est. Nuda demum ossa terrâ obruunt. In superstitionibus atque curâ deorum, præcipua omnibus veneratio est. Ingenia genti tumida, seditiosa, fraudulenta, procacia: quippe violentiam viris, mansuetudinem mulieribus assignant. Semper aut in externos, aut

## INTERPRETATIO.

a Ut facilius vulnerent hostes insequentes, dum minus sibi cavent.

b Ceterum nemo posset eos vincere, si tantam haberent perseverantiam in præ-

liis quantum habent impetum.

c Non corpora sepeliunt, sed reliquum canibus et avibus.

## NOTE.

Thucydides, de Persis Zenophon, de Thesialis Curtius, de Cattis Tacitus, Scythia Plato.

1 Tympano datur.] Instrumentum est ex una parte planum clausum membranâ, inter vacuum, quod baculo pulsatur.

2 Lorica plumata sunt.] Hoc est, ex laminis ferreis in modum plumæ factis: consertæ: alii squamam vocant: unde squamata lorica: nec enim differunt plumæ et squamæ specie modoque contextus. Utramque similitudinem junxit Virgilius:

—agitabat equum, quem pellis ahenis  
In plumam squamis auro conserta tegebat.

3 Utrumque toto corpore.] Equi etiam ferro usque ad angulas tegebantur: idem Claudianus:

—credas simulacra moveri

Ferreæ, cognatoque viros spirare metallo:  
Par vestitus equis.

Erant hæc potius equorum impedimenta, quam munimenta.

4 Venatibus.] Venatione Parthi delectabantur maximè, quâ non nisi maximis in luctibus abstinere; adeoque Vononem Romæ enutritum spreverunt, quod rarius venaretur.

5 Sepultura.] Hic mos à Persis ad Parthos defluxit, quibus idem tribuit Herodotus. Immaturâ morte sublati os oculosque lacte oblinebant, tum impositos equo corvis eâ opinione exponebant, ut si prius oculus dexter laceraretur à corvis beatus; si sinister contrâ, infelix haberetur. Senes in montana deductos fame necare moris erat: quod etiam de Caspiis narrat Strabo.

in domesticos motus inquieti: naturâ taciti: ad faciendum, quàm ad dicendum, promptiores: proinde secunda adversaque silentio tegunt. Principibus metu, non pudore parent. In libidinem projecti, in cibum parci. <sup>1</sup>Fides dictis promissisque nulla, nisi quatenus expedit.

*Parthorum  
Regum res  
gestæ.*

CAP. IV. Post mortem Alexandri Magni, cùm inter successores ejus Orientis regna dividerentur, nullo Macedonum dignante Parthorum imperium, <sup>2</sup>Sagnori externo socio traditur. Hi, postea deductis Macedonibus in bellum civile, cum cæteris superioris Asiæ populis Eumenen sequuti sunt: quo victo, ad Antigonum transiêre. Post hunc Nicanore Seleuco, ac mox ab Antiocho et successoribus ejus pssessi: à cujus <sup>3</sup>pronepote Seleuco primum defecêre, primo Punico bello, <sup>4</sup>L. Manlio Bulsone, M. Attilio Regulo, <sup>5</sup>consulibus. <sup>6</sup>Hujus defectionis impunitatem illis duorum fratrum Regum, Seleuci et <sup>6</sup>Antiochi, <sup>7</sup>discordia dedit: qui, dum sibi invicem eripere regnum volunt, persequi defectores omisêrunt. Eodem tempore etiam Theodotus, mille urbium Bactrianarum præfectus, defecit, regemque se appellari jussit: quod exemplum sequuti totius Orientis populi à Macedonibus defecêre. Erat eo tempore Arsaces, vir, sicut

#### INTERPRETATIO.

<sup>1</sup> *Discordia, quæ erat inter duos fratres, Antiochum et Seleucum, impediit ne puniretur illa defectio.*

#### NOTÆ.

1 *Fides dictis, &c.*] Ita Lysander apud Plutarchum, veritatem nihilò meliorem esse mendacio, sed utriusque dignitatem usu definiri.

2 *Stagnori.*] Legendum est *Statanori*, cui tamen prius Arii et Drancæ subditi, Parthi vero Nicanori, licet Phrataferni subjectos velit Diodorus.

3 *Pronepote Seleuci.*] Peccat Justinus; defecêrunt enim à Seleuco Callinico, Antiochi Soteris nepote, non pronepote, quippe qui Antiochi dei filius fuerit.

4 *Manlio Bulsone.*] Meliùs dixeris *Bulsone*, qui collega fuit Caii Attilii, non Marci Attilii, quem Poni diris cruciatibus laceratum jam Antea occiderant.

5 *Consulibus.*] Non illis Consulibus hoc contigit, qui quadriennio antè Consulatum gerebant, quàm regnaret Callinicus, sub quo tamen rebellavit Arsaces; sicut Justinus ipse fatetur, aliisque ferè omnes consentiunt Historici.

6 *Antiochi.*] Qui *Hierax* dictus est de quo suprâ.

7 *Discordia dedit.*] Dum Callinicus, si plerisque Auctorum credimus, de regno cum fratre Hierace contendit, partem illi maximam eripuit Arsaces. Appianus tamen id contigisse refert, dum Ptolemæus Evergetes, sororis Berenices mortem ulturus, in Syriâ bellum gereret: sed aliter tamen rem narrat Georgius Monachus. *Arsaces*, inquit, *et Tiridates*, qui *genus à Periarum regibus ducebant, Bactrianorum trant Satrapæ, dum Persidi præceset Agathocles Macedo*; qui cùm amaret *Tiridatem*, eique, ut vim inferret *facilius*, strueret *insidias*, spe *frustratus*, ab ipso *Tiridate*, fratris *Arsaces* auxilio *interfectus* est: *simulque Arsaces Periarum occupato imperio annis duobus regnavit; eoque occiso, frater ejus Tiridates annis 37.* In duobus tamen manifestè peccat Georgius, quod et *Persas* pro *Parthis* nominet, et annos tantum duos tribuat *Arsaci*.

<sup>1</sup>incertæ originis, ita virtutis expertæ. <sup>2</sup>Hic solitus latrocinia et rapto vivere, acceptâ opinione, Seleucum <sup>3</sup>à Gallis in Asia victum, solutus regis metu, cum prædonum manu Parthos ingressus, præfectum eorum <sup>4</sup>Andragoram oppressit; sublatoque eo, imperium gentis invasit. Non magno deinde post tempore Hyrcanorum quoque regnum occupavit: atque ita duarum civitatum imperio præditus, grandem exercitum parat, metu Seleuci et <sup>5</sup>Theodoti Bactrianorum regis. Sed citò, morte Theodoti, metu liberatus; cum filio ejus et ipso Theodoto fœdus ac pacem fecit: nec multò post, cum Seleuco rege, ad defectores persequendos veniente; <sup>6</sup>congressus, victor fuit: quem diem Parthi exinde solennem, velut initium libertatis, observant.

A.M.3809.  
Ol. 133. 4.  
Urb.C.508.  
Ant.C.243.

CAP. V. Revocato deinde Seleuco novis motibus in Asiam, <sup>7</sup>dato laxamento, regnum Parthicum format, militem legit, castella munit, civitates firmat: urbem quoque <sup>8</sup>nomine Daram, in monte Zapaortenon condit: cujus loci ea conditio est, ut neque munitus quicquam esse, neque amœnius possit. Ita enim et præruptis rupibus undique cingitur, ut tutela loci nullis defensoribus egeat: et soli circumjacentis tanta ubertas est, ut propriis opibus expleatur. Jam fontium ac sylvarum ea copia est, ut et aquarum abundantia irrigetur, et venationum voluptatibus exornetur. Sic Arsaces, quæsito simul constitutoque regno, non minùs memorabilis Parthis, quàm Persis Cyrus, Macedonibus Alexander, Romanis Romulus, maturâ senectute decedit. Cujus memorie hunc honorem Parthi tribuerunt, ut omnes exinde reges suos *Arsacis* nomine nuncupent. Hujus filius et successor regni, Arsaces et ipse <sup>9</sup>nomine, <sup>10</sup>adversus Antiochum Seleuci filium, centum millibus peditum, et viginti millibus equitum in-

*Arsacis vi-  
ta et mors.*

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Hic solitus vivere latrocinii et rapinis, cum audisset Seleucum victum in Asia à Gallis fuisse, jam Regem non timens, ingressus est Parthiam cum præ-* *donibus.*  
<sup>b</sup> *Facta per aliquod tempus à bello intermissione, constituit Regnum Parthorum.*

## NOTÆ.

1 *Incerte originis.*] Hunc Scytham facit Strabo, Persam alii, eumque vel à Cyro vel ab Artaxerxe duxisse originem volunt.

2 *A Gallis.*] Acri enim cum Gallis prælio commisso, Seleucus et victoriam et victoris nomen retulit.

3 *Andragoram.*] Idem est cum Agathocle Georgii Monachi.

4 *Theodoti Bactrianorum Regis.*] Qui eadem ætate Bactrianis præfectus novum Regnum condidit, quod tamen paucis post annis in Parthorum ditio- nem concessit.

5 *Congressus.*] In eo fortè prælio,

dum victores fugit Callinicus, equo præcipitatus perit.

6 *Nomine Daram.*] Ad pylas Caspias, ab aliis Asca; ab aliis Arsacia, vel Europus, vel Agragas, vel Dura dicitur.

7 *Nomine.*] Ut Ægyptiorum Reges Ptolemæi, Atheniensium Cecropidæ, ita Parthorum Arsacidæ nuncupati sunt.

8 *Adversus Antiochum*] Antiochum Magnum intelligit, qui expulsus Mediâ Arsacem ad Hyrcaniam usque persecutus est.

structum, mirâ virtute pugnavit : ad postremum <sup>1</sup>in societatem ejus assumptus est. Tertius Parthis rex Priapatius fuit, sed et ipse Arsaces dictus. Nam, sicut supra dictum est, omnes reges suos hoc nomine, sicuti Romani Cæsares Augustosque, cognominavêre. Hic, actis in regno quindecim annis, decessit, relictis duobus filiis, Mithridate et Phraate : quorum major Phraates, more gentis, hæres regni Mardos, validam gentem, bello domuit ; nec multò post decessit, multis filiis relictis ; quibus præteritis, fratri potissimum Mithridati, insignis virtutis viro, reliquit imperium ; plus regio, quàm patrio deberi nomini ratus ; potiùsque patriæ, quàm liberis consulendum.

*Eucratidis res gesta.*

*Parthorum successus.*

A.M.3870.

Ol. 149. 1.

Urb.C.569

Ant.C.182.

CAP. VII. Eodem fermè tempore, sicuti in Parthis Mithridates, ita in Bactris Eucratides, magni uterque viri regna ineunt. <sup>a</sup>Sed Parthorum fortuna felicior, ad summum, hoc duce, imperii fastigium eos perduxit. Bactriani autem per varia bella jactati, non regnum tantum, verum etiam libertatem amisêrunt, siquidem Sogdianorum et <sup>2</sup>Drangaritanorum Indorumque bellis fatigati, <sup>b</sup>ad postremum ab invalidioribus Parthis, velut exsangues, oppressi sunt. Multa tamen Eucratides bella magnâ virtute gessit, quibus attritus, cum obsidionem <sup>3</sup>Demetrii regis Indorum pateretur, cum ccc militibus, lx millia hostium assiduis eruptionibus vicit. Quinto itaque mense liberatus, Indiam in potestatem redegit : unde cum se reciperet, à filio, quem socium regni fecerat, in itinere interficitur : qui non dissimulato paricidio, velut hostem, non patrem interfecisset, et per sanguinem ejus currum egit, et corpus abjici insepultum jussit. Dum hæc apud Bactros geruntur, interim inter Parthos et Medos bellum oritur. Cum varius utriusque populi casus fuisset, ad postremum victoria penes Parthos fuit. His viribus auctus Mithridates, Mediæ Batasin præponit : ipse in Hyrcaniam proficiscitur. Unde reversus, bellum cum <sup>4</sup>Elymæorum rege gessit : quo victo, hanc quoque gentem regno adjecit ; imperiumque Parthorum à monte Caucasio, multis populis in ditionem redactis, usque ad flumen Euphratem protulit. Atque ita adversâ valetudine correptus, non minor Arsace proavo, gloriosâ senectute decedit.

#### INTERPRETATIO.

*a Sed virtus tanti Regis, fortunâ favente, evexit Parthos ad summam imperii potestatem.*

*b Denique Parthi magis ac magis indices invalescentes oppresserunt illos fractos bellis.*

#### NOTE.

<sup>1</sup> *In societatem ejus.* Pax enim inter eos eâ lege inita est, ut Arsaces, unâ cum Antiocho, bellum gereret in Euthydemum Bactrianorum Regem, qui tamen multa post prælia pacem concessit.

<sup>2</sup> *Drangaritanorum.* Scribe *Drangianorum* ; sed potius ex Grævio *Arachotorum*.

<sup>3</sup> *Demetrii.* Qui Euthydemî Bactrianorum Regis, de quo supra, filius fuit.

<sup>4</sup> *Elymæorum.* Quos Julius Pollux inter Hyrcaniam et Bactrianam collocat ; Tacitus circa Armeniam, circa Susianam Strabo. Sunt populi Persidis, non procul à Persepoli.



## LIBER XLII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Mithridatis, Parthorum regis, filius et successor Phraates à militibus interficitur.*
2. *Post Aartabanum Mithridates, cognomine Magnus, regnat, qui bellum infert Armenia; de cujus origine et primis regibus disserit Justinus.*
3. *Jasonis et Armenii Armenia conditoris elogia. Tigris fluvii origo.*
4. *Mithridati ejecto Orodes successit, qui paricidiis et cladibus domi et foris exagitur.*
5. *Phraatis, filii Orodis, horrenda paricidia et varia fortuna. Augustus ab eo captivos Romanos et signa militaria repetit.*

## CAPUT I.

POST necem Mithridatis, Parthorum regis, Phraates <sup>Phraates</sup> filius ejus rex constituitur: qui cum inferre bellum, in ultio- <sup>Mithrida-</sup> nem tentati ab Antiocho Parthici regni, Syriae statuisset, Scy- <sup>thae filius, à</sup> tharum motibus ad sua defendenda revocatur. Namque Scy- <sup>militibus</sup> thae in auxilium Parthorum adversus Antiochum Syriae regem <sup>interfici-</sup> mercede solliciti, cum confecto jam bello supervenissent, et calumniâ tardiùs lati auxilii mercede frauderentur; dolentes tantum iis itineris frustrâ emensum, <sup>quum vel stipendium pro</sup> vexatione vel alium hostem dari sibi poscerent, superbo responso offensi, fines Parthorum vastare cœperunt. Igitur Phraates cum adversus eos proficisceretur, ad tutelam regni reliquit Himerum quendam, pueritiâ sibi flore conciliatum; qui tyrannicâ crudelitâ, oblitus et vitæ præteritæ et vicarii officii, Babylo- nios, multasque alias civitates importunè vexavit. Ipse autem

## INTERPRETATIO.

a *Privarentur promissâ mercede,*  
quia Parthi querebantur quod tardiùs  
ipsis tulissent auxilium.

b *Quum peterent stipendium pro la-*  
*bore tolerato in itinere, vel alium sibi*  
*dari hostem, Antiocho jam victo.*

## NOTE.

1 *Post necem.*] Nex vix unquam de morte naturali dicitur: Mithridatē tamē fātō decessisse dixit lib. superiori.

Phraates exercitum Græcorum, <sup>1</sup>quem bello Antiochi captum superbè crudeliterque tractaverat, in bellum secum ducit: immemor prorsus, quòd hostiles eorum animos nec captivitas minuerat, et insuper injuriam indignitas exacerbaverat. Itaque cùm inclinatam Parthorum aciem vidissent, arma ad hostes transtulère, <sup>2</sup>et diu cupitam captivitatis ultionem exercitûs Parthici, et ipsius Phraatis regis cruentâ cæde, exsequuti sunt.

*Mithridates Magnus bellum infert Armeniæ, cuius origo describitur.*

A.M.3947.  
Ol. 168. 2.  
Urb.C.646  
Ant.C.105

CAP. II. In hujus locum Artabanus, patruus ejus, rex substituitur. Scythæ autem contenti victoriâ, depopulatâ Parthiâ, in patriam revertuntur: sed Artabanus bello <sup>3</sup>Thogariis illato, in brachio vulneratus, statim decedit. Huic Mithridates filius succedit; cui res gestæ Magni cognomen dedêre; quippe claritatem parentum, æmulatione virtutis accensus, animi magnitudine supergreditur. Multa igitur bella cum finitimis magnâ virtute gessit; multosque populos Parthico regno addidit. Sed et cum Scythis prosperè aliquoties dimicavit, ultorque injuriæ parentum fuit. Ad postremum <sup>4</sup>Ortoadisti Armeniorum regi bellum intulit. Sed quoniam in Armeniam transitum facimus, origo ejus paulò altius repetenda est. Neque enim silentio præteriri tantum regnum fas est, cùm fines ejus post Parthiam omnium regnorum magnitudinem superent. Siquidem Armenia à Cappadociâ usque mare Caspium <sup>5</sup>undecies centum millia patet, sed in latitudinem millia passuum septingenta porrigitur. Condita est autem <sup>6</sup>ab Armenio, <sup>7</sup>Jasonis Thessali comite: <sup>8</sup>quem cùm perditum propter insignem periculosamque regno suo virtutem <sup>9</sup>Pelias rex cuperet, denunciata militiâ, in Colchos eum <sup>10</sup>abire jubet; <sup>11</sup>pellem-

A.M.2772.  
A.C.1280.

#### INTERPRETATIO.

a *Et Quod diu cupiebant, vindicaverunt injurias sibi illatas in captivitate, et cæde exercitûs Parthici, et morte ipsius Regis Phraatis.*

b *Cùm Rex Pelias illum vellet perdere, quod metuebat suo regno ob illius virtutem et audaciam.*

#### NOTÆ.

1 *Quem bello Antiochi.*] Sidetes, qui, victo Tryphone, Parthis bellum intulit, eosque tribus præliis fregit: sed paulò post, dum ejus milites imprudentius vagantur, à Parthis oppressus periit.

2 *Thogariis.*] Plinius Tacnarios Scythicum genus esse testatur.

3 *Ortoadisti.*] Artavasdis Armeniæ Regis meminérunt et Strabo et Plutarch.

4 *Undecies centum millia.*] Graviter peccat Justinus, cùm plus multò quàm par sit, tribuat Armeniæ.

5 *Ab Armenio.*] Armeniorum pater fuit, Us, vel Ul, Arami filius, et Semi-

pronepos, si Hieronymo credimus.

6 *Jasonis Thessali.*] Esonis ex Alcimede filius fuit, quem moriens pater fratri Pelix cui regnum adulto Jasoni reddendum tradiderat, commendavit; sed Pelix diffidens Alcimede, eum tradidit Chironi alendum. *Valerius Max. et Apollonius.*

7 *Pelias.*] Neptuni ex Tyro Salmonæi Regis filiâ genitus, Esonis frater. *Ovidius.*

8 *Abire jubet.*] Cùm jam adultus Jason Regnum Thessaliæ repeteret, illius expeditionis auspicandæ Pelias illi auctor fuit.

9 *Pellemque arietis memorabilem.*]

que arietis memorabilem gentibus reportare: sperans interitum viri, aut ex periculis tam longæ navigationis, aut ex bello tam profundæ barbariæ. Igitur Jason divulgatâ opinione tam gloriosæ expeditionis, cum ad eum certatim principes juventutis totius quævis Orbis concurreret, exercitum fortissimorum virorum, qui <sup>1</sup>*Argonautæ* cognominati sunt, comparavit: quem cum <sup>2</sup>magnis rebus gestis incolumem reduxisset, rursus à <sup>3</sup>*Peliæ* filiis Thessaliâ pulsus, magnâ vi cum ingenti multitudine, quæ ad famam virtutis ejus ex omnibus gentibus quotidie confluebat, comite <sup>4</sup>*Medeâ* uxore, quam repudiatum, miseratione exilii rursum receperat, et <sup>5</sup>*Medio* privigno, <sup>6</sup>ab *Ægeo* rege Atheniensium genito, Colchos repetivit, <sup>7</sup>socerumque *Ætæam* regno pulsum restituit.

CAP. III. Magna deinde bella cum finitimis gessit: <sup>8</sup>captas- *Jasonis et Armenii*  
que civitates partim regno soceri, ad abolendam superioris mili- *elogia.*

## INTERPRETATIO.

<sup>2</sup> *Repetit Colchos cum Medio privigno, filio Ægei Regis Atheniensium, et cum uxore Medeâ, quam prius repudiatam iterum receperat, motus misericordiâ propter ipsius exilium.*

<sup>8</sup> *Et unam partem civitatum quas ce-*

*perat, dedit populis quos secum adduxerat; alterum adjunxit Regno soceri, ut deleret memoriam injuriæ, quam ipsi intulerat in priori bello, cum et abduxerat Medeam ejus filiam, et interfecerat Ægiolum ejus filium.*

## NOTÆ.

*Phryxus* Athamantis et *Nepheles* filius, cum sibi ab *Ino* novercâ metueret, consensu aurei velleris ariete, quem vel à matre, vel à patre acceperat, Pontum eâ parte, quâ angustior, transfretavit, unâ cum *Helle* sorore, quæ metu, dum transnatat, in fluctus demersa, *Hellesponto* nomen dedit, *Phryxus* verò, in *Colchos* delatus, ad *Ætæam*, Regem pervenit, ubi, ariete vel *Jovi* vel *Marti* immolato, in *Tëmple* suspendit vellus aureum. *Aries* inter sidera locatus est.

<sup>1</sup> *Fortissimorum virorum.*] 52 vel 56 numerantur, quorum præcipui *Castor*, *Pollux*, *Hercules*, *Peleus*, *Telamon*, *Argus*, *Mopsus*, *Typhys*, &c.

<sup>2</sup> *Argonautæ.*] Nomen sortiti ab eâ, quâ vecti sunt, navi; cui hoc nomen inditum est, vel ob velocitatem, vel propter architectum, vel denique quòd deferret *Argivos*. Quòd esset ex *Dodonæ* sylvæ arboribus fabricata, ideo vocalis à *Poëtis* fingitur.

<sup>3</sup> *Magnis rebus gestis.*] Quo vellus aureum raperet facilius, *Medeæ* usus

operâ, draconem prius sopitum occidit, ejusque dentes commisit sulcis.

<sup>4</sup> *À Peliæ filiis.*] Quòd *Jason* à *Peliæ* filiis Thessaliâ pulsus fuerit, unaque cum *Medeâ* ubique victor peragrârit *Asiam*, præter *Justinum*, qui scripserit legi neminem.

<sup>5</sup> *Medeâ.*] *Acætæ* *Colchorum* Regis filia, *Poëtarum* et *Tragœdiis* et *Fabulis* notissimâ, *Nonnolli* tamen non veneficam fuisse volunt; sed prudentem feminam, quæ effeminatos homines ad sanitatem traduxerit, eosque in locis calidis variis exercuerit laboribus: unde locus datus fabulis.

<sup>6</sup> *Medio privigno.*] Dum *Jason* amóre *Creusæ* flagraret, *Medea* ab eo repudiata nupsit *Ægeo*, ex quo suscepit *Medium*.

<sup>7</sup> *Ægeo.*] *Neptuni* filius erat, *Rex Atheniensium*, *Thesei* pater, quem cum in *Cretâ* periisse crederet, in mare se dedit præcipitem, quod ab ipso *Ægæum* dictum est. Nota omnibus fabula.

<sup>8</sup> *Socerum.*] *Acætæ* ex *Persâ* *Oceani* filia *Solis* etiâ filius extitit.



suum grande jam flumen <sup>1</sup>in regione Sophene emergit, ac sic in <sup>2</sup>paludes Euphratis recipitur.

CAP. IV. Igitur Mithridates rex Parthorum, post bellum *Orodes* Armeniæ, propter crudelitatem à senatu Parthico, regno pellitur. *Mithridatis successor parcius dicitur.* Frater ejus <sup>3</sup>Orodes, cum regnum vacans occupasset, Babyloniam, quò Mithridates confugerat, diu obsidet; et fame coactos, *diu, et claudibus agitur.* in deditionem oppidanos compellit. Mithridates autem, fiducia cognationis, ultro se in potestatem Orodis tradit. <sup>A.M. 4001.</sup> Sed Orodes, plus hostem quàm fratrem cogitans, in conspectu suo trucidari <sup>Ol. 181. A.</sup> eum jussit: et post hæc bellum cum Romanis gessit, <sup>Urb.C. 700.</sup> Crassum, que imperatorem cum filio et omni exercitu Romano delevit. <sup>Ant.C. 51.</sup> Hujus filius <sup>4</sup>Pacorus, missus ad persequendas Romani belli reliquias, magnis rebus in Syriâ gestis, in Parthiam patri suspectus revocatur: quo absente, exercitus Parthorum relictus in Syriâ, <sup>5</sup>à Cassio quæstore Crassi, cum omnibus ducibus trucidatur. His Ita gestis, non magno post tempore, Romanis inter Cæsarem Pompeiumque <sup>6</sup>civile bellum oritur: <sup>7</sup>in quo Parthi Pompeianarum partium fuere, et propter amicitiam cum Pompeio, bello Mithridatico, junctam, et propter Crassi necem, cujus filium in partibus Caesaris esse audierant; quem ultorem patris, victore

## INTERPRETATIO.

a Sed Orodes magis cogitans illum Pompei, propter amicitiam junctam cum esse hostem sibi, quàm suum fratrem. Pompeio, cum bellum gereret in Mithridatem.  
b In quo Parthi steterunt à partibus

## NOTE.

1 In regione Sophene.] Regio Armeniæ majoris, in Mesopotamiæ confinio, ubi Tigris.

2 Paludes Euphratis.] Fluvius Asiz, qui ortus in Armeniâ majori, eam à minori, et Syriam Arabiamque à Mesopotamiâ separat; deinde, infra Seleuciam junctus, cum Tigri in sinum Persicum se exonerat.

3 Orodes.] Quem Hyrodem vocat Plutarchus; ab eo Mithridatem expulsum dicit Appianus.

4 Crassumque imperatorem.] Crassus, obtentâ Syriâ, spe prædæ Parthis bellum intulit; sed, secutus Arabem necio quem, in loca æqualia vastamque plantiæ cum exercitum imprudens deduxisset, à Surenâ Parthorum duce lacessitus, et filium et multos è suis amisit; cumque, fugentibus identidem Parthis, nulla pugnandi copia fieret, ipse Carras cum reliquo exer-

citu fugit; sed paulò post in Parthorum manus incidit, à quibus occisus est; caputque abscissum missum Regi qui aurum in oris rictum infundi jussit, ut cujus animus arcerat auri cupiditate, ejus etiam mortuum cadaver auro ureretur, inquit Florus.

5 Pacorus.] Regionem omnem, quæ ad Euphratem usque pertinet, recepit; fluyioque transmissio, irruit in Syriam.

6 A Cassio quæstore.] C. Cassius Longinus, cum in Syriam post cladem Crassi Carris profugisset, res propter gessit in Parthos.

7 Civile bellum oritur.] Quod nec superiore Caesar, nec parem Pompeius ferre possit; Pompeianis id agentibus, ut expleto tempore provinciâ Cæsar exercituque cederet; Cæsarianis verò, ut in idem præstaret Pompeius, annitentibus.

*Cæsare*, futurum non dubitabant. Itaque <sup>1</sup>victis partibus Pompeianis, et <sup>2</sup>Cassio et Bruto auxilia <sup>3</sup>adversus Augustum et Antonium misere: et <sup>4</sup>post belli finem rursum Pacoro duce, inita <sup>5</sup>cum Labieno societate, <sup>6</sup>Syriam et Asiam vastavere; castraque Ventidii, qui post Cassium, absente Pacoro, <sup>7</sup>exercitum Parthicum fuderat, magnâ mole aggrediuntur. Sed ille, <sup>8</sup>simulato timore, diu continuit se, et insultare Parthos aliquantisper passus est. Ad postremum in securos lætosque partem legionum emisit: quarum impetu fusi Parthi, in diversa abiēre.

A.M.4015. <sup>2</sup>Pacorus cum fugientes suos abduxisse secum legiones Romanas putaret, castra Ventidii, veluti sine defensoribus, aggreditur. Tum <sup>9</sup>Ventidius, reliquâ parte legionum emissâ, universam Parthorum manum cum rege ipso Pacoro interfecit: nec

## INTERPRETATIO.

<sup>2</sup> Cum Pacorus putaret legiones Romanas abductas longius, dum persequuntur suos fugientes.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Victis partibus Pompeianis.*] Ter Pompeianos vicit Cæsar: semel in Thessaliâ ad Pharsalum; iterum in Africâ, ad Thapsum prope Leptim; tertio in Hispaniâ, ad Mundam Bati-cæ oppidum. In primâ pugna Pompeius victus, in alterâ Scipio et Juba, in tertiâ Pompei filii. Sed hæc omnis nota.

<sup>2</sup> *Cassio et Bruto.*] Confosso pugionibus in Curiâ Cæsare, ille Syriam, hic Macedoniam obtinuerat, quod à Reipublicæ partibus contra Antonium uterque staret.

<sup>3</sup> *Adversus Augustum et Antonium.*] Penes quos id temporis summa rerum potestas erat; quique, ut mortem Cæsaris ulciscerentur, et Senatores proscripsérunt plurimos, Cassiumque et Brutum armis persecuti sunt.

<sup>4</sup> *Post belli finem.*] De summâ rerum certatum est ad Philippos, sive Macedoniæ, sive Thessaliæ, ubi et Cassius ab Antonio, et Octavius à Bruto victus est; ut Cassius, Brutianæ ignarus victoriæ, sibi concipit mortem; Brutusque, commissio iterum prælio superatus, à servo occidi se jussit.

<sup>5</sup> *Cum Labieno.*] Filio Titi Labieni qui et in bello Gallico Legatus Cæsaris fuerat, et in prælio ad Mundam, contra ipsum Cæsarem fortiter dimicans, cecidit. Ante pugnam Philpensem ejus filium ad Orodem Cassius miserat, ut inde evocaret auxilia;

sed Labienus, auditâ Cassii Brutique clade, Parthis, ut bellum Romanis inferrent, auctor extitit.

<sup>6</sup> *Syriam et Asiam.*] Pacorus Apameâ et Antiochiâ captis, omni Ciliciâ Syriæque. præter Tyrum, potitus, in Judæâ Regem constituit Antigonom.

<sup>7</sup> *Exercitum Parthicum.*] Labienum, dum Pacorus in Syriam properat, in fugam egit, et ad Taurum montem persecutus est.

<sup>8</sup> *Simulato timore.*] Ventidius, equitatus Parthici metu, in loco edito castraposuerat, quæ dum imprudentius aggrediuntur Parthi, ab irruentibus undique Romanis in fugam versi, Labienus in castris obsessus, et paulo post, dum noctu fugam cogitat, à Liberto captus, multa millia Parthiorum cæsa, ipseque Pacorus occisus: ex Velleio, Appiano, et Plutarcho. Quod tamen in altero prælio contigit.

<sup>9</sup> *Ventidius.*] Loco humili natus, quem mater bello Sociâli à Pompeio Strabone capta, ante currum imperatoris triumphantis in sinu tulit. Grandior factus, victum sibi ægrè quæsit, comparandis mulis et vehiculis magistratibus. In isto quæstu notus esse cœpit Cæsari, cum quo in Gallias profectus in illius amicitiam et in ordinem amplissimum pervenit. Cum Antonio deinde proscrip-tus est; sed conjunctis partibus Pontifex, deinde Consul creatur: quod Populus Romanus

ullo bello Parthi unquam majus vulnus accepêrunt. Hæc cùm in Parthiâ nunciata essent, Orodes pater Pacori, qui paulò ante vastatam Syriam occupatam Asiam à Parthis audierat, victoremque Pacorum Romanorum gloriabatur, repentè filii morte, et exercitûs clade auditâ, ex dolore in furem vertitur. Multis diebus non alloqui quemquam, non cibum sumere, non vocem mittere, ita ut etiam mutus factus videretur. Post multos deinde dies, ubi dolor vocem laxaverat, nihil aliud quàm Pacorum vocabat: Pacorus illi videri, Pacorus audiri videbatur; cum illo loqui, cum illo consistere: interdum quasi amissum flebiliter dolebat. Post longum deinde luctum, alia sollicitudo miserandum senem invadit, quem ex numero xxx filiorum in locum Pacori regem destinet. Multæ pellices, ex quibus generata tanta juvenus erat, pro suis quæque sollicitæ, animum senis obsidebant. Sed fatum Parthiæ fecit, in quâ jam quasi solenne est, reges parricidas habere, ut sceleratissimus omnium, et ipse Phraates nomine, rex statueretur.

CAP. V. Itaque statim, quasi nollet mori, patrem interfecit: *Phraatis fratres quoque xxx trucidat: sed nec in filiis cessant parricidia. Orodis filii parricidia. Augustus signa militaria ab eo repetit.* Nam cùm infestos sibi optimates propter assidua scelera videret, ne esset qui nominari rex posset, adultum filium interfici jubet. Huic Antonius, propter auxilium adversus se et Cæsarem latum, bellum cum sexdecim validissimis legionibus intulit: sed graviter multis præliis vexatus, à Parthia refugit. Quâ victoriâ insolentior Phraates redditus, cùm multa crudeliter consuleret, in exilium à populo suo pellitur. Itaque cùm magno tempore finitimas civitates, ad postremum Scythas precibus

## INTERPRETATIO.

a Ejicitur in exilium à populo, cum crudelitatem suam in multis exhibuisset.

## NOTÆ.

tam indignè tulit, ut vulgò per vias urbis versiculi scriberentur:

*Concurrite omnes Augures Aruspices:*

*Portentum inusitatum consilium est recens:*

*Nam mulos qui fricabat, fuctus est Consul.*

1 *Patrem interfecit.*] Laboranti intercuti morbo aconitum miscuit: quod cùm per alvum vis morbi dejecisset, ita ut Rex paulò se haberet melius, jacentem in lecto præfocari jussit. Ita Appianus.

2 *Cum sexdecim validissimis legionibus.*] Romanorum et sociorum habebat 60 millia Gallorum 10, Armenio-

rum 11, aliarum gentium 30: præterea Hispanorum equitatum: quibus copiis Bactros et Indos terruit, si Appiano credimus.

3 *Multis præliis vexatus.*] Dum Præaspæ Medix Metropolim obsidet, Statio cum millibus decim à Parthis oppressus est: deinde, inito certamine, cùm nec victus nec victor discessisset, frustra tentatâ pace, Armeniam repetit inglorius, dum Phraates inter viginti septem dierum inter noctu diuque, octodecim præliis eum fatigat. Antonius tamen, quod vivus è Parthiâ rediisset, victorem prædicare se non erubuit, ut referunt Dion, Plutarchus, et Appianus.

fatigasset, Scytharum maximo auxilio in regnum restituitur. Hoc absente, regem Parthi Tiridatem quendam constituerant; qui, audito adventu Scytharum, cum magnâ amicorum manu ad Cæsarem, in Hispaniam bellum tunc temporis gerentem, profugit, obsidem Cæsari minimum filium Phraatis ferens, quem diligentius custoditum rapuerat. Quo cognito, Phraates legatos statim ad Cæsarem admittit, *servum suum Tiridatem et filium, remitti sibi postulat*. Cæsar et legatione Phraatis auditâ, et Tiridatis postulatis cognitis (nam et ipse restitui in regnum desiderabat, <sup>2</sup>*juris Romanorum futuram Parthiam* affirmans *si ejus regnum muneris eorum fuisset*) neque Tiridatem dediturum se Parthis dixit; neque adversus Parthos Tiridati auxilia daturum, Ne tamen per omnia nihil à Cæsare obtentum videretur, Phraati filium sine pretio remisit; et Tiridati, quoad manere apud Romanos vellet, opulentum sumptum præberi jussit. Post hæc <sup>2</sup>finito Hispaniensi bello, cum in Syriam ad componendum Orientis statum venisset, magnum metum Phraati incussit, ne bellum Parthiæ vellet inferre. Itaque totâ Parthiâ <sup>3</sup>captivi et Crassiano sive Antonii exercitu recollecti, signaque cum his militaria Augusto remissa. Sed et <sup>4</sup>filii nepotesque Phraatis obsides Augusto dati: plusque Cæsar magnitudine nominis sui fecit, quàm armis alius imperator facere potuisset.

A.M.4034-  
Ol. 190. 1.  
Græ.C.733  
Ant.C.18.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> *Dicens Parthiam Romanis aliquo modo subjectam fore, si ipsum restituerent in regnum.*

## NOTÆ.

1 *In Hispaniam bellum.*] Hispania ferè tota Romanis parebat, præter Cantabros et Astures, qui etiam tum domari cum non potuissent, Cæsar ipse eò profectus est.

2 *Finito Hispaniensi bello.*] Annis duobus, quorum primo Cantabros, altero Astures penitus devicit, non tam suâ, quàm legatorum, Agrippæ, Antistii et Furrî fortitudine: res enim, sicut Antonius, per legatos feliciter

quàm per se ipsum conficere solebat. *Cassiodorus Oronius, et Florus.*

3 *Captivi ex Crassiano.*] Qui vel in Parthiâ præ pudore remanere, vel mortem sibi inferre, quàm redire in patriam, maluerant.

4 *Filii nepotesque.*] Phraates, vocato in colloquium Tito, qui tum Syriæ præerat, quatuor filios legitimos ei tradidit obsides. *Ita Florus et Strabo.*



## LIBER XLIII.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Romanii imperii initia. Urbis origo. Primi Italia cultores et Reges.*
2. *Rhea Numitoris filia Romum et Romulum parit, qui mirâ quâdam ratione educati emergunt.*
3. *Roma condita, senatus constitutus, raptæ Sabinæ, vicini subacti. Phocenses Tarquinii temporibus Massiliam condunt, Liguribus invidentibus.*
4. *Varia Massiliensium fortuna, et felices successus.*
5. *Massiliensium bella, et fœdera. Eorundem benevolentia et munificentia in Romanos.*

## CAPUT I.

PARTHICIS, Orientalibusque, ac totius propemodum <sup>Romani</sup> Orbis rebus expeditis, ad initia Romanæ urbis Trogius, velut <sup>imperii ini-</sup> post longam peregrinationem, domum revertitur; ingrati civis <sup>tia. Primi</sup> officium existimans, si cùm omnium gentium res gestas illus- <sup>Italia Re-</sup> traverit, de solâ patriâ taceat. Breviter igitur initia Romani <sup>ges.</sup> imperii perstringit: ut nec modum propositi operis excedat, nec utique originem Urbis, quæ est caput totius Orbis, silentio prætermittat. Italiæ cultores primi <sup>1</sup>Aborigines fuere, quorum rex Saturnus tantæ justitiæ fuisse traditur, ut neque servierit sub illo quisquam, neque quicquam privatæ rei habue-

## INTERPRETATIO.

a Ut illius tempore nullus fuerit servus, et nullus habuerit bona sibi propria.

## NOTÆ.

1 *Aborigines.*] Hoc est, *Αυτοχθόνες*. *Αυτοχθόνες* idem Græce sonat quod Latine *Aborigo* et *indigena*: quod nomen huic genti inditum, quod in regione suâ genuinâ fuerit, quasi absque origine, et veluti è terrâ nati essent. Quare Aborigines putat Stephanus populos Italiæ fuisse antiquissimos: alii tamen erroneos quosdam fuisse volunt, et multis è regionibus convenas iis in

locis junctos, quasi ab ætronibus, *Aberrigines* vel *Aborigines* dicerentur. Non desunt tamen qui malint eos, vel à Chamaseno Egyptiorum Saturno, vel ab Cœnotrio, Lycaonis Arcadiæ Negis filio, in Italiam abductos.

2 *Quorum Rex Saturnus.*] Oceani ac Tethyos filius, qui cùm ex oraculo didicisset fore, ut à filiis Regno pel-

rit; sed omnia communia, et indivisa omnibus fuerint, veluti cunctis patrimonium esset. Ob cujus exempli memoriam cautum est ut <sup>1</sup>Saturnalibus, exæquato omnium jure, passim in conviviis servi cum dominis recumbant. Itaque Italia, regis nomine, *Saturnia* appellata est: et mons, in quo habitabat, *Saturnius*: in quo nunc, veluti à Jove pulso sedibus suis Saturno, <sup>2</sup>Capitolium est. Post hunc tertio loco regnasse <sup>3</sup>Faunum ferunt, sub quo <sup>4</sup>Evander, ab Arcadiæ urbe <sup>5</sup>Pallanteo, in Italiam cum mediocri turbâ popularium venit: cui Faunus et agros, et montem, quem ille postea <sup>6</sup>Palatium appellavit, benignè assignavit. In hujus radicibus templum Lycæo, quem Græci <sup>7</sup>Pana, Romani <sup>8</sup>Lupercum appellant, constituit: ipsum Dei simulacrum nudum caprinâ pelle amictum est, quo habitu nunc Romæ <sup>9</sup>Lupercalibus <sup>10</sup>decurritur. Fauno fuit uxor nomine

## NOTÆ.

dias; ab eo Cretâ ejectus, in Italiam profugit. Unde pars Italix, quod ibi apud Janum latitasset, Latium dicta est. Cùm agri colendi rationem Janum docuisset, in regni portionem ab eo receptus est; amboque tam unanimi consensu regebant populos, ut eorum ætas aurea fuerit nuncupata.

1 *Saturnalibus*.] Saturni Feriæ mense Decembri celebrari solebant, die decimo, quarto: Cecrops omnium primus, ut Macrobius probat ex Philochoro, Saturno, et Opi, tanquam frugum repertoribus, aram statuit in Atticâ, et instituit ut patres-familias unâ cum servis frugibus vescerentur. Qui festi dies dicebantur *ageria* quibus nefas erat gerere bellum et punire quemquam: servos domini excipiebant conviviis; quidvis liberè loqui mancipiis licebat; pileos, libertatis signum, gestare, et calceis ingenuorum indui. Sunt tamen qui velint Saturnalia deducta ex Scenopegiis Judæorum, quæ mense Thirsi septem dierum spatio collectis frugibus celebrari mos erat: quo tempore servis simul cum liberis epulari sub tentoriis, et feriari licebat. *Ex Levitico.*

2 *Capitolium est*.] Arx Romæ munitissima in Saturnio monte, quam Tarquinius Superbus condidit, cui nomen datum ab hominis capite ibi reperto, dum fundamenta jacerentur. Mons Tarpeius prius dictus, à Tarpeia vestali virgine, quæ hoc in loco fuerat

Sabinorum scutis obruta.

3 *Faunum*.] Pici filium, qui à Saturno genitus. A Fauno orta Poëtæ finxerunt numina rustica, quos Faunos et Sylvanos appellarunt.

4 *Evander*.] Rex Arcadiæ, Carmenis Fatidicæ filius, cùm patrem imprudens occidisset, pulsus Arcadiâ venit in Italiam, ubi conditum in monte Palatino oppidum à Pallante proavo dixit Pallanteum.

5 *Pollanteo*.] Cui nomen impositum à Pallante uno filiorum Lycaonis. *Ex Hesiodo.*

9 *Palatium*.] Mira inter Auctores hoc de nomine varietas. A Pallante Arcadiæ urbe deductum vult Livius: à Palatiâ Latini uxore Varro: Solinus, vel à Pale Pastorum deâ, vel à Pallante Evandri filio: alii denique ab Arcadibus, quod palantes, hoc est, vagantes, illuc appulerint.

7 *Pana*.] Cujus filius Pan fuerit, incertum est: sed à Poëtis et pastorum et naturæ totius deus fingitur. In Arcadiâ, maximè verò in Lycæo et Mænalo montibus, colebatur.

8 *Lupercum*.] Sacerdotes hujus sacrificii Luperci dicti sunt.

9 *Lupercalibus*.] Alia alii de Lupercalibus tradunt Auctores. Ab Evandro ex Arcadiâ in Italiam translata vult Dyonisius, Livius, et Plutarchus. Valerius Max. instituta primum tradit à Romulo et Remo, propter factam sibi ab avo Numitore ur-

<sup>1</sup>Fatua, quæ assidue divino spiritu impleta, velut per furorem, futura præcinebat: unde adhuc, qui inspirari solent *fatuari* dicuntur. Ex filiâ Fauni et Hercule, qui eodem tempore extincto Geryone, armenta victoriæ præmia per Italiam ducebat, stupro conceptus <sup>2</sup>Latinus procreatur. Quo tenente regnum, <sup>3</sup>Æneas ab Ilio, <sup>4</sup>Trojâ à Græcis expugnata, A.M.2871. <sup>5</sup>in Italiam venit: statimque bello exceptus, cum in aciem A.C.1184. exercitum eduxisset, ad colloquium vocatus, tantam admirationem sui Latino præbuit ut et in societatem regni reciperetur, et, Lavinia in matrimonium ei datâ gener ascisceretur. <sup>6</sup>Post hæc commune utrique bellum adversus

## INTERPRETATIO.

*a Post hæc Latinus et Æneas bellum simul gerunt contra Turnum Regem Rutulorum, propter negatas Turno nuptias cum Lavinia, quæ ipsi promissæ fuerant.*

## NOTE.

bis in monte Palatino condendæ potestatem. Ovidius verò refert à Romanis idè celebrata ob beneficium à Lupâ Romanis præstitum in educandis infantibus Romulo et Remo: Templumque ad Ficum ruminalem ab iis constructum testatur, quòd Lupercal vocatum est. Alii tamen Lupercalia à lupis arceendis dicta maluerunt, quod celebrato in Panis honorem, qui Lycæus dictus est, hoc sacrificio, à pecoribus et stabulis lupi arcerentur. Luperi immolabant canem, vel in gratiam lupæ, à quâ nutritus Romulus, vel in Panis honorem, cui canis propter greges amicus esset. Si tamen Servio credimus Luperca spelunca est sub monte Palatino, in quâ capro litabatur.

10 *Decurritur.*] Mos erat ut Luperi rem divinam nudi agerent, et per vicos urbis cursitantes, pellibus in scuticas dissectis, obvias quasque mulieres verberarent, palmas utroque ferientes, ut fecundæ magis redderentur.

1 *Fatua.*] Sic dicta, quòd sicut Faunus viris, ita ipsa mulieribus fata caneret. Ea pudicitia fuisse fertur, ut nullum unquam virum, præter maritum, aspexerit: unde Romæ sacris bonæ Deæ (eo enim nomine Romæ colebatur) adesse viris vertitur.

2 *Latinus.*] Fauni et Maricæ Nymphæ filium facit Virgilius, Hesiodus

verò Ulyssis et Circes. Rex Laurenti fuit, et Lavinia ex Amata pater.

3 *Æneas.*] Anchisæ et Veneris filius, Virgili versibus nobilitatus.

4 *Trojâ.*] A Græcis expugnata, cum in Phrygiam appulisset Dardanus Jovis ex Electrâ filius, Bateam Teucri filiam uxorem duxit, urbemque sibi cognominem condidit: illi Ericthonius filius successit, pater Trois, ex quo natus est Ilius, qui genuit Laomedontem, Priami parentem. Hæc civitas à variis Regibus varia nomina sortita est: dicta enim à Dardano Dardania, Troja à Troe. et ab Ilo Ilium.

5 *In Græcis expugnata.*] Decem annorum obsidio fuit. quæ causa belli, quis exitus, docuit vel fabula vel Historia. Urbs tandem capta anno ante primam Olympiadem 408, proditiōe Antenoris et Æneæ, à quibus vel Scea porta aperta Græcis, ut vult Dares: vel equus ligneus refertus milite in urbem inductus.

6 *In Italiam venit.*] Ab Agamemnone datâ copiâ Antenori et Æneæ, ut Trojæ reliquias incoherent: cum verò Polyxenam pro felici reditu jugulandam Æneâ apud se occulasset, eum à Phrygis discedere jussit Agamemnon, ut placet Dareti: Dictys tamen Cretehsis Æneam ab Antenore, quòd vicinos populos in eum concitaret, expulsum memorat.

<sup>1</sup>Turnum <sup>2</sup>Rutulorum regem, propter fraudatas Laviniae nuptias fuit: in quo et Turnus et Latinus interiêrunt igitur cùm Æneas, jure victoriae, utroque populo potiretur, urbem ex nomine uxoris *Lavinia* condidit. Bellum deinde <sup>3</sup>adversus Mezentium regem Etruscorum gessit, in quo cum ipse <sup>4</sup>occidisset, in locum ejus Ascanius filius successit; qui <sup>5</sup>Lavinio relicto, <sup>6</sup>Albam Longam condidit, quæ trecentis annis caput regni fuit.

*Rhea Remum et Amulium parit.*

CAP. II. Post multos deinde urbis hujus reges, ad postremum <sup>8</sup>Numitor et Amulius regno potiti sunt. Sed Amulius cùm ætate priorem Numitorem oppressisset, <sup>9</sup>filiam ejus Rheam <sup>10</sup>in perpetuam virginitatem, ne quis vindex regni sexus virilis ex gente Numitoris oriretur, demersit: <sup>11</sup>additâ injuriâ specie honoris, ut non damnata, sed sacerdos electa videretur. Igitur clausa <sup>12</sup>in luco Marti sacro, <sup>13</sup>duos pueros, incertum stupro, an ex Marte conceptos, enixa est. <sup>14</sup>Quo cognito, Amulius multiplicato metu proventu duorum, pueros

## INTERPRETATIO.

a *Tegens injuriam ipsi illatam specie honoris.*

b *Peperit duos pueros, sed incertum illos conceperit ex stupro, an ex Marte.*

## NOTÆ.

1 *Turnum.*] Principem inter Italos fortissimum, quem Æneæ æmulum versibus suis Virgilius celebravit.

2 *Rutulorum.*] Populi Latii, quorum Ardea caput fuit: de quibus sæpè Virgilius meminit.

3 *Adversus Mezentium.*] Non victum à Mezentio, sed victorem Æneam describit Virgilius, verumque seriem invertit, cùm et Mezentium adfuisse Turno, eumque, unâ cum Lauso filio, Æneæ manu cecidiâse testetur.

4 *Occidisset.*] In pugná ad amnem Numicum. *Ex Dionysio.*

5 *Lavinia.*] Urbs olim fuit Latii, inter Ostiam et Velitras, non procul à mari sita, ab Æneâ condita.

6 *Albam Longam.*] In Latio: Alba dicta est, à sue alba quam ibi reperit Æneas: Longa verò, à longo tractu. Eam Tullus Hostilius evertit.

7 *Post multos deinde reges.*] Ab Æneâ decimus tertius numeratur, quos recensere non opus est.

8 *Numitor et Amulius.*] Procas Sylvius duos filios æquis partibus hæredes moriens instituit: tum Amulius regnum patriæque opes partitus, ex una parte regnum, in alterâ Sylvii partimonium cum posuisset, Numitori,

qui natu major erat, optionem dedit: qui cùm regno privata bona prætulisset, regnum obtinuit Amulius. *Hæc Dion. Halicarn.* qui tamen paulò post vi expulsum ab Amulio Numitorem testatur: quòd multò magis cum aliis Historicis congruit.

9 *Filiam ejus Rheam.*] Primò Æge-tum Numitoris filium, dum venatur, occidit: tum Rheam Vestæ Sacerdotem fieri jussit, cùm id sibi à Vestâ in somniis imperatum fingeret.

10 *In luco Marti sacro.*] Rheæ, dum sacrorum causâ puram aquam Martis luco petiit, stuprum in fano obtulit nescio quis, sive è Prociis quidem fuit, ut volunt nonnulli; sive Amulius ipse, omnibus faciei notis, quantum fieri poterat, obscuratis, ut malent alii; sive denique numen ipsum, cujus id fanum erat, ac puellæ ac speciei humanæ obtulerit, ut multis fabulantur.

11 *Duos pueros.*] Romulum et Remum.

12 *Quo cognito.*] Martis monitu infirmitatem causata, quò tutior esset, à sacris abstinuit: sed Amulius, rem ex rumore suspicatus, custodes parturienti dedit. *Ita Dionysius.*

<sup>1</sup>exponi jubet; et puellam <sup>2</sup>vinculis onerat, ex quorum iniuriâ decessit. Sed Fortuna origini Romanæ prospiciens, <sup>3</sup>pueros lupa alendos obtulit: quæ, amissis catulis, distenta ubera exinanire cupiens, nutricem se infantibus præbuit. Quum sæpius ad parvulos, veluti ad catulos, reverteretur, rem Faustulus pastor animadvertit, subtractosque feræ, inter greges pecorum agresti vitâ <sup>4</sup>nutrivit. <sup>5</sup>Martios pueros fuisse, sive quòd in luco Martis enixi sunt, sive quòd à lupâ, quæ in tutelâ Martis est, nutriti, velut manifestis argumentis, creditum. Nomina pueris alteri Remo alteri Romulo fuere. Adultis inter pastores, de virtute quotidiana certamina, et vires et perniciatē auxere. Igitur cùm latrones à rapinâ pecorum industrie frequenterque summove-  
rent, <sup>6</sup>Remus ab iisdem latronibus captus, <sup>7</sup>veluti ipse fecisset, quod in aliis prohibebat, regi offertur; crimini datur, quasi greges Numitoris infestare solitus esset. Tunc à rege Numitori in ultionem traditur. Sed Numitor adolescentiâ juvenis permotus, et in suspicionem expositi nepotis adductus, cùm eum nunc lineamentorum filiæ similitudo, nunc ætas expositionis temporibus congruens, anxium tenerent, repenti <sup>8</sup>Faustulus cum Romulo supervenit: à quo, cognitâ origine puerorum, factâ conspiratione, et adolescentes in ultionem maternæ necis, et Numitor in vindictam <sup>9</sup>crepti regni armantur.

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Creditum est illos pueros aliquo modo pertinere ad Martem quasi manifestis argumentis, sive quòd nati essent loco sacro Marti, sive quòd educati à lupâ, quæ est in tutela Martis.

<sup>b</sup> Regi offertur quasi ipse esset latro, dum latrones persequabatur.

<sup>c</sup> Tunc traditur Numitori, ut pœnas ab eo sumeret.

## NOTÆ.

1 Exponi jubet.] Prius re ad Iudices ab Amulio delatâ, ab iis jussum est, ut liberi in Tiberim projicerentur, et Rhea virginis cæsa necaretur.

2 Vinculis onerat.] Necatam scripsit Licinius Macer, sed Livius vitam ei servatam tradit precibus filii Amuli, et in carcerem conjectam, unde occiso Amulio liberata fuit.

3 Pueros lupa alendos obtulit.] Cùm Tiberis imbrium copiâ latè restagnasset, ministri Regis, cum per aquam ultrâ progredi non liceret, ad Palantii montis radices, vimineum, in quo erant infantes, alveum deposuerunt, qui undâ se recipiente, in pactus saxo effudit infantes, quibus, dum vagiuntur in luto, lupa mammas præbuit, distentis à recenti partu uberibus. Hæc Livius, et Dion, &c.

4 Nutrivit.] Nutriendos dedit uxori

Accæ Laurentiæ, quæ recens filium mortuum ediderat, ex Dionysio. Sunt tamen qui Laurentiam lupam inter pastores dictam putent: unde nata fabula ut placet Livio.

5 Remus ab iisdem latronibus.] Rem aliter narrant Dionysius et Livius. Ortâ inquit, inter Amuli et Numitoris pastores rixâ, victa pars Numitoris ad dolos conversa, absente Romule, Remum insidiis intercipit: eumque de vi illatâ apud Amulium criminatur.

6 Faustulus.] Qui, ubi Romulum, quisnam esset illius pater, edocuit: eum, ut fratrem liberaret, hortatus est.

7 Crepti regni armantur.] Metuetiam periculi; re enim audita Amulius, qui fratres ad se ducerent, milites miserat.

*Res à Ro-  
mulo gest-  
Phoce  
mān  
condunt.  
A.M.3302.  
Ol.7.1.  
Urb.C.1.  
Ant.C.750.*

**CAP. III.** <sup>1</sup>Occiso Amulio, regnum Numitori restituitur, et <sup>2</sup>urbis Romana ab adolescentibus <sup>3</sup>conditur. <sup>4</sup>Tunc et senatus centum seniorum, qui *Patres* dicti sunt, constituitur: tunc et vicinis connubia pastorum dedignantibus, <sup>5</sup>virgines Sabinæ rapiuntur; <sup>6</sup>finitimisque populis armis subjectis, primum Italiæ, et mox Orbis imperium quæsitum. Per ea adhuc tempora reges <sup>7</sup>hastas pro diademate habebant, quas Græci *sceptra* dixere. Nam et ab origine rerum, pro diis immortalibus veteres hastas <sup>8</sup>coluere: ob cujus religionis memoriam, adhuc deorum simulacris

## NOTÆ.

1 *Occiso Amulio.*] A juvenibus patratum id refert Livius: sed testatur Dionysius ex *Fabio Pictore*, Numitorem illis se præbuisse ducem, primòque imperii oppressis custodibus, Amulium nullo negotio obtruncatum.

2 *Urbs Romana.*] Licet omnes fere Romulum hujus urbis conditorem faciant non desunt tamen qui id tribuant aliis: conditam dicit Sallustius ab Æneâ; Solinus, post captam Trojam, ab Achivis, suadente Româ captivorum nobilissimâ, à quâ nomen accepit. Hanc tamen non captivam, sed Ascanii filiam, et Æneæ neptem fuisse dicit Agathocles.

3 *Conditur.*] Numitor ut et nepotibus propriam ditionem tribueret, et Amulii fautores removeret, agros, pecuniam, arma, mancipia, aliæque ejusmodi, eis, quo novam conderent urbem, concessit; familiasque nobiles quinquaginta, faventes Amulio cum magnâ populi parte eo conferre se jussit. Sic Roma ædificari cepta est Festis Paliliis in honorem Pales decem pastorum; qui dies urbis natalis habitus est. Ut tamen civium cresceret numerus urbs tanquam asylum jussu Romuli omnibus aperta, quo sceleratorum ingens manus undique confluxit: unde multum roboris illi fuit additum.

4 *Tunc et senatus.*] Primum populum in tres Tribus, singulas in Curias decem, Curias in decem Decurias tribuit; singulis singulos præfecit duces, Tribunos Tribubus, Curias Curiones Decuriones Decuriis: deinde populum omnem duas in partes divisit; unam divitum, qui patricii dicerentur; alteram tenuiorum, qui plebei; ut illi pauperibus patroni, isti optimatum clientes essent; illi gererent magis-

tratus, isti agros colerent: postea per singulas Tribus et Curias centum senes ex Patriciis legit, qui et Senatores et Patres conscripti, vel ob ætates vel ob dignitatem dicti sunt: denique per singulas Curias ex primariis familiis electos trecentos circa se habuit, quos vocavit Celeres: quod tamen, cum Sabinis pace initâ, contigit quata pars una Ramnensium à Romulo, altera Tatiensium à Tatio Sabinorum Regè, tertia Lucerum à Lucumone Etrusco, qui contra Sâmnites auxilio venerat nuncupata est. *Hec Livius.*

5 *Virgines Sabinæ rapiuntur.*] Romulus Neptuno equestri diem festum cum indixisset, quo varia cùm equorum, tum hominum certamina celebrarentur; ingens ex vicinis urbibus, sed præcipuè ex Sabinis hominum multitudo Romam confluit: tum jubet Romulus, ut quisque juvenum intactam servet virginem, quàm sibi sors obtulisset; quod cùm ita factum esset, virginibus non dissentientibus, comperto 683 puellarum numero, eis totidem cælibes viros delegit, quibus eas ritu patrio in matrimonium dedit. *Ita Gellius, Dionysius, et Livius.*

6 *Finitimis populis.*] Ortum ex virginum raptu in vicinis bellum, ipsarum interventu eâ lege compositum est, ut Tattius et Romulus Romæ simul imperarent. Tatio sex annis post interfecto, solus Romulus regnavit; Fidenatibusque et Veientibus superatis ad Capræ paludem, dum concionem haberet, repente subortâ tempestate nusquam comparuit; à Patribus, ut multorum est opinio, discerptus anno regni 38.

7 *Hastas.*] Id Homerus passim testatur in Iliade.

8 *Coluere.*] Chæronenses, ut refert

hastæ adduntur. <sup>1</sup>Temporibus <sup>2</sup>Tarquinii regis, ex Asia <sup>3</sup>Phocensium juvenus, ostio Tiberis invecta, amicitiam cum Romanis junxit: inde ultimos Galliæ sinus navibus profecta, <sup>4</sup>Massiliam inter Ligures et feras gentes Gallorum condidit; magnasque res, sive dum armis se adversus Gallicam feritatem tuentur, sive dum ultrò lacessant, à quibus fuerant antè lacessiti, gesserunt. <sup>5</sup>Namque Phocenses exiguitate ac <sup>6</sup>macie terræ coacti, studiosius mare quàm terras exercuere: piscando, mercando, plerumque etiam latrocinio maris, quod illis temporibus <sup>7</sup>gloriæ habebatur, vitam tolerabant. Itaque in ultimam Oceani oram procedere ausi, in sinum Gallicum ostio <sup>8</sup>Rhodani amnis

M. 3520.  
3.  
Urb. 219.  
Ant. C. 532.

## INTERPRETATIO.

a Nam Phocenses, ob sterilitatem soli in quo habitabant, maluerunt opes quærere navigando, quàm terram colendo.

## NOTE.

Pausanias, sceptrum à Vulcano Jove fabricatum, quod hastam vocabant, pro deo coluerunt.

1 Temporibus.] Regum, quos omisit Justinus, res gestas non abs re erit paucis perstringere, 1. Numa Pompilius Romana sacra constituit, annum duobus auxit mensibus: clauso Jani templo, otium suis perpetuum fecit. 2. A Tullo Hostilio Alba excisa, ejusque cives Romam translati, et Metius Suffetius in diversa distractus, Tullus ipse de cælo tactus cum familiâ periit. 3. Ab Anco Martio Latini sæpè victi, in colle Aventino collocati, munimtum Janiculum, Tiberis sublimio ponte junctus, Ostiaque condita. 4. Tarquinius Priscus populos Thusciz duodecim subegit, à quibus fasces, trabeam, curules, prætextam, et id genus alia mutuatus est: ædemque Jovis Capitolini inchoavit. 5. Servius Tullius cæsam primo, à se institutum quinto quoque anno fieri jussit, multasque præclarè gestis, Tarquinii et filiz Tulliz parricidio miserè periit. 6. Tarquinius superbus cædibus in Senatores grassatus est, Latinas ferias instituit, perfecit Templum Capitolini Jovis, tandemque, ob stuprum Lucretiz, à filio illatum, absens, dum Ardeam obsidet, dignitate dejectus est.

2 Tarquinii.] Intelligit Tarquinium Priscum, quo regnante id contigit.

3 Phocensium.] Melius legeris Pho-

cænsim; Phocis enim et Phocæa multum differunt. Illa in Græciâ cujus metropolis Delphi; hæc in Asia, prima Ioniz civitas et deducta à Phocidæ colonia. Ex Herodoto refert Ammianus Marcellinus Phocæenses, quod Harpali, seu potius Harpagi, à Cyro Asiæ præfecti crudelitatem fugerent, Italiam petiisse, aliosque in Lucania Velliam, alios id Galliâ Massiliam condidisse; sed id temporis nec Cyrus natus erat, nec Harpagus.

4 Massilium.] A Phocensibus plerique conditam scribunt; Plutarchus tamen Massaliam mercatorem nescio quem illius conditorem fuisse memorat; Eustathius verò vult illi nomen impositum ex occurso piscatore navem religantis; μαασυρ Æolicè est religare, et alius piscator.

5 Macie terre coacti.] Phocenses confundit cum Phocensibus; istorum enim regio sterilis erat, arida, et montium jugis obsita; illorum verò fertilis, rerumque omnium abundans.

6 Gloriæ habebatur.] Furari enim, nec apud Græcos, ex Thucydide, nec apud Germanos, ex Cæsar, probro fuit.

7 Rhodani.] Pluvius est Galliæ Narbonensis maximus, qui ex Adulâ monte oritur, qui postquam Lemano lacu egressus est, et Viennam, Valentiam, Avenionem, et Arclatum alluit, in Mare Mediterraneum se exonerat. The. Rhône.

devenire. Cujus loci amœnitate capti, reversi domum referentibus quæ viderant, plures sollicitavere. Duces classis <sup>1</sup>Simos et Protis fuere. Itaque regem <sup>2</sup>Segobrigiorum <sup>3</sup>Nannum nomine, in cujus finibus urbem condere gestiebant, amicitiam petentes conveniunt. Fortè eo die rex occupatus in apparatu nuptiarum Gyptis filiæ erat: <sup>a</sup>quam, more gentis, electo inter epulas genero, nuptum tradere ille parabat. Itaque cum ad nuptias invitati omnes proci essent, vocantur etiam Græci hospites ad convivium. Introducta deinde virgo, cum juberetur à patre *aquam porrigere ei quem virum eligeret*, tunc omissis omnibus, ad Græcos conversa, aquam Protis porrigit: qui factus ex hospite gener, locum condendæ urbis à socero accepit. Condita igitur Massilia est propè ostia Rhodani amnis, in remoto sinu, veluti in angulo maris. Sed Ligures, incrementis urbis invidentes, Græcos assiduis bellis fatigabant. Qui pericula propulsando in tantum enituerunt, ut, victis hostibus, in captis agris multas colonias constituerent.

Varia  
Massiliensium fortuna.

CAP. IV. <sup>b</sup>Ab his igitur Galli, et <sup>3</sup>usum vitæ cultioris, deposita et mansuefacta barbaria, et agrorum cultus et urbes mœnibus cingere didicerunt. Tunc et legibus non armis vivere, tunc et vitem putare, tunc olivam serere consueverunt: adeoque magnus et hominibus et rebus impositus est nitor, ut non Græcia in Galliam emigrasse, sed Gallia in Græciam translata videretur. Mortuo rege Nanno Segobrigiorum, à quo locus acceptus condendæ urbis fuerat, cum regno filius ejus Comanus successisset, affirmat Ligur quidam, *quandoque Massiliam exitio finitimis populis futuram, opprimendamque in ipso ortu, ne mox validior ipsum obruerit*. Subnectit et hanc fabulum: *Canem aliquando partu gravidam locum à pastore precario petiisse, in quo pareret: quo obtento, iterato petiisse ut sibi educare eodem in loco catulos liceret: ad postremum, adultis catulis, fullam domestico præsi-*

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Quam parabat tradere, ex more gentis illi uxorem illi quem ipsa elegisset inter epulas.

<sup>b</sup> Ab illis Galli, deposita nativâ ferocitate, didicerunt et agere vitam magis cultam, et agros colere, et cingere urbes

manibus.

<sup>c</sup> Denique sibi usurpasse proprietatem loci, postquam magni fuerunt catuli à quibus defendi posset, tanquam à præsidio domestico.

#### NOTÆ.

<sup>1</sup> Simos et Protis.] Nomina mutat Athenæus: quem Justinus Protin, ille Euxenum, quem Justinus Nannum, ille Nanum: Gyptim, Bettan, sive Aritoxenam appellat. Euxeni verò filium facit Protin, à quo posterì Prociadæ dicti sunt; Plutarchus tamen Justino consentit.

<sup>2</sup> Segobrigiorum.] Segobrigenses Plinius in Celtiberiâ collocat, et Segobrigam Strabo in Galliâ Narbonensi.

<sup>3</sup> Usus vitæ cultioris.] Massiliensium comitas et urbanitas passim laudatur à Cicerone, Strabone, et Facito.



*dio proprietatem loci sibi vindicasse. Non aliter Massilienses, qui nunc inquilini videantur, quandoque dominos regionum futurios.*

His incitatus rex insidias Massiliensibus extruit. Itaque solenni<sup>1</sup> Floraliurum die multos fortes ac strenuos hospitii jure in urbem misit; plures in scirpiis latentes, frondibusque supertectos induci vehiculis jubet: et ipse cum exercitu in proximis montibus delitescit: ut quum nocte à prædictis apertæ portæ forent, tempestivè ad insidias adesset; urbemque somno ac vino sepultam armis invaderet. Sed has insidias mulier quædam, regis cognata, prodidit, quæ adulterare cum Græco adolescente solita, in amplexu juvenis, miserata formam ejus, insidias aperit, *periculumque declinare* jubet. Ille rem statim ad magistratus deferit: atque ita patefactis insidiis, cuncti Ligures comprehenduntur, latentesque de scirpiis protrahuntur. Quibus omnibus interfectis, insidianti regi insidiæ tenduntur. Cæsa sunt cum ipso rege hostium septem millia. Exinde Massilienses festis diebus portas claudere, vigiliis agere, stationem in muris observare, peregrinos recognoscere, curs habere, ac veluti bellum habeant, sic urbem pacis temporibus custodire. Adeò illic benè instituta, non temporum necessitate, sed rectè faciendæ consuetudine, servantur.

CAP. V. Post hæc magna illis cum Liguribus, magna cum *Massiliensium bellâ et fœderâ* Gallis, fuere bella: quæ res et urbis gloriam auxit, et virtutem Græcorum, multiplicatâ victoriâ, celebrem inter finitimos reddidit, Carthaginensium quoque exercitus, cum bellum captis piscatorum navibus ortum esset, sæpè fuderunt, pacemque victis dedêrunt: cum Hispanis amicitiam junxerunt: cum Romanis propè ab initio conditæ urbis fœdus summâ fide custodierunt, auxiliisque, in omnibus bellis, industriæ socios juvêrunt. Quæ res illis et virium fiduciam auxit, et pacem ab hostibus præstitit. Cum igitur Massilia famâ rerum gestarum, et abundantia opum et virium gloriâ virente floreret, repentè finitimi populi ad nomen Massiliensium delendum, veluti ad commune extinguendum incendium, concurrunt. Dux consensu omnium Catumandus regulus eligitur, qui cum magno exercitu lectissimorum

## INTERPRETATIO.

a Quâ re factum est, ut magis fidereht in suis viribus propter auxilium Romanorum et obtinerent pacem ab hostibus.

## NOTÆ.

1 Floraliurum die.] Hoc festum cum apud Græcos, tum apud Romanos, celebratum est. Nympha, Chloris nomen, si fabulæ credimus, Zephyro in matrimonio collocata, dotis loco id muneris à marito accepit, ut florum omnium potestatem haberet. Fuit etiam Romæ meretrix, quæ cum magnas opes, corporis quæstu, sibi comparasset; Populum Romanum eâ lege scripsit hæredem, ut dies ejus natalis ludorum editione celebraretur: tamen, ut rei pudendæ aliqua dignitas adderetur, deam fuisse finxerunt, cuius in honorem hos ludos omni cunctis lasciviâ celebrarent.

virorum urbem hostium obsideret, <sup>a</sup>per quietem specie torvæ mulieris, quæ se deam dicebat, exterritus, ultrò pacem Massiliensibus fecit; petitoque ut intrare illi urbem, et deos eorum adorare liceret, cum in arcem Minervæ venisset, conspecto in porticibus simulacro deæ, quam per quietem viderat, repente exclamat, *Illam esse quæ se nocte exterruisset; illam, quæ recedere ab obsidione jussisset.* Gratulatusque Massiliensibus, <sup>b</sup>quod animadverteret eos ad curam deorum immortalium pertinere, torque aureo donatâ deâ, in perpetuum amicitiam cum Massiliensibus junxit. Partâ pace, securitate fundatâ, revertentes à Delphis Massiliensium legati, quo missi munera Apollini tulerant, audiêrunt urbem Romanam à Gallis captam, incensamque. Quam rem domi nunciatam publico funere Massilienses prosequuti sunt: aurumque et argentum publicum privatumque contulêrunt, ad explendum pondus Gallis, à quibus redemptam pacem cognoverant. Ob quod meritum, et <sup>1</sup>immunitas illis decreta, et locus spectaculorum <sup>2</sup>in senatu datus, et fœdus æquo jure percussus. In postremo libro, Trogus majores suos à <sup>3</sup>Vocontiiis originem ducere; avum suum Trogum Pompeium, <sup>4</sup>Sertoriano bello, civitatem à Cn. Pompeio percepisse dicit: patrum Mithridatico bello turmas equitum sub eodem Pompeio duxisse, patrem quoque sub Caio Cæsare militasse, epistolarumque et <sup>5</sup>legationum, simul et <sup>6</sup>annuli curam habuisse.

## INTERPRETATIO.

a Concessit pacem, terrefactus per somnum figurâ mulieris iratæ, quæ se dicebat deam.

b Quòd videret deos immortales curare eorum salutem.

## NOTÆ.

1 *Immunitas.*] A tributis et vectigalibus; multum enim interest civitatem inter et immunitatem: unde Suetonius in Augusto: *Civitatem negavit immunitatem obtulit.* Romani imperatores Massiliam ab omni tributo liberam semper conservârunt.

2 *In senatu datus.*] Hoc est, in Orchestra, seu in loco ad theatri radices scenæ proximo, ex quo spectabant Senatores. Ita Suetonius, *spectare in equite*, id est, in equestribus subselliis: Et Tertullianus, *arceri senatu et equite*, hoc est, honesterioribus theatri locis.

3 *Vocontiiis.*] Gallie Narbonensis populi, quæ gens Romanis fœderata.

4 *Sertoriano bello.*] Quod Sertorius, ex Marianis partibus, contra Syllanos in Hispaniâ diu mirâ fortitudine et felicitate gessit, in convivio tandem Pompeii jussu necatus.

5 *Legationem.*] Legationes suscipere sub posterioribus principibus munus fuit Magistrî officiorum.

6 *Annuli curam.*] Id muneris Agrippæ et Mecænati ab Augusto, et Muciano à Vespasiano, commissum. *Ex Dione.*

## LIBER XLIV.

## BREVIARIUM CAPITUM.

1. *Hispaniæ nomen, situs, fertilitas, annes, claustra, forma, salubritas.*
2. *Hispaniorum mores: primus dux Variatus.*
3. *Equarum Lusitanicarum fabula. Gallæciorum origo, divitiæ, et miranda.*
4. *Habidis, Gallæciæ et finitimorum regionum principis, historia, seu fabulosa narratio, et prudens administratio. Geryonis, qui triplex fabulis dictus, regnum.*
5. *Garthaginensium imperium. Præclari eorundem duces violenta morte pereunt. Hispanos domat Cæsar Augustus.*

## CAPUT I.

HISPANIA sicuti Europæ terminos claudit, ita et hujus *Hispaniæ* operis finis futura est. Hanc veteres <sup>1</sup>ab Ibero amne primùm *nomen, situs, annes* Iberiam, postea <sup>2</sup>ab Hispano Hispaniam cognominavérunt. *Ec.* Hæc, inter Africam et Galliam posita, Oceani freto, et <sup>3</sup>Pyrenæis montibus clauditur. <sup>4</sup>Sicut minor utraque terra, ita utraque fertilior. Nam neque, ut Africa, violento solo torretur, neque, ut Gallia, assiduâ ventis fatigatur; sed media inter utramque, hinc temperato calore, inde felicibus et tempestivis imbribus in omnia frugum genera fœcunda est; adeo ut non

## NOTÆ.

<sup>1</sup> *Ab Ibero.*] Nonnulli tamen ab Ibero Herculis filio, et Celti fratre nomen accepisse volunt. Ibero ex montibus Asturorum et Cantabrorum gemino fonte profluens, ubi Castellæ, Navarræ, et Arragoniæ partem attingit, inter Catalauniam et Valentiniæ regnum, prope Dortusam, pelago excipitur.

<sup>3</sup> *Ab Hispano.*] Filio Hispani, qui ab Oro Hercule post Geryonum eadem his in locis relictus, Hispaniam condidit. Si tamen Plutarcho credimus, Dionysius Semele natus, hæc regione subactâ, ad res gerendas, è sociis unum, cui nomen Pan erat, reliquit,

à quo hæc Provincia primùm Pania, deinde unius literæ adjectione, Spania, denique Hispania dicta est.

<sup>3</sup> *Pyrenæis montibus.*] Qui, ab Oceano ad Mare Mediterraneum extensi, Hispaniam à Galliâ dividunt, à portu Veneris in orâ Maris Mediterranei, ad fanum Sancti Sebastiani, in litore Maris Cantabrici, diversa pro ratione locorum sortiuntur nomina.

<sup>4</sup> *Sicut minor utraque.*] Hispania latius patet, quàm Gallia, quæ Regi Christianissimo paret: minus tamen quàm ex, quæ Romanis olim subdita erat.

ipsis tactum incolis, verum etiam Italiae, urbiue Romanae cunctarum rerum abundantiam sufficiat. Hinc enim non frumenti tantum magna copia est, verum et vini, mellis, oleique: nec ferri solum materia praecipua est, sed et equorum pernices greges: nec summæ tantum terræ laudanda bona, verum et abstrusorum metallorum felices divitiæ. Jam lini, spartique vis ingens: minii certè nulla <sup>1</sup>feracior terra. In hac cursus amnium non torrentes rapidique, ut noceant, <sup>2</sup>sed lenes, et vineis campisque irrigui, æstuariisque Oceani affatim piscosi, plerique etiam divites auro, quod in <sup>3</sup>paludibus vehunt. Uno tantum Pyrenæi montis dorso adhæret Gallia: reliquis partibus undique in orbem mari cingitur. Forma terræ prope quadrata, nisi quod arctantibus freti litoribus in Pyrenæum coit. Porro Pyrenæi montis <sup>4</sup>spatium sexcenta millia passuum efficit. Salubritas cœli per omnem Hispaniam æqualis, quia aëris spiritus nullâ paludum gravi nebulâ inficitur. <sup>5</sup>Huc accedunt et marinæ auræ undique versùs assidui flatus, quibus omnem provinciam penetrantibus, evensilato terrestri spiritu, praecipua hominibus sanitas redditur.

*Hispaniarum mores. Primus dux Virianus.*

CAP. II. Corpora hominum ad inedia, laboremque; animi ad mortem parati. Dura omnibus et adstricta parsimonia. Bellum quam otium malunt; si extraneus deest, domi hostem quaerunt: <sup>1</sup>saepè tormentis pro silentio rerum creditarum immortui; adeò illis fortior taciturnitatis cura, quam vitæ. Celebratur etiam bello Punico servi illius patientia, qui ultus dominum inter tormenta risu exultavit, serenâque lætitia crudelitatem torquentium vicit. Velocitas genti pernix; inquietus animus; plurimis militares equi, et arma, sanguine ipsorum cariora. Nullus in festos dies epularum apparatus. <sup>2</sup>Aquâ calidâ lavari, post secundum bellum Punicum, à Romanis, didicere. In tantâ

#### INTERPRETATIO.

a Sed fluentes leniter irrigant campos et vineas, et abundant piscibus propter æstum Oceani, qui in illos influit.

b Nisi quod cœuareti videtur à Pyrenæo, cogentibus litoribus maris.

c Huc accedit ventus flans assidue ex

pelago, qui, pervadens omnem Provinciam, reddit sanitatem firmam hominibus, dum dissipat vapores ortos à terrâ.

d Saepè mortui sunt in tormentis, ne vulgarent secreta, quæ ipsis credita fuerant.

#### NOTÆ.

1 Feracior terra.] Multum nostrâ ætate degeneravit, pars enim illius maxima sterilis est.

2 In paludibus vehunt.] Legendum quod in balucibus vehunt: baluces enim dicuntur minuta auriamenta, et tegula auri calculus.

3 Spatium sexcenta millia passuum.]

Quæ sunt stadia 4800: Justino nec Strabo nec Diodorus congruit: ille enim 2400 stadia, hic 3000 à Pamplonâ ad oram usque Oceani numerat.

4 Aqua calidâ.] Sic Britannos, quò jugo patientiores redderent Romani, aquâ calidâ lavari docuerunt. Ex Tacita.

seculorum serie nullus illis dux magnus, <sup>1</sup>præter Viriatum, fuit: qui <sup>2</sup>annis decem Romanos variâ victoria fatigavit, (adeo feris A.M.3906. Ol. 158. 1. Urb.C.605. Ant.C.146. propiora, quàm hominibus, ingenia gerunt) quem ipsum non ja-  
dicio populi electum, sed ut cavendi scientem, declinandorum-  
que periculorum peritum, secuti sunt. Cujus ea virtus, conti-  
nentiaque fuit, ut cum <sup>3</sup>consulares exercitus frequenter vicerit,  
tantis rebus gestis non arinorum, non vestis cultum, non deni-  
que victum mutaverit: sed in eo habitu, quo primùm bellare  
cœpit, perseveraverit; ut quivis gregarius miles ipso imperatore  
opulentior videretur.

CAP. III. In Lusitanis, juxta fluvium <sup>4</sup>Tagum, vento equas *Equarum*  
fœtus concipere multi auctores prodidêre: quæ fabulæ ex equo- *Lusitani-*  
rum fœcunditate, et gregum multitudine natæ sunt: qui tanti- *carum fa-*  
in <sup>5</sup>Gallæciâ et Lusitaniâ, <sup>6</sup>ac tam pernices visuntur, ut non *bula. Gal-*  
immeritò vento ipso concepti videantur. Gallæci autem Græ- *leciorum*  
cant sibi originem asseruunt. Siquidem post finem Trojani belli, *origo.*  
<sup>7</sup>Teucrum morte <sup>8</sup>Ajaxis fratris invisum patri <sup>9</sup>Telamoni, cum  
non reciperetur in regnum, Cyprum concessisse, atque ibi  
urbem nomine antiquæ patriæ <sup>10</sup>Salaminam condidisse. Inde  
acceptâ opinione paternæ mortis, patriam repetisse. Sed quum  
ab Eurysace, Ajaxis filio, accessu prohiberetur, Hispaniæ lito- A.M.2875.  
ribus appulsum, loca, ubi nunc est <sup>11</sup>Carthago nova occupasse: A.C.1177.

## NOTÆ.

1 *Præter Viriatum.*] Natlone Lusita-  
nus fuit, loco natus humili, et pascen-  
dis gregibus puer operam dederat; et  
rei militaris peritus, cujus rudimenta  
in publicis itineribus obsidendis cum  
latronum manu posuerat: unde mul-  
tis ad eum confluentibus, et milites in  
signa turmasque distribuit, et Roma-  
nos justo prope exercitu aggressus  
est.

2 *Annis decem.*] Quatuordecim ha-  
bent Florus, Orosius, et alii.

3 *Consulares exercitus.*] Vettilium,  
Plaucium, Claudium, Nigidium, Præ-  
tores vicit: à Quinto Fabio Æmiliano,  
Scipionis fratre, victus est; cum Me-  
tello, vario Marte pugnavit; à suis  
tandem in strato dormiens noctu, Ser-  
villii jussu, oppressus est.

4 *Tagum.*] Fluvius Hispaniæ cele-  
berrimus, qui ortus in Castella novâ,  
non procul ab Arragoniâ, Toletam in  
Castellâ nova, Ulyssiponem in Lusita-  
niâ præterlabitur, et occiduo miscetur  
Oceano.

5 *Gallæcia.*] Pars est Hispaniæ max-  
ima in Occasum extenta: terminos  
habet ex unâ parte Oceanum Atlanti-

cum: ex aliâ Portugalliam, Asturias  
et Regnum Leonis.

6 *Lusitania.*] Quæ Durio flumine à  
Tarraconensi Provinciâ, Anâ fluvio à  
Bætica discreta erat id temporis, et  
ab Oceano ad Castellam novam perti-  
nebat.

7 *Teucrum.*] Qui è bello Trojano re-  
diens, ideò Salamine fuerat expulsus,  
quòd Ajaxis ab Ulysse insidiis cir-  
cumventi mortem non ultus fuisset.

8 *Ajaxis.*] Græcorum, uno excepto  
Aohille, fortissimus fuit, qui in furo-  
rem versus, præ nimio dolore, quòd  
Achillis arma non retulisset, se gladio  
transfodit.

9 *Telamoni.*] Æaci filius erat, Rex  
Salaminis, unus ex Argonautis, ab  
Hercule, quòd primus Trojæ muros  
conscendisset, donatus Hesione, ex  
quâ natus est Teucer.

10 *Salaminam condidisse.*] Coroniam  
primùm dicta est, ex *Eusebio*: deinde  
Constantia, ex *Stephano*: nunc *Fama-*  
*gosta.*

11 *Carthago nova.*] Quæ in Hispaniâ  
Tarraconensi ad oram maris.

inde <sup>1</sup>Gallæciam transisse: et positis sedibus genti nomen dedisse. Gallæciæ autem portio, <sup>2</sup>Amphilochi dicuntur. Regio cum æris ac plumbi uberrima, tum et minio, quod etiam vicino flumini nomen dedit. Auro quoque ditissima, adeo etiam aratro frequenter glebas aureas excindant. In hujus gentis finibus sacer mons est, quem ferro violari nefas habetur: <sup>3</sup>sed, si quando fulgure terra proscissa est, quæ in his locis assidua res est, detectum aurum, velut Dei munus colligere permittitur. Fæminæ res domesticas, agrorumque culturas, administrant: ipsi armis, et rapinis serviunt. Præcipua his quidem ferri materia, sed aqua ipso ferro violentior: quippe temperamento ejus, ferrum acrius redditur: nec ullum apud eos telum probatur, quod non aut <sup>4</sup>Bilbili fluvio, aut <sup>5</sup>Chalybe tingatur. Unde etiam *Chalybes* fluvii hujus finitimi appellati; ferroque cæteris prætare dicuntur.

*Habidis et Geryonis historia.*

*\*Incestu, ex MSS Græv.*

CAP. IV. Saltus verò <sup>6</sup>Tartesiurum in quibus <sup>7</sup>Titanas bellum adversus deos gessisse proditur, incoluere <sup>8</sup>Curetes: quorum rex vetustissimus Gargoris, mellis colligendi usum primus invenit. Huic cum ex filia stupro <sup>9</sup>\*nepos provenisset, pudore flagitii variis generibus mortis extinguere parvulum voluit: sed per omnes casus fortunam quâdam servatus ad postremum ad regnum tot periculorum miseratione pervenit. Primum omnium cum eum exponi jussisset, et post dies ad corpus expositi requirendum misisset, inventus est vario ferarum lacte nutritus,

#### INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Sed si fulgur cadens in terram eam scindat, quod sæpè accidit, permittitur colligere aurum detectum, quasi esset Dei munus.

#### NOTÆ.

1 *Gallæciam transisse.*] Prope litus urbem Hellenem construxit, ubi nunc Pontevredra visitur.

2 *Amphilochi.*] Urbem etiam condidit, quem de socii nomine dixit Amphilochiam; Romani verò Aquas Solidas: ad Minium fluvium sita fuit, in Hispaniâ Tarraconensi.

3 *Bilbili fluvio.*] Hispaniæ Tarraconensis fluvius, qui in Salonem influit, ferri temperaturæ aptissimus. Unde Martialis:

*Videbis altam, Liciniæ, Bilbilim,  
Equis e: armis nobilem.*

Fuit etiam Bilbilis civitas ibi condita, quâ Bilbilis fluvius in Salonem labitur.

4 *Chalybe.*] Fluvius etiam Hispaniæ, ferro temperando idoneus.

5 *Tartesiurum.*] Cælo salubri maximæque æris temperiæ eos frui testa-

tur Cicero: unde longævi dicti sunt ex Strabone: populi, Hispaniæ Bæticæ, secundum maris litus, ad fretum Gaditanum.

6 *Titanas.*] Filios Titanis, qui Saturni frater natu major, ad quem licet Regnum pertineret, illud tamen Saturno, cui mater Vesta, sororque, paulo plus favebant, eâ lege cessit, ne quam sobolem masculam Saturnus educaret: quare cum audisset servatum Opis dolo Jovem cum fratribus, bellum Saturno indixit, eumque detinuit in carcere, donec eum liberavit Jupiter, victis Titanibus.

7 *Curetes.*] Cynetes melius dixeris, Curetes enim fuerunt populi Cretæ et Etoliz: Cures verò fuit urbs Sabinorum, Numæ Pompilij patria.

<sup>a</sup>Deinde relatum domum, tramite angusto, per quem armenta commeari consueverant, projici jubet: crudelis prorsus quàm proculcari nepotem, quàm simplici morte interfici maluit. Ibi quoque cum inviolatus esset, nec alimentis egeret, canibus primò jejunis, et multorum dierum abstinentiâ cruciatis, mox etiam suibus objecit. Itaque cum non solum non noceretur, verum etiam quarundam uberibus aleretur; ad ultimum in Oceanum abjici jussit. <sup>b</sup>Tum planè manifesto quodam numine inter furentes æstus, et reciprocantes undas, velut nave, non fluctu, veheretur, leni salo in litore exponitur: nec multò post cerva affuit, quæ ubera parvulo offerret. Inde denique conversatione nutritricis eximia puero pernicitas fuit; interque cervorum greges diù montes saltusque haud inferior velocitate peragravit. Ad postremum laqueo captus, regi dono datus est. Tunc et lineamentorum similitudine, et notis corporis, quæ inustæ parvulo fuerant, nepos agnitus. Admiratione deinde tot casuum, periculorumque, ab eodem successor regni destinatur. Nomen illi impositum *Habidis*, qui ut regnum accepit, tantæ magnitudinis fuit, ut non frustrâ deorum majestate tot periculis ereptus videretur: quippe barbarum populum legibus junxit; et boves primus aratro domari, frumenta que sulco quærere docuit; et ex agresti cibo mitiora vesci, odio eorum quæ ipse passus fuerat, homines coëgit. Hujus casus fabulosi viderentur, nisi et Romanorum conditores lupâ nutriti, et Cyrus rex Persarum cane alitus proderetur. Ab hoc ministeria servilia populo interdicta, et plebs in septem urbes divisa. Mortuo Habide, regnum per multa secula à successoribus ejus retentum est. In aliâ parte Hispaniæ, et quæ ex insulis constat, regnum <sup>1</sup>penes Geryonem fuit. <sup>d</sup>In hac tanta A M 2832. pabuli lætitia est, ut nisi abstinentiâ interpellata sagina fuerit, An.C.1220 pecora rumpantur. Inde denique armenta Geryonis, quæ illis temporibus solæ opes habebantur, tantæ famæ fuere, <sup>2</sup>ut Herculem ex Asiâ prædæ magnitudine illexerint. Porro Geryonem

## INTERPRETATIO.

<sup>a</sup> Postquam domum relatus est, jubet eum projici in tramite angusto; per quem armenta solebant transire.

<sup>b</sup> Tum apparuit manifestè, quod illum dii defenderent. Nam quæsi veheretur, non fluctu sed nave, inter æstus furentes et undam agitatum, exponitur in molli salo litoris.

<sup>c</sup> Docuit colligere frumenta terram colendo; odio habens ea quæ passus fuerat, coëgit homines manducare cibos mitiores, non agrestes, ut solebant.

<sup>d</sup> In hac parte tanta copia est pabuli, ut pecora pereant, nimîa pinguedine, nisi cavetur ne nimium saginentur, eas removendo interdum à pabulo.

## NOTÆ.

<sup>1</sup> Penes Geryonem.] Non eodem, quo Habis tempore, sed multò antè regnavit Geryon.

<sup>2</sup> Ut Herculem ex Asiâ.] Geryonis

historia multis infecta fabulis explicari commodè sic poterit. Cùm in Hispaniam Geryon appulisset, primum incolæ ingenio rudes, et per

ipsum ~~Idem~~ triplicis naturæ, ut fabulis proditur, fuisse ferunt; sed tres fratres tantæ concordie extitisse, ut uno animo omnes regi viderentur: nec bellum Herculi suâ sponte intulisse; sed cum armenta sua rapi vidissent, amissa bello repetisse.

*Carthaginiensium imperium. Eorum duces violenta morte pereunt. Augustus Hispanos domat.*

CAP. V. Post regna deinde Hispaniæ, primi Carthaginienses imperium provinciæ occupavêre. Nam cum <sup>3</sup>Gaditani à Tyro, unde et Carthaginiensibus origo est, sacra Herculis, per quietem jussi, in Hispaniam transtulissent, urbemque ibi condidissent, <sup>2</sup>invidentibus incrementis novæ urbis finitimis Hispaniæ populis, ac propterea Gaditanos bello lacescentibus, auxilium consanguineis Carthaginienses misêre. Ibi felici expeditione et Gaditanos ab injuriâ <sup>4</sup>vindicavêrunt, et majorem partem provinciæ imperio suo adjecêrunt. Postea quoque hortantibus primæ expeditionis auspiciis, <sup>5</sup>Hamilcarem imperatorem cum magnâ manu ad occupandam provinciam misêre: qui magnis rebus gestis, dum fortunam <sup>6</sup>inconsultiùs sequitur, in insidias deductus, occiditur. In hujus locum gener ipsius Hasdrubal mittitur:

#### INTERPRETATIO.

<sup>2</sup> Dum finitimi Hispanie populi conantur impedire incrementa novæ urbis, et ideo bellum gerunt in Gaditanos, Carthaginienses miserunt auxilium consanguineis.

#### NOTÆ.

agros, ferarum more, dissipatos legibus devinxit, tum omnium primus hæc in regione occupavit tyrannidem. Florebat id temporis maxime Osiris, primus rex Ægypti, ex *Diodoro*: qui Dionysius Ægyptius dictus est. Ille, domito terrarum orbe venit in Hispaniam, præliôque cum Geryone commisso ad fretum Gaditanum Geryonem occidit. Deinde Geryonis filii aucti opibus, per Typhonem Osiris fratrem, corruptum muneribus, Osirim occidi curârunt: quare Orus, et ipse Hercules Lybius nuncupatus, eadem paternam morte Typhonis ultus, peragrato terrarum orbe in Geryones movit; qui cum se locis munitis tenerent, Orus, ut innoxio sanguini parceretur, cum singulis separatim congressus, omnes occidit.

1 *Non triplicis naturæ.*] Vult Servius Geryonem dictum trimembrem, quia tribus præfuit insulis, quæ Hispania adjacent; Balearicis majori, minorique et Ebusz.

2 *Gaditani.*] Paulô post Carthaginem conditam, Phœnices, qui jam sapiùs, mercedum causâ, in Hispaniam

venerant, insulam Gades occupârunt; quò verò faciliùs in continentem ipsis transmittere liceret, admonitos se finxêrunt in somniis, ut Herculis sacra transferrent in Hispaniam: quare condendi Templi obtentâ facultate, oppidulum, ubi nunc Medina Sidonia cernitur, construxêrunt; quò càm ingens hominum multitudo allecta, caeremoniarum apparatu, commigraret, ad urbis magnitudinem excrevit. Ita *Strabo*.

3 *Vindicavêrunt.*] Jam Balearicas insulas, et Ebusam, Maherbel eorum imperator subegerat.

4 *Hamilcarem.*] Cujus virtute finis bello Lybico impositus, sæpèisque cum Romanis felicitur dimicatum est; cognomen illi Barca fuit.

5 *Inconsultiùs sequitur.*] Alii aliter ejus mortem referunt. In mediâ hostium acie fortiter dimicans occubuit. ex *Orosio*, dum Helicem urbem obsidet. Ab Orissone Rege, qui suppetias illi ferre simulabat, in fugam versus periit in flumine, ex *Diodoro*. Equis ob currus facibus plenos perterrefactis, in pugna cecidit, ex *Zonara*.



qui et ipse <sup>1</sup>à servo Hispani cujusdam, ulciscente domini injustam necem, interfectus. <sup>2</sup>Major utroque Annibal imperator, Hamilcaris filius, succedit. Siquidem utriusque res gestas supergressus, universam Hispaniam domuit: inde Romanis illato bello, Italiam per annos sexdecim <sup>3</sup>variis cladibus fatigavit: cum interea Romani missis in Hispaniam <sup>4</sup>Scipionibus primò Pœnos provinciâ expulserunt: postea cum ipsis Hispanis gravia bella gesserunt. Nec priùs, perdomitâ provinciâ jugum Hispani accipere potuerunt, quàm <sup>5</sup>Cæsar Augustus, perdomito Orbe, victricia ad eos arma transtulit, populumque barbarum ac ferum, legibus ad cultiorem usum traductum, in formam provinciæ redegit.

## NOTE.

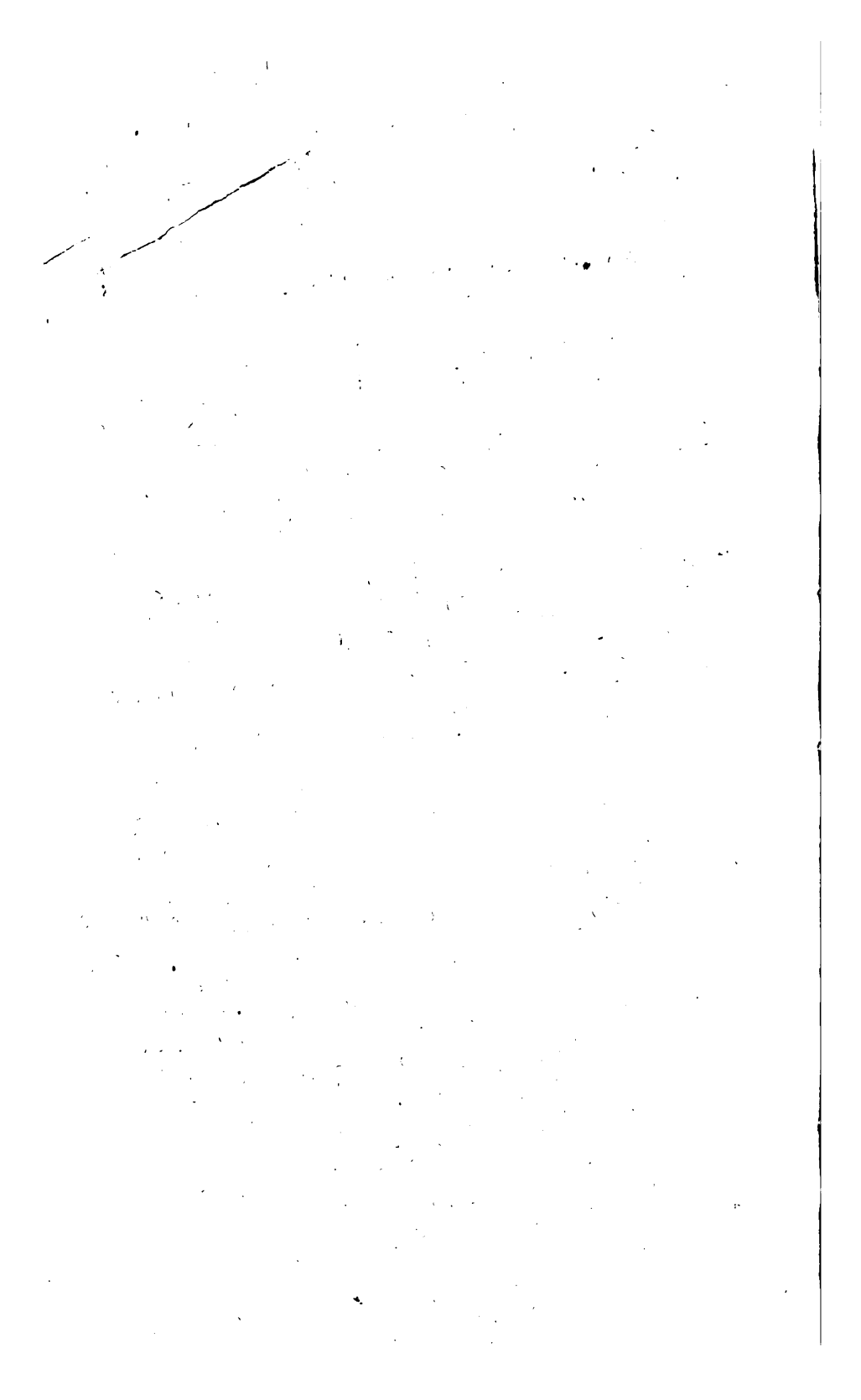
1 *A servo.*] Multis rebus præclare gestis, à Gallo quodam in hospitio noctu necatus est, ut habent Polybius et Livius. Alii tamen ab Hispano occisum volunt, qui, domini mortem ulturus, Asdrubalem sacris operantem ad aras obruncavit: comprehensus deinde haud alio, quàm si evasisset, vultu fuit: tormentis quoque dum laceraretur, eo fuit Oris habitu, ut ridentis speciem præberet. Ita Livius.

2 *Major utroque.*] Subactâ intra flumen Iberum Hispaniâ totâ et captâ Sagunto amicâ Romanorum civitate, bello Punico secundo initium dedit.

3 *Variis cladibus.*] Consules plurimos vicit, P. Cornelium ad Ticinum, Sempronium ad Trebiam, C. Flaminium ad Thrasymenum lacum, ad Cannas denique Terentium Varronem et Paulum, donec Fabius Maximus cunctando rem, ut eumque restituit.

4 *Scipionibus.*] Cneo et Publio, quos duo belli Fulmina vocant Auctores, à quibus ad Illiturgum Asdrubal, Mago, et Amilcar victi, cæsâque uno die Carthaginiensium sexcenta millia; deinde Hanno ad Indibile superatus, iterum Mago, et Asdrubal, primùm ad Illiturgum tum ad Mundam, denique ad Auringem, fugati: sed tandem Publius Scipio à Magone, Asdrubale et Masinissâ ad Indibile victus, et occisus est; et paulò post Cneus, auditâ fratris morte, et ipse victus, in prælio cecidit. At Publius Cornelius Scipio, Cnei filius, captâ novâ Carthagine, et Asdrubale devicto, in Africam, Hispaniâ subactâ, bellum transportavit.

5 *Cæsar Augustus.*] De bello ab Augusto Cæsare in Hispaniâ gesto suprà meminimus.



# INDEX

PŒNE

## OMNIUM VERBORUM,

QUÆ IN JUSTINO LEGUNTUR,

*Prior Numerus paginam, alter verò, vel alii sequentes, paginæ lineam vel lineas (aut circiter) significant.*

A.	abjectus 81, 23	absolutionem 90, 3	Acarnanēs 221, 3
	abiere 310, 9	absolutionis 249, 2	Acarnaniæ 220, 5. 221,
A TERGOponere par-	abjici 43, 24. 304, 24.	absolutum 248, 17	6, 223, 9
tem exercitūs 10,	327, 7	absorbuit 233, 16	accedeabant 126, 4
13	abiit 69, 15. 203, 6	abstineant 232, 16	accedeabat 112, 9. 129,
à frontibus 10, 15	abire 36, 8. 155, 27.	abstinebant 5, 4	7. 209, 23, 231, 19.
à principio Sicilia Cy-	336, 25	abstinentia 327, 5, 27	232, 12
clopum patria fuit	abirent 53, 8	abstinere 260, 2	accedere 32, 3. 131, 6.
50, 19	abiret 76, 15. 198, 18	abstineret 236, 6	190, 23. 294, 26
à fastigio majestatis	abiturum 155, 24	abstinet 85, 22	accederent 51, 25
in servitutem re-	ablatis 209, 27. 210, 3	abstinuerunt 147, 5	accederet 83, 15. 159,
dacta 128, 9	ablato 72, 18	abstinuit 113, 7	10
à castris profugus 194,	ablatum 56, 8. 93, 17	abstrusorum metallo-	accedit 156; 18. 206;
11	ablegatus fuerit, 9, 19	rum felices divitiæ	8
à Siliciâ abiret, 198,	abnuentes 280, 2	324, 5	accedunt 49; 21. 324,
18	abnuenti 236, 20, 293,	abstulerat 201, 15	15
à prioris fortunæ pro-	22	abstulerint 174, 3, 11	accendebat 103, 4
cellâ 53, 14	abnuerant 154, 19	abstulerunt 284; 8	accendit 136, 25. 155,
Ab hostibus quàm à	abnuerat 88, 5	abstulit 10, 23. 250, 12.	20
filio tutior 94, 6	abnuir 295, 4	269, 17	accenditur 30, 4. 189,
Abdalonymus 104, 19	abolendam 82, 29. 266,	absumi 50, 13	19. 295, 5
Abderitas 146, 6	6. 307, 14	absumpsistis 242; 19	accensam 96, 5.
abditâ 295, 1	aboleri 242, 14	absumpsit 27, 5. 208, 2	accensi, plur. 144, 11,
abditos insulis liberis	Aborigines 313, 8	absumpto, 24, 28	205, 1
demandant Atheni-	Aboriginum 285, 5	abundante 25, 21	accensos 146, 25
enæa 35, 22	Abraham 298, 8	abundanti 203, 11	accensus 99, 61. 306;
abducebat 183, 20	abrupta 49, 13. 207, 29	abundantiâ 206, 27. 13	
abductâ 159, 20. 295,	abruptè 39, 6	207, 3. 303, 20. 321,	acceperant 89, 4. 113,
15	abscissis 147, 24	29	1
abductis 299, 9	abscondita 102, 4	abundantiam 324, 2	acceperat 135, 23. 160,
abductio 171, 2	absconditas 137, 18	abundantibus 165, 15	13. 179, 13. 220, 6
abductos 141, 17	absens 55, 3	abundaret 166, 30. 209,	acceperint 108, 10
abduxerat 308, 1	absente 315, 20. 309,	20	acceperunt 311, 1
abduxisse 310, 9	13. 310, 5. 312, 2	abutens 143, 3	accepimus 74, 10. 176,
abeat 36, 23	absentem 247, 5	Abydo 37, 3	8
Abellani 176, 5	absentiam, 71, 8. 160,	Abydon 37, 12	accepisse 117, 10. 148,
abesset 33, 8	1. 276, 27. 288, 31. ac si 247, 13, 17. per-		28
abfuissent 24, 35	291, 12, ejus aucu-	inde ac si 241, 12.	accepisset 120, 6
abfuit 29, 26	pantes 229, 20	non secus ac 173,	accepit 8, 26. 9, 6. 24,
abjectæ, plur. 139, 17	absentibus 44, 11	18	13. 118, 10. 119, 20.
abjecti, gen. 116, 14	absentia 117, 18	Acarnanas 215, 24	131, 15. 127, 22. 132.

# INDEX VERBORUM.

17. 136, 14. 147, 18. accipere 118, 8. 262, 4. acquirere 47, 55. 105, 247, 20. 256, 11. 320. 298, 2. esset 187, 9. 16, 211, 12.
11. 327, 17. accivèrunt 254, 7. acquirerent 47, 6.
- accepta, *ablat.* 17, 25. acclamantes 204, 23. acquireret, 135, 5.
- 122, 25. 155, 16. acclamavère 10, 5. acquiritur 221, 1.
- 156, 5. 159, 20. 222. acclinis 223, 23. acquisierat 153, 2. 293, 3.
26. 323, 2. 395, 19. accolis 136, 21. acquisita, *neut.* 287, 4.
- nom. ring.* 123, 19. accusans 39, 10. *ablat.* 136, 7.
- 168, 10. accusarent 144, 11. acquisita, *phur.* 58, 24.
- acceptam 242, 14. 252, accusat 174, 4. 294. acquisitus 211, 12.
4. 22. acquisito, 52, 9, 150, 4. 210, 28.
- accepit 133, 23. accusatus 40, 2. 69. acquisito 6, 15.
- accepta 34, 23. 56, 5. 15. 171, 18. acquiritur 79, 17.
- 66, 20. 138, 2. 188. accusavèrunt 81, 1. acrior, ventus incubuit 52, 15.
14. 123, 9. acrior, 49, 11.
- acceptissimum 130, 6. acerba, *fem.* 288, 19. acrior hostis 227, 6.
- accepta, *nom.* 15, 4. Acerba 166, 4, 17. 168, 125, 15. 127, 27. Acerbam 167, 21.
- 102, 49. 104, 25. 2. 169, 21. acrior bellum 113, 10.
- 123, 15. 127, 27. Acerbam 167, 21. ad ferrum 326, 11.
- acceptum 10, 9. 13. Acerbas 168, 6. *adv.* 75, 23.
20. 108, 8. 166, 6. acerbius 184, 1. Acropatos 132, 6.
- 272, 9. acerbos 168, 2. acta nox 208, 6. pueri. Adaspis 116, 4.
- accepturus 136, 15. accerrimè, *adv.* 36, 14. acta 98, 21. *plur. sub.* addictos 189, 8.
- acceptus fuerat 320, 108, 6. *stant.* 118, 8. 119. addidicisset 22, 25.
23. accerrimis literarum addidit 106, 15.
- accersito *abl.* 2. 9. studiis eruditus fuit, *Alexander* 227, 25.
- accersitum 64, 12. accerrimus 11, 13. acta, *plur.* 164, 1. *gen.* addita *neut.* 9, 25.
- accesserat 37, 20. 91. accersinem, *ammem.* 121. acta, *plur.* 164, 1. *gen.* addita *neut.* 9, 25.
9. 117, 17. 148, 24. Accessinem, *ammem.* 121. acta, *plur.* 164, 1. *gen.* addita *neut.* 9, 25.
- 169, 2. 13. actionem 106, 25. *ablat.* 204, 10. 316, 12.
- accessère 99, 8. 300. Achais 47, 10. acta, *plur.* 164, 1. *gen.* addita *neut.* 9, 25.
14. Achai 233, 4. 238, 13. acta, *plur.* 164, 1. *gen.* addita *neut.* 9, 25.
- accesseris 50, 16. 247, 14. 257, 3, 6. acta, *plur.* 164, 1. *gen.* addita *neut.* 9, 25.
- accessione 5, 6. 66, 2. 238, 1, 16. acta, *plur.* 164, 1. *gen.* addita *neut.* 9, 25.
- 279, 18. Achais 176, 3. 247, actos 62, 31. additum 245, 4. est
- accessisse 134, 14. 21. actum *particip.* 90 1. 23, 30.
- accessisset 159, 11. Achæorum 211, 14. 91, 22. 114, 3. 193. adduci 293, 5.
- 276, 15. 230, 3. 247, 6, 19. 20. 204, 11. 278, 4. adductis 162, 13.
- accessit 10, 17. 119, 258, 4. acturo 225, 5. adductos 294, 20.
7. 149, 23. 158, 16. Achæos 229, 8. 130. acturos 10, 6, 99, 22. adductus 41, 4. 117, 16. 238, 18. 5. 247, 5. 286, 90. 16.
- accessu 325, 20. Acherunta 113, 11. actus, *accusat.* 337, 7. adduntur 52, 20. 231, 1.
- accessura 191, 4. 206. Acherusium 11, 11. *particip.* 161, 3. est 12. 319, 1. vocibus
24. erat 76, 7. Achillis 160, 1. 187, 22. -lachrymæ 30, 3.
- acciderit 191, 21. acie 53, 16. 72, 10. 100. acuendos 207, 9. adduxerat 290, 20. 308, 2.
- accidisset 139, 25. 22. 103, 9. 117, 24. acuerentur labore vi. 2.
- accipere 73, 2. 100, 20. 135, 2. 178, 24. 180, res 175, 17. adduxerunt 170, 20.
- 108, 18. 143, 16. 148, 20. acueret 45, 16. adduxit 45, 20.
1. 329, 8. aciem, *exercitum.* 25. aculeos 88, 14. adegit 190, 10.
- acciperent 57, 31. 59, 7. 63, 16. 72, 5. 75. acuminis orationis. 92. ademerint 283, 11.
7. 23. 102, 24. 103, 7. 27. ademerit 298, 14.
- acoiperet 61, 20. 107, 4, 6, 20, 23. ad instar, v. Instar. ademisisset 73, 8.
- accipiant 63, 21. 88, 139, 29. 141, 2. 163, ad meliora patriz ademit 6, 20. 86, 3.
21. 100, 2. 1. 178, 17. 207, 20. tempora se reser. 104, 18. 279, 28.
- accipiendo 153, 14. 233, 20. 279, 3. vare 33, 22. ad pos. 294, 7. 298, 10.
- accipiendum 240, 18. 306, 4. 315, 7, teli tremum 67, 10. adadempta, *neut.* 63, 17.
- accipit 210, 27. 72, 19. pugnam, *id est*, ut *fam.* 135, 27. 135, 5.
- accipitris 218, 20. acies *exercitus singul.* pugnaretur 107, 7. - 275, 1.
- accipit 62, 6, 132, 10, 16, 18. 107, 13. ad sepulcrum redi. adempti 12, 18.
6. 136, 25. *plur.* 31, 1. mere 40, 9. ad suadempto 191, 26, 296,
- accitis 63, 11. Acilius 242, 1. tuenda 290, 8. ad 20.

# INDEX VERBORUM.

- ademptum** 153, 5. 221, **adjutus** 219, 23  
 22. 279, 29 **adjuvabat** 62, 25  
**adeo** 20, 18. 25, 10. 60, **adjuvandus** foret 90,  
 23. 72, 24, 77, 11. 13  
 117, 5. 120, 5. 125, **adjuvantibus** 263, 6  
 2. 126, 24 **adjuvat** 56, 4  
**adeone** 94, 4 **adjuvent** 63, 16  
**adeoque** 32, 11. 260, **administrando** 226, 6  
 10. 320, 20 **administrant** 326, 9  
**adeo ut** 20, 11. 31, 1. **administrari** 51, 8.  
 79, 22. 91, 23. 183, 140, 23  
 3. 193, 12. 196, 21. **administrat** 42, 15  
 323, 9. 326, 4 **administratio** 28, 16. **adolescentes** 278, 5. **adversario** 91, 15  
**adesse** 10, 1 **administratio** 300, 10 **adversarium** 91, 14  
**adesset** 321, 7 **administratione** 272, **adolescenti** 200, 3. **adversi**, *gen.* 36, 24  
**adeunt** 52, 9. 124, 15 16 **adversis** 89, 3. 170, 7.  
 180, 19 **administrationem** 42, **adolescentiâ** 317, 15  
**adfuit** 128, 7 24, 143, 5. 220, 4. **adolescentiæ** 266, 2 **adverso** 38, 8. 55, 10  
**adhæret** 324, 10 375, 3. 276, 5. 315, **adolescentibus** 318, 2 **adversum** *neut.* 46, 1  
**adhæsisse** 49, 2 8 **adolescentis** 31, 7. 70, **adversum**, *prep.* 20, 21.  
**adhibere** 142, 8 **administrato**, *ablat.* 7. 136, 13 83, 24. 161, 9. 191,  
**adhibet** 135, 18 75, 16 **adolescentium** 151, 9 21. 301, 1  
**adhibitis** 71, 10. 76, **administrat** 232, 17 **adolescentulum** 13, 10 **adversus** aliquem mi-  
 12. 84, 4 **admirabile** 22, 4. 190, **adolevisset** 9, 18 **adversus** 79, 24. **adversus**  
**adhibito**, *ablat.* 248, 6 1 **adoptaturus** 87, 15 **hostes** iracundus  
**adhibuere** 46, 10 **admirabilem** 149, 1 **adoptatus** esset 193, 3 79, 22. **adversus** ali-  
**adhibuit** 89, 9 **admirabiles** 154, 4. **adoptione** 105, 18. 159, 3. 283, 11 **quem** melioris fidei  
**adhortationibus** 191, 200, 8 **adoptionem** 7, 18. 292, **adularentur** 125, 4  
 17. 234, 16 **admirabili** 264, 2 3 **adulatione** 130, 27.  
**adhuc** 4, 9. 5, 11. 30, **admirabilis** 70, 7. 148, 3 **adulationem** 106, 26  
 13. 32, 4. 84, 8. 104, 35. 299, 1 **adoptionis** 161, 11 **adulationibus** 241, 26  
 11 **adorare** 97, 22. 322, 3 **adorari** 118, 13 **adulatur** 159, 8  
**adjecerunt** 47, 11. **admirabilis sit** 100, **adoratione** 118, 16 **adulentur** 84, 11  
 328, 12 9 **Adores** 268, 8 **adoret** 98, 22 **adultam** 28, 1. 42, 12.  
**adjecit** 6, 16. 146, 6. **admirantes** 209, 11 **Adrastus** 100, 22 161, 13  
 199, 7. 304, 29 **admiratio** 23, 29. 121, **Adrestas** 120, 10 **adulterate** 321, 9  
**adjecta** 18, 5 10. 148, 7. 180, 9. **Adria** 175, 14 **adulterio** 44, 22. 56,  
**adjecto** 146, 4 192, 9, 11. 271, 9 **Adscitâ** 287, 21 13. 187, 18. 301, 18  
**adierunt** 177, 13 **admiratonem** 6, 10. **adstricta** 324, 20 **adulterium** 12, 19  
**adjiciat** 76, 11 97, 19. 179, 3. 203, **adstruxerat** 199, 3 **adultero**, *nomen.* 12, 22.  
**adjicit** 58, 4. 114. 19. 267, 12. 295, 1 **advectis** 61, 12, 77, 23  
**adjiciunt** 98, 8 **admirationi** 114, 9 **advectioni** 178, **adulterum** 216, 16  
**adjiciuntur** 135. 24 **admirationis** 50, 10 **advehit** 61, 12 **adultis** 190, 14. 275, 3.  
**adiit** 39, 16. 127, 31 206, 6 **advenit**, *phur.* 26, 9 **adultus** 137, 4.  
 163, 16. 261, 2 **admiratus** 9, 10 **advenas** 19, 12. 25, 3. **adultum** 311, 20  
**adimat** 63, 17 **admisisse** 82, 15 **advenientibus** 82, 6 **adunata**, *fem.* 36, 2  
**adire** 287, 1 **admisisset** 146, 17 **adventante** 35, 15 **adunato exercitu** 99,  
**adit** 164, 5 **admissi**, *phur.* 156, 30 **adventare** 102, 9. 166, **advocatâ** 30, 2  
**aditu** 186, 1 **admissis** 174, 23 **adventat** 217, 12 **advocatâ** 30, 2  
**aditus**, *phur.* 9, 24 **admissum** 277, 3. sit 1 **advocatâ** 30, 2  
**adjuncta**, *ablat.* 239, 4 98, 13 **adventantibus** 82, 6 **advocatâ** 30, 2  
**adjungere** 79, 9. 185, **admissorum** 145, 7 **adventantibus** 82, 6 **advocatâ** 30, 2  
 23. 207, 26 **admittere** 100, 21 **adventantibus** 82, 6 **advocatâ** 30, 2  
**adjungi** 197, 15 **admitti** 7, 8. 152, 1 **adventantibus** 82, 6 **advocatâ** 30, 2  
**adjungit** 82, 29 **admittit** 16, 21. 249, 10 11. 242, 12 **advocatâ** 30, 2  
**adjunxit** 308, 2 **admodum** 41, 8. 75, **adventaret** 247, 13 **advocatâ** 30, 2  
**adjurat** 202, 24 18. 86, 2. 108, 14. **adventu** 13, 3. 22, 19. **advocatâ** 30, 2  
**adjutores** 135, 25 158, 20. 161, 4. 167, 30, 19. 36, 10. 59, 5. **advocatâ** 30, 2  
**adjutos** 64, 18. 221, 3. 168, 13 **advocatâ** 30, 2  
 17 **admonentur** 25, 4 **adventum** 71, 21. 119, 15. 161, 7

# INDEX VERBORUM.

- Æacides* 161, 1  
*Æadem* 179, 27  
*Ædes, acc.* 14, 7  
*Ædissam* 74, 13. 207, 24  
*ædificare* 37, 27  
*ædificaverat* 132, 4  
*ædificia* 35, 12  
*ædificiis* 35, 19  
*ædiles* 185, 2  
*ædium* 287, 24  
*Ægeas* 75, 4  
*Ægeatas, ibid.*  
*Ægeo* 28, 2. 307, 11  
*Ægeum* 28, 2  
*Ægeus* 27, 20  
*Ægialium* 308, 1  
*ægre* 7, 8. 24, 29. 91, 12. 24, 27. 107, 8. 120, 7  
*ægri, gen.* 197, 24  
*ægri* 262, 15  
*ægritudine* 249, 5, 19. 279, 17  
*ægritudo* 197, 9  
*ægro*, 197, 15  
*ægrium* 222, 15  
*Ægypti* 5, 1. 67, 1. 106, 4. 159, 5. 158, 26. 217, 5. 219, 8  
*Ægyptii, plur.* 269, 14, 17  
*Ægyptiis* 19, 10. 21, 4. 270, 10  
*Ægyptio* 71, 2  
*Ægyptiorum* 14, 269, 16  
*Ægyptias* 19, 9. 236, 5  
*Ægyptium* 20, 19. 292, 1  
*Ægyptius* 22, 17  
*Ægypto* 22, 27. 135, 2. 236, 4. 230, 1. 260, 2, 3  
*Ægyptum* 5, 2. 14, 6. 19, 15. 20, 12. 46, 17. 105, 8. 135, 27  
*Ægyptus* 132, 1. 269, 9  
*Æmilius* 242, 10. 255, 2  
*Æmilium* 244, 18  
*æmula, fam.* 185, 26. 189, 7  
*æmulari* 73, 13  
*æmulatio*, 68, 14. 249, 1  
*æmulatione* 42, 9. 129, 24. 143, 3. 153, 3  
*æmulationem* 46, 5. 127, 6. 190, 12  
*æmulationis* 228, 19. 282, 8  
*æmulator* 68, 24  
*æmuli, plur.* 237, 1  
*æmulis ablat.* 183, 1  
*æmulo* 249, 12. 264, 1  
*æmulorum* 111, 11  
*æmulus* 84, 14. 131, 29. 182, 7. 237, 9  
*æmulum* 91, 21. 56, 11. 96, 22. 134, 14  
*æmulus* 293, 27. 308, 14  
*Æneâ* 176, 5  
*Æneam* 244, 8  
*Æneas* 315, 5. 316, 2  
*Ænolidum* 49, 22  
*æquabat* 33, 10  
*æquales* 93, 12  
*æqualis* 324, 14  
*æqualitas* 16, 12. 129, 28  
*æqualitate* 43, 3  
*æquas, pacis conditio-*  
*nes* 239, 6  
*æquata, neut.* 43, 3  
*æquis - conditionibus*  
*195, 4. legibus* 196, 2  
*æquo animo* 147, 7. 237, 3. jure 37, 196, 18. 322, 16. 46, 22  
*æquor, mare*, 37, 16  
*æquum* 123, 24, esse, 261, 4  
*ærarie, gen.* 272, 19  
*ære* 126, 10. 272, 20  
*æris* 326, 3  
*æris* 271, 11. 324, 14  
*ærumnæ, plu.* 171, 6  
*ærurnarum* 193, 16  
*æs* 88, 14. 123, 16  
*æstimandos* 234, 9  
*æstimat* 84, 15  
*æstimatio* 117, 8  
*æstimazione* 57, 14  
*æstivi, plur.* 19, 16  
*æstivos* 85, 5  
*æstu* 111, 4. periculo-  
*rum* 198, 14. se li-affinitatibus 142, 9  
*beratum ait, Alex-*  
*ander* 107, 10  
*æstuante rege* 17, 11  
*æstuariis* 324, 8  
*æstus nom. sing.* 300, 8. 9. maris, gen. 49, 20. 50, 6. accusat. 327, 8  
*ætas* 59, 21. 67, 13. 71, 21. 121, 2. 170, 4. 317, 17  
*ætate* 60, 4. 96, 14. 105, 6. 115, 13. 121, 3  
*ætatem* 28, 1. 42, 12. 43, 15  
*ætati* 215, 3  
*ætatis* 31, 22. 56, 15. 72, 1. 76, 15. 94, 22  
*Æteâ* 251, 5  
*æternitatem* 43, 19  
*æternum* 45, 8  
*Æthiopiam* 6, 16  
*Ætnæ* 49, 10. 21. 50, 6. 129, 16  
*Ætnæus* 187, 16  
*Ætoli* 112, 17. 133, 7. 16  
*Ætolium* 139, 10  
*Ætolis* 314, 3. 220, 4. 221, 6. 21. 226, 9. 227, 9. 12. 228, 15  
*Ætolorum* 201, 12. 256, 11. 257, 1  
*Ætolos* 201, 8. 221, 4. 222, 1. 229, 7  
*ævum* 23, 29. 142, 17. 191, 11. 270, 5  
*affatim* 13, 9. 324, 9  
*affectedant* 289, 16  
*7. affectedat* 146, 13  
*affectedans* 39, 25  
*affectedantes* 227, 1  
*affectedantibus* 205, 6  
*affectedare* 66, 4  
*affectedat* 291, 8  
*affectedatæ, gen.* 185, 19  
*affectedati, gen.* 171, 18. 193, 13  
*affectedos* 9, 9  
*affectedus, affect.* 30, 1. 111, 10  
*afferenda* 25, 7  
*afferentes* 172, 12  
*afferte* 170, 26  
*afferret* 24, 2. 206, 11. 294, 12  
*afferri* 8, 21  
*affinitate* 79, 16. 293, 6. 298, 2  
*affinitatem* 201, 30  
*se li-affinitatibus* 142, 9  
*affinitatis* 77, 8. 135, 9  
*affinitatum* 160, 7  
*affirmabat* 141, 7. 205, 22. 207, 12. 227, 14  
*affirmans* 100, 18. 163, 8. 171, 20. 293, 24. 312, 10  
*affirmant* 180, 21  
*affirmante* 320, 24  
*affirmarent* 139, 10  
*affirmat* 30, 5  
*affirmationem* 206, 2  
*affirmationi* 12, 18  
*affirmaverit* 97, 8  
*afflicta, fam.* 222, 15  
*afflicta nom. plur.* 53, 9  
*afflictas* 138, 4  
*afflictis* 68, 15. 156, 8. 205, 1  
*affluit* 327, 10  
*affluxisset* 214, 23  
*afflurum* 125, 21. 239, 12  
*Africa* 323, 6. ablat. 112, 8. 184, 13. 90, 27. 192, 8. 193, 18, 22, 23. 194, 21. 244, 11. 253, 6. 285, 1  
*Africæ* 124, 26. 132, 2. 145, 13. 168, 20. 185, Justinus, 25. 189, 10. 190, 18, 24. 192, 23. 25. 226, 2. 227, 1  
*Africam* 136, 14, 17. 21. 166, 3. 185, 22. 189, 24. 190, 16  
*Africani* 243, 4. 251, 2  
*Africano* 243, 12. 245, 4. 288, 1  
*Africanos* 284, 25  
*Africanus* 243, 6, 13. 288, 8  
*Aforum* 172, 9. 188, 14  
*Afros* 169, 3, 16. 170, 11. 172, 7. 184, 29. 196, 13  
*Agamemnonis* 160, 11  
*agas* 216, 1  
*Agathocle* 131, 18. 189, 3. 192, 24  
*Agathoclem* 157, 9. 192, 13. 193, 15. 195, 1  
*Agathocles* 187, 1. 185, 5. 232, 4. regis lateri junctus, 231, 22  
*Agathochi* 188, 9. 11. 189, 16  
*Agathoclia, genit.* 231, 10  
*Agathoclis* 192, 17. 18. 193, 7. 194, 22. 195, 2. 198, 5  
*agatis* 142, 18

# INDEX VERBORUM.

- agebant 123, 25  
 Agebantur 131, 19, 197, 29  
 agebatur 241, 27  
 agendis 68, 5  
 agendum 39, 6. 205, 2  
 Agenoris 132, 16  
 agente 99, 12  
 agenti 102, 7  
 agere 100, 18. 140, 13. 162, 7. 242, 10. 243, 19. 321, 16  
 agerent 43, 9. 173, 10  
 agerentur 99, 6  
 ageretur 38, 13  
 Agesilai 68, 23. 70, 11. 72, 7  
 Agesilao 68, 10  
 Agesilaum 67, 6. 11. 68, 9. 69, 19  
 Agesilaus 69, 24  
 aggerationibus 21, 2  
 aggrederetur 205, 20  
 aggredi 9, 27. 71, 20. 100, 9  
 aggrediebatur 108, 5  
 aggreditur 24, 3. 36, 10. 33, 41, 7. 83, 4. 88, 7. 97, 4. 167, 14. 168, 1. 175, 7  
 aggreduuntur 75, 22. 201, 8. 290, 14. 310, 6  
 aggressi fuerant 53, 16. sunt 63, 25  
 aggressis 79, 2  
 aggressuros 137, 20  
 aggressus, *adj.* 29, 22  
 agi 10, 4, 39, 11. 140, 22  
 Agidis 56, 12, 111, 8  
 Agis 111, 16  
 agit 67, 22. 68, 6. 106, 21. 139, 19. 192, 6  
 agitant 141, 13  
 agitantem 226, 11  
 agitasset 83, 10  
 agitastis 142, 16  
 agitat 84, 15  
 agitatis, *verb.* 34, 29  
 agitato regno 9, 14  
 agitatus 104, 9. est 170, 1  
 agitur 30, 17. 281, 20, 296, 10  
 agmen 75, 1. 112, 11  
 agmina 122, 2. 168, 5. 174, 3  
 agmine 23, 20, 28, 4. 214, 8  
 agmini 33, 3  
 agminibus 204, 3  
 agnito 137, 8  
 agnitus 327, 15  
 agnoscere 126, 17  
 agnoscis 171, 10  
 agnovit 9, 13  
 agrestes 206, *ult.*  
 agresti 327, 6. 337, 20  
 agri, *plur.* 97, 24. 280, 19  
 agris 81, 6. 196, 10. 320, 15  
 agro 237, 19  
 agrorum 154, 26. 155, 2. 192, 6. 269, 8. 320, 18. 326, 9  
 agros 47, 9. 24. 48, 2, 59, 4. 68, 6. 70, 12  
 agrum 20, 8. 43, 8  
 agunt 82, 9  
 aguntur 58, 27. 63, 25. 83, 19. 101, 5. 111, 7  
 Ajacis 325, 17, 20  
 ait 10, 6. 15, 15. 16, 19. 30, 13. 66, 15. 107, 10  
 alacrior 10, 3  
 alacritas 31, 1  
 alacrius 10, 12  
 alatur incendium un-  
 dis 49, 22  
 Albam 316, 6  
 Albanis 308, 6, 16  
 Albano 308, 7  
 Albis 179, 2  
 Alcetâ 138, 6  
 Alcetas 135, 12  
 Alcibiade 52, 15. 59, 13. 62, 6  
 Alcibiadem 58, 9. 59, 3, 8  
 Alcibiades 52, 12. 55, 3. 56, 3. 12, 33. 57, 9. 13. 58, 25  
 Alcibiadi 59, 16  
 Alcibiadis 56, 10  
 alebantur 73, 18  
 alendus 319, 3  
 aleretur 50, 2. 327, 7  
 Alexander 76, 14. 78, 3. 10. 91, 25. 92, 29. 93, 3. 97, 22. 99, 2, 27. gratiarum actio alii in *dativo*, 12, 20, 126, 11. 294, 25  
 perruacaneam esse alii, in *plurali*, 60, 26  
 respondit 106, 24  
 Alexandri 22, 12. 24, 30, 31. 75, 30. 77, 19. 90, 20, 23. 91, 18. 96, 11. 97, 20. alimentorum 19, 16. 102, 17. 104, 1. 117, 19  
 Alexandria 185, 26  
 Alexandriam 106, 3. 14. 116, 10. 132, 6. 288, 13  
 Alexandrini, *plur.* 232, 6. 288, 13  
 Alexandro 75, 15. 76, 1. 77, 10. 78, 2. 95, 3. 4. 96, 20. 101, 6, 14, 17  
 Alexandros 91, 4. 129, 23  
 Alexandrum 6, 17, 77. aliquid 13, 7. 51, 18. 85, 24. 87, 9. 89, 17. 91, 18. 20. 28. 92, 17  
 alia, *neut.* 6, 14. 71, 18. 79, 1, 2. 99, 22. 143, 14. *bit. ablat.* 15, 14. 327, 25. *no. 3*  
 aliam 107, 4. 141, 7. 302, 16. 227, 2  
 alias 49, 18. 19. 233, 15. 305, 14  
 aliâs, *adverb.* 49, 15  
 alibi 191, 9  
 alicujus 100, 15  
 alienâ, *abl.* 63, 4. *neut.* 189, 26. 279, 27. 282, 3. 291, 7  
 alienæ, *gen.* 264, 14  
 alienam 56, 23  
 alienasset 166, 4  
 alienatis, *abl.* 135, 16  
 alienatum 66, 16  
 alienavit 12, 20  
 alieni, *gen.* 22, 1. 98, 19. 298, 10  
 alienis 218, 20. excu-  
 bare sedibus 84, 9  
 Alienos *nomen*, 22, 9. 272, 6  
 alienum 21, 19. 123, 16  
 alii in *dativo*, 12, 20, 126, 11. 294, 25  
 aliquid 13, 7. 51, 18. 85, 24. 87, 9. 89, 17. 91, 18. 20. 28. 92, 17  
 aliquam 241, 7  
 aliquando 23, 6. 120, 14. 320, 27  
 aliquantisper 13, 7. 51, 11. 310, 7  
 aliquant, *adv.* 212, 8. 221, 15. 282, 10. *adj.* 308, 21  
 aliquis 241, 8  
 aliquem 169, 16. 227, 3  
 aliqui 30, 13  
 aliquid 6, 5. 32, 25. 62, 21. 240, 21. 237, 1  
 aliquis 129, 29  
 aliquo 39, 27. 90, 13. 210, 10  
 aliquod 273, 14  
 aliquos 179, 19  
 aliquoties 306, 15  
 alit 80, 9  
 aliter 36, 26. 37, 7. 50, 1  
 alites 37, 22  
 alitibus 8, 24  
 alitus 327, 23  
 aliud 10, 23, 69, 19. 67, 12  
 alium 60, 21. 66, 20  
 alius 92, 4. 60, 21. 121, 2. *bis. 3. bis.* 130, 15. 242, 4. 310, 21  
 allatum 73, 8  
 allegat 152, 4  
 alligandi 148, 17  
 alligarentur 201, 6  
 alloqui 140, 14. 141, 23. 311, 6  
 alloquio 92, 23. 174, 21. 193, 2. blandus, in negotio justus, in imperio moderatus, *Hero*, 200, 8  
 alloquitur 103, 20. 124, 5  
 allusit 8, 27  
 Alpes 181, 2  
 Alpium 204, 1  
 altaria 160, 11. 177, 11

## INDEX VERBORUM.

altarius 202, 13. 6. 99, 18. 115, 28. amitterent 69, 1. 80, 3. amputatum 13, 24.  
alter 5, 1, 2. 30, 8, 9. 116, 6. amitteretur 198, 14. 204, 26.  
60, 14. 147, 11. amicitia 272, 4. amitteret 31, 12. 187, Amulius 318, 3.  
altera abl. 51, 13. 57. amicitia 41, 6. 123, 10. 218, 12. Amulius 316, 9, 15.  
4. 152, 18. 197, 22. 19, 142, 28. 146, 26. amitti 114, 21. Amynta 76, 14. 77, 7.  
alteram 106, 23. 120, 9. regia cuius palmarum amitti 158, 23. 215. 78. 24.  
alteri, in dative, 29, 2. tenebat, Clitus 117, 19. 218, 4. Amyntam 76, 9, 11.  
147, 11. 232, 29, 3. amittant 53, 7. 77, 16.  
294, 2, 9. bis. 296. 6. amicitiam 57, 25, 57. Ammonis 14, 7. 126. Amyntas 75, 29. 77, 9.  
bis. 317. 9. bis in plu- 1. 89. 17. 112, 16. 30. 78, 11. 117, 25. 132.  
ral. 178, 1. bis. 234, 113, 9. 154, 18. 168, amne 323, 2. 18.  
17, bis. 22. 180, 19. amnem 23, 3. 112, 11. an 10, 5. 16. 15, 15. 30.  
alterius 69, 20. 83, 14. amicitiarum 56, 17. 116, 11. 121, 13. 13. 35, 1. 58, 18. 61.  
10. 127, 22. bis. iura non fide sed amnes 132, 14. 241, 13. 14. 67, 7. 72, 23.  
131, 5. successu ponderant amnis 251, 12. 320, 1. 100, 9.  
alternabatur 272, 8. tea 192, 21. 13. Anaxarcho 125, 8.  
alternis 23, 21. amicitias utilitate, non amnium 324, 7. Anaxilaus 51, 2.  
alterno abl. 296, 5. fide colebat, Philip. amicitia 102, 10. 137. anceps 22, 23. 36, 15.  
altero adj. 21, 6. 29, 2. p. 92, 24. 3. 271, 5. 320, 1. 103, 13. 122, 13.  
alterum 16, 15. 43, 6. amicis 9, 15. 89, 17. amicitiam 136, 21. 183, 15.  
61, 17. 146, 17. 194, 23. amicus 286, 19. 303. anchora 148, 28.  
altissimam 171, 12. amicorum 91, 24. 93, 5. 17. anchora 149, 3.  
altitudine 206, 12. amicos 30, 12. 60, 27. amor 12, 14. 51, 5. 169. anchoram 149, 10.  
altitudinis 119, 16. 63, 6. 96, 6. 104, 13. 4. ancilla 199, 14. 277, 4.  
altitudo 50, 10. amictum est 314, 12. amore 12, 20, 30, 5. ancillis 144, 16.  
altius 85, 12. 165, 7. amiculo 148, 5. 75, 16. ancipiti 214, 28. 257, 23.  
306, 18. amicum 12, 19. 116, 9. amore 153, 16. Andragoram 303, 4.  
altore 79, 14. 117, 11. amoris 106, 16. 295, 6. Andragoras 115, 17.  
altos part. 285, 8. amicus 88, 10. 284, 10. amota 105, 6. Andromachen 160, 8.  
altum mare. 167, 19. 289, 1. Amphion 27, 2. anfractu 106, 11.  
alveo 251, 6. amiserant 47, 4, 11. Amphilochoi 326, 2. angulo 208, 12. 320, 13.  
aluere 199, 17. amiserat 68, 18. 202, 24. Amphipolitana 145, 10. angustam 213, 8.  
alucri 66, 13. amisere 31, 17. Amphipolitanum 144, angustias 13, 21. 33.  
alumine 272, 1. amisere 9, 21. 26. 15. 34, 7. 36, 3. 52.  
Amadas 124, 19. amisérunt 246, 6. 304. Amphistratum 308, 5. 15. 82, 6. 84, 20.  
Amara fem. 167, 16. 15. amphoras 252, 23. 102, 8.  
amari verb. 93, 7. amisisse 72, 19. amplæ plur. 19, 1. angustis 71, 22. 91.  
amarior 246, 6. amisisset 31, 14. amplecti 117, 14. 16. 158, 12.  
amariorem 152, 9. amisit 154, 22. 173, 17. amplexæ 103, 20. angustis 49, 1. 50, 1.  
amarus 98, 17. amissa ablat. 41, 18. amplexantis 295, 8. 195, 8.  
amarum 117, 23. 66, 18. amplexas 177, 10. angusto 327, 1.  
Amazones 23, 19. 308. amissa 58, 24. 68, 16. amplexata 203, 3. anhelantem 87, 7.  
16. 210, 28. amplexis 197, 21. 226. animadverso 240, 22.  
Amazonum 19, 6. 23. amissam 94, 27. 110, 14. animadvertentes 84, 23.  
30. 24, 2. 4. 5, 33. 14. 215, 20. amplexu 321, 10. animadverteret 261, 6.  
amangebatur 229, 17. amissas 141, 12. amplexus partic. 16, 5. 322, 7.  
amangerent 16, 10. amissi 15, 5. 52, 26. 192, 23. 202, 31. animadvertisset 34, 24.  
amangerit 122, 20. 111, 11. 211, 2. ampliandi 196, 24. 122, 2.  
ambiguo 198, 9. 244. amissionem 8, 9. 45. ampliandi 262, 2. animadvertit 317, 5.  
22. amissis 25, 20. 31, 15. ampliaverat 156, 7. animalia 20, 2, 17.  
ambitio 4, 3. 55, 9. 59, 9. 141, 17. ampliavit 77, 15. animati essent 139, 5.  
ambitione 7, 8. 127, 7. 154, 23. amplior 206, 9. animatum 46, 3.  
ambitiosa gen. 231, 18. amisso 13, 16. 51, 10. ampliorea 66, 2. animi plur. 53, 14. 158,  
ambitosus 159, 1. 53, 21. 73, 13. 128. ampliore 191, 1. 10. 172, 14. 180, 2.  
ambo 219, 27. 6, 9. amplitudine 6, 8. 191, 17. 192, 3. 109.  
amborum 67, 16. amissorum 45, 24. 61. amplius 30, 14. 43, 5. 22. 324, 19. gen. 88,  
Ambros 121, 15. 2. 204, 30. 53, 10. 71, 23. 155. 5. 105, 5. 106, 27.  
amici 117, 16. 122, 11. amissus 111, 1. 22. animis 46, 5. 64, 6. 77,  
125, 18. 126, 31. amissum 129, 6. 223, amplo 260, 8. 8. 88, 15. 103, 13.  
amicior 32, 19. 14. 291, 3. 311, 10. amputari moras ju- 114, 6. 216, 13. 238,  
amicis 15, 1. 17, 20. 93. amittere 22, 16. 152, 2. bent 206, 22. 18.



# INDEX VERBORUM.

- animo, *nomen* 32, 9. annuis, *dat* 28. 16  
 34, 6. 80, 9. 83. 10. annum 126, 18. 142,  
 86, 7. 92, 32. 106, 1. 3. 165, 13  
 114, 1. 118, 9. 263, annuo vectigali 129,  
 1 11, 169, 65  
 animorum 32, 1. 60, annuos 61, 23. 71, 5,  
 8. 72, 1. 96, 2. 99, 252, 27  
 23. 134, 9. 196, 3. Antandro 192, 18  
 218, 8 antè actis 64, 1  
 animos 8, 11. 29, 13. antecedit 261, 5  
 79, 3. 97, 40. 105, 3. antecesserunt 254, 3  
 130, 24. 139, 4, 23. anteiret 6, 11. 7, 10  
 24. 162, 9. 306, 3. antelucano tempore 9,  
 accendit 136, 23. 29  
 acuerit 45, 16. fre. Antenore 175, 13  
 git 36, 17. lupo. antepenens 295, 23  
 rum animos in ex. anteponeret 139, 20  
 plebiles sanguinis antequam 86, 4. 169,  
 divitiarumque je. 29  
 junos habere. Ro. antesignanis 208, 25  
 manos 285, 9  
 antidotata 276, 5  
 Antigonii 140, 5. 142, Antonii 312, 18  
 animus 9, 14. 23, 9. 4, 20, 150, 7. 216, Antonio 300, 21  
 75, 25. 109, 14. 162, 16  
 6, 182, 8. 201, 23. Antigono 132, 7. 135, Antonium 310, 2  
 205, 18. 260, 11. se. 14. 138, 7. 139, 2. annuli 322, 21  
 nis. obsidebant 311, 148, 24  
 13 Antigonom 135, 13. 28, 149, 4  
 animus 18, 17. 16, 3. 139, 19, 23. 141, 1. annulus 149, 2  
 69, 23. 93, 9. 117, 19. 148, 23  
 8. 126, 25 Antigonus 124, 19. anxie 8, 26  
 anni, *gen*. 271, 8. 273, 139, 28. 140, 6. 142, anxium 198, 9. 317,  
 8 27. 146, 5, 6, 15. 19  
 Annibal 173, 6. 225, 147, 1  
 11. 228, 17. 238, 17. Antiochenses 263, 5, Apamenii 291, 11  
 239, 1 264, 17. 291, 9  
 Annibale 227, 1, 10, Antiochensibus 263, 1 aperit 190, 18  
 232, 12. 238, 4. 240, Antiochi 132, 12. 149, aperiant 258, 8  
 20. 241, 9. 243, 7 8. 220, 7. 237, 1. aperta *abl*. 64, 16.  
 Aannibalem 229, 1. 261, 2. 274, 3. 292, *neut*. 207, 21  
 234, 7, 15. 237, 11, 3, 6. 302, 15. 306, 1. aperta forent 321, 7  
 239, 11. 26. 240, 1, 4 Antiochiam 149, 8. aperta 62, 10. 64, 5, appetitur insidiis 293,  
 Annibali 242, 15 218, 13. 293, 9. 294, 21. 92, 39  
 Annibalis 237, 1, 8. 14. *bit*. aperto 48, 11  
 239, 11, 15. 241, 25. Antiocho 148, 26. 159, aperuere 99, 2. 169, 20  
 252, 9. 253, 1 9. 14. 201, 2, 20  
 annis 7, 4. 22, 29. 24. Antiochum 209, 1. 218 aperuit 321, 11  
 34. 44, 6. 48, 8. 92, 14, 21. 27. 219, 3  
 15. 108, 13. 121. 7. Antiochus 218, 16, 26, apes 199, 16  
 143, 21 29. 219, 7, 15, 23 Aphella 193, 3  
 anniterentur 194, 5 Antiopà 24, 6 Aphellas 192, 23  
 anno 43, 6. 47, 14. Antiopæ 24, 9 Apis 12, 6  
 108, 8. 190, 14. 233, Antiope 24, 4 apim 137, 6  
 11. 275, 19 Antipater 111, 6. 126, Apolline 136, 27  
 annorum 108, 10. 158, 21. 131, 21. 134, 13. Apollinem Delphicum  
 13. 161, 13. 172, 8, 135, 14 43, 17. 45, 3 applicuit 24. 6. 121,  
 225, 4 Antipatri 101. 6. 111, 9 Apollini 92, 11. 149, 10  
 annos 6, 10, 10. 26. 7. 124, 20. 132, 13. Apollinienses 87, 14 Appollonia 146, 8  
 14. 3. 22, 23. 23, 5. 134, 7 Apollinis 35, 7. 81. 8, pere 237, 15  
 30, 6 Antipatro 89. 17. 133, 148, 27. 177, 2. 205, Appulis 112, 15. 17, 19.  
 annuas, *adj*. 42, 25 20. 134, 9. 135, 11. 25 113, 2, 3, 6. 165, 12

# INDEX VERBORUM.

- appulsus* 325, 21  
*appulsus subst.* 163, 7  
*apricitas* 271, 11  
*apricitatis* 271, 9  
*apte* 20, 4  
*apti plur.* 99, 11  
*aptior* 66, 8. 171, 6  
*aptiorem* 245, 7  
*aqua abl.* 123, 8. 126. Arcadia 137, 5  
     14. calidā lavari à Arcadiz 314, 5  
     Romanis didicere Arcadum 71, 8  
     Hispani 324, 28. in arcanorum 8, 16  
     *nom.* 271, 14. 326, arce 44, 24. 155, 20  
     10  
*aquæ gen.* 271, 12. arcem 81, 1. 144, 26.  
     *plur.* 21, 1 156, 29. 183, 18.  
*aquam* 20, 16. 320, 9, 185, 2. 202. 33  
     10 arcere 100, 19  
*aquarum* 20, 6, 21. Arcesilaus 133, 1  
     27, 4. 50, 7. 241, 14. arcescendum 297, 6  
     303, 20 arcescerent 216, 6  
*aquila* 156, 26. 187, arcessiti 164, 4  
     24. 200, 5 arcessit 8, 14. 52, 25.  
*aquilæ plur.* 127, 19 85, 26, 87, 11. 210, argumentis 21, 4. 317,  
*Aquileiam* 251, 11 29 8  
*Aquilium* 281, 5. 282, arcessitam 143, 2  
     2 arcessitis *partic.* 105, argumento 126, 23  
*Aquilus* 273, 13. 280, 6. 169, 14. 214, 15 argumentum 19, 19.  
     16 arcessito 295, 17 149, 9. 156, 20  
*aquis* 10, 15. 233, 14 arcessitum 288, 13 Argyraspidas 119, 2.  
*Arabiz* 132, 2. 270, arcessitus esset 170, 140, 9  
     3. 289, 2 23 Argyraspides 140, 11,  
*Arabum* 296, 23. 297, arcessunt 69, 20 141, 11  
     3. 298, 15 Ariarathes 263, 7. 275, 12. 278, 14. 279, 7,  
*Araci* 44, 19 193, 19. 194, 92 22, 25  
*Aracossi* 132, 17 Archagathus 194, 23 Ariarathem 278, 2.  
*aram* 222, 18 Archelaum 77, 20 279, 14  
*arare* 26, 13 Archelaus 194, 23 Ariarathes 93, 15. 263, 3.  
*araret* 101, 14 Archidamus 71, 11 3. 278, 17. 279, 30  
*aras subst.* 51, 19. 90, Archidemus 77, 20 Ariarathi 134, 19. 225,  
     16. 123, 5. 202, 28 Archos 132, 20 6. 262, 3. 279, 4.  
*Arathis* 268, 6 arcis *gen.* 18, 16. 210, Ariarathis 274, 8. 279, Armeniam 286, 7. 306,  
*aratro* 326, 5. 327, 19 24 12 17. 308, 20  
*Araxis* 13, 4 arctoribus 287, 8 arida *neut.* 123, 7  
*Arbactus* 7, 7. 8, 3 aridæi 143, 1. 144, 25 aridæi 143, 18  
*arbiter* 155, 14 22 Aridæo 143, 18  
*arbitrabantur* 182, 5 arctissimis 70, 23 Aridæum 92, 16. 127,  
*arbitratur* 126, 7. arcus *gen.* 207, 25. 1, 130, 5, 10, 21. Armenius 308, 18  
     167. 13. 202, 10 *nom.* 271, 4 131, 17. 135. 16  
*arbitrante* 15, 7. 261, 7 ardentēs 84, 1 Aridæus 131, 23  
*arbitrantes* 11, 5. 45, ardentissimus 271, 10 Arietis 307, 1  
     4. 59, 9. 166, 18. arderent 19, 11 Ariobarzanes 280, 3.  
     210, 1. 218, 26, ardor 178, 21. 238, 19 11  
*arbitrarentur* 43, 26. ardore 99, 16, 215, Ariobarzani 280, 8  
     139, 26. 155, 24. 14. 301, 4 Arios 300, 3  
     210, 14 ardorem 45, 28 aris 170, 5  
*arbitrere* 50, 17 ardore 16, 16 Aristæ 136, 10  
*arbitria* 4, 4. 106, 11. ardua montium 300, 7 Aristæum 137, 2, 5  
     184, 16. 188, 7. Aream 201, 10 Aristides 39, 29  
*arbitrio* 81, 4. 143, 7. Arei 132, 18 Aristonici 279, 25  
     235, 5. 296, 20 arenæ *gen.* 6, 13. 167, Aristonico 274, 1. 284, arrepta 148, 6  
     22, 271, 14. 326, arce 44, 24. 155, 20 argento 107, 23. 118, 19. 209, 18  
     10 arcum 81, 1. 144, 26. argentum 21, 15. 250, armant 121, 21  
     156, 29. 183, 18. 10. 322, 13 armantur 59, 19. 317,  
     185, 2. 202. 33 Argonautæ *plur.* 251, armare 244, 19  
     19 arcere 100, 19 9. 307, 5 armasset 129, 24  
     20 Argonautarum 251, 7 armatam 123, 29  
     10 Argos 62, 18. 134, 4. armatas 207, 23  
     212, 10 armati 25, 3. 36, 1, 71,  
     arguentes 189, 4 arguit 193, 23 22, 129, 29, 131, 2.  
     arguit 193, 23 170, 16  
     argumentis 21, 4. 317, armatis *part.* 25, 17,  
     8 103, 2, 107, 16. 121,  
     argumento 126, 23 16, 184, 18. 321, 8  
     argumentum 19, 19. armato *ablat.* 71, 9  
     149, 9. 156, 20 armatorum 35, 7. 36,  
     Argyraspidas 119, 2. 25. 178, 18. 204, 16.  
     140, 9 276, 18. 289, 22  
     Argyraspides 140, 11, armatos 144, 16  
     141, 11 armatum 41, 17. 131,  
     Ariarathes 263, 7. 275, 5, 26  
     12. 278, 14. 279, 7, armatur 136, 2  
     22, 25 armatus 41, 19, 100, 1.  
     Ariarathem 278, 2. 107, 24  
     279, 14 armaverat 32, 29. 209,  
     Ariarathes 93, 15. 263, 6  
     3. 278, 17. 279, 30 Armenia 306, 20  
     Ariarathi 134, 19. 225, Armeniz 280, 4. 298,  
     6. 262, 3. 279, 4. 1. 309, 3  
     Ariarathis 274, 8. 279, Armeniam 286, 7. 306,  
     12 17. 308, 20  
     Aridæi 143, 1. 144, 25 Armeniis 94, 28  
     Aridæo 143, 18 Armenio 306, 23  
     Aridæum 92, 16. 127, Armeniorum 306, 16  
     1, 130, 5, 10, 21. Armenios 132, 20  
     131, 17. 135. 16 Armenius 308, 18  
     Aridæus 131, 23 Armenta 21, 9. 14. 308,  
     Arietis 307, 1 8. 315, 4. 327, 1, 28.  
     Ariobarzanes 280, 3. 328, 3  
     11 armis 17, 31. 23, 14,  
     Ariobarzani 280, 8 17. 29, 5. 39, 17. 41,  
     Arios 300, 3 18. 56, 26. 63, 6.  
     aris 170, 5 65, 5  
     Aristæ 136, 10 armorum 24, 16. 25,  
     Aristæum 137, 2, 5 6, 85, 9, 92, 15, 19,  
     Aristides 39, 29 107, 14, 24  
     Aristonici 279, 25 Arpos 175, 15  
     Aristonico 274, 1. 284, arrepta 148, 6  
     22, 271, 14. 326, arce 44, 24. 155, 20 argento 107, 23. 118, 19. 209, 18  
     10 arcum 81, 1. 144, 26. argentum 21, 15. 250, armant 121, 21  
     156, 29. 183, 18. 10. 322, 13 armantur 59, 19. 317,  
     185, 2. 202. 33 Argonautæ *plur.* 251, armare 244, 19  
     19 arcere 100, 19 9. 307, 5 armasset 129, 24  
     20 Argonautarum 251, 7 armatam 123, 29  
     10 Argos 62, 18. 134, 4. armatas 207, 23  
     212, 10 armati 25, 3. 36, 1, 71,  
     arguentes 189, 4 arguit 193, 23 22, 129, 29, 131, 2.  
     arguit 193, 23 170, 16  
     argumentis 21, 4. 317, armatis *part.* 25, 17,  
     8 103, 2, 107, 16. 121,  
     argumento 126, 23 16, 184, 18. 321, 8  
     argumentum 19, 19. armato *ablat.* 71, 9  
     149, 9. 156, 20 armatorum 35, 7. 36,  
     Argyraspidas 119, 2. 25. 178, 18. 204, 16.  
     140, 9 276, 18. 289, 22  
     Argyraspides 140, 11, armatos 144, 16  
     141, 11 armatum 41, 17. 131,  
     Ariarathes 263, 7. 275, 5, 26  
     12. 278, 14. 279, 7, armatur 136, 2  
     22, 25 armatus 41, 19, 100, 1.  
     Ariarathem 278, 2. 107, 24  
     279, 14 armaverat 32, 29. 209,  
     Ariarathes 93, 15. 263, 6  
     3. 278, 17. 279, 30 Armenia 306, 20  
     Ariarathi 134, 19. 225, Armeniz 280, 4. 298,  
     6. 262, 3. 279, 4. 1. 309, 3  
     Ariarathis 274, 8. 279, Armeniam 286, 7. 306,  
     12 17. 308, 20  
     Aridæi 143, 1. 144, 25 Armeniis 94, 28  
     Aridæo 143, 18 Armenio 306, 23  
     Aridæum 92, 16. 127, Armeniorum 306, 16  
     1, 130, 5, 10, 21. Armenios 132, 20  
     131, 17. 135. 16 Armenius 308, 18  
     Aridæus 131, 23 Armenta 21, 9. 14. 308,  
     Arietis 307, 1 8. 315, 4. 327, 1, 28.  
     Ariobarzanes 280, 3. 328, 3  
     11 armis 17, 31. 23, 14,  
     Ariobarzani 280, 8 17. 29, 5. 39, 17. 41,  
     Arios 300, 3 18. 56, 26. 63, 6.  
     aris 170, 5 65, 5  
     Aristæ 136, 10 armorum 24, 16. 25,  
     Aristæum 137, 2, 5 6, 85, 9, 92, 15, 19,  
     Aristides 39, 29 107, 14, 24  
     Aristonici 279, 25 Arpos 175, 15  
     Aristonico 274, 1. 284, arrepta 148, 6  
     22, 271, 14. 326, arce 44, 24. 155, 20 argento 107, 23. 118, 19. 209, 18  
     10 arcum 81, 1. 144, 26. argentum 21, 15. 250, armant 121, 21  
     156, 29. 183, 18. 10. 322, 13 armantur 59, 19. 317,  
     185, 2. 202. 33 Argonautæ *plur.* 251, armare 244, 19  
     19 arcere 100, 19 9. 307, 5 armasset 129, 24  
     20 Argonautarum 251, 7 armatam 123, 29  
     10 Argos 62, 18. 134, 4. armatas 207, 23  
     212, 10 armati 25, 3. 36, 1, 71,  
     arguentes 189, 4 arguit 193, 23 22, 129, 29, 131, 2.  
     arguit 193, 23 170, 16  
     argumentis 21, 4. 317, armatis *part.* 25, 17,  
     8 103, 2, 107, 16. 121,  
     argumento 126, 23 16, 184, 18. 321, 8  
     argumentum 19, 19. armato *ablat.* 71, 9  
     149, 9. 156, 20 armatorum 35, 7. 36,  
     Argyraspidas 119, 2. 25. 178, 18. 204, 16.  
     140, 9 276, 18. 289, 22  
     Argyraspides 140, 11, armatos 144, 16  
     141, 11 armatum 41, 17. 131,  
     Ariarathes 263, 7. 275, 5, 26  
     12. 278, 14. 279, 7, armatur 136, 2  
     22, 25 armatus 41, 19, 100, 1.  
     Ariarathem 278, 2. 107, 24  
     279, 14 armaverat 32, 29. 209,  
     Ariarathes 93, 15. 263, 6  
     3. 278, 17. 279, 30 Armenia 306, 20  
     Ariarathi 134, 19. 225, Armeniz 280, 4. 298,  
     6. 262, 3. 279, 4. 1. 309, 3  
     Ariarathis 274, 8. 279, Armeniam 286, 7. 306,  
     12 17. 308, 20  
     Aridæi 143, 1. 144, 25 Armeniis 94, 28  
     Aridæo 143, 18 Armenio 306, 23  
     Aridæum 92, 16. 127, Armeniorum 306, 16  
     1, 130, 5, 10, 21. Armenios 132, 20  
     131, 17. 135. 16 Armenius 308, 18  
     Aridæus 131, 23 Armenta 21, 9. 14. 308,  
     Arietis 307, 1 8. 315, 4. 327, 1, 28.  
     Ariobarzanes 280, 3. 328, 3  
     11 armis 17, 31. 23, 14,  
     Ariobarzani 280, 8 17. 29, 5. 39, 17. 41,  
     Arios 300, 3 18. 56, 26. 63, 6.  
     aris 170, 5 65, 5  
     Aristæ 136, 10 armorum 24, 16. 25,  
     Aristæum 137, 2, 5 6, 85, 9, 92, 15, 19,  
     Aristides 39, 29 107, 14, 24  
     Aristonici 279, 25 Arpos 175, 15  
     Aristonico 274, 1. 284, arrepta 148, 6  
     22, 271, 14. 326, arce 44, 24. 155, 20 argento 107, 23. 118, 19. 209, 18  
     10 arcum 81, 1. 144, 26. argentum 21, 15. 250, armant 121, 21  
     156, 29. 183, 18. 10. 322, 13 armantur 59, 19. 317,  
     185, 2. 202. 33 Argonautæ *plur.* 251, armare 244, 19  
     19 arcere 100, 19 9. 307, 5 armasset 129, 24  
     20 Argonautarum 251, 7 armatam 123, 29  
     10 Argos 62, 18. 134, 4. armatas 207, 23  
     212, 10 armati 25, 3. 36, 1, 71,  
     arguentes 189, 4 arguit 193, 23 22, 129, 29, 131, 2.  
     arguit 193, 23 170, 16  
     argumentis 21, 4. 317, armatis *part.* 25, 17,  
     8 103, 2, 107, 16. 121,  
     argumento 126, 23 16, 184, 18. 321, 8  
     argumentum 19, 19. armato *ablat.* 71, 9  
     149, 9. 156, 20 armatorum 35, 7. 36,  
     Argyraspidas 119, 2. 25. 178, 18. 204, 16.  
     140, 9 276, 18. 289, 22  
     Argyraspides 140, 11, armatos 144, 16  
     141, 11 armatum 41, 17. 131,  
     Ariarathes 263, 7. 275, 5, 26  
     12. 278, 14. 279, 7, armatur 136, 2  
     22, 25 armatus 41, 19, 100, 1.  
     Ariarathem 278, 2. 107, 24  
     279, 14 armaverat 32, 29. 209,  
     Ariarathes 93, 15. 263, 6  
     3. 278, 17. 279, 30 Armenia 306, 20  
     Ariarathi 134, 19. 225, Armeniz 280, 4. 298,  
     6. 262, 3. 279, 4. 1. 309, 3  
     Ariarathis 274, 8. 279, Armeniam 286, 7. 306,  
     12 17. 308, 20  
     Aridæi 143, 1. 144, 25 Armeniis 94, 28  
     Aridæo 143, 18 Armenio 306, 23  
     Aridæum 92, 16. 127, Armeniorum 306, 16  
     1, 130, 5, 10, 21. Armenios 132, 20  
     131, 17. 135. 16 Armenius 308, 18  
     Aridæus 131, 23 Armenta 21, 9. 14. 308,  
     Arietis 307, 1 8. 315, 4. 327, 1, 28.  
     Ariobarzanes 280, 3. 328, 3  
     11 armis 17, 31. 23, 14,  
     Ariobarzani 280, 8 17. 29, 5. 39, 17. 41,  
     Arios 300, 3 18. 56, 26. 63, 6.  
     aris 170, 5 65, 5  
     Aristæ 136, 10 armorum 24, 16. 25,  
     Aristæum 137, 2, 5 6, 85, 9, 92, 15, 19,  
     Aristides 39, 29 107, 14, 24  
     Aristonici 279, 25 Arpos 175, 15  
     Aristonico 274, 1. 284, arrepta 148, 6  
     22, 271, 14. 326, arce 44, 24. 155, 20 argento 107, 23. 118, 19. 209, 18  
     10 arcum 81, 1. 144, 26. argentum 21, 15. 250, armant 121, 21  
     156, 29. 183, 18. 10. 322, 13 armantur 59, 19. 317,  
     185, 2. 202. 33 Argonautæ *plur.* 251, armare 244, 19  
     19 arcere 100, 19 9. 307, 5 armasset 129, 24  
     20 Argonautarum 251, 7 armatam 123, 29  
     10 Argos 62, 18. 134, 4. armatas 207, 23  
     212, 10 armati 25, 3. 36, 1, 71,  
     arguentes 189, 4 arguit 193, 23 22, 129, 29, 131, 2.  
     arguit 193, 23 170, 16  
     argumentis 21, 4. 317, armatis *part.* 25, 17,  
     8 103, 2, 107, 16. 121,  
     argumento 126, 23 16, 184, 18. 321, 8  
     argumentum 19, 19. armato *ablat.* 71, 9  
     149, 9. 156, 20 armatorum 35, 7. 36,  
     Argyraspidas 119, 2. 25. 178, 18. 204, 16.  
     140, 9 276, 18. 289, 22  
     Argyraspides 140, 11, armatos 144, 16  
     141, 11 armatum 41, 17. 131,  
     Ariarathes 263, 7. 275, 5, 26  
     12. 278, 14. 279, 7, armatur 136, 2  
     22, 25 armatus 41, 19, 100, 1.  
     Ariarathem 278, 2. 107, 24  
     279, 14 armaverat 32, 29. 209,  
     Ariarathes 93, 15. 263, 6  
     3. 278, 17. 279, 30 Armenia 306, 20  
     Ariarathi 134, 19. 225, Armeniz 280, 4. 298,  
     6. 262, 3. 279, 4. 1. 309, 3  
     Ariarathis 274, 8. 279, Armeniam 286, 7. 306,  
     12 17. 308, 20  
     Aridæi 143, 1. 144, 25 Armeniis 94, 28  
     Aridæo 143, 18 Armenio 306, 23  
     Aridæum 92, 16. 127, Armeniorum 306, 16  
     1, 130, 5, 10, 21. Armenios 132, 20  
     131, 17. 135. 16 Armenius 308, 18  
     Aridæus 131, 23 Armenta 21, 9. 14. 308,  
     Arietis 307, 1 8. 315, 4. 327, 1, 28.  
     Ariobarzanes 280, 3. 328, 3  
     11 armis 17, 31. 23, 14,  
     Ariobarzani 280, 8 17. 29, 5. 39, 17. 41,  
     Arios 300, 3 18. 56, 26. 63, 6.  
     aris 170, 5 65, 5  
     Aristæ 136, 10 armorum 24, 16. 25,  
     Aristæum 137, 2, 5 6, 85, 9, 92, 15, 19,  
     Aristides 39, 29 107, 14, 24  
     Aristonici 279, 25 Arpos 175, 15  
     Aristonico 274, 1. 284, arrepta 148, 6  
     22, 271, 14. 326, arce 44, 24. 155, 20 argento 107, 23. 118, 19. 209, 18  
     10 arcum 81, 1. 144, 26. argentum 21, 15. 250, armant 121, 21  
     156, 29. 183, 18. 10. 322, 13 armantur 59, 19. 317,  
     185, 2. 202. 33 Argonautæ *plur.* 251, armare 244, 19  
     19 arcere 100, 19 9. 307, 5 armasset 129, 24  
     20 Argonautarum 251, 7 armatam 123, 29  
     10 Argos 62, 18. 134, 4. armatas 207, 23  
     212, 10 armati 25, 3. 36, 1, 71,  
     arguentes 189, 4 arguit 193, 23 22, 129, 29, 131, 2.  
     arguit 193, 23 170, 16  
     argumentis 21, 4. 317, armatis *part.* 25, 17,  
     8 103, 2, 107, 16. 121,  
     argumento 126, 23 16, 184, 18. 321, 8  
     argumentum 19, 19. armato *ablat.* 71, 9  
     149, 9. 156, 20 armatorum 35, 7. 36,  
     Argyraspidas 119, 2. 25. 178, 18. 204, 16.  
     140, 9 276, 18. 289, 22  
     Argyraspides 140, 11, armatos 144, 16  
     141, 11 armatum 41, 17. 131,  
     Ariarathes 263, 7. 275, 5, 26  
     12. 278, 14. 279, 7, armatur 136, 2  
     22, 25 armatus 41, 19, 100, 1.  
     Ariarathem 278, 2. 107, 24  
     279, 14 armaverat 32, 29. 209,  
     Ariarathes 93, 15. 263, 6  
     3. 278, 17. 279, 30 Armenia 306, 20  
     Ariarathi 134, 19. 225, Armeniz 280, 4. 298,  
     6. 262, 3. 279, 4. 1. 309, 3  
     Ariarathis 274, 8. 279, Armeniam 286, 7. 306,  
     12 17. 308, 20  
     Aridæi 143, 1. 144, 25 Armeniis 94, 28  
     Aridæo 143, 18 Armenio 306, 23  
     Aridæum 92, 16. 127, Armeniorum 306, 16  
     1, 130, 5, 10, 21. Armenios 132, 20  
     131, 17. 135. 16 Armenius 308, 18  
     Aridæus 131, 23 Armenta 21, 9. 14. 308,  
     Arietis 307, 1 8. 315, 4. 327, 1, 28.  
     Ariobarzanes 280, 3. 328, 3  
     11 armis 17, 31. 23, 14,  
     Ariobarzani 280, 8 17. 29, 5. 39, 17. 41,  
     Arios 300, 3 18. 56, 26. 63, 6.  
     aris 170, 5 65, 5  
     Aristæ 136, 10 armorum 24, 16. 25,  
     Aristæum 137, 2, 5 6, 85, 9, 92, 15, 19,  
     Aristides 39, 29 107, 14, 24  
     Aristonici 279, 25 Arpos 175, 15  
     Aristonico 274, 1. 284, arrepta 148, 6  
     22, 271, 14. 326, arce 44, 24. 155, 20 argento 107, 23. 118, 19. 209, 18  
     10 arcum 81, 1. 144, 26. argentum 21, 15. 250, armant 121, 21  
     156, 29. 183, 18. 10. 322, 13 armantur 59, 19. 317,  
     185, 2. 202. 33 Argonautæ *plur.* 251, armare 244, 19  
     19 arcere 100, 19 9. 307, 5 armasset 129, 24  
     20 Argonautarum 251, 7 armatam 123, 29  
     10 Argos 62, 18. 134, 4. armatas

# INDEX VERBORUM.

- arreptus 304, 23      250, 10      assiduitate 179, 24      6. 70, 14. 83, 20. 89,  
 arripuit 107, 7. 218,      Ascaloniorum 165, 12      assiduus colloquio 240,      18 133, 18. 160, 15  
 18. 231, 9      Ascanius 316, 5      1, 12      Atheniensem 40, 15.  
 arrogantia 156, 18      ascendit 287, 17      assiduum inter pares      66, 17  
 arrogantia *gen.* 137,      ascisceretur 315, 10      discordia malum      Athenienses 26, 1. 28,  
 11      Asia *in nom.* 8, 8. 22,      154, 1      4. 13. 29, 4, 6. 30,  
 Arrubā 19, 14      23. 135. 24. 273, 6, assignant 301, 20      19. 35, 13. 47, 25.  
 Arrybā 160, 19      16. 206, 23. *in abl.* assignari 141, 20      38, 17  
 Arrybā 86, 1      13, 1. 21, 6      assignat 146, 12      Atheniensi 64, 17  
 Arrybā 85, 28. 160,      Asiz 22, 9, 33. 23, 20, assignat sunt 148,      Atheniensibus 24, 23.  
 13      26. 59, 18. 66, 4. 20      28, 8. 29, 16. 30, 18.  
 Arsace 304, 23      73, 23. 100, 5. 101, assignatur 151, 22.      42, 2. 45, 17. 46, 16,  
 Arsaces 302, 19, 303,      2. 103, 5      132, 8      17  
 21, 26. 304, 2      Asiam 22, 28. 24, 16. assignaverat 37, 18      Atheniensis 31, 9. 18.  
 Arsacida 40, 4. 226,      25, 21. 38, 11. 51, assignavit 308, 2, 6.      132, 22  
 8      23. 56, 5. 58, 2. 59,      314, 10      Atheniensium 24, 18.  
 Arsacides 288, 29      3. 66, 12      assistentium 197, 26      26, 4, 6. 28, 6, 29,  
 Arsacus 303, 25      Asiana *ablat.* 24, 34. assisteret 41, 20      14, 17, 19. 34, 24.  
 Arsinoe 158, 1. 200,      *ia neut.* 281, 11      assoler 291, 8      36, 1. 38, 14  
 8. 203, 1, 17, 24,      Asiani *nom. plur.* 242,      assuescerent 196, 8      Athenis 28, 15. 39, 13,  
 34. 316, 4, 15      16      assueti *plur.* 23, 5.      19. 53, 3. 60, 20. 69,  
 Arsinoēs 159, 3      Asiano 281, 5      226, 9      3. 179, 5  
 Artabani 41, 16, 23      Asphasiam 94, 8      Assuetum imperio      Athis 27, 2  
 Artabanum 41, 21      Aspectu 67, 21      237, 3      Attalica 273, 7  
 Artabanus 41, 3, 12,      aspera *fem.* 32, 15.      assuetus 276, 11      Attali 232, 18. 273, 4  
 19. 206, 8, 10      203, 17      assumeret 9, 29. 114,      Attalicas 273, 11  
 Artamenem 219, 16      asperiore 269, 19      24      Attalici 286, 21  
 artantibus freti litori-      asperitatis 119, 16      assumit 41, 13. 114,      Attalo 91, 8, 22. 229,  
 bus Pyreneum coit.      asperius *calum,* 20, 4      14      12. 263, 7  
 Hispania 324, 12      aspernante 135, 8      assumpsit 24, 11      Attalum 90, 19. 130,  
 Artaphernem 32, 9      aspernantibus 292, 4      assumptis 167, 11      25  
 arta *neut.* 296, 19      asperserint 222, 1      assumpto comite 9,      Attalus 91, 10. 118, 1.  
 Artaxerxe 41, 7. 64,      aspersi estis 142, 13      34      131, 4. 233, 3. 272,  
 9      asperum praelium 63,      assumptos 93, 22      8  
 Artaxerxes 41, 9. 62,      3      assumptus est 304, 2      attaminet 184, 2  
 8. 64, 20      aspicerent 166, 13      assumunt 14, 18      Atticorum 62, 22  
 Artaxerxe 41, 16. 64,      assecutus 4, 20      Assyria 299, 14      Atticos 47, 15  
 22. 65, 3. 70, 24. 94,      assentante 117, 2      Assyriae 263, 7      attigisset 286, 9  
 9, 18      assentationem 241, 26      Assyrii 7, 3. 17, 10      Attilio 302, 13  
 Artaxerxi 41, 84. 64,      assereret 279, 24      Assyriis 8, 4. 268, 4      attonita 211, 16. 244,  
 9, 12. 93, 12      asserunt 325, 16      Assyriorum 4, 7. 22,      22  
 Artaxerxis 66, 6      asseveratione 207, 13      14, 34. 299, 5      attoniti fortuna 144,  
 arte 19, 14. 100, 23.      assidua bella 173, 2.      Assyrium stagnum      17  
 159, 8. 172, 3. 185,      certamina 75, 19.      165, 9      attonitum 17, 15  
 15. 240, 15. 284, 15      damna 41, 10. fune-      Asteropæi 74, 9      attributis 166, 26  
 Artemenem 31, 25      ra 61, 14. pericula      astu 28, 12. 88, 16.      attritis viribus 165, 14  
 Artemenes 31, 22. 32,      129, 6. res 326, 7.      100, 18. 288, 6      attritus 304, 18  
 3      scelera 311, 19. *abl.*      Astyagen 82, 17. 10,      attulerat 317, 20  
 Artemisia 36, 12      consuetudine 42,      8. 12, 23      attulerint 189, 10  
 artes 5, 9. 12, 8. 70,      20      at 17, 26. 60, 15. 78,      attulerit 191, 2  
 10. 185, 19. 269, 5      assidua *plur.* 180, 24      18. 125, 13. 142,      attulerunt 169, 2  
 artibus 68, 20. 92, 30.      assiduas, injurias 172,      11. 255, 11      avaritia 248, 5  
 92, 11. 184, 9. 228,      15      Athæ 83, 8      avaritia 168, 3. 273,  
 9      Assidue 226, 8. 282,      Athæam 87, 21      9  
 articulos 197, 5      20, 300, 1. 315, 1      Atheas 87, 13, 17. 88,      aucta 106, 1  
 artifex 92, 24      assidui *plur.* 240, 4.      1      aucti 38, 17. 46, 19. 59,  
 artis 101, 18. 272, 29      flatus 324, 11. im-      Athenarum 61, 22. 62,      2. 207, 5  
 Arvas 270, 19      bres 108, 7      1. 70, 19      auctis 149, 13. 181,  
 Aruspices 285, 5. 298,      assiduus 71, 1. 89, 2.      Athenas 26, 14. 27, 3.      5  
 7      161, 1. 165, 2. 181,      35, 11. 39, 17. 46,      auctor 30, 24. 31, 13.  
 Aruspicum 199, 18.      13      13. 52, 7. 57, 10. 58,      44, 19. 58, 14. 68,

# INDEX VERBORUM.

16. 141, 5. 149, 16. 125, 21. 185, 25. 214, 17. 252, 19  
auctore 82, 11. 97, 18  
auctorem 17, 14. 35. 21. 43, 17. 44, 21. 60, 22. 97, 5. 166, 15. 262, 3  
auctores 75, 3. 89, 25. 123, 29. 155, 19. 176, 2. *Justinus* 196, 1. 212, 16. 221, 7. 223, 6. 277, 5. 308, 17. 325, 12  
auctoribus 73, 15. 131, 24. 171, 16. 196, 17. 208, 4  
auctoritas 23, 22  
auctoritate 56, 6, 179, 16. 230, 5. 292, 16  
auctoritatem 111, 14. 135, 6. 249, 5  
auctoritatis 147, 3  
auctum 274, 10  
auctus 137, 10. 180, 22. 276, 20. 304, 27  
aucupantes 229, 20  
audacia 90, 2. 189, 25. 231, 17. *ablat.* 198, 3  
audaciae 31, 3. 143, 7  
audaciam 36, 15. 218, 12. 256, 2  
audax 203, 17  
audendum 62, 21  
audere 92, 4  
auderent 159, 5  
auderet 134, 10. 154, 23  
audiebantur 173, 25  
audientes 122, 20  
audienti 117, 14  
audientibus 97, 16  
audierant 234, 10. 309, 19  
audierat 101, 21. 127, 11. 311, 3  
audierunt 98, 12. 286, 22  
audierunt 322, 11  
audire 147, 26. 282, 6, 8, 19  
audiri 206, 9. 311, 9  
audiisse 207, 24  
rudit 156, 30  
audita 8, 20. 37, 2. 92, 2. 101, 18. 104, 13. 119, 23. 129, 2. 205, 10. 216, 15. 264, 13. 311, 5. 312, 8  
auditis *part.* 83, 20. 84. 16. 87, 20. 97, 22. 137, 8. 147, 3. 193, 23. 289, 19  
audito *part.* 7, 15. 16. 25. 30, 19. 34, 2. 52, 20. 70, 11. 72, 12. 82, 4. 144, 1. 162, 13. 258, 11. 312, 3  
auditur 206, 9  
auditus *adj.* 50, 3  
audivere 22, 13, 221, 9  
audivit 9, 31. 10, 11. 73, 8, 10. 167, 17. 204, 7  
avectos 251, 10  
aversato 167, 10  
avertere 241, 14  
aves 101, 15  
auferentes 214, 7  
auferri 201, 11. 280, 19  
aufert 190, 8  
auferunt 47, 21  
augebant 185, 25  
augebat 129, 28. 137, 21. 147, 4. 288, 6  
Tyriis animis Di-  
donis exemplum 105, 2  
augendo 276, 16  
augere 262, 2  
augeri 37, 8  
augurandi 203, 15  
augurem 101, 1  
augures 201, 16  
Augusto 312, 19, 20  
Augustos 304, 2  
Augustum 310, 2  
avi *gen.* 8, 14  
avibus 203, 15  
avida Asia 286, 23  
avidæ 209, 22  
avidæ 231, 8  
avidius 247, 14  
avidos 285, 10  
avidus 93, 1. 218, 19  
avita 137, 5  
aviti 55, 14  
avitis 181, 2  
avito 32, 8. 275, 15  
avitos 244, 13  
avitum 4, 7. 198, 5. 244, 12  
avium 301, 16  
avo 9, 20. 32, 4  
auræ *plur.* 324, 16  
auraria *neut.* 83, 10  
auratam 114, 15  
auratas 179, 25  
aurea *fem.* 156, 20. *abl.* 156, 22  
aureæ *plur.* 164, 14  
auream 92, 3. 104, 23  
aureas 326, 5  
aureis 64, 14. 108, 21. 289, 13  
aureo 322, 8  
aures 15, 17. 17, 13  
aureum 293, 13  
auri 42, 22. 88, 7. 97, 6. 103, 17. 104, 14. 129, 8. 131, 23  
auribus 15, 18. 147, 24  
aurigas 308, 5  
auro 38, 5. 81, 8. 107, 23. 171, 3. 207, 11  
aurum 21, 15. 99, 24. 167, 6. 17. 205, 21, 250, 10. 322, 13. 326, 8  
ausa 5, 13  
ausæ *plur.* 23, 10  
ausi 51, 16. 319, 11. fuerunt 247, fuissent 131, 6  
ausos 286, 10  
auspicantur 62, 7  
auspicatam 169, 9  
auspicatissima 168, 19  
auspicato 53, 10. 82, 12  
auspicatus 182, 16. 278, 1  
auspicia 75, 24. 142, 22. 214, 25. 215, 2. 217, 3  
auspiciis 82, 20. 154, 12. 166, 28. 170, 10. 328, 13  
auspicio 16, 25. 17, 18. 10. 303, 7  
auspicium 16, 24. 96, 21. 148, 18. 169, 6. 18. 149, 13  
austeritas 260, 11  
ausus ne es 171, 2. est 170, 26. fuerit 100, 10. sit 108, 9  
avum 32, 6. 152, 9. 197, 17. 284, 16. 323, 17  
avunculo 167, 4  
avunculus 182, 6  
avunculum 91. 25. 167, 8. 179, 1  
avus 9, 20  
auxere 23, 11. 317, 11  
auxilia 12, 3. 42, 6. 48, 11. 52, 14, 25. 52, 2, 57, 23. 63, 10. 64, 16, 19. 67, 2, 4. 203, 16  
auxilantibus 69, 9. 264, 16. 270, 4  
auxiliaribus 30, 22  
auxilii 39, 25. 51, 26. 164, 5. 232, 21. 283, 12. 291, 7. 305, 7  
auxiliis 10, 11. 24, 24. 33, 1. 52, 5, 20. 56, 21  
auxilio 24, 24. 30, 21. 50, 28. 65, 4  
auxiliorum 52, 19. 87, 10. 90, 15. 124, 12. 217, 13  
auxilium 11, 9. 16, 3. 24, 17, 23, 27. 26, 2. 28, 3  
auxit 6, 11. 38, 16. 53, 24. 179, 4  
Azellis 268, 8  
B.  
Babylone 128, 2  
Babylonem 249, 3  
Babyloniâ 11, 11. 135, 7  
Babyloniâ 125, 2  
Babyloniam 6, 12. 17, 10, 16, 106, 5  
Babylonis 11, 8  
Babylonios 11, 7. 132, 20. 305, 13  
Baccabasum 41, 14  
Baccasin 304, 27  
Bactrianâ 132, 13  
Bactrianarum 301, 17  
Bactriani 304, 14  
Bactrianis 116, 13  
Bactrianorum 5. 9. 266, 18. 10. 303, 7  
Bactrianos 19, 5. 132, 18. 149, 13  
Bactrianum 22, 14. 299, 15  
Bactris 304, 13  
Bactros 234, 1. 304, 14  
balsamum 271, 8  
barbâ 52, 8  
barbam 282, 12  
barbaræ *plur.* 129, 7  
barbaras 65, 6  
barbaria 114, 3. 320, 17  
barbariz 22, 6, 307, 2  
barbariam 118, 5  
barbaries 90, 18  
barbaries 82, 17. 209, 13  
barbarorum 23, 26, 203, 16

# INDEX VERBORUM.

- barbaros 13, 13. 96, bellulæ dat. 288, 5 insidiosus alloquio  
 9. 169, 17 bellum 6, 16. 7, 15, Philippus 92, 23. C.  
 barbarum 327, 18. 18. 10, 8. 11, 7, 11, Bæotia 74, 3. ablat.  
 329, 10 13. 12, 3, 5. 13. 2. 38, 10  
 Barce 11, 15 17, 22. 18, 2. 30, Bæotiam 37, 28, 81, 3  
 Barcen 123, 5 18. 31, 20. 32, 17 Bæotii 83, 24  
 Barsinen 104, 9 benè 64, 13. 37, 10. Bæotius 154, 5  
 Barsine 130, 4. 146, 14 154, 26. 321 18 Bæotiorum 47, 5. 70,  
 Bastarus 252, 1. 281, beneficia 32, 22. 59, 5  
 1 11. 124, 7. 205, 5. Bomilcar 193, 8, 10  
 Battos 136, 11 222, 32. 243, 13 bona subst. 89. 20.  
 Battus 136, 14, 22. beneficii 132, 1. 154, 383, 21, 324, 5  
 137, 8 25 bonis 119, 5  
 Belgii 209, 23 beneficiis 45, 7. 106, bonos 4, 3. 42, 14  
 Belgio 204, 17. 205, 19. 117, 20. 136, 6 Bosphorum 287, 5  
 10 beneficio 9, 20. 39, boxes 327, 19  
 bella 4, 9. 5, 3. 12, 11, 27. 85, 28. 243, 7 bovis 168, 22  
 23, 8, 21. 26, 4. 47, beneficiorum 97, 14. brachia 6, 4. 61, 18  
 4. 53, 11. 63, 20. 66, 281, 2 brachiis 63, 7  
 13, 15. 68, 1. 71, 18. beneficium 104, 22 brachio 45, 29. 306, 10  
 77, 21. 78, 18. 79, benignè adv. 76, 10. Brenno 209, 4. 250, 4  
 19. 82, 12. 88, 7. 92, 106, 16. 219, 17. Brennus 205, 9, 17.  
 31. 101, 3 267, 1. 314, 10 206, 19. 207, 7, 9. 33, 19. 59. 6. 62, 6.  
 bellandi 172, 3. 240, Berenice 216, 17. 217, 208, 2  
 9. 284, 12 brevem 190, 3  
 bellanti 180, 20 Berenicen 216, 2. 217, brevi abl. 12, 21. 24.  
 bellantibus 75, 24 4. 282, 10 32. 38, 12. 43, 27.  
 bellantium 294, 26 Beroæ dat. 161, 6 52, 14  
 bellare 325, 8 Bessus 116, 6 brevi adv. 169, 11.  
 belli 6, 20, 10, 9. 22, bestia plur. 47, 22 187, 24. 189, 8. 196,  
 21. 26, 23. 28, 24. bibat 293, 24 19  
 19, 26, 2. 29, 17. bibere 293, 22 breviorum 41, 20  
 30, 24. 31, 19. 32, bibit 276, 5 brevis gen. 68, 26.  
 28. 33, 9. 34, 3. 35, biennis 159, 19 nom. 288, 4  
 3, 15. 36, 24 biennium 55, 1 brevitati 281, 12  
 bellicâ 60, 16 biformem 26, 26 breviter 313, 6  
 bellicæ gen. 75, 20. Bilbili fluvio 326, 12 Brixam 90, 26  
 171, 21 bis 39. 22. 187, 21, Brundisium 44, 27.  
 bellicos 196, 9 22. 194, 13 112, 17  
 bellicosa 203, 17 Bithyniâ 282, 2 Bruto 310, 2  
 bellicosum 169, 8 Bithyniæ 210, 15. 219, Brutiam 196, 14  
 bellicum inter ami- 1. 254, 7. 261, 11. Brutii 113, 9. 176, 7.  
 cos cecinisset, Al- 278, 7. 284, 5 195, 12  
 exander 127, 5 Bithynis 276, 24. Brutius 113, 7. 160, Cæsar 312, 8, 20, Au-  
 bellis 12, 7. 22, 15. 279, 19. 286, 7 21 gustul 529, 9  
 24, 17. 42, 3. 47, 5. Bithynus 219, 9 Brutios 112, 5. 162, Cæsare 310, 1. 312, 13.  
 56, 27. 68, 25. 71, bitumine 6, 13. 49, 8. 8. 196, 16 322, 20  
 5, 78, 27. 84, 11. 271, 14 Bubarem 77, 5 Cæsarem 309, 16. 311,  
 89, 2. 165, 2, 14. blande corrigendo Bubares 77, 6 21. 312, 4, 7  
 213, 6. 221, 10 140, 22. reliquit Bubaris 77, 9 Cæsares 304, 4  
 bello 13, 14, 24. 23, 140, 24 bubulum 169, 6 Cæsari 312, 5  
 26. 35, 25, 2. 28, 5, blandientes oculi 202, 14. 223, 15. 224, 6  
 14. 32, 20. 34, 5. 35, 18 Bursiam 125, 7 Cæsaris 209, 19  
 6. 36, 5. 38, 13. 40, blandientiis 8, 28 Byrsæ 168, 26 cæsi 59, 19. 122, 12.  
 9, 11. 41, 1. 44, 9. blandimenta 244, 5 Ryzantii 88, 7 192. 19. 215, 10.  
 46, 11. 52, 12, 24. blandimentis 140, 13. Byzantium 86, 9. 98, 259, 2. 221, 10  
 53, 9 161, 8 8 cæsis 29, 26. 51, 15.  
 bellorum 11, 6. 22, 2. blandis verbis 194, 3 52, 1. 120, 11. 121,  
 24, 25. 71, 1. 92. 20. blando alloquio 193, 2 11. 223, 15. 224, 6  
 103, 3. 105, 22. 141, blandus in alloquio 94, 26. 286, 27  
 1, 14 200, 8. pariter et cæsorum 23, 13  
 cæsus 222, 7

# INDEX VERBORUM.

- cæsura* 136, 4  
*cæsus* 113, 18. *virgis campis* 100, 21. 190, 184, 30  
*cætera* imbellis ætâs campo 131, 26. 277, 7  
 71, 21  
*cætera plur.* 25, 8. 45, campos 23, 4. 30, 23.  
 12. 76, 6. 142, 3. 149, 9  
 153, 15. 154, 14  
*cætera* 26, 7. 261, 11. Candaui 12, 13, 21  
*cæterarum* 103, 17. cane 8, 36. 147, 25.  
 124, 28. 207, 3  
*cæteras* 96, 9. 134, 5. canebant 199, 19  
 163, 9. 236, 4. 252, canem 8, 23. 25, 9. 2.  
 10.  
*cæteri* 34, 3. 147, 9  
 155, 31. 180, 7. 204, canibus 317, 4  
 28  
*cæteris* 16, 15. 38, 14. caninâ 172, 19  
 63, 13. 67, 3. 83, canam 301, 17  
 22. 145, 2. 166, 9. capere 17, 20. 33, 5.  
 173, 2. 179, 1. 180, 36, 7. 135, 9.  
 4. 206, 26  
*cæterorum* 14, 7. 36, caperet 260, 9. 182, 7  
 17. 47, 25. 51, 2. capessere 33, 16  
 101, 1. 147, 26  
*cæteros* 31, 7. 34, 1. capessunt 36, 11. 69, 37, 9.  
 41, 10. 63, 3. 81, 24  
 29. 82, 30. 85, 21. capi 25, 12. 65, 6.  
 104, 18. 116, 5  
*cæterum* 9, 15. 20, 5. capiebat 37, 16. 181,  
 33, 4. 103, 19. 107, 13  
 2, 129, 15  
*Caio Cæsare* 322, 20  
*calamitates* 106, 28  
*calamitatibus* 156, 14  
*calamitatis* 174, 16  
*calamitatem* 148, 3. capit 53, 21. 58, 3. 79,  
 155, 7  
*calcaverit* 127, 32  
*calidi* 324, 28  
*calidis* 233, 13  
*calidas auro figerent*  
 289, 24  
*callida commenta* 189,  
 14  
*Callinicus* 283, 13  
*callidè adv.* 89, 7. 139,  
 21  
*callido* 183, 24  
*Callisthenem* 147, 21.  
 148, 1  
*Callisthenes* 118, 15  
*Callisthenis* 113, 6  
*calore* 20, 13. 322, 8  
*calorem* 12, 13  
*caloris* 20, 1  
*calumniâ* 305, 7  
*calumniæ* 286, 24  
*Cambyses* 14, 5. 15, 17  
*Cambysi* 8, 12  
*Campaniæ* 176, 6  
*Campanorum* 187, 19  
 3. 219, 16. 225, 6. *captivo* 109, 9  
 262, 4. 263, 7. 264, *captivorum* 60, 2, 229,  
 8. 278, 3. 279, 1, 16, 10. 337, 21  
 19, 25. *daivo*, 284, *captivos* 89, 14, 19.  
 8  
 103, 17. 156, 15.  
*Cappadociam* 28, 27.  
 163, 11. 244, 22  
 276, 21. 278, 7. 279, *captivum* 75, 27. 142,  
 28. 286, 6, 27  
 2. 247, 11  
*Cappadocum* 134, 19. *captivus* 112, 21  
 284, 9  
*capto nomen* 274, 1  
*caprarum* 74, 14  
*capras* 75, 2  
*caprinâ* 314, 12  
*capris plur.* 74, 16  
*capta* 38, 4. 58, 7. 88.  
 17. 103, 15. 145, 6. *capturi* 252, 1  
 169, 21. 185, 26. *capturus* 93, 29  
 245, 2. esse 173, *captus* 77, 7. 203, 6.  
 18. 238, 2. est 77.7.  
 sit 224, 10  
*capta* 102, 3. 175, 13.  
 191, 13. 194, 16  
*captæ* 25, 9. 36, 19.  
 57, 19, sunt 24, 10.  
 31, 5  
*captam* 194, 6. 212, 5.  
 221, 14. 282, 12.  
 322, 11  
*captare* 185, 8  
*captarum* 29, 23  
*captas particip.* 245,  
 6. 207, 13  
*captat* 211, 6  
*capti* 50, 12. 187, 21.  
 321, 1. essent 194.  
 15  
*captis* 82, 28. 87, 6.  
 174, 6. 321, 22  
*captiva* 24, 1, 29, 23  
*captivæ dat.* 294, 17  
*captivam* 24, 12. 102,  
 10  
*captivarum* 136, 6, 8.  
 114, 26  
*captivas* 60, 86. 252, 5  
*captivi sub corona*  
 venduntur 98, 25, *cariores* 60, 27  
*gen.* 101, 5. *nom.*  
*plur.* 312, 14  
*captivis* 39, 26. 28,  
 11. 106, 24. 320, 15  
*captivitas* 306, 3  
 257, 2  
*captivitate* 53, 22.  
 captivitatem 61, 4.  
 129, 1. 288, 33. 157,  
 1  
*captivitatis* 45, 22.  
 51, 18. 53, 24. 98,  
 1. 108, 15. 294, 18.  
 306, 5  
*captivorum* 60, 2, 229,  
 8. 278, 3. 279, 1, 16,  
 10. 337, 21  
 19, 25. *daivo*, 284, *captivos* 89, 14, 19.  
 8  
 103, 17. 156, 15.  
*Cappadociam* 28, 27.  
 163, 11. 244, 22  
 276, 21. 278, 7. 279, *captivum* 75, 27. 142,  
 28. 286, 6, 27  
 2. 247, 11  
*Cappadocum* 134, 19. *captivus* 112, 21  
 284, 9  
*capto nomen* 274, 1  
*captos* 84, 21. 85, 18,  
 23. 137, 3. 241, 18  
*captum* 155, 16. 256, 5.  
 264, 15. 284, 24. 306,  
 1  
*capturi* 252, 1  
*capturus* 93, 29  
 291, 3, 317, 13. *a-*  
*monitate fluminis*  
 102, 10. amore 290,  
 20. cupidine 119, 18  
*laqueo* 327, 13 *som-*  
 no 149, 21  
*caput* 6, 5. 13, 24. 1,  
 114. 106, 5. 108, 12,  
 31, 1. 135, 19. 139, 17  
*Caranos* 256, 6  
*Caranum* 96, 23  
*Caranus* 75, 11  
*carcere* 182, 11  
*carcerem* 40, 1. 183, 5,  
 13. 214, 8. 247, 16.  
 285, 2  
*careant* 281, 18  
*careat* 195, 2  
*carebat* 211, 13  
*carentem* 37, 16  
*carientiam* 271, 15  
*careret* 259, 11  
*Caria* 135, 24  
*Cariade* 52, 3  
*Cariam* 132, 9  
*carior* 234, 3  
*cariora* 150, 2. 324, 27  
*cariores* 188, 3  
*cariores* 60, 27  
*carissimam* 194, 7  
*carissimarum* 192, 6  
*carissimos* 129, 1  
*carius* 59, 13  
*carmina* 43, 6  
*carne* 301, 13  
*carpi* 115, 20. 147, 9  
*Carthagine* 105, 3.  
 191, 10. 192, 5  
*Carthaginem* 105, 6.  
 110, 13. 171, 13.  
 172, 18. 174, 14.  
 189, 2. 194, 6. 234,  
 2. 239, 8, 10, 14.

# INDEX VERBORUM.

- 241, 20, 253, 4. 284, castigatione 10, 21  
24 castigatum 286, 7  
Carthaginienses 51, 9. Castore 178, 6  
163, 16. 170, 20. Castoris 308, 5  
173, 1. 185, 21, 186, castra 13, 7, 8, 11.  
5. 193, 4. 197, 28. 24, 34. 28, 10. 34, 4  
199, 10. 225, 10, 14, 18. 244, 18, 23. cautum est 314, 2  
269, 20. 328, 8, 10. 310, 4, 10. quinto cedentes 242, 5  
Carthaginiensibus 57. lapide à Cartha-  
2. 164, 1, 5. 170, gine statuit, *Ag-*  
22. 173, 9. 175, 1. *thocles* 192, 5  
194, 22. 195, 6. 198, castrensi 142, 17  
7, 11. 16. 221, 11. castris 34, 13, 17. 81,  
228, 7. 14. 103, 16. 114, 23  
Carthaginiensis 181, castrorum 42, 4. 100,  
6, 10. 15. 105, 18. 131, 11,  
Carthaginiensium 105. 21, 25  
2. 124, 23. 163, 15. casum 115, 24. 217, 10  
164, 3. 165, 2, 5. casurum 204, 15  
171, 20. 172, 1, 15. casus 44, 24. 62, 24.  
173, 7. 181, 4. 184, 165, 7, 173, 23  
14. 191, 23. 192, 20. casuum 327, 17  
213, 6. 237, 14. 230, catenatis 141, 25  
13. 321, 23. catenis 108, 21  
Carthagini 173, 17. catenis 34, 23  
Carthagenis 169, 13. Catinenses 51, 21.  
187, 26. 189, 7. 52, 11  
191, 5. Catiniensibus 51, 26  
Carthago 169, 4, 28. Cato 255, 8  
325, 21. Catonis *ibid.*  
caruerunt 147, 8. catulis 317, 3. 320, 29  
casibus 12, 13. 60, 27. catulos 317, 5. 329, 28  
158, 14. 170, 1. 219, Catumandus 321, 34  
27. Caucasi 116, 5. 132,  
Caspium mare, 306, 16  
21. Caucaso 304, 30  
Cassander 132, 9, 13. cavea 147, 25  
148, 7. 144, 9. 24, cavenda 237, 11  
145, 11. 146, 8. 147, cavendi 325, 4  
4, 8, 14. cavendum esse 227,  
Cassandria 201, 24. 4. sit 17, 20  
Cassandriam 202, 25. caverent 34, 10  
Cassandri 144, 1. 151, caveret 102, 17. 279,  
1, 2. 153, 7. 8  
Cassandro 143, 5. 144, cavenarum 49, 31  
6, 19. 145, 5, 9, 14. cavernis 49, 4  
150, 13. 152, 13. caverunt 270, 7  
Cassandrum 126, 1. cauponas 12, 8  
143, 15. 152, 10. causa 11, 6. 35, 3. 44,  
161, 9. 5. 50, 6. 79, 15. 80, censentes 123, 24  
Cassio 309, 14. 310, 2. 8  
Cassio 310, 5. cause. *dativ.* 88, 26, censerent 63, 17  
castella 190, 24. 191, 155, 27. *nomin. plur.* censeret 297, 6  
28. 192, 4. 303, 14. 133, 8. *genitiv.* 155, censeri 108, 19  
castellorum 191, 4. 18. censuerunt 72, 5  
castellum 62, 23. 71, causam 35, 15. 83, 7, censuisse 241, 14  
8. 140, 1. 184, 28. 101, 7. 109, 23. centum 38, 1. 53, 20.  
196, 14. 117, 9. 125, 8. 59, 3. 67, 2. 87, 6.  
castigare 123, 26. causas 17, 14. 24, 19. 91, 23. 100, 8, 25. 15. 228, 17  
castigat 39, 19. 201, 8. 237, 5. 240. 102, 24  
castigari 169, 18. 9. 237, 8. 278, 16. centurio 187, 15
- causatus 88, 2. centuriones 139, 13  
causis 210, 23. jus-  
torem esse regem ceperat 56, 25. 96, 7.  
152, 6. 122, 2. 142, 28. 170,  
2. 243, 13  
cautum mascul. 200, ceperit 212, 14  
4. cepérunt 71, 19  
cautum est 314, 2. Cephio 250, 13  
cedentes 242, 5. Cepioni 250, 15  
cedentibus 17, 25. cepisse 68, 17. 241, 7.  
cedere 94, 10. 163, 4. 286, 27  
227, 6. cepissent 177, 9  
cederent 280, 20. cepisset 173, 6  
cederet 10, 18. 192, cepit 29, 13, 38, 5. 70.  
25. 214, 1. 17. 93, 21. 113, 8.  
cediderent 100, 3. 149, 13  
cedidit 55, 21. 72, 149, 13  
7. 89, 3. 100, 25. cera 32, 21, 23, 28.  
103, 16. 192, 2. 186, 4  
cediderit 97, 9. 122, 9. Cerauno 201, 2  
cediderunt 72, 16. Ceraunon 156, 23  
cedidisse 218, 27. cereis 188, 13  
cedidissent 172, 14. Ceren 176, 4  
223, 16. Ceres 55, 3  
cedidisset 9, 7. ceris *abl.* 272, 19  
cedidit 31, 18. 81, 15. cernere 228, 7  
264, 9. cerneret 36, 15. 100,  
cedidit à cædo, 264, 7. 15  
cecinerant 78, 23. cerneret 91, 14. 242, 5  
cecinerunt 233, 17. cerithis 141, 25  
cecinisse 45, 5. 101, certabat 51, 3  
13. certamen 22, 21. 32, 9,  
cecinnisset 127, 5. 75, 23. 79, 4  
Cecropem 26, 15. certamina 41, 13. 75,  
celandam 203, 33. 19. 216, 13. 294, 20.  
celebrant 73, 16. 317, 10  
celebrantur 202, 21. certamine 10, 13. 76,  
celebrare 29, 21. 2. 105, 9. 126, 29  
celebrat 90, 23. certaminibus 161, 2.  
celebrata est 31, 10. 300, 1  
celebratur 324, 23. certaminis 53, 5. 14,  
celebre 166, 10. 127, 23. 163, 2. 181,  
celebrem *nomen.* 321, 13. 189, 19  
23. certant 58, 17  
celeritate 22, 25. 30. certarent 223, 11  
25. 97, 11. 148, 12. certaret 293, 23  
149, 23. 289, 4. certassent 178, 1  
celeriter 56, 14. 212. certatim 139, 27. 158,  
13, 216, 8. 5. 184, 5. 193, 23  
censendo 29, 8. ceris 16, 13. 84, 7. 91.  
censentes 123, 24. 31. 131, 10. 171, 7.  
censere 53, 8. 191, 11  
censerent 63, 17. certior 15, 18. 180, 17  
censeret 297, 6. certiore 37, 10  
censeri 108, 19. certiores 22, 19  
censuerunt 72, 5. certo 271, 8  
censuisse 241, 14. certum esse 191, 23  
centum 38, 1. 53, 20. cerva 327, 10  
59, 3. 67, 2. 87, 6. cervicibus 73, 23. 149,  
91, 23. 100, 8, 25. 15. 228, 17  
102, 24. cervorum 327, 11  
centurio 187, 15. cessabat 107, 16. 131, 4

# INDEX VERBORUM.

- cessant 311, 18  
 cessante imperatoriâ circumfluentibus 171, 4  
 arte 240, 15  
 cessâsse 152, 11  
 cessatum est 48, 5  
 cessaturum 88, 31  
 cessere 252, 4  
 cesserit 241, 12, 20. circumscribens 293, 25  
 261, 4. 298, 14  
 cessim 35, 5  
 cessit 132, 12. 148, 7  
 cessisse 17, 4  
 cessisset 256, 9  
 cessurum 36, 27  
 Chalsidensium 179, 6  
 Chalybe 326, 12  
 Chalybes 326, 13  
 Chaonum 160, 8  
 Charillo 42, 11  
 Charybdin 5, 3  
 Chersonensium 87, 9  
 Chersonesi 157, 3  
 Chersoneso 211, 13  
 Chion 156, 24  
 Chodionem 202, 11  
 Chorasmos 119, 9  
 Chreston 284, 5  
 cibo 327, 20  
 cibum 120, 6. 223, 22.  
 302, 4. 311, 9  
 cibus 196, 8  
 cicatricibus 121, 3  
 ciebat 36, 43  
 cientes 193, 5  
 ciet 168, 21  
 Cilicia 235, 26. 274, 2.  
 296, 17  
 Ciliciz 298, 12  
 Ciliciam 285, 8. 132, 5  
 Cimbrici *gen.* 251, 1  
 Cimbros 280, 21. 281,  
 3  
 Cimonem 40, 5  
 cinctz 190, 54  
 cingere 320, 19  
 cingit 144, 7  
 cingitur 303, 11  
 cingunt 133, 22  
 cinxissent 198, 21  
 cinxit 86, 13  
 circa 32, 2. 139, 5.  
 250, 4  
 circulo 260, 8  
 circumdatas 61, 11  
 circumdatam 10, 2  
 circumdatis *particip.*  
 52, 15  
 circumdedit 6, 13  
 circumdixerunt 247,  
 12  
 circumferret 146, 26  
 circumfertur 204, 27  
 circumfluentibus 171,  
 4  
 circumjacentes 303,  
 18  
 circumire 103, 10.  
 107, 16  
 circumscribens 293,  
 11  
 circumspicere 237, 5.  
 297, 4  
 circumspiciebat 185,  
 18  
 circumspicientes 36,  
 17. 178, 19  
 circumspicienti 140,  
 9  
 circumspicientibus  
 190, 13  
 circumspicit 7, 17  
 circumstantes 126, 26  
 circumstantibus 37,  
 7. 292, 12  
 circumsteret 255, 11  
 circumstrepente 70,  
 13  
 circumvectus 103, 1  
 circumvenere 214, 9  
 circumvenirentur 34,  
 11  
 circumveniri 36, 3  
 circumvenit 13, 19,  
 183, 24  
 circumventa *fem.* 117,  
 14  
 circumventi 214, 18.  
 25, 23  
 circumventum 193,  
 14. 249, 15  
 circumventus 94, 6.  
 153, 19. 158, 22.  
 288, 28  
 circumvolare 101, 15  
 circumvolavit 178, 25  
 Cirnus 136, 11  
 cista 288, 17  
 cistato cursu 31, 2.  
 impetu 49, 19. iti-  
 nere 62, 9. gradu  
 97, 1. 109, 2. 144, 3.  
 3. agmine 208, 4  
 citharistz 273, 3  
 citius 255, 12  
 cito 166, 29, 198, 19.  
 303, 8  
 cive 188, 4  
 civem 109, 9. 129, 5  
 cives 131, 10. 143, 13.  
 189, 16  
 civi 8, 11  
 civibus 35, 19. 39, 21.  
 56, 33, 58, 5. 63, clara *fem.* 57, 23.  
 28. 11, 17  
 civile 283, 3. 302, 9. 9  
 309, 16  
 civilem 136, 3  
 civili 127, 25, 188, 4  
 civilibus 84, 11, 155, clariorum 268, 9. 285,  
 11  
 civilis 16, 14. *gen.* clarissimos 74, 9  
 155, 14  
 civis 313, 4  
 civitas 30, 16. 37, 4. claritatem 306, 12  
 43, 27. 51, 12. 58, clarus 254, 2  
 9. 63, 35  
 civitate 30, 20. 51, 14. clarorum 129, 17  
 57, 3. 183, 21. 184, clauere 19, 5  
 10. 252, 15  
 civitatem 28, 19. 35. clarus 76, 1  
 19, 43, 20. 60, 5. 62, classe 29, 22, 24, 26.  
 3. 134, 1. 180, 5. 46. 27. 51, 25. 52,  
 183, 5. 143, 23  
 civitates 11, 4. 23, 23. 242, 16  
 36, 8. 47, 10. 50, 20, classem 52, 24. 56, 31.  
 56, 6. 58, 3. 60, 18  
 civitati 27, 3. 28, 7. classes 38, 8. 58, 23  
 46, 25. 63, 18. 89, classi 56, 19. 57, 9. 58.  
 22. 173, 10. 185, 1. 27. 66, 21  
 288, 18  
 civitatibus 70, 26. 83, classis 36, 2. 52, 12.  
 22, 90, 11. 97, 2. *gen.* 46, 19, 51, 24  
 129, 10. 143, 8. claudentem 85, 12  
 156, 7  
 civitatis 51, 7. 68, 7. clauderetur 195, 19  
 89, 20. 166. 14. claudicate 67, 11  
 172, 3, 12. 283, 1. claudicasset 6, 67, 9  
 civitatum 36, 4. 38. Claudio 163, 16  
 13, 15. 42, 6. 53, claudit 217, 8. 313, 12  
 1. 62, 23. 80, 6. claudis 271. 3. 323, 17  
 86, 6. 90, 6. 9, 12 claudum 45, 19  
 civium 30, 22. 45, 4, clauduntur 204, 29  
 22. 53, 12. 60, 13. claudus 67, 10  
 72, 2. 4, 6. 66, 15. clausa *neut.* 173, 19.  
 20. 70, 15  
 Cizyceno 204, 12  
 clade 36, 22. 157, 7. clausz 173, 19  
 180, 10. 311, 5  
 cladem 24, 19. 53, 24.  
 159. 29, 242, 14  
 clades 29, 6. 242, 17  
 cladi 173, 21  
 cladibus 62, 4. 72, 21  
 cladis 13, 23. 33, 18. clausus 222, 28  
 141, 5. 166, 13. 208, Cleudas 98, 11  
 12  
 cladium 84, 1  
 clam 269, 2  
 clamant 207, 20  
 clamor 122, 8. 206, 7  
 clamore 29, 20. 122, 4. clementiam 289, 15  
 255, 11. 256, 1  
 clandestinz *gen.* 781, 5  
 Cleofidis 119, 10  
 Cleofis 119, 14



## INDEX VERBORUM.

Z z

# INDEX VERBORUM.

- Cometen 45, 1  
cometes 275, 18  
cominus 300, 22  
comitante 24, 3  
comitantibus 245, 1  
comitantur 231, 22  
comitate 56, 14. 106, 2  
comitator 218, 13  
comite 9, 32. 289, 10. 306, 23. 307, 9  
comitem 11, 2. 152, 25, 168, 8  
comites 24, 16. 144, 5. 168, 4. 207, 22. 218, 5  
comitibus 105, 23. 190, 14. 211, 1, 4. 239, 11. 261, 8  
commearare 327, 2  
commeatibus 52, 17. 154, 25. 170, 19. 206, 26  
commeatu 170, 27  
commeatu accus. plural. 56, 30  
commemorans 140, 16  
commemorare 234, 14  
commemorat 124, 7  
commendabat 269, 13  
commendaverat 264, 11  
commenta 184, 17. 149, 14  
commento 183, 24. 252, 19  
commentum 190, 2  
commercio 168, 21  
commercium 87, 15  
commilitii 63, 20  
commilitium 99, 14  
commilitonem 140, 19  
commilitones 131, 10. 140, 14. 174, 17  
commilitonibus 245, 1  
commilitonum 158, 8  
comminatione 113, 2. 161, 10  
commisisset 51, 5  
commisissus 194, 10  
commissio 35, 5. 57, 17. 89, 1. 120, 1. 192, 1. 259, 2  
commissum 38, 2. 92, 14. 244, 17. sit 38, 21  
commissuros 55, 20  
commissurum 248, 6  
committendo 194, 8  
committerent 16, 14  
committeretur 148, 23  
committit 10, 9. 294, 13  
committitur 88, 15. 103, 12. 107, 26. 150, 8. 156, 15. 243, 15  
commodatam esse 293, 12  
commodior 208, 5  
commoveendam 52, 9  
commodum 33, 11  
commune 11, 3. 17, 22. 55, 12. 80, 11. 147, 10. 294, 25. 315, 10. 321, 30  
communum 66, 11. 88, 30. 109, 2. 194, 4, bis  
communes 78, 11  
communi 53, 1. 62, 21. 123, 13  
communis 42, 5. 314, 1  
communibus 88, 30. 147, 13  
communicarent 272, 8  
communis 63, 2. 15, 64, 4. 246, 6  
communium 63, 19. 294, 28  
commutare 41, 21  
commutationem 191, 24  
comparandum 51, 17. fuisse 213, 1  
comparandus 12, 13  
comparantur 216, 13  
compararetur 238, 16. 285, 11  
comparassent 217, 15  
comparasset 218, 2  
comparatione 47, 22  
comparatis part. 289, 2  
comparatiu 45, 14  
comparatum fuerit 67, 13  
comparavit 249, 1. 307, 6  
compeditus 9, 32. 64, 13. 108, 21  
compellit 56, 7. 141, 2. 156, 10. 167, 19. 309, 7  
compellitur 233, 2. 294, 9  
compellunt 10, 22. 158, 7  
compelluntur 136, 19  
compendiosos 289, 4  
compendium 33, 11  
compensatione 42, 21  
comperissent 62, 9  
comperit 24, 14  
compertam 105, 14  
compertum est 296, 9  
compescendos 196, 13  
compescere 77, 3  
compescuerit 223, 2  
compescuit 96, 24. 205, 4  
competentibus 129, 26  
compingit 155, 31  
complectentibus 114, 2  
complerent 136, 20  
complexi fuissent 39, 1  
complexu 287, 16  
complorationem 104, 1  
compluribus 49, 9  
componendum 312, 16  
componit 79, 1  
componunt 178, 10  
compos 300, 9  
composita 45, 25. 292, 2  
compositis 11, 11. 18, 21. 85, 20. 90, 6. 131, 20. 150, 6. 188, 7  
compositum 50, 14. 288, 17  
composuit 160, 18. 168, 8  
comprehenderit 214, 16  
comprehendi 30, 10  
comprehendit 31, 33  
comprehenditur 239, 15  
comprehenduntur 321, 12  
comprehensi 63, 33. 250, 9  
comprehensis 161, 9  
comprehensus 194, 16  
comprehensus 153, 20  
comprehensum 263, 4  
comprehensus 197, 4. 229, 2  
comprimendum 63, 26  
compulit 52, 23. 205, 8  
compulsi 173, 8. fuerant 8, 11. sunt 270, 1  
compulso 249, 80  
compulsum 294, 7  
compulsus 91, 27. 248, 13  
4. erat 78, 19. est 108, 1. 125, 9  
Comum 180, 26  
conantur 63, 10. 232, 3  
conati 290, 24  
conatibus 40, 1  
conatur 212, 11  
conatus nomen. 276, 4  
conatus est 184, 16  
concedebat 233, 5  
concedit 60, 14. 144, 3. 202, 20. 381, 10  
concepisse 105, 12. 148, 27  
conceptit 127, 13  
concepti plur. 325, 15  
conceptionem 44, 14  
conceptos 310, 14  
conceptus partic. 315, 4  
concessa 146, 21. sunt 11, 15  
concesserant 45, 1. 251, 12. 283, 13  
concesserunt 51, 1  
concessisse 325, 18  
concessisset 187, 9. 216, 14  
concessit 28, 2. 125, 8. 134, 16. 189, 19  
conciliandis 56, 16  
conciliandum 15 10. 182, 9  
conciliante 79, 13  
conciliare 159, 2  
conciliatur 188, 11  
conciliaverat 78, 17. 153, 16  
conciliavit 77, 12. 96, 17. 292, 10  
concilium 80, 11. 90, 9  
concionaretur 193, 13  
concione 30, 2. 45, 26. 96, 12. 124, 5. 193, 16  
concionem 39, 16. 52, 9. 97, 8. 114, 2. 123, 15. 29, 131, 7. 139, 19  
conciones 281, 14  
concionibus 187, 14  
concipere 325, 12  
conciunt 64, 6  
conciat 184, 26. 29  
conciati 234, 16  
conciatus 148, 5  
concoit 31, 18. 55, 2  
concordante 57, 13  
concordantes 92, 25  
concordare 16, 11. 299, 13

# INDEX VERBORUM.

- concordia** 152, 24. **concordiam** 131, 17. **concreto** 208, 7. **concretis** 241, 13. **coacubia nocte** 194. **concupitu** 24, 31. 119. 11. 148, 27. **concupitum** 4, 28. 23. 15. 114, 10. 208. 17. **concupitus acc. plur.** 44, 14. 277, 2. *gen.* 148, 28. **concupiscenda sunt** 22, 24. **concupiscentibus** 21, 19. **concupiscunt** 22, 16. **concurrant** 228, 12. **concurrat** 228, 7. **concurrentes** 206, 2. **concurrentibus** 169. 10. 172, 16. 196, 15. **concurrentium** 49, 18. **concurrerat** 111, 14. **concurrent** 35, 20, 307, 4. **concurrissent** 129, 21. **concurrit** 212, 1. 297, 4. **concurrunt** 45, 14. 55. 12. 132, 4. 234, 17. 321, 31. **concursum** 23, 26. 29. 11, 120, 4. 212, 17. **concursum est** 46, 5. **concursum** 68, 13. **concursum** 50, 7. 141, 22. **conculsi** 196, 26. **conculsit** 233, 15. **condendæ** 136, 24. 320, 11, 23. **condendam** 136, 17. **condere** 39, 1. 136. 15. 320, 4. **conderebant** 154, 6. 169, 3. **conderet** 28, 19. **conderetur** 166, 27. **condi** 75, 11. 126, 31. **condicunt** 147, 13. **condiderant** 82, 13. 112, 10. **condiderat** 116, 13. **condidit** 167, 1. **condiderint** 19, 6. 222. **conferentibus** 154, 18. **confertissimas** 114, 8. **confertissimi** 207, 30. **confertissimos** 81, 14. 108, 5. 212, 11. 255, 9, 264, 8. **confessa fuerat** 105, 11. **confessio** 9, 12. **confessione** 71, 14. **confestim** 16, 26. 105, 1. 130, 18. 141, 19. 206, 20. **confictas esse** 139, 21. **confidant** 17, 21. **confidebant** 42, 7. **confinem** 132, 4. **confingens** 282, 11. **confingit** 249, 9. **confinis** 90, 17. **confirmabat** 242, 4. **confirmandam** 164, 8. **confirmantes** 147, 13. **confirmarent** 15, 12. **confirmarentur** 139, 19. **confiteri** 117, 15. **confitetur** 166, 15. **confixus** 125, 16. **conflagrare** 275, 19. **confligere** 107, 11. **confluebant** 11, 4. 78, 30. **confluebat** 307, 9. **confluente** 196, 21. 250, 7. **confluentibus** 288, 1. **confoderent** 144, 19. 295, 7. **confossum masc.** 109, 8. **confugerent** 119, 17. 210, 15. **confugerat** 300, 6. **confugerunt** 31, 4. 210, 12. **confugiant** 61, 8. **confugissent** 202, 33. **confugisset** 215, 24. 222, 18. **confugit** 140, 2. 218, 14. 259, 12. **confugiunt** 84, 22. **confusa essent** 46, 2. **confusus** 248, 12. **congesta** 111, 6. **congestis** 135, 4. **congesto** 199, 16. **congrederetur** 162, 14. **congrederi** 276, 12. **congreditur** 146, 20. **congregantur** 173, 21. **congregati** 201, 13. **congressionem** 53, 5. 69, 23, 81, 13. 220, 3. 145, 15. 219, 4. 242, 5. 273, 10. 225, 10. **congressionem** 35, 6. 38, 7. **congressioni** 290, 3. **congressionibus** 288, 28. **congressis** 281, 21. **congresso** 100, 21. 189, 18. 254, 12. **congressus** 52, 22. 138, 1, 303, 10. *est* 127, 50. **congruens** 317, 11. **conjectas** 189, 12. **conjectum** 40, 8. **conjecturâ** 32, 27. **conjecturis** 15, 13. **conijci** 14, 1. 252, 20. **conjuo** 168, 8. 224, 2. **conjugem** 223, 14. 289, 7. **conjuges** 25, 1. 35, 24. 94, 17. 114, 1. 141, 12. 165, 18. 183, 19. 214, 4. 215, 1. 223, 12. 259, 1, 3. **liberosque omnium sub coronavendit Philippus** 82, 22. **conjugibus** 24, 35. 51, 16. 20. 81, 6. 135, 2. 241, 4. 155, 30. 210, 5. 256, 12. **conjugum** 23, 13. 99, 23. **conjurant** 214, 19. **conjuratio** 7, 15. **conjuratone** 68, 23. 94, 15. **conjuratorem** 94, 21. **conjuratōis** 15, 21. 180, 5. **conjuratis** 16, 4. **conjuratos** 19, 18. 214, 16. **con nubia** 318, 4. **con nubiorum** 124, 6. **Conon** 59, 16. 60, 12. 67, 20. 68, 12, 15. 70, 11, 14. **Conona** 66, 17, 21. 69, 12. **Conone** 59, 19. **Cononem** 67, 17. **Cononis** 69, 2. **conquievit** 118, 8. **consalutant** 101, 25.

# INDEX VERBORUM

- consanguineis* 169, 2, 18, 326, 17  
*consanguineorum* 298, 17  
*conscedit* 169, 26, 227, 15, 21, 261, 8  
*conscedunt* 29, 18, 36, 1, 47, 20  
*consensâ* 239, 19  
*consensus* 122, 19, 170, 16, 197, 2  
*consensâ plur.* 25, 14  
*consentientia* 12, 16  
*consentientiar* 85, 28  
*consentientiam* 55, 6, 239, 19  
*consensu* 15, 20, 30, 13  
*consensio* 30, 11, 96, 20  
*consensu fam.* 20, 22  
*consensu* 129, 3  
*consensum* 147, 23  
*consensu* 183, 21  
*consensu* 45, 27  
*consensu* 254, 6  
*consensu* 154, 10  
*consensu* 60, 6, 69, 21  
*consensu* 189, 27  
*consensu* 92, 12, 101, 27, 149, 7  
*consensu* 36, 10  
*consensu* 201, 15  
*consensu* 91, 24  
*consensu* 119, 12  
*consensu* 196, 19  
*consensu* 170, 14  
*consensu* 68, 21, 179, 13, 24  
*consensu* 203, 3, 232, 19, *infra* 251, 11  
*consensu* 23, 4  
*consensu* 160, 2, 200, 4, 203, 14, 17, 223, 22, 250, 7, 251, 3  
*consensu* 298, 1  
*consensu* 215, 11  
*consensu* 71, 17, 72, 13, 130, 16, 440, 3, 148, 21, 201, 8, 264, 2, 338, 31  
*consensu* 191, 25, 199, 9  
*consensu* 131, 27, 169, 4, 203, 25  
*consensu* 130, 26, 131, 18  
*consensu* 7, 2, 79, 18  
*consensu* 22, 5, 146, 19  
*consequuntur* 23, 14  
*consequuntur* 140, 19  
*conserere* 63, 3  
*consereretur* 255, 5  
*conseritur* 204, 25  
*conserto* 75, 27, 198, 17  
*conseruisset* 273, 9  
*considerabant* 85, 14  
*considerans* 117, 9  
*considerantibus* 19, 7  
*considerare* 254, 11  
*consilia* 32, 28, 40, 2, 43, 27, 77, 24, 100, 19, 170, 2, 164, 4, 185, 18, 239, 10, 279, 6  
*consilii* 36, 22, 37, 10, 41, 15, 190, 1, 240, 14, 241, 15, 242, 9, 258, 7  
*consilia* 186, 3  
*consilio* 17, 16, 25, 9, 35, 21, 36, 27, 37, 9, 47, 7, 17, 92, 32  
*consiliorum* 82, 11, 130, 21, 108, 15, 241, 3  
*consilium* 29, 11, 32, 27, 37, 2, 67, 13, 93, 21, 131, 1, 135, 18, 139, 6, 190, 18, 103, 7, 301, 14, 311, 9  
*consistit* 142, 5  
*consobrinam* 294, 27  
*consobrinus* 117, 25  
*consolari* 106, 18  
*consolatus* 191, 24  
*consolatus* 96, 12, sit 128, 24  
*consortium* 182, 14, 13, 202, 4, 382, 25  
*conspectâ* 99, 15  
*conspectâ* 252, 17  
*conspectioris* 99, 13  
*conspectis* 103, 19  
*conspecto* 122, 4  
*conspectu* 123, 10, 171, 13, 184, 31, 206, 19, 289, 11, 309, 9  
*conspectum* 206, 19, 126, 20, 142, 29, 148, 4, 171, 3, 174, 2, 201, 14, 301, 11  
*conspectus* *subst.* 72, 2, 114, 9  
*conspectus* *particip.* 73, 13, 200, 2, 327, 2  
*conspexissent* 122, 3  
*conspexisset* 93, 19, 108, 6, 224, 1  
*conspexit* 102, 21  
*conspicari* 201, 14  
*conspicarentur* 114, 14  
*conspici* 175, 6  
*conspirant* 156, 25, 118, 20  
*conspiratione* 23, 6, 78, 28, 165, 13, 184, 10, 185, 1, 317, 19, 15, 255, 3, 256, 5  
*conspirationem* 257, 5  
*constans* est 212, 15  
*constanter* 122, 6, 133, 6  
*constantia* 131, 7  
*constantiar* 89, 24  
*constantiam* 9, 10, 124, 3, 148, 8  
*constantiores* 115, 6  
*constantius* 87, 4  
*constat* 283, 2, 327, 26  
*constant* 125, 10  
*constitissent* 178, 8  
*constituantur* 130, 8  
*constituerant* 312, 3  
*constitueretur* 165, 53  
*constituerunt* 320, 16  
*constitui* *infinit.* 222, 26  
*constituit* 17, 2, 65, 8, 75, 20, 131, 26, 308, 11, 15, 314, 11  
*constituitur* 8, 2, 15, 8, 17, 24, 57, 9, 61, 1, 188, 12, 225, 11, 26, 280, 3, 292, 18, 305, 2, 318, 3  
*constitutum* 16, 20  
*constitutis* 256, 10  
*constituto* 295, 117, 303, 21  
*constitutus* 104, 19, est 225, 6  
*constituunt* 40, 4, 44, 25, 130, 18, 138, 15  
*constituuntur* 62, 25, 160, 15  
*consvescant* 108, 8  
*consvescendi* 43, 19  
*consverant* 60, 10  
*consvetudine* 42, 21, 115, 1, 321, 19  
*consvetudinem* 85, 27  
*consvetudo* 92, 26, 115, 8  
*consvenerant* 73, 13, 327, 2  
*consvenerunt* 320, 30  
*consul* 162, 12, 234, 4, 242, 2, 243, 5, 250, 12, 255, 1, 273, 10, 14  
*consulant* 39, 7  
*consulares accus.* 325, 6  
*consulatur* 39, 15  
*consule* 332, 24, 235, 1, 226, 12, 256, 4  
*consulebatur* 184, 5  
*consulem* 238, 1, 254, 15, 255, 3, 256, 5  
*consulendi* 101, 18  
*consulendo* 40, 1  
*consulendos* 101, 15  
*consulendum* 160, 4, 281, 21, 304, 10  
*consulens* 61, 2  
*consulentes* 112, 19, 204, 24  
*consulentibus* 35, 6, 101, 21, 206, 15  
*consulere* 260, 9, 261, 12, 281, 16  
*consuleret* 29, 8, 53, 23, 57, 8, 101, 18, 311, 24  
*consuli* 258, 14, 273, 7  
*consulibus* 243, 1, 302, 13  
*consultabat* 198, 11  
*consultant* *sibi ipsis* 155, 26  
*consultationem* 260, 7  
*consulti* 8, 8  
*consulto* *adverb.* 17, 26  
*consulto* *oraculo* 45, 16  
*consultum* 108, 3, 247, 21, esse 169, 21  
*consulturum* 43, 22  
*consulturus* 105, 10, 227, 13  
*consultuerunt* 28, 26  
*consultu* 119, 10  
*consultu* 12, 6  
*consultum* 273, 16  
*consumebat* 276, 2  
*consumendam* 61, 16  
*consumerentur* 33, 6  
*consumit* 231, 12  
*consummando* 39, 11  
*consummato* 116, 12  
*consummavit* 98, 12  
*consumpsisset* 46, 1  
*consumpta* *abl.* 60, 4  
*accus. plur.* 121, 3  
*consumpti* 55, 22, 290, 21, sunt 222, 21

# INDEX VERBORUM.

consumptos 219, 1  
 consumptorum 89, 15  
 consumptum esset 197, 3  
 consumpturus 116, 3  
 consurgentem 228, 1  
 consurgentibus 227, 14  
 consurgunt 127, 6  
 consurrexisse 282, 25  
 contagionis 270, 6  
 contemnendus 285, 10  
 contemnentes 71, 21  
 contemnere 125, 9  
 contemneretur 185, 13  
 contemni 69, 8. 183, 4  
 contemnitur 185, 22  
 contemnunt 90, 3. 141, 3  
 contemplatio 78, 15  
 contemplatione 83, 13  
 contempserant 223, 9  
 contempserint 222, 4  
 contempserunt 90, 10  
 contempta 236, 1  
 contemptior 183, 6  
 contemptu 14, 12. 23, 11. 33, 26. 47, 14. 107, 27. 185, 17. 207, 9, 15. 226, 8  
 contemptui 41, 2  
 contemptus 222, 8  
 contemptum *subst.* 45, 18. 79, 3. 97, 19. 192, 11. 266, 3. 296, 21  
 contemptus fuisset 267, 9. fuit 47, 24  
 contendeant 146, 25  
 contendeat 68, 24. 208, 11. 277, 8  
 contenderat 179, 15  
 contendere 106, 28  
 contenderent 90, 11  
 contenderet 91, 4. 293, 29  
 contenderit 76, 3  
 contendisse 202, 5  
 contendit 29, 24. 37, 12. 53, 13. 56, 5. 97, 2. 237, 17. 252, 16. 273, 15. 280, 12  
 contendunt 156, 29  
 contenta *fam.* 6, 15. 295, 18. 296, 15  
 contentæ 251, 20  
 contenti 5, 4. 66, 2. 71, 14. 184, 23. 226, 13. 306, 9. sint fortunâ præsentî 222, 6  
 contentio 9, 9. 32, 11  
 contentionem 273, 15  
 contentiones civitatum ali. *Philippus*, 80, 6  
 contentis 230, 1  
 contentos 228, 13  
 contentus 6, 20, 12. 15. 41, 14. 79, 18. 171, 15. 185, 5. 187, 19. 211, 18  
 conterant 45, 2  
 contexiase 144, 23  
 contigiase 99, 21  
 contigiasse 63, 10. 112, 7. 133, 2  
 continebatur 111, 10  
 continendam 62, 15  
 continentem 99, 26  
 continentia 21, 18. 325, 5  
 continentix 164, 10  
 contiuerentur 126, 10  
 contineri 231, 17  
 contingat 109, 19  
 contingens 202, 13  
 continua 55, 5  
 continuæ 156, 19  
 continuam 121, 4  
 continuaretur 22, 2  
 continuas 151, 1  
 continuatis *abl.* 137, 17  
 continuerant 60, 12  
 continuus 21, 17. 78, 27. 131, 3. 238, 7. 271, 3. 282, 21  
 continuus 310, 7  
 continuo 14, 3. 175, 4  
 contrâ *adv.* 19, 18. 58, 12. 84, 3. 17, 100, 17  
 contrâ, *prep.* 26, 2. 44, 6. 45, 23. 51, 14. 64, 18  
 contracta 105, 3. sunt 67, 4  
 contractam 36, 7  
 contractis 10, 11. 52, 21. 111, 16. 149, 25  
 contracto 94, 19. 134, 19. 188, 16. 249, 19. 288, 12  
 contractos 214, 12  
 contractum 216, 4  
 contrahenda 84, 23  
 contraherent 48, 18  
 contrahit 64, 16. 279, 2  
 contrahitur 221, 1  
 contrahunt 70, 5  
 contraxerant 53, 13  
 contraxerat 37, 20  
 contraxissent 113, 10  
 contraxisse 203, 1  
 contraxit 56, 10. 161, 3. 183, 2. 249, 2. 266, 4. 272, 21  
 contremuit 253, 3  
 contribuit 116, 2  
 controversia 277, 16  
 controversiam 31, 24  
 contuerentur 58, 11. 247, 15  
 contulerat 91, 26. 216, 11  
 contulêre 62, 18  
 contulerunt 322, 13  
 contulisset 93, 18  
 contulit 44, 29. 55, 9  
 contumaces 9, 7. 136, 10. 173, 2. 120, 2. 180, 2. 258, 5  
 contumaciâ 85, 11  
 contumacior 249, 13  
 contumacium 191, 5  
 contumelia *ablat.* 204, 11. *nom.* 279, 29  
 contumeliæ *abl.* 263, 10. *gen.* 282, 23  
 contumeliam 148, 9. 202, 16. 284, 7  
 contumelias 58, 21  
 contumelios 58, 17  
 contumeliosus 58, 17  
 conualescit 42, 15  
 convaluere 166, 29  
 convaluit 43, 27. 88, 25  
 convenarum 215, 12  
 convenere 207, 4  
 conveniebat 233, 10  
 convenire 100, 19  
 convenirent 9, 13. 118, 18. 150, 11. 163, 1  
 conveniret 90, 11. 183, 12  
 convenissent 16, 25. 180, 6. 214, 1. 240, 2  
 conveniunt 184, 230, 4  
 conventum 125, 5  
 conversa *fem.* 320, 10  
 conversatione 291, 10. 307, 11  
 conversum esse 156, 2  
 conversus 182, 14  
 convertêrunt 180, 5. 296, 21  
 convertit 26, 3. 42, 3. 58, 10. 97, 23. 101, 25. 205, 19. 270, 9  
 convertuntur 210, 14  
 convexa vallium 2, quabat Xerxes 33, 10  
 convitia 117, 11. 142, 4  
 convitia 141, 13  
 convitio 32. 14. 123, 25  
 convivari 43, 4  
 convivarum 91, 11. 117, 2  
 convivia 32, 14. 104, 19. 272, 14. 301, 11. 13  
 convivii 231, 12. 314, 3  
 convivio 10, 3. 76, 15. 17, 89, 8. 91, 22. 93, 2. 5. 117, 9. 24. 126, 14. 16. 277, 6. 288, 20  
 conviviorum 92, 19  
 convivium 76, 12. 91, 9. 114, 19. 116, 16. 117, 24. 125, 12. 126, 13. 320, 8  
 convocato 10, 3  
 convolarent 255, 13  
 convulneraverat 28, 12  
 copia 33, 5. 207, 11. 333, 20. 324, 3  
 copiz 38, 6. 133, 17. 272, 5  
 copiam 34, 27. 237, 20. 258, 15  
 copiarum 13, 11. 53, 1. 76, 6. 79, 11. 174, 16. 107, 3. 228, 8. 290, 12  
 copias 37, 1, 28, 38, 9. 97, 7. 175, 3. 211, 13. 229, 5. 242, 2  
 copias 13, 6. 22. 13. 36, 25. 61, 12. 67, 12. 62, 14. 107, 11. 113, 8  
 coquorum 289, 3  
 Coreyram 212, 4  
 coris 21, 11  
 Corinthi 64, 3  
 Corinthiorum 284, 6  
 Corintho 279, 5  
 Corinthium 90, 7. 97, 2. 134, 5. 115, 3. 258, 7  
 Corinthus 259, 5  
 corio 168, 2  
 corium 168, 24  
 cornibus *aciei* 178, 25  
 cornu *aciei* 65, 4. 344, 17

# INDEX VERBORUM.

- coronâ 98, 25. 156, crearent 288, 15  
 22. 259, 5 crearet 250, 11  
 coronâ 164, 14 crearetur 199, 11.  
 coronam 92, 3. 104, 243, 4  
 23 creari 166, 5  
 coronas 81. 21, 89, 9 creatur 81, 16. 187.  
 coronatos 202, 50 24. 199, 9. 243. 5.  
 coronis 171, 1 270, 10.  
 corpora 20, 5. 41, 4. 5. creatus erat 97, 17  
 71, 13. 89, 15. 122, creaverunt 66, 18  
 3. 146, 15. 172, 20. credenti 20, 3  
 203, 2. 324, 19 credentibus 50, 12  
 corpore 17, 13. 28, 18. credere 102, 16  
 30, 1. 40, 2. 110, 1. credent 97, 13. 190,  
 131, 19. 140, 20 17  
 corporibus 89, 4 crederet 126, 12. 277.  
 corporis 7, 10, 10, 20, 2, 15  
 15, 7. 17, 24. 19, 13. credetur 276, 28  
 30, 5. 88, 5. 91, 4. credibilia 59, 13.  
 107, 18 crediderant 128, 4  
 corporum 22, 16. 46, crediderat 167, 7  
 2, 107, 14 credita 54, 4. est 6, 8  
 corpus 16, 7. 17, 17. creditorum 324, 22  
 64, 1. 75, 7, 79, 11. creditoribus 123, 19  
 88, 23. 92, 5. 96, creditum 18, 1. 317,  
 18. 104, 2 6. est 91, 13  
 correcta 184, 25 crediturum 124, 11.  
 correcturi 264, 18 191, 21  
 correptos 124, 1 credo 108, 22  
 correptos 222, 13 credula *nom. fem.* 30.  
 corrigendo 140, 22 4. *accus. plur.* 32, 13  
 corripere 41, 22 credunt 16, 17. 75, 14  
 corripientes 123, 29 creduntur 91, 13  
 corripuntur 16, 4 cremare 172, 20. 80, 6  
 corripuisse 146, 7 crematus 70, 19  
 corrumpebantur 241, crematus 62, 11  
 26 cremavit 92, 6  
 corrumpere 63, 9 crepundia 231, 13  
 corrumperent 39, 22 crescente 76, 11. 231,  
 corrumpi 139, 26 16  
 corrupt 240, 16 crescente 73, 8  
 corrupti 231, 1 cresceret 103, 1. 127.  
 corruptior 7. 6 10  
 corrupto 153, 1 crescit 300, 18. dissimulacione ipsa do-  
 corruptum 97, 6. esse 10  
 102, 18 lor; hoc aliud de-  
 corruptus 166, 2 missus, quod minus  
 cothurnis 356, 21 profiteri licet 85,  
 Cranaus 27, 1 11  
 Crassi 309, 4, 19 Creata 296, 17  
 Crassiano 312, 18 Cretam 33, 23. 179.  
 Crasso 273, 7 13. 252, 12  
 Crassum 302, 10 Cretensibus 164, 16  
 Cratero 131, 21 crevere 26, 8. 172, 13,  
 Craterum 135, 24 271, 1  
 Craterus 124, 19. 135, creverunt 171, 21  
 14 crevit 127, 27. 131, 1  
 creandi 43, 1 crimen 40, 7. 123, 13,  
 creandis 243, 1 133, 23  
 creant 255, 3 crimina 115, 21  
 creantur 52, 12 criminabantur 237, 3
- 215, 16  
 criminari 239, 6  
 criminationibus 226, 6  
 6  
 criminatur 66, 12  
 crimine 225, 8  
 crimini 81, 1. 317, 13  
 criminis 89, 23  
 crinibus 203, 5. 207,  
 18  
 Critias 63, 11  
 Cræsi 11, 12. 12, 4  
 Cræso 11, 14. 12, 3  
 Cræsum 12, 6, 12  
 Cræsus 11, 8, 13  
 Crotonâ 180, 8  
 Crotonam 179, 16  
 Crotonienses 177, 12.  
 172, 7  
 Crotoniensibus 177, 8.  
 178, 2. 12. 180, 3  
 Crotoniensium 178, 18  
 cruce 92, 2. 193, 12  
 crucem 171, 13. 184,  
 32  
 cruciabat 68, 27  
 cruciatur 249, 18  
 cruciatus 327, 5  
 cruciatus 168, 2  
 cruciatus est 125, 17  
 crudele 14, 13  
 crudeles 62, 23  
 crudeli 186, 7  
 crudelior 185, 1  
 crudelis 197, 26. 327,  
 2  
 crudelissimis 51, 20  
 crudelitate 30, 2. 51,  
 3. 55, 13. 108, 17.  
 156, 17. 189, 23,  
 162, 1  
 crudelitatem 10, 10.  
 17, 17. 60, 13. 84,  
 3. 98, 4. 133, 23.  
 144, 11  
 crudelitati 115, 24.  
 156, 18  
 crudelitatis 14, 1. 63.  
 25. 98, 13. 153, 21.  
 201, 9. 217, 16. 241,  
 10  
 crudeliter 57, 7. 116,  
 5. 147, 23. 206, 1.  
 311, 24  
 crudelius 12, 6. 39. 18  
 crudescente ira 82, 23  
 cruenta 170, 2. 306, 1  
 228, 8  
 cruenta 195, 16. 20, 27  
 cruenti *gen.* 139, 20.  
 228, 2. *nom. plur.* 6. 314, 2
- cruentius 46, 6  
 cruentus 187, 19. 288,  
 3  
 cruore 126, 29. 223,  
 21  
 cruoris 228, 4  
 crura 6, 4. 144, 23  
 cruribus 184, 30  
 cubantem 253, 4  
 cubiculo 62, 10  
 cucurrisset 92, 2  
 cui 4, 6. 16, 18. 56, 14  
 &c.  
 cuiquam 100, 17  
 cuius 299, 9  
 cuius 91, 8. 98, 14.  
 108, 8, &c.  
 cuiusdam 219, 23. 275,  
 5. 329, 1  
 cuiusquam 286, 26.  
 308, 12  
 Culinarum 288, 26  
 culmen 127, 20  
 culminibus 166, 12  
 culminis 207, 21  
 culpa 68, 2  
 culpa 148, 2  
 culpam 98, 13  
 cuita 21, 12. est 169,  
 28  
 cultior 160, 18  
 cultiorem 329, 10  
 cultiores 169, 16  
 cultioris 320, 17  
 cultius 43, 6. 79, 17  
 cultores 313, 8  
 cultos 22, 6  
 cultum *subst.* 114, 16.  
 267, 1. 288, 30. 325, 1  
 culturas 326, 9  
 cultus *subst.* 93, 7. 320  
 18  
 cultus *partic.* 119, 6  
 cumalaverat 199, 5  
 cumulum 103, 6  
 cumulus 158, 16. 191,  
 16  
 cuncta 20, 8. 18. 68, 7  
 cuncta 125, 3  
 cunctantibus 10, 19.  
 19, 5. 214, 3  
 cunctarentur 207, 25  
 cunctari 160, 7  
 cunctarum 96, 16. 324,  
 1  
 cunctationem 232, 20  
 cuncti 131, 2. 173, 20.  
 321, 12  
 cunctis 126, 27. 130,  
 6. 314, 2

# INDEX VERBORUM.

- cunctos 139, 8  
cunei confertissimi  
207, 30  
cunis 75, 22  
cuperet 306, 24  
Cuphites 120, 12  
cupide 167, 5  
cupide *adv.* 71, 5. 97,  
19. 112, 5. 154, 17.  
143, 3. 202, 31  
cupidine 119, 18  
cupidor 72, 25  
cupiditate 4, 8. 79, 8.  
202, 26, 278, 5. 293,  
18  
cupiditatem 158, 11.  
167, 12  
cupidius 55, 1. 112,  
15. 240, 10  
cupido 21, 20. 101,  
11  
cupidos 239, 11  
cupiebat 135, 9. 280, 7  
cupiens 105, 15. 159,  
12. 215, 16. 218, 18.  
317, 2  
cupientes 66, 2. 156,  
27  
cupitam 306, 5  
cupiunt 58, 21  
cur 63, 15  
cure *ablat.* 20, 20. 57,  
13. 68, 13. 129, 18. Cyprium 60, 1  
160, 14. 191, 19. Cypro 145, 14  
300, 19. 301, 18. Cyprum 325, 18  
*nominat.* 57, 6. 68, Cyprus 168, 7. 303, 22  
27. 96, 19. 131, 22. Cyran 136, 21  
135, 17. 26. 179, 8. Cyrenarum 192, 22.  
197, 9. 324, 23  
curabant 222, 17  
curam 322, 7, 21  
curant 46, 4  
curari 120, 7  
curas 321, 17  
curat 34, 28. 288, 18  
curat 122, 16  
curavit 92, 7. 96, 23  
curent 45, 3  
Curetes 326, 16  
curiosus 279, 8  
curis 107, 7  
curru circa metam  
acto 123, 2  
currum 304, 25  
currus *acc. plur.* 129,  
23. 279, 4  
cursu 31, 2. 102, 9.  
109, 2. 144, 6. 276, Cyrus 9, 19. 10, 23.  
11, 10. 12, 5. 13,  
1, 6. 15. 14, 2. 64,  
15. 65, 1, 116, 13.  
cursus *gen.* 148, 13.  
*nom. plur.* annium  
non torrentes 324,  
7  
cuspide 148, 15  
custode 162, 10  
custodes 142, 19  
custodia 28, 8. 92, 20.  
131, 21. 219, 22.  
275, 5  
custodiam 25, 2. 30,  
5. 43, 1. 124, 10.  
139, 27. 153, 7.  
210, 24  
custodiant 240, 6  
custodibus 9, 23. 91,  
3. 142, 29. 194, 18.  
210, 1. 219, 24  
custodiendos 144, 26  
custodierunt 321, 26  
custodiis 289, 8  
custodire 321, 18  
custodiri 163, 5  
custoditum 312, 6  
custos 16, 19  
Cyclopum 50, 19  
Cydni 102, 10. 108, 2  
Cygnæa 27, 20  
Cygneas 194, 9, 15  
Cynegyri 31, 2  
Cypri 164, 12. 195, 18  
Cypriis 168, 11  
Cyprium 60, 1  
Cypro 145, 14  
Cyprum 325, 18  
Cyprus 168, 7. 303, 22  
Cyran 136, 21  
Cyrenarum 192, 22.  
216, 1, 5. 296, 13  
Cyrenas 216, 8  
Cyrene 136, 7, 10  
Cyrenem 136, 15, 26.  
137, 9  
Cyrenis 287, 8. 288,  
13  
Cyri 9, 5. 13, 11, 24.  
15, 15. 17, 7. 9, 65.  
4, 5. 66, 9. 18  
Cyro 9, 25. 10, 9. 11,  
6. *bis.* 12, 7. 64, 8.  
9. *bis.* 10, 19. 94, 8.  
285, 12  
Cyrreæum campum  
201, 9  
Cyrum 12, 11. 13, 20.  
22, 11. 32, 6. 59, 1.  
64, 19. 279, 18.  
Cyrus 9, 19. 10, 23.  
11, 10. 12, 5. 13,  
1, 6. 15. 14, 2. 64,  
15. 65, 1, 116, 13.  
527, 22  
Cyziceni 294, 15. 298,  
9  
Cyziceno 295, 3, 24  
Cyzicenus 293, 27.  
294, 12. 295, 11  
D.  
Dabant 7, 3  
dabat 124, 14  
Daci 251, 12  
Dædalos 119, 10  
Dahas 118, 9. 300, 3  
Damascena 268, 3.  
270, 1  
Damasco 268, 5  
Damasconis 187, 18  
Damascum 268, 7  
damna 22, 22. 25, 21,  
44, 10. 141, 9, 12.  
192, 6. 210, 27  
damnantur 81, 5  
damnantur 51, 11  
damnata 173, 20. 316,  
12  
damnata 133, 10. es-  
sent 90, 1  
damnatæ 60, 5  
damnatum 55, 7  
damnatur 40, 3. 181,  
9  
damnaverant 189, 16  
damnis 76, 5. 288, 10.  
275, 13  
damno *nomen.* 34, 8  
damnorum 45, 27. 47,  
22  
damnum 12, 17  
dantes 49, 19. 118, 18  
dantibus 300, 24  
dantis 104, 22  
Danubii 250, 7  
Daphnæ 217, 8  
Darâ 108, 22  
Daram 303, 15  
Dardani 226, 6. 229, 9  
Dardanis 204, 12. 234,  
13  
Dardano 204, 14  
Dardanorum 204, 9  
Dardanos 85, 21. 96,  
9. 221, 1. 229, 20  
dare 22, 4. 36, 10. 73,  
2. 90, 4. 109, 24. debeantur 125, 10  
122, 5. 139, 11. 149,  
11. 171, 17  
darent 24, 8. 60, 5  
daret 32, 22. 34, 12. 42,  
18. 33, 20. 56, 32  
daretur 279, 29  
dari 61, 14. 68, 4. 76,  
10. 105, 22. 106, 10.  
130, 1  
Darii 16, 22. 30, 19.  
41, 10. 56, 13. 61,  
24. 77, 11  
Dario 17, 6. 18, 1. 30,  
17. 31, 26. 35, 2. 41,  
8. 102, 18. 108, 1. 22  
Darium 16, 26. 17. 14.  
22, 10. 93, 15. 99, 7.  
102, 7  
Darius 16, 18. 18, 2.  
25, 16. 31, 20. 32,  
2. 55, 13. 58, 28. 64,  
8. 76, 4  
data *ablat.* 98, 11. 108,  
17. 109, 6. 115, 10.  
201, 4. 21, 287, 19.  
315, 9. *nominat.* 124,  
22. 132, 29. 218, 23.  
esset 235, 5. est 166,  
17. sunt 258, 3  
datæ 103, 11. 233, 9.  
274, 9  
datam 109, 19. 197, 30.  
252, 8  
date 142, 9  
dati 283, 12. 312, 20.  
essent 160, 13  
datis *adject.* 114, 11.  
125, 12. 161, 12  
dato 15, 21. 68, 5. 78,  
4. 126, 8. 383, 14  
datos 115, 30  
datum 81, 1. 107, 11.  
184, 17. 168, 20. 262,  
6. 289, 6  
datur 8. 15. 133, 4. 137,  
25. 27. 143, 5. 301,  
2. 317, 14  
datura sit 39, 4  
daturus 88, 21  
daturum 204, 21. 298,  
11, 14. 312, 12  
datus 222, 26. 280, 5.  
322, 16. est 327, 13  
dea 169, 28. 322, 8  
dez 147, 10. 17. 295,  
8. 322, 5. *dativ.* 179,  
27  
deam 117, 18. 268, 7.  
323, 2  
debeant 288, 22  
debeantur 125, 10  
debeatur 169, 19. 240,  
8  
debebar 24, 1. 182, 14  
debebat 15, 5  
debere 19, 19. 33, 25.  
58, 22. 87, 23. 108,

# INDEX VERBORUM.

4. 115, 25  
 deberet 61, 14. 273, decora *neut.* 49, 27.  
 15  
 deberi 261, 5. 304, 9  
 debilitas 60, 23  
 debilitatis *ablat.* 257, 2  
 debita 67, 18. 282, 8  
 debitor 197, 20  
 debitorum 219, 22  
 debitorum 109, 13  
 debitoribus 123, 18  
 debuerat 94, 5. 217, 3  
 debuisse 117, 11  
 debuit 82, 2  
 decedens 51, 4. 87, 16  
 decederet 68, 25  
 decedit 31, 21. 72, 15.  
 77, 10. 94, 19. 124, 23.  
 167, 1  
 decem 30, 22. 44, 6. 63, 23.  
 28, 65, 3. 87, 9.  
 103, 15  
 decennis 254, 9  
 decent 142, 4  
 deceiverit 241, 17  
 decepta est 127, 14  
 deceptis 92, 31. 219, 14  
 deceptus 266, 12  
 decernere praelio 137, 16.  
 242, 13. viribus 198, 15  
 decerneretur 29, 14  
 decernit 258, 14  
 decernitur 52, 12. 138, 7.  
 232, 21. 273, 7.  
 280, 15  
 decernunt 60, 7. 64, 6.  
 18, 68, 9. 144, 12.  
 238, 13. 255, 4  
 decesserat 268, 11  
 decessisse 106, 15  
 decessisset 251, 2  
 decessit 5. 11. 58. 1.  
 92, 15. 127, 11. 180, 9.  
 249, 20  
 decidi 243, 18  
 decidisset 120, 4  
 decidit 255, 14  
 decies 152, 14  
 decimas 170, 21. 178, 15  
 decimum 116, 11  
 decipi 202, 82  
 decipitur 78, 13  
 declinanda 112, 13  
 declinandorum 325, 4  
 declinandum 48, 2  
 declinantes 215, 13  
 declinare 321, 11  
 declinatum 184, 21  
 decora *neut.* 49, 27.  
 174, 5. 234, 14  
 decore 197, 24  
 decreverat 284, 5  
 decrevere 45, 9  
 decrevisset 64, 21.  
 183, 7  
 decreta *subst.* 139, 9  
 decreta *adj.* 322, 15  
 decreto 53, 2. 184, 23.  
 248, 16. 260, 6  
 decretorum 131, 20.  
 amaritudinem 283, 17  
 decretum *subst.* 284, 3.  
 258, 7  
 decurrant 20, 19  
 decurrentes 172, 6  
 decurrentibus 20, 25  
 decurrere 140, 11  
 decurrit 219, 20. 220, 6  
 decurritur 314, 13  
 decurrunt 154, 9. 155, 7.  
 178, 4  
 decus 124, 24  
 dedantur 99, 4  
 dedecore 53, 24. 244, 18  
 dedecus 156, 12  
 dedecore 59, 7. 174, 5  
 dederat 48, 3. 209, 36.  
 298, 10  
 dedere *in fin.* 153, 11  
 dederint 204, 21  
 dedit 50, 11. 67, 15.  
 79, 3. 88, 1. 109, 16.  
 126, 24  
 dediderunt 247, 17. 321, 24  
 dediderunt 84, 25  
 dedignantibus 318, 4  
 dignatus 77, 5  
 dedisse 326, 2  
 dedissent 254, 15  
 dedisset 39, 3. 119, 11.  
 188, 10. 283, 14  
 dedistis 142, 12  
 dedit 11, 4. 20, 10.  
 26, 10. 27, 2. 4. 31, 24.  
 46, 5. 78, 7. 82, 1. 86, 3.  
 89, 22. 94, 17. 96, 17.  
 101, 2. 123, 1. 134, 9  
 deditio 84, 24  
 deditioem 10, 10.  
 107, 3. 118, 9, 119, 20.  
 121, 15  
 deditum 212, 14  
 dediturum 312, 11  
 deditus erat 93, 10.  
 242, 1  
 deducere 131, 24. 198, 13  
 deducerent 221, 6  
 deduci 43, 8  
 deducit 294, 13  
 deductis 238, 9. 302, 8  
 deductos 118, 5  
 deductus 328, 16. est 289, 5  
 deducuntur 69, 3. 150, 12  
 deduxerat 52, 11  
 deerat 59, 18. 62, 23.  
 67, 5. 91, 3  
 deesse 87, 20. 200, 10.  
 239, 7. 13  
 deesset 23, 22. 92, 28.  
 95, 2. 107, 8. 142, 23  
 defecerant 58, 3. 97, 18.  
 217, 15. 218, 2. 267, 11  
 defecerat 191, 18  
 defecere 192, 13. 291, 12  
 defecerint 114, 5  
 defecerunt 11, 6. 198, 19  
 defecisse 97, 5. 98, 12  
 defecit 101, 3. 255, 302, 17  
 defecto 30, 17  
 defectione 263, 6  
 defectionem 56, 222, 32. 221, 300, 20  
 defectionis 10, 10. 97, 5. 302, 14  
 defectores 152, 8. 302, 16. 303, 10  
 defectus *acc. plur.* 191, 22  
 defendat 234, 12  
 defendenda 221, 21  
 305, 4  
 defendentem 8, 24  
 defendentes 23, 21.  
 24, 29  
 defenderant 143, 10  
 defenderit 223, 2  
 defenderunt 65, 8  
 defendi 188, 5  
 defendisse 68, 22  
 221, 14. 226, 9  
 defendit 205, 4  
 defendunt 23, 8. 206, 4  
 defensz 188, 4  
 defensionem 69, 19.  
 293, 23  
 defensionis 248, 15  
 defensor 219, 10  
 defensore 155, 18. 162, 8  
 defensoribus 122, 1.  
 209, 29. 303, 18.  
 310, 11  
 defensori 82, 9. erant 217, 17.  
 defensurus 7, 16. 292, 14  
 deferre 174, 7  
 deferrent 89, 16  
 deferri 116, 1  
 defert 155, 28. 321, 12  
 defertur 101, 6. 161, 6.  
 194, 19. 252, 12. 256, 3. 287, 9  
 deferunt 32, 10. 44, 24.  
 329, 21  
 deficere 126, 31  
 deficerent 242, 13. 266, 3  
 deficeret 122, 14  
 deficiat 96, 10  
 deficiat 121, 6  
 deficiebant 192, 27  
 deficiente 31, 3  
 deficientibus 46, 14.  
 190, 22. 290, 5  
 deficienti 158, 6. 163, 10.  
 276, 14. 290, 13  
 defensionis 139, 18  
 defens 167, 21  
 deflent 60, 26  
 deflet 174, 4  
 defletz 61, 10  
 deforme 147, 24. 284, 21  
 deformes 52, 9  
 deformat 29, 10. 76, 5.  
 288, 4  
 defuerit 72, 25  
 defuisse 75, 29. 170, 19  
 defuissent 75, 24  
 defuit 16, 3. 31, 3. 33, 4.  
 103, 9. 157, 8. 264, 6  
 defuncti 110, 1. 222, 12.  
 responso 113, 5  
 defuncto 150, 13  
 defunctos 126, 18  
 defunctum 40, 8  
 defunctus 9, 13  
 defungi 88, 4  
 defuturum 155, 26  
 degeneravisse 114, 23.  
 143, 12



# INDEX VERBORUM.

- degere 43, 10  
degeret 17, 1  
dehonestamenta 221, 23  
dehonestamentum 199, 15  
dehonestaretur 77, 6  
dei 28, 9. 81, 23. 88, 10. 105, 88. 118, 4, 8  
Deidamia 144, 5  
dejectis 122, 13  
dejicere 167, 20  
dejicerent 61, 19  
dein 13, 7. 39, 8, 41, 11. 43, 19. 45, 11. 57, 13. 195, 8  
deinceps 28, 2. 48, 5. 127, 17. 154, 3. 187, 15. 276, 21  
delata 168, 20, 172, 36. est 9, 7  
delatam 284, 8  
delati 154, 11. erant 154, 12. essent 99, 26  
delatum fuerat 101, 26  
delatus 176, 1. 261, 9  
delectus 9, 6  
delegit 15, 1  
delendam 183, 14  
delendas 133, 18  
delendum 131, 1  
delerent 35, 2. 252, 4  
deleret 152, 12  
deletur 37, 4. 156, 1  
deleri 274, 4  
delesse 221, 17  
delet 32, 21  
deleta 98, 15. est 35, 10  
deletæ sunt 38, 6  
deletam 284, 34  
deletas 97, 7  
deleti 192, 8  
deletis 69, 24  
deleto 291, 1  
deletos 25, 2. 282, 22. esse 241, 19  
deletum 60, 2  
deletus 192, 15. esse 196, 22  
deleverant 276, 18  
deleverit 130, 8  
delevérunt 22, 13  
delevit 29, 22. 309, 11  
deliberandi 214, 14  
deliberant 239, 18  
deliberantibus 166, 5  
deliberaretur 18, 2  
deliberatum 61, 15  
deliberavérunt 67, 8  
deliberavit 206, 20  
delicta 284, 14. 301, 10  
delictorum 81, 23  
deligant 45, 29  
deligentium 40, 9  
deligunt 39, 24. 47, 7. 101, 10  
delinguntur 173, 11  
delinimentis 182, 12  
delitescit 321, 6  
Delo 46, 13  
Delphi 207, 5, 15  
Delphica oracula 112, 10  
Delphici 67, 7  
Delphico 247, 3  
Delphicum 43, 22. 177, 12  
Delphos 34, 4. 35, 16. 45, 4, 16. 81, 8. 154, 5  
Delphorum 207, 8  
Delphos 35, 7. 136, 12. 178, 13. 207, 20. 251, 3  
demandant 35, 22  
Demarato 179, 10  
Demaratus 32, 18  
demandam 258, 3  
dementia 34, 28  
dementiam 29, 7. 117, 15  
demere 185, 8  
demeret 79, 4. 96, 13  
demersit 316, 12  
Demetrii 146, 2, 3. 159, 8. 223, 1. 249, 16, 17. 263, 11  
Demetrio 146, 20. 147, 1. 150, 12. 151, 10. 213, 4  
Demetrium 152, 25. 153, 1. 154, 1. 216, 6. 220, 5  
Demetrius 145, 15. 146, 21. 150, 2. 151, 10. 152, 9. 21. 153, 9. 215, 19. 216, 7  
demigrare 63, 7  
demissa 61, 18  
demissus 85, 12  
demonstrant 288, 23  
demonstrari 209, 11  
demonstratum 35, 17  
Demophon 28, 3  
demortui 187, 17  
Demosthenem 52, 26. 97, 6  
Demosthenes 53, 8. 18, 21. 133, 22  
Demosthenis 53, 23  
dempsit 104, 4  
demptis 9, 31  
demptum 148, 17  
dempturum 295, 4  
demum 11, 7. 24, 28. 99, 3. 301, 17  
denique 33, 8. 41, 16. 48, 17. 49, 10. 89, 7. 105, 12. 124, 8. 127, 32  
denis 107, 16  
dent 142, 12  
dentibus 31, 19. 322, 23  
denunciabatur 67, 8  
denunciavit 210, 20  
denuntiantibus 22, 31  
denuntiare 189, 8  
denuntiarent 121, 6. 236, 6  
denuntiaretur 286, 15  
denunciat 10, 14  
denuntiata 306, 25  
denuntiatione 57, 12. 159, 14  
denuntiaturum 236, 10. 254, 8  
denuntiant 120, 14. 232, 16  
denuo 39, 13. 52, 2, 7. 59, 15. 99, 3. 150, 10. 184, 27. 219, 15. 289, 11  
deo 16, 17. 81, 7, 22. 82, 11. 106, 1. 136, 19  
deorum 14, 7. 47, 14. 82, 3, 23. 85. 1. 99, 16  
deos 14, 13. 35. 18. 58. 19. 98, 19. 22. 109. 19. 156, 23. 170, 16. 174, 4. 326, 16. 293, 11  
derelinq. 85, 6  
derisus 88, 6  
derivare 141, 13  
descendere 141. 2. 183, 9  
descenderit 145, 7  
descendit 8, 6. 27, 8. 159, 7. 160, 13. 185, 5. 287, 7  
desciverant 56, 1. 266, 13  
descivissent 17, 10. 272, 4  
describuntur 90, 13  
descripsissent 154, 17  
deseratur 56, 24  
deserendo 141, 10

## INDEX VERBORUM.

deserere 51, 6. 87, 22 destinato 83, 8. 125, 4  
deseritur 262, 6. 292, destinatum 91, 7. 182, devorare 185, 9  
13 12 devorantem vos ar-  
deserta 270, 3. sunt destinatur 327, 16 dictis 302, 4  
209, 28 destinet 311, 12 dictitans 37, 8  
desertæ 24, 23. 214, destiterunt 263, 6 dictu 122, 7  
17 destituit 118, 6 dictum est 25, 16. 198.  
desertam 122, 1. 125, destituiimus 35, 3 2. 288, 27. 304, 3  
8. esse 194, 14 destituta 53, 12 dicturus 29, 9  
deserti 29, 17. 198, destituti 246, 3 dictus est 275, 1. 304,  
14. erant 69, 17 destitutis 58, 1 3  
desertio 206, 28 destitutus 211, 1. 115, dicunt 141, 11. 258. 8  
deserto 36, 5 18 dicuntur 244, 1. 299,  
desertor 194, 20 destructa 114, 19 4, 308, 8. 315, 2  
desertus 290, 19. 293, destructus 265, 3 326, 2. 14  
25. esset 148, 12. destruens 199, 5 didicerat 106, 3. 230, 4  
189, 24 destrueret 293, 2 didicere 325, 1  
deseruerant 181, 5 desuper 186, 4 didicerit 106, 26  
deseruisse 197, 16 detectam 20, 15 didicerunt 220, 19  
deseruiisset 13, 8 detectum 326, 7 didicissent 62, 14  
deserunt 301, 5 deteguntur 32, 28 didicisset 140, 6. 217,  
desidem 264, 15 detentus 257, 2 8. 228, 22  
desidentis 49, 21. 50, deterruit 139, 24 didicit 32, 18  
5 detersit 140, 24 Didonis 105, 3  
desiderabat 312, 9 detestandum 108, 18 Didymæ Jovis 248, 7  
desideratus 58, 5 detinendi 169, 3 die 2, 28. 10, 2. 13, 8  
desidere 49, 19. 185, detinerentur 71, 4. 16, 14, 22. 33, 20.  
6 236, 13 10 38, 5. 59, 11. 89, 8.  
desiderio 16, 23. 215, detineretur 164, 6. 102, 22. 107, 3. 6.  
25 227, 11 16, 127, 7. 19, bis  
desiderium 244, 15. detinuit 31, 14 21, 128, 29. 149, 2  
247, 4 detrahit 288, 15 diebus 47, 19. 48, 4.  
desides 209, 9 detrectantem 133, 21 57, 19. 63, 30. 71.  
desidia 12, 13. cor- detrectantem 133, 21 16. 72, 15. 79, 22.  
rupti marcebant 21 108, 11. 114, 11  
231, 1 detrimendum 66, 14 diei 34, 20. 125, 13.  
desidiam 175, 3 detulerat 91, 13 282, 11  
designata 134, 25 detulerit 228, 3 diem 16, 20. 39, 11.  
desiliens 148, 15 detulerint 189, 3 41, 17. 72, 6. 85, 15.  
desilientem 207, 20 detulisse 43, 18 16. 270, 4. 286. 20.  
desilierint 16, 26 detulissent 139, 18 303, 11. diem fungi-  
desiliit 122, 3. 124, 1 detulit 166, 8 tur 172, 4  
desiliunt 122, 12 Deucalionem 27, 6 dierum 37, 20. 114, 8.  
desperantibus 205, 2 Deucalionis 26, 15 219, 15. 270, 2. 327,  
desperatio 59, 7. 103, devenire 121, 14 5  
193, 6 deveneret 320, 1 dies 24, 31. 73, 14.  
desperatione 37, 4. devicerat 234, 11 126, 8. 164, 2. 171,  
122, 17. 178, 21. devictæ 123, 9. 128, 13. 185, 1. 326, 21.  
197, 6 3. 8 impatiens in dies  
desperationem 37, 6 devictarum 126, 5 mortem Demetrii  
70, 13. 170, 19 devictas 172, 22 dalebant, *Philippus*,  
desperationis 45, 20 devicti 228, 18 249, 15  
desperatis 60, 3. 81, 6 devictis 29, 14. 146, differant 66, 13  
141, 22. 197, 10 6. 175, 7. 211, 11 differenda 131, 2  
desperato 298, 33 devictus 220, 4 3. 49, 12. 240, 19. differre 102, 24  
desperaverint 60, 8 devincenda 211, 11 differetur 91, 14  
desperaverunt 178, 24 devinctum 231, 20 differunt 47, 17  
desperet 60, 9 devinctus 143, 7 difficile 31, 6. erat 14,  
desponderat 216, 3 devinxerat 136, 6 12. 34, 13  
destinat 275, 8. 198, 6 deum 16, 17. 35, 21 difficile *adverb.* 219, 4  
destinatum 178, 20 124, 26. 136, 13. 318, 3 difficilem 16, 12  
difficiliorem 13, 6  
difficiliori 282, 17

# INDEX VERBORUM.

- difficilis 17, 11. 123, *diligentissimè adverb.* 5, 10  
 20. 162, 4  
 difficilium 153, 1. 204, 8  
 difficultates 286, 16  
 difficulter 69, 25  
 diffidant 155, 25  
 diffidentia 13, 20  
 diffidentius 86, 12  
 diffusa 144, 1  
 diffusi 51, 22. 143, 11.  
 221, 4  
 diffusus 50, 9  
 digito 123, 1  
 digna 37, 14. 296, 3  
 dignam 17, 6. 181, 12  
 dignante 302, 7  
 dignatione 224, 4  
 dignetur 84, 15  
 dignissimum 126, 32.  
 127, 3  
 dignitate 69. 4. 84, 7.  
 104, 5. 115, 22  
 dignitatem 6, 13. 146,  
 5. 223, 2. 249, 4.  
 293, 20  
 dignitati 45, 23. 73, 2  
 dignitatis 31, 8. 44.  
 21, 51, 7. 57, 6. 96,  
 21  
 dignum 82, 3. erat  
 243, 19  
 dignus 67, 5  
 digresso 76, 16. 83, 13  
 digressus 148, 23  
 dii 142, 11. 170, 6.  
 215, 11. 222, 19.  
 perjuriorum vindic-  
 ces 142, 11  
 diis 31, 19. 35, 8. 94,  
 16. 103, 11. 108,  
 22. 166, 6. 203, 8,  
 218, 3. 7. 318, 8  
 antesignanis 207,  
 25. proximus ha-  
 betur per quem  
 deorum majestas  
 vindicata sit 82, 3  
 dilabi 36, 5. 88, 1  
 dilabuntur 36, 21  
 dilapsa 134, 18  
 dilapsi erant 155, 31  
 dilapsus 255, 9  
 dilata fuerat 194, 2  
 dilatio 92, 33. 102, 14  
 dilationem 84, 5. 104,  
 2. 206, 29  
 dilationibus 83, 3  
 dilationis 159, 16  
 dilatum 72, 8  
 dilecta 92, 22  
 diligenter 104, 10  
 dimicabatur 53, 4  
 dimicandum 56, 26.  
 66, 8  
 dimicans 53, 17. 81,  
 15. 212, 12. 264, 8  
 dimicant 289, 26  
 dimicantes 46, 18  
 dimicare 159, 18. 252,  
 22  
 dimicaret 218, 22  
 dimicasse 34, 10  
 dimicassent 48, 11.  
 170, 8  
 dimicet 255, 9  
 dimicatum 33, 20. 51,  
 9. 172, 8. est 38, 7.  
 48, 5. fuerat 29, 5  
 dimicaturi 31, 17  
 dimicaverit 31, 17  
 dimicavit 290, 17.  
 306, 15  
 dimicet 68, 19  
 dimiserat 105, 15  
 dimiserunt 46, 11  
 dimisisset 295, 20  
 dimisit 31, 12. 79, 6.  
 140, 3. 146, 3. 155,  
 17. 174, 22  
 dimissa *abl.* 222, 8.  
*nom. fem.* 294, 11  
 dimissi 124, 18. 290,  
 21  
 dimissis 34, 8. 36, 8.  
 111, 18. 123, 21.  
 124, 19. 126, 25  
 dimisso 140, 8  
 dimissus 39. 21. 64,  
 14. 284, 2. est 229,  
 2  
 dimitti 261, 3, 5  
 dimittit 182, 11  
 dimittitur 66, 11  
 dimittunt 23, 25  
 diocles 30, 8  
 Diomedem 112, 18  
 Diomedes 175, 15  
 Dionysii 62, 1. 187, 2.  
 195, 11  
 Dionysio 180, 20. 181,  
 3. 182, 2  
 Dionysium 180, 17.  
 181, 3. 182, 2  
 Dionysius 175, 1. 180,  
 11. 181, 12. 182, 6.  
 183, 15. 28. 184, 7.  
 36. 196, 13  
 dira *neut.* 157, 6. 178,  
 2  
 diras 142, 84  
 directas 281, 14  
 diremit 273, 16  
 direptam 40, 12  
 direptione 86, 5. 224,  
 6  
 direptionem 183, 2.  
 191, 5  
 direptis 214, 10  
 dirigit 190, 16  
 direxit 237, 24  
 diripiendum 35, 7  
 diripientes 210, 3  
 diripit 139, 11  
 diripiunt 210, 4  
 diripuisse 241, 1  
 diripuit 82, 22  
 diris per omnium sa-  
 cerdotum religio-  
 nes devotum 55, 8  
 diruerent 98, 8  
 dirui 14, 7. 308, 12  
 diruitur 98, 24. 259, 5  
 diruta *abl.* 70, 16. *neut.*  
 70, 18. fuerant 63, 8  
 diruta *plur.* 70, 20  
 discedendi 139, 7.  
 190, 5  
 discedente 197, 21  
 discedentibus 50, 12  
 discedere 50, 16. 70,  
 25. 230, 4. 283, 14  
 discedit 221, 3  
 discedite 35, 6  
 disceditur 72, 14  
 discedunt 28, 13. 131,  
 3  
 discenti 200, 1  
 disceptare 185, 7  
 disceptatio 248, 10  
 disceptationem 83, 55  
 discessere 34, 2  
 discessissent 190, 5  
 discessit 114, 12  
 discessu 36, 6. 197, 24  
 discessum *sup.* est 46,  
 22  
 discessum *nomen.* 77,  
 9. 123, 22. 199, 16.  
 215, 14. 218, 1. 288,  
 8  
 discessus 33, 14. 197,  
 15  
 disinctus 174, 2  
 disciplina 102, 18.  
 172, 2. *nomen.* 124,  
 3  
 disciplinæ 16, 14  
 disciplinam 124, 13.  
 270, 9  
 discipuli 156, 26  
 discordia, *ablat.* 51, 12.  
 52, 4. 84, 11. 222,  
 21. 298, 17. *nominat.*  
 145, 4. 154, 1. 180,  
 24. 302, 15  
 discordiæ 125, 6. 155,  
 14. 219, 2  
 discordiam 129, 28  
 discordiarum 64, 2.  
 101, 22. 170, 1  
 discordias 294, 1  
 discordiis 101, 22. 155,  
 15  
 discorimen 227, 16. 201,  
 6, 15  
 discrimine 193, 6  
 discurrentibus 136, 1  
 discurrere 60, 21  
 discurtit 119, 9  
 discursus 85, 8  
 discussi 40, 2  
 dispensanda 79, 1  
 displicebat 241, 25  
 displicere 62, 13  
 displiceret 190, 4  
 displiciturum 29, 2  
 disponi 202, 28  
 disputationum 179, 24  
 disseminaverunt 125,  
 19  
 dissentio 36, 4. 64, 1.  
 247, 6  
 dissentione 24, 22  
 dissentionem 51, 13.  
 127, 9. 155, 9  
 dissensiones 154, 14.  
 180, 24  
 dissensionis 44, 5  
 dissensit 73, 6  
 dissidentibus 56, 24  
 dissidentem 195, 8  
 dissidentibus 201, 1  
 dissidii 197, 26  
 dissimulare 92, 32  
 dissimularet 29, 11  
 dissimulata est 89, 7  
 dissimulata 167, 6  
 dissimulatione 64, 13.  
 85, 11  
 dissimulationem 64,  
 15  
 dissimulatis *ablat.* 210,  
 22  
 dissimulato 9, 17. 167,  
 19. 304, 22  
 dissimulatum 88, 26.  
 animum intendit,  
*Dionysius*, 182, 8  
 dissipata *fem.* 63, 35  
 dissipati 207, 30  
 dissipantur 36, 8

# INDEX VERBORUM.

- dissolvendis 43, 26  
 dissolverent 258, 4  
 distare 282, 15  
 distenta ubera exina-  
 nire cupiens, *lupa*,  
 317, 3  
 distinguitor 271, 6  
 distinxit 20, 2  
 distractis 87, 6  
 distributis 116, 14  
 distributurus 116, 3  
 distulerat 118, 12  
 distulisse 230, 2  
 distuli 9, 18  
 ditet 88, 3  
 ditia *acc.* 242, 7  
 ditionem 256, 9. 272,  
 2. 304, 30  
 ditionis 60, 19  
 ditior 197, 12. 218, 10  
 ditiores 184, 8  
 ditissima *fem.* 326, 4  
 diu 19, 9. 32, 25. 44,  
 23. 46, 21. 51, 9. 61,  
 15. 67, 7, 20. 72, 8.  
 78, 17. 88, 26. 95,  
 3. 113, 5. 122, 11.  
 124, 24. 138, 2. 143,  
 22. 155, 3. 161, 10  
 divelleretur 197, 15  
 diversa *fem.* 45, 5. 92,  
 30. *neut.* 93, 1. 277,  
 21. 310, 9. *abl.* 103,  
 2  
 diversæ 145, 2. 146, 6  
 diversam 286, 17  
 diversum 253, 7  
 diversi 96, 2. 230, 2  
 diversis 68, 20. 78,  
 29. 276, 10  
 diverso 179, 1. 233,  
 20  
 diversum 241, 6  
 dives 187, 20  
 dividebant 32, 15  
 dividerentur 145, 6.  
 148, 19. 302, 7  
 divideretur 182, 5  
 dividi 73, 19  
 dividit 85, 19. 99, 18.  
 114, 18. 131, 29.  
 142, 27. 277, 12  
 dividuntur 44, 5. 98,  
 24  
 divini 269, 7  
 divinis 58, 17  
 divinitatis 105, 15  
 divino 315, 1  
 divinos 45, 9. 140, 18.  
 308, 10  
 divinum 158, 18  
 divisa 42, 2, 3, 7, 24.  
 esset 51, 13  
 diviserat 290, 11  
 divisere 245, 7  
 diviserunt 210, 16  
 divisio 107, 17. 133, 1  
 divisione 112, 6. 151,  
 5. 160, 9. 292, 1  
 divisionem 149, 12.  
 155, 2. 182, 7. 268,  
 11  
 divisi sint 257, 6  
 divisus 204, 3. 297, 2  
 divisisse 232, 9  
 divisissent 107, 12.  
 133, 4  
 divisit 42, 24. 43, 3.  
 111, 3  
 diviso 23, 20. 38, 4.  
 47, 9  
 divisum 268, 10. 288,  
 16. 290, 13  
 divites 59, 4. 81, 8.  
 324, 9  
 divitiz 11, 8. 43, 5.  
 324, 6  
 divitiarum 21, 20. 92,  
 20, 99, 26, 103, 2.  
 104, 7. 129, 10. 285,  
 9. *luxurias Just.*  
*nus*, 38, 5  
 divitias 8, 1. 33, 4.  
 180, 16  
 divitiis 209, 19  
 divitum 43, 14. 155,  
 2  
 divortio 294, 10  
 divutinam 275, 2  
 diutissime 20, 16  
 diuturni 190, 23  
 divulgaretur 115, 27  
 divulgat 145, 8  
 divulgata 307, 3  
 divulgatur 192, 9  
 dixerat 94, 11. 243, 20  
 dixere 318, 7  
 dixerim 67, 12  
 dixisse 212, 8. 285, 3  
 dixit 73, 11. 104, 4.  
 25. 109, 10. 126, 28.  
 169, 27. 204, 16. 243,  
 14. 255, 1. 312, 11  
 docebat 179, 22. 185,  
 12  
 docent 300, 19  
 doctior 160, 16  
 doctore 127, 26  
 doctrina *abl.* 22, 5. 82,  
 15. *nom.* 73, 3  
 doctrinam 179, 21  
 docuere 26, 12  
 docuit 327, 20  
 documenta 24, 27. 40,  
 7. 42, 18  
 Dodonzi Jovis 112,  
 11. 160, 4  
 doleant 131, 12  
 doleat 118, 4. 311, 10  
 dolebant 96, 16. 158,  
 4. 204, 30. 223, 16  
 dolebat 249, 15  
 dolendi fuerant 165, 7  
 dolendum 13, 7  
 dolentes 126, 23. 305, 8  
 doleret 293, 20  
 dolis 29, 27  
 dolo 36, 9. 41, 7. 65,  
 5. 167, 13. 169, 21.  
 217, 13  
 dolor 86, 12. 311, 7  
 dolore 9, 17, 19, 33,  
 19. 72, 12. 94, 19.  
 125, 17. 213, 13.  
 311, 51  
 dolorem 13, 17. 89,  
 12. 208, 2  
 doloris 111, 11  
 doluerit 32, 12  
 doluisse 91, 20  
 doluit 120, 5  
 dolum 15, 7. 29, 29.  
 32, 22. 40, 3. 82,  
 28. 135, 12. 210, 1  
 dolus 9, 36. 201, 25.  
 280, 9  
 domari 327, 19  
 domestica *abl.* 24, 21.  
 217, 18. *neut.* 201,  
 23. 294, 25  
 domestica *gen.* 115,  
 3. 188, 10. 282, 7.  
*plur.* 154, 4  
 domesticas 298, 1.  
 327, 19  
 domesticis 56, 27. 221,  
 16. 236, 3. 247, 2.  
 268, 1. 283, 1. 286,  
 5, 300, 2  
 domestico 320, 29  
 domesticorum 383, 16  
 domesticos 302, 1  
 domesticum judicem  
 32, 10  
 domi 17, 12. 22, 21.  
 32, 12. 24, 35. 30, 1.  
 31, 10. 63, 10. 56, 7.  
 60, 23. 82, 20. 170,  
 1. 173, 13. 180, 24.  
 190, 20, 21  
 domibus 21, 12. 60,  
 21. 159, 8. 223, 17.  
 dominam 84, 8  
 dominatione 63, 4.  
 149, 18  
 dominationem 63, 33.  
 184, 15. 201, 17. 214,  
 10. 246, 4  
 dominationi 81, 19  
 dominationis 5, 5. 60,  
 24. 68, 16. 89, 5.  
 155, 29. 293, 18  
 domini *plur.* 60, 6. *gen.*  
 166, 2. 329, 1  
 dominis 63, 18. 156,  
 10. 165, 17. 221, 20.  
 314, 4  
 domino 16, 24. 166, 15  
 dominorum 25, 6. 165,  
 17. 166, 30. 174, 12  
 dominos 25, 3. 166, 2.  
 321, 2  
 dominum 166, 7. 189,  
 3. 324, 24  
 dominus 33, 9. 276, 24  
 domitā 244, 11. *man-*  
*suetudine* 150, 3  
 domitarum gentium  
 90, 17  
 domitas 267, 12  
 domiti 254, 4  
 domitis 5, 5. 11, 7. 115,  
 17. 204, 2  
 domitores 142, 27  
 domitus est 147, 20.  
 sit 143, 11  
 domo *nomen.* 23, 2. 78,  
 8. 99, 24. 162, 10.  
 180, 9. 184, 19. 37  
 domos 123, 17. 135, 3.  
 202, 27  
 domuerant 170, 10.  
 284, 20  
 domuerint 204, 12  
 domuerit 88, 32  
 domuisse 308, 4  
 domuit 25, 22. 272, 2.  
 304, 7. 329, 4  
 domum 23, 25. 36, 20.  
 41. 10. 44, 20. 58, 1.  
 141, 14. 143, 15. 180,  
 6. 214, 13. 269, 17.  
 313, 3. 320, 1. 374, 1  
 domus *nom. sing.* 21,  
 9. 153, 7. 164, 10.  
 167, 14. *gen.* 126. 17.  
 127, 20. 152, 11. 158,  
 15. 174, 21. 231, 17.  
*nomen plur.* 173, 19  
 dona 169, 2  
 donarent 285, 2  
 donatā deā 322, 8.  
 donatæ sint 189, 5  
 donatis militibus 188,

# INDEX VERBORUM.

- 10  
donatum mascul. 242, 17  
donatur 289, 14  
donatus 289, 12. est  
200, 7. 280, 1  
donaverit 77, 14  
donavit 102, 1. 248,  
14  
donec 50, 8. 118, 3.  
122, 15. 144, 19  
donis 146, 25, 164, 9.  
200, 7  
dono 48, 2. 327, 13  
donum 149, 1. 243,  
12  
Doricetis 152, 17  
Dorienses 28, 4, 5, 12  
dormiebat 62, 11  
dormiens 41, 10  
dormientem 149, 23  
dormienti 15, 17  
dorso 324, 10  
dotalem 168, 11. 294,  
12  
dotata sanguine mari-  
si 12, 22  
dote 43, 12  
dotem 283, 14  
dotibus 124, 23  
dotis 43, 13  
Drancæ 132, 18  
Drancas 116, 4  
Drangaritanorum 344,  
16  
duabus 31, 15. 144,  
16. 207, 23  
dux 23, 19. 24, 3, 9.  
103, 18. 127, 19  
duarum 127, 22. 303,  
6  
duas 23, 20. 31, 1. 42,  
2  
dubia 173, 22. 256, 12.  
dubie 60, 18. 96, 9.  
102, 19  
dubias 243, 4  
dubiis 82, 11  
dubios 106, 26. 130, 2  
dubitabant 310, 1  
dubitare 281, 18  
dubitavit 14, 11. 183, 7  
dubium 90, 14. 286,  
20  
dubium consilii Xerx-  
em 36, 22  
ducatu 39, 25. 91, 14  
ducatur mulieres or-  
dinabant 231, 23  
duce 38, 2. 40, 5. 67,  
19. 69, 13. 71, 19  
72, 18  
ducebant 99, 2  
ducebat 303, 10, 12.  
315, 4  
ducem 22, 12, 20, 30,  
17. 33, 4. 39, 24, 40,  
4. 44, 18. 45, 17  
ducenta 13, 21. 31, 17.  
58, 6. 9, 15. 120, 12.  
271, 4  
ducentas 33, 3  
ducentes 61, 6. 103, 4  
ducentis 91, 2. 276, 19  
ducere 251, 4. 294, 8.  
322, 17  
duceret 20, 26. 215,  
1. 308, 8  
duces acc. 36, 13. 38,  
14. 47, 7, 70, 8. 73,  
17. 75, 2. 90, 18.  
140, 11  
duci nomen. 59, 17.  
230, 3  
duci verbum. 70, 7.  
247, 15  
ducibus 37, 11. 18. 42,  
2. 52, 3. 74, 16. 89,  
4  
ducis nomen. 28, 13.  
45, 7. 47, 17. 52,  
26. 69, 10, 20  
ducit 16, 21. 79, 13.  
122, 1. 142, 21. 144,  
25  
ductæ 183, 29  
ducto 247, 17  
ductus 94, 12  
ducum 53, 15. 67, 12.  
68, 14. 97, 21. 103,  
9. 139, 23  
ducunt 69, 17. 147, 11.  
165, 18. 176, 3  
dudum 44, 29  
dulcedine 59, 14. 115,  
4. 251, 2. 301, 9  
dulcedinem 59, 14  
dulci 123, 8  
dulcis 8, 27  
dummodò 47, 6  
duntaxat 9, 14  
duo 23, 1. 42, 4, 8.  
52, 15. 72, 6. 83, 13  
duobus 34, 22. 47, 5,  
52, 21. 61, 17. 107,  
2, 21  
duodecim 99, 16  
duodecima 222, 23  
duorum 91, 1. 111, 1.  
121, 4. 233, 9. 302,  
14. 316, 15  
duos 6, 19. 16, 4. 42,  
3. 47, 7. 66, 6. 83,  
6. 91, 4. 130, 24  
duplicatas 66, 4  
duplicei 236, 13  
duplicis 127, 20. 171,  
18  
dura neut. 43, 17. fem.  
324, 20  
durabat 277, 10  
durare 50, 1  
durat 42, 11  
duraverunt 24, 30  
duravit 276, 4  
duritia 88, 5  
duritiz 196, 7  
durius opinati 216, 2  
dux 27, 24. 29, 29.  
30, 24. 33, 4. 34,  
24. 39, 29. 44, 26.  
53, 16. 55, 2  
duxerat 153, 18  
duxere 155, 15  
duxerunt 258, 18  
dixi 281, 12  
dixisse 332, 20  
dixit 100, 14. 119, 5.  
124, 22. 256, 6. ux-  
orem 290, 21  
E.  
Eandem 20, 16. 24,  
11. 63, 25. 86, 12.  
167, 13  
cant 286, 22  
earum 42, 16. 286, 3  
earundem 194, 19  
eas 76, 14. 154, 12.  
205, 22  
easdem 32, 21. 75, 2  
eatenus 56, 23  
eatur 191, 22  
ebrietate 13, 14. 76,  
10  
ebrietatis 93, 1. 125,  
19  
ebrios 116, 17  
Ecbatana 111, 6  
edicat 131, 26  
edicta 322, 6  
edicto 62, 17. 369, 10.  
287, 24  
edictum 172, 18  
ediderunt 104, 1  
edidisset 16, 16  
edidi 16, 24. 21, 19.  
112, 2. 255, 12  
edisserturum 241, 2  
edita 245, 2  
editorem 20, 18  
editissimam 20, 14  
editissimis 166, 11  
editissimum 126, 20  
edito 122, 4  
editor 33, 19  
edituros 131, 11  
edoceret 131, 8  
edocet 17, 16  
edocto 149, 5  
edomitam esse 24, 16  
educabatur 267, 6. 279,  
15  
educandi 160, 14  
educare 320, 28  
educari 29, 18  
educatio 199, 11  
educatos 98, 23  
educatur 9, 2  
educit 163, 1  
eductum 284, 3  
eduxisset 279, 3. 315, 7  
effecerit 294, 20  
effecit 87, 3  
effectu 26, 6  
effectum est 24, 7. 57,  
22. 73, 19. 169, 1  
efferte 207, 2  
efficit 324, 13  
effudit 79, 21  
effeminata mollitie 12,  
10  
effeminatæ 71, 23  
effossis oculis 184, 30  
effuderat 205, 10  
effuderit 228, 7  
effudit 13, 8  
effudere 284, 17. 287, 2  
effugisset 247, 10  
effundunt 73, 15  
effusa 58, 7. 202, 24  
effuso 247, 13  
effusus in letitiam, 125  
13  
egeant 204, 12  
egeat 242, 23. 303, 18  
egentem 199, 16  
egerant 153, 7  
egerat 117, 20  
egere 87, 19. 205, 22  
egeret 327, 4  
egerunt 62, 19. 169, 13  
egeruntur 49, 12  
egestate 197, 25  
egissent 89, 24  
egisset 31, 11. 180, 8.  
252, 11  
egit 10, 24. 29, 1. 43,  
24. 78, 18. 304, 24  
ego 142, 6. 16. 171, 10  
egrediens 292, 15  
egredientes 173, 21  
egcediuntur 30, 24

# INDEX VERBORUM.

- egregia *ablat.* 75, 30. eloquentiâ *abl.* 56, 16. 10  
*neut.* 29, 3 134, 5. *nom.* 92, 27 eosdem 10, 2. 46, 11. 24. 301, 7, 12, 16  
 egregiæ indolis 78, 6 eloquentiæ 56, 18. 63, 270, 11. 282, 10 equitare 276, 3. 300,  
 egregiè *adv.* 82, 27. 20 Epaminondâ 71, 18. 19  
 86, 9 eluxit 173, 23 155, 5 equitatu 24, 21  
 egregiis 114, 3 Elymzorum 266, 10. Epaminondæ 69, 10. equitatum 131, 1.  
 egregium 131, 11. 304, 28 73, 22. 78, 8 equites 100, 25. 103,  
 278, 12 Emanus 206, 21 Epaminondas 72, 10. 16. 130, 20. 131, 2,  
 cgregius 41, 22. 187, 6 Emathia 74, 3 15 equitibus 130, 23. 211,  
 6 egressis 191, 21 Emathiam 74, 13 Epeus 117, 5 equitum 79, 9, 11. 90,  
 egressos 29, 21 Emathionis 74, 1 Ephesi 240, 4 16. 130, 7. 102, 24.  
 egressus annos *puber-* emensus 305, 8 Epheso 23, 24 102. 15. 106, 13. 109,  
*tatis*, 187, 7. 264, emensum 98, 26 Ephestion 124, 23 4  
 13 emerant 84, 5 Epigoni 115, 16 equo 120, 3. 148, 15,  
 ejuraret 114, 24 emere 185, 9. 204, 18 Epipri 85, 23. 90, 23. 212, 6. 219, 26. 247,  
 ejusdem 30, 14. 36, emergere 299, 15 91, 28. 111, 9. 112, 8. 255, 9. 276, 3.  
 27. 119, 18. 134, 1. emergeret 73, 21 4  
 136, 27. 149, 2 emergit 309, 1 Epiro 112, 13. 143, 16  
 elabatur, *deceptus cus-* emeritæ militiæ 100, Epirorum 214, 1 equorum 111, 4. 115,  
*todibus* Antiochus 12 Epirorum 160, 3. 161, 9. 118, 18. 324, 4  
 219, 24 emeritorum stipendi- 11. 220, 1 equos 16, 15, 17. 92, 1  
 elaborato imperio 6, orum 141, 14 Epirotarum 215, 25 equum 16, 20. 237, 15.  
 23 emersit 233, 14 Epirotis 212, 14. 221, 276, 4. Trojanum  
 elapsus 255, 14 emi 42, 21 4  
 elata *fem.* 316, 14 emicuit 31, 8 Epirum 91, 25. 199, equus 16, 15, 23. 88,  
 elatus 125, 16. 147, emigrasse 63, 23. 34 21. 210, 25  
 1. 265, 3 emigrasse 320, 21 epistola 9, 93  
 electæ *gen.* 114, 17 emisit 16, 15. 310, 8 epistolæ *plur.* 102, 16. 16, 11. 28, 4, 17. 37.  
 electi *plur.* 129, 19 emissæ 310, 12 106, 9. 111, 7. 139, 17. 46, 18. 92. 20  
 electionem 16, 12 emissurus 109, 11 16  
 electo 284, 4. 320, 6 emolumentum 16, 8 epistolarum 115, 30. Erectheum 27, 8  
 electos 100, 14. 129, empto 168, 22 322, 21  
 16 emptorum 197, 19 epistolas 67, 20. 102, 11  
 electum *mas.* 325, 4 enatam *vitem*, 8, 7 20. 106, 5, 23. 133, erectæ 201, 5  
 electus 66, 6. esse enimverò 58, 13 9. 139, 21. 143, 6. erecti 196, 18  
 227, 10. sit 99, 20 enituerunt 320, 15 147, 12. 159, 6 erectus 97, 1  
 elegerat 114, 14 enituit 226, 5. 238, 15 epistolis 9, 27. 281, 9. ereptam 109, 16  
 elegit 100, 13 enixa est 316, 15. fue- 229, 1 erepti 159, 6. 317, 21  
 elephanti 142, 23 rat 276, 27 epulandum 9, 16 erepto 296, 7  
 elephantorum 163, 3 enixi sunt 317, 7 epulari 43, 7 ereptum 86, 1  
 elephantos 209, 12 enumerabat 179, 18 epularum 10, 5. 76, 11. ereptus 128, 5. 327, 18  
 elephantus 150, 2. enuntiauisse 55, 5 104, 9. 114, 18 erexit 59, 2  
 159, 18 eò 24, 2. 37, 28. 58, epulas 13, 12. 76, 10. ergastulo 9, 30. 11, 2  
 Eleusin 27, 9 15. 77, 4. 108, 6. 89, 9. 117, 12 ergo 17, 24. 39, 4  
 Eleusina 63, 23, 29 116, 12, 193, 21. epulis 10, 3, 7. 13, 9. erigebant 96, 3  
 Eleusinis sacris 29, 18 197, 30. 210, 5 288, 21 erigebantur 191, 17  
 Elidem 55, 7 eoque redactos 84, equæ 16, 21 eriguntur 192, 3  
 eligat 66, 17 12, res reducta est equarum 88, 19. 325, eripere 202, 5. 218, 18.  
 eligendus sit 66, 19 99, 5 12 230, 6. 302, 15  
 eligentes 214, 19 eò usque 45, 20 equas fortis concipe- eriperent 17, 4  
 eligere 294, 6 eò ampliora 66, 2. re *vento* 325, 11 eriperet 294, 9  
 eligerent 83, 15 consp. ratiùs 45, 14. equestri 134, 21 eriperetur 62, 17  
 eligerentur 43, 12 indigniùs 295, 16. equestribus 101, 12 eripiendis 218, 20  
 eligeret 132, 9 instantiùs 67, 18. equi 12, 8. 16, 19. 17. eripit 69, 4  
 eligitur 321, 32 miserior 203, 6. 12. 65, 1. 120, 10. eripiunt 156, 4  
 eligunt 81, 19 occultior 15, 8. 126, 11. 148, 12. eripuierat 158, 23  
 Elisa *abl.* 167, 2. *nom.* promptiùs 87, 22. 169, 8. 324, 26 eripuit 70, 1. 200, 2.  
 167, 4. 10, 18. 168, speciosiùs 68, 18 equidem 283, 30. 294, 275, 5  
 14, 20 eodem 56, 1 27 Erotimus 297, 1  
 Elisæ 168, 9. 169, 14 eorundem 42, 4. 131, equis 16, 26. 23, 17. errare 21, 10

# INDEX VERBORUM.

- errorem 270, 5  
 erubescant 285, 4  
 eructet 49, 10  
 erudiebantur 156, 27  
 erudiendi 160, 15  
 eruditus 73, 22. fuit  
 127, 25  
 erupit 94, 19  
 eruptionibus 304, 20  
 eructuros 71, 18  
 etiam 8, 25, 10, 15  
 etiam nunc 84, 6  
 etsi 11, 15, 62, 25. 66  
 19  
 Etruscorum 316, 4  
 evaginato 15, 2  
 Evagoram 60, 14  
 Evander 314, 7  
 evasit 155, 18  
 Eucratides 304, 12, 18  
 Eucti sunt 27, 6  
 evellere 295, 7  
 evelli 293, 13  
 venerat 233, 20  
 evenire 107, 17  
 evenit 16, 22. 83, 13.  
 132, 10. 208, 11  
 eventitatio 324, 27  
 eventus 28, 5. 45, 16.  
 82, 4. 105, 10. 215,  
 7  
 eventum 163, 8. 211,  
 2. 215, 12  
 eventus 31, 3. 36, 27  
 197, 3. *acc. plur.*  
 178, 13  
 Evergetas 116, 4  
 eversa est 157, 6  
 Eumene 138, 1. 145,  
 1. 152, 18. 272, 9.  
 272, 2  
 Eumenem 137, 19.  
 141, 21. 242, 28.  
 258, 8. 284, 17, 302,  
 10  
 Eumenes 137, 15. 138,  
 3. 139, 19, 29. 146,  
 7, 13  
 Eumeni 102, 11. 135,  
 23. 137, 13, 18. 140,  
 6  
 Eumenis 139, 17  
 eundem 16, 20. 17, 1.  
 23, 16. 37, 9. 78, 5  
 eundo 40, 1  
 euntem 101, 26  
 eunti 149, 5. 156. 20  
 euntibus 30, 26  
 evocari 90, 7  
 evocat 76, 17. 124, 21  
 evocatis *ablat.* 97, 2.  
 258, 7  
 evocato 171, 14  
 evocatos 131, 27  
 evocatum 126, 7. 279,  
 20  
 evolat 29, 11  
 Euphratem 106, 23.  
 125, 1. 304, 31  
 Euphratis 309, 2  
 Europa 74, 10. 99, 17  
 Europæ 23, 23. 103,  
 4. 127, 21. 323, 1  
 Europam 96, 8. 152,  
 25  
 Europum 75, 17  
 Europus 74, 11  
 Eurydice 77, 18. 143,  
 1. 18, 20. 231, 9.  
 232, 10  
 Eurydices 153, 6  
 Eurydices 72, 22. 78,  
 10  
 Eurydicis 232, 5  
 Eurylocus 112, 1  
 Eurymedon 53, 16  
 Eurydionta 52, 26  
 Euryonem 77, 20  
 Eurydice 325, 20  
 exacerbat 94, 14  
 exacerbaverat 306, 4  
 exacta 127, 25  
 exactio 123, 19. 286, 2  
 exacto 129, 31  
 exequatâ 190, 11  
 exequato 314, 3  
 exequendas 56, 28  
 exestuat 6, 14  
 exæstuet 20, 13  
 examine 310, 10  
 exanguem 238, 8  
 exangues 304, 17  
 exangibus 297, 4  
 exanimavit 148, 6  
 exarsisse 63, 26  
 exarsisset 92, 33  
 exarsit 104, 27  
 exarsurum 190, 27  
 exauctoraret 124, 17  
 exaudias 42, 21  
 excedat 313, 7  
 excedente 129, 29  
 excedere 260, 2  
 excederet 99, 19  
 excedit 208, 5  
 excellens 269, 3  
 excelsiorem 99, 10  
 excipit 150, 5  
 excepti 76, 10. 194, 16  
 exceptis 256, 1  
 exceptus 70, 15. 183,  
 17. 211, 18. 215, 7.  
 258, 26. 219, 17  
 excesserat 146, 13  
 excesserint 281, 15  
 excessit 5, 2. 93, 5  
 excidere 10, 2  
 excidia 98, 3. 204, 30  
 excidii 190, 26. 250,  
 14  
 excidio 23, 13. 85, 8.  
 98, 1. 143, 9  
 excidium 84, 24. 104,  
 27  
 excipere 90, 22. 203, 3  
 exciperet 197, 19  
 excipiebant 223, 17  
 excipitur 105, 2. 194,  
 1. 211, 14. 238, 18.  
 261, 9. 281, 7. 292,  
 9  
 excipiunt 121, 17  
 excipiuntur 24, 35. 39,  
 21  
 exciso 175, 15  
 excitata 24, 8  
 excitatis *ablat.* 287, 6  
 excitatus 107, 8  
 excitavit 293, 30  
 exclamat 63, 14. 322, 5  
 excluso 21, 1  
 excoluntur 271, 8  
 excommodo 83, 21.  
 98, 26  
 excontinenti 15, 21.  
 57, 10. 59, 8. 72, 9.  
 99, 6  
 excruciantum 116, 8  
 excubere 84, 9  
 exculta *neut.* 82, 15  
 excursurus fuerat  
 133, 18  
 excusantes 58, 12  
 excusat 171, 15  
 excusatus 182, 9.  
 148, 6  
 excusaturus 152, 3  
 excusato 149, 15  
 excrantes 129, 7.  
 291, 9  
 excrarentur 81, 10  
 excratione 44, 2. 290,  
 2. 295, 9  
 excrationes 58, 22  
 excrationibus 58, 19.  
 262, 14  
 excuto 76, 8  
 executuri sunt 306, 7  
 executurum 170, 24  
 exegisset 64, 12. 237,  
 19. 289 18  
 exegit 91, 16  
 exemit 222, 20  
 exempla 93, 20. 153,  
 16. 162, 7. 282, 3  
 exempli 109, 21. 314, 2  
 exemplis 232, 24  
 exemplo 42, 17. 53. 23.  
 63, 24. 97, 2. 16. 136,  
 3. 217, 16. 259, 6  
 exemplum 7, 2. 17. 20.  
 23, 10. 36, 1. 105, 3.  
 139, 23. 158, 8, 20.  
 164, 11  
 exempta 106, 2  
 exemptum 127, 8  
 exequiarum 96, 19. 197,  
 16  
 exequias 92, 2. 106,  
 15. 288, 21. 292, 19  
 exercebant 23, 11  
 exercebat 93, 6  
 exercent 20, 8  
 exercere 12, 2. 83, 13  
 exercerent 180, 4  
 exerceret 81, 4  
 exercet 183, 19  
 exercitatio 179, 7  
 exercitacione 277, 10.  
 293, 20  
 exercitacionibus 277, 7  
 exercitibus 120, 11.  
 135, 25. 252, 24.  
 153, 10. 158, 5. 297,  
 2  
 exercitio 75, 20  
 exercitu 13, 16. 22, 11,  
 26. 24, 28. 33, 1. 37,  
 4. 44, 9. 51, 10. 52,  
 3. 53, 22. 57, 9. 10,  
 60, 6. 65, 3, 6. 68,  
 13. 69, 21  
 exercitui 10, 17. 39,  
 24. 45, 26. 67, 4. 79,  
 9. 113, 21. 119, 9.  
 exercitum 9, 22. 10, 9,  
 11. 14, 8. 18, 1. 33,  
 2. 37, 22. 38, 8. 41,  
 18. 306, 1  
 exercitus *genitiv.* 10,  
 13, 23, 25. 45, 2. 57,  
 18. 58, 7. 59, 20. 77,  
 4. 79, 11. 111, 12.  
 118, 3, 18. *nominat.*  
*sing.* 37, 1. 38, 1. 59,  
 18. 62, 5. 63, 13. 22.  
 87, 8. 90, 17. 99, 22.  
 115, 14. *nominat. plur.*  
 propter multitudi-  
 nem terris graves  
 erant 37, 17. *accus.*  
*plur.* 42, 5. 73, 14.  
 174, 19. 253, 7  
 exhaustios 104, 20

# INDEX VERBORUM.

- exhauriri 115, 5  
 exhauriunt 62, 13  
 exhausta 121, 3  
 exhaustam 63, 5  
 exhausti 78, 27  
 exhaustus 87, 5  
 exhibeat 84, 1. 88, 3  
 exhibentem 104, 21  
 exhibere 156, 27  
 exhibito 162, 4  
 exhibuit 187, 6. 218, 25  
 exhortationibus 281, 10  
 exigat 169, 19  
 exigebant 229, 15  
 exigendi 124, 3  
 exigere 152, 13  
 exigent 173, 12  
 exigerentur 184, 31  
 exigeret 8, 19. 82, 2  
 exigua *neut.* 32, 16.  
     *fem.* 206, 12  
 exiguitate 319, 7  
 exiguus 37, 15  
 exilii 171, 6, 14. 307, 10  
 exilio 23, 7. 56, 7. 62, 1. 79, 18. 134, 7. 142, 17. 155, 9. 15. 161, 3. 168, 6. 279, 2  
 exilium 30, 17. 43, 24. 44, 26. 55, 6. 57, 13. 59, 15. 62, 19. 63, 31  
 eximat 292, 25  
 eximerentur 264, 12  
 eximia *nom. fem.* 23, 28. 317, 11. *abl.* 179, 1  
 eximiaz 101, 16. 136, 26. 279, 20  
 eximprovisio 189, 1  
 exinanire 317, 3  
 exinde 6, 7. 103, 14. 119, 15. 201, 22. 268, 7  
 ex integro 39, 1. 40, 4. 114, 5. 150, 13. 169, 26. 180, 23  
 exinterato 9, 24  
 exire 260, 9  
 existebat 44, 17  
 existimabat 209, 15. 219, 20  
 existimans 29, 6. 42, 20. 93, 18. 115, 1. 155, 10  
 existimantem 227, 10  
 existimantes 47, 18. 140, 13. 154, 27. 197, 30. 201, 17  
 existimantibus 292, 11  
 existimanturos 139, 17. 220, 6  
 existimaverint 143, 14  
 exitii 79, 15. 290, 11  
 exitio 118, 14. 320, 25  
 exitiosam 78, 12. 238, 5  
 exitium 80, 2. 146, 2. 215, 11. 219, 5, 14. 196, 2, 7  
 exitus *acc. plur.* 106, 26. 142, 12. *nom. nat. sing.* 154, 4. 155, 3. 242, 4  
 exolescente favore 267, 5  
 exolvi 81, 5  
 exorat 188, 6  
 exoratus 91, 24. *est* 118, 4  
 exornari 202, 27  
 exornat 59, 17. 114, 26  
 exornata *plur.* 181, 6  
 exornatus 77, 1  
 exornaturus 76, 17  
 exornatus esse 119, 6  
 exornetur 303, 21  
 exortus est 209, 3  
 exosi *plur.* 137, 12  
 expectabam 57, 17. 44, 26. 55, 6. 57, 13. 59, 15. 62, 19. 63, 31  
 expectabat 211, 17. 238, 1  
 expectandi 30, 24  
 expectandum 34, 11. 130, 2  
 expectant 240, 4  
 expectantibus 114, 11. 166, 12  
 expectari 130, 16. 129, 31  
 expectat 286, 23  
 expectatione 25, 1. 78, 19. 173, 23  
 expectationem 254, 13  
 expectato 30, 21  
 expectaturos 22, 23  
 expedire 258, 8  
 expedisse 286, 11  
 expedit 302, 5  
 expeditio 47, 23. 229, 19  
 expeditione 24, 34. 322, 11  
 expeditionem 96, 4  
 expeditiones 115, 12  
 expeditionibus 69, 25  
 expeditionis 111, 2. 162, 13. 186, 3. 307, 3. 328, 13  
 expellendum 278, 9. 322, 13  
 expellit 278, 12. 279, 16  
 expensa 123, 20  
 expergefatum 149, 24  
 experiantur 287, 2  
 experiendum 34, 1. 60, 7  
 experientibus 49, 17  
 experimenta 74, 2. 187, 16. 269, 11. 282, 3  
 experimentis 96, 15. 147, 18. 152, 5. 234, 19  
 experimentum 33, 8  
 experirentur 44, 15  
 experiretur 285, 3  
 experiri maris fortu-  
     nam 34, 21  
 experiundos 139, 21  
 experto esset 129, 4  
 experta *gen.* 303, 1  
 expertam 84, 2. 286, 5  
 expertem 240, 13  
 experiri 152, 23. sunt 98, 1  
 expertus 109, 14. 185, 16. sit 107, 4  
 expetisse 47, 16  
 expetita *gen.* 103, 5  
 expetita *mass.* 114, 14  
 expiata 232, 6  
 expians 144, 23  
 expiari 82, 2. 215, 1  
 expiraverat 148, 14  
 expiravit 73, 11. 109, 25. 193, 17. 249, 21  
 expleat 88, 4  
 expleatur 303, 19  
 expleant contumelias honoribus 58, 21  
 expletur 59, 20  
 expleturam 194, 16  
 explicitus 313, 2  
 exploratis consiliis 186, 3  
 explosa 118, 26  
 expoliata 214, 8  
 exponendum 8, 19  
 exponeret 8, 29  
 exponi 317, 1. 326, 26  
 exponit 162, 11  
 exponitur 9, 3. 327, 9  
 expono 48, 12  
 exportatum 109, 3  
 exposcentes 170, 6  
 exposita essent 233, 3  
 expositi *gen.* 317, 16. 326, 22  
 expositione 8, 21  
 expositionis 9, 12. 327, 17  
 expositis 188, 12  
 exposito 190, 17  
 expositum 209, 10  
 expositus fuerat 196, 16  
 exposuit 281, 13  
 exprobrantes 221, 17  
 exprobratione 14, 1  
 exprobrationem 289, 14  
 expugnandum 14, 8  
 expugnat 71, 9  
 expugnantur 45, 11  
 expugnare 212, 11. 300, 23  
 expugnari 217, 13  
 expugnasse 241, 8  
 expugnassent 44, 3  
 expugnat 37, 24. 68, 7. 69, 10. 85, 22. 87, 9. 108, 12. 120, 11. 192, 4  
 expugnata 122, 26. 166, 22. 175, 13. 315, 6  
 expugnati 165, 12  
 expugnatione 61, 22. 119, 17. 177, 9  
 expugnationem 69, 17  
 expugnatis *particip.* 44, 25. 180, 13  
 expugnatum 170, 17. *cant.* 286, 23  
 expugnaverit 127, 31  
 expugnauerunt 196, 15  
 expugnavit 140, 14  
 expulerant 196, 1  
 expulerint 58, 18  
 expulerunt 180, 26. 329, 7  
 expulisse 295, 18  
 expulsi 296, 5  
 expulsa 90, 20  
 expulsi 44, 27  
 expulsus 186, 2  
 expulsus 206, 14  
 exquisitis 276, 6  
 exscindat 326, 5  
 exscindit 83, 8  
 exsiccare 241, 14  
 extant 74, 2  
 Extarches 132, 17  
 extaret 94, 18



# INDEX VERBORUM.

- extat 35, 5  
 extemplo 29, 13. 258, 14  
 extenditur 98, 26  
 externa 190, 23  
 externa *ablat.* 149, 18. *acc. plur.* 287, 3. 294, 24, 217, 3  
 externa 81, 19  
 externis 42, 3. 56, 27. 164, 1. 221, 16. 222, 21. 293, 17  
 externo 163, 18. 201, 22. 302, 8  
 externos 301, 20  
 exteros 182, 16  
 exterrita 217, 16  
 exterriti 50, 5. 185, 22. 236, 12  
 exterritus 8, 10. 14, 10. 217, 12. 322, 8  
 exterruisset 322, 6  
 extincta *gen.* 153, 8  
 extinctam 75, 14. *fulse* 72, 22  
 extincti 118, 2  
 extinctis 50, 19  
 extincto 128, 1. 182, 1. 308, 7. 315, 3  
 extinctorem 152, 10  
 extinctus 20, 9  
 extinguendum 12, 3. 55, 11. 321, 3  
 extingui 326, 19  
 extinguitur 134, 12. 293, 25  
 extinxerat 275, 6  
 extinxissent 218, 28  
 extinxit 97, 1  
 extirpato 166, 26  
 extis *ablat.* 214, 26  
 exitere 24, 27. 76, 2  
 extiterint 228, 18  
 extiterit 313, 7  
 extitisse 82, 3. 25. 91, 19. 97, 7. 152, 8. 153, 18. 204, 33. 238, 2  
 extollens 36, 24  
 extollentes 97, 21. 209, 17  
 extollere 117, 1  
 extoleret 8, 11. 139, 4  
 extorquendum 154, 20  
 extorres 142, 17. 250, 5  
 extra 90, 16. 228, 7. 235, 3. 244, 20. 255, 3. 294, 21  
 extraneis 63, 8  
 extraneum 17, 8  
 extraneus 324, 21  
 extrema 263, 8  
 extremis 85, 18  
 extremo 219, 14. 273, 8  
 extremos 74, 7. 197, 19  
 extruant 39, 5  
 extracta 8, 1. 169, 24  
 extruere 61, 9  
 extruit 321, 3  
 extulit 111, 2  
 exturbata 148, 10  
 extumem 41, 21  
 exui 241, 18  
 exit 81, 14  
 exul 57, 9. 58, 12. 63, 1. 183, 17. 215, 24. 217, 22  
 exulabat 32, 19. 66, 18. 134, 2. 187, 23  
 exulante 295, 18  
 exulare 51, 19. 170, 12. 195, 16  
 exulatur *plur.* 214, 6  
 exules 62, 17, 20. 63, 30. 89, 22. 133, 10. 197, 24  
 exulibus 62, 16, 22  
 exulis 45, 7. 63, 27. 170, 20. 171, 10  
 exultabundus 171, 5  
 exultans 117, 6  
 exultantes 13, 19. 205, 4. 223, 1  
 exultasse 89, 13  
 exultavit 324, 23  
 exulum 63, 20. 214, 4. 269, 16  
 F.  
 Fabrica 272, 19  
 fabricare 177, 15. 218, 23  
 fabricaverunt 35, 15  
 fabricavit 177, 5  
 Fabricius Lucinus 164, 7  
 fabula 292, 3  
 fabula *plur.* 50, 3. 325, 12. *gen.* 50, 14. 136, 25. 292, 9  
 fabulam 320, 26  
 fabularum 117, 23  
 fabulas 98, 9  
 fabulis 328, 1  
 fabulosa 26, 16. 49, 14  
 fabulosi *plur.* 327, 21  
 facem 96, 5  
 facere 14, 11. 84, 12. 87, 23. 142, 10. 146, 14  
 facerent 46, 16. 180, 10. 184, 3. 258, 4. 289, 9  
 faceret 12, 18. 16. 12. 88, 8. 120, 14. 132, 1. 184, 22  
 facessere 260, 5  
 facietis joels sacrilegium circumscriptio 22, 19. 111, 5. 123, 5. 8. 259, 4. essent 43, 11. 196, 12  
 faciat 106, 7. 126, 32. 284, 7  
 faciebant 162, 16. 231, 12  
 faciebat 59, 14. 185, 25. 237, 1. 239, 15  
 facienda 83, 3. esse 169, 20  
 faciendi 321, 19  
 faciendo 68, 22  
 faciendum 88, 19. 302, 1  
 facientibus 25, 11. 71, 17  
 facies *nomen.* 85, 7  
 facile *adverb.* 46, 18. 53, 16. 67, 12. 190, 26. 198, 20. 205, 12. 236, 10. 272, 6. *nomen.* 77, 5  
 facilem 24, 8. 69, 17  
 facili 286, 20  
 faciliorem 3, 15. 42, 21  
 facilitas 92, 5  
 facilitati *ibid.*  
 facilius 135, 10. 184, 18. 20. 185, 13. 258, 5  
 facilius 191, 9  
 facilius 19, 18. 36, 7  
 facillimis 79, 2  
 facimus 306, 17  
 facinore 217, 6  
 facinoris 93, 22. 146, 16. 225, 8  
 facinorosior 155, 9  
 facinorosum 202, 22  
 facinus 15, 5. 34, 29. 51, 16. 82, 15. 91, 31. 92, 14  
 facit 17, 26. 37, 10. 49, 8. 50, 7. 58, 2. 68, 6. 77, 7. 91, 3. 109, 5. 156, 3  
 faciunt 52, 16. 227, 16  
 facta *ablativ.* 10, 12. 279, 27. 55, 14. 57, 4. 88, 28. 94, 15. *nominat.* fama 38, 8. 139, 3.  
 plur. 206, 4. erant 140, 21. sunt 92, 13. *nominat. sing.* 83, 12. 169, 11. 273, 12. erat 291, 10. est 71, 6. 356, 10. 296, 16  
 facta *gen.* 51, 24  
 factam 148, 27. 240, 6. 293, 20  
 factas 236, 9  
 factio 22, 19. 111, 5. 123, 5. 8. 259, 4. essent 43, 11. 196, 12  
 facti *subst.* 117, 10. 148, 10  
 factionem 23, 2. 133, 12  
 factiones 150, 11  
 factionibus 283, 2  
 factionis 146, 6. 147, 9  
 facto 12, 19. 29, 11. 96, 17. 141, 24. 181, 9. 188, 8. 296, 18. *subst.* 45, 6. 55, 11. 123, 13. 139, 14  
 factos 10, 4. 107, 20  
 factum 56, 7. 106, 26. 140, 18. 270, 8. 288, 15. esset 191, 20. est 156, 32  
 factum *subst.* 81, 10. 113, 5. 134, 6. 278, 13  
 facturi 75, 27  
 facturos 142, 9  
 facturum 94, 11. 104, 26. 194, 28  
 facturus 123, 6. 182, 9. erat 29, 10. esset 219, 70  
 factus 15, 18. 219, 22. 269, 16. 311, 7. 320, 11. erat 136, 8. esset 141, 23. 187, 20. est 79, 22. 102, 24. 187, 15. 298, 17  
 facultas 247, 19  
 facultatem 178, 13  
 facundia 16, 13. *ablat.* 131, 13. 185, 24  
 Palisci 176, 5  
 fallaces 28, 11  
 falli 241, 12  
 falsa *ablat.* 41, 15. 193, 13. *neut.* 125, 9. 237, 5  
 falsi 15, 19  
 falsis 279, 27  
 falso 277, 21  
 fama 38, 8. 139, 3.

# INDEX VERBORUM.

- 164, 4. 192, 8. 151, fatigati 34, 21. 165, fecisset 70, 26. 143, 10, 87, 9. 123, 22.  
4. est 212, 16. in 14. 304, 16 21, 148, 5. 173, 15. 170, 12. 234, 18.  
majus, sicuti mos fatigatione 149, 22 223, 14. 250, 2. 273, 241, 12. prae se fe-  
est, omnia extol- fatigatis *part.* 137, 21 6 rentes 179, 27  
loquebatur, 167, 10 fatigatur 323, 7 fecistis 142, 2 ferentibus 156, 31  
ablativ. 104, 14. 112, fatigatus 8, 22. 31, 15. 2. 75, 7. 79, 11. 86, feris 8, 24. 325, 3  
17. 213, 8. 234, 9. 190, 12. 219, 15. 4. 89, 8. 93, 17. 102, feritas 199, 3, 23  
321, 28 270, 3 9, 112, 16 feritate 166. 3. 210, 8  
famæ 23, 30. 38, 10. fatigavit 325, 2, 329, fefelissent 276, 4 feritatem 319, 6  
179, 4. 327, 29 3 fefellit 40, 9 ferme 49, 6. 57, 18  
famam 15, 4. 82, 29. fatiget 121, 7 felices 324, 5 111, 8. 157, 1. 164,  
307, 8 fato 53, 13. 92, 18. felici 328, 11 11  
fame 61, 11. 144, 7. 112, 15. 266, 3 felicibus 323, 8 fero *nom.* 276, 3  
296, 9. 309, 6 fatorum 22, 3. 112, felicior 94, 19. 304, ferocissimæ 148, 20  
famem 61, 3. 14. 222, 15. 143, 11. 154, 12 13 ferocissimo 148, 4  
20. 270, 5 Fatus 315, 1 feliciores 23, 12. 61, ferocissimos 154, 24  
fameæ 37, 20. 208, 7 fatuari 315, 2 5 ferociter 204, 20  
familia 75, 14. 197, fatum 70, 19. 126, 17. felicis 141, 17 ferorum 283, 3  
11. 224, 3. *nominat.* 177, 3. 311, 14 feros 215, 2. 228, 10  
173, 9 faucibus 49, 1 felicitas 101, 20. 108, fermenta 177, 7  
familia 216, 10 faventibus 295, 2 felicitate 31, 25, 112, ferre 81, 18. 147, 11.  
familiam 17, 9. 146, Fauni 315, 2 1. 198, 4. 20. 276, 170, 22. 174, 14  
4. 292, 3 Fauno 314, 13 ferret 107, 22. 205, 1  
familiaris 118, 7 Faunum 314, 7 ferretur 24, 27. 170, 25.  
familiaritate 244, 11 Faunus 314, 9 294, 17  
familiaritati 76, 12. favor 62, 24. 129, 27. 171, 4. 196, 23. 264, ferretur 90, 12  
156, 29 135, 20, 139, 15. 14 ferri *verbum.* 9, 23. 49,  
familiariter 181, 8 153, 14 feliciter 60, 15. 68, 19. 226, 10  
familiarius 219, 28 favore 56, 2. 58, 26 6. 79, 12. 170, 8. ferri *nomen.* 107, 25.  
famosus 187, 8 94, 26. 146, 13. 178, 23. 230, 4. 244, 209, 20. 324, 3. 326,  
fano 83, 1 199, 10. 261, 9. 13 10  
fas 83, 11. 294, 36, esse 130, 7. est 306, 5. felicius 37, 18. *adv.* ferro 10, 13. 16, 13. 25,  
19. fuisse 142, 14. favorem 15, 10. 96. 10. 55, 2. 109, 14. 183, 7, 11, 14. 35, 12. 37,  
fasces 115, 30 17, 127, 7. 136, 5. felix 16, 24. 268, 9 7. 72, 17. 77, 2  
fascias 279, 7 143, 23. 158, 24. femore 15, 2. 88, 22. 3. 107, 27, 123, 17.  
fastidiat 123, 26 182, 9. 217, 19. 149, 3, 11 136, 2  
fastidiebant 140, 12 254, 13. 292, 12 femina 61, 16 fertilior 323, 6  
fastiditas 262, 4 favoris 266, 13 fertior 19, 17. 51, 2. fertilius 286, 18  
fastidium 84, 15 faustis profecti omi- 323, 6 fertur 74, 8. 144, 23  
fastigia 207, 21 nibus 178, 10 feræ 317, 6 ferventis 49, 20  
fastigio 110, 1. 128, Faustulus 317, 5, 18 feram 148, 6 ferum 329, 10  
9. 166, 13. 211, 7 fautores 287, 13 ferant 123, 17 ferunt 16, 8. 49, 1. 177,  
fastigium 4, 2. 304, fecerant 196, 2 ferarum 169, 17. 326, 1. 212, 8. 314, 7. 328,  
13 fecerat 37, 3. 78, 25. 22 1. *sententiam* 90, 3  
fata 45, 4. 78, 23. 113, 90, 23. 104, 22. 153, feras 276, 11. 319, 4 feruntur 207, 1  
6. 169, 23 18. 277, 11. 297, 4. ferat 36, 27 fervere 16, 11. 272, 2  
fatale 133, 2. 226, 2 304, 22 ferè 64, 8. 146, 13. ferus 150, 2  
fatalem 125, 7 fecere 22, 58, 48, 8. 261, 11 fessæ 25, 1  
fatalis 113, 11 121, 10 ferebant 135, 14. 266, fessi 48, 7. 41, 4  
faterentur 6, 9 fecerint 17, 15. 100, 9 fessis viâ 206, 20]  
fati 189, 15 22. 117, 23. 168, ferendam 109, 24. 189, fessos 168, 23  
fatigabant 320, 14 3. 241, 11 23 fessus 120, 14  
fatigabat 197, 22 fecerent 52, 5. 133, ferendi 51, 26. 252, festinans 162, 14  
fatigando 161, 2 11 21 festinanti 125, 5  
fatigant 88, 29. 229, fecisse 9, 10. 58, 13. ferendo 80, 7 festinata 273, 15  
13 106, 17. 152, 4. 222, ferendus 9, 25 festinatione 102, 9  
fatigaretur 162, 4 9 ferens 55, 6. 91. 12. festinato 290, 22  
fatigasset 312, 1 fecissent 10, 2. 130, 273, 13. 278, 11 festinaverat 92, 11  
fatigat 202, 32 20. 196, 18. 351, 9 ferentes 46, 12. 48, festis 321, 15

# INDEX VERBORUM.

- festivissimo** 288, 19  
**fiesto** 183, 26  
**festos** 73, 14, 323, 27  
**festum** 202, 26, 286, 20  
**fictas** 292, 10  
**fictiles** 252, 20  
**fide** 17, 23, 42, 13, 46, 14, 60, 18, 92, 25, 187, 10  
**fidei** 51, 5, 82, 18, 84, 25, 93, 8, 96, 9, 102, 19  
**fidelior** 174, 9  
**fidem** 12, 18, 26, 5, 46, 10, 124, 7, 128, 3  
**fides nomen.** 39, 26, 52, 6, 88, 18, 128, 7, 157, 8, 302, 4  
**fidiores** 156, 10  
**fidissimos** 214, 13  
**fide nom.** 9, 25, 32, 23  
**fiducia** 30, 25, 33, 9, 99, 4, 100, 18, 105, 2, 117, 3, 119, 2, 195, 7  
**fiduciam** 69, 20, 127, 28, 243, 6, 282, 1, 321, 27  
**fidum** 36, 7  
**fierent** 133, 14  
**fieret** 25, 15, 58, 15, 84, 24, 107, 11  
**fieri** 121, 9, 123, 8, 144, 10, 252, 3, 291, 8  
**figerent** 286, 25  
**figitur** 184, 32  
**figulo** 187, 3  
**figura** 149, 1  
**filia abl.** 8, 8, 15, 14, 92, 9, 159, 19, 167, 2  
**filix gen.** 2, 7, 25, 17, 39, 26, 77, 7, 90, 23, 91, 29  
**filiam** 8, 11, 14, 16, 15, 18, 17, 7, 77, 20, 79, 13, 91, 1, 106, 23, 123, 11  
**filias** 104, 5, 106, 18, 156, 9, 183, 28, 294, 9, 296, 5  
**filii gen.** 6, 18, 75, 30, 76, 12, 91, 24, 115, 24, 127, 18, 129, 4, 136, 13  
**filii** 30, 8, 31, 21, 41, 5, 12, 61, 6, 64, 9, 98, 2, 24, 94, 6, 153, 13  
**filiorum** 41, 17, 85, 15, 115, 10, 163, 6  
**fine** 101, 21, 228, 13  
**finem** 22, 34, 35, 14, 103, 6, 120, 14, 121, 8, 158, 13, 177, 13  
**fines** 4, 5, 20, 8, 23, 7, 39, 32, 47, 15, 18, 12  
**fingerdis** 272, 19  
**ingere** 92, 25  
**fingeret** 41, 11  
**ingrit** 41, 8, 43, 18, 135, 9, 167, 14, 186, 2  
**inibus** 25, 4, 85, 17, 100, 19, 234, 17, 243, 18, 282, 320, 4, 326, 5  
**iniebantur** 4, 6  
**inienda** 216, 2  
**inierat** 270, 6  
**iniherunt** 25, 15  
**inire** 92, 9, 122, 5, 214, 14  
**iniret** 118, 17  
**iniretur** 109, 1  
**iniri** 228, 9  
**inisi** 10, 26, 67, 8, 69, 7, 323, 2  
**inita sit** 224, 9  
**initima neut.** 5, 3  
**initimam** 279, 19  
**initimas** 188, 22, 311, 25  
**initimi** 226, 7, 321, 29, 326, 16  
**initimis dat.** 4, 9, 23, 9, 160, 6, 196, 24, 320, 26, *abl.* 22, 19, 31, 69, 8  
**initimorum** 23, 14, 15, 173, 2, 296, 10, 207, 4, 310, 8, 228, 10  
**initimos** 25, 5, 24, 29, 71, 18, 75, 20, 85, 21, 136, 6  
**initimum** 147, 15  
**initimus** 227, 3  
**inito** 155, 11, 228, 14, 288, 24, 312, 15  
**initum** 145, 2, 172, 10, 20  
**initur** 201, 19, 219, 12, 222, 4  
**inivit** 89, 6, 95, 5, 169, 28, 208, 3  
**inivum** 62, 23, 204, 12, 282, 10, 304, 8  
**inxisset** 147, 23  
**inxit** 276, 9  
**inmandam** 292, 9  
**inment** 190, 9  
**inment** 79, 3  
**inmasset** 172, 4  
**inmatis part.** 165, 3  
**inmaturus** 17, 8  
**inmaverat** 34, 6  
**inmavit** 5, 5  
**inmius** 182, 3  
**inistis** 49, 5  
**in** 7, 15, 56, 1, 62, 15, 63, 3, 69, 11, 183, 14, 293, 8, 300, 7  
**inunt** 42, 2, 62, 3, 220, 9  
**inixum** 204, 26  
**inagella acc.** 25, 8  
**inagellis per lasciviam** fluxu 122, 14  
**incontumaces ceci-**  
**disset Cyrus.** 9, 7  
**inagitant** 123, 22, 229, 15  
**inagitantz esse** 194, 3  
**inagitare** 155, 3  
**inagitatione** 155, 3  
**inagitatione** 22, 30  
**inagittii** 194, 19, 326, 18  
**inagrabat** 229, 7  
**inagrantibus** 239, 7  
**inaminio** 235, 1, 236, 13, 238, 16  
**inaminus** 234, 4, 238, 6  
**inammas eructet** 49, 9  
**inatus** 49, 6  
**inatus** 324, 16  
**inabant** 197, 23  
**inabiles** 173, 25  
**inabili** 269, 22, 197, 21  
**inabiliter** 311, 20  
**inantes** 124, 15, 126, 21  
**inentibus** 126, 11  
**inibus** 197, 26  
**inetus** 117, 13  
**inevit** 223, 14  
**in floraliorum die** 321, 3  
**inore** 56, 15, 128, 1, 305, 12  
**inorem** 100, 11, 334, 20  
**inorentes** 55, 18, 167, 12, 222, 4  
**inorentibus** 191, 23  
**inorentissimis** 299, 12  
**inorentissimum** 78, 24, 272, 8  
**inoreret** 321, 29  
**inoruit** 129, 18  
**inuctu** 327, 9  
**inuentibus** 199, 2  
**inuida pestis.** 300, 15  
**inumen** 106, 23, 113, 11, 304, 31, 309, 1  
**inumina** 20, 18, 33, 1, 5  
**inumine** 21, 7  
**inimini** 326, 4  
**iniminis** 13, 4, 6, 102, 10, 108, 2, 123, 4, 151, 6  
**inuvii** 326, 13  
**inuvio** 326, 12  
**inuvium** 325, 11  
**inuvius** 308, 20  
**influxu** 122, 14  
**inodiebat** 272, 17  
**insecunda fam.** 323, 9  
**insecunditate** 44, 10, 325, 23  
**insecunditatem** 41, 11  
**insecunditatis** 210, 9  
**insecundum neut.** 19, 16  
**insecabat** 272, 10  
**insecz** 17, 15, 77, 6  
**insecam** 117, 10, 199, 6, 6  
**insecaturam** 228, 4  
**insecè** 189, 2  
**insecera** 201, 6  
**insecere** 252, 9  
**insecitas** 37, 21, 91, 9  
**insecitatem** 288, 5  
**insecum** 84, 5, 9, 7  
**insecus** 33, 14, 76, 13, 113, 9, 294, 22, 303, 9, 308, 6, 321, 26  
**insecmina** 6, 2  
**insecminz** 6, 2, 7, 12, 16, 23, 19, 6, 27, 1, 184, 5, 326, 8  
**insecminam** 7, 14, 8, 23  
**insecminarum** 7, 1, 19, 4, 44, 13, 88, 17, 98, 15, 180, 2, 212, 1  
**insecminas** 6, 11, 7, 10, 22, 32, 24, 20, 187, 7, 294, 94  
**insecminis** 105, 4, 114, 10, 152, 11, 301, 10  
**insecus accus. plur.** 325, 12  
**insecite** 241, 12  
**insecitem** 109, 7, 138, 19  
**insecitis** 136, 22  
**insecitum** 196, 9, 241, 13, 303, 19  
**insecorum** 206, 13  
**insecore** 28, 6, 35, 15, 42,

# INDEX VERBORUM.

21. 56, 25. 64, 3. fortissimos 24, 26, 174, 78. 12, 24  
 forent 87, 20. 183, 25. fortiter 68, 6. 286, 25  
 185, 26. 301, 3 fortium 144, 21  
 forcea acc. 214, 15. fortius 34, 10. 180, 216, 13  
 14. 181, 5. 212, 2. 222, 2. 234, 2. 290, 17  
 foret 22, 21, 35, 3. fortuitis 174, 12  
 142, 1. 147, 12. 277, 17  
 29. 286, 16 fortuna abl. 11, 11.  
 foribus 174, 22 16, 7. 44, 4. 48, 6. fratri 42, 20. 96, 21. frumenta 26, 12. 327, 192, 19. hostem etiam suis viribus  
 foris 24, 5. 199, 31. 56, 1. 59, 9, 12. 95, 116, 8. 172, 11. 218, 18  
 192, 19. hostem etiam suis viribus  
 vinci 190, 22. invictos domi fragiles esse, Romanos. 241, 16  
 formâ ablat. 163, 4. 58, 12. 267, 1. dat. fratrum 78, 26. 182, frustrationibus 91, 13  
 185, 5. 202, 3. nomin. 324, 11 12, 13. 16, 13. 60, 6, 13. 259, 13. 294, frustratus est 197, 2  
 formæ gen. 12, 14. 56, 16. nom. plur. 189, 5 20  
 15. 104, 20. 124, fortunam 34, 1, 24. fraudare 67, 18  
 23. 129, 14. 149, 45, 14. 60, 7. 61, 2. fraudarentur 305, 7  
 23. 167, 2. 269, 13. 68, 12. 241, 20. fraudâset 85, 3  
 321, 10 327, 15. publicam fraudatas 316, 2  
 formam 17, 5. 29, 24. questibus iterant fraude 13, 19. 15, 11. fudit 266, 11  
 160, 18. 206, 6. 271, 60, 25  
 6 fortunis 156, 5. 187, 84, 21  
 formandum 61, 21. 10 fraudem 202, 20, 31 fuerat 8, 4. 44, 19. 45, 5. 52, 2. 68, 16  
 90, 7. 129, 3 fraudi 184, 3  
 formas nom. 209, 13 fraudis 251, 7. 197, 2. fuere 290, 1  
 format 303, 14 fraudulenta 301, 19 fuerit 130, 14. 297, 1.  
 formata 82, 16 fraus 202, 26. 278, 13 314, 1  
 formatam 124, 13 fregerant 247, 3  
 formato 17, 16 fregit 9, 15. 36, 17. 260, 11  
 formaturus 188, 15 260, 11  
 formatus 166, 8 fremebant 133, 15  
 formavit 42, 19 fremere 115, 23  
 formidine 70, 13 fractum 238, 8  
 formo 45, 2. 60, 24. fractus bello 234, 20. fremitum 49, 20  
 193, 9. 237, 14. 238, 1. insidiis 181, 13  
 1 frænis 43, 13 frequenter 49, 9. 52, 1. 93, 5. 116, 18.  
 forum 43, 8 fragiles 241, 17 179, 21  
 fors prælii 64, 21 fragilis 49, 3 frequentia abl. 169, 1.  
 forsitan 53, 10. 206, 199, 4 nomin. 206, 1  
 24 frangerentur 258, 6 frequentius 73, 16  
 forte 8, 19. 38, 5. 83, 3 franguntur animi 192, 3 freti 36, 3. 324, 12  
 13. 234, 2. 230, 5 3 fretum 49, 16  
 fortem 127, 4. 112, 3 frater 41, 15. 78, 12. frigida 126, 14  
 fortes 10, 14. 321, 4 135, 25. 148, 13. frigidus 206, 13  
 forti 127, 3. 191, 15 156, 33 frigora 19, 15  
 fortior 5, 6. 219, 6. fraternæ 32, 11 frigore 204, 1. 208, 1. fugaret 112, 2  
 324, 22 fraternæ 202, 9. gen. 17. 286, 14 frigoris 19, 11. 20. fugavit 122, 9  
 fortissime 53, 15. 264, 8 fraterni 65, 2 frigus 19, 13 fugaris part. 209, 6  
 8 fraternorum 94, 8. 222, 1. 2. 300, 8 fugatos 174, 10  
 fortissimi 72, 11. plur. 288, 24 frigus 19, 13 fugaverant 276, 20  
 195, 12 78, 4. 79, 13. 158. fronte 148, 15 fugavit 264, 6  
 fortissimis 59, 18. 17. fratre 30, 9. 64, 22. frondibus 321, 5 fugerant 250, 5  
 8 78, 4. 79, 13. 158. fronte 148, 15 fugerat 113, 13. 134, 1  
 fortissimo 148, 20 6. 145, 1 frontibus 10, 15 fugere 10, 22. 108, 1.  
 fortissimorum 307, 5 fratrem 14, 10. 15, 6. fructuosæ 169, 6 141, 21. 191, 18.

# INDEX VERBORUM.

- 245, 1  
 fugeret 63, 14. 103, 13, 244, 18  
 fugerunt 48, 5  
 fugient 63, 15  
 fugiebant 10, 22  
 fugiendi 167, 13  
 fugiendo 242, 8  
 fugiens 211, 5. 219, 24  
 fugientem 109, 4. 168, 16. 249, 3  
 fugientes 31, 11. 53, 21, 59, 21. 310, 9  
 fugienti 91, 31  
 fugientibus 10, 16. 168, 19. 208, 5. 242, 6. 244, 20  
 fugientium 74, 15  
 fugissent 258, 12  
 fugisset 194, 9  
 fugitivi 25, 12  
 fuisse 31, 15. 38, 10. 58, 13. 82, 10. 113, 13. 116, 9  
 fuisset 25, 4. 105, 5. 142, 14. 179, 9. 198, 14  
 fuisti 14, 2  
 fulgentem 107, 23  
 fulgore 276, 1  
 fulgorem 166, 13  
 fulgure 326, 7  
 fulminantem 228, 2  
 fulminibus 35, 9  
 fultam 320, 29  
 fumum 49, 10  
 fumus 101, 14  
 functus imperio 24, 14. tot periculis 78, 1  
 fundamenta 75, 8. 93, 11, 150, 5. 222, 1  
 fundamentis 169, 5  
 fundata *nom. fem.* 45, 8. *abl.* 32, 9  
 fundendo 272, 2  
 fundit 11, 13  
 funditus 211, 4  
 fundos 43, 2  
 fundum 50, 8  
 funduntur 69, 24  
 funera 61, 14. 117, 30  
 funere 322, 12  
 funeri 72, 25  
 funeribus 156, 12. 203, 4  
 funeris 91, 7  
 funerum 89, 15. 111, 2. 222, 14  
 funestam 249, 11  
 funestis 156, 13  
 fungantur 184, 1  
 fungi voto 88, 11  
 fungitur 72, 12. diem 172, 4  
 furantem 136, 3  
 furari 21, 51  
 furentes 327, 8  
 furentium 279, 27  
 furia 215, 8  
 furiis 204, 9  
 furor 47, 4. 166, 10. 205, 1  
 furore 117, 12  
 furorem 214, 27. 232, 22. 258, 10. 311, 5. 315, 1  
 furtim 161, 5. 300, 4  
 furtivz *dat.* 100, 19  
 furto 21, 13. 269, 17  
 fusi 107, 2. 310, 9  
 fusiis 92, 31  
 fusos 282, 5  
 fusum est 103, 29  
 fusus 45, 20. esse 207, 11  
 futilibus 262, 22  
 futura 17, 16. 315, 1. est 323, 4  
 futura *gen.* 31, 8. 76, 9. 150, 5. 199, 11  
 futuram 40, 6. 44, 14. 80, 12. 109, 17. 115, 2  
 futuras 278, 16  
 futuri 39, 5. 75, 25. 115, 7  
 futuroorum 105, 10  
 futuros 321, 2  
 futurum 8, 8. 16, 22. 48, 1. 139, 25. esse 182, 3  
 futurus 67, 8. 159, 11  
 G:  
 Gaditani 328, 6  
 Gaditanos 328, 9, 11  
 Galamam 145, 16  
 Gallatim 277, 7  
 Gallæci 325, 15  
 Gallæcia 325, 15  
 Gallæcis 325, 13  
 Gallæcia 326, 3  
 Gallæciam 326, 1  
 Galli 203, 11, 15. 204, 17, 23. 207, 6, 13. 209, 3. 10, 28  
 Galliâ 320, 22. 323, 7  
 Galliz 125, 3. 282, 8. 319, 4. 324, 10  
 Galliam 326, 21. 323, 4  
 Gallicâ 210, 14  
 Gallicam 319, 6  
 Gallici 204, 5. 210, 12  
 Gallicum 319, 11  
 Gallimander 289, 1  
 Gallimandro 289, 5  
 Gallis 71, 7. 180, 23. 203, 9. 207, 4. 210, 7  
 Gallograciz 214, 22  
 Gallograciam 210, 16  
 Gallogracos 280, 21  
 Gallorum 180, 18. 22. 204, 7. 205, 9. 206, ult.  
 Gallos 204, 19. 205, 3. 207, 16. 210, 12. 215, 24  
 Gangaridas 120, 11  
 Gargoris 226, 17  
 gaudeant 131, 13  
 gaudebant 96, 5. 129, 6  
 gaudentes 168, 21  
 gaudere 92, 31. 174, 8  
 gaudio 70, 15. 72, 13. 213, 13  
 gaudium 93, 18. 108, 18  
 gazas 273, 12  
 Gedrosi 132, 19  
 Gelo 199, 13  
 Geloni 222, 17  
 gelu 208, 7  
 geminz 149, 7. 231, 19  
 gemino funerum vulnere 222, 14. mortis vulnere 122, 21  
 gemitum 49, 20  
 gemitus 173, 24  
 gemma 148, 28  
 gener 315, 9. 329, 11. 328, 16  
 genera 20, 4. 323, 9  
 generandis 49, 6  
 generandum 24, 32. 44, 19  
 generare 19, 12. 20, 17  
 generasse 20, 3  
 generata erat 311, 13  
 genere 44, 12. 52, 20. 76, 3. 149, 19. 187, 3  
 generi *gen.* 77, 22  
 generi *dat.* 172, 6  
 generibus 326, 18  
 generis 19, 9. 101, 15. 104, 22. 149, 11. 156, 21. 161, 7. 190, 15. 364, 1  
 genero 106, 1. 151, 12. 152, 19. 320, 6  
 generum *acc.* 91, 4. 126, 2. 153, 4. 167, 9. 291, 14  
 genibus 104, 1  
 genitas 23, 22  
 geniti *gen.* 98, 20. 277, 1. *plur. erant* 85, 13. essent 32, 1  
 genitis 130, 3  
 genito 307, 11  
 genitos 83, 6. 98, 22. 197, 11  
 genitricem 179, 23  
 genitrum 9, 31. 119, 12. 279, 25  
 genitus 263, 10. 293, 28. erat 199, 12. 275, 2. est 275, 17  
 gens 6, 7. 12, 9. 19, 8. 22, 14. 98, 20. 127, 16. 129, 17. 132, 7. 165, 8. 203, 17  
 gente 8, 12. 97, 15. 129, 15. 160, 14. 222, 16. 251, 2. 316, 11  
 gentem 127, 31. 180, 19. 221, 15. 251, 4. 277, 13. 280, 2. 283, 13. 304, 7. 29  
 gentes 26, 7. 65, 7. 96, 1. 9, 34. 103, 2. 114, 8. 117, 22. 118, 6. 119, 21. 121, 16. 123, 9. 125, 4. 128, 3. 8. 148, 20. 164, 24. 175, 8. 181, 3. 208, 9. 223, 9. 252, 6  
 genti 10, 25. 57, 7. 113, 18. 271, 1. 296, 22  
 gentibus 4, 8. 6, 3. 7, 3. 24, 25. 31, 24. 75, 6. 85, 19  
 gentis 21, 12. 42, 7. 76, 6. 77, 6. 97, 17. 124, 9. 209, 22  
 gentium 4, 1. 41, 1. 66, 7. 78, 29. 84, 7. 90, 17  
 genu 122, 15  
 genuerant 85, 14. 303, 12  
 genuerat 8, 17  
 genuerit 98, 19

# INDEX VERBORUM.

- genuisset 279, 20  
 genuit 20, 7. 24, 12.  
 92, 16  
 genus 22, 32. 23, 14.  
 24, 18. 25, 5. 27, 7.  
 93, 13  
 gerant 66, 13. 226,  
 15. 238, 9. 234, 11.  
 284, 1  
 gerebant 5, 3. 23, 21.  
 77, 2. 158, 11. 219,  
 7, 13  
 gerebantur 146, 26.  
 173, 7. 219, 6  
 gerebat 24, 5. 69, 19.  
 198, 2. 249, 14. 260,  
 8  
 gerebatur 16, 6  
 gerendi 26, 5. 241, 1,  
 16  
 gerens 28, 10. 213, 5  
 gerentem 180, 18.  
 312, 4  
 gerentibus 71, 18  
 gerefe 17, 22. 296, 11  
 gererent 183. 27. 215,  
 5  
 gereret 11. 8. 35, 9.  
 133, 18. 166, 22. 279, 7  
 geri 283, 11  
 geris 171, 9  
 gerit 143, 8  
 germanam 294, 27  
 Germaniā 283, 3  
 germanis casibus 219,  
 26  
 germano. 220, 2  
 germine 166, 26  
 gerunt 55, 2. 133, 20.  
 325, 3  
 geruntur 42, 1. 70, 24.  
 180, 13. 201, 1. 210,  
 18. 304, 25  
 Geryone 308, 7. 315,  
 3  
 Geryonem 327. 26, 30  
 Geryonis 327. 28  
 gesserant 82, 15. 170,  
 11  
 gesserat 175, 10. 193,  
 23  
 gessere 72, 21  
 gesserit 58, 12. 239,  
 5. 275, 11  
 gesserunt 204, 3. 210,  
 11. 254, 2. 319, 7.  
 329, 7  
 gessisse 240, 7. 284,  
 22. 326, 16  
 gessissent 232, 15  
 gessisset 102, 26. 113,  
 17. 291, 5  
 gessit 6, 8. 73, 2. 77,  
 21. 99, 3. 101, 3.  
 123, 7  
 gestarum 19, 1. 67,  
 14. 112, 18. 116,  
 17. 123, 5  
 gestæ 306, 11. fuē-  
 runt 67, 17  
 gestas 19, 7. 117, 4.  
 240, 9. 313, 5. 329,  
 3  
 Gesteanos 120, 10  
 gesti 26, 5  
 gestiat 30, 14  
 gestiebant 320, 4  
 gestiebat 79, 9. 83,  
 7. 182, 8. 226, 10  
 gestis 42, 7. 60, 15.  
 68, 24. 79, 18. 82,  
 27  
 gesto *abl.* 41, 2. 282,  
 27. 250, 3  
 gestum *neut.* 285, 1  
 gesturos 141, 12  
 gesturus 151, 10. 280,  
 18  
 Getarum 209, 7. 251,  
 13  
 gignitur 271, 12  
 Giscone 173, 5  
 Gisconis 189, 13, 18,  
 193, 14, 21  
 gladius 244, 20  
 gladio 15, 1. 41, 21.  
 53, 22. 91, 23. 102,  
 5. 169, 26. 27, 255,  
 16  
 gladium 92, 11. 144,  
 20  
 gladius 255, 14.  
 glandem 26, 13  
 Glauci 161, 6  
 glebas 326, 5  
 gliscentem 127, 9  
 gloria 16, 9. 31, 7. 9,  
 67. 14. 146, 1. 228,  
 19. 241, 25. *victoria*,  
*savitiæ maculâ*  
*infuscaretur* 115, 27.  
*abl.* 24, 21. 34, 8.  
 36, 26. 38, 17. 58,  
 4. 72, 9. 75, 20  
 gloriabatur 311, 4  
 gloriæ 23, 30. 56, 11.  
 68, 24. 72, 25. 73,  
 9. 82, 1. 84, 14. 89,  
 3. 103, 6. 10  
 gloriam 5, 3. 22, 16.  
 38, 15. 48, 4. 68,  
 20. 72, 22. 89, 5.  
 93, 11. 94, 27  
 gloriantes 234, 10  
 gloriantur 26, 9  
 gloriari 174, 9  
 gloriatar 103, 6. 358,  
 18  
 gloriatus est 204, 19  
 gloriosa *nomin. fem.*  
 247, 4. *abl.* 304, 32  
 gloriosæ 307, 3  
 gloriosam 123, 27  
 gloriosius 100, 20  
 gnara artis 101, 12  
 Gnidium 264, 10  
 Gobryas 16, 5  
 Gordii 101, 12. 102,  
 4  
 Gordium 101, 9. 278,  
 3. 14. 279, 24. 280,  
 8. 284, 9  
 Gordius 101, 14. 25.  
 284, 9  
 Gorgia 124, 18  
 gracilis 6, 3  
 gradu 43, 15. 97, 1  
 gradus 157, 1  
 Græca *fem.* 175, 15  
 Græcam 325, 13  
 Græcarum 196, 21  
 Græcè 49, 13  
 Græci 22, 5. 36, 10.  
 37, 2. 40, 4. 71, 15.  
 108, 15. 175, 8. 10.  
 196, 1. 314, 11. 318,  
 7. 320, 8  
 Græcia *nomin.* 42, 1  
 62, 16. 113, 13. 133,  
 20. 177, 6. 211, 15.  
 320, 21. *abl.* 12, 2.  
 37, 8. 24  
 Græciæ 12, 15. 24. 3.  
 27, 5. 34, 2. 39, 23.  
 25  
 Græciam 32, 17. 33,  
 2. 13. 36, 7. 26, 41,  
 2. 51, 23. 56, 27.  
 70, 25. 77, 12. 82,  
 5. 84, 6. 86, 5  
 Græcis 28, 3. 35, 8.  
 55, 16. 56, 25. 180,  
 12. 181, 7. 10. 221,  
 8. 315, 6  
 Græco 321, 9  
 Græcorum 24, 17. 37,  
 28. 65, 3. 73, 20.  
 74, 12  
 Græcos 24, 27. 38, 4.  
 9. 71, 14. 103, 3.  
 175, 6  
 gramina 272, 17,  
 grande 129, 8. 209, 11.  
 309, 1  
 grandine 208, 1  
 grandinem 303, 7  
 grandis pecunia 237,  
 18  
 grassante 197, 5  
 grassanti 155, 22  
 grassatus 284, 16  
 grassatur 35, 13. 183,  
 4  
 grassatus fuerit 141, 3  
 grata *fem.* 56, 30. 180,  
 21. 232, 10  
 gratam 206, 17  
 gratè 104, 24  
 gratis *abl.* 56. 14. 160,  
 16. 184, 1. 229, 1. 293,  
 2. *nomin.* 221, 1  
 gratiæ 56, 10. 241, 24.  
 243, 17  
 gratiam 29, 3. 64, 20.  
 78, 5. 92, 25. 26,  
 108, 20  
 gratiarum 106, 24  
 gratias 106, 21. 139,  
 19  
 gratior 160, 16  
 gratiores 76, 17  
 gratis *adv.* 89, 14.  
 163, 11  
 gratiùs 123, 19. 227, 7  
 gratulabantur 223, 15  
 108, 15. 175, 8. 10.  
 196, 1. 314, 11. 318,  
 7. 320, 8  
 gratulabatur 134, 15  
 gratulabundus *patrie*,  
 73, 11  
 gratulantes 58, 19  
 gratulatæ 82, 21  
 gratulatio 244, 7  
 gratulatione 121, 11  
 gratulationem 277, 1  
 gratulationis 104, 24  
 gratulatus 262, 6. 322,  
 6  
 Gratiā 32, 17. 33,  
 2. 13. 36, 7. 26, 41,  
 2. 51, 23. 56, 27.  
 70, 25. 77, 12. 82,  
 5. 84, 6. 86, 5  
 Gratiis 28, 3. 35, 8.  
 55, 16. 56, 25. 180,  
 12. 181, 7. 10. 221,  
 8. 315, 6  
 Gratio 321, 9  
 Gratiōrum 24, 17. 37,  
 28. 65, 3. 73, 20.  
 74, 12  
 Gratiōs 24, 27. 38, 4.  
 9. 71, 14. 103, 3.  
 175, 6  
 gravi 134, 12. 170, 9.  
 193, 3. 233, 15. 248,  
 3. 324, 15  
 gravia 45, 11. 77, 21.  
 193, 3. 233, 15. 248,  
 3. 324, 15

# INDEX VERBORUM.

- 329, 7  
 gravibus 299, 16  
 gravidam 8, 14. 148,  
 27, 320, 27  
 gravior 122, 16. 184,  
 36  
 graviora 53, 10, 78,  
 18  
 graviorem 67, 19  
 graviores 79, 5. 156,  
 11. 197, 9  
 gravis 173, 10  
 gravissima *abl.* 44, 2.  
*acc. plur.* 97, 25  
 gravitatis 76, 15  
 graviter 15, 2. 39, 19.  
 46, 12. 70, 2. 72,  
 12  
 gravius *adv.* 13, 17.  
 39, 15. 44, 8. 174,  
 14. 283, 1. 301, 10.  
*adj.* 21, 13. 151, 6  
 gregarium 187, 12  
 gregarii *gen.* 56, 4.  
*plur.* 289, 24  
 gregario 132, 2  
 gregarius 325, 9  
 gregatim 137, 13  
 gregem 74, 14  
 greges 7, 9. 114, 17.  
 264, 15. 317, 6, 15.  
 324, 4. 327, 12  
 gregum 325, 13  
 gremio 92, 9. 202, 34.  
 214, 9  
 grex 144, 5  
 Grypi 294, 16. 295,  
 11  
 Grypo 292, 17. 293,  
 4. 295, 25  
 Grypum 393, 6, 16  
 Grypus 293, 16, 21,  
 26. 294, 15, 22.  
 295, 4  
 Gysi 12, 18  
 Gylippus 52, 21, 24.  
 53, 20  
 gymnasio 188, 17  
 Gypsius 320, 5  
 H.  
 Habeant 258, 8, 9.  
 301, 1. 321, 17  
 habeam 68, 2. 167, 22.  
 206, 6. 234, 16  
 habebant 17, 24. 69,  
 21. 178, 20. 208, 9.  
 318, 7  
 habebantur 196,  
 237, 6. 327, 29  
 habebat 8, 7. 79, 15.  
 99, 18. 116, 15. 132,  
 15. 141, 6. 207, 6.  
 201, *ult.*  
 habebatur 28, 18. 82,  
 30. 187, 14. 211, 11.  
 319, 10  
 habenda sit 281, 17  
 habenda 69, 7  
 habens 59, 16  
 habent 26, 14. 66, 2.  
 176, 2. 257, 10. 268,  
 7. 371, 7. 300, 12,  
 16. 19. 301, 6  
 habenti 220, 7. 298,  
 14  
 habentibus 21, 14.  
 42, 15. 115, 2  
 habere 24, 10. 41, 20.  
 73, 10. 75, 2. 107, 3.  
 109, 10. 131, 1. 139,  
 6. 168, 15. 187, 11.  
 195, 2  
 haberent 44, 21. 46,  
 10. 63, 7. 82, 17.  
 147, 7. 180, 5. 209,  
 19. 270, 11  
 haberentur 85, 11.  
 196, 20  
 haberet 34, 27. 152,  
 18. 206, 19. 286,  
 12  
 haberetur 76, 5. 94,  
 23. 147, 3  
 haberi 68, 17. 76, 13.  
 104, 4. 107, 1. 161,  
 14. 284, 23. 290, 4  
 habet 43, 16. 59, 5.  
 180, 16  
 habetur 82, 3. 267, 2.  
 326, 6  
 Habide 327, 14  
 Habidis 327, 16  
 habita 19, 8. 47, 23,  
 est 87, 2. 94, 8. *in*  
*neut.* 126, 6  
 habitabat 314, 5  
 habitare 63, 8  
 habitus 287, 21  
 habitis 115, 23  
 habitus 6, 5. 7, 9. 28,  
 10. 29, 10. 52, 8.  
 77, 1  
 habitum *subst.* 114,  
 10, 12. 141, 26.  
*part.* 284, 20  
 habitura esset 294, 5  
 habituros 113, 4. 115,  
 29  
 habiturum 70, 26.  
 202, 16. 204, 22.  
 260, 10, 26  
 habiturus 75, 2. 85,  
 28. 112, 9. 227, 7.  
 erat 159, 9. sit 227,  
 6  
 habitus *part.* 73, 22.  
 78, 7  
 habuerant 70, 22. 154,  
 27  
 habuerat 11, 3. 75, 3.  
 158, 21, 266, 4  
 habuere 19, 4. 24, 24.  
 26, 15. 115, 18. 149,  
 11. 178, 16  
 habuerint 32, 14. 285,  
 4  
 habuerit 124, 8. 167,  
 22. 313, 10  
 habuerunt 70, 9. 126,  
 14. 128, 3  
 habuisse 32, 7. 33, 3.  
 130, 10. 162, 9  
 habuissent 44, 21. 51,  
 19. 144, 14  
 habuisset 9, 28. 32, 2.  
 129, 23. 240, 19  
 habuit 9, 30. 92, 1.  
 17. 101, 9. 16. 104,  
 16. 115, 15. 148, 8.  
 163, 8  
 hac 10, 21. 14, 1. 36,  
 22. 44, 8. 57, 12.  
 75, 14. 100, 8. 103,  
 8. 113, 1  
 hactenus 292, 18  
 ha 271, 8  
 haemum 77, 13  
 haere 275, 15. 296,  
 14  
 haerem 32, 7. 75, 18.  
 87, 20. 126, 32. 127,  
 3. 249, 14  
 haeribus 98, 13. 167,  
 3  
 haereditaria 283, 16  
 haereditarias 272, 12  
 haereditarium 277, 15  
 haereditas 94, 20  
 haereditatem 129, 20  
 269, 13  
 haereditatibus 217, 3  
 haerentes 229, 14  
 haerentibus 32, 27  
 haeres *nomin.* 127, 10.  
 147, 8. 273, 1. 304,  
 6  
 Halicarnassi 36, 12  
 Hamilcar 173, 4. 186,  
 1. 188, 2, 7. 189, 13  
 Hercule 24, 10. 144,  
 2. 315, 3  
 5. 189, 1, 3, 17  
 Hamilcarem 185, 23.  
 188, 6. 189, 10. 193,  
 14, 21. 328, 13  
 Hamilcari 172, 11. 188,  
 12  
 Hamilcaris 173, 14.  
 189, 15. 329, 3  
 Hammone 106, 3. 125,  
 25  
 Hammonem 105, 9  
 Hammonis 105, 18. 131,  
 23  
 hanc 46, 11. 55, 14. 26,  
 29, 33. 66, 5, 11. 81,  
 11. 83, 7. 90, 16. 91,  
 12  
 Hanno 181, 6. 184, 14.  
 192, 1  
 Hannone 173, 5  
 Hannonom 193, 13  
 harioli 8, 8  
 Harpago 8, 15, 9, 15  
 Harpagum 10, 8  
 Harpagus 9, 17  
 Harpalo 183, 23  
 harum 24, 30. 168, 14  
 has 61, 20. 139, 21.  
 142, 16. 179, 22.  
 240, 8  
 Hasdrubal 172, 11. 317,  
 6. 328, 16  
 Hasdrubale 172, 5  
 Hasdrubali 173, 4  
 hasta 200, 4  
 hasta *gen.* 148, 15. *plur.*  
 319, 1  
 hastas 318, 6, 8  
 haud 51, 3. 96, 7. 127,  
 2. 327, 12. secus 178,  
 9. 194, 12  
 habetatz sunt *vires*,  
 71, 19  
 Hectoris 160, 9  
 hedera 119, 5  
 Heleno 160, 7. 162, 12.  
 198, 4. 210, 24  
 Helenum 212, 14  
 Hellenicus 214, 11  
 Hellesponti 58, 24.  
 157, 3  
 Heraclea 133, 21. 154,  
 3  
 Heracleam 154, 11  
 Heracida 190, 15  
 Heracliensis 154, 18,  
 24. 157, 1  
 Heraclienisium 154, 21  
 herba 122, 24  
 1. 188, 2, 7. 189, 13  
 Hercule 24, 10. 144,  
 2. 315, 3  
 5. 189, 1, 3, 17  
 Herculeum 104, 11. 119,

# INDEX VERBORUM.

17. 127, 1. 130, 4. 18. 35, 12. 42, 4. hortantibus 328, 13 188, 22. 264, 16  
 203, 18. 308, 3, 7, 167, 7. 170, 3, 16. hortarentur 139, 9 hostilem 99, 27. 109,  
 327, 30 221, 21. 224, 11. hortari 103, 10. 233, 14  
 Hercules 24, 5, 12. 280, 20. 327, 21 20 hostiles 42, 5. 68, 6.  
 121, 15. 146, 12 homini 73, 4. 288, 5 hortati sunt 169, 1 306, 2  
 Herculi 23, 30. 88, 9. hominibus 20, 8. 35, hortator 289, 1 hostili 115, 19. 127,  
 104, 25. 154, 6. 328, 11. 137, 7. 205, 20, hortatores 182, 7 32. 136, 2. 150, 10.  
 3 22. 215, 20. 330, hortatur 9, 21. 17, 20. 188, 4. 205, 4. 275  
 Hercules 98, 20. 119, 20. 324, 17. 325, 3 24, 16. 33, 21. 34, 14  
 19. 140, 17. 160, 5. hominis 96, 18. 218, 9. 36, 23. 39, 8. 66, hostilibus 77, 8. 188,  
 167, 4. 168, 5. 170, 20. 159, 10. 272, 16. 107, 23. 115, 2  
 22. 177, 2. 328, 7 15 29. 183, 28. 214, hostilis 85, 8  
 Hercynides 66, 5 hominum 15, 18. 17, 13. 224, 1 hostiliter 82, 21. 139,  
 Hercynione 67, 2 10. 19, 17. 21, 2. hortatus est. 89, 19. 11. 181, 21  
 heroum 100, 3 22, 3. 25, 20. 27, 7. 96, 12. fuerat 97, hostis 73, 8. 97, 19.  
 hesterni 10, 5 29, 11 14 106, 26. 107, 27.  
 hesternio 10, 6. 207, 13 honesta *acc. plur.* 185, hortetur 239, 11 121, 9. 127, 29. 135,  
 hi 129, 9. 156, 25. 158, 18 hortetur 104, 21. 272, 4. 138, 5  
 5. *bis* 193, 23, 24. honesta 85, 25. 191, 16 hostium 13, 3. 28, 9,  
 198, 14. 299, 4. 300, 11 horum 23, 6. 31, 2. 10. 29, 20. 30, 32.  
 2. 302, 8 honeste *adv.* 94, 12. 89, 22. 152, 9. 12. 33, 21  
 Hiacensanas 121, 14 153, 10. 178, 22 196, 10 hujuscemodi 227, 2  
 Hiabas 169, 13 honestior 93, 10 hos 53, 11. 123, 20. humana 127, 15  
 hic *pronomen.* 4, 8. 8. honestiorem 154, 25. 140, 17. 18. 173, 6. humana 37, 14. 158,  
 16 187, 4. 214, 18 174, 19. 282, 14. 19. 199, 4, 16  
 hic *adv.* 49, 20. 206, honestissimis 156, 8 300, 18 humanam 58, 20. 127,  
 6 honestius 34, 13. 146, hospitaliter 82, 24 12  
 Hierax 218, 19 26. 159, 7 hospite 320, 11 humanas 172, 19  
 Hiero 199, 8 honestum 145, 8. 262, hospitem 264, 11 humani 66, 1. 167, 8.  
 Hieroclyto 199, 12 6 hospites 320, 8 269, 7  
 Himeræ 51, 14 honoratiorem 43, 16 hospitibus 168, 27 humanis 58, 16  
 hinc 31, 4. 42, 5. 45, honoratissimum 285, hospitii 76, 13. 321, humanitate 166, 3  
 15. 48, 11. 50, 2, 3, 7 4 hospitium 76, 16 humanitatis 106, 3  
 4 honoratiùs 58, 18 hospitum 76, 16 humano 13, 24  
 hinnitu 17, 19 honoratum ducatu hoste 22, 23. 34, 11. humanorum 308, 3  
 hinnitum 16, 16. 24 q1, 14 70, 26. 94, 26. 106, humanum 158, 1. 18.  
 Hippias 30, 9. 16. 31, honoratus 95, 2 19, 25. 109, 15. 120, 207, 22  
 18 honore 146, 4 6. 134, 17 humatos 101, 1  
 Hippolechus 63, 11 honorem 27, 10. 43, hostem 12, 19. 25. 10. humeris 251, 7  
 Hippolyte 24, 10 14. 120, 8. 168, 9. 31, 2. 36, 20. 47, 19. humi 223, 22  
 Hippolytum 24, 12 229, 3. 261, 5. 303, 61, 3. 66, 15. 88, humiles 271, 7  
 Hircanum 267, 1. 300, 24. 308, 14 30 humili 149, 19. 187, 2.  
 3 honores 45, 9. 73, 1. hostes 10, 14. 13. 18. 193, 2  
 Hispani 329, 1, 8 140, 18. 308, 11 25, 12. 31, 11. 37, humiliorem 219, 9  
 Hispania 323, 1 honoribus 58, 17. 21 6, 7. 47, 6. 16, 25. humillima *acc. plur.*  
 Hispania 226, 15. 325, honorifice 224, 3 52, 16, 22. 61, 10. 185, 4  
 21. 327, 26. 328, 5. honoris 147, 5. 164, 70, 2. *bis* 72, 22 humillimo 20, 15  
 9 14. 316, 12 hosti 29, 28. 69, 22. humore pestifero gras-  
 Hispaniam 234, 6. 312, honorum 113, 11 108, 3. 140, 3. 146, sante 297, 5  
 3. 323, 3. 324, 14. honos 167, 5 21. 189, 4. 252, 23. humanis 50, 2  
 328, 8. 329, 4, 6 horam 16, 22 294, 19, 266, 1 hunc 7, 6. 8, 2. 27, 2.  
 Hispaniarum 125, 1 horarum 38, 12. 276, hostias 99, 19. 100, 2. 58, 7, 9. 10. *bis* 72,  
 Hispaniensi 312, 15 2 horis 38, 11 169, 25. 172, 19. 20. 75, 9. 78, 25.  
 Hispanis 239, 7. 321, horis 38, 11 202, 28. 314, 25 101, 27. 130, 1  
 24. 329, 7 horreis 254, 10 hostibus 13, 5. 13. 17, hyberna 19, 15. exer-  
 Hispano 323, 3. histo- horrerent 222, 6 20. 22. 18. 24, 8. 25, citum in hyberna  
 ria 289, 7 horrido 255, 10 5, 19. 29, 14. 36, diviserat 290, 11  
 hodiernis 10, 7 hortabatur 141, 6 27. 39, 4 hybernus 37, 12  
 homine 200, 8. 269, 11 hortamenta 45, 26 hostiis 178, 18 hybernus 85, 5  
 hominem 256, 19 hortanda 103, 19 hostile 24, 7. 71, 16. Hydaspem 135, 15  
 homines 9, 8, 9. 12, hortante 204, 3. 217, 2 106, 52. 113, 13. hyemabat 290, 16



# Index Verborum.

- hyeme 277, 6  
 hyemem 241, 27  
 hyemis 20, 10. 21, 11  
 Hyemerum 305, 11  
 Hyperidem 134, 3  
 Hyrcaniam 114, 6. ierit 284, 11  
 288, 30. 289, 7, 13.  
 304, 20  
 Hyrcanorum 10, 25.  
 303, 5  
 Hyrcanos 132, 19  
 Hystaspis 16, 18  
  
 I.  
 Jaceant 190, 25  
 jaccate 241, 10  
 jacentem 199, 17. 247,  
 9. 255, 1  
 jaceret 149, 22  
 jaciebat 150, 5  
 jacta sagitta 79, 20  
 jactantes 124, 14  
 jactare 171, 5  
 jactati plur. 44, 24.  
 304, 14  
 jactavit 204, 20  
 jacto part. 134, 8  
 jactum subst. 31, 2  
 jactura 25, 21  
 jactus subst. 23, 18  
 jaculari 276, 3  
 jaculum 99, 27  
 jamjam 122, 23  
 jampridem 119, 23  
 jam tunc 283, 10  
 Jancyri 25, 16  
 Jason 307, 1  
 Jasone 308, 19  
 Jasoni 308, 10  
 Jasonis Thessali 306,  
 23. 308, 14, 19  
 Ibero amne, Hispano,  
 423, 2  
 Iberiam 323, 3  
 ibidem divitiarum cu-  
 pido est, ubi et u-  
 sus, 21, 19  
 ictus part. 134, 12.  
 212, 12  
 idcirco 34, 5. 243, 1  
 idem 68, 17. 94, 27.  
 130, 20. 148, 13.  
 154, 10. 157, 3. 193,  
 9. 216, 1. 233, 14.  
 251, 9. 282, 16  
 identidem 103, 7  
 ideo 35, 1. 49, 13. 53,  
 11. 63, 17. 74, 24.  
 202, 5. 241, 15. 252,  
 15. 284, 16  
 jecit 93, 11. 100, 1  
 jejuna 114, 19  
 jejunia 270, 2, 5  
 jejunis 327, 4  
 jejunos 285, 10  
 ierit 284, 11  
 ignaris 141, 19. 206,  
 10. 237, 16. 276, 11  
 ignaro 131, 25  
 ignarum 91, 18  
 ignarus 13, 12. 77, 3.  
 78, 11. 112, 12. 158,  
 19. 209, 14. 240, 11  
 igne 20, 11. 35, 12.  
 49, 8  
 ignes 49, 22. 50, 7  
 ignibus 49, 6. 188, 13  
 ignis 20, 7, 9. 50, 2,  
 9  
 ignobilem 213, 8  
 ignobili 76, 7  
 ignobilis 205, 6  
 ignominia 142, 6  
 ignominiam 252, 4  
 ignorabant 167, 7  
 ignorantes 64, 18. 201,  
 13  
 ignorare 261, 3  
 ignoraret 129, 15  
 ignoratio 22, 7  
 ignota acc. neut. 125,  
 10  
 ignotus 21, 16  
 idem 142, 13. 162, 8  
 iis 21, 16. 139, 17.  
 142, 27. 146, 11.  
 156, 6. 178, 10.  
 305, 8  
 iislem 107, 19. 133,  
 13. 137, 4. 164, 11.  
 196, 4. 219. 25. 295,  
 1. 280, 5. 317, 12  
 Ilienses 244, 11  
 Iliensibus 244, 8  
 Iliensium 244, 7  
 Ilio 100, 3. 175, 15.  
 244, 15. 315, 15  
 Ilion 244, 7  
 illa nom. sing. 8, 18.  
 15. 15. 101, 14, 18.  
 170, 5. 177, 6. 294,  
 3. acc. plur. 10, 16.  
 234, 3. 247, 1. 287,  
 2. abl. 89, 8. 285,  
 12. 295, 3  
 illacrymatum 106, 15  
 illa 51, 25. 100, 2.  
 184, 4. 214, 6  
 illam 6, 17. 35, 14.  
 63, 16. 107, 23. 228,  
 27. 322, 5, 6  
 illata est 193, 6  
 illati 29, 16. 113, 18  
 illato 135, 1. 306, 10.  
 329, 4  
 illatum 24, 15. 39, 17.  
 22. 57, 23. 172, 7.  
 173, 88. 227, 3. es-  
 set 12, 3. 238, 4  
 illaturus erat 173, 1  
 illecebris 37, 22. 119,  
 12. 231, 10, 20  
 illexerat 281, 3  
 illexerint 327, 30  
 illibata 223, 11  
 illibatam 246, 4  
 illic 49, 20. 320, 7,  
 324, 18  
 illecebat 242, 4  
 illmatur 272, 1  
 illius 140, 23. 142, 5.  
 324, 24  
 illo 8, 27, 29. 9, 15.  
 10, 14. 16, 8. 44,  
 16  
 illorum 124, 6, 8. 283,  
 10. 284, 6, 11. 286,  
 3  
 illos 17, 19. 25, 10.  
 45, 3. 68, 21. 124,  
 7, 8  
 illic 49, 3  
 illud 13, 23. 29, 3. 70,  
 19. 126, 27. 154, 15.  
 204, 15. 222, 31. 283,  
 15  
 illudat 156, 23. 171,  
 12  
 illum 58, 24. 72, 19.  
 82, 1. bis. 102, 18.  
 114, 23  
 illustraverint 127, 17  
 illus. averit 313, 5  
 6  
 illustrem 108, 13. 213,  
 9  
 illustres 42, 7. 213, 2  
 illustri 147, 17  
 illustria 19, 3  
 illustrior 19, 8  
 illustris 75, 9  
 illustrius 191, 16  
 illuvies 20, 6. 27, 4  
 Illyrici 127, 22  
 Illyrico 175, 14  
 Illyricos 205, 15  
 Illyricum 251, 3. 282,  
 18  
 Illyrii 75, 21  
 Illyriis 75, 19. 77, 21.  
 78, 14  
 Illyrico 138, 6  
 Illyriorum 91, 26. 213,  
 5. 226, 11. 229, 14  
 Illyrios 75, 28. 79, 6.  
 96, 8. 103, 2. 132, 6.  
 161, 6  
 imaginem 115, 2. 107,  
 15  
 imagines 288, 15  
 imbecillitas 60, 23.  
 imbecillitate 39, 20  
 imbecillo 80, 9  
 imbelli 105, 6. 296, 22  
 imbellis 59, 21. 71, 21.  
 282, 10  
 imbre 228, 4  
 imbrem 74, 15  
 imbres 208, 7  
 imbribus 35, 9. 323, 9  
 imbrum 21, 11. 74, 14  
 imbutum 226, 1  
 Imilco 173, 14  
 Imilcone 173, 5  
 imitandum 184, 36  
 imitaretur 114, 16  
 imitatz 36, 2  
 imitati 256, 2  
 imitatio 43, 7  
 imitatus 8, 2  
 immanitate 19, 11. 94,  
 3  
 imatur 75, 17. 225,  
 11  
 immatura gen. 234, 12  
 immaturam 78, 27  
 immaturi 204, 15  
 immaturo 5, 13  
 immemor 114, 20. 306,  
 2  
 immemores 82, 10. 89,  
 3. 144, 13  
 immensa acc. plur.  
 141, 15. 183, 3. 300,  
 6  
 immensae plur. 22, 15  
 immeritis 148, 12  
 immerito 33, 1. 327,  
 14  
 immersit 148, 6. 255,  
 16  
 imminebant 78, 18.  
 230, 1  
 imminente 57, 5. 277,  
 6  
 imminentes 209, 7  
 imminere 168, 2  
 immisere 46, 16  
 immissis 184, 7. 188,  
 18  
 inmissum fuisse 91,  
 17  
 immitium 283, 4  
 immittit 249, 9. 292, 1  
 C c c

# INDEX VERBORUM.

- immittuntur 216, 14  
 immobilitatem 271, 12  
 immoderata 237, 4  
 immoderati *gen.* 55, 12  
 immolabant 170, 4  
 immolare 172, 19  
 immorata 20, 16  
 immorati 22, 30  
 immortum 282, 6  
 immortale 226, 7  
 immortalem 128, 14, 140, 18  
 immortales 222, 19  
 immortalibus 35, 8, 103, 11, 108, 22, 203, 8, 318, 8  
 immortalitatis 204, 1  
 immortalium 82, 25, 205, 19, 21, 322, 7  
 immortui *plur.* 324, 22  
 immunitas 322, 15  
 immunitatem 96, 16  
 immunitates 101, 2  
 immutabilia 125, 11  
 impares 246, 2  
 impatientius 126, 23, 249, 15  
 impediendum 108, 2  
 impediretur 23, 18  
 impellente 53, 12  
 impellerent 235, 7  
 impelleret 134, 2  
 impellit 36, 9, 41, 9, 55, 9, 221, 3, 229, 7, 280, 8  
 impendite 206, 1  
 impendentis 158, 2  
 impendio 243, 16  
 impensa 20, 20, 123, 16  
 impensae *gen.* 68, 4, 87, 21  
 impensam 154, 27  
 impensas 87, 12, 254, 15  
 impensè 100, 25  
 impensis 66, 13, 112, 2  
 impensius 184, 6  
 imperabat 183, 21  
 imperabatur 94, 13  
 imperantis 84, 14  
 imperare 80, 1, 222, 30  
 imperari 133, 17  
 imperat 139, 11  
 imperati 15, 3, 206, 21  
 imperator 67, 5, 171, 19, 172, 1, 175, 14  
 imperatore 51, 10, 142, 2, 9, 20, 192, 15, 325, 9  
 imperatorem 70, 9, 142, 9, 171, 10, 328, 14  
 imperatores 275, 11  
 imperatori 238, 6  
 imperatoria 240, 15  
 imperatoria 31, 8, 70, 10  
 imperatoris 56, 4, 77, 17  
 imperatoris 78, 9  
 imperatorum 173, 10, 252, 27  
 imperent 223, 4, 299, 10  
 imperia 56, 9, 73, 1, 99, 21, 129, 8, 141, 3, 173, 13, 211, 12, 225, 1, 286, 5  
 imperii 4, 5, 8, 10, 26, 22, 29, 51, 23, 55, 13, 58, 14, 63, 9, 66, 14, 67, 8, 68, 19, 69, 11, 84, 13, 93, 11, 96, 22, 103, 11, 123, 2, 127, 21  
 imperis 99, 11, 127, 15, 268, 1  
 imperio 5, 4, 6, 16, 20, 11, 5, 14, 5, 17, 6, 19, 4, 22, 10, 24, 14, 266, 5, 9, 267, 13, 286, 3, 299, 10, 303, 6, 328, 12, regnum claudicare 67, 11  
 imperiorum 42, 19  
 imperium 4, 1, 5, 3, 13, 7, 3, 8, 3, 17, 19, 3, 22, 9, 14, 23, 26, 30, 10, 47, 3, 51, 1, 8  
 impetravit 24, 1  
 impetro 142, 7  
 impetu 49, 2, 16, 119, 7, 265, 3, 310, 8  
 impetum 26, 2, 48, 2, 59, 14, 148, 5, 211, 10  
 impetus *ang.* 301, 3  
 impio 81, 15, 168, 16  
 impium 201, 22  
 impleret 37, 22, 210, 10  
 impleret 96, 13, 197, 21  
 implese 114, 11  
 impleta 197, 26, 315, 1, est 202, 17  
 impletas deo, *mentes* datum, 206, 15  
 impletos 229, 18  
 impletus 188, 8  
 implevit 102, 2  
 impliciti 47, 5  
 implicitus esset 297, 7  
 implicuit 217, 7  
 implorant 178, 8, 207, 22, 259, 14  
 implorantes 221, 4  
 implorat 218, 15  
 implorati fuerant 51, 15  
 imploratus 188, 2, 196, 24, 198, 2, 218, 25  
 imponeret 56, 52, 73, 24, 148, 17, 240, 17  
 imponeretur 259, 7  
 imponi 168, 14  
 imponit 167, 19, 190, 10, 202, 23  
 imponitur 292, 5  
 imponunt 71, 9  
 importune 305, 14  
 impositas 273, 12  
 impositis 291, 14  
 imposito 22, 29, 279, 12  
 impositos 197, 13  
 impositum 276, 3, 327, 16  
 impositus est 320, 24  
 impossibile 24, 1  
 imposuerunt 164, 15  
 imposuit 22, 34, 92, 4, 142, 1, 197, 27  
 impotens 216, 10  
 impotenter 155, 3  
 impressione 10, 22  
 imprimis 177, 15  
 improba 192, 23, 226, 14  
 improviso 189, 1  
 improvisus 79, 10  
 imprudens 60, 22  
 impubere 5, 11  
 impuberes 59, 19, 170, 4  
 impubes 225, 6  
 impudentia 279, 24  
 impudicum 86, 4  
 impugnabatur 196, 6  
 impugnantibus 281, 18  
 impugnaret 189, 26  
 impugnasse 197, 17  
 impugnatæ sunt 188, 5  
 impulerant 246, 1  
 impulsisse 91, 31  
 impulsit 227, 8  
 impulsus 15, 9  
 impulsus 149, 20, 24  
 impunè 168, 16, 284, 12  
 impunitate 91, 30  
 impunitatem 60, 5, 302, 14  
 imputari 284, 6, 23  
 imum 49, 19, 50, 8, 279, 8  
 in administrando 226, 6, alienis eripiendis vitam sectaretur *Antiochus*, 218, 20, conciliandis amicitiarum studiis, 36, 16, consulibus creandis 243, 1, dissolvendis legibus 43, 26, quarendo 105, 3, interficiendo 278, 14, matrimonio sortiendi 216, 18, occupando regno 226, 5, propulsando 264, 5, proseguendo 111, 1, restaurando bello 275, 13, retinendis 56, 7, tradendo 153, 15, tuenda salute 105, 5  
 in æternum 45, 8  
 in futurum 139, 25  
 in integrum 236, 9  
 in oracula patet 206, 13  
 in orbem 324, 11  
 in perpetuum 214, 6, 322, 8  
 in posterum 197, 1  
 in presenti 139, 24  
 in summâ 138, 2, 187, 12, 222, 23, 275, 12  
 in supremum 237, 14  
 in tantum 300, 5, 520, 14  
 in totum 247, 20  
 inanibus 141, 17  
 inaudita, *fem.* 189, 14  
 inauditis 202, 14  
 inauditum 189, 16  
 incassum 109, 11  
 incautiores 301, 1  
 incautis 183, 13  
 incautiùs 210, 14

# INDEX VERBORUM.

- incautos** 71, 20  
**incautum** 193, 3  
**incedere** 184, 8  
**incedunt** 301, 16  
**incedat** 50, 9  
**incenderant** 108, 18  
**incenderent** 191, 28  
**incenderetur** 288, 20  
**incendérunt** 135, 3  
**incendi** 191, 25  
**incendia** 61, 4. 191, 4.  
 192, 7  
**incendii** 135, 5  
**incendio** 61, 16. 143,  
 9. 221, 19  
**incendiorum** 201, 14  
**incendit** 35, 12. 201,  
 11. 203, 14  
**incendium** 8, 1. 12, 4.  
 49, 11. 22. 55, 12.  
 88, 28. 321, 31  
**incenduntur** 53, 18  
**incensa sing.** 72, 9. 196,  
 23. fuerant 70, 17.  
 patria 70, 16  
**incensæ gen.** 37, 26  
**incensam** 322, 11  
**incensi** 207, 27  
**incensis** 37, 27  
**incensus** 167, 8. 228,  
 19  
**incerta fem.** 87, 3. 202,  
 7. *abl.* 173, 23. *neut.*  
 125, 10  
**incertæ gen.** 303, 1  
**incertum** 72, 23. 279,  
 5. 316, 14. *est* 100,  
 10. *sit* 19, 7. 206, 5  
**incertus** 129, 28. 198,  
 10  
**incessisset** 260, 2  
**incessit** 192, 9  
**incessu** 67, 10  
**inchoatam** 152, 1  
**inchoatum neut.** 97, 3  
**incideret** 267, 10  
**incidit** 146, 9  
**incipere** 135, 22  
**incipientes** 215, 2  
**incitabantur** 209, 22  
**incitat** 281, 11. 295, 15  
**incitati** 207, 13  
**incitatis part.** 114, 5  
**incitatus** 321, 2  
**inlementiam cæcæ**, 88  
 1  
**inclinat** 56, 2  
**inclinatam** 306, 4  
**inclinatio** 58, 16  
**inclinato** 52, 20  
**inclinatum** 192, 6  
**includitur** 21, 5  
**includunt** 143, 12  
**inclusi plur.** 158, 12  
**inclusum** 260, 8  
**inclytæ opibus** 23, 20  
**inclytas leges** 179, 14  
**inclyto** 127, 26  
**inclytum** 204, 14  
**iucognitum** 269, 8  
**incolas** 19, 16. 168, 20.  
 175, 12. 187, 9  
**incolis** 44, 25. 166, 25.  
 324, 1  
**incoluere** 326, 16  
**incoluerunt** 165, 9  
**incolumem** 120, 8. 307,  
 6  
**incolumes** 79, 6  
**incolumi** 16, 8. 87, 29  
**incolumibus** 61, 6  
**incolumis** 114, 3. 129,  
 2. 147, 20  
**incolumium** 61, 2  
**incolunt** 26, 11. 282,  
 15  
**incompositis** 7, 17.  
 204, 7  
**incredibile** 17, 4. 81,  
 25. 179, 20. 247,  
 17. 270, 12. *est* 122,  
 7  
**incredibili** 99, 16  
**incredibilis** 179, 4  
**incrementa** 24, 1. 74,  
 3. 78, 6. 79, 16.  
 168, 16. 188, 10. 210,  
 21. 283, 7. 396, 219  
**incrementi** 39, 3  
**incrementis** 69, 10. 308,  
 179, 11. 195, 9. 308,  
 21. 320, 13. 328, 9  
**incremento** 26, 8  
**incrementorum** 75, 8.  
 133, 2  
**increpantes** 98, 6  
**increpatis part.** 97,  
 22  
**increvit** 160, 2  
**increuenta** 163, 6  
**increuento** 55, 20  
**incubantes** 207, 6  
**incubarent** 199, 7  
**incubuit** 49, 12  
**incultæ** 22, 6  
**incultas** 21, 10  
**incunabula** 115, 7. 244,  
 14  
**incurrunt** 20, 21  
**incussit** 216, 24. 312,  
 17  
**indicorum** 109, 32. *Indos* 149, 25. 222, 5.  
 234, 1  
**Indi** 123, 4  
**Indiâ** 119, 15. 133, 8.  
 148, 11  
**Indiæ** 6, 16. 132, 14  
**Indiam** 149, 14. 150,  
 6. 304, 21  
**indicat** 15, 19. 39, 16  
**indicavit** 139, 3  
**indice** 293, 23  
**indices** 249, 9. 16  
**indicia** 287, 2  
**indicio** 46, 2. 101, 5.  
 263, 5  
**indicit** 202, 27  
**indicium** 32, 22. 41,  
 4. 109, 6  
**indigentibus** 162, 3  
**indigerent** 209, 20  
**indigna acc.** 165, 15.  
*fem.* 217, 14  
**indignabatur** 115, 20  
**indignæ** 217, 14  
**indignum** 110, 1  
**indignante** 259, 3  
**indignantibus** 93, 31.  
 156, 25. 178, 2  
**indignantibus** 9, 8  
**indignati plur.** 130,  
 20  
**indignatio** 114, 22  
**indignatione** 33, 19  
**indignatum** 146, 5  
**indignatus** 7, 11. 205,  
 11  
**indignè** 98, 26. 170, 25,  
 217, 20. 266, 9  
**indignior** 78, 16  
**indignitas** 45, 15. 306,  
 3  
**indignitate** 143, 19  
**indignitatem** 55, 6  
**indignitati** 91, 8  
**indignus** 295, 19  
**indignorum** 130, 15  
**indignum** 96, 15. 78,  
 13. *esse* 233, 5  
**Indis** 119, 13. 123, 6.  
 132, 15  
**inditum** 268, 5  
**inditur** 263, 10  
**indivisa neut.** 314, 1  
**indixit** 22, 17. 113, 22  
**indole** 75, 30  
**indoles** 31, 8. 226, 4  
**indolesceret** 125, 18  
**indolis** 70, 6. 8. 78, 7.  
 4  
**indomitas** 65, 6  
**Indorum** 119, 14. 21.  
 306, 16, 19  
**Indos** 149, 25. 222, 5.  
 234, 1  
**indubitam** 126, 16  
**indubitato** 102, 19  
**indubitatus** 229, 3  
**induci** 321, 5  
**induciæ** 71, 17. 233, 9  
**induciarum** 81, 2  
**inducias** 48, 8  
**inducit** 118, 19  
**inductâ** 186, 4  
**inductus** 161, 8. 162, 5  
**indulgentiâ** 15, 2. 94,  
 10. 97, 23. 129, 1.  
*nomin.* 94, 3  
**indulgentiam** 93, 16  
**indulsisse** 253, 5  
**Indum** 132, 15  
**indurabantur** 196, 9  
**induratâ** 89, 2  
**indurati** 75, 20. 115, 13  
**indurato** 70, 1  
**induraverat** 289, 20  
**indurent** 196, 6  
**industria, adject. fem.**  
 19, 9. *substanz. ablat.*  
 59, 17. 66, 9. 74, 6.  
 77, 17. 119, 6. 136,  
 4. 171, 20. 142, 3.  
 267, 11. 300, 19  
**industriæ** 238, 14  
**industriam** 41, 18. 160,  
 8  
**industriè** 317, 11. 321,  
 26  
**industrium** 228, 20  
**induxit** 139, 8  
**inedia** 118, 3  
**inediam** 324, 19  
**inermes** 127, 29  
**inermibus** 204, 22  
**inermis** 124, 1  
**inerti** 55, 10  
**inertiz** 266, 4  
**ineat** 271, 11  
**ineundum** 191, 15  
**ineunt** 25, 15. 37, 2.  
 304, 12  
**ineunti** 200, 3  
**inexplebile** 244, 14  
**inexplebiles** 285, 9  
**inexpiabile** 285, 1  
**inexpiabili** 297, 2  
**inexpugnabilem** 277,  
 10  
**infamia** 36, 27. 98, 10.  
 105, 16. 232, 6. 296,  
 4  
**infamiæ** 217, 6  
**infamiam** 14, 22. 48, 1.  
 125, 20

# INDEX VERBORUM.

- infans 8, 15. 42, 15  
 infantiem 8, 23  
 infantes 141, 9  
 infanti 127, 24. 199, 18  
 infantium 75, 21  
 infantibus 317, 4  
 infantilibus blandi-  
 mentis inductus 161, 8  
 infans 8, 18. 21, 28.  
 75, 66. 78, 19. 199, 11  
 infantum 23, 18  
 infecta *neut.* 272, 18  
 infectis 184, 19  
 infelicibus 171, 11  
 infeliciora 53, 10  
 infelicitas 170, 13. 171, 6. 208, 8  
 infelicitate 289, 10  
 infelicitate 41, 2. 179, 8. 236, 11. 251, 3  
 infelicitum 173, 24  
 infensus 131, 24  
 inferat 280, 9  
 inferebant 168, 27  
 inferendum 90, 14. 240, 18  
 inferentes 23, 8  
 inferenti 30, 18. 300, 61  
 inferi *gen.* 175, 11  
 inferias 142, 17. 167, 22. 199, 25  
 inferior 40, 10. 112, 1. 162, 7. 163, 2. 213, 6. 327, 12  
 inferiorem 68, 2. 293, 19  
 inferiores 56, 28  
 inferioribus 80, 6  
 inferre 34, 29. 55, 11. 63, 18. 86, 8. 158, 7. 226, 10. 266, 6. 291, 6. 298, 4. 305, 2. 312, 17  
 inferret 189, 26. 277, 9  
 inferri 110, 3  
 infert 10, 8. 13, 2. 18, 2. 88, 26. 94, 24. 143, 2. 215, 15. 218, 11. 223, 7. 259, 8. 264, 4. 288, 13  
 inferur 7, 15  
 inferum *nomin.* 109, 18  
 inferunt 63, 32  
 infestare 189, 6. 274, 3  
 infestabat 207, 3  
 infestam 298, 16  
 infestare 317, 14  
 infestas 118, 5. 196, 12  
 infestaverint 268, 2  
 infestiora 244, 22  
 infestiores 156, 10. 209, 12  
 infestissimas 88, 29  
 infestissimo 189, 4  
 infestissimos 89, 14  
 infestus 311, 19  
 infestus 9, 15. 262, 4. 287, 12  
 inficere 324, 15  
 infidz 96, 10  
 infimis 69, 10  
 infinita 150, 2  
 infiniti *gen.* 293, 13  
 infirmitate 39, 9. 159, 17. 222, 13. 279, 17  
 infirmitatem 153, 13. 216, 2  
 infirmitatis 102, 17  
 infirmum 98, 15  
 inflatus 33, 8. 254, 10  
 infligunt 45, 24  
 influentis 102, 11  
 infrequens 24, 6  
 infulus 104, 16. 161, 1. 207, 19  
 infuscarent 123, 28  
 infuscaretur 115, 27  
 infuso 452, 17  
 ingemuit 125, 16  
 ingenia 20, 5. 82, 15. 166, 16. 282, 17. 18. 325, 3  
 ingeni 59, 13. 66, 1. 83, 16. 99, 13. 166, 14  
 ingeniis 21, 12  
 ingenio 163, 2. 166, 2. 169, 25. 239, 16. 269, 5  
 ingenium 78, 22. 269, 5  
 ingens 10, 16. 52, 12. 58, 7. 159, 11. 192, 7. 207, 10. 286, 15. 324, 6  
 ingentem 33, 2. 68, 11. 217, 15. 218, 2. 279, 2  
 ingentes 34, 21. 114, 18. 192, 4. 228, 4  
 ingenti 23, 25. 24, 21. 83, 9. 102, 7. 18. 123, 8. 127, 14. 136, 1. 155, 16. 193, 1. 204, 6. 209, 10. 276, 20. 281, 6. 292, 8. 307, 2  
 ingentia 53, 2. 67, 4. 162, 12. 292, 6. 293, 4. 395, 25  
 ingentibus 67, 11. 147, 15. 164, 9. animis 103, 12  
 ingentis 105, 12. 149, 23  
 ingenua 166, 16  
 ingenui 156, 14  
 ingenuis 165, 25  
 ingenuus 9, 8  
 ingerebat 108, 6. 179, 24  
 ingesta sunt 73, 1  
 ingrati 313, 4  
 ingrato 186, 6. 263, 1  
 ingrederentur 191, 27  
 ingredi 88, 13. 286, 17  
 ingreditur 9, 22  
 ingrediendi 340, 17  
 ingredientem 105, 17  
 ingreditur 28, 11. 41, 5  
 ingressum 221, 16  
 ingressi *plur.* 244, 6  
 ingressos 66, 12. 282, 9  
 ingressum *bella*, 236, 13  
 ingressus 9, 29. 25, 18. 174, 20. 223, 21. 103, 3. est 78, 21. 287, 13. fuerat 82, 24  
 inhabitat, *Asin. Ptole-*  
*maus* 219, 8  
 inhibere remos 35, 5  
 inject 45, 28  
 injecto 168, 4  
 inierant 82, 12  
 injicere 209, 15  
 injicitur 72, 13  
 iniisse 146, 5. 197, 18. 237, 2  
 inimici 90, 4. 276, 8. 252, 2. 263, 1. 277, 11. 310, 3  
 inimicis 47, 9. 229, 16  
 inimicitia *plur.* 57, 13  
 inimicitius 297, 1  
 inimicorum 98, 26  
 inimicos 85, 4  
 inimicus 181, 6  
 iniquo 91, 16  
 inire 123, 26. 272, 14  
 inita 145, 11. 155, 11. 252, 2. 263, 1. 277, 11. 310, 3  
 initia 19, 3. 54. 178, 3. 96, 24. 154, 4. 187, 6. 313, 2, 6  
 initiatus sacrorum so-  
 lemibus 102, 1  
 initii 6, 7. 26, 8  
 initio 11, 1. 14, 3. 10, 10. 34, 3. 90, 18. 189, 5. 196, 5. 264, 10. 267, 11. 321, 25  
 initiorum 27, 10. 55, 4  
 initium 44, 5. 69, 6. 79, 16. 158, 2. 245, 2. 303, 11  
 injuria 45, 5. 47, 23. 64, 11. 317, 2. 328, 11  
 injuriar 17, 24. 306, 16. 316, 12  
 injuriam 47, 17. 89, 21. 24. 91, 8. 171, 14. 189, 15. 226, 13. 258, 2. 262, 5. 306, 3. 307, 15  
 injurias 195, 13. 252, 19  
 injuriis 248, 9. 290, 12  
 injuriosi 171, 16  
 injusta 96, 2  
 injustam 329, 2  
 innati 26, 10  
 innixa *fem.* 144, 16  
 innocentiam 64, 13  
 innocentior 94, 23  
 innocentis 193, 14  
 innotuit 113, 3. 258, 9  
 innoxia 249, 17  
 innoxia 113, 19  
 innoxii 111, 24. 184, 33  
 innoxii 196, 25. 272, 17  
 innoxio 98, 8  
 innoxium *gen.* 18. 15. 117, 11  
 innumeras 31, 10  
 inope 187, 20. 286, 17  
 inopes 22, 20. 142, 17  
 inopi 141, 18  
 inopia 71, 27. 237, 20. *ablat.* 37, 20. 56. 24. 68, 1. 87, 22. 206, 26. 248, 4  
 inopie *gen.* 44, 17. 88, 18  
 inopiam 60, 3. 87, 7  
 inopinantes 24, 3. 29, 22  
 inopinanti 17, 14  
 inopinantibus 25, 10. 13, 16  
 inopinatum 129, 8  
 inopinato 32, 20  
 inops 92, 21. 174, 1. 293, 6  
 inordinata 273, 8  
 inquires animus 324, 96

# INDEX VERBORUM.

- inquieti 302, 1  
 inquieti 321, 1  
 inquinaret 187, 11  
 inquirendas 44, 23  
 inquit 14, 2. 141, 26  
 insatiabilem 158, 11  
 insatiabilis 14, 2  
 insecit 53, 15  
 insculptis 45, 29  
 insectanti 148, 11  
 insecuta est 197, 28.  
 208, 1  
 insecuti sint 191, 14  
 insecutus est 251, 1  
 insepulti *gen.* 212, 15  
 insepultum 304, 24  
 insequendum 13, 10  
 insequentes 251, 7.  
 301, 1  
 insequi 284, 15  
 insequitur 53, 20. 109,  
 4  
 inserendo 281, 15  
 insererem 281, 12  
 inseritur 9, 24  
 insidiae 14, 16. 125,  
 20. 137, 19. 216,  
 13. 219, 18. 321,  
 14  
 insidiantes 71, 8  
 insidianti 321, 14  
 insidiarum 13, 19. 59,  
 5. 78, 13, 27. 118,  
 15. 125, 21. 147, 22.  
 288, 11  
 insidias 23, 6. 45, 10.  
 63, 3. 79, 5. 94, 15.  
 101, 6. 112, 10. 152,  
 5. 155, 13. 158, 22.  
 172, 15. 201, 23.  
 230, 4. 249, 8. 262,  
 3. 276, 2, 6, 13. 279,  
 6. 290, 14. 296, 7.  
 321, 3, 7, 8, 10, 328,  
 16  
 insidiatores 137, 10  
 insidiatus 80, 6. fue-  
 rat 232, 11  
 insidiis 13, 21. 29, 19.  
 41, 23. 56, 12. 77,  
 22. 78, 10. 94, 6.  
 126, 19. 127, 33.  
 156, 28. 160, 11.  
 181, 13. 249, 15.  
 253, 7. 278, 3. 279,  
 9. 288, 28. 290, 9.  
 293, 17, 21. 296, 2.  
 321, 12  
 insidiosus 92, 23  
 insignem 172, 13. 185,  
 24. 202, 36. 306, 24  
 insignes 11, 9. 72, 21  
 insignia 93, 19  
 insignibus 81, 23. 171,  
 4. 207, 29  
 insignis 14, 14. 28, 19.  
 56, 16. 61, 21. 71,  
 6. 73, 4. 77, 13. 82,  
 30. 91, 2. 92, 27.  
 104, 11. 119, 22.  
 123, 17. 136, 3, 19.  
 150, 4. 167, 2. 200,  
 7. 207, 22. 238, 14.  
 252, 27. 271, 5. 304,  
 8  
 insigniter 75, 30. 255,  
 9  
 insiluerit 212, 5  
 insimulatur 55, 3  
 insimulatus est 185,  
 19  
 insinuat 56, 15  
 insita 57, 7  
 insolentes divitias  
 180, 16  
 insolentia 106, 1. 156,  
 18. *abl.* 293, 1  
 insolentior 311, 29  
 insollescere 245, 6  
 insolitis 29, 12  
 insolitum 114, 10, 13  
 inspectante 255, 15.  
 279, 10  
 inspicienda *neut.* 288,  
 2, 6  
 inspicendam 39, 13  
 inspicendas 258, 2  
 insipientibus 50, 15  
 101, 6. 112, 10. 152,  
 5. 155, 13. 158, 22.  
 172, 15. 201, 23.  
 230, 4. 249, 8. 262,  
 3. 276, 2, 6, 13. 279,  
 6. 290, 14. 296, 7.  
 321, 3, 7, 8, 10, 328,  
 16  
 instar 52, 19. 169, 1.  
 271, 3  
 instat 293, 22  
 instaurata commessa-  
 tione 125, 14  
 instinctus in sacros  
 dei ululatus 119, 8  
 instituire 196, 4  
 instituit 40, 4. 42, 16.  
 75, 18. 83, 12. 125,  
 12. 200, 1. 272, 2.  
 293, 3  
 instituitur 203, 2  
 instituta 321, 18  
 institutus *subst.* 42, 8.  
 82, 16. 106, 3. *adj.*  
 267, 3  
 instituto 296, 14  
 instrenue 158, 25  
 instructi *plur.* 25, 19  
 instructor 66, 10. 159,  
 15  
 instructis 30, 21. 57,  
 17. 134, 11. 229, 5.  
 233, 20  
 instructo 71, 10. 83,  
 17. 97, 12. 205, 14.  
 222, 12. 282, 5  
 instructos 63, 2. 134,  
 25. 281, 5. 286, 16  
 instructum 189, 23.  
 283, 7. 298, 1  
 instructus 152, 21.  
 179, 15, 188, 22.  
 281, 8. fuit 77, 18  
 instruebant 133, 8  
 instruendi 84, 23  
 instruere 56, 23. 92,  
 25  
 instruit 57, 15. 68, 11.  
 190, 6. 201, 24  
 instrumenta 25, 8. 62,  
 20. 115, 9. 179, 26.  
 231, 12. 289, 26  
 instrumenti 146, 23  
 instrumento 185, 3  
 197, 11  
 instrumentum 5, 7.  
 246, 4  
 instruunt 145, 12. 147,  
 14  
 instruxere 192, 14  
 instruxit 32, 17  
 insuetos 13, 13  
 insula 29, 14. 168, 7.  
 233, 14. *ablat.* 29,  
 7. 295, 21  
 insulae 29, 5. 50, 20.  
 105, 1. 136, 12. 16.  
 164, 1. 166, 25. 175,  
 2. 193, 24. 195, 8.  
 197, 29  
 insularium 248, 8  
 insularum 49, 22  
 insulas 233, 11  
 insulis 327, 26. de-  
 mandant 35, 22  
 insultare 310, 7  
 insultaret 190, 1  
 insultasse 89, 13  
 insultat 60, 16  
 insultaverit 32, 12  
 insuper 91, 14. 144,  
 23. 146, 3. 147, 25.  
 189, 7. 204, 10. 306,  
 3  
 intacte 24, 24  
 intacti 23, 10  
 intactis 210, 2  
 intactos 47, 25  
 integer 219, 4  
 integra *neut.* 123, 17  
 integris 210, 2  
 integro 39, 1. 40, 4.  
 114, 5. 150, 13. 166,  
 26. 180, 29  
 integrum 236, 9  
 intellecto 279, 27  
 intellectos 29, 21  
 intellectum est 166,  
 15. 207, 2  
 intellecturum 109, 14  
 intellexit 113, 14  
 intelligens 280, 20  
 intelligentiam 269, 7  
 intelligere 240, 23  
 intelligerent 42, 13  
 intelligeret 35, 10. 119,  
 9. 243, 6  
 intelligi 64, 7  
 intemperiem 125, 19  
 intendebantur 203, 3  
 intendit 13, 18. 102,  
 21. 135, 8. 182, 9.  
 184, 15  
 intenta esset 36, 2  
 intendant 25, 10  
 intentior 273, 7  
 intentiore 160, 14  
 tentis 180, 21. 226, 4  
 intento *abl.* 230, 1  
 intentus 156, 3. 272, 21  
 interbibendum 102, 20  
 intercapadinem pacis  
 184, 11  
 intercedant 260, 6  
 intercedentibus 300, 4  
 interceptum 269, 3  
 interceptus 275, 7  
 intercessurum 155, 23  
 intercidat 22, 32. 44, 9  
 intercidit 24, 33. 73, 12  
 interciperent 62, 9  
 intercipi 50, 13  
 intercluderet 25, 20.  
 108, 2  
 intercludunt 52, 17  
 interclusa 102, 13  
 interclusi 37, 6  
 intercluso 37, 4  
 interdicta *sup.* sunt  
 327, 24  
 interdictum 99, 2. *part.*  
 284, 20  
 interdicunt 301, 11  
 interdixerant 58, 20.  
 155, 8  
 interdum 55, 21. 102,  
 25. 112, 2. 115, 25.

# INDEX VERBORUM.

- 156, 18, 19, 180, 17. interficeret 39, 28. 311, 40 184, 20, 237, 9  
intercē 29, 16, 31, 20. interficeretur 88, 23  
36, 11, 42, 1, 45, 10. interfici 96, 23, 149, 56, 33, 57, 22, 64, 21, 202, 33, 311, 3, 90, 22, 102, 23, 20, 327, 3  
108, 20, 115, 19. interficiebant 23, 16  
116, 6, 134, 19, 143, interficiendi 94, 20, 1, 146, 19, 163, 15, 261, 12  
170, 20, 173, 4, 184, interficiendo 278, 14  
36, 192, 7, 193, 18. interficiendum 56, 11, 201, 18, 205, 9, 214, 131, 4  
21, 218, 21, 219, 1, interficit 13, 26, 146, 10, 229, 9, 248, 3, 18, 182, 14, 184, 8, 292, 6, 329, 5, 188, 15, 20, 193, 3, 217, 5  
interemptorum 215, 19  
interempturi 142, 15. interficitor 16, 8, 28, 12, 30, 9, 41, 11, 65, 2, 69, 14, 111, 23, 5  
interesse 147, 14  
interest 142, 6  
interfecerat 116, 7, 113, 12, 173, 4  
278, 17, 295, 12. interficiunt 16, 4, 23, 13, 62, 15, 122, 22, 156, 13, 165, 17  
interfecisset 64, 14, 15, 12, 173, 4  
304, 23. interficiuntur 23, 27  
interfecit 9, 16, 99, interfuturum 155, 25  
11, 152, 2, 153, 6. interfecta 206, 24  
158, 2, 311, 1, 17. interjectis 47, 19, 48, 4, 57, 19, 63, 20, 79, 22  
interfecta est 6, 18  
interfectā 24, 28, 93, 9  
interfectā 94, 18, 145, 9  
interfecti 118, 1, 15. interiērunt 516, 2  
243, 1, 292, 7. fuerant 33, 17  
interfectis 16, 2, 30, 21, 172, 11, 222, 12, 77, 2, 171, 17, 24  
194, 21, 225, 7, 321, interiora 49, 9  
13. interiret 23, 15  
interfector 101, 8, 184, interitu 108, 14, 232, 16, 216, 16, 225, 5, 19, 228, 9, 283, 26, 293, 19  
interfector 8, 2, 93, 5. interitus 214, 26  
interfectorum 30, 10. intermissio 209, 20  
279, 1. intermissa 173, 10  
interfectores 105, 19. intermisso 183, 26  
152, 14. intermissum 125, 12  
interfectoribus 17, 12. intermitteret 259, 10  
interfectoris 92, 5. intermixtis 29, 23  
interfectorum 45, 21. internecivi 103, 3  
71, 13, 89, 19, 131, internecivis odiis 71, 2  
14, 144, 10, 177, 14. internecivum 215, 4  
272, 15, 296, 9. internuntios 7, 3, 15, 15, 15, invadere 120, 1, 184, 15  
interfectos 113, 3, 126, 14, 67, 22, 188, 6  
1. interpellasset 168, 19  
interfectum *mas.* 98, interpellata *sag.* 20, 279, 19, 321, 8  
12. fuerit 327, 27. invasisset 236, 5  
interfectus est 329, 2. interpellatum 147, 22  
sit 212, 7. interpellatur 218, 23  
interficere 79, 5, 83, 7. interpositā 79, 1, 189, 277, 13, 278, 8, 311, 11  
247, 10, 5  
interprete 181, 11  
interrogaretur 239, 15  
interrogasse 240, 22  
interrogationem 105, 21  
interrogato 9, 9  
interrogatus 164, 16  
interrumpendi 37, 3  
interrupto 25, 19  
interstrato 6, 13  
intervenissent 117, 16  
intervenisset 45, 25  
interventua 96, 11  
intestinal *fem.* 120, 24  
*abl.* 222, 21  
intestinz 19, 2  
intestini 44, 5  
intestinali 57, 14, 197, 5  
intimum 100, 20  
intolerabilis 291, 10  
intolerandi 301, 2  
intra 4, 6, 13, 5, 102, 4, 116, 11, 126, 18  
intractabilia 204, 1  
intrare 171, 5, 210, 1, 28, 48, 4, 102, 6, 286, 10, 322, 3  
intravērunt 251, 6  
295, 7  
intravit 6, 17  
intrepidus 204, 7  
intrinsecus 49, 7  
introducta *fem.* 320, 8  
introiēt 125, 6  
introitum 104, 27  
introitus 33, 13  
intuebatur 166, 10  
intulerat 154, 4  
intulēre 69, 9  
intulērunt 81, 9, 154, 8, 178, 4  
intulisse 180, 12, 284, 11, 328, 3  
intulissent 44, 2  
intulisset 288, 27  
intulit 4, 9, 6, 16, 25, 17, 81, 12, 113, 17, 233, 1  
invadebat 183, 22  
invadendā 155, 10  
invadendi 151, 11, 162, 4  
15. invadere 120, 1, 184, 15  
invaderet 62, 8, 184, 20, 279, 19, 321, 8  
invasisset 236, 5  
invadit 67, 17, 57, 1, 210, 25, 267, 4, 277, 13, 278, 8, 311, 11  
invadunt 165, 18  
invalidioribus 304, 17  
invaserat 125, 3, 215, 3  
invaserit 294, 19  
invasit 53, 20, 238, 12, 273, 4, 303, 5  
invasurus 219, 3  
invecta *fem.* 319, 3  
invebitur 123, 4  
invenerant 210, 3  
invenerunt 16, 13, 243, 10, 290, 23  
inveniebatur 219, 11  
invenirent 221, 23  
invenirentur 19, 14  
inveniret 279, 9  
inveniretur 102, 14, 155, 4  
inveniri 68, 3, 169, 17, 191, 9  
invenisse 5, 10, 157, 8, 190, 5  
invenisset 97, 24, 260, 3  
invenit 7, 8, 8, 23, 32, 28, 48, 4, 102, 6  
inveniunt 34, 18  
inveniuntur 139, 17  
inventā 123, 8  
inventione 42, 16  
inventionum 92, 28  
invento 276, 26  
inventos 103, 5  
inventum 103, 17, est 169, 6  
inventuros 10, 15, 244, 22  
inventus 41, 11, esset 139, 20, est 149, 3, 326, 22, sit 94, 2  
invicem 32, 12, 48, 6, 83, 14, 103, 20, 129, 27, 147, 3, 290, 15, 302, 15  
invicta 169, 28, 210, 13, *neut.* 204, 1  
invicta 254, 9  
invicti 22, 10, 79, 11, 251, 6  
invicto 264, 8  
invictos 12, 11, 241, 17, 276, 17  
invictum 67, 15, 122, 20, 128, 4, 140, 10, 254, 10  
invictus 115, 13, 126, 25, 211, 11, 213, 5, 277, 18  
invidentes 320, 13  
invidentibus 328, 8  
invideri 39, 6

# INDEX VERBORUM.

- invidia 47, 26. 193, 14 Ionios 56, 20  
 invidiæ 48, 2. 81, 11. Joseph 269, 3  
 82, 29. 117. 22. 282, Jove 293, 12. 314, 6  
 8 Jovem 105, 9  
 invidiam 6, 9. 185, Jovis 101, 12. 24, 26.  
 17. 194, 9. 249, 2 102, 3. 112, 11. 156, Italici 175, 6  
 invidiosâ 30, 4 20. 160, 4. 168, 8. Italicis 198, 8. 241, 6  
 invidiosiora 118, 12 202, 11. 293, 10, 13 ite cessim 35, 5  
 invidiosius 114, 14 Iphicratem 70, 6 item 212, 4. 286, 7  
 invidiosum 126, 3. 222, iracundè 117, 20 iter 9, 29. 37, 6. 18.  
 31. 252, 14 iracundior 79, 22 123, 6. 205, 20. 203,  
 invido 186, 7 iræ 117, 8. 142, 19 9  
 inviolata 82, 12 iram 64, 6. 91, 15. 92, iterant 6, 25  
 inviolatum 83, 11. 166, 32. 117, 13. 142, 11 iteratâ 162, 1. 185, 1  
 24 irarum 91, 30 iteratò *advèrb.* 57, 20. judicæ 89, 22. 173, 11  
 inviolatus esset 327, 4 irascentes 71, 7 63, 11. 107, 22. 146, judicâ 42, 25. 173, 13  
 invisa forent 185, 16. irascitur 155, 29 20. 152, 22. 154, 9. judicibus 90, 2  
 fuit 216, 12 iratum 58, 12. 147, 163, 13. 183, 10. judicio 17, 19. 38, 14.  
 invisi 216, 10. forent 23 193, 4. 320, 28. *no-* 116, 1. 127, 10. 261,  
 98, 10. 270, 7 ire 34, 6. 77, 5. 106. minat. 228, 21 6. 294, 9. 325, 4  
 invisor 183, 6 25. 301, 14 iterum 12, 7. 17, 25. judicis 83, 18  
 invisum 30, 5. 240, 2. iri 206, 25 90, 7. 62, 7. 70, 3. judicium 16, 13. 17, 1.  
 249, 6. 325, 17 irrigandos 104, 21 73, 9. 150, 31. 184, 31, 6. 32, 14. 40, 9.  
 invisus 267, 9. 288, 10. irrigetur 303, 20 36 55, 5. 64, 10. 83, 15.  
 289, 11 irrigui 324, 8 184, 27. 216, 18  
 invita 216, 4 irritamenta belli 244, 106, 14. 109, 4 juga 136, 27. 204, 1.  
 invitæ *plur.* 100, 2 4 itineris 65, 7. 123, 7. 251, 8  
 invitam 197, 18 305, 8 jugera 271, 4  
 invitât 10, 3. 125, 15. irritatis 118, 6 ituram 16, 23, 27 jugo 149, 15  
 202, 25. irrumpt 205, 15 ituros 22, 24. 39, 7. jugum *servitutis*, 73,  
 invitati *plur.* 320, 7 irrumpunt 34, 15. 131, 190, 17 23 108, 10. 233, 6.  
 invitatis *part.* 164, 13 2 jubeant 155, 27 282, 23. 339, 8. Gor-  
 invitatos 197, 10 is, *pronomen*. 8, 3, 16. jubeat 141, 20 dii 101, 12. plaustrî  
 invitavit 209, 10 16, 16. 52, 19. 60, 9. jubebant 123, 23 102, 3  
 inviti *plur.* 266, 7 75, 5. 141, 20 jubebantur 136, 18. juncta *abl.* 229, 11.  
 invitis 88, 13 Ismenias 62, 94 172, 21 236, 8. fuerant 50,  
 invitus 167, 16 Israel 268, 8 jubebat 183, 19. 236, 17. fuit 17, 6  
 invocato 169, 22 Israelem 268, 9 10. 254, 12 junctim 309, 18  
 involucris 167, 20 ista, *ablat.* 34, 4. 102, jubebatur 136, 14 juneti fuerant 70, 22  
 involucra *neut. ibid.* 26. 171, 2. 8. *accus.* jubent 63, 7. 70, 7. junctum 85, 24  
 involutam 148, 5 142, 3 130, 23. 178, 6. 184, jungebant 213, 15  
 inulta 203, 7. 296, 8 Istri *fuminis*. 25, 10. 25 jungendæ 209, 1  
 inulti 178, 22 88, 9. *populi*, 251, jubentes 123, 25 jungere 202, 4  
 inundasse 283, 4 11 jubentur 45, 17. 101, jungerent 89, 18  
 inusiata 163, 3 Istrianorum 87, 14, 16 23 jungi 153, 1. 188, 9.  
 inustæ fuerant 327, 14 Istris 251, 3 juberent 277, 14 201, 21. 218, 30.  
 inustus 23, 17 Istrorum 251, 4 juberet 63, 23. 148, 4. 280, 18  
 inutilis 111, 4 Istrum 251, 6 293, 5. 260, 2. jununt 88, 33  
 inutili 33, 18 Italia, *abl.* 111, 9. 112, juberetur 320, 9 junguntur 150, 12. 147,  
 inutilis 12, 2 8, 12. 113, 15. 125, jubet 6, 6. 10, 1, 14. 3. 168, 4  
 jocatus 205, 19 2. 160, 21. 163, 17. 14, 1. 7. 15, 17. 17, junior 278, 13  
 joci 293, 11 164, 6. 177, 8. 179, 13, 19. 20, 11. 33, junioribus 123, 21  
 jocos 76, 16. 92, 14 4. 196, 1. 198, 20. 16. 37, 11. 41, 18, Junonis 179, 27  
 Jollâ 126, 9 199, 6 20, 22. 62, 29. 70, junxerant 206, 20  
 Jollas 126, 13 Italix 49, 1, 12. 50, 25. 77, 3. 81, 22. junxere 88, 27  
 Jonas 25, 22. 34, 25 10. 162, 5. 177, 6. 87, 18. 88, 11. 90, junxerunt 311, 25  
 Iones *voc.* 34, 28. *nom.* 193, 11. 198, 6. 199, 8. 103, 7. 105, 19 junxisset 135, 13  
 36, 15 3. 210, 28. 226, 13. jubetur 131, 23. 135, junxit 27, 1. 134, 6.  
 Ionix 58, 24. 59, 1. 227, 2 25 319, 3. 327, 19  
 286, 21 Italiam 44, 24. 112, 4, jucunda 32, 13 jura 42, 14. 57, 1. 77,  
 Ioniis 26, 2 14. 159, 14. 20. 175, jucunditatem 174, 15 8. 243, 14. 258, 9

# INDEX VERBORUM.

- jurant 130, 19  
 jurare 205, 7  
 jurastis 142, 9  
 jurat 188, 13  
 juratis viris 184, 2  
 jure 19, 17. 25, 6. 32, 7, 8. 39, 11. 41, 6. 51, 18. 82, 17. 92, 22  
 jurejurando 43, 20. 64, 2. 84, 17. 98, 7. 142, 3, 7  
 jurgantium 156, 28  
 jugaret 91, 32  
 jurgari 185, 11  
 jurgia 94, 14  
 jurgium 88, 22  
 juris 97, 2, 90, 18. 167, 8. 236, 5. 258, 4. 269, 7. 280, 12. 312, 10  
 jurisjurandi 43, 25. 142, 13. 202, 6  
 jus 31, 20. 76, 11. 83, 11. 86, 3. 153, 12. 182, 3. 192, 19  
 jusjurandum 44, 12. 202, 19  
 jussa *part.* 149, 1  
 jusserant 63, 34  
 jusserat 209, 14. 262, 7. 274, 4  
 jussert 9, 20  
 jusserunt 176, 12. 189, 13. 247, 15. 283, 14  
 jussi *plur.* 12, 8. 328, 7  
 jussis 29, 20. 327, 16  
 jussisse 240, 20  
 jussisset 269, 10. 293, 23. 322, 6. 326, 21  
 jussit 16, 7. 42, 22. 43, 4. 12, 24. 75, 13. 244, 22  
 jusso 32, 23. 109, 3  
 jussu 143, 20. 252, 2. 292, 15  
 jussus 74, 12. 124, 20. 141, 24. 149, 21. erat 74, 16. est 9, 27. 66, 21  
 justa *fem.* 151, 8  
 justæ *gen.* 177, 15  
 justam 109, 24  
 justior 172, 9  
 justiore 152, 6  
 justis 121, 8. 221, 24  
 justitia 21, 13. *ablat.* 51, 2. 270, 13  
 justitiæ 28, 18. 83, 14. 109, 23. 213, 2. 287, 1. 313, 9  
 justitiam 21, 19. 42, 19  
 justo 93, 14. 273, 2. 277, 18  
 justus 147, 8. 200, 9. 273, 6  
 juvabantur 154, 5  
 juvabat 244, 11  
 juvandos 56, 24  
 juvante 87, 3  
 juvarentur 164, 1  
 juvaret 254, 8  
 juvaretur 266, 11. 290, 25  
 juvene 279, 6  
 juvenem 40, 7. 70, 6. 130, 5. 151, 4  
 juvenes 23, 1. 44, 12. 77, 1. 100, 11. 124, 13  
 juveni 153, 16. 293, 5  
 juvenibus 43, 5. 115, 10. 177, 15. 17. 180, 3  
 juveniles animi 158, 10  
 juvenis 94, 14. 117, 20. 204, 15. 265, 1. 317, 16. 321, 10  
 juvenus 72, 6. 8. 168, 14. 210, 9. 311, 13. 319, 2  
 juventute 24, 3. 98, 14. 159, 21. 167, 1. 180, 8. 205, 2. 237, 20  
 juventutem 23, 3. 29, 19  
 juventutis 44, 9. 19, 307, 4  
 juvērunt 321, 27  
 juvisset 231, 7  
 juxta 8, 23. 11, 2. 23, 3. 36, 16. 111, 10. 114, 19. 227, 4. 251, 11. 267, 1. 325, 11  
 L.  
 Labantium 139, 24  
 labe 233, 15  
 labes 158, 2  
 labia 17, 13  
 Labieno 310, 4  
 labiis 147, 24  
 labitur 266, 3. 287, 22  
 labor 286, 15  
 laborabat 185, 17. 222, 27  
 laborantibus 154, 5. 242, 6  
 laborantis 231, 14  
 laborarent 51, 12. 170, 2  
 laboraverat 267, 3  
 labore 36, 9. 119, 19. 166, 29. 175, 5. 208, 7. 281, 5  
 laborem 42, 20. 115, 3. 324, 19  
 labores 196, 9  
 labori 10, 6. 37, 19  
 laboribus 22, 15. 43, 9. 71, 1. 115, 13. 120, 13. 222, 31  
 laboriosæ 169, 9  
 laboris 10, 5. 277, 9  
 laborum 73, 9. 103, 6. Lacedæmon 224, 10. Lacedæmona 55, 9. 60, 17. 71, 20. 179, 4  
 Lacedæmone 32, 24. Lacedæmone 32, 24. 63, 26. 176, 8. 179, 5  
 Lacedæmonem 39, 7. 43, 25  
 Lacedæmonii 34, 3. 42, 5. 45, 13. 16. 46, 9. 15. 20. 47, 1. 12. 48, 5. 55, 17. 57, 20. 61, 21. 64. 17. 66, 1. 67, 1. 7. 68, 8. 69, 3. 71, 7. 90, 10. 223, 15  
 Lacedæmonis 30, 20. 39, 2. 52, 2. 46, 14. 47, 20. 51, 25. 52, 18. 55, 15. 56, 8. 57, 12. 58, 1. 27. 63, 10. 69, 7. 13. 71, 4. 16. 20. 71, 3. 17. 81, 1. 13. 84, 4  
 Lacedæmoniorum 32, 18. 39, 16. 46, 7. 23. 55, 9. 56, 19. 60, 15. 62, 17. 67, 8. 69, 11, 14, 16. 70, 12. 20. 71, 11. 87, 2. 111, 14, 16  
 Lacedæmonis 56, 10. 24. 57, 15. 59, 1. 64, 3. 6. 66, 12. 80, 10. 84, 13. 97, 5  
 lacera *acc.* 288, 21  
 lacerati 17, 12  
 lacerationis 17, 15  
 lacerato 30, 1  
 laceratis *ad.* 222, 23  
 lacertis 100, 18  
 lacerum 184, 32  
 lacesat 241, 10  
 lacesebant 206, 8  
 lacescentibus 328, 10  
 lacescentium 192, 8  
 lacescere 298, 5  
 lacescit 79, 19  
 lacesciti 204, 5. 299, 13. fuerant 319, 7  
 lacescitia *abl.* 263, 8  
 lacescitus 298, 4  
 lacescunt 319, 16  
 lachete 52, 3  
 lacrymæ 30, 4. 52, 10. 85, 11. 197, 23  
 lacrymarent 126, 21  
 lacrymas 13, 18. 292, 11  
 lacte 21, 16. 321, 24  
 lactis 137, 6. 196, 8  
 lacum 227, 11. 250, 11  
 lacus 271, 11  
 lata 198, 13  
 latari 156, 1  
 latatus eat 134, 14  
 lati 129, 25. 178, 9  
 latior 102, 21  
 latiora 272, 17  
 latis 10, 7. 34, 12  
 latitia 89, 7. 244, 9  
 pabuli 327, 27. *abl.* 324, 25  
 latitiz 70, 16. 91, 6. 111, 10. 202, 21  
 latitiam 89, 13. 163, 8. 202, 23. totus in la-  
 titiam effusus 125, 13  
 latius 12, 10  
 lato 137, 18. 191, 15  
 latus 310, 8  
 latum 206, 27  
 latus 105, 18. 119, 3. 158, 16. 197, 3. 198, 4. 218, 9. 240, 10. 247. 18. 287, 9. even-  
 tus 197, 3  
 Lævium 129, 5  
 Lævinius 162, 14. 229, 5  
 lagenas 252, 23  
 Lamacho 52, 24  
 Lamachus 52, 13. 16  
 154, 9  
 lamentatione 169, 24  
 Lampedo 23, 20  
 Lampanium 51, 25  
 lanæ 21, 16  
 lanam 7, 13



# INDEX VERBORUM.

- Lanassam 160, 4  
 lancea 204, 26  
 laniatum 17, 17  
 laniatus 301, 17  
 lanificii 26, 11  
 lanificio 37, 17  
 lapide 192,  
 lapides 117, 17  
 lapsos 12, 11  
 lapsus 179, 16  
 lapsus *part.* 183, 1.  
 241, *ult.*  
 laqueo 327, 13  
 lares 51, 20. 165, 17.  
 244, 13  
 largientibus 272, 6  
 largiri 205, 20, 21  
 largitionibus 15, 12  
 largiuntur 72, 3  
 laribus 141, 16  
 Larisæa 92, 16  
 Larisseo 130, 11  
 Larissam 79, 8  
 larium 115, 3  
 lasciviâ 7, 10  
 lasciviam 9, 6  
 lascivientem 155, 4  
 lassitudo 208, 7  
 lassos 223, 17  
 latz opis 218, 16  
 latè 137, 5  
 latebant 56, 18  
 latebras 7, 17. 211, 4  
 latebris 262, 6  
 latentem 37, 15. 166,  
 8  
 latentes 321, 5. 13  
 latentia 102, 4  
 latere 6, 12  
 latere 21, 6. 74, 10  
 laterent 143, 14  
 lateret 9, 26  
 lateri 229, 14. 221, 24  
 lati 305, 7  
 Latino 315, 8  
 Latinos populos 176, 4  
 Latinus 315, 5. 316, 2  
 latitudinem 21, 7. 306,  
 20  
 latius 282, 10  
 latrare putant undas  
 50, 5  
 latratus 50, 3  
 latrociniis 187, 8. 298,  
 15. 303, 1  
 latrocinio 221, 24. 319,  
 9  
 latronem 281, 19  
 latrones 317, 11  
 latronibus 149, 25.  
 219, 24. 293, 15.  
 317, 13  
 latronis 83, 18. 218;  
 18  
 latuerit 298, 12  
 latuit 137, 19. 237, 11  
 latum 178, 3. 311, 21  
 laturum 84, 18. 168,  
 18  
 laturus 159, 13. 290,  
 15  
 lavari 324, 18  
 laudabant 223, 14  
 laudabat 179, 17  
 Laodamia, *abl.* 222,  
 16. *nom.* 222, 17  
 Laodamiæ 222, 22  
 laudanda 324, 5  
 laudant 58, 11  
 laudantes 73, 17  
 laudare 240, 9  
 laudaret 117, 4  
 laudat 124, 6  
 laude 58, 5  
 laudem 117, 7  
 laudes *verb.* 33, 5, *no-*  
*men.* 117, 10. 171,  
 21  
 laudibus 31, 10  
 Laodice 149, 25. 149,  
 4. 217, 2. 275, 1.  
 276, 27. 277, 2. 278,  
 10  
 Laodicem 279, 22  
 Laodices 175, 5. 278,  
 2  
 laudis 75, 20  
 Laomedon Mitylenæ:  
 us 132, 5  
 Lavinia 315, 9  
 Lavinia 316, 3  
 Lavinia 316, 1, 3  
 Lavinio 316, 6  
 laureas 81, 21. 142, 22  
 laus 31, 6  
 laxamento 303, 14  
 laxatis vinculis 141,  
 24  
 laxaverat 311, 8  
 lecta *acc.* 36, 25. 207,  
 7. *abl.* 237, 20  
 lectas 123, 12  
 lectis 9, 27  
 lectissimâ 122, 18  
 lectissimorum 321, 13  
 lecto *subst.* 149, 3  
 lectos 123, 24  
 lectum *subst.* 216, 14  
 legant 10, 4  
 legati 57, 1. 76, 10.  
 77, 4. 83, 19. 84, 4.  
 104, 26. 164, 12.  
 165, 1  
 legatio 180, 21. 232,  
 10. 236, 8  
 legatione 99, 3. 126. 2.  
 130, 26. 304, 23.  
 222, 8. 312, 8  
 legationem 39, 9. 204,  
 9. 222, 9. 252, 26  
 legationes 83, 23. 124,  
 28. 232, 18, 22  
 legationibus 84, 16. leoni  
 88, 29. 211, 14. 229.  
 13, 231, 4. 257, 3  
 legationis 239, 22. 248,  
 13  
 legationum 322, 21  
 legatis 22, 19: 39, 7.  
 76, 8. 88, 7. 97, 21.  
 101, 5. 204, 20. 240,  
 10. 258, 3. 288, 1  
 legatorum 77, 2. 123,  
 10. 170, 15. 288, 8  
 legatos 22, 31. 39, 4,  
 13, 15. 19. 52, 7. 64,  
 3. 67, 2. 70, 24. 83,  
 20. 87, 21. 90, 7. levi  
 104, 24  
 legatum 134, 3. 228,  
 23. 237, 8. 239, 21  
 legatus 164, 7. 238, 3.  
 243, 5. 260, 1  
 legavit 64, 10  
 lege *nomen.* 42, 17. 140,  
 20. 254, 15  
 legem 22, 18. 29, 6.  
 90, 8. 18. 285, 3  
 legentis 102, 21  
 legerat 129, 18  
 legeret 100, 11  
 legeretur 57, 3. 131,  
 17  
 leges *nomen.* 28, 17. 42,  
 16. 61, 20. 106, 26.  
 111, 15  
 legi *infra.* 130, 13  
 legibus 4, 4. 5. 21, 13.  
 28, 18. 19. 42. 9. 43,  
 20, 21, 23. 26. 81, 4.  
 82, 16  
 legio 244, 17, 22  
 legiones 254, 5. 320,  
 10  
 legionibus 311, 22  
 legionum 310, 8, 11  
 legisset 294, 3  
 legit 90, 11. 124, 12.  
 184, 17. 188, 21.  
 303, 14  
 legitur 28, 18  
 legum 43, 1. 63, 13  
 legunt 44, 11. 130, 22  
 lenes 324, 8  
 leni 327, 9  
 lenibus 123, 27  
 lenocinia 12, 8. 106, 27  
 lenones 185, 10  
 lenonibus 22, 18  
 leo 148, 5. 149, 23  
 Leonati 134, 13  
 Leonato 132, 9. 134, 10  
 Leonatum 130, 17  
 leoni 148, 4  
 Leonida 33, 14. 34, 5.  
 Leonidæ 32, 27. 33, 20  
 Leonidam 175, 15  
 Leonides 156, 24  
 leonis 148, 6  
 Leontinorum 188, 1  
 Leontiscum 146, 22  
 Leophronis 183, 24  
 Leosthenes 134, 7  
 Lepidus 232, 17  
 lepori 9, 24  
 lepus, *ibid.*  
 13, 15. 19. 52, 7. 64,  
 3. 67, 2. 70, 24. 83,  
 20. 87, 21. 90, 7. levi  
 104, 24  
 levata 228, 7  
 levitatis 289, 14  
 libamenta 123, 1. *ve-*  
 neri soluturus 168,  
 13  
 libentius 185, 8  
 libera *fem.* 256, 10  
 libera 173, 10  
 liberalitatem 165, 12  
 liberalitatis 287, 1  
 liberam 190, 5  
 liberandæ 214, 17  
 liberantur 28, 14  
 liberare 105, 16. 143,  
 10  
 liberaret 237, 10  
 liberaretur 156, 33.  
 263, 4  
 liberari 191, 7  
 liberatâ 57, 14  
 liberationis 62, 7  
 liberatum 107, 10  
 liberaturi 156, 25  
 liberatus 291, 2. 293,  
 17. 303, 8. 304, 20.  
 est 122, 25. 185, 20.  
 189, 13. fuero 142,  
 6  
 liberaverat 11, 2  
 liberavit 52, 23  
 liberet 236, 15  
 Liberi patris Bacchi,  
 119, 2. 140, 17  
 liberi *subst.* 85, 1. 222,  
 12. 259, 5. 299, 9

# INDEX VERBORUM.

- adject.* 303, 22. 301, *linum* 21, 3  
16  
*liberis subst.* 24, 35, 51, *lineamenta* 46, 2  
16, 20. 81, 6. 94, 2, *lineamentia* 15, 7  
17. 109, 13, 15. 135, 317, 17. 327, 13  
3. 141, 4 *linguā* 148, 6. 149, 24  
*liberius* 218, 27 *linguæ* 136, 11, 15, 23  
*liberorum subst.* 78, 15. *lini* 324, 6  
99, 24. 152, 7. 215, *liquor* 196, 9  
4. 224, 28. *adject.* *litis hostiis* 178, 8  
300, 36 *literæ* 16, 13  
*liberos subst.* 21, 10. *litterarum* 73, 3. 93, 7.  
35, 21. 78, 11, 14. 127, 25. 179, 23  
94, 11. 274, 10, 300, *litteras* 73, 5. 218, 14  
18. *adj.* 221, 7. 301, *litteris* 106, 2. 181, 7.  
15 10  
*libertas* 63, 31. 122, 27. *litis* 32, 12  
233, 8. 234, 3. *litium* 286, 43  
*libertate* 56, 20. 77, 14. *litora* 122, 19. 175, 6  
82, 7. 105, 5. 190, 9. *litoralibus* 123, 6  
*libertatem* 37, 27. 60, 5. *litore* 36, 12. 99, 19.  
6. 63, 21. 70, 26. 87, 154, 20. 173, 24.  
4. 89, 6. 90, 15 190, 18. 327, 9  
*libertati* 62, 12. 80, 5. *litoribus* 124, 327. 314  
241, 2 12. 325, 21  
*libertatis* 30, 16. 56, 29. *litoris* 237, 18  
63, 15. 96, 3. 111, *litus* 24, 5. 165, 9. 168,  
13. 148, 2. 149, 16. 12. 210, 3. 227, 16.  
*bis.* 201, 5 251, 8  
*liberum* 165, 16 *Livio* 281, 13  
*Liberum, Bacchum,* *lixarum* 289, 23  
308, 3 *loca* 52, 21. 85, 7. 89,  
*libidine* 279, 16 4. 104, 18. 123, 7. *longo* 180, 13  
*libidinem* 187, 7. 302, 176, 1. 204, 5. 325,  
3 21  
*libidini* 91, 11 *locant* 156, 28  
*libidinis* 78, 14. 301, 9 *locare* 83, 1  
*libido* 28, 17 *locat* 29, 19  
*libro* 322, 17 *loci* 49, 14. 50, 15.  
*Libyæ* 4, 19. 296, 16 113, 11. 119, 20.  
*liceat* 107, 11. 281, 20 136, 23  
*licentiâ* 231, 16. 237, *locis* 6, 14. 49, 9. 58,  
4. 287, 19 2. 74, 2. 78, 30  
*licentiam* 82, 26 *loco nom.* 16, 6. 23,  
*licerent* 33, 10 36, 7. 92, 6. 147, 17  
*liceret* 21, 15. 130, 3. *locorum* 19, 24. 20, 2. *Lucanis* 113, 7. 183,  
141, 23. 281, 16. 168, 26. 286, 14  
890, 29. 322, 3 *Locrenses* 178, 4, 15, *Lucanorum* 162, 2  
*licet* 85, 12 18, 183, 25 *Lucanos* 196, 2  
*licet* 185, 13. 257, 6 *Locrensiibus* 178, 3. *Lucinus* 164, 7  
*Licio Crasso* 173, 7 183, 17 *lucis* 183, 3  
*licuit* 203, 7 *Locrensiuum* 180, 15 *Lucius* 243, 5  
*lignis* 32, 21. 35, 17. *Locri* 163, 9  
186, 4 *Locris* 165, 3. *populis*  
*Ligur* 320, 6 178, 24. 180, 13  
*Ligures* 319, 4. 300, 13. *Locrorum* 184, 10  
321, 12 *loculo* 292, 7  
*Liguribus* 176, 1. 321, *locum* 16, 21. 23, 27.  
20 43, 15. 52, 26. 58,  
*limina domûs* 174, 22 28. 66, 17. 75, 6. 11,  
*limina patriæ* 141, 16. 15 10
- locuplete* 179, 10  
*locupletes* 205, 19  
*locupletissimos* 183,  
20. 188, 19  
*locupletissimus* 309,  
19  
*locua* 156, 17. 171, 6.  
193, 9. 219, 19. 320,  
23. 322, 15  
*locuti* 222, 9  
*locuturus* esset 109,  
11  
*longa ablat.* 22, 5. 25,  
1. 59, 4. 87, 4. 141,  
5. 162, 10. 206, 26. *ludicrorum* 76, 2  
*accus.* 99, 21  
*longæ* 144, 8. 154, 7.  
251, 11. 307, 2  
*longam* 44, 7. 45, 13. *ludorum* 73, 15. 91, 2  
61, 13. 107, 12. 114, *ludos* 89, 9  
15. 184, 11. 313, 3 *lue* 181, 5. 250, 9  
*Longam Albam* 316, 6  
*longas* 133, 17  
*longè* 47, 22. 68, 3. *lues* 174, 19  
89, 1  
*longinqua acc.* 5, 2. *lugebat* 197, 25  
299, 16. *abl.* 178, 5  
*longinquæ* 96, 4. 99, *lugubres* 156, 11  
24. 162, 12  
*longiori* 282, 17  
*longis* 24, 2  
*longitudinem* 21, 7  
*longo* 180, 13  
*longum* 47, 13. 244,  
10. 311, 10  
*loquacitate* 39, 28  
*loquebatur* 167, 7  
*loquentis* 136, 13  
*loqui* 136, 23. 181, 11.  
311, 9  
*loramenta* 102, 5  
*loramentorum* 102, 4  
*loricæ* 301, 7  
*loricam* 41, 20  
*Lucani* 113, 9. 196, 4  
*Lucanis* 113, 7. 183,  
27. 196, 27  
*Lucanorum* 162, 2  
*Lucanos* 196, 2  
*Lucinus* 164, 7  
*lucis* 183, 3  
*Lucius* 243, 5  
*ludo* 316, 3. 317, 7  
*lucris* 168, 27  
*luctandum* esse 241,  
10  
*luctante* 49, 9  
*luctu* 91, 7. 204, 29.  
288, 20, 24. 291, 3  
*luctum* 113, 22. 311,  
10
- luctuosa fem.* 88, 25.  
288, 19  
*luctus nom. sing.* 85,  
10. 172, 12. *geni.*  
167, 15. 259, 3  
*Lucullo* 298, 9  
*Lucullus* 275, 11. 298,  
9  
*ludentes* 9, 6  
*ludibrio* 136, 16. 277,  
21  
*ludibrium* 91, 11. 174,  
16. 218, 11. 266, 13  
*ludicras* 12, 8  
*ludicrorum* 76, 2  
*ludimagistrum* 185, 11  
*ludis abl.* 114, 20  
*ludo nom.* 200, 1  
*ludorum* 73, 15. 91, 2  
*ludos* 89, 9  
*lue* 181, 5. 250, 9  
*luentium* 158, 4  
*luerunt* 25, 13. 219, 27  
*lues* 174, 19  
*lugebant* 223, 19  
*lugebat* 197, 25  
*lugentia* 171, 4  
*lugubre* 259, 2  
*lugubres* 156, 11  
*lugubri* 144, 11. 167, 21  
*luisent* 80, 11  
*luit* 15, 3. 81, 15. 133,  
19. 153, 9  
*luna* 255, 5  
*lupâ* 317, 8. 327, 22  
*lupæ* 285, 8. 317, 3  
*lupanari* 184, 1  
*lupanaribus* 185, 6  
*Lupercalibus* 314, 13  
*Lupercum* 314, 11  
*luporum* 285, 9  
*lupus* 200, 2  
*Lusitaniâ* 225, 14  
*Lusitanis* 325, 11  
*lustrationem* 131, 25  
*luxerunt* 128, 9  
*luxit* 124, 23. 275, 19  
*luxuria abl.* 12, 10. 43,  
9. 179, 9. 183, 2. 259,  
9. 264, 14. *nomina.* 38,  
5. 43, 5. 59, 14. 114,  
19  
*luxuria* 93, 10. 179,  
17. 26. 230, 10. 231,  
12. 298, 21  
*luxuriam* 12, 11. 43, 7.  
179, 16. 241, *ult.*  
243, 9. *revolutus* in  
*luxuriam* 231, 9  
*luxum* 114, 16  
*luxuriatos* 179, 20

# INDEX VERBORUM.

- luxuriosa acc.* 104, 8  
*luxus* 110, 9  
*Lycæonia* 274, 8  
*Lyceo* 314, 10  
*Lycia* 135, 24  
*Lyciam* 132, 8  
*Lycortas* 247, 18  
*Lycurgi* 42, 9. 179, 14  
*Lycurgum* 225, 10  
*Lycurgus* 42, 10  
*Lydi* 12, 7  
*Lydia* 175, 12  
*Lydiæ* 55, 15. 59, 1.  
 246, 21  
*Lydiam* 11, 11. 132, 9  
*Lydis* 12, 12  
*Lydorum* 11, 8  
*Lyncæstarum* 96, 21.  
 101, 6. 126, 1  
*Lysander* 58, 27. 69,  
 13  
*Lysandro* 61, 21. 69, 20  
*Lysias* 63, 1  
*Lysimachi* 159, 1. *bis*,  
 202, 24  
*Lysimachia* 157, 4  
*Lysimacho* 132, 11.  
 145, 5, 11. 148, 18.  
 150, 12. 157, 3, 7.  
 158, 7, 22. 213, 4  
*Lysimachum* 147, 15.  
 148, 14. 153, 19.  
 202, 28  
*Lysimachus* 147, 4. 26.  
 148, 5, 8. 131, 12.  
 152, 16, 23. 153, 4.  
 154, 2. 158, 9, 14, 21  
 M.  
*Macedonas* 75, 22.  
 107, 18. 120, 1. 131,  
 10. 161, 2. 222, 3, 7.  
 234, 8, 20  
*Macedones* 103, 4.  
 107, 13, 26. 124, 14.  
 129, 5. 143, 19. 144,  
 12  
*Macedonia* 74, 11. 76,  
 8. 125, 29. 129, 17.  
 23. 126, 1. 145, 14.  
 156, 6. 235, 5.  
*abl.* 74, 12  
*Macedoniz* 73, 23. 74,  
 8. 75, 5, 7. 76, 9.  
 77, 16. 78, 23, 24.  
 80, 5. 81, 18. 82,  
 29. 85, 21  
*Macedoniam* 25, 22.  
 78, 29. 83, 3. 85,  
 25. 115, 5, 26. 134,  
 16. 135, 18. 22, 143,  
 2, 17. 146, 10. 151,  
 13. 153, 2  
*Macedonibus dat.* 75,  
 28, 29. 88, 25. 96,  
 15. 124, 11, 20. 130,  
 7. 144, 2  
*Macedonici* 149, 12.  
 151, 12. 232, 2. 233,  
 7. 255, 7  
*Macedonicis* 114, 13.  
 Macedonico 228, 17.  
 267, 13. 286, 4  
*Macedonicum* 230, 2.  
 254, 1, 9. 255, 3  
*Macedonis* 77, 19  
*Macedonium* 73, 21. 87,  
 19. 89, 2. 97, 7, 11.  
 100, 20. 106, 3, 4.  
 111, 14. 123, 12.  
 124, 13. 129, 21  
*macello* 185, 9  
*machinaretur* 296, 2  
*machinata est* 296, 7.  
*macie* 319, 8  
*maculâ* 115, 27  
*maculam* 217, 6. 266,  
 6  
*madens* 223, 21  
*magi* 15, 20  
*magica* 5, 9. 269, 5  
*magis* 4, 5. 10, 24. 17,  
 21. 19, 4. 20, 11. 22,  
 21, 28. 29, 11. 42,  
 56  
*magis abl.* 1, 6, 9. 125,  
 6. *dat.* 17, 4. 29, 11  
*magister* 231, 13  
*magistratibus* 28, 17.  
 39, 14. 42, 25. 184,  
 21. 256, 10  
*magistratui* 32, 21, 23  
*magistratus plur.* 43,  
 2. 166, 17. 321, 11.  
*magis* 199, 8  
*magistri* 156, 27  
*magistros* 100, 13  
*magna abl.* 7, 8. 63, 14.  
 68, 13. 74, 11. 75,  
 28. 81, 1. 95, 3.  
 102, 8. 122, 17.  
 153, 11. 156, 4.  
 245, 2. 293, 15  
*magna* 67, 16. 70, 6.  
 167, 5  
*magnum* 59, 20. 106,  
 7. 255, 4. 286, 1, 19  
*magnas* 6, 8. 69, 19.  
 133, 4. 136, 4. 154,  
 13. 160, 7. 170, 11.  
 255, 19. 319, 5  
*magni* 22, 12. 24, 30.  
 77, 19. 104, 23. 155,  
 7, 16. 139, 12. 140,  
 9. 143, 16. 145, 3  
*magnifica* 154, 15.  
*magnificæ plur.* 19, 2.  
*magnificentia* 91, 2.  
*abl.* 178, 1. 206, 17  
*magnificentiam* 104,  
 9. 114, 20  
*magnificentior* 92, 32  
*magnificentiora* 121, 8  
*magnis* 31, 9. 50, 4.  
 111, 2. 126, 2. 179,  
 10  
*magnitudine* 91, 1.  
 106, 27. 107, 18.  
 119, 22. 127, 12.  
 143, 19. 147, 19  
*magnitudinis* 5, 4. 40,  
 6. 74, 14. 107, 14.  
*magnitudini* 172, 6.  
 187, 1. 277, 15  
*magnitudinis* 105, 12.  
 127, 18. 139, 15  
 150, 2, 5  
*magnitudo* 8, 9. 127,  
 1. 129, 15. 275, 9.  
 300, 8  
*magno* 67, 19. 70, 15.  
 95, 3. 97, 6. 104,  
 14. 105, 7. 107, 10.  
 112, 10. 113, 16.  
 128, 2  
*magnos* 133, 11  
*magnum* 6, 17. 78,  
 22. 140, 18. 184, 19.  
 261, 8. 292, 10. 297,  
 3  
*magnus* 67, 16. 147,  
 21. 166, 21. 290, 4.  
 320, 20. 325, 1  
 171, 19. 172, 1  
*magorum* 17, 12. 125,  
 9  
*magos* 16, 2  
*magum* 15, 1  
*magus* 13, 4. 16, 8.  
 82, 4. 94, 2.  
 131, 19. 206, 5  
*majestate* 41, 4. 82,  
 14. 149, 20. 243,  
 20  
*majestatem* 31, 7. 139,  
 13. 147, 4. 187, 2.  
 210, 13. 284, 14  
*majestati* 12, 1. 95, 2.  
 101, 26. 300, 11  
*majestatis* 4, 2. 15, 9.  
 83, 4. 93, 19. 94, 16  
*major* 6, 10. 33, 13. 57,  
 5, 18. 63, 13. 66, 4.  
 68, 27. 92, 29. 101,  
 2  
*majora* 26, 6. 39, 1. 45,  
 27. 85, 27. 284, 23  
*majoris* 23, 23. 32, 7.  
 36, 9. 49, 2. 52, 2.  
 89, 2  
*majorem* 27, 4. 32, 26.  
 34, 20. 101, 10. 106,  
 22. 107, 22. 120, 12  
*majoris spiritus lar-*  
*guatur* 72, 3  
*maiores avi,* 98, 22.  
 285, 12. 322, 17  
*majori* 132, 6. 227, 17.  
 261, 4  
*majoribus avis,* 143,  
 12. 160, 16. 233, 6.  
 268, 9  
*majoris* 35, 15. 51, 23.  
 70, 9. 93, 8. 259, 8.  
*majorum avorum* 85,  
 13. 89, 16. 110, 3.  
 126, 17. 127, 17.  
 143, 11  
*majus* 36, 24. 37, 26.  
 69, 2. 127, 15. 139, 4.  
*mala subst.* 45, 12. 53,  
 7. 155, 1. 170, 2.  
 294, 18  
*malè* 25, 14. 53, 9, 12  
 247, 21. 252, 1  
*maleficiis* 282, 11, 8  
*Malei* 170, 2  
*Maleum* 170, 10  
*mali* 60, 24. 80,  
 156, 8. 158, 2. 177,  
 13  
*maligne* 56, 31  
*malint* 155, 27  
*malis* 47, 21. 48, 7. 57,  
 21. 61, 13. 174, 8.  
 192, 15  
*malit* 7, 14. 151, 12  
*malle* 93, 7. 152, 12  
*malient* 51, 7. 84, 3,  
 130, 15  
*malò nomen.* 57, 14.  
 197, 10  
*malorum* 79, 16  
*Maltinum* 281, 5. 282,  
 2  
*Maltinos* 280, 16  
*maluerit* 193, 16  
*maluerunt* 108, 18  
*maluit* 153, 11. 327, 3  
*malum* 127, 6. 154, 2.  
 189, 2. 208, 8. 226,

# INDEX VERBORUM.

3. 238, 12  
malunt 324, 21  
mamâ 122, 14  
mammis 23, 18  
manabant 287, 19  
manabat 199, 13  
mandare 68, 4  
mandasse 87, 19  
mandassent 56, 12  
mandat 202, 4  
mandata 126, 24. 169,  
20. 137, 9. 240, 3.  
16. 258, 3. 260, 6.  
abl. 295, 9. fuerat  
135, 7  
mandatis abl. 237, 2  
mandentur 130, 14  
mane 16, 15  
maneat 88, 12  
manere 53, 13. 66, 19.  
312, 14  
manes acc. 169, 5.  
placassent 177, 14  
Manibus 131, 13. 215,  
9. 272, 15. parenta-  
vit 295, 12  
manifesta 22, 23  
manifestant 180, 3.  
206, 18  
manifestari 98, 7  
manifestatur 299, 3  
manifestis 317, 8  
manifesto abl. 168, 10.  
327, 7  
manifestum sit 72, 22  
manipulis 255, 10  
manium 152, 14. 177,  
16  
Manlio Bulsone 302,  
13  
Mānlius 280, 16  
mansere 22, 10  
mansionibus 137, 18  
mansisse 34, 10  
mansit 115, 8. 117, 16.  
149, 10  
mansuefactâ 320, 18  
mansuetudine 150, 3  
mansuetudinem 301,  
20  
mansurum 75, 14  
manu 12, 9. 31, 11.  
109, 25. 119, 6. 124,  
1  
manubiis 64, 4  
manum 8, 26. 31, 12.  
93, 3. 141, 25. 148,  
3. exercitum, 310,  
13  
manumittendi 300, 17  
manumitterent 45, 21  
manumittit 256, 8  
manus acc. 85, 22.  
102, 12. 136, 3. 148,  
14. 174, 3  
Marathonem 40, 5  
Marathonia 33, 17  
Marathoniam 35, 13  
Marathonios 30, 23  
marcebant 231, 1  
marcenti 259, 9  
Marcus 244, 18. 273,  
13  
Mardonii 38, 6, 9  
Mardonio 37, 1  
Mardonius 36, 23. 37,  
24. 38, 5  
Mardos 114, 6. 304, 6  
mare 20, 19. 43, 24.  
123, 3. 167, 20  
marem 26, 16  
mares 23, 15  
Margianos 300, 4  
mari 48, 6. 57, 20. 82,  
13. 88, 11. 145, 12  
maria 33, 10. 11, 38,  
11. per compendi-  
um ducebat, Xerx-  
es, 33, 11  
marina plur. 324, 15  
marinis 52, 17  
maris 34, 25. 37, 3.  
49, 3. 50, 16. 53, 15  
mariti 12, 22. 92, 6.  
127, 16. 143, 19.  
151, 5  
maritimam 86, 10  
maritis 156, 13. 184, 4  
marito 220, 1. 293,  
18  
maritum 197, 22. 294,  
9, 12  
Marsico 282, 25  
Marte 23, 22. 46, 22.  
316, 14  
Marthesia 123, 19.  
abl. 22, 27  
Martios 317, 7  
Martis 317, 7, 8  
Massilia 320, 12. 321,  
28  
Massiliam 319, 4. 320,  
25  
Massilienses 274, 1.  
321, 1. 15. 322, 12  
Massiliensibus 321,  
3. 322, 2, 7, 9  
Massiliensium 321,  
30, 10  
Masinissâ 254, 6  
Masinissæ 284, 22  
mater 64, 14. 103, 18.  
105, 11. 127, 13.  
128, 9. 135, 19  
materia 6, 13. 49, 7. 98,  
12. 133, 3. 241, 4. matura-  
tâ fugâ 37, 10  
324, 4. 326, 10  
materiam 42, 23. 111,  
8. 231, 8. 271, 15. matura-  
rius 41, 9. 293, 29  
289, 25  
materna fem. 8, 11.  
neut 151, 4  
maternæ 97, 15. 151,  
7, 9. 317, 20  
maternas 130, 11  
materni 44, 16. 295,  
21  
materno 22, 5, 8. 294,  
8  
maternos 286, 1  
maternum 32, 6. 199,  
13  
materteram 294, 28  
matre 7, 1. 32, 4. 5.  
6  
78, 14. 90, 20. 91,  
17, 25  
matrem 78, 16. 105,  
16. 106, 18. 202,  
33. 216, 11  
matres 10, 18  
matri 6, 4. 109, 15.  
216, 15. 272, 20.  
288, 17  
matribus 44, 24. 215,  
4  
matrimonia 43, 14. 45,  
24. 168, 15  
matrimonii 12, 16. 101,  
19. 121, 11  
matrimoniiis 90, 17  
matrimonio 27, 1. 92,  
8. 93, 14. 158, 21.  
160, 5, 9  
matrimoniorum 141,  
12  
matrimonium 8, 14.  
11, 4. 17, 7. 23, 9.  
24, 11  
matris 77, 25. 78, 10.  
25. 159, 2, 4. 168,  
17  
matronæ plur. 144, 5.  
179, 25  
matronali 77, 1  
matronarum 29, 24.  
170, 20. 180, 1.  
184, 7  
matronas 29, 17  
matronis 29, 20. 156,  
11. 214, 5  
matrum 10, 20. 173,  
25. 214, 9  
matura imperia 99,  
21. fem. 129, 31. se-  
nectute 303, 24  
maturari 39, 14  
maturatâ fugâ 37, 10  
maturiore 44, 15  
maturioris 70, 6  
maturus 41, 9. 293, 29  
matutino 38, 10  
Mauris 173, 7  
Maurorum 184, 29  
maxima acc. 32, 15.  
78. 6. abl. 59, 17.  
193, 16  
maximæ dat. 10, 15.  
plur. opes erant in-  
strumenta bellorum  
92, 19  
maximam 48, 4  
maximarum 66, 7  
maximè 115, 20. 117,  
18. 157, 170, 6. 301,  
6  
maximi gen. 58, 15  
maximis 282, 9  
maximo 78, 1. 312, 1  
maximorum 109, 13.  
252, 27  
maximos 299, 11  
maximum 43, 14. 182,  
2. 288, 13. erat 142,  
15. pervigiliæ ma-  
lum 208, 8  
maximus 31, 24  
Maxianorum 169, 14  
me 142, 1, 2, 5. 171,  
11  
mea acc. 142, 3  
meorum 171, 9  
Medea 27, 11. abl.  
307, 9  
Medeam 308, 1, 15  
medela 96, 11  
Medi gen. 9, 30  
media abl. 125, 15.  
206, 11. nom. fem.  
206, 6. 323, 8  
Mediæ 133, 6. 304, 27  
mediam 102, 10. 212,  
6. 235, 15  
medica 299, 15  
medici 102, 19  
medicis 102, 15  
medico 102, 17, 20  
medicum 300, 14  
medicus 125, 14  
medii 123, 7  
mediis 194, 13  
medio 23, 1. 42, 14. 52,  
13. 151, 19. 166, 8  
Medio 28, 1. 307, 10  
mediocre 99, 7. 135, 20

# INDEX VERBORUM.

- mediocrem 51, 1  
 mediocri 8, 13, 314, 8  
 mediocribus 58, 25  
 medicris 6, 3, 96, 2  
 251, 1  
 Mediolanum 180, 26  
 Mediis 7, 7, 10, 7, 8  
 209, 7, 300, 14  
 meditabatur 280, 7  
 meditabundus bel-  
 lum 281, 2  
 meditatur 211, 9, 288,  
 34  
 medium 16, 5, 47, 1  
 medius 91, 4, 300, 14  
 Medius 308, 14  
 Medorum 8, 3, 9, 22  
 10, 16, 12, 4, 299,  
 5, 308, 15  
 Medos 8, 4, 10, 25,  
 304, 25  
 Megabazum 76, 6  
 Megabazus 77, 4  
 Megaram 29, 25  
 Megarenses 29, 4, 14,  
 16, 22, 26  
 Megaris 134, 2  
 Meleager 130, 2  
 Meleagro 131, 25  
 Meleagrum 130, 25  
 melior 56, 17, 72, 24,  
 243, 3  
 meliora 33, 24, 224, 1  
 meliore 198, 20, 215, 7  
 meliorem 66, 20  
 meliores 73, 17, 87,  
 20, 107, 20  
 melioris 82, 18  
 melius 35, 10, 51, 17,  
 89, 25, 99, 24, 115,  
 25, 141, 10, 190, 8,  
 211, 13, esse 67, 10,  
 130, 14  
 melle 21, 16, 199, 17  
 mellis 137, 6, 324, 3,  
 326, 17  
 membra 63, 35, 136,  
 3, 237, 6, 288, 16,  
 21  
 membris 147, 25, 184,  
 31, 235, 3  
 membrorum 197, 6  
 meminerant 99, 26  
 270, 7  
 meminerint 34, 9, 63,  
 16  
 meminērun 58, 25  
 meminisse 107, 19,  
 221, 14  
 meminisset 121, 1  
 memor 55, 15, 219,  
 20, 267, 8  
 memorabile 12, 24,  
 29, 3, 72, 20, 154,  
 15  
 memorabilem 307, 1  
 memorabiles 12, 14,  
 288, 26  
 memorabilia 75, 10  
 memorabilis 303, 23  
 memorata 299, 14  
 memoravimus 180, 13  
 memorem 56, 23, 104,  
 11  
 memores 25, 5, 29, 16,  
 64, 17, 308, 8  
 memoria 103, 3, 127,  
 16, 143, 18, 148, 10  
 memoriz 28, 16, 51,  
 5, 118, 8, 144, 18,  
 158, 24, 285, 2, 303,  
 24  
 memoriam 9, 11, 45,  
 8, 74, 15, 75, 3, 95,  
 1  
 Menalippe 24, 10  
 Menalippen 24, 13  
 Menandri 132, 9  
 mendacio 156, 24  
 Menelai 77, 16  
 Menelaum 77, 20, 146,  
 24  
 mense 129, 31, 184, 1  
 214, 20, 304, 20  
 mensem 127, 11  
 menses 151, 20, 180,  
 18  
 mensibus 278, 14  
 mensium 169, 25, 233,  
 9  
 mentes 206, 15  
 mentio 94, 8  
 mentione 116, 17  
 mentionem 133, 10,  
 159, 24, 165, 5  
 mentis 96, 9, 99, 16,  
 119, 8, 126, 24  
 mentita 6, 7  
 mentitus fuerat 265, 5  
 meo 142, 5  
 mercando 319, 9  
 mercarentur 204, 6  
 mercari 301, 15  
 mercatoribus 269, 4  
 mercatu 133, 11  
 mercede 78, 4, 305, 6,  
 7  
 mercedem 117, 19  
 mercenaria manu 211,  
 2, manus 219, 9  
 mercenarius 218, 30  
 mercenario 81, 9, 210,  
 11, 218, 25, 288, 12  
 metueret 41, 12, 194,  
 11  
 metui *infin.* 93, 7  
 metum 96, 13, 102, 27,  
 104, 4, 117, 24, 147,  
 27, 154, 6, 185, 25,  
 209, 15, 312, 6  
 metus *gen.* 25, 8, 72,  
 12, *nom. sin.* 33, 8,  
 43, 19  
 Mezentium 316, 4  
 Micalo 51, 5  
 Mida *abl.* 75, 5, *nom.*  
 101, 27  
 migrare 63, 29, 167,  
 14  
 migrationis 167, 18  
 migravit 180, 8  
 mihi 141, 26, 142, 8  
 miles 60, 9, 325, 9  
 militantes 124, 22  
 militares 324, 26  
 militari 6, 4, 172, 2,  
 194, 7, 237, 4  
 militaria 209, 19, 312,  
 19  
 militibus 203, 7  
 militaris 15, 13, 60, 11,  
 124, 3, 190, 9, 213,  
 3  
 militasse 322, 30  
 militatur 115, 6  
 militaverant 82, 20,  
 100, 13  
 milite 28, 18, 79, 1, 81,  
 9, 132, 3  
 militem 186, 2, 188,  
 21, 303, 15  
 milites 37, 11, 58, 8,  
 59, 5, 62, 6, 63, 1,  
 73, 18, 81, 21, 100,  
 5, 14  
 militia *ablat.* 87, 10,  
 141, 5, 152, 7, 162,  
 10  
 militiae 15, 10, 42, 20,  
 73, 4, 76, 5, 96, 4,  
 16, 99, 24, 100, 12,  
 14  
 militiam 66, 6, 67, 19,  
 112, 14, 115, 30,  
 119, 3

# INDEX VERBORUM.

- militibus 28, 7. 45, ministro 8, 18. 278, 15  
 28. 63, 8. 66, 9. 87, ministros 167, 18. 167, miscras *nom.* 62, 12.  
 23. 108, 11. 109, 7. 184, 21  
 111, 17 ministrum 68, 4. 152, miserat 35, 6. 127,  
 militis 31, 9. 56, 4. 8, 9 24. 196, 15. 248, 11  
 72, 11 Minithya 24, 20. 114, miserata 321, 10  
 milicium 33, 15. 41, 18. 7 miseratio 75, 26  
 44. 13, 46, 20. 67, Minois 179, 14  
 17. 68, 14, 26. minor 132, 10. 153, 326, 20  
 mille 7, 4. 22. 35. 30, 15. 242, 17. 271, 9. miseratus 224, 6  
 23. 31, 1. 33, 3. 289, 21. 295, 21. misère 45, 19. 51, 26.  
 124, 11. 133, 16. 304, 32. 323, 5 53, 2. 63, 20. 67, 242, 2. esset 239,  
 190, 5 minore 34, 8. 191, 19. 12. 217, 11 16. fuerat 170, 23.  
 millia 13, 23. 30, 24. 215, 24. 254, 1. 295, miserè vitam exhi-  
 31, 17. 32, 29. *bis.* 17 bentem 104, 21 mitem 289, 15  
 35, 7. 36, 25. 62, 3. minorem 56, 8. 101, misericordiam 52, 10 Mithridate 155, 11.  
 65, 3. 67. 3. 71, 24. 10. 112, 8. 115, 1. misericordis *abl.* 8, 276, 4. 279, 14. 394,  
 79. 7. 88, 16. 90, 16. 202, 19, 29. 259, 11. 242, 2. esset 239,  
*bis.* 286. 7. 294, 5, 8 156, 7. 161, 8. 220, Mithridatem 155, 14,  
 millibus 15, 18. 25. minores 162, 9. 279, 8. *nom.* 289, 15. et 297, 5  
 20. 30, 23. 33, 15, 5 perfidia in eo pari Mithridates 255, 6, 7.  
 21. 102, 23. 24. 106, minori 132, 6. 224, 9, jure dilectæ, in *Phi-*  
 16. *bis.* 109, 4. 121, 262, 7. 265, 3 *ippo* 92, 21  
 16, 17 minoribus 261, 13 miseridici 166, 3.  
 millium 34, 15. 38, 1. minoris 11, 14. 147, 2 295, 5  
 113, 17. 116, 12. minuerat 306, 3 misericordiam 52, 8.  
 124, 25. 133, 19. minuerentur 36, 6 78, 16. 83, 5. 161,  
 Milo 222, 23. minui *infra.* 245, 5 15. 170, 5. 218, 9  
 Miloni 210, 25 minus 10, 14. 12, 1. miseris 171, 12  
 Miltiades 30, 25 19, 3. 36, 20. 48, miserint 32, 14  
 Miltiades 40, 5 10. 56, 15. 58, 11. miserior 323, 6  
 minabatur 84, 25 63, 30. 77, 14. 79, miseriorem 61, 1  
 minacem 9, 15 10. 85, 12. 91, 1. miserit 62, 16. 63, 28.  
 minaci 222, 27. 100, 23. 105, 1 85, 2. 173, 24  
 minx 170, 15 mira *fem.* 58, 15. 90, miserorum 171, 3, 16  
 minaretur 105, 1 2. 189, 25. *abl.* 304, miseros 142, 3  
 minari 244, 20. 1 miserrimæ *gen.* 98, 1  
 minas 215, 1 mirabantur 107, 15 miserrimam 61, 4  
 minatur 156, 3 mirabile 73, 4 misertus 148, 1  
 Mindarus 57, 16 miræ *plur.* 49, 15. misèrunt 195, 4. 196,  
 minentur 221, 13, 20 *gen.* 119, 16 27. 209, 8  
 Minervæ 27, 3. 177, miranda *fem.* 37, 15 misisset 39, 28. 104,  
 4. 10, 14, 15. 207, mirantur 58, 9 24. 127, 6. 290, 22  
 24. 322, 4 mirari 277, 16 misit 43, 2. 83, 21. 89,  
 minii 324, 6 mirè 280, 6 18. 104, 13  
 minimis 185, 7 miretur 55, 18. 129, missa *abl.* 46, 17. 134,  
 minimo 153, 12 20 6. 166, 30. *neut.* 67,  
 minimum 312, 5 mirum 49, 14. 299, 9 3. 71, 4  
 minimus 269, 2 mirus 106, 1 missæ 102, 16. sunt  
 minio 326, 3 miscet 61, 1 164, 4  
 minis 156, 4. 168, 17. miscet 124, 14 missas 32, 25  
 277, 17 miscuisse 124, 10 missi 164, 12. 280, 16.  
 ministeria 252, 2. 327, misera 218, 6. senec- 290, 23. 322, 10. sunt  
 24 ta 141, 18 144, 19. 252, 24  
 ministerio 37, 16. 45, miserabiles 197, 23 misstone 141, 15  
 7. 126, 24. 196, 6 miseranda *fem.* 85, 7. missionem 123, 22  
 ministerium 14, 14. 98, 26 missis 22, 17. 76, 9. 87, mitterentur 221, 5  
 241, 15 miserandum 84, 6. 23. 97, 21. 101, 5. mitteret 202, 6, 8. *bis.*  
 ministra 158, 1 147, 25. 311, 11 231, 5. 329, 6 214, 16  
 ministrare 126, 9 miserantes 85, 15. misso 279, 8. 288, 30 mitti 88, 11. 252, 22  
 ministris 129, 20 115, 25. 217, 10 missas 137, 2. 167, 18. 8. 24, 21. 37, 9. 57,

# INDEX VERBORUM.

10. 60, 17. 70, 25. castra 171, 4. civi-  
 76, 5. 77, 4. 82, 31. tas fuit 173, 17  
 87, 21. 122, 18. 131, mole 189, 18. 229, 20.  
 5 310, 6  
 mittitur 52, 18. 63, 27. moles 49, 12. 148, 13  
 132, 16. 232, 16. molibus 14, 9. 20, 22.  
 239, 10. 260, 1. 329, 241, 14  
 1 molienti 150, 1  
 mittunt 39, 4. 13. 52, molirentur 131, 8  
 7. 53, 1. 64, 4. 130, moliri 159, 4. 278, 18  
 25 moliti 142, 15  
 mittuntur 232, 15, 22. molitionibus 121, 9  
 292, 6 molitur 167, 11  
 mixtus 300, 13 moliantur 39, 1  
 Mitylenæus 132, 5 molliorem 115, 3  
 mobilitas 215, 21 mollirentur 19, 14  
 moderatè 71, 15. 96, mollitià 7, 10  
 14 mollitiè 12, 10  
 moderatio 4, 3. 16, Molossorum 79, 13  
 15. 22, 1. 199, 9 14. 143, 17. 159, 23  
 moderatione 136, 5 momenti 58, 13. 241,  
 moderationis 51, 3. 7. 249, 3. *temporis*  
 146, 1. 253, 6 68, 26  
 moderatior 39, 9 momento 17, 3. hora-  
 moderatius 32, 15 rum 38, 12  
 moderatus 79, 23. 200, momentum 99, 7. 135,  
 9 20. 159, 11. 191, 3  
 modestià 124, 16. 248, monebant 207, 27  
 15 monebat 107, 18  
 modestiam 179, 22 monendo 140, 21  
 modica *neut.* 74, 3. monere 123, 27. 222, 6  
 174, 8. 177, 17 monerent 39, 4  
 medicarum 86, 6 moniti 250, 10. 269,  
 medicis 308, 20 15  
 modico 22, 28 monitu 168, 8. 269,  
 modicum monumen- 10  
 tum victoriæ fore mons 314, 5. 326, 6  
 191, 3 monstra 163, 5  
 modiorum 67, 3 monstràrunt 16, 13  
 modo *abl.* 45, 3. 80, monstrata est 122, 24  
 3. 96, 10. 166, 38. monstravit 75, 11  
 168, 19. 186, 1 monstri 50, 4  
 modò 117, 8. 9. 194, monte 38, 6. 136, 26.  
 5. 285, 1. 286, 21, 5 205, 23. 203, 15.  
 modò solùm legitur 304, 30. 308, 7  
*infra post nec, ne-*  
*que, et, non* montem 119, 7. 136,  
 modulator 231, 14 21. 270, 2. 314, 9  
 modum 60, 17. 156, montes 33, 9. 77, 13.  
 16. 184, 23. 202, -119, 10. 207. 29.  
 31. 207, 22 300, 9. 327, 12  
 modus 93, 1 montibus 13, 21. 21, 6  
 mœnia 35, 1, 19. 39, montis 49, 10. 22. 50.  
 1. 61, 9 6. 119, 5. 132, 17.  
 mœnibus 17, 21. 133, 136, 27. 206, 12.  
 21. 320, 18 207, 16  
 Mætim 20, 19 montium 27, 5. 251,  
 mæror 85, 10 8. 276, 10. 360, 7  
 mærore 113, 21 monumenta 123, 4.  
 mærorem 288, 19 140, 17  
 mæsta ac lugentia monumentum 177, 2.  
 191, 16. 193, 10

# INDEX VERBORUM.

- moverant 133, 7  
 moverat 153, 2  
 movere 239, 14  
 moverentur 107, 19  
 moveret 75, 2  
 moveretur 166, 2  
 movetur 271, 13  
 movisse 29, 17  
 movit 131, 16  
 mox 7, 17, 9, 6, 23, 8.  
     36, 18, 51, 15, 74, 21, 290, 10  
     16, 88, 22, 91, 22  
     94, 11, 15, 105, 6  
     124, 23  
 mucrone 72, 18  
 mucrones 255, 16  
 muliebrem 56, 14  
 muliebri 7, 9, æmulatione perculas 143, 3, more 23, perti-  
     naciâ 295, 5  
 muliebris 143, 7  
 muliebriter 13, 3, 144, 20  
 mulier 6, 11, 8, 26, 321, 9  
 muliere 7, 6, 36, 14  
 mulierem 196, 15  
 mulieres 7, 16, 25, 13, 60, 23, 76, 16, 231, 23, 232, 2, 5  
 mulieribus 29, 23, 114, 7, 301, 20  
 mulieris 144, 11, 196, 17, 322, 1  
 mulierum 19, 7, 44, 10, 104, 3, 139, 15, 141, 9, 211, 18  
 multa 6, 14, 29, 3, 63, 35, 68, 6, *bis*, 79, 7, 96, 14, 109, 6, *bis*, 149, 11  
 multæ 22, 9, 31, 5, *bis*, 36, 19, *bis*, 69, 4, 123, 9, 133, 14, 144, 4, 154, 14, 156, 12, *bis*  
 mularum 78, 29, 84, 4  
 multas 29, 6, 47, 10, 87, 6, 96, 24, 113, 7, 167, 15, 169, 25, 195, 9  
 multi *plur.* 12, 12, 61, 15, 119, 16, 122, 12, 214, 2, 290, 2, 308, 17, 325, 12  
 multiplex 206, 9  
 multiplicatâ 321, 22  
 multiplicato metu 316, 16  
 multiplici 214, 21  
 multis 23, 24, 31, 21, 58, 2, 69, 25, 85, 19, 108, 13, 109, 8, 118, 14, 120, 5, 125, 11  
 multitudine 25, 21, 33, 5, 36, 4, 74, 11, 107, 18  
 multitudinem 37, 17, 107, 13, 146, 9, 174, 28  
 multitudinis 59, 14, 140, 2, 141, 22, 179, 19, 212, 7, 232, 4, 293, 14  
 multitudo 24, 6, 30, 4, 58, 8, 78, 26, 102, 24, 122, 7, 212, 1  
 multo, antè 181, 12, clarior 283, 2, co-  
     mitator 218, 13, major 161, 10, pe-  
     riculosius 285, 2, plura 47, 21, post  
     40, 2, 78, 9, 157, 8, 158, 19, 304, 7, 327, 10, timidius 286, 12  
 multorum 11, 6, 37, 20, 102, 8, 219, 15, 327, 4  
 multos 8, 5, 23, 5, 37, 7, 92, 17, 104, 16, 122, 22  
 multum 21, 7, 61, 2, 103, 17, 118, 6, 280, 5, 281, 7  
 Mummio 258, 12, 288, 2  
 mundi 5, 10, 20, 5, 127, 28, 179, 12, 234, 8  
 mundum 20, 7, 167, 2, 167, 15, 169, 25, 195, 9, 6, 312, 11  
 munera 32, 12, 164, 13, 206, 16, 322, 10, 325, 164, 10, 281, 2  
 muneribus 58, 21, 146, 3, 25, 164, 10, 281, 2  
 muneri 27, 9, 56, 20, 75, 4, 123, 18, 202, 6, 312, 11  
 municipes 35, 18  
 munificentia 123, 17, *abl.* 209, 9  
 munificentia 243, 18  
 munificentiam 287, 4  
 munimenta 39, 4  
 munimentum 209, 19  
 munimentis 190, 25, 210, 2  
 munimento 21, 14  
 munimentum 206, 5, 301, 6  
 munit 303, 15  
 munita 39, 3, 209, 18, sit 20, 21  
 munitionibus 52, 16  
 munitus 303, 16  
 munitum 140, 1, 184, 28  
 munus 132, 1, 133, 2, 148, 18, 158, 18, 223, 4, 238, 17, 243, 16, 272, 18, 273, 15, 280, 1, 326, 8  
 Murgantinis 187, 23  
 muri 61, 18, 63, 7, 206, 4  
 murinis 28, 18  
 muris 35, 17, 39, 18, 79, 20, 122, 13, 22, 134, 8  
 murium 146, 9  
 muro 116, 13, 122, 2, 271, 3  
 murorum 143, 11, 222, 1  
 muros 83, 1, 143, 14, 205, 16  
 murus 6, 12, 122, 10, murus urbi civium nascuntur 150, 14  
 virtus 143, 13  
 mutandum 43, 22  
 mutare 25, 5, 191, 23  
 mutarent 39, 8, 59, 9  
 mutasse 96, 18  
 mutassent 179, 9  
 mutasset 7, 1  
 mutata est 38, 2, sunt 225, 2, 252, 3  
 mutata 11, 5, 241, 20  
 mutatio 225, 10, 272, 7  
 mutatione 96, 9, 218, 8  
 mutationem 298, 7  
 mutato *abl.* 9, 10, 11, 5, 62, 1, 277, 19  
 mutatos esse civita-  
     tum animos 97, 10  
 mutatur 62, 2, 93, 16  
 mutaturos 43, 21  
 mutaverit 75, 15  
 mutua *fem.* 244, 7  
 mutua *gen.* 153, 15  
 mutuam 46, 5, 129, 24, 190, 11, 296, 21  
 mutuarum 268, 21  
 mutuatur 87, 7  
 mutuis *abl.* 131, 12, 213, 16, 257, 8, 297, 1  
 mutuo 159, 15  
 mutus 311, 7  
 mutuum exitium 80, 2, 219, 14, odium 258, 1  
 Mycale monte 38, 7  
 Myrtalis 92, 12  
 mysteria Cereris si-  
     lentio solemnna 55, 3  
     N.  
 Nabide 236, 14  
 Nabidem 238, 7, 13  
 Nabin 233, 19  
 Nabis 236, 11  
 naetæ fuerant 82, 21  
 Nanno 320, 22  
 Nannum 320, 3  
 narranda sunt 152, 25  
 narraretur 16, 1  
 nascendi 31, 23, 25, 44, 20  
 nascentibus 300, 18  
 nascerentur 23, 15, 130, 3  
 nasceretur 64, 2, 130, 11  
 nascitur 308, 21  
 nascuntur 150, 14  
 nasi 292, 17  
 naso 147, 24  
 nasum 17, 3  
 nata 20, 18, est 145, 4, 160, 20, fuit 149, 4  
 natæ sunt 325, 13  
 natalis dies 288, 17  
 natam 72, 22  
 nati 44, 15, essent 15, 16, 115, 6  
 nationes 65, 6, 81, 25, 208, 9  
 nationibus 74, 85, 6, 19  
 nationum 4, 1, 126, 5  
 nato 73, 5, 162, 1, 224, 13  
 natos 19, 18  
 natu 31, 22, 153, 12, 182, 2  
 natum 31, 26, 32, 5, 70, 60, 87, 10, 130, 4, 170, 16, 202, 29, 253, 6  
 natura 31, 23, 50, 15, *abl.* 76, 1, 302, 1  
 naturæ 33, 9, 125, 10, 182, 3, 185, 15, 228, 1



# INDEX VERBORUM.

- naturalē* 149, 11. *navium* 29, 24. 35, *negantes* 178, 1. 237, 3. *regi respondit Alex-  
 ander* 107, 2.  
*naturalia* 206, 4. 17. 56, 12. *negantibus* 153, 6. *nequeant* 170, 14. 252,  
*naturalibus* 8, 6. 119, *Nearchus* 132, 9. *negaret* 94, 12. 253, 6. *nequisset* 57, 13  
 5. *nebulā* 324, 16. *negarunt* 61, 17. 22. 281, 19.  
*naturalis* 22, 3. 49, 7. *nebulā* 74, 14. *negat* 7, 14. 88, 13. *nequeat* 108, 20  
 271, 11. *nec modō* 209, 29, so- 130, 2. *nequeant* 22, 6. 90, 4  
*naturalium* 191, 22. *lūm* 49, 16. 282, *negatis part.* 64, 5. *nequibat* 9, 23  
*naturam* 20, 1. 22, 4. 11. 324, 3. *negatum* 210, 22. *nequissent* 57, 13  
*natus* 8, 15. 127, 12. 79, 23. 207, 24. 286, *negaverunt* 187, 21. *nequisset* 152, 12  
 179, 10. 187, 4. 199, 16. 324, 5. 201, 17. *nequitia* 231,  
 15. *erat* 8, 20. 96, *nec non et* 49, 6. 68, *negavit* 145, 6. 214, 4. *Nereis* 222,  
 14. 147, 17. 158, 9, 12. 229, 14. *neglecta neut.* 258, 17. *nerorum* 231, 1.  
*esset* 131, 18. 218, *necaretur* 8, 15. *neglecti gen.* 242, 9. *nervos* 102, 12. 197, 5  
 11, 16. *est* 127, 19. *neccari* 123, 10. *negligentiam* 209, 12. *nescia* 126, 27. 222,  
 293, 27. *fuera* 42, *necatas* 282, 11. 30. 298, 15. *nesciunt* 300, 23  
 12. 130, 17. *fuit* *necati gen.* 8, 18. *negligentius* 312, 6. *nescium* 135, 12  
 149, 19. *necaverunt* 186, 7. *negligere* 109, 22. *neutris* 71, 16  
*navale* 35, 3. 52, 24. *necavit* 275, 4. *negotiantium* 87, 12. *nexi* 180, 4  
 52, 13. 242, 11. *nece* 92, 2. 273, 1. *negotiatoris* 179, 10. *nexibus* 102, 6  
*navalem* 66, 19. *neccem* 156, 25. 161, 5. 214, 16. 230, 3. *negotii* 16, 19. 184,  
*navali* 26, 1. 38, 6. 40, 275, 5. 505, 1. 509, 22. 227, 9. 258, 16. *nexorum* 182, 10  
 11. 46, 18. 48, 4. 58, 18. 329, 2. *negotio* 11, 12. 200, 9. *nexum* 101, 12  
 4. 69, 12. 146, 20. *necessaria* 13, 9. 242, 3. *negotium* 283, 9. *ni* 10, 15. 22. 31. 28. 6.  
*navalis* 36, 6. 53, 5. *necessitas* 135, 7. 197, 45. 25. 57, 11. 64.  
 66, 17. 67, 2. 3. *necesse, habere* 210, 124, 1. 129, 28. 174, 14.  
*nave* 134, 6. 239, 19. *necesse, habere* 210, 22. 205, 17. 276, 23. *Nicanor* 132, 19  
 327, 9. 21. *haberet* 152. *neminem* 30, 13. 43, *Nicanore Seleuco* 286,  
*navem* 31, 11, 13, 14. 18. *habuissent* 51, 3. 164, 9. 1. 302, 11.  
 136, 20. 137, 21. 19. *habuit* 137, 16, 298, 4. *nemini* 76, 6. 84, 17. *Nicēnam* 120, 9  
 261, 8. *naves* 29, 18. 31, 4. *necessitas* 135, 7. 197, 91, 5.  
 11, 33, 2. 35, 15. 23. *nemo* 6, 17. 28, 15. 11, 18, 23.  
 36, 1. 19. 47, 19. *necessitate* 84, 24. 87, 89, 10. 92. 4. 94, 2. *Nicomede* 277, 11.  
 53, 17, 20. 57, 19. 16. 321, 18. 100, 14, 16. 108, 9. 280, 13. 281, 6.  
 58, 6. 60, 16. 61, *necessitatem* 10. 17. 139, 20. 197, 12, 20. *Nicomeden* 278, 9.  
 19. 24, 19. 56, 32. 81, 208, 10. 219, 10. 284, 10.  
*naufragiū* 218, 5, 8. 11. 171, 15. 190, 6. 223, 13. 286, 28. *Nicomedes* 277, 18.  
*naufragio* 30, 17. 38, 240, 17. *netem* 7, 9. 278, 7. 279, 18. 280,  
 3. 154, 22. 176, 1. *necessitatis* 248, 6. *Neoptolemi* 79, 12. 14.  
 218, 3. *necessitudinem* 294, 26. *Neoptolemis* 135, 26. *Nicomedi* 278, 10. 279,  
*naufragium* 199, 5. 26. 137, 13, 16. 158, 1. 28. 284, 13.  
 218, 15. *necessitudinibus* 294, 28. *nepos* 197, 8. 326, 18. *Nicomedis* 261, 12.  
*navi* 100, 1. 174, 1. 28. 327, 13. 278, 11.  
 178, 10. 292, 10. *necessitudinis* 97, 16. *nepote* 9, 3. 144, 2. *nihil* 9, 9. 10, 23. 16,  
*navibus* 24, 2. 29, 21. *necessitudinem* 127, 285, 1. 19. 21, 19. 22, 15,  
 35, 20. 56, 5. 57, 2. *nepotem* 8, 8. 9, 13. 16. 24, 6. 34, 13. 39,  
 17. 59, 3, 17. 60, *necis* 20, 3. 151, 9. 10, 24. 197, 7. 327, 11. 42, 17. 43, 10,  
 14. 87, 6. 153, 8. 317, 20. 3. 20, 47, 20.  
*navigabile* 123, 3. *nedum* 6, 1. 298, 11. *nepotes* 149, 10. 166, *nihilominus* 21, 1. 115,  
*navigantes* 50, 4. *nefanda* 174, 19. 296, 19. 244, 11. 312, 19. 11. 284, 6.  
*navigantibus* 191, 18. 8. *neut.* 184, 87. *nepoti* 8, 11. *nil* 100, 18.  
*navigantium* 233, 13. *nefandissima* 153, 21. *nepotis* 9, 16. 293, 5. *Nili* 21, 3.  
*navigat* 121, 16. *nefandissimum, ve-* 317, 16. *neptem* 160, 5. *Nilo* 21, 1.  
*navigationis* 33, 11. *cat.* 171, 2. *neptis* 197, 16. *nimis* 183, 2. 259,  
 154, 7. 251, 11. *nefaria* 184, 34. 10. *nomi. fem.* 288, 5.  
 307, 2. *patiens* 271, *nefas* 127, 5. 203, 1. *nimio* 19, 11. 155, 4.  
 14. 227, 3. 326, 6. *neque enim miseros* 56, 22. 93, 1.  
*navigia* 50, 13. *negabat* 239, 2. *canvitiadeo* 142, 121, 7. 216, 9. 257,  
*navigio* 37, 15. 243, *negabatur* 154, 20. 3.  
 12. *negando* 204, 21. *neque mundum pos-* Nini 6, 2.  
*navis* 251, 2. *negant* 18, 21. 282, 2. *se duobus solibus* Ninum 6, 10

# INDEX VERBORUM.

- Ninus 4, 7. 5, 4      nollet 67, 22. 311, 17      *subst.* 44, 16. 149, nulla 19, 17. 20, 11.  
 Ninya *abl.* 5, 12. *nom.*      noluit 10, 25      11      22, 24 51, 1. 92, 24.  
 6, 20      nomen 9, 3, 5. 27, 2, notas *subst.* 17, 24      94, 24. 151, 8. 159,  
 nitor 320, 21      3. 50, 18. 60, 2, 10. notiozem 239, 7      16. 179, 7, 8. 208, 6.  
 nitorem 276, 1      61, 16. 73, 21. 74, notis 237, 14      223, 14, 18. 332, 4.  
 nix 208, 7. 300, 9      10. 92, 12      nova *abl.* 4, 8. 225, 2.      324, 6, 15  
 nobilem 83, 8. 86, 9      nomina 135, 21. 185,      242, 14. *neut.* 93, nullæ 28, 17. hominum  
 nobili 15, 13. 160, 14.      17. 204, 31. 317, 9      20. 150, 14. 163, 5.      adversus deos vires  
 199, 12      nominare 30, 11      *fem.* 326, 1      35, 10  
 nobilibus 104, 22. 115,      nominari 311, 10      novæ *plur.* 61, 12. nullam 20, 10. 44, 11.  
 15. 205, 5      nominavit 30, 12. 119,      *gen.* 169, 10. 196,      127, 30, 31. 130, 9.  
 nobilis 62, 21. 91, 5.      13      16. 228, 9      286, 4, 8  
 247, 6      nomine 7, 7. 9, 30. novam 28, 19. 141, nullas 88, 3. 130, 21.  
 nobilissima, *fem.* 268,      15, 1. 24, 33. 30, 9.      14      nulli *plur.* 20, 8. 300,  
 3      48, 9. 49, 13. 74, 1, novaret 257, 1      7. *dat.* 44, 17, 51, 16.  
 nobilissima *plur.* 192,      11. 85, 26. 92, 12. novarum 259, 6      226, 3  
 12      95, 2      novas 155, 2. 180, 24. nullis 4, 4. 43, 13. 109,  
 nobilissimam 79, 7      nomini 245, 8. 304,      203, 13. 237, 5      12. 205, 24. 221, 16.  
 nobilissimas 123, 13.      10      novem 24, 2. 100, 24.      286, 8. 303, 18  
 223, 9      nominibus 45, 29.      101, 14      nullius 69, 20. 127, 17.  
 nobilissimi 156, 24      144, 18. 147, 7. 156,      noverat 219, 24      29. 232, 13. 284, 24  
 nobilissimis 73, 16      23. 279, 27. 285, 4      noverca *abl.* 83, 6. 91,      pullo 11, 12. 37, 27.  
 nobilissimorum 17, 2      nominis 28, 16. 56,      21. 96, 24. 161, *ult.*      55, 4. 96, 10. 127,  
 nobilissimum 112, 18      6. 101, 4. 125, 3.      *nom.* 118, 1. 158, 1      30. 190, 15. 191, 13.  
 nobilitas 8, 11. 17,      139, 16      novercæ 99, 9      294, 23. 302, 7  
 22. 164, 2      Nominum 137, 2      novercam 217, 4      nullum 8, 17. 19, 19.  
 nobilitate 16, 11. 147,      non immerito 325, 14      novi *gen.* 221, 1. 265,      21, 13. 109, 6. 121,  
 18. 254, 3. 285, 11      non modo 6, 11, 15.      1. 260, 9      10. 151, 7. 190, 19.  
 nobilitatis 114, 17      19, 12. 26, 5. 29, 9. novis 104, 18. 156, 13.      191, 25. 212, 16.  
 nobilium equearum      88, 1. 11. 102, 13.      227, 14. 242, 1. 264,      268, 1  
 88, 18      130, 10. 186, 3      18. 305, 13      nullus 12, 13. 156, 17.  
 nobilius 227, 5      nonnis 48, 8. 80, 4. novissime 92, 11. 185,      171, 5. 208, 6. 223,  
 nobiscum 35, 3      95, 16. 241, 5. 256,      11      18. 301, 8. 324, 27.  
 noceant 324, 7      8. 301, 12, 16      novitate 107, 19. 139,      325, 1  
 nocebant 137, 12      non solum 32, 13. 62,      4      num 10, 20, 73, 7  
 nocendi 72, 17      18. 89, 18. 94, 1. novitatem 150, 1. 192,      numen 177, 14  
 nocerent 44, 9. 252,      115. 7. 116, 7. 137,      12      numerati 123, 23  
 17      14. 144, 13. 146, 2. novitati 262, 1      numerata 25, 24  
 noceretur 327, 6      153, 20      novo 6, 5. 252, 19. numeret 282, 14  
 nocte 92, 3. 127, 13. non tantum 14, 3. 22,      282, 22      numero 33, 3. 45, 24.  
 194, 11, 206, 24.      1. 32, 4. 35, 8. 39, novos 272, 8      51, 2. 62, 13, 88, 15  
 209, 25. 248, 7.      17. 45, 22. 55, 7. 58, novus 148, 24. 214,      numerum 37, 8. 41,  
 355, 5. 321, 6. 322,      19      22. 209, 2. 214, 23      17, 18. 124, 13. 140,  
 9      nonaginta 111, 5. 256,      nox 32, 12. 206, 6      24  
 noctem 13, 15. 16. 20.      6      noxa 119, 8      numerus 59, 19. 173,  
 109, 3. 125, 13. 168,      nonas 178, 16      noxam 193, 9      6. 237, 21. 289, 23  
 5      nondum 53, 9. 96, 8. noxia *accus.* 272, 19      Numidarum 254, 6.  
 noctes 27, 10. 321, 11      136, 13. 242, 17.      nubem 228, 1      284, 23  
 noctis 34, 20. 71, 19.      244, 3      nubendi 23, 8      Numidas 173, 8  
 137, 21. 168, 8. nonne 176, 6      nubendo 197, 17. 203,      Numidis 194, 16  
 206, 21. errore 194,      noningentis 256, 8      1. 294, 19      numina 109, 18. 204,  
 17      nonnulla *neut.* 127, 19      nubere 43, 12. 156, 9      24  
 noctium 114, 18      nonnullas 23, 23. 58,      nuberet 184, 3      numine 166, 17. 327, 8  
 noctu 29, 11      3. 96, 24. 125, 2.      nubit 167, 5. 222, 17.      numinibus 170, 7. 295,  
 noctus 200, 3      160, 6      294, 11      9  
 nocturnum 11, 2      nonnulli 96, 5      nubunt 25, 3      numinis 43, 18. 82,  
 nodis 102, 4      nostra 35, 2, 4      nuda *neut.* 301, 17      14. 149, 23. 251, 4  
 nodos 102, 4      nota *subst.* 249, 2      nudam 12, 18      Numitor 316, 9. 317,  
 Nolan 176, 5      nota erat 17, 22. 202,      nudatum 41, 21      15, 20  
 nolebant 273, 6      1. 239, 2      nudum 218, 4. 294,      Numitorem 316, 10  
 nolebat 93, 6      notam *adj.* 8, 27.      11. 314, 12      Numitori 317, 15. 318, 1

# INDEX VERBORUM.

- Numitoris 316, 11.  
 317, 14  
 nuncupare 127, 3  
 nuncupaturum 202, 15  
 nuncupatus 107, 9  
 nuncupent 303, 25  
 nunquam 58, 25, 124,  
 7. 129, 24. 178, 26.  
 213, 6. 227, 13. 282,  
 20  
 nunciabuntur 192, 19  
 nuntiantes 169, 15.  
 198, 8  
 nunciari 46, 4. 214,  
 15  
 nunciat 36, 7. 143, 6  
 nunciata essent 63,  
 20. 113, 20. 115, 2.  
 26. 130, 23. 144, 3.  
 6. 204, 28. 244, 3.  
 290, 15. 311, 2. es.  
 set 173, 15. est 179,  
 5. fuissent 257, 5.  
 sunt 110, 1. 214, 14.  
 252, 24. 958, 13.  
 nunciata 322, 13  
 nunciato *abl.* 72, 7  
 nunciatum esset 13,  
 9. 23, 20. 64, 13.  
 134, 16. 141, 2.  
 148, 7. 217, 9. 229,  
 4. 277, 13. est 218,  
 2. fuisset 278, 8. sit  
 21, 12  
 nunciatur 39, 12. 63,  
 25. 97, 4. 102, 7.  
 106, 14. 224, 28.  
 242, 10  
 nunciatus esset 134,  
 11  
 nuncient 88, 8  
 nunciet 239, 2  
 nuncii 60, 22  
 nuncio 15, 4. 37, 11.  
 128, 3  
 nuncios 39, 28. 115,  
 28  
 nuncium 127, 21. 128,  
 5  
 nuncius 13, 23. 239,  
 14  
 nuper 34, 29. 90, 19.  
 226, 12  
 nupta esset 148, 26  
 nuptam 294, 24  
 nuptiz 156, 11. 202,  
 21. 220, 9  
 nuptiarum 12, 21.  
 184, 16, 24. 287,  
 14. 320, 5  
 nuptias 25, 17. 39, 26.  
 77. 7, 21. 79, 13. 90,  
 24. 101, 21. 135, 6.  
 156, 12. 159, 2.  
 168, 11. 169, 14. 25,  
 183, 20. 203, 1. 215,  
 5. 262, 4. 316, 1.  
 320, 7  
 nuptiis 17, 8. 91, 29.  
 96, 5. 156, 13. 242,  
 1  
 nuptum 16, 6. 320, 6  
 nuptum 293, 4. 296,  
 1  
 nuru 144, 2  
 nusquam 34, 12. 49,  
 15. 171, 5. 191, 8.  
 219, 12  
 nutricum 317, 4  
 nutrici 9, 3  
 nutricis 117, 7  
 nutriendis 49, 6  
 nutriendus 161, 7  
 nutrimenda 50, 9  
 nutrimentis 50, 2  
 nutrire 9, 2  
 nutriti 317, 8. 327, 24  
 nutritus 326, 24  
 nutritivit 317, 6  
 Nysam 119, 1  
 O.  
 Obeunt 301, 14  
 objecit 327, 5  
 objecta 207, 4  
 objectabat 117, 7  
 objectans 193. 13. 214,  
 8  
 objectare 249, 8  
 objectu 13, 5  
 objici 148, 4  
 objiciat 108, 4  
 objicit 149, 10  
 obitum 66, 3  
 oblata 218, 15. 284, 9  
 oblectabatur 272, 20  
 oblectamenta 231, 14  
 obligaret 202, 7  
 obligat 43, 20  
 obligationem 136, 11  
 obliquam 281, 14  
 obliiti *plur.* 51, 7. 84,  
 1. 99, 24  
 oblitus 10, 8. 127, 2.  
 167, 8. 231, 1. 254,  
 11. 264, 3. 305, 13  
 oblivione 191, 14  
 oblivionem 64, 2  
 oblivionis 167, 15  
 obliviscitur 156, 19  
 oblocare 104, 20  
 obruantur 283, 6.  
 obruebant 207, 17  
 obruere 172, 21  
 obrueret 320, 26  
 obrui 122. 9. 146, 15  
 obrutas 20, 7  
 obrutus 120, 5  
 obruunt 301, 17  
 obruuntur 156, 32  
 obscena 10, 20  
 obscura 8, 12  
 obscurissimi *plur.*  
 299, 6  
 obscuro 16, 16  
 obscurum 73, 20  
 obscrationibus 202,  
 7. 207, 27  
 obsederint 191, 14  
 obsedit 127, 31  
 obsequendi 56, 14  
 obsequia 42, 18. 85,  
 28. 130, 18. 179,  
 22. 188, 13. 258, 5  
 obsequiis 124, 23.  
 136, 9  
 obsequio 197, 20  
 obsequium 284, 2  
 obserari 214, 15  
 obseratis *abl.* 174, 22  
 observant 303, 12  
 observare 101, 23.  
 321, 16  
 observari 184, 24.  
 289, 8  
 observavit 75, 1  
 obsej 73, 21. 78, 7.  
 248, 14. 260, 4. 261,  
 1. 3, 280, 4  
 obsessa 170, 19  
 obsessas 300, 25  
 obsessores 191, 14  
 obside 78, 4  
 obsidebant 311, 14  
 obsidem 78, 5. 261,  
 2. 312, 5  
 obsidentibus 9, 24  
 obsidere 188, 1. 294,  
 15  
 obsiderentur 193, 20  
 obsideret 322, 1  
 obsideri 97, 11. 217,  
 8  
 obsides 76, 9. 204,  
 21. 312, 19  
 obsidet 88, 8. 188,  
 18. 308, 6  
 obsidetur 185, 1  
 obsidio 140, 4  
 obsidione 35, 4. 44. 6.  
 52, 23. 61, 11. 86,  
 13. 88, 6. 133, 21.  
 134, 7, 16.  
 obsidionem 61, 3. 183,  
 16. 189, 22. 191, 5.  
 304, 18  
 obsidionis 87, 4, 21.  
 140, 2. 144, 8. 190,  
 3, 6  
 obsignari 189, 12  
 obsistentes 41, 7  
 obsistephium 28, 11  
 obsisteret 278, 15  
 obsoletam 234, 19  
 obstinatos 144, 15  
 obstiterint 286, 4  
 obstitisse 282, 7  
 obstricti estis 142, 3  
 obstringeretur 39, 27  
 obstringit 15, 20  
 obstringuntur 64, 2  
 obstrinxerint 44, 2. 98,  
 7  
 obstructum iri 209, 25  
 obtenta 24, 11  
 obtento 24. 32. 178, 9.  
 186, 2. 320, 28  
 obtentu 62, 7. 135, 9  
 obtentum 312, 13. sit  
 120, 7  
 obtinebant 308, 9  
 obtinendam 56, 27  
 obtinuit 248, 12  
 obtineret 135, 11. 142,  
 10. 220, 9  
 obtinet 30, 5  
 obtinere 274, 6  
 obtinuerunt 124, 17.  
 221, 5  
 obtinuisse 284, 1, 10  
 obtinuisset 7, 8. 23, 17  
 obtinuit 135, 12. 248,  
 16  
 obtrectationis 249, 1  
 obtrectatores 241, 22  
 obruncat 91, 6  
 obruncatur 156, 31  
 obruncaturus 255, 11  
 obtulerint 204, 14  
 obtulisse 64, 22. 128,  
 7. osculum 206, 3  
 obtulit 150, 3. 203, 2.  
 257, 9. 293, 21, 24,  
 317, 3  
 obvenerat 152, 19  
 obvénisse 277, 16  
 obvénisset 183, 16  
 obversantibus 215, 9  
 obversatus fuisset 137,  
 16  
 obviam, effuso populo  
 247, 13. ituros 22.  
 24. missa nave 134,  
 6. occurrunt 10, 18.

# INDEX VERBORUM.

- procedit* 58, 8. 144, 69, 20. 24, 7. 96, 2.  
*16. procedunt* 69, 129, 25  
*22. tulère* 58, 19. *occisorum* 60, 1  
*vadit* 106, 13. *ven-* *occisos* 166, 4. 174, 9  
*tum* 284, 12. *occisum* 41, 9. 88, 23.  
*obviam adject* 101, 16. 117, 12. 126, 2. 139, 44, 26. *nom.* 296, 3  
*obvii* 29, 25. 134, 1. 1. 158, 4. 193, 21. *occupata* *abl.* 30, 6. 193, 26  
*obvius* 16, 2. 284, 6. *esse* 212, 10. 311, 3  
*obvium* 104, 16. *occisus* 51, 12. 95, 4. *occupaturam* 192, 8. 289, 24  
*obvium* 9, 28, 30. 290, 16. *erat* 291, 5. *esset* *occupatas* 82, 21. *oculi* 102, 18  
*obvius* 101, 24. 91, 28. 222, 13. 288, 1. *occupati* 36, 10. *es-* *oculis* 8, 15. 61, 17.  
*obumbraretur* 8, 8. *occultavit* 15, 3. 133, 3. *sent* 46, 15. 103, 8. 126, 28. 167,  
*occasio* 183, 23. *occultatur* 15, 9. *occupatis* *abl.* 91, 6. 16. 237, 13. *devorare*  
*occasione* 201, 4. 283, 7, 10. *occulta* 258, 3. *consi-* *occulta* 242, 8. 283, 9. 285, 9  
*occasionem* 9, 18. 115, 31. 111, 13. *lia* *victoriae* *furtivae* *occupato* 12, 6. 71, 2. *oculorum* 7, 10. 183, 2  
*occasu* 228, 3. *occultata* 100, 19. 9. 97, 5. 149, 6. 17. *oculus* 58, 9. 59, 16.  
*occidentam* 144, 12. *occultata* *plur.* 231, 15. 152, 2. 61, 3. 102, 21. 215,  
*occidendi* 117, 9. *occultanda* *erant* 288, 7. *occupatum* 289, 5. 9. 259, 2  
*occidentum* 77, 22. *occultare* 6, 5. *occupatur* 214, 2. *oculum* 79, 21  
*occidentus* 8, 15. *occultarent* 209, 27. *occupatus* 62, 10. *erat* *oderant* 179, 8  
*Occidens* 112, 7. *occultata* *fuit* 232, 3. 320, 5. *esset* 215, *odia* 92, 26. 131, 4  
*Occidente* 133, 17. *occultato* 16, 1. 15. *fuisse* 77, 23. *odii* 55, 24. 103, 2  
*166, 10. 227, 14.* *occultatum* 279, 7. *occupaverant* 175, 9. *odii* 71, 2. 188, 3. 213,  
*224, 11.* *occultè* 64, 11, 15. 131, 28. 156, 4. *occupaverat* 34, 7. *odio* 84, 1. 92, 25. 98,  
*Occidentem* 234, 15. *occultior* 32, 26. 137, 1. 145, 15. 154, 26. 115, 19  
*Occidentis* 166, 9. 234, 17. *occultis* 237, 2. 296, 2. *occupavère* 23, 5. 23, 3. 202, 2. *odiorum* 285, 3  
*17.* *oculto* *abl.* 43, 5. 237, 18. 51, 16. 81, 8. 82, 6. *odium* 9, 17. 55, 12.  
*occiderat* 149, 16. 265, 5. 278, 3. *perierat* *occupabat* 219, 6. 136, 23. *occupaverint* 227, 6. 11. *Oenanthe* 231, 19  
*5. 278, 3. perierat* *occupanda* 206, 28. 300, 7. *occupaveris* 241, 9. *offenderit* 9, 21  
*274, 8.* *occideret* 113, 12. *interimeret* 122, 16. 30. *occupavérunt* 210, 3. *offendisset* 37, 13. 149,  
*occideretur* 156, 33. *occupandam* 104, 12. 153, 4. 194, 1. *offendit* 117, 5  
*194, 23.* *occiderunt* 34, 22. 328, 14. 177, 16. 184, 15. *occupet* 262, 3. 26. 280, 1. *nom.* 59,  
*occuldi* 9, 20. 62, 10. *occupando* 126, 5. 21. 262, 7. 289, 19. 290, 7. *occurrat* 167, 16. 10. 221, 1  
*96, 20. 146, 14. 183, 21. 262, 7.* *occupandum* 126, 7. *occurrere* 202, 30. *offensam* 159, 6. 161,  
*21. 262, 7.* *occidione* 38, 9. 215, 10. 221, 10. 224, 6. *occupare* 37, 10. 152, 290, 2. 2. 194, 10. 26, 17  
*occidisse* 38, 9. 22. 187, 21. 232, 3. *occurreret* 229, 16. 297, 6. *offensis* 189, 24. 263, 1  
*occidissent* 28, 7. 115, 11. *occuparent* 51, 24. 146, 11. *occurrit* 114, 6. 204. *offerebatur* 218, 17  
*11.* *occidisset* 316, 5. *occidit* 156, 17. 167, 9. *occuparet* 241, 24. 9. 205, 14. 210, 26. *offerentem* 204, 10  
*occidit* 156, 17. 167, 9. *occiditur* 134, 8. 138. *occuparetur* 131, 23. 244, 16. *offerentes* 204, 18  
*1. 143, 21. 159, 9.* *occupari* 202, 32. *occurrent* 10, 19. 71. *offerentis* 28, 14  
*151, 4. 158, 22. 184, 31.* *occuparint* 174, 13. 23. 88, 20. 108, 15. *offerre* 93, 3  
*31.* *occupasse* 22, 20. 152, 5. 282, 11. 326, 1. 27. 319, 11. 323, 4. *offerri* 288, 18  
*occisa* 231, 9. 295, 3. *occisus* 60, 12. 117, 9. *occupassent* 17, 10. 204, 28. 214, 3. 217, 36, 4. 81, 2. 101, 324, 8. *offerit* 17, 14. 30, 19.  
*204, 28. 214, 3. 217, 9.* *occisus* 16, 9. 82, 28. *occupasset* 33, 15. 77, 135, 2. 145, 2. 156, 12. 91, 21. 101, 20. *dit* 123, 1  
*9.* *occisus* 16, 9. 82, 28. *occupasset* 33, 15. 77, 135, 2. 145, 2. 156, 12. 91, 21. 101, 20. *dit* 123, 1  
*13. 214, 9.* *occisus* 16, 9. 82, 28. *occupasset* 33, 15. 77, 135, 2. 145, 2. 156, 12. 91, 21. 101, 20. *dit* 123, 1  
*acciso* 5, 11. 52, 22. *occupat* 29, 29. 52, 21. *Ocho* 94, 20

# INDEX VERBORUM.

- officia** 143, 4. 170, 24. **dnustas** 209, 15  
 173, 20. 188, 8. 209, 19  
**officii** 56, 14. 88, 1. 92, 2. 305, 13  
**officiis** 103, 9. 109, 13  
**officio** 72, 11. 161, 11  
**officium** 124, 15. 153, 17. 197, 19. 313, 4  
**olei** 26, 13. 324, 4  
**olim** 34, 29. 73, 14. 83, 8. 125, 8, 12. 168, 1. 280, 5, 7  
**Olympiaco** 133, 11  
**Olympiade** 90, 20. 91, 17. 126, 4. 135, 8. 144, 10. 146, 17  
**Olympiadem** 79, 12. 91, 19. 105, 14. 143, 3. 20  
**Olympiadi** 82, 23  
**Olympiadi** 79, 15. 85, 25. 92, 12. 112, 7. 145, 9  
**Olympias** 91, 27, 31. 105, 11. 127, 13. 135, 19. 143, 16. 23. 144, 8, 15  
**Olympici** 127, 25  
**Olympio** 76, 24  
**Olympum** 77, 13  
**Olynthiis** 77, 21  
**Olynthios** 83, 4  
**Olynthum** 37, 26  
**omen** 127, 20, 26  
**ominati sunt** 238, 3  
**omine** 168, 10. 215, 7  
**ominibus** 178, 11  
**omisere** 23, 9  
**omisérunt** 302, 16  
**omissa ablat.** 125, 7. 130, 26. 178, 20. 236, 8. 272, 16. 287, 154, 8. 287, 16. 287, 18  
**omissis** 46, 20. 103, 9. 227, 9. 320, 10  
**omisse** 25, 7. 77, 7. 219, 14  
**omissus** 156, 11  
**omitto** 142, 3  
**onera** 167, 20  
**onerando** 121, 7  
**onerant** 58, 17  
**onerare** 13, 13  
**onerat** 99, 15. 317, 1  
**oneratus esset** 248, 4  
**onere** 49, 3  
**onus** 223, 25  
**onustam** 31, 11. 205, 13  
**Onormarchus** 81, 16  
**ope** 84, 10. 198, 13  
**opem** 58, 20. 204, 34. 207, 1. 294, 17  
**opera nom. plur.** 26, 6  
**opera abl.** 56, 4. 57, 23. 64, 17. 219, 25. 286, 27. *nom.* 103, 9  
**operam** 104, 20. 139, 26. *civibus vendi-*  
**tabat** 56, 35  
**opere** 43, 9  
**operi** 39, 12. 272, 21. 281, 15  
**operiebantur** 120, 12  
**operiri** 125, 2. 135, 25. 237, 17  
**operis** 93, 11. 281, 12. 298, 13. 313, 7. 323, 2  
**operosus** 282, 18  
**opes** 12, 8. 33, 6. 42, 15. 55, 19. 66, 19. 69. 1. 86, 7. 88, 3. 103, 23. 20. 59, 2. 88, 6. 159, 15. 166, 30. 267, 19. 185, 16. 191, 1, 26  
**opimam** 205, 11. 209, 16  
**opinati fuerant** 116, 2  
**opinio** 115, 26. 210, 8. 243, 1  
**opinione** 97, 10. 119, 24. 206, 29. 238, 15. 303, 2. 307, 2. 325, 19  
**opinionem** 82, 21. 136, 25. 169, 10. 190, 15  
**opinionis** 196, 26. 254, 9  
**opis** 199, 16. 218, 16  
**opobalsami** 271, 1, 6  
**opobalsamo** 271, 5  
**oporteat** 53, 11  
**oportere** 37, 8. 205, 20  
**oppidani** 122, 20  
**oppidanis** 74, 13. 119, 2. 183, 15  
**oppidanos** 309, 7  
**oppido** 119, 9  
**opponit** 85, 17  
**opportuna** 52, 21. 276, 25  
**opportunitis** 123, 7  
**oppressaz** 80, 4  
**oppressere** 59, 5  
**oppressi** 96, 3. 204, 17  
**oppressisset** 316, 10  
**oppressi** 97, 12. 111, 17. 125, 20. 231, 5  
**oppressuri** 29, 18  
**oppressus** 14, 9. 41, 15. 65, 2. 293, 15. 247, 9  
**opprimendam** 55, 19  
**opprimendum** 255, 12  
**opprimeretur** 32, 20  
**opprimi** 239, 2  
**opprimit** 13, 15  
**opprimitur** 214, 20  
**oppugnante** 90, 13  
**oppugnanti** 211, 19  
**oppugnarentur** 163, 13  
**oppugnaret** 79, 20  
**oppugnari** 188, 5  
**oppugnatione** 89, 5. 178, 2  
**optabilem** 144, 12  
**optanda fuit** 218, 6  
**optandum fuisse** 281, 16  
**optatam** 168, 1  
**optimates** 57, 12. 311, 19  
**optimatibus** 15, 16. 103, 12  
**optimum** 23, 2  
**optimo** 240, 7  
**optimum** 140, 9  
**opulenta** 206, 16  
**opulentam** 288, 34  
**opulenti** 22, 20  
**opulentia** 38, 4  
**opulentior** 325, 9  
**opulentissimas** 82, 31  
**opulentissimi** 68, 1  
**opulentissimum** 299, 15  
**opulentiua** 43, 7  
**opulentum** 312, 14  
**opum** 66, 3. 103, 2. 17. 129, 9. 245, 9. 321, 29  
**opus** 39, 8. 12. 121, 10. 239, 17. 243, 2. 2. humanum 158, 18. majus humanam mor- talitate utero tulit, *Olympias* 127, 15  
**opus esse** 101, 22  
**ora** 23, 3  
**ora accus. plur.** 58, 10. 156, 16. civitatum 266, 12  
**orabant** 205, 1  
**oracula** 21, 6. 34, 4. 101, 13. 24. 112, 10. 19. 206, 13  
**oraculi** 45, 5. 67, 7. 74, 12  
**oraculis** 207, 1  
**oraculo** 45, 16. 75, 10. 192, 5. 177, 16  
**oraculum** 35, 16. 43, 21. 113, 3. 136, 12  
**oram** 275, 11. 319, 11  
**orant** 10, 19. 83, 24. 124, 16  
**orante** 284, 9  
**orantes** 232, 7  
**orare** 98, 19. 109, 20. 121, 5. 294, 22  
**orat** 63, 20. 140, 19. 167, 21  
**oratio** 56, 30. 92, 27  
**oratione** 30, 4. 93, 8. 103, 2. 114, 5. 227, 8. 281, 14  
**orationem** 281, 11  
**orator** 63, 1. 133, 22  
**oratorem** 97, 7  
**oratores** 99, 4  
**oratoria** 70, 10  
**oratoribus** 99, 6  
**oratoris** 255, 8  
**orbam** 184, 20  
**orbe** 103, 5. 129, 16. 166, 20. 168, 19. 204, 13  
**orbem** 100, 9. 107, 2. 125, 3. 129, 30. 158, 11. in orbem 324, 11  
**orbis** 82, 2. 84, 7. 10. 95, 11. 105, 4. 108, 13. 113, 6. 122, 6  
**orbitatem** 23, 7. 204, 30  
**orbitatis** 9, 19. 13. 173, 93. 288, 24  
**orbis** 214, 12  
**Orchomenii** 98, 3  
**ordinabant** 231, 23  
**ordinanda** 103, 9  
**ordinat** 68, 13  
**ordinata** 172, 2  
**ordinatis abl.** 85, 20  
**ordinaturus** 188, 17  
**ordinaverat** 157, 9  
**ordine** 29, 2. 31, 24  
**ordinem** 8, 5. 27. 7. 77. 15. 160, 12. 155, 8  
**ordines** 42, 24. 57, 4. 100, 14  
**ordinis** 190, 11  
**ordo** 16, 14. 31. 23. 300, 12

# INDEX VERBORUM.

- ore 58, 23  
 Orestæ 160, 11  
 Oriens 112, 7. 140, 10.  
 142, 26. 147, 20. 208,  
 17. 308, 10  
 oriens 166, 12. 233, 17  
 Orientales 290, 2  
 Orientalia 142, 14. 296,  
 15  
 Orientalibus 272, 5.  
 313, 1  
 Orientalis 114, 3  
 Orientalium 140, 15  
 Oriente 13, 1. 118, 17.  
 133, 6. 149, 11. 150,  
 7  
 Orientem 20, 12. 21,  
 5. 132, 25. 162, 10.  
 166, 9  
 orientem 166, 5  
 orientes 96, 24  
 Orientis 5, 8. 55, 20.  
 74, 7. 99, 25. 104,  
 16. 145, 14. 149, 6.  
 205, 11. 210, 10.  
 228, 18. 234, 2. 17.  
 254, 4. 264, 3  
 Origine 9, 31. 19, 2.  
 20, 8. 26, 9. 105,  
 10. 149, 5  
 originem 26, 19. 98,  
 20, 105, 15. 115, 17.  
 176, 3  
 origini 196, 3. 317, 2  
 originis 130, 7. 149,  
 7. 185, 25. 187, 5  
 originum 177, 2  
 origo 11, 6. 26, 7. 11.  
 44, 5. 80, 8. 101,  
 13. 148, 25  
 oriretur 101, 8. 276,  
 1. 316, 12  
 oris gen. 15, 6  
 Orithia 23, 27. 24, 4,  
 5. 14  
 Orithiam 24, 25  
 oritur 34, 17. 36, 5.  
 135, 13. 197, 8. 304,  
 25. 309, 16  
 ornamenta 76, 1. 118,  
 18. 141, 26. 174, 5.  
 176, 25. 184, 7. 264,  
 14. matronarum, pu-  
 dicitam, non vestes  
 esse 179, 27  
 ornamentis 147, 5.  
 177, 11. 211, 1  
 ornamentum 72, 2.  
 193, 10  
 ornatas 6, 17  
 ornatisimas 183, 29  
 ornatu 6, 2. 171, 12  
 ornatui 92, 28  
 ornatus subst. 92, 28.  
 particip. 170, 27.  
 171, 3. 179, 11  
 oro 142, 4  
 Orodus 309, 5, 8. 311, 2  
 Orodus 309, 8  
 Orofernem 262, 5  
 Orofernes 263, 1  
 Oropasta 15, 8  
 Oropasten 15, 6  
 Orpheo 102, 1  
 orta ablat. 24, 23. 116,  
 17. 218, 3. *nomin.*  
*est* 101, 21. *fuisse*  
 193, 7  
 Ortoadiasti 326, 16  
 ortu 111, 17. 127, 18.  
 320, 26  
 ortum 16, 16. 166, 11  
 ortum est 247, 6. 252,  
 9. *esset* 351, 24  
 ortus accus. 137, 7  
 os 148, 6  
 oscula 203, 1  
 osculandam 126, 21  
 osculatus est 73, 9  
 osculis fatigabat 197,  
 22. *fatigat* 202, 34  
 osculum 260, 3  
 ossa 43, 26. 45, 2. 75,  
 12. 212, 15. 301, 17  
 Ostani 15, 13  
 ostendebat 27, 10  
 ostendendo 234, 6  
 ostenderet 121, 2. 272,  
 14  
 ostenderet 59, 13  
 ostenderunt 75, 28  
 ostendi *infra* 8, 24.  
 209, 14  
 ostendit 12, 18. 17,  
 17. 24, 19. 30, 2, 15.  
 141, 25. 166, 14. 190,  
 19  
 ostenditur 266, 13  
 ostendunt 10, 20. 209,  
 17. 288, 24  
 ostensuros 170, 18  
 ostensurum 174, 17  
 ostentæ 275, 16  
 ostentant 175, 11.  
 177, 6  
 ostentatione 103, 3.  
 309, 15  
 ostentationem 199, 4  
 ostentent 174, 13  
 ostenti 93, 25  
 ostentis 157, 8  
 ostentum 20, 4. 255, 6  
 ostia 320, 13  
 Ostiæ 261, 8  
 ostia 88, 9. 123, 4.  
 319, 2, 11  
 otia 73, 20  
 otio 23, 16. 39, 24. 107,  
 9. 114, 11. 125, 12.  
 155, 4. 180, 14. 231,  
 1  
 otiosum 47, 2. 113,  
 16  
 otium 12, 12. 47, 14.  
 175, 2. 262, 2. 324,  
 21  
 P.  
 Pabuli lætitia 327, 27  
 pacandæ 22, 30  
 pacare 286, 10  
 pacatem 282, 20  
 pacatum *masc.* 88, 9  
 pacaverit 286, 28  
 pace 23, 14. 59, 5.  
 135, 16. 183, 13.  
 209, 2. 231, 8. 233,  
 18. 235, 1, 300, 13.  
 322, 9  
 pacem 37, 5. 47, 13.  
 48, 7. 52, 4. 57, 21.  
 61, 14. 18. 77, 11.  
 79, 24. 83, 20. 89,  
 17. 90, 11  
 pacificati 66, 8  
 pacificator 164, 3  
 pacificatus 195, 6  
 pacis 37, 25. 52, 6.  
 56, 25. 63, 34. 76,  
 9. 78, 6. 83, 21, 22.  
 90, 8. 106, 13, 27.  
 184, 11  
 paciscitur 30, 26. 155,  
 13  
 paciscuntur 47, 2  
 Pæonia 74, 8  
 Pacori 311, 2, 13  
 Pacoro 310, 4, 5, 12  
 Pacorum 311, 4, 8  
 Pacorus 309, 11. 310,  
 9. 311, 8, 9  
 pacta 78, 4. 84, 24.  
 144, 8. 152, 25. 180,  
 24  
 pacta 77, 24  
 pacti sunt 16, 14, 280,  
 18  
 pacto 84, 25  
 pactione 79, 1. 146,  
 11. 150, 9. 189, 5.  
 194, 21. 232, 9. 263,  
 1  
 pactionem 278, 10  
 pacto 208, 10. 290, 8  
 pactus 168, 9. *fuerat*  
 192, 36  
 palam 6, 1. 9, 23. 64,  
 12. 92, 31. 105, 14  
 palantes 148, 11. 268, 9  
 palantium 59, 6  
 Palatium 314, 9  
 Pallanteo 314, 8  
 palmani 117, 3. 148, 28  
 palmas 142, 24  
 palmeto 271, 5  
 palmite 8, 7  
 paludamentis 179, 2  
 paludes 22, 27. 309, 1  
 paludibus 324, 9  
 paludium 324, 15  
 Pamphyliam 132, 8  
 Pana 314, 11  
 Panagorum 24, 24  
 Pandosiam 112, 11. 113,  
 11  
 panificiis 177, 18  
 pannoniâ 203, 16. 251, 3  
 Pannoniis 324, 2  
 pannosus 28, 10. 185, 7  
 Paphlagonia *abl.* 132,  
 11. 282, 14. *nom.*  
 155, 23  
 Paphlagoniam 277, 11.  
 297, 28. 284, 2. 286,  
 6. 287, 4  
 Paphlagonum 277, 20  
 par 72, 5. 78, 13. 107,  
 1. 134, 15. 140, 5  
 par ducum 67, 12  
 parabat 64, 13. 112,  
 25. 136, 5. 137, 11.  
 242, 3. 320, 7  
 paranda 25, 8  
 Parapamisios 116, 4.  
 132, 18  
 parare 22. 15. 64, 16.  
 84, 19. 210, 25  
 pararent 214, 25  
 pararentur 219, 19  
 pararet 168, 16. 231, 5  
 pararetur 64, 19. 156,  
 7. 244, 6  
 parari 101, 7  
 parat 37, 2. 94, 15.  
 184, 19. 303, 7  
 paratæ fuerant 147, 24  
 paratas 249, 8  
 parati 324, 20  
 paratis *part.* 99, 5  
 parato 34, 5. 97, 13  
 paratum esse 41, 17.  
*est* 126, 13  
 paraturus 190, 8

# INDEX VERBORUM.

- paratus erat 154, 10  
 paraverat 155, 13.  
     293, 25  
 paravere 154, 13  
 paraverunt 133, 5  
 paravit 160, 7. 277, 4  
 parcat 94, 24. 121, 7.  
     235, 5  
 parcendi 71, 15. 93, 9  
 parcendo 119, 9  
 parcendum 100, 6  
 parcere 84, 3. 224, 10  
 parcerent 296, 3. 215, 3  
 parceret 14, 12. 244,  
     11  
 parceretur 216, 16  
 parci *verb.* 119, 3  
 parci *nom. plur.* 302, 4  
 parcimonia 324, 20.  
     *abl.* 166, 29  
 parcimoniae 196, 7  
 parcimonium 42, 19  
 parciore 107, 9  
 parcus 72, 24  
 pareant 10, 7  
 parcat 145, 14  
 parem 29, 3. 68, 2.  
     94, 20. 97, 24. 189,  
     24. 277, 9. 14  
 parendi 22, 18  
 parendo 283, 17  
 parent 302, 3  
 parentari 92, 7  
 parentatura 126, 30  
 parentaturos 131, 13  
 parentavit 160, 4. 195,  
     13  
 parentem 128, 8  
 parentes 60, 26. 126,  
     24. 144, 10. *patres*  
     244, 10  
 parentibus 6, 20. 9. 7.  
     61, 6. 75, 1. 108, 18.  
     179, 24  
 parentia 105, 20. 148,  
     9. 230, 3  
 parentum 101, 18. 297,  
     1. 306, 12  
 parentur 41, 16  
 parere 7, 13. 14. 51, 6.  
     136, 19. 222, 30  
 paruret 320, 28  
 paros 16, 13. 42, 9.  
     103, 5. 129, 24. 154,  
     1. 155, 24  
 pare 9, 22. 107, 4  
 pari 13, 16. 22. 12. 78,  
     13. 82, 5. 27. 92,  
     22. 146, 18. 25. 279,  
     25  
 paria 67, 16  
 parieti 223, 28  
 parietibus 231, 16  
 pariter 6, 3. 12. 22.  
     17, 22. 39, 7. 83, 9.  
     92, 23. 94, 26. 95, 4  
 pariturus 6, 2  
 pariturum 260, 11  
 Parmenio 111, 6  
 Parmenion 115, 21.  
     117, 25. 308, 11  
 Parmenione 107, 8  
 Parmenionem 90, 19.  
     114, 12. 186, 1  
 Parmenionis 102, 15  
 Parnasso 205. *ult.*  
 paricidarum 215, 11  
     295, 9  
 paricidas 93, 23. 311,  
     15  
 paricidia 203, 8. 278,  
     1. 311, 18  
 paricidiale 217, 19  
 paricidiales 294, 1  
 paricidiali 275, 3  
 paricidii 15, 3. 41, 13.  
     85, 9. 94, 16. 151,  
     4. 171, 9  
 paricidio 41, 10. 94,  
     7. 153, 9. 197, 16.  
     215, 2. 217, 3. 222,  
     1. 230, 2. 296, 4.  
     304, 22. in parici-  
     dio nulla justa cau-  
     sa ad sceleris pa-  
     trocinia praelexi  
     potest 151, 8  
 paricidorum 204, 8.  
     214, 8  
 paricidis 94, 23  
 paricidium 14, 11. 41,  
     9. 92, 10. 93, 21.  
     94, 1. 158, 2. 249,  
     11  
 pars 20, 16. 57, 18.  
     63, 14. 66, 4. 101,  
     2. 111, 4  
 pars acc. 56, 9. 141,  
     5. *abl.* 105, 11. 210,  
     16. 293, 25. 322, 19  
 parte 13, 11. 23, 23.  
     36, 12. 51, 14. 53,  
     3. 57, 4. 68, 3. 76,  
     7. 77, 4. 108, 26.  
     117, 2  
 partem 10, 13. 20, 10,  
     15. 23. 24. 27, 4. 34,  
     20. 84, 12. 105, 4.  
     106, 22. 140, 3  
 partes 11, 14. 20, 6.  
     23, 20. 34, 26. 42,  
     2. 51, 13. 130, 21.  
     136, 1  
 Parthenia 44, 15  
 Parthenis 45, 8  
 Parthi 289, 1, 14. 303,  
     11. 24. 309, 17. 310,  
     9. 311, 1. 312, 2  
 Parthica *accus.* 291,  
     4. *abl.* 298, 2  
 Parthicae 290, 3. 291,  
     10  
 Parthici 305, 4. 306,  
     6  
 Parthicus 313, 1  
 Parthico 249, 3. 290,  
     7. 306, 14. 309, 4  
 Parthicum 22, 14. 303,  
     14. 310, 5  
 Parthis 113, 20. 115,  
     16. 266, 6. 280, 5.  
     288, 27. 290, 5. 300,  
     21. 303, 22  
 Parthorum 108, 21.  
     115, 17. 266, 8. 288,  
     29. 289, 14. 290, 16.  
     291, 2  
 Parthos 19, 5. 132,  
     19. 266, 11. 289,  
     21. 290, 14  
 parti 159, 11  
 partibus 159, 12. 239,  
     12. 309, 19. 310, 1.  
     324, 11  
 participato 259, 13  
 participes 23, 6. 98, 4  
 participi 3, 16  
 partientem 7, 11  
 partim 25, 14. *bis.* 52,  
     20, 21. 53, 21. *bis.*  
     98, 22, 23. 207, 17.  
     *bis*  
 partis 131, 5. 142, 5.  
     228, 9. 245, 2  
 partium 56, 28. 135,  
     20. 137, 14. 139, 8.  
     207, 17. 309, 17  
 partiuntur 32, 16  
 parto 230, 8  
 partu 320, 27  
 partum 8, 29. 129, 31.  
     130, 16  
 partus *nom. sing.* 8, 15.  
     *gen.* 106, 15. *acc.*  
     130, 2  
 parva *abl.* 17, 25. 100,  
     8. 154, 24. 214, 23.  
     252, 14. *neut.* 80, 10  
 parva 46, 17  
 parvere 45, 5. 71, 5.  
     173, 3  
 paruisse 286, 6  
 parum 29, 8. 35, 4.  
     146, 16  
 parvo 88, 4. 243, 13  
 parvula 115, 13  
 parvula *gen.* 92, 13  
 parvulus 106, 18  
 parvuli 166, 2. 197,  
     21. 236, 1  
 parvulus 162, 12. 214,  
     9. 274, 19  
 parvulo 149, 4. 217, 5.  
     8. 222, 25. 260, 23.  
     276, 26. 327, 10, 14  
 parvulorum 9, 2  
 parvulus 51, 4. 197,  
     11. 317, 4  
 parvulum 9, 20. 75,  
     18. 161, 4. 199, 16,  
     19. 275, 4. 326, 19  
 parvus 62, 5. 78, 17  
 Parymas 116, 4  
 pascentibus 21, 10  
 passae sunt 123, 3  
 passam 228, 5  
 passi 222, 20. sint 98,  
     17. sint 155, 1  
 passim 6, 14. 26, 9. 59,  
     21. 62, 15. 84, 26.  
     143, 23. 156, 3. 166,  
     5. 308, 19. 314, 3  
 passum 30, 3  
 passuras 22, 32  
 passurum 88, 13  
 passurus fuit 12, 5  
 passus *nom. plur.* 31, 1  
 passus est 276, 2. 310,  
     7. fuerat 89, 14. 91,  
     8. 327, 21. sit 220, 7  
 passuum 109, 5. 116,  
     12. 306, 22  
 pastor 8, 23. 317, 5  
 pastore 329, 27  
 pastorem 8, 29  
 pastores 9, 5. 24. 15,  
     5. 196, 5. 201, 12.  
     221, 22. 285, 5. 317,  
     10  
 pastori 8, 19. 20  
 pastoribus 196, 16  
 pastoris 9, 2. 12  
 pastorum 318, 4  
 pateant 24, 17. 208, 29  
 pateat 49, 6  
 patebat 41, 6  
 patefacere 37, 7  
 patefacis 321, 12  
 patefacium 223, 16  
 pater 32, 3. 8. 41, 15.  
     44, 17. 74, 9. 91, 29  
 pater 208, 4. 191, 6  
 paterentur 51, 8. 22,  
     70, 22. 154, 9. 163,

# INDEX VERBORUM.

17. 197, 14. 221, 6. 269, 14. 292, 5  
 pateret 37, 7. 164, 10  
 pateretur 244, 4. 304, 19  
 paterna 8, 11. 94, 2. 287, 3  
 paternæ 91, 18. 94, 16. 117, 7. 217, 9. 254, 11. 264, 12. 269, 14. 272, 5. 325, 19  
 paternarum 96, 19  
 paternas 117, 10  
 paterni 54, 14. 146, 14. 139, 6. 264, 18  
 paternis 121, 5  
 paternitatis 93, 20  
 paterno 159, 7. 160, 2. 266, 1  
 paternos 285, 12  
 paternum 39, 10. 94, 4. 151, 14. 263, 9. 273, 4. 278, 5. 279, 21. 280, 6  
 pater 21, 7. 206, 14. 306, 12  
 pati 84, 5  
 patiantur 17, 21. 190, 10  
 patibulis 232, 5  
 patibulo 193, 9  
 patiebatur 130, 12  
 patiens 271, 14  
 patienter 6, 1. 63, 20  
 patientia *abl.* 17, 4. 187, 6. *nom.* 324, 24  
 patientiam 20, 2. 45, 13. 124, 2. 194, 4. 276, 3. 277, 9  
 patitur 13, 13  
 patrantur 204, 8  
 patrata sunt 26, 6  
 patre 8, 18. 32, 4. 17. 91, 23. 92, 29. 97. 3. 98, 21. 100, 12. 109, 19. 114, 13. 123, 25. 137, 2  
 patrem 32, 6. 40, 7. 44, 20. 76, 14. 77. 19. 94, 9. 105, 20. 152, 6. 10. 15. 18. 170, 27. 171, 15. 172, 11. 173, 10. 174, 9. 175, 8. 176, 7. 177, 6. 178, 5. 179, 4. 180, 3. 181, 2. 182, 1. 183, 0. 184, 0. 185, 0. 186, 0. 187, 0. 188, 0. 189, 0. 190, 0. 191, 0. 192, 0. 193, 0. 194, 0. 195, 0. 196, 0. 197, 0. 198, 0. 199, 0. 200, 0. 201, 0. 202, 0. 203, 0. 204, 0. 205, 0. 206, 0. 207, 0. 208, 0. 209, 0. 210, 0. 211, 0. 212, 0. 213, 0. 214, 0. 215, 0. 216, 0. 217, 0. 218, 0. 219, 0. 220, 0. 221, 0. 222, 0. 223, 0. 224, 0. 225, 0. 226, 0. 227, 0. 228, 0. 229, 0. 230, 0. 231, 0. 232, 0. 233, 0. 234, 0. 235, 0. 236, 0. 237, 0. 238, 0. 239, 0. 240, 0. 241, 0. 242, 0. 243, 0. 244, 0. 245, 0. 246, 0. 247, 0. 248, 0. 249, 0. 250, 0. 251, 0. 252, 0. 253, 0. 254, 0. 255, 0. 256, 0. 257, 0. 258, 0. 259, 0. 260, 0. 261, 0. 262, 0. 263, 0. 264, 0. 265, 0. 266, 0. 267, 0. 268, 0. 269, 0. 270, 0. 271, 0. 272, 0. 273, 0. 274, 0. 275, 0. 276, 0. 277, 0. 278, 0. 279, 0. 280, 0. 281, 0. 282, 0. 283, 0. 284, 0. 285, 0. 286, 0. 287, 0. 288, 0. 289, 0. 290, 0. 291, 0. 292, 0. 293, 0. 294, 0. 295, 0. 296, 0. 297, 0. 298, 0. 299, 0. 300, 0. 301, 0. 302, 0. 303, 0. 304, 0. 305, 0. 306, 0. 307, 0. 308, 0. 309, 0. 310, 0. 311, 0. 312, 0. 313, 0. 314, 0. 315, 0. 316, 0. 317, 0. 318, 0. 319, 0. 320, 0. 321, 0. 322, 0. 323, 0. 324, 0. 325, 0. 326, 0. 327, 0. 328, 0. 329, 0. 330, 0. 331, 0. 332, 0. 333, 0. 334, 0. 335, 0. 336, 0. 337, 0. 338, 0. 339, 0. 340, 0. 341, 0. 342, 0. 343, 0. 344, 0. 345, 0. 346, 0. 347, 0. 348, 0. 349, 0. 350, 0. 351, 0. 352, 0. 353, 0. 354, 0. 355, 0. 356, 0. 357, 0. 358, 0. 359, 0. 360, 0. 361, 0. 362, 0. 363, 0. 364, 0. 365, 0. 366, 0. 367, 0. 368, 0. 369, 0. 370, 0. 371, 0. 372, 0. 373, 0. 374, 0. 375, 0. 376, 0. 377, 0. 378, 0. 379, 0. 380, 0. 381, 0. 382, 0. 383, 0. 384, 0. 385, 0. 386, 0. 387, 0. 388, 0. 389, 0. 390, 0. 391, 0. 392, 0. 393, 0. 394, 0. 395, 0. 396, 0. 397, 0. 398, 0. 399, 0. 400, 0. 401, 0. 402, 0. 403, 0. 404, 0. 405, 0. 406, 0. 407, 0. 408, 0. 409, 0. 410, 0. 411, 0. 412, 0. 413, 0. 414, 0. 415, 0. 416, 0. 417, 0. 418, 0. 419, 0. 420, 0. 421, 0. 422, 0. 423, 0. 424, 0. 425, 0. 426, 0. 427, 0. 428, 0. 429, 0. 430, 0. 431, 0. 432, 0. 433, 0. 434, 0. 435, 0. 436, 0. 437, 0. 438, 0. 439, 0. 440, 0. 441, 0. 442, 0. 443, 0. 444, 0. 445, 0. 446, 0. 447, 0. 448, 0. 449, 0. 450, 0. 451, 0. 452, 0. 453, 0. 454, 0. 455, 0. 456, 0. 457, 0. 458, 0. 459, 0. 460, 0. 461, 0. 462, 0. 463, 0. 464, 0. 465, 0. 466, 0. 467, 0. 468, 0. 469, 0. 470, 0. 471, 0. 472, 0. 473, 0. 474, 0. 475, 0. 476, 0. 477, 0. 478, 0. 479, 0. 480, 0. 481, 0. 482, 0. 483, 0. 484, 0. 485, 0. 486, 0. 487, 0. 488, 0. 489, 0. 490, 0. 491, 0. 492, 0. 493, 0. 494, 0. 495, 0. 496, 0. 497, 0. 498, 0. 499, 0. 500, 0. 501, 0. 502, 0. 503, 0. 504, 0. 505, 0. 506, 0. 507, 0. 508, 0. 509, 0. 510, 0. 511, 0. 512, 0. 513, 0. 514, 0. 515, 0. 516, 0. 517, 0. 518, 0. 519, 0. 520, 0. 521, 0. 522, 0. 523, 0. 524, 0. 525, 0. 526, 0. 527, 0. 528, 0. 529, 0. 530, 0. 531, 0. 532, 0. 533, 0. 534, 0. 535, 0. 536, 0. 537, 0. 538, 0. 539, 0. 540, 0. 541, 0. 542, 0. 543, 0. 544, 0. 545, 0. 546, 0. 547, 0. 548, 0. 549, 0. 550, 0. 551, 0. 552, 0. 553, 0. 554, 0. 555, 0. 556, 0. 557, 0. 558, 0. 559, 0. 560, 0. 561, 0. 562, 0. 563, 0. 564, 0. 565, 0. 566, 0. 567, 0. 568, 0. 569, 0. 570, 0. 571, 0. 572, 0. 573, 0. 574, 0. 575, 0. 576, 0. 577, 0. 578, 0. 579, 0. 580, 0. 581, 0. 582, 0. 583, 0. 584, 0. 585, 0. 586, 0. 587, 0. 588, 0. 589, 0. 590, 0. 591, 0. 592, 0. 593, 0. 594, 0. 595, 0. 596, 0. 597, 0. 598, 0. 599, 0. 600, 0. 601, 0. 602, 0. 603, 0. 604, 0. 605, 0. 606, 0. 607, 0. 608, 0. 609, 0. 610, 0. 611, 0. 612, 0. 613, 0. 614, 0. 615, 0. 616, 0. 617, 0. 618, 0. 619, 0. 620, 0. 621, 0. 622, 0. 623, 0. 624, 0. 625, 0. 626, 0. 627, 0. 628, 0. 629, 0. 630, 0. 631, 0. 632, 0. 633, 0. 634, 0. 635, 0. 636, 0. 637, 0. 638, 0. 639, 0. 640, 0. 641, 0. 642, 0. 643, 0. 644, 0. 645, 0. 646, 0. 647, 0. 648, 0. 649, 0. 650, 0. 651, 0. 652, 0. 653, 0. 654, 0. 655, 0. 656, 0. 657, 0. 658, 0. 659, 0. 660, 0. 661, 0. 662, 0. 663, 0. 664, 0. 665, 0. 666, 0. 667, 0. 668, 0. 669, 0. 670, 0. 671, 0. 672, 0. 673, 0. 674, 0. 675, 0. 676, 0. 677, 0. 678, 0. 679, 0. 680, 0. 681, 0. 682, 0. 683, 0. 684, 0. 685, 0. 686, 0. 687, 0. 688, 0. 689, 0. 690, 0. 691, 0. 692, 0. 693, 0. 694, 0. 695, 0. 696, 0. 697, 0. 698, 0. 699, 0. 700, 0. 701, 0. 702, 0. 703, 0. 704, 0. 705, 0. 706, 0. 707, 0. 708, 0. 709, 0. 710, 0. 711, 0. 712, 0. 713, 0. 714, 0. 715, 0. 716, 0. 717, 0. 718, 0. 719, 0. 720, 0. 721, 0. 722, 0. 723, 0. 724, 0. 725, 0. 726, 0. 727, 0. 728, 0. 729, 0. 730, 0. 731, 0. 732, 0. 733, 0. 734, 0. 735, 0. 736, 0. 737, 0. 738, 0. 739, 0. 740, 0. 741, 0. 742, 0. 743, 0. 744, 0. 745, 0. 746, 0. 747, 0. 748, 0. 749, 0. 750, 0. 751, 0. 752, 0. 753, 0. 754, 0. 755, 0. 756, 0. 757, 0. 758, 0. 759, 0. 760, 0. 761, 0. 762, 0. 763, 0. 764, 0. 765, 0. 766, 0. 767, 0. 768, 0. 769, 0. 770, 0. 771, 0. 772, 0. 773, 0. 774, 0. 775, 0. 776, 0. 777, 0. 778, 0. 779, 0. 780, 0. 781, 0. 782, 0. 783, 0. 784, 0. 785, 0. 786, 0. 787, 0. 788, 0. 789, 0. 790, 0. 791, 0. 792, 0. 793, 0. 794, 0. 795, 0. 796, 0. 797, 0. 798, 0. 799, 0. 800, 0. 801, 0. 802, 0. 803, 0. 804, 0. 805, 0. 806, 0. 807, 0. 808, 0. 809, 0. 810, 0. 811, 0. 812, 0. 813, 0. 814, 0. 815, 0. 816, 0. 817, 0. 818, 0. 819, 0. 820, 0. 821, 0. 822, 0. 823, 0. 824, 0. 825, 0. 826, 0. 827, 0. 828, 0. 829, 0. 830, 0. 831, 0. 832, 0. 833, 0. 834, 0. 835, 0. 836, 0. 837, 0. 838, 0. 839, 0. 840, 0. 841, 0. 842, 0. 843, 0. 844, 0. 845, 0. 846, 0. 847, 0. 848, 0. 849, 0. 850, 0. 851, 0. 852, 0. 853, 0. 854, 0. 855, 0. 856, 0. 857, 0. 858, 0. 859, 0. 860, 0. 861, 0. 862, 0. 863, 0. 864, 0. 865, 0. 866, 0. 867, 0. 868, 0. 869, 0. 870, 0. 871, 0. 872, 0. 873, 0. 874, 0. 875, 0. 876, 0. 877, 0. 878, 0. 879, 0. 880, 0. 881, 0. 882, 0. 883, 0. 884, 0. 885, 0. 886, 0. 887, 0. 888, 0. 889, 0. 890, 0. 891, 0. 892, 0. 893, 0. 894, 0. 895, 0. 896, 0. 897, 0. 898, 0. 899, 0. 900, 0. 901, 0. 902, 0. 903, 0. 904, 0. 905, 0. 906, 0. 907, 0. 908, 0. 909, 0. 910, 0. 911, 0. 912, 0. 913, 0. 914, 0. 915, 0. 916, 0. 917, 0. 918, 0. 919, 0. 920, 0. 921, 0. 922, 0. 923, 0. 924, 0. 925, 0. 926, 0. 927, 0. 928, 0. 929, 0. 930, 0. 931, 0. 932, 0. 933, 0. 934, 0. 935, 0. 936, 0. 937, 0. 938, 0. 939, 0. 940, 0. 941, 0. 942, 0. 943, 0. 944, 0. 945, 0. 946, 0. 947, 0. 948, 0. 949, 0. 950, 0. 951, 0. 952, 0. 953, 0. 954, 0. 955, 0. 956, 0. 957, 0. 958, 0. 959, 0. 960, 0. 961, 0. 962, 0. 963, 0. 964, 0. 965, 0. 966, 0. 967, 0. 968, 0. 969, 0. 970, 0. 971, 0. 972, 0. 973, 0. 974, 0. 975, 0. 976, 0. 977, 0. 978, 0. 979, 0. 980, 0. 981, 0. 982, 0. 983, 0. 984, 0. 985, 0. 986, 0. 987, 0. 988, 0. 989, 0. 990, 0. 991, 0. 992, 0. 993, 0. 994, 0. 995, 0. 996, 0. 997, 0. 998, 0. 999, 0. 1000, 0  
 patri 9. 16. 91, 27. 93, 2. 94, 13. 117, 1. 130, 2. 212, 8. 248, 15  
 patria 56, 12. 51, 19. 57, 14. 58, 11. 62, 5. 63, 3. 66, 18. 70, 16. 113, 13  
 patriæ 28, 14. 29, 31. 19. 32, 19. 33, 22. 34, 1. 38, 16. 62, 19  
 patriam 4, 6. 30, 35. 18. 45, 3. 51, 20. 56, 3. 61, 1. 63, 21. 28. 68, 17. 21, 22. 89, 21. 113, 13. 114, 1  
 patribus 115, 5, 10. 123, 15  
 patrimoniam 32, 16. 43, 3  
 patrimonii 11, 14, 47, 24  
 patrimoniiis 88, 2  
 patrimonium 32, 1. 44, 17. 99, 17. 314, 2  
 patrio 292, 17. 304, 9  
 patrios 202, 7. 290, 6  
 patris 14, 5. 40, 10. 41, 23. 51, 19. 64, 10. 93, 21. 94, 3. 14. 96, 6. 20. 97, 2. 15. 17. 104. 5  
 patrium 155, 10  
 patrius 300, 15  
 patrocina 94, 20. 151, 8  
 patrocinio 248, 15  
 patrociniun 117, 6  
 patronos 140, 14  
 patronus 155, 18  
 patruele 79, 14  
 patruis 100, 12  
 patrum 45, 29. 115, 11. 162, 7. 272, 9. 293, 28  
 patruum 32, 9. 193, 15. 322, 19  
 patruus 206, 8. 261, 1  
 patuerit 108, 4  
 paucæ 48, 12. 159, 23. 165, 6  
 paucæ 24, 7. 28  
 paucarum 16, 5  
 pauci 72, 5. 98, 17. 203, 15  
 paucis 1, 17. 26, 7. 34, 7. 37, 12. 38, 3. 71, 16. 107, 15. 141, 21. 180, 14  
 paucitas 136, 19  
 paucitate 102, 26  
 paucitatem 178, 19  
 paucitati 180, 15  
 paucitatis 33, 16. 102, 25  
 paucos 72, 15. 92, 5  
 126, 5. 141, 9. 164, 2. 171, 13  
 pavidus 60, 21. 207, 19  
 pavidis 298, 6  
 paulatim 10, 18. 36. 1. 20, 9. 140, 20. 192, 11. 270, 8. 293, 7. 298, 17  
 paulisper 182, 8. 216. 16  
 paulo altius 165, 7  
 306, 18. antè 37. 16. 58, 20. 60, 8. 22. 82, 20, 24  
 Paulo Rom. consule 226, 12. 256, 11  
 paulum 29, 26. 194, 5  
 Paulum consulem 255, 3  
 pavor 85, 9  
 paupertas 180, 16  
 Pausania 86, 13  
 Pausaniæ 92, 3  
 Pausaniam 39, 24. 91. 20, 30  
 Pausanias 40, 2. 63. 27. 69, 14. 91, 5. 7. 12. 118, 2  
 pax 25, 15. 63, 29. 71. 6. 83, 21. 188, 11. 218, 23. 233, 9. 281, 17  
 pecora 21, 9. 14. 85. 4. 327, 28  
 pecoris 8, 19. 88, 17  
 pecorum 25, 2. 217, 6. 11  
 pecudes 31, 4  
 peculatus 40, 7  
 peculiare 243, 11. 272, 18  
 peculiaris 188, 7  
 pecunia *abl.* 42, 21. 53, 6. 68, 2. 81, 5. 8. 83, 1. 102, 18. 155, 16. 156, 4  
 pecuniarum *plur.* 43, 12. *gen.* 72, 24. 73, 1. 87. 5. 131, 21. 172, 10. 248, 4. 251, 6. 286, 17. 293, 9  
 pecuniam 46, 12. 106, 9. 9. 159, 15. 168, 11. 232, 2  
 pecunias 139, 10. 184, 45. 19. 67, 9  
 pedestre 255, 9  
 pedestres 103, 16  
 pedestris 52, 15  
 pedestribus 37, 18  
 pedestrium 79, 11  
 pedibus 100, 17. 301, 15  
 Pediculis 113, 8  
 pedites 100, 25. 130, 20. 131, 3, 7, 16  
 pedum 19. 16. 100, 7. 102, 23. 103, 14. 106, 23  
 pedum 149, 21. 254, 2  
 pelagi 50, 5  
 Pelasgi 74, 4  
 Pelasgos 133, 1  
 Pelegon 74, 9  
 Pelia 307, 7  
 Pelias 306, 24  
 Pelio 136, 26  
 pelle *nomen.* 314, 12  
 pelles 182, 21  
 pellem 306, 25  
 pellendus 221, 20  
 pellere 85, 24. 277, 8. 263, 9  
 pellicibus 21, 17  
 pellicatun 77, 24  
 pellice 273, 3. 288, 11. 296, 1  
 pellicem 94, 9  
 pellicere 280, 7  
 pellices 15, 14. 311, 12  
 pellicibus 15, 15. 297, 2  
 pellicum 114, 17  
 pellicur 183, 16. 280, 14. 309, 4. 311, 25  
 pellunt 269, 16  
 pelluntur 36, 18  
 Pelopidæ 73, 22  
 Peloponenses 46, 16. 134, 3  
 Peloponnesii 53, 1. 213, 3  
 penates 85, 14  
 penatibus 82, 24  
 penatium 72, 22  
 pendendi 22, 35  
 pendentis 92, 3, 10. 148, 2  
 pendere 272, 15  
 penderet 56, 21  
 pendunt 81, 25  
 penè 88, 25. 126, 28. 228, 21. 282, 18  
 penes 4, 2. 57, 17. 182, 4. 292, 18. 19. 304, 26. 327, 26  
 penetrabilis 49, 5  
 penetrantibus 224, 17  
 penetraverat 60, 24  
 penetravit 203, 16  
 penitus 51, 23. 251, 16  
 pensa acc. 7, 11



# INDEX VERBORUM.

- pensabant 56, 9  
 pensassent 210, 28  
 Pentheseia 24, 29.  
     *abl.* 28  
 penuria 226, 1  
 pependērunt 248, 2  
 pependisse 98, 14  
 pepercerat 78, 12, 174, 19  
 pepercerit 247, 8  
 pepercisse 152, 11  
 pepercissent 215, 3  
 pepercisset 130, 1.  
     269, 5  
 peperit 82, 25. 96.  
     21. 99, 12. 223, 13.  
     263, 4  
 Peperere 50, 3. 256, 2  
 peperisse 137, 1. 149, 1  
 pepigērunt 47, 12  
 peracta 188, 19  
 peractum esse 105, 21  
 peragerent 276, 8  
 peragrat 122, 19  
 peragrata 119, 15  
 peragravit 327, 12  
 peraguntur 194, 5  
 perangusti *plur.* 74, 4  
 percarus 124, 24. 269, 6  
 perceperit 159, 8  
 percepisse 322, 19  
 percepta 136, 25  
 percentantur 173, 22  
 percentatur 126, 26  
 percentatus 101, 17  
 perculērunt 15, 11  
 perculsa *fem.* 143, 3  
 percussa 229, 13  
 percussi 191, 3  
 periculum 11, 12. 36, 22  
 percussus 37, 11. 237, 7  
 percussit 89, 23. 308, 6  
 percussor 232, 22  
 percussuros 131, 6.  
     144, 17. 216, 14  
 percussori 92, 1  
 percussoribus 203, 2  
 percussum *sup.* est  
     322, 16  
 percussus est 92, 11  
 perpendat 100, 5  
 perdat 118, 5  
 perdere 84, 2  
 Perdicca 75, 9. 78, 13  
     129, 30. 131, 24.  
     134, 19. 135, 15.  
     27. 138, 5. 145, 1  
 Perdicca 78, 15. 127.  
     8. 130, 15. 131, 7.  
     15, 22. 132, 7. 135, 26. 137, 11. *dis.* 138, 6. 142, 13  
 Perdiccam 77, 19. 130.  
     17. 131, 5. 135, 13.  
     139, 1  
 perdiderunt 80, 2.  
     141, 5  
 perdidissent 69, 8  
 perdidisset 205, 1  
 perdidit 12, 10. 194, 9  
 perdiscendos 179, 12  
 perditæ 61, 16. forent  
     53, 9  
 perditarum 179, 18  
 perditis rebus 60, 3  
 perditissimis 232, 3  
 perditissimo 187, 7  
 perditio 219, 12  
 perditum 306, 23  
 perdoceat 169, 16  
 perdomitā 329, 8  
 perdomitæ *plur.* 296, 17  
 perdomitam 22, 28.  
     96, 8. 234, 2  
 perdomitas 234, 6  
 perdomito orbe 329, 9  
 perdomiturum 36, 27  
 perdomuit 4, 10. 176, 20  
 perducendos 37, 11  
 perducerent 16, 15  
 perducitur 116, 6  
 perducto 202, 11  
 perductum 91, 9  
 perductus 229, 2. 239, 15. 289, 11. 293, 16  
 perduxit 13, 22. 304, 14  
 peregrisset 117, 15. 249, 18  
 peregrina 286, 5  
 peregrinam 112, 13  
 peregrinationem 313, 3  
 peregrinis 60, 4. 269, 4. 270, 8. 287, 18  
 peregrino 163, 17. 288, 9  
 peregrinorum 168, 21  
 peregrinos 287, 24.  
     294, 20. 297, 4. 321, 16  
 peregrinum 258, 10.  
     321, 16  
 peremptæ 217, 20  
 peremptorum 78, 26  
 perfaecundus 187, 14  
 perfecto 56, 26  
 perferendas 32, 23  
 perferri 109, 12  
 15, 22. 132, 7. 135, 26. 137, 11. *dis.* 138, 6. 142, 13  
 perfidia 10, 10. 82, 27.  
     98, 13. *nom.* 92, 22  
 perfidia 98, 13. 116, 8  
 perfidorum 142, 16  
 Pergameno 284, 17  
 Pergami 130, 4  
 pergerent 290, 1  
 pergit 57, 15. 67, 21.  
     70, 15. 81, 22. 105, 9. 109, 7. 121, 13  
 pergunt 16, 2  
 Periclem 47, 8  
 Pericles 48, 1  
 Periclis 47, 17, 23  
 periclitatus est 277, 1  
 pericula 107, 9. 108.  
     6. 112, 13. 129, 7.  
     135, 1. 137, 11. 257, 7. 320, 14  
 periculi 11, 13. 64, 5.  
     102, 14. 107, 24  
 periculis 33, 7. 78, 1.  
     93, 3. 115, 13. 222, 31.  
     254, 12. 293, 17. 294, 24. 307, 2. 327, 18  
 periculo 47, 17. 57, 5.  
     62, 22. 65, 1. 68, 19.  
     119, 19. 122, 11. 25, 197, 18  
 periculorum 99, 25.  
     131, 11. 140, 14.  
     198, 15. 207, 14.  
     300, 1. 325, 5. 326, 20. 327, 15  
 periculosa 108, 5. 109, 15  
 periculosæ 154, 7  
 periculosam 113, 13.  
     175, 15. 306, 25  
 periculosi 255, 2  
 periculosius 102, 27.  
     198, 13. 283, 2  
 periculoso 295, 22  
 periculosum 100, 10.  
     139, 22. 198, 12.  
     262, 2  
 periculum 47, 26. 48, 3. 69, 2. 145, 7.  
     286, 15. 321, 11  
 periēre 92, 18. 180, 7  
 perierunt 198, 7  
 periisse 126, 19. 276, 26. 277, 2  
 perinde ac 21, 15. 241, 13  
 perire 80, 3. 84, 2. 102, 19  
 perisset fame 269, 9  
 peritum 237, 12. 325, 5  
 perituram 61, 1  
 perituros 34, 13  
 perjuria 303, 8  
 perjurio 48, 10  
 perjurio 202, 8  
 perjuriorum 142, 11  
 perlata 136, 27  
 perlatis 32, 24  
 perluci 190, 26  
 perlucida *fem.* 300, 15  
 perlucida 288, 6  
 permiscebat 272, 17  
 permisere 44, 14  
 permisit 13, 4. 43, 2.  
     114, 26. 243, 19  
 permissa 28, 17. *abl.*  
     300, 17  
 permissum fuerat 7, 7  
 permittente 57, 6. 189, 1  
 permittere 106, 13  
 permitteret 8, 22. 278, 16  
 permittite 192, 9  
 permittitur 326, 8  
 permittunt 15, 11  
 permixta 270, 12  
 permotus 63, 27. 94, 22. 317, 16  
 permulsi 194, 3  
 permunitas esse 39, 16  
 permunivēre 207, 5  
 permutatā 9, 2  
 permutato 325, 14  
 pernices 324, 4. 325, 15  
 perniciem 129, 24. 296, 20  
 perniciosi 196, 20  
 perniciousitas 327, 11  
 perniciousitatem 317, 11  
 pernix 324, 26  
 pernociabat 276, 10  
 perorasset 131, 15  
 perosus 158, 1  
 perpendebat 228, 16  
 Perpenna 273, 10  
 Perpennæ 273, 14. 16  
 perperam 140, 21  
 perpersi essent 45, 13.  
     sunt 165, 15  
 perpeti nocte 60, 25  
 perpetrati 15, 4  
 perpetrato 113, 22. 217, 6  
 perpetua 94, 13. 271, 11  
 perpetua 103, 11  
 perpetuam 113, 4. 124, 6. 316, 10  
 perpetui *plur.* 49, 21  
 perpetuitatem 45, 6  
 perpetuo 22, 9. 113, 1.  
     169, 7  
 perpetuos 50, 6  
 perpetuum 43, 23. 168, 11

# INDEX VERBORUM:

9. 214, 6. 322, 8  
 perpulerat 250, 2  
 perpulit 85, 23  
 perquirerent 137, 3  
 perrogatis omnibus  
 240, 22  
 Persz 9, 4. 17, 17. 34,  
 4. 17. 36, 18. 107,  
 12, 15, 27. 108, 9  
 Persarum 8, 12. 10. 18.  
 13, 22. 15, 19. 17, 2.  
 22, 10. 25, 16. 33, 19.  
 34, 25. 41, 1. 55, 13.  
 56, 24. 58, 58. 61,  
 22. 62, 8. 64, 8. 66,  
 5. 67, 23. 70, 18, 24  
 Persas 9, 20, 25. 10, 10.  
 15, 9. 38. 7. 68, 21,  
 22. 76, 13. 97, 5. 98.  
 5. 131, 9. 132, 20.  
 222, 5. 234, 1. 299, 7  
 perscribat 186, 5  
 perscribit 32, 21  
 Persei 249, 17  
 Persen 256, 7. 284, 20  
 Perseo 254, 8. 255, 6  
 Persepolim 9, 32. 108,  
 12  
 persequendas 309, 12  
 persequendos 152, 8.  
 251, 5. esse 114, 4  
 persequendum 256, 4  
 persequi 168, 16. 194,  
 15. 276, 12. 302, 16  
 persequitur 267, 12.  
 295, 19  
 perseverandum esse  
 53, 10  
 perseverantia *abl.* 44,  
 8. *nom.* 301, 4  
 perseverasse 282, 22  
 perseverata est 118, 4  
 perseverarit 325, 8  
 perseveret 155, 23  
 Perseum 242, 1  
 Perseus 249, 5, 13. 250,  
 1. 252, 5. 254, 12.  
 256, 2  
 Persica *acc.* 299, 14  
 Persicz *gen.* 130, 7.  
 147, 22  
 Persicam 104, 12. 149,  
 5  
 Persici *gen.* 46, 13. 47,  
 3. 108, 12. 186, 1  
 Persico 38, 5. 118, 11.  
 185, 22  
 Persicorum 134, 18  
 Persicum 97, 3. 99, 24  
 persimilis 15, 7  
 Persis 9, 31. 11, 3. 17,  
 26. 35, 14. 39, 23.  
 42, 1. 68, 15. 70, 19.  
 76, 14. 82, 6. 97, 6.  
 98, 8. 99, 20. 103, 4.  
 112, 9. 254, 16. 272, 2  
 persoluta 274, 7  
 persona 15, 9. 48, 9.  
 101, 23. 130, 15,  
 184, 25. 236, 9  
 personabant 173, 18  
 personam 117, 9. 249, 3  
 personantibus 206, 8  
 perspecta 249, 5  
 perspexisse 207, 24  
 persistere 209, 9  
 perstent 141, 8  
 perstringit 313, 6  
 persuasit 34, 14  
 persuadet 35, 18. 45, 1.  
 56, 18. 137, 17. 151, 1  
 persuasio 262, 4  
 persuasus 34, 14  
 pertasus 288, 34  
 pertinacia 295, 5  
 pertineat 109, 21. 243,  
 17  
 pertinere 86, 9. 328, 8  
 pertinet 174, 13  
 pertractanti 279, 8  
 pertractantibus 76, 14  
 pertractare 15, 16  
 pertulerint 121, 5  
 pervagatus est 276, 23  
 pervenerat 249, 3  
 perveniat 66, 14  
 perveniendum fuerat  
 211, 8  
 pervenire 202, 2  
 pervenissent 44, 17  
 pervenisset 42, 12. 86,  
 1. 119, 17. 238, 17.  
 242, 8  
 pervenit 77, 16. 187,  
 3. 292, 8. 326, 20  
 perveniunt 16, 2  
 pervicisset 91, 29  
 pervigilem 125, 13  
 pervigiliz 208, 8  
 pervigilio 137, 21  
 Perusini 176, 3  
 pessimum 139, 24  
 peste 170, 2. 174, 7.  
 177, 12. 179, 18  
 pestem 37, 21. 174, 14  
 pestes 231, 15  
 pestiferâ 250, 9  
 pestifero 197, 5  
 pestilentia 136, 19.  
 154, 5  
 pestilentis 173, 16  
 pestis 177, 18. 269, 15  
 petant 170, 14  
 petebant 178, 9  
 petendum 261, 3  
 petens 88, 10. 99, 19.  
 110, 5  
 petente 233, 9  
 petentes 83, 19. 87, 22.  
 141, 20. 172, 21. 180,  
 19. 196, 27. 229, 13.  
 243, 11. 320, 4  
 petenti 245, 5  
 petere 37, 5. 45, 17.  
 135, 10. 136, 16.  
 178, 6. 202, 2. 15.  
 204, 19. 233, 2  
 peteret 64, 5. 254, 14  
 peteret 279, 21. 292, 2  
 peteretur 233, 10  
 peti 90, 15  
 petierat 168, 25  
 petière 57, 21  
 petiisse 87, 18. 308, 17  
 petiisset 6, 18  
 petisse 114, 4. 320, 27.  
 28  
 petisset 292, 14  
 petit 24, 18. 87, 15.  
 106, 8. 134, 10. 141,  
 23. 151, 10. 159, 3.  
 14. 169, 14. 210, 20.  
 288, 26  
 petit 101, 9. 118, 17.  
 119, 11. 136, 1. 212,  
 10. *aggrehit.* 255, 13  
 petita 235, 2. 272, 5  
 petita 99, 20  
 petitam 29, 24  
 petitione 17, 18  
 petitio 170, 20. 322, 3  
 petitum 152, 4. 281, 1  
 petituos 141, 8  
 petitus 291, 13. sit  
 253, 8  
 petivère 31, 12. 52,  
 3. 61, 14. 63, 10.  
 155, 6. 204, 4  
 petivérunt 30, 20, 52,  
 18  
 petulantiam 77, 2  
 petulantia 76, 13  
 petunt 34, 16. 67, 2.  
 259, 13  
 Peucestes 132, 20  
 Phalanthio 45, 8  
 Phalanthum 44, 18  
 Phalanthus 44, 26  
 phaleras 118, 18  
 Pharnabazum 66, 7  
 Pharnabazus 57, 16.  
 66, 11  
 Pharnacem 284, 16  
 Phasi 21, 7  
 Philamenem 277, 20  
 Philippi 79, 17. 84, 3,  
 21. 88, 16. 92, 4, 8.  
 96, 1. 97, 15. 105,  
 31. 111, 14. 115, 20.  
 117, 4. 6. 121, 4.  
 130, 6. 23. 132, 8.  
 135, 21. 144, 4. 148,  
 26. 151, 1. 204, 21.  
 223, 7. 232, 19. 248,  
 9. 10. 252, 5  
 Philippo 78, 4. 6. 82.  
 1. 87, 14. 18. 88, 20.  
 91, 13. 98, 21. 102,  
 17. 115, 11  
 Philippum 75, 17. 77,  
 19. 81, 18. 83, 1. 91,  
 15. 88, 31. 33. 91, 16  
 Philippus 73, 21. 78, 17  
 79, 18. 80, 4. 81, 20.  
 82, 5. 18. 83, 6. 15  
 Philo 132, 6  
 Philocteten 177, 1  
 Philomelo 81, 7  
 Philomelus 81, 13  
 Philopator 225, 9  
 Philopatore 236, 1  
 Philopomenem 238, 14  
 Philopomenes 247, 7  
 Philopomeni 230, 2  
 Philopomenis 248, 1.  
 253, 1  
 philosophi 78, 9. 118,  
 6. 156, 26  
 philosophia 147, 10  
 philosophorum 22, 5.  
 127, 26  
 philosophum 147, 21  
 philosophus 179, 9  
 Philotâ 115, 22  
 Philotâ 135, 27  
 Philotas 117, 25. 132, 5  
 Philoxeno 135, 27  
 Phocenses 80, 10. 81, 6,  
 22. 83, 24. 84, 21  
 petivérunt 30, 20, 52,  
 1  
 Phosensium 81, 10. 84,  
 1. 4. 319, 2  
 Phœnice 145, 13  
 Phœnicem 236, 3  
 Phœnices 165, 11  
 Phœnicibus 165, 8  
 Phraates 304, 6  
 Phraates 290, 6. 19. 304,  
 6. 305, 1, 10. 306, 1.  
 311, 15. 23. 312, 6  
 Phraati 312, 13, 16  
 Phraatis 306, 7. 312, 6,  
 8, 19

# INDEX VERBORUM.

- Phraterfernes 132, 19 274, 2  
Phrygas 101, 21 planiciem 122, 2  
Phrygia 132, 7, 10. planicies 206, 12  
134, 24 planum 33, 10  
Phrygiam 101, 9, 102, 12  
1. 283, 3. 284, 2 Platas 35, 11  
Phthiam 220, 1, 21 Platzenses 98, 2  
Phyleo 63, 22 Platus 30, 12  
Phylone 138, 5 Platonis 156, 26  
piacula 82, 2 plaustris 102, 3  
pia 166, 3 plaustris 21, 11  
Pialis 160, 12 plaustrum 101, 24  
piceis 271, 6 plaustrum 101, 25  
pietate 104, 3. 216, 2  
17. 293, 42 plebem 29, 1. 57, 8  
pietatem 129, 3 155, 4, 20  
pietatis 40, 6. 42, 14 plebis 30, 5. 155, 18  
153, 15. 167, 9. 170, 1. 184, 18. 327, 24  
24. 197, 20. 278, 9 plena fem. 92, 28  
pignora 117, 9 plena 105, 21  
pignora 17, 23 plenus 10, 11. ira  
pignoris 214, 12 142, 19  
pignus 39, 15, 19, 70, pleraque 300, 8  
9, 13. 189, 6, 252, plerique 324, 9  
15. unicum fide re- plerisque 11, 7  
giæ dextram se fe- plerosque 100, 12.  
rendam Alexandro 126, 17. 131, 10  
dare, *Darium*, 109, plerumque 45, 12. 92.  
24 33. 106, 11. 213, 7.  
pio 218, 17 301, 4. 319, 9  
Piræum 61, 18 plumatæ 301, 7  
piraticæ 87, 5 plumbi 326, 3  
piraticam 83, 12. 187, plumbo 252, 13  
20 plura 22, 23. 34, 1. 47,  
21. 66, 1. 92, 23. 96,  
11, 101, 3  
piratico 296, 17 plures 36, 19. 44, 15.  
Pisæ 176, 1 142, 18. 182, 5. 196,  
Pisandrus 68, 10, 23 12. 214, 2. 254, 5. Pæonia 74, 12  
piscando 317, 8 269, 15. 300, 20. 301,  
piscatoriâ 37, 13 9. 320, 2. 321, 4  
piscatorium 321, 23 pluribus 6, 14. 68, 4.  
piscem 165, 11 205, 15  
piscium 165, 10 plurima 155, 1  
piscosi 324, 9 plurimi 133, 13  
Pisistratus 29, 19, 26, plurimis 133, 3. 282,  
27 9. 324, 26  
Pistorum 289, 23 plurimos 44, 26. 122,  
Pithon 123, 16 24  
Placassent 177, 14 plurimum 241, 7  
Placatura manes 169, pluris 47, 22  
25 plus 22, 3. 30, 25. 42,  
Placat 130 5 13. 56, 10. 59, 6. 10.  
Placabat 135, 18 70, 15. 81, 11. 105,  
Placenti 216, 11 4. 107, 24. 111, 10.  
Placere 216, 9. 241, 4 137, 11. 188, 22.  
Placito 72, 13 202, 5. 206, 6. 207,  
Placuisse 239, 10 11, 15. 249, 3. 253,  
Placuisse 166, 5 4. 299, 14. 304, 9.  
Placuit 130, 16 309, 8. 312, 20  
Lagam 308, 4 pocula 117, 12  
Lanè 327, 7  
Langerum 173, 24. poculis 184, 19  
17. 143, 1.  
poculo 102, 20. 125, 15  
poculum 293, 20  
pœnæ 184, 31  
pœnalem 289, 13  
pœnam 108, 15. 126, 7  
pœnarum 45, 13  
pœnas 15, 3. 31, 19.  
81, 15, 24. 94, 16.  
113, 18. 148, 2. 153, Pompeium 309, 16.  
8. 171, 19. 219, 27. 322, 18.  
248, 1. 265, 4. 272, Pompeius 298, 10.  
15. 273, 9 Trogus 281, 13  
Pœni 172, 19. 189, 21. ponat 88, 13  
192, 18. 195, 3. 228, ponatur 88, 11.  
17 pondere 97, 6. 104, 14.  
Pœnis 189, 7. 192, 3. 207, 11. 264, 11  
193, 7, 9, 21, 24. ponderis 104, 23. 393, 13  
210, 19. 228, 21. 227, pondo 250, 13. bix  
pœniteat 223, 3 pondus 129, 8. 209, 11.  
pœnitentiâ 94, 11 322, 14  
pœnitentiâ 117, 17 ponè *prep.* 75, 23  
pœnitentiam 15, 21. ponendam 88, 9.  
97, 24. 117, 12 ponere 252, 2  
pœnitere 97, 19. 242, poni 75, 13  
8. 290, 21 ponit 10, 13  
pœniteret 214, 5 pons 108, 2  
pœnituerat 129, 2 ponte 25, 19  
Pœnorum 169, 13. 172, pontem 37, 19  
2. 14. 181, 7. 188. ponti 24, 16. 113, 16.  
2. 13. 189, 14. 191, 154, 6  
2. 192, 1, 3, 8, 11, pontibus 33, 11  
15. 193, 8. 12. 227, Pontica 286, 13.  
14. 228, 15 Pontici 132, 10  
Pœnos 189, 16. 191, Ponticis 252, 21  
7. 211, 16. 221, 10. Pontico 274, 7  
234, 15. 243, 4. 254, Ponticum 20, 19. 397, 5  
3. 329, 6 pontis 37, 3  
Pœonia 74, 12 Ponto 21, 6. 251, 6  
poëtam 45, 19 Pontum 5, 2. 154, 11.  
poëtis 73, 16 276, 21. 286, 27  
polliceatur 107, 4 ponunt 177, 17  
pollicente 291, 7 Popilium 260, 4  
pollicentes 63, 9 Popilius 260, 1, 5, 6  
pollicentur 45, 22 popinis 185, 6  
pollicetur 55, 16. 57, poposcit 223, 24  
1. 84, 16. 88, 12. populabantur 258, 1  
101, 19. 105, 15. populantur 47, 15  
106, 7. 28. 141, 20. populares 159. 1. 282, 17  
162, 6. 229, 18 popularetur 205, 14  
polliciti 61, 18 populari *nomen*. 155, 27  
pollicitus 9, 24. 76, popularibus 216, 12  
15. est 96, 15 popularis 4, 3  
Polluce 178, 6 populare 75, 16. 182,  
Pollucis 308, 6 9. 222, 10. 314, 8  
Polybitæ 42, 10 populatione 47, 24. 59,  
Polydamas 124, 19 18. 100, 5. 205, 4.  
Polyperchon 124, 18. populationem 154, 26  
138, 1 populationis 47, 17  
Polyperchonta 102, populatur 59, 4. 154,  
18. 135, 15. 137, 21. 226, 12

# INDEX VERBORUM.

- populi 13, 10. 22, 20. 21. 124, 13. 220, 15  
 29, 10. 42, 8. 57, portionibus 182, 5  
 11. 63, 27. 96, 10. portu 162, 11  
 119, 17. 153, 16. portum 29, 25. 173, 20  
 155, 10. 156, 4. 175, portus *sing.* 198, 14  
 11. 184, 31. 193, 16. Porus 119, 21. 120, 4  
 232, 18. 20. 226, 7. poscebat 239, 4  
 populus 5, 3. 74, 6. 116, poscentem 283, 1  
 12. 172, 15. 266, 13. poscenti 105, 21. 291,  
 populo 10, 1. 16, 12. 17, 10  
 17. 19, 12. 30, 2. 42, poscentibus 67, 19  
 4. 43, 1. 48, 1. 57, 2, poscere 169, 16  
 6. 69, 4. 73, 19. 78, poscerent 305, 9  
 19. 92, 7. 94, 1. posceret 125, 17  
 populum 23, 6. 27, poscit 71, 13  
 4. 95, 7. 98, 6. 216, posita *neut.* 201, 11.  
 16. 283, 4. 300, 11. *fam.* 323, 4. est 101,  
 populus 4, 9. 5, 8. 85, 9  
 6, 17. 102, 26. 116, 5. posita sint 190, 19. 26  
 populum 6, 6. 42, 18. positam 35, 19. esse  
 52, 10. 63, 34. 75, 4. 180, 20  
 populus 4, 4. 74, 4. positis 123, 2. 131, 3.  
 167, 7. 169, 11. 223, 136, 25. 139, 29.  
 5. 251, 2. 273, 1. 326, 1  
 274, 9. 2, 5, 6. 280, posito 75, 23. 122, 15.  
 1. 286, 2. 287, 21. 131, 19  
 288, 14. sub coronâ potum 101, 12. 26.  
 venditur 259, 6. est 205, 23  
 porrecta 21, 5. 109, 25. posse 7, 14. 15, 16.  
 porrexit 126, 21. 21, 1. 32, 2. 36, 8.  
 porrigere 196, 15. 320, 9. 39, 17. 45, 3. 47,  
 porrigit 320, 11. 26. 96, 11. 105, 20.  
 porrigitur 306, 23. 107, 2. 115, 5.  
 porro 20, 17. 31, 24. 45, possederunt 113, 5  
 17. 49, 18. 68, 23. possedisset 296, 12  
 porta 101, 16. possedit 20, 8. 28, 4  
 portabat 252, 17. possent 19, 13. 18. 45,  
 portæ 204, 29. 321, 7. 10. 46, 3. 47, 19.  
 portam 202, 32. 214, 61, 9, 12  
 7. 237, 17. posses 144, 22  
 portantes 7, 13. possessa fuit 87, 1  
 portarum 71, 23. possessi *plur.* 302, 12  
 portas 86, 12. 99, 1. 210, possessio 20, 9. 45,  
 1. 221, 11. 321, 15. 7. 87, 3  
 portendebat 127, 24. possessione 5, 5. 174,  
 157, 8. 12. 201, 25. 227, 7.  
 portendere 191, 22. 238, 11  
 298, 7. possessionem 105, 22,  
 portendi 8, 9. 101, 19. 119, 3  
 199, 18. 255, 7. possessiones 245, 7  
 portenti 191, 18. possessionis 103, 11  
 portentum 157, 6. 135, 3. 282, 19  
 porticibus 184, 18. possessum 286, 22  
 322, 4. possessuri 100, 6  
 portio 74, 8. 106, 10. possessuros 113, 1  
 203, 13. 14. 205, 9. posset 13, 4. 36, 4.  
 207, 29. 269, 2. 326, 37, 9. 62, 10. 64,  
 2. 7. 79, 6. 81, 5. 102,  
 portione 85, 3. 5. 144, 24. 146, 19.  
 portionem 56, 20. 64, 147, 15  
 4. 75, 5. 87, 21. 88, possideat 287, 4. 300, 8  
 possidebat 150, 6  
 possident 175, 12. 231,  
 21  
 possidentes 175, 8  
 possidere 282, 9  
 possint 122, 4. 141,  
 10. 183, 29  
 possit 39, 11. 56, 25.  
 191, 12, 15. 228, potentior 98, 23  
 10. 286, 25. 303, 17  
 possunt 90, 3, 4. 301, 3  
 postera 9, 28. 13, 8  
 16, 22. 107, 6. 109,  
 2. 139, 29. 149, 2.  
 164, 14. 237, 22  
 postera 107, 2  
 posteri 7, 2  
 posteris 121, 10. 133,  
 5. 149, 10. 168, 9  
 posteritatem 22, 32  
 postero 10, 2  
 posterorum 75, 13.  
 186, 9  
 posternum 41, 17. 131,  
 26. 197, 1  
 posthac 82, 16. 171, 1  
 postponendum 234, 7  
 postquam 25, 9. 117,  
 7. 131, 26. 202, 17.  
 214, 20  
 postrema *neut.* 74, 10  
 postremas 45, 1. 109, 11  
 postremis 236, 7  
 postremo 17, 26. 95,  
 4. 224, 4. 299, 8  
 postremo *adject.* 174,  
 21. 322, 16  
 postremum 5, 8. *sup.*  
*pra. legitur cum ad.*  
 postremum 141, 23.  
 210, 2. 240, 24. 293,  
 25  
 postremus 7, 5. 33,  
 7. 158, 15  
 postulabat 76, 10  
 postulantis 67, 5.  
 145. 5. 214, 3, 15  
 postulare 89, 23  
 postulat 68, 3. 312, 8  
 postulatis *ablat. subst.*  
 312, 9  
 postulaverant 113, 3  
 postulaverat 94, 10  
 postulet 298, 13  
 postumus 42, 12  
 posuerunt 259, 2  
 posuisse 58, 21. 84, 10  
 posuissent 115, 8  
 potare 185, 5  
 potens 12, 9  
 potentem 169, 9  
 potentes 257, 3  
 potenti 104, 22  
 potentia 125, 20  
 potentia 69, 6. 155,  
 19. 29. 188, 9, 11  
 potentiam 39, 20. 57,  
 8. 81, 18. 127, 12.  
 130, 25  
 potentior 98, 23  
 potentio 43, 3  
 potentiores 133, 13  
 potentissimi 42, 8. 89,  
 23  
 potentissimos 188, 14  
 potentissimus 181, 6  
 potentium 43, 14  
 poterant 25, 11. 191,  
 13. 201, 11. 276, 8  
 poterat 35, 12. 62, 25.  
 79, 1. 91, 16. 140,  
 23. 185, 9. 189, 26.  
 202, 2. 220, 9. 232,  
 1. 290, 9  
 potest 109, 18. 151, 9.  
 182, 13. 231, 17  
 potestate 98, 11. 102,  
 17. 109, 7. 139, 22.  
 272, 3. 300, 17  
 potestatem 13. 1. 18,  
 1. 25, 19. 42, 25. 43,  
 2. 86, 12. 104, 15.  
 106, 6. 139, 7. 149,  
 20. 190, 5. 214, 5.  
 273, 11. 304, 21.  
 309, 8  
 potione 123, 15  
 potioni 126, 15  
 potior 66, 9  
 potirentur 80, 9. 154, 15  
 potiretur 41, 9. 275,  
 3. 316, 3  
 potissimum 8, 14. 34,  
 16. 84, 12. 106, 20.  
 156, 1. 166, 6. 279,  
 1. 294, 18. 304, 8  
 potissimum 101, 7  
 potita 6, 20. 256, 9.  
 est 24, 26. 92, 10  
 potiti 69, 16. 165, 17.  
 sunt 316, 9  
 potitur 65, 3  
 potitus 119, 19. 142,  
 21. 167, 5. est 119,  
 14. 276, 6. 298, 3  
 potiunda 101, 10  
 potius 47, 15. 48, 11.  
 63, 15. 84, 15. 124,  
 16. 172, 20. 216, 2.  
 227, 8. 273, 14. 248,  
 11. 304, 10  
 potu 122, 24.

# INDEX VERBORUM.

- potuerat 119, 12. 277, 11  
 potuerit 21, 1. 126, 11.  
 17, 15. 276, 7. 287, 1  
 potuerint 16, 11. 25, 13.  
 65, 6. 71, 21. 147, 6.  
 219, 13. 329, 8  
 potuisse 33, 2. 221, 14.  
 247, 16. 299, 16  
 potuisset 8, 18. 42, 11.  
 50, 2. 92, 15. 312, 21  
 potuisti 171, 5  
 potuit 72, 6, 9. 94, 9  
 potum 1, 6, 14  
 potus 106, 8  
 praeferentes 179, 27  
 praeberent 8, 23  
 praeberi 56, 31. 185, 8  
 praeberent 29, 24  
 praeberentur 188, 7  
 praeberi 56, 19  
 praeberi 312, 15  
 praeberet 200, 20  
 praeberione 290, 20  
 praeberium 284, 1  
 praeberit 239, 9, 13  
 praeberit 284, 13  
 praeberit 221, 17  
 praeberit 168, 9. 242,  
 7. 317, 4  
 praeberit 142, 19  
 praeberit 169, 27  
 praeberit 133, 17  
 praeberit 43, 8. 104,  
 5. 142, 30  
 praeberit 120, 3  
 praeberit *subst.* 75,  
 10. 148, 1  
 praeberit *subst.* 22, 5.  
 28, 9. 45, 5. 156, 26  
 praeberit *subst.* 43,  
 18. 284, 10  
 praeberit 36, 16.  
 207, 2  
 praeberit erat 25, 9  
 praeberit 15, 17  
 praeberit 295, 8  
 praeberit 17, 13  
 praeberit 169, 20  
 praeberit 216, 15  
 praeberit 123, 8. 237, 9  
 praeberit 135, 4  
 praeberit 219, 27.  
 247, 9  
 praeberit 162, 7  
 praeberit 206, 4  
 praeberit 28, 8  
 praeberit 301, 18. 324,  
 4. 17. 326, 10  
 praeberit 154, 15  
 praeberit *femin.* 6, 14.
- ablat.* 127, 7  
 praeberit 71, 12  
 praeberit 83, 2  
 praeberit 23, 52. 58, 7. 60,  
 16. 65, 2. 83, 9. 86,  
 6. 88, 24. 145, 6  
 praeberit 22, 24. 46, 14.  
 59, 4. 64, 4. 79, 8  
 praeberit 29, 25. 47, 15.  
 51, 21. 99, 25. 101,  
 11. 108, 11. 123, 16  
 praeberit 87, 11  
 praeberit 196, 11  
 praeberit 70, 18  
 praeberit 192, 4  
 praeberit 190, 16  
 praeberit 23, 22  
 praeberit 245, 5  
 praeberit 19, 10  
 praeberit 12, 15  
 praeberit 105, 14  
 praeberit 214, 27  
 praeberit 125, 9  
 praeberit 293, 21. 321,  
 7  
 praeberit 127, 13. 303, 6  
 praeberit 375, 17  
 praeberit 48, 1. 112,  
 12  
 praeberit 125, 6  
 praeberit 197, 14  
 praeberit 201, 16. 219,  
 11  
 praeberit 218, 29  
 praeberit 303, 3  
 praeberit 158, 5  
 praeberit 124, 20  
 praeberit 75, 13. 99, 18.  
 100, 6. 224, 7. 241,  
 2. est 139, 6  
 praeberit 99, 11  
 praeberit 94, 13  
 praeberit 67, 18, 111,  
 9. 132, 14. 230, 6.  
 292, 15  
 praeberit 101, 3. 104,  
 14. 133, 4  
 praeberit 123, 6  
 praeberit 279, 13  
 praeberit 66, 6. 71, 3.  
 123, 9. 126, 5. 149,  
 15. 150, 1  
 praeberit 55, 15. 56,  
 12. 303, 3  
 praeberit 133, 4.  
 331, 23  
 praeberit 7, 7. 8. 3.  
 41, 3. 64, 10. 113,  
 15. 115, 16  
 praeberit 156, 21  
 praeberit 205, 21
- praeferentes 127, 21.  
 265, 1  
 praeferre 129, 3  
 praeferre 66, 21  
 praeferre 58, 28. 94,  
 27. 132, 13  
 praeferre 72, 17  
 praeferre 102, 12  
 praeferre 53, 17  
 praeferre 140, 10  
 praeferre 127, 2  
 praeferre 202, 26  
 praeferre 126, 15  
 praeferre 126, 15  
 praeferre 38, 15  
 praeferre 91, 19  
 praeferre 17, 26. 52, 15.  
 58, 2. 93, 5. 106,  
 19. 109, 5  
 praeferre 25, 6  
 praeferre 34, 9  
 praeferre 63, 11  
 praeferre 300, 23  
 praeferre 150, 4  
 praeferre 172, 17  
 praeferre 122, 6  
 praeferre 122, 15  
 praeferre 11, 12. 21. 5. 31,  
 10. 35, 6. 64, 21.  
 189, 18. 295, 10  
 praeferre 45, 19. 52, 22.  
 58, 6. 107, 21. 114,  
 3. 138, 3  
 praeferre 10, 22. 26,  
 28. 13. 31, 5. 17. 33,  
 7. 34, 20. 23. 35, 5.  
 36, 18. 38, 6. 46, 11.  
 48, 4, 11. 53, 7. 55, 10  
 praeferre 48, 6  
 praeferre 10, 19. 21. 13,  
 12. 24, 22. 30, 23. 36,  
 10. 15. 38, 1. 10. 46,  
 1, 6. 20. 47, 16. 63,  
 3. 69, 11. 81, 22. 88,  
 15, 22. 103, 12. 107,  
 6, 13. 26  
 praeferre 22, 22. 115, 10.  
 123, 16. 139, 18. 141,  
 4. 145, 7. 146, 6. 274,  
 7. 298, 13. 315, 4  
 praeferre 135, 1. 139,  
 20. 266, 16  
 praeferre 38, 13. 17.  
 141, 14. 239, 1  
 praeferre 68, 20. 219, 12  
 praeferre 88, 7  
 praeferre 105, 16  
 praeferre 12, 21. 22,  
 29. 24, 11. 39, 25.  
 191, 10, 16. 218, 15.  
 235, 5. 283, 12. 289, 6
- praeferre 315, 2  
 praeferre 35, 13  
 praeferre 126, 11  
 praeferre 9, 28  
 praeferre 199, 11  
 praeferre 181, 8  
 praeferre 8, 9  
 praeferre 107, 28  
 praeferre 154, 8  
 praeferre 84, 2  
 praeferre *neut.* 178,  
 5. erat 237, 18  
 praeferre 92, 1  
 praeferre 127, 20  
 praeferre 243, 15  
 praeferre 67, 7  
 praeferre 204, 27  
 praeferre 124, 19.  
 151, 21. 132, 7. 205, 6  
 praeferre 135, 15  
 praeferre 7, 7. 111,  
 6. erat 101, 7  
 praeferre 10, 25. 11,  
 3. 32, 11. 59, 1  
 praeferre 300, 7  
 praeferre 303, 17  
 praeferre 225, 6  
 praeferre 9, 17  
 praeferre 71, 22  
 praeferre 137, 15.  
 152, 1  
 praeferre 127, 29. 133,  
 10. 202, 6  
 praeferre 190, 7. 191,  
 23  
 praeferre 41, 14. 98, 9.  
 128, 5. 139, 24. 222, 7  
 praeferre *ablat.* 72, 7.  
*nomin.* 98, 5  
 praeferre 207, 28  
 praeferre 234, 9.  
 241, 15  
 praeferre 202, 25  
 praeferre 135, 11  
 praeferre 109, 10. 190,  
 4  
 praeferre 10, 5. *bis.*  
 90, 7. 129, 30. 185,  
 18. 241, 3  
 praeferre 192, 12  
 praeferre 34, 2. 69, 8.  
 97, 10. 140, 15. 188.  
 3. 206, 4. 211, 6.  
 252, 14. 278, 11  
 praeferre 30, 25  
 praeferre 238, 10  
 praeferre 94, 5. 144,  
 12. 163, 10. 165, 4.  
 290, 7. 320, 27  
 praeferre 35, 17. 71,  
 9. 154, 17

# INDEX VERBORUM.

- praeſtabat 57, 22  
 praeſtare 20, 8. 326, 14  
 praeſtarent 88, 16. 89, 1  
 166, 16  
 praeſtare 92, 24  
 praeſtaturum 107, 1  
 praeſtet 68, 2  
 praeſtiterant 12, 11  
 praeſtiterit 210, 8  
 praeſtiſſe 222, 3  
 praeſtitit 77, 11. 288, 30  
 293, 27. 321, 28  
 praeto 10, 1  
 praesumebant 67, 19  
 praesumptio 99, 23  
 praesumptionem 44, 6  
 praetendentes 201, 8  
 praetendit 230, 4  
 praeter 6, 17. 17, 5.  
 22, 16. 23, 28. 60, 18  
 82, 30. 96, 104. 108  
 praeter castra 170, 21  
 praeterea 39, 27. 299, 16  
 praetereuntem 79, 20  
 praeteriti 306, 18  
 praeterita 305, 13  
 praeteritis *abl.* 304, 8  
 praetitorum 185, 17  
 praetermittit 313, 8  
 praetermitteret 82, 12  
 praetquam 26, 8  
 praetexti 151, 9  
 praetextu 228, 14  
 Praetor 187, 24. 188, 12  
 229, 11  
 Praetorem 229, 5. 238, 14  
 Praetorium 34, 14  
 praevenit 189, 15. 252, 27  
 praeventus 184, 26.  
 fuiſſet 249, 18  
 precantis 118, 4  
 precare 109, 18  
 precario 320, 27  
 precatus 100, 2. 123, 1  
 preces 98, 28. 118, 7.  
 142, 11. 170, 15. 259, 14  
 precibus 8, 21. 24, 52  
 12, 58. 24, 91. 24  
 27. 97, 24. 118, 4.  
 121, 8  
 premebat 149, 19  
 premerent 19, 16  
 premerentur 183, 25  
 premeretur 87, 14. 152, 17  
 214, 24. 292, 13  
 premi 283, 2  
 pretia 88, 1. 156, 1  
 pretio 37, 27. 66, 15. 79, 6  
 282, 23. 312, 14  
 pretiosissima 214, 7  
 pretiosissimis 35, 24  
 pretium 94, 14. 98, 25.  
 106, 8. 291, 7  
 Priami 160, 7  
 Priapatus 304, 1  
 pridem 51, 24. 61, 7.  
 117, 14. 293, 8  
 pridie 16, 20. 102, 16.  
 209, 26. 255, 5  
 prima *fem.* 20, 9. 31, 6  
 52, 1. 96, 19. 100, 21  
 101, 20. 152, 1. 175, 5  
 prima 9, 14. 207, 19.  
 328, 14  
 primam 72, 16  
 primi *plur.* 26, 11. 69, 8  
 97, 18. 19, 195. 13  
 272, 5. 291, 2. 313, 8  
 328, 5  
 primis 6, 7. 91, 7. 169, 5  
 195, 9. 196, 7  
 primò 7, 17. 22, 18  
 primo 15, 13. 16, 15.  
 187, 15. 193, 24. 243, 10  
 264, 6. 265, 3. 280, 10  
 302, 13  
 primordii 20, 8  
 primordiis 241, 14  
 primores 183, 12  
 primoribus 213, 2  
 primos 36, 14. 43, 9  
 princeps 26, 24. 184, 14  
 214, 12  
 principatu 247, 5  
 principe 214, 2  
 principem 24, 15. 84, 7  
 237, 24  
 principes 36, 4. 38, 15.  
 42, 19. 51, 7. 56, 11. 104, 15  
 187, 4  
 principibus 118, 14  
 130, 14. 167, 13. 169, 14  
 principio 4, 1. 17, 7.  
 20, 7. 34, 20. 50, 19  
 55, 24. 62, 3. 71, 19  
 78, 25  
 principium 19, 2. 33, 18  
 principium 4, 5. 16, 10  
 17, 1. 24, 3. 30, 2. 41, 13  
 42, 19. 94, 21. 133, 12  
 143, 22  
 prior 20, 16. 59, 10. 64, 2  
 221, 2. 241, 9. 252, 9  
 296, 12. 299, 11. 75, 29.  
 152, 23. 170, 18  
 priorem 152, 4. 156, 30  
 241, 7. 306, 10  
 priores 61, 5. 68, 20. 132, 14  
 177, 12. 251, 9  
 priori 163, 14. 215, 15  
 prioris 11, 12. 53, 14. 59, 2  
 63, 24. 142, 28. 144, 17  
 180, 13  
 priorum 98, 9  
 priscà 58, 4  
 pristina 155, 23  
 pristinae 89, 3. 95, 1. 144, 12  
 233, 1. 267, 1  
 pristinum 12, 10. 70, 4  
 194, 10  
 pristinam 264, 3  
 pristinis 17, 6  
 pristinos 124, 6  
 pristinum 277, 14  
 privarentur 81, 6  
 privaret 201, 25  
 privata *abl.* 53, 6. 98, 19  
*neut.* 173, 20. 281, 9  
 301, 13. be-  
 neficia à rebus pub-  
 licis secreta esse  
 dixit, *Scipio Affri-  
 canus*, 243, 14  
 privatae *gen.* 32, 4. 82, 14  
 170, 24. 313, 10.  
*plur.* 173, 19  
 privatam 223, 19. 260, 5  
 288, 33  
 privatas 240, 9  
 privati 47, 24. 146, 23  
 privatis 60, 27. 62, 25.  
 82, 22  
 privato 31, 26. 32, 5.  
 185, 3. 214, 14. 243, 16  
 privatos 78, 14  
 privatum 30, 2. 120, 2.  
 146, 3. 147, 10. 320, 13  
 13  
 privatus 79, 17. 153, 17  
 262, 6  
 privigna 144, 4  
 privigni 28, 1  
 privigno 267, 3. 307, 31  
 22. 84, 24  
 privignum 31, 22. 84, 24  
 prius 20, 17. 35, 2. 20, 9  
 115, 23. 135, 8  
 proavo 283, 13  
 probare 241, 3. 304, 32  
 probatur 92, 14. 16, 16  
 probata fuerat 248, 13  
 probationem 249, 9  
 probatoris 213, 3  
 probatis *part.* 127, 5  
 probato *abl.* 25, 9. 35, 21  
 36, 27. 131, 16. 184, 4  
 244, 24  
 probatur 326, 13  
 probatus foret 182, 10  
 procacia ingenia 301, 19  
 procacitate 149, 20  
 procedere 319, 11  
 procedit 58, 8. 104, 25  
 139, 29. 144, 17. 174, 1  
 procedunt 29, 25. 69, 23  
 procella 53, 15  
 procellae *gen.* 283, 4  
 procellam 228, 3  
 proceribus 129, 15  
 procerum 131, 4. 255, 14  
 processissent 166, 9.  
 178, 17. 320, 7  
 processisset 13, 7. 94, 26  
 222, 14  
 proclamante 203, 1  
 proclamantes 194, 14  
 proconsulum 286, 25  
 procreat 166, 1  
 neficia à rebus pub-  
 procreatione 93, 18  
 licis secreta esse procreatos 244, 9  
 procreator 315, 5  
 procreatus erat 216, 7.  
 sit 32, 5  
 procreando 272, 20  
 procul 49, 17. 50, 14.  
 99, 13. 207, 11  
 proculcarem 289, 25  
 proculcari 327, 2  
 procurrentibus 300, 24  
 procurrere 93, 2  
 procurrerit 212, 7  
 procurrunt 207, 20  
 prodenda 118, 8  
 prodendas 184, 9  
 prodere 57, 12. 137, 14  
 proderet 32, 23. 174, 20  
 proderetur 39, 29. 146, 15  
 224, 10. 327, 24  
 prodiderat 116, 7  
 prodideret 308, 18. 325, 12  
 prodidit 40, 7  
 prodidisse 45, 5  
 prodidisset 77, 25  
 prodidit 321, 9  
 prodierit 282, 18  
 prodigia 127, 18  
 prodigio 149, 25. 233, 16  
 prodigiorum sagacia-

# INDEX VERBORUM.

- simus 269, 6  
prodigium 191, 21.  
298, 7  
prodire 123, 5. 271, 13  
prodit 18, 1. 41, 14  
prodita 155, 13. 188,  
21. 248, 7  
proditiōem 105, 7.  
184, 13. 213, 13.  
249, 7  
proditiōis 39, 25; 40,  
1, 3. 47, 26. 63, 6.  
69, 15. 181, 9  
prodito *abl.* 142, 20.  
163, 9. 293, 18  
proditor 194, 20  
proditore 137, 15  
proditorem 189, 4.  
240, 15  
proditum sit 33, 1  
proditum *masc.* 184,  
27. *neut.* 196, 14  
proditor 262, 2. 326,  
16. 328, 1  
prodituros 84, 27  
proditus 253, 8  
producto 97, 8  
producent 107, 6  
produxisset 233, 20  
producta *abl.* 197, 20  
*nom. fem.* 319, 4  
producti 99, 7. 178, 7.  
11. 180, 7. sunt 57, 13  
productiōem 111, 13.  
192, 17. 199, 8. 210,  
24  
productiōis 197, 27.  
214, 6  
productis 135, 13. 244,  
10  
productō 20, 14. 22,  
1. 127, 15  
productos 176, 8. 244, 9  
productum 59, 3. 62,  
8. 238, 1  
producturæ *plur.* 214, 8  
producturos 191, 21  
productus 24, 2. 30, 17.  
87, 8. 101, 5. 143, 8.  
179, 13. 276, 23. est  
55, 7. 87, 11. 139,  
11. fuerat 112, 6  
proferenda 39, 11  
proferre 4, 6  
proferrentur 175, 5  
profecti sint 56, 30  
professione 64, 16  
professum 83, 24  
professus 159, 6. 185,  
11. 190, 2. 228, 23.  
est 240, 24  
proficeret 123, 28  
proficisceretur 83, 4  
proficiscendi 214, 5  
proficiscens 99, 9  
proficiscente 68, 10  
proficiscentes 197, 28  
proficiscenti 144, 2  
proficiscerentur 191,  
20  
proficisceretur 34, 5.  
168, 24. 209, 4. 305,  
11  
proficisci 43, 23. 136,  
18  
proficiscitur 10, 12.  
17, 17. 39, 9. 43,  
34. 59, 15  
proficiscuntur 54, 24.  
71, 20. 215, 7  
proficit 22, 7  
profiteri 85, 15  
profitetur 227, 5  
profingatis *part.* 193,  
18. 198, 15  
profligato *abl.* 150, 10  
profligatum *adj.* 243,  
9. sit 18, 2  
profuentem 149, 23  
profuere 118, 6  
profugerant 156, 6  
profugerat 252, 8  
profugerit 295, 1  
profugiebant 137, 14  
profugisse 186, 2. 292, 1  
profugisset 106, 5  
profugit 38, 3. 56, 14.  
137, 17. 194, 12.  
223, 9. 312, 5  
profugo 219, 18  
profugum 99, 1  
profundum campo-  
rum 300, 6  
profundo *mari.* 20, 14  
profundo 233, 14  
profundum foramen  
206, 12  
profundum 271, 15  
progredi 43, 7. 244, 20  
progredditur 7, 18. 30,  
1. 190, 16  
progressi *plur.* 63, 34  
progressus *part.* 7. 13,  
117, 14  
prohibebantur 62, 18.  
172, 19  
prohibebat 317, 12  
prohibendum 229, 6  
prohibent 25, 4  
prohibente 124, 1. 205,  
17  
prohibentibus 300, 5  
prohibere 13, 4. 217, 3  
prohiberetur 325, 20  
prohiberi 143, 18  
prohibita *neut.* 29, 9  
prohibiti *plur.* 206, *ult.*  
prohibitibus 170, 19  
prohibitum *masc.* 119,  
118. 142, 29  
prohibitus est 67, 21  
prohibuerant 245, 1  
prohibuere 22, 27  
prohibuisset 64, 14  
prohibuit 224, 7  
projecta *fem.* 277, 3  
projecti *plur.* 302, 3  
projectis 102, 11  
projecto 222, 29  
projici 327, 2  
projicit 102, 12  
proinde 10, 15. 197,  
3. 155, 25. 207, 25.  
243, 15. 302, 2  
prolatam 141, 25  
prolato 75, 22. 160, 6.  
293, 14  
prolatum 74, 7  
prolatus esset 126, 20  
promiscuos 44, 24  
promiserat 45, 6. 94, 12  
promissā 159, 3  
promissa *subst.* 229, 15  
promissio 84, 26  
promissis *longis* 52, 8  
promissis *subst.* 136, 24  
141, 17. 229, 7. 302, 4  
promittebat 229, 18  
promittebatur 199, 20  
promittens 239, 4  
promitterent 202, 19  
promitteret 92, 24  
promittit 123, 15. 288,  
32  
promontoria 50, 17  
promontoriis 50, 12,  
10  
promontiorum 50, 17  
promontorium 49, 12  
promoto 139, 20  
promotum est 63, 22  
prompti *plur.* 195, 12  
promptior 93, 9  
promptiores 302, 3  
promptissimos 188, 89  
promptissimus 187, 14  
promptius 87, 22  
promptus 227, 5  
promptum 200, 4. 228,  
20  
pronam 9, 22  
pronopote 302, 12  
pronior 294, 5  
pronomum 158, 6  
pronunciantur 49, 15  
pronus 198, 11  
propalam 263, 8  
prope 229, 17. 289, 10.  
320, 12  
propē 29, 5. 61, 10. 62,  
4. 67, 14. 94, 26.  
103, 14. 222, 19.  
225, 1. 241, 19. 321,  
25. 324, 11  
propediem *pro brevi*  
129, 18. 189, 9  
propemodum 213, 1  
propensior 151, 6  
propinquis 207, 24  
propiora 325, 3  
propitiis 295, 2  
proponatur 10, 4  
proponentes 51, 3  
proponi 34, 28  
proposita 156, 9  
propositi 313, 16  
proposito *subst.* 17, 15.  
73, 5  
propositorum *subst.*  
142, 4  
proposuerant 221, 18  
propria 75, 30. 123, 16  
propria 291, 8  
proprietas 29, 4  
proprietatem 321, 1  
proprie 258, 4  
propriis 42, 7. 155, 26.  
303, 19  
proprio 48, 9. 79, 17  
propter litus 337, 16.  
murum 122, 10  
propterea 27, 2. 34, 7.  
75, 25. 161, 3. 198,  
18. 199, 15. 328, 9  
propugnatores 82, 9  
propulsando, 264, 5.  
320, 15  
propulsant 257, 8  
prorogatum est 236, 13  
prorsus 12, 37. 17, 4.  
19, 6. 22, 4. 35, 8.  
47, 21. 290, 1  
prorumpunt 201, 6  
prosapia 144, 21  
proscissa est 326, 7  
proscribi 34, 28  
prosecutam 174, 21  
prosecutum 106, 16  
prosecutus est 110, 2  
prosequendo 111, 1  
prosequente 8, 26. 142,  
17  
prosequuti sunt 322, 12  
prosiliant 207, 28

# INDEX VERBORUM.

- prosiluit 100, 1  
 prospera 52, 2  
 prospera gen. 197, 17  
 prosperè 88, 31, 157  
 10. 291, 5. 306, 15  
 prosperos 178, 14  
 prosperum masc. 123, 1  
 prospicienda 237, 11  
 prospiciens 48, 1. 86,  
 7. 317, 2  
 prosternerent 191, 27  
 prosternit 68, 7  
 prostituerent 183, 26  
 prostratam 119, 15  
 prostrato 15, 5  
 Protarchi 292, 1  
 protectis 279, 9  
 protecturam 202, 10  
 protegens 255, 15  
 provinciarum dat. 132, 5.  
 plur. 145, 6. 148, 19.  
 gen. 296, 28. 298, 16.  
 328, 6. 12. 329, 11  
 provinciam 82, 28. 132,  
 3. 324, 16. 328, 14  
 provinciarum 214, 1  
 provincias 130, 14.  
 131, 29, 135, 24  
 provinciis 241, 18  
 provias 258, 15  
 provocant 47, 16  
 provocare 202, 9  
 provocat 170, 5  
 provocatam 96, 7  
 provocatorem 94, 25  
 provocatores 200, 5  
 provocatum 58, 12  
 provocatus 146, 24.  
 262, 3  
 provocavit 179, 19  
 provocent 222, 7  
 provoluta plur. 104, 1  
 prout 213, 15. 289, 17  
 proxima nom. fem. 5,  
 7. 175, 15. abl. 209,  
 27. acc. 175, 6  
 proximam 11, 15. 204. 35  
 proximas 286, 21  
 proximi 130, 15  
 proximis 5, 6. 85, 22  
 108, 1. 290, 15. 321, 6  
 proximum 49, 12. 109,  
 7. 165, 9. 178, 7  
 proximus 82, 3. 115.  
 22. 300, 11  
 prudentior 92, 31  
 Prusiam 252, 7, 16  
 Prusias 252, 9. 18. 261,  
 11. 262, 5  
 Ptolemæi 146, 1, 22.  
 158, 24. 159, 19.  
 202, 3  
 Ptolemæus 132, 1. 135,  
 22. 145, 5, 16. 158, 20  
 Ptolemæum 148, 22.  
 204, 18. 136. 4. 212, 2  
 Ptolemæus 122, 24.  
 130, 10. 136, 4. 137,  
 10, 145, 11, 12, 146,  
 19  
 puberes 43, 8  
 pubertatis 91, 7. 187,  
 6. 196, 5. 264, 14  
 publica abl. 53, 6. 221,  
 25. acc. 281, 9  
 publice gen. 82, 15.  
 166, 22. 170, 25  
 publicam 60, 25, 27.  
 174, 4. 223, 19. 239,  
 10  
 publicanorum 286, 25  
 publicaret 12, 16  
 publicas 240, 8  
 publicarum 40, 3  
 publicè 43, 4. 113, 14.  
 153, 17. 160, 15  
 publicis 62, 25. 82, 25.  
 184, 18. 243, 13  
 publico adj. 82, 8. 183,  
 29. 222, 12. subst.  
 185, 5, 12. 231, 21  
 publicos 75, 15  
 publicum subst. 29, 10.  
 30, 1. 156, 20. 222,  
 28. 272, 13. adj. 73,  
 18. 214, 15. 322, 14  
 pudebat 117, 18  
 pudet 142, 8  
 pudibundo 288, 7  
 pudibundum 119, 15  
 pudicitia 94, 14. abl.  
 168, 12  
 pudicitia 30, 15, 184, 5  
 pudicitiam 119, 14.  
 179, 22. 180, 1. 252, 5  
 pudore 53, 12. 85, 28.  
 185, 15. 223, 5. 302,  
 3. 326, 18  
 pudoris 24, 16, 156,  
 14. 248, 14  
 puella gen. 30, 9  
 317, 1  
 puer 6, 8. 8, 27. 9, 5.  
 127, 24. 130, 3, 17  
 pueri plur. 59, 9. gen.  
 287, 13  
 puerilis 289, 14  
 pueris 115, 9. 137, 4.  
 152, 11. 226, 3. 317, 9  
 pueritia abl. 98, 21.  
 127, 25. 226, 3.  
 nom. 115, 12  
 pueritiz 78, 8. 124,  
 23. 305, 12  
 pueritiam 97, 20. 117,  
 20. 187, 4  
 puero 9, 9. 41, 8. 46, 2  
 puerorum 9, 7. 88, 16.  
 159, 3. 179, 21  
 pueros 43, 8. 60, 22.  
 137, 1. 185, 12  
 puerum 6, 3. 8, 19. 22,  
 25. 9, 1. 85, 25. 104, 7  
 11. 130, 1. 279, 19, 25  
 pugione 208, 5  
 pugna abl. 33, 17. 224,  
 1. 255, 8. nom. 49, 14  
 18. 58, 23  
 pugna 25, 5. 19. 36,  
 10, 11, 16. 64, 22.  
 72, 1  
 pugnam 13, 5. 30. 26.  
 33, 16. 35, 13. 47,  
 15, 18  
 pugnandi 10, 17. 258,  
 15  
 pugnando 45, 24. 247,  
 7  
 pugnant 300, 23  
 pugnantes 215, 8  
 pugnantibus 10, 12,  
 16. 178, 25  
 pugnantium 207, 19  
 pugnare 34, 19. 107,  
 20. 108, 6. 179, 2  
 pugnaretur 63, 4  
 pugnassent 252, 1  
 pugnatum 173, 8. est  
 31, 2. 40, 6. 179, 3,  
 5. fuerat 69, 14  
 pugnaturus 68, 19  
 pugnavit 200, 6. 304, 1  
 pulcherrimis 82, 16  
 pulchra 101, 20  
 pulchrior 142, 24  
 pulchriora 61, 8  
 pulchritudine 187, 5  
 pulchritudinem 12,  
 14. 104, 10. 117, 14  
 pulchritudinis 12. 17.  
 87, 24. 101, 17. 114,  
 17. 136, 26. 207,  
 22. 216, 9. 231, 18.  
 279, 20  
 pulchritudo 129, 15.  
 200, 7. 269, 13  
 pulchrius 153, 18  
 pulmento 43, 10  
 pulsa 10, 17. 221, 2.  
 244, 17. fuerat 92, 8  
 pulsi 23, 2. 75, 22. 112  
 19. 200, 2. 210, 11  
 fuerant 113, 12  
 pulsia 51, 14. 75, 6.  
 136, 21. 175, 1. 193,  
 25. 281, 6  
 pulso 75, 4. 134, 17.  
 154, 2. 201, 19. 234,  
 8. 295, 19. 314, 6  
 pulsos 89, 21. 270, 6  
 pulsum 262, 5. 307, 12  
 pulsus 30, 17. 133, 23.  
 184, 10. 259, 11. 307,  
 7  
 pulverem 183, 3  
 pulveris 102, 11  
 pulvinaria 178, 10. 202,  
 14  
 Punici 221, 12. 232, 11  
 punico 164, 2. 169, 15.  
 239, 16. 302, 12.  
 324, 25  
 Punicum 254, 2. 324, 28  
 pupilli gen. 75, 21. 78,  
 18. 222, 26. 232, 7,  
 17. 236, 7, 9. plur.  
 115, 11  
 pupillo 224, 12. 261,  
 10. 267, 4, 283, 11  
 pupillorum 220, 5  
 pupillum 261, 5, 6  
 pupillis 160, 13  
 purgandam 239, 18  
 purificato 94, 24  
 purpura 170, 27. 171,  
 2, 8. 222, 29  
 purpuram 7, 9  
 purpurea 156, 21  
 purpuream 114, 15  
 putabant 20, 1. 32, 26.  
 137, 20  
 putabat 158, 17  
 putant 50, 5. 88, 30  
 putare 88, 4  
 putare vitem 320, 20  
 putarent 88, 25. 164,  
 23. 107, 20. 178, 22  
 putares 31, 4. 100, 14.  
 129, 13  
 putaret 310, 10  
 putat 6, 9. 183, 4  
 putaverant 284, 21  
 putent 141, 9  
 puteos 104, 20. 123, 7  
 putes 50, 16. 301, 6  
 putet 195, 1. 283, 6  
 Pydnam 144, 2, 6  
 Pygmalion 167, 8, 16.  
 168, 15  
 Pygmalione 167, 2  
 Pygmalioni 167, 3  
 Pyra 169, 25  
 Pyram 169, 26  
 Pyrenæi gen. 324, 10, 15



# INDEX VERBORUM.

- Pyrenæis 323, 5  
Pyrenæum coit 324, 12  
Pyrrhi 199, 8. 211, 14.  
213, 10. 215, 18.  
220, 1, 3. 222, 12  
Pyrrhidæ 160, 3  
Pyrrho 154, 2, 160,  
18. 163, 9. 164, 8,  
9, 16. 165, 1. 200,  
6, 201, 21. 213, 1,  
14. 282, 4  
Pyrrhum 153, 19. 161,  
3. 163, 10. 164, 3.  
211, 10. 212, 8  
Pyrrhus 153, 1. 159,  
10, 19. 160, 1, 3.  
164, 6. 198, 1. 210,  
18, 27. 211, 7. 212,  
10. 232, 14  
Pithagoras 179, 9. 180,  
7  

**Q.**  
Quadragesima 6, 19.  
103, 15. 108, 12.  
275, 10  
quadrata 324, 21  
quadrigarum 127, 23  
quadrigris 207, 10  
quadringenti 300, 22  
quadringentis 57, 11.  
102, 23. 106, 13  
quærant 223, 4  
quærat 107, 25  
quærebant 5, 4. 146, 10  
quærebat 39, 12  
quærenda 194, 14  
quærendas 203, 12  
quærendi 166, 29. 180,  
24  
quærendo 105, 5  
quærentem 17, 15  
quærentes 64, 19. 130,  
26  
quærenti 30, 12  
quærentibus 101, 23.  
107, 8. 232, 12. 237, 8  
quærese 74, 12, 16.  
92, 26. 166, 11. 201,  
18. 296, 19. 327, 20  
quærent 39, 20  
quæreret 136, 27. 279,  
9  
quæreretur 139, 16.  
161, 5  
quæri 114, 21. 283, 9  
quærit 15, 14. 135, 12  
quærun 33, 18. 126,  
31, 127, 7. 168, 6.  
178, 23. 324, 21  
quæsierant 15, 11. 82,  
13  
quæsierat 149, 22. 198,  
20  
quæsisse 82, 26  
quæsisset 144, 15  
quæsitæ 23, 14. 301, 12  
quæsitæ *gen.* 5, 5  
quæsitæ 68, 27  
quæsitis 19, 14  
quæsit 247, 18. 303, 21  
quæsitum 17, 3. 68, 25.  
250, 11. 284, 5. 318.  
9. fuerat 48, 3  
quæsitura *sing.* 114, 8  
quæsituras 22, 31.  
168, 11  
quæsiturum 159, 7.  
210, 22  
quæsitvère 22, 9  
quæsitvit 72, 25. 73,  
9. 219, 8  
quæsitibus 141, 18  
quæstioni 32, 24  
quæstionibus 115, 23  
quæstore 309, 14  
quæstu 92, 20  
quæstum 57. 22. 168, 13  
quales 142, 12  
qualis 164, 17  
qualitas 6, 4  
qualitercunque 34, 6  
quamobrem 191, 25.  
93, 4. 98, 6. 109, 16.  
149, 4. 152, 13. 206,  
7. 241, 10. 301, 10  
quamque 20, 14  
quamvis 53, 9  
quandam 115, 3  
quandiu 147, 5. 169, 28  
quando 206, 7. 326, 6  
quandoque 78, 12. 320,  
25. 321, 2  
quancumque 17, 5. 19, 9.  
21, 17. 151, 8. 174, 16.  
197, 14. 210, 8. 264,  
5. 295, 20. 299, 13  
quanta *fem.* 81, 5. 201,  
13. 244, 10  
quantæ *plur.* 86, 7.  
152, 23  
quantas 102, 28. 232,  
14  
quantis 126, 29  
quânto 11, 13. 20, 4.  
16. 32, 26. 42, 13.  
69, 2. 160, 16. 227,  
5. 234, 3. 247, 1.  
254, 2. 282, 17. 298,  
4  
quânto asperius 20,  
4. charior 234, 3.  
doctior 160, 16.  
longior *ac.* &c. 282,  
17. majus 69, 2. mi-  
noris 11, 13. occul-  
tior 38, 26, plus 42,  
13. prior 20, 16,  
promptius 265, 5.  
ferior 247, 1  
quântos 102, 26  
quântum 39, 3. 44,  
9. 50, 21. 62, 4. 81,  
25. 89, 20. 117, 21.  
*bis.* 22. 126, 28. 166,  
15. 180, 2. 188, 9.  
quântum 189, 9. 232,  
13. 266, 4. 280, 20  
quântus 301, 1  
quare 156, 32. 182, 8.  
196, 23  
quarta 33, 20. 102, 22  
quartam 275, 20  
quarto *abl.* 126, 16  
quartum 6, 8. 32, 5.  
44, 22. 64, 10. 77,  
1. 82, 20. 114, 26.  
125, 20. 143, 9. 168,  
3. 180, 25. 198, 4.  
207, 10. 214, 26.  
268, 8. 299, 10. 308,  
16. 310, 8  
quarumdam 62, 23.  
184, 8. 327, 6  
quascunque 298, 4  
quasdam 88, 23. 184,  
8. 233, 16  
quasi verò 63, 31  
quatenus 123, 2. 26.  
302, 4  
quater 142, 2  
quatrui teneri reli-  
gione 30, 21  
quatrui 118, 3  
quatuor 33, 15. 35. 6.  
100, 8. 108, 11. 137,  
1. 158, 9. 159, 18.  
172, 13. 207, 8. 223,  
23. 276, 1  
quatuordecim 146, 13.  
218, 16. 224, 13.  
225, 4  
queani 58, 21  
quæis, *pro* quibus, *dat.*  
96, 11  
quemadmodum 90, 2.  
107, 22. 142, 6  
quemlibet 292, 4  
quemquam 16, 1. 43,  
6. 139, 23. 311, 6  
quendam 15, 1. 53, 12.  
24. 127, 13. 148, 27  
263, 8. 292, 1. 305,  
12. 312, 2  
querela 9, 7  
querela febiles 173,  
23  
querelam 60, 27. 91, 13  
querelaram 156, 61.  
243, 13  
querelas 189, 2. 257, 9  
querelis 44, 7. 189, 10.  
195, 12  
querens 226, 13  
querentem 91, 30. 153, 6  
querentes 232, 19  
queritur 17, 30. 3,  
68, 1. 171, 15  
questibus 60, 25  
questum 148, 9  
quibuscum 183, 11  
quibuscumque 182, 11  
quibusdam *abl.* 49, 5.  
167, 11. 238, 6. 275,  
3. 276, 12. 22. 282,  
23. *dat.* 135, 18. 308,  
5  
quibusque 79, 2. 18  
quicquam 71, 16. 106;  
26. 183, 13. 218, 4.  
195, 3. 303, 17. 512,  
10  
quicquid 98, 73  
quicunque 25, 13  
quid 7, 12. 12, 5. 17,  
20. 20, 1. 26, 23. 39,  
18. 43, 22. 95, 12.  
105, 27. 239, 25.  
142, 23. 144, 9. 23,  
156, 8. 198, 10. 202,  
8. 258, 7. 263, 10.  
286, 25. 288. 22. quid  
sit 33, 2  
quid? 171, 7, 8, 176,  
4. *bis.* 6, 7. *ter.* 283,  
14  
quid saluum esset si  
furari liceret? 21, 14  
quidam 8, 27. 94, 29.  
125, 6. 192, 16. 320,  
26  
quidem 4, 10. 12, 23.  
31, 25. 47, 23. 55,  
16. 58, 8. 64, 5. 70,  
6. 78, 17. 85, 8. 88, 1  
quies 37, 19  
quiescere 141, 18. 181,  
20  
quies 171, 4  
quietam 252, 12  
quietem 14, 10. 122,  
24. 127, 13. 148, 27

# INDEX VERBORUM.

- quieti 227, 13  
 quietior 294, 3  
 quietis *gen.* 231, 9.  
 quietus 237, 4  
 quietos 79, 19. 283, 8  
 quieturam 239, 8  
 quieturos 56, 29  
 quievère 46, 15. 51, 11. 178, 2  
 quieverint 283, 8  
 quievit 168, 17  
 quin 35, 4. 48, 6. 72, 9. 282, 6. 284, 1. 285, 2. quin verò 281, 17  
 quidecim 22, 29. 71, 23. 90, 16. 158, 15. 162, 11. 178, 19  
 quingenta 102, 9  
 quingenti 100, 8. 201, 13  
 quingentis 66, 20  
 quingentorum 44, 15  
 quingentos 22, 33. 63, 1  
 quinquaginta 48, 7. 93, 22. 94, 2. 129, 10  
 quinque 56, 5. 141, 7. 159, 17. 188, 14. 207, 7  
 quinquennii 232, 1. 381, 9  
 quinquennium 32, 17. 127, 25  
 quinquiremem 212, 5  
 quinquies 250, 14  
 quinto 108, 8. 214, 19. 304, 20. lapide 192, 5  
 quinto decimo 47, 14  
 quique 89, 23  
 quis 29, 6. 55, 18. 101, 8. 12. 129, 20. 171, 11. 181, 10. 184, 2. 241, 10. 12. 13. 243, 3. 280, 9. 316, 11. si quis ma-  
 nium sensus est 152, 14  
 quispiam 286, 9  
 quisquam 142, 1. 184, 33. 211, 10. 231, 24. 313, 10  
 quisque 61, 2. 135, 3. 9. 226, 4. 257, 300, 20  
 quivis 253, 6. 325, 9  
 quo 6, 17. 44, 27. 50, 16. 56, 1. 67, 19. 74, 16. 164, 4. 169, 23. 170, 21. 172, 18. 190, 15. 251, 12. rapinis 80, 11. exhau-  
 270, 2. 295, 1. 309, 5. 322, 10  
 quò se fortuna eodem favor hominum in-  
 clinat 56, 1  
 quò 45, 14. magis 29, 11. 295, 2. minus 85, 12. plura 66, 1  
 quò *pro. ut*, 8, 29. 48, 8. 51, 23. 88, 7. 258, 5  
 quodam 81, 7. 166, 17. 180, 4. 271, 3. 327, 8  
 quodammodo 114, 2. 141, 16  
 quoddam 140, 1. 184, 28  
 quodam 12, 9. 20, 14. 42, 5. 49, 1. 66, 9. 135, 7. 221, 7  
 quosdam 115, 28. 126, 23. 148, 11. 183, 21. 188, 14. 282, 21  
 quosque 175, 7  
 quotannis 92, 7  
 quotidiana *neut.* 231, 18. 317, 10. *abl.* 259, 9. 277, 9  
 quotidianas 92, 21  
 quotidianum 37, 19. 75, 20  
 quotidie 41, 4. 156, 26. 179, 17. 242, 1. 249, 5. 287, 19  
 quoties 128, 5  
 quum 33, 20. 196, 21. 240, 19. 253, 8. 255, 12. 269, 14. 273, 8. 294, 4. 305, 8. 317, 4. 321, 6. 325, 20  
 B.  
 Rabida *fem.* 51, 16  
 rabiem 202, 2. 282, 12  
 rabies 215, 2. 228, 6  
 radice Caucasii 116, 5  
 radicibus 314, 10  
 ramarum 146, 9  
 rapacitas 286, 25  
 raperet 22, 3  
 rapi 183, 19. 328, 4  
 rapidi *plur.* 324, 7  
 rapienda 283, 7  
 rapina *abl.* 82, 8. 317, 11; *nom.* 85, 10  
 rapinae 46, 14. 183, 23  
 rapinas 92, 21  
 rapinis 80, 11. exhau-  
 riunt 62, 13. pate-  
 ant 24, 17. serviunt 326, 9  
 rapiunt 232, 2  
 rapiuntur 84, 26. 318, 4  
 raptam 136, 27. esse 284, 3  
 raptas 168, 14  
 rapto 117, 5. 303, 2  
 raptorem 24, 15  
 raptores 82, 9. 251, 5  
 raptum spiritum 50, 7  
 raptus immaturâ morte 75, 17  
 rapuerat 312, 6  
 rapuerint 221, 14  
 rapuit 108, 8. 160, 5  
 rariorem 115, 29  
 raro 7, 1. 46, 6. 107, 28. 214, 1  
 rata 13, 5. 295, 5  
 ratæ *plur.* 25, 2  
 rati *plur.* 44, 15. 53, 19. 69, 17. 90, 11. 154, 25. 177, 17  
 ratibus evecti sunt 27, 6  
 ratio 73, 5. 92, 22. 30, 166, 14. 233, 8  
 ratione 22, 12. 82, 5. 241, 27. 281, 22  
 rationem 153, 13. 173, 12. 191, 19. 241, 16  
 ratus 16, 21. 35, 16. 62, 22. 79, 1. 86, 9. 100, 20  
 re 24, 7. 29, 19. 39, 7  
 rearum 52, 15  
 rebantur 178, 9  
 rebellantes 35, 3. 96, 24  
 rebellare 108, 9  
 rebellavère 12, 7  
 rebellant 99, 4  
 rebus 11, 3. 11. 35, 22. 42, 7. 52, 17. 58, 1. 60, 3. 15, 63. 29. 68, 6. 8, 16. 24. 70, 3. 280, 11. 287, 21. 307, 6. 309, 12. 313, 2. 320, 21. 325, 17. 328, 15. supra 9. 146, 11. 215, 20  
 vota fluentibus 199  
 recedant 33, 22  
 recedentem 125, 13  
 recedere 322, 6  
 recederet 212, 2  
 recens 32, 22. 206, 23  
 recensere 286, 8  
 recenti 13, 18. 69, 25. reclamante 202, 19  
 215, 6, 14. 221, 19  
 recentia 59, 10  
 recentibus 234, 19  
 recentiore 17, 22  
 recentis 267, 5  
 recentissima *fem.* 21, 5  
 recentissimè 234, 4  
 receperant 83, 5  
 receperat 90, 21. 94, 9. 307, 10  
 recepérunt 27, 6. 62, 20. 272, 6  
 receptis 137, 5  
 recepisset 202, 24. 218, 12. 220, 3. 287, 11  
 receipt 17, 7. 22, 27. 60, 19. 102, 22. 104, 17. 119, 12. 123, 11. 184, 12. 187, 19. 211, 2. 262, 6  
 receptâ 267, 10  
 receptaculâ 39, 2  
 receptaculum 24, 23. 86, 10  
 receptas 264, 10  
 recepti *gen.* 16, 9. 58, 14. 135, 2  
 recepto 134, 15. 185, 3  
 recepturi *plur.* 63, 33  
 recepturum 57, 11. 243, 20  
 receptus 140, 20. 184, 36. esset 292, 3  
 recessare 72, 8  
 recessisse 174, 13. 240, 5  
 recessisset 295, 21  
 recessit 140, 7. 178, 24. 206, 7  
 recipere 19, 13. 40, 11. 62, 17. 68, 17. 233, 5  
 recipere 69, 1  
 reciperet 304, 21  
 recipere 315, 9. 325, 17  
 recipiant 140, 20  
 recipiantur 20, 23  
 recipiat 167, 22  
 recipere 287, 15  
 recipiendas 104, 14  
 recipit 7, 18. 58, 8. 105, 17. 328, 15. supra 9. 146, 11. 215, 20  
 recipitur 309, 2  
 recipiunt 215, 14  
 recipiuntur 69, 5  
 reciprocantes 327, 8  
 recitant 258, 7  
 recitentur 189, 13  
 recitatæ *plur.* 133, 10  
 recitavit 45, 26  
 reclamante 202, 19

# INDEX VERBORUM.

- recluduntur 214, 9  
 recogniturus 41, 18  
 cognoscere 321, 16  
 recognovit 108, 11  
 recollecta 308, 19  
 recollecti plur. 312, 18  
 recollecto 255, 16  
 recolligit 199, 19  
 reconciliat 78, 6  
 reconciliata 293, 1  
 reconciliatam 240, 13  
 reconciliationem 152, 1  
 recordantes 61, 5  
 128, 5  
 recordatio 117, 18  
 247, 4  
 recordatione 72, 3  
 217, 9  
 recreavit anhelantem  
 inopiam 87, 7  
 recta 39, 2. 321, 19  
 rectius 184, 26  
 rectore 279, 12  
 rectores 61, 20. 62, 3  
 98, 22. 226, 3. 300, 12  
 recumbant 314, 15  
 recuperanda 62, 19  
 111, 14  
 recuperandam 295, 25  
 recuperandi 211, 5  
 recuperandum 255, 15  
 recuperare 45, 3. 110, 15  
 recuperaret 188, 11  
 recuperata 70, 16. 178, 1  
 recuperatione 231, 7  
 recuperato 266, 1. 293, 17  
 recuperatum 170, 17  
 recuperavare 250, 10  
 recurrit 193, 19  
 recusabat 130, 14  
 recusantes 118, 14  
 139, 11  
 recusanti 73, 1. 298, 11  
 recusantibus 156, 10  
 recusarent 47, 6. 169, 19  
 recusaverint 17, 5  
 recusavit 223, 5  
 redactam 129, 1  
 redactis 304, 31  
 redacto 13, 2  
 redactus 84, 11  
 reddant 63, 21  
 reddat 121, 5. 298, 16  
 reddebant 196, 11  
 reddebat 183, 20. 191, 19  
 19  
 reddenda 104, 25. sit  
 233, 8  
 reddentium 206, 17  
 reddere 223, 4. 249, 7  
 redderent 43, 4. 57, 11  
 240, 2  
 redderet 156, 11. 214, 4  
 redderetur 229, 4. 275, 15  
 reddi 141, 10  
 reddiderat 91, 13. 153, 15  
 reddiderit 117, 25  
 213, 9  
 reddidissent 154, 27  
 204, 35  
 reddidisset 147, 25  
 277, 21  
 reddidit 24, 14. 89, 18  
 15. 146, 4. 171, 321, 23  
 reddita 295, 4  
 reddita gen. 68, 17  
 redditam 117, 19  
 redditi plur. 298, 28  
 redditis ablat. 39, 26  
 142, 27  
 redditor 296, 11. 324, 18  
 335, 11  
 redditurum 141, 20  
 277, 19  
 redditus 122, 17. 155, 9  
 113, 10. 262, 6. 311, 24  
 redduntur 106, 9. 111, 7  
 redeant 22, 31  
 redegisset 86, 10  
 redigit 89, 20. 273, 11  
 304, 21. 329, 11  
 redemisse 221, 15  
 redemissent 215, 6  
 redemit 40, 2. 78, 4  
 79, 2. 218, 30  
 redemptam 322, 15  
 redemptum acc. neut. 113, 15. 119, 11  
 redeundi 108, 17  
 redeunt 10, 21  
 redeuntis 141, 15  
 redeuntis 58, 7  
 rediens 146, 8  
 redigerentur 70, 4  
 redigit 18, 2. 298, 16  
 redigitur 64, 1  
 rediguntur 60, 3. 70, 15  
 296, 18  
 redimendarum 106, 6  
 redimendo 243, 18  
 redimi 66, 15  
 redire 43, 11. 91, 27.  
 143, 2. 210, 23. 269, 17  
 redirent 77, 4  
 redit 123, 9. 184, 10  
 reditu 37, 4. 70, 11.  
 288, 34  
 reditum 46, 19. 113, 22  
 121, 2. 123, 1.  
 170, 14  
 reditus nom. sing. 25,  
 20. dec. 73, 15. 97, 17.  
 gen. 115, 1. 121, 1  
 reducere 37, 1. 45, 25  
 reducta est 99, 5  
 reducto 194, 17  
 reducturos 76, 17  
 redundatura 189, 8  
 reduxit 174, 17  
 reduxisset 307, 7  
 refectis 108, 10  
 refecturus 37, 13  
 referat 286, 2  
 referatur 277, 17  
 referebant 98, 4  
 referebat 31, 25  
 referenda 212, 15  
 referendo 234, 1  
 referentes 320, 1  
 referentibus 244, 9  
 referetur 18, 3  
 referre 109, 17. 169, 15  
 240, 14. 260, 7  
 ferri 284, 25  
 refert 7, 14. 238, 5  
 referta neut. 38, 3. 206, 26.  
 209, 18  
 refertam 108, 14  
 refertur 212, 14  
 reficere 168, 25  
 reficiebant 223, 17  
 reficit 70, 18  
 refixum 92, 5  
 refugere 10, 21. 287, 2  
 refugerunt 63, 5  
 refugia 27, 5. 140, 15  
 refugiens 13, 8. 20  
 refugientem 144, 20  
 refugit 99, 11  
 refugit 11, 10. 25, 21.  
 146, 21. 311, 24  
 regales deos 109, 19  
 regali 144, 16. 185, 15.  
 197, 13. 209, 9  
 regalibus 17, 8  
 regalis 38, 4. 148, 18  
 regant 130, 15  
 regem nom. 5, 9. 8, 16.  
 13, 23. 17, 11. 24, 18.  
 41, 6. 67, 1. 20.  
 75, 22. 27, 79, 15.  
 86, 14. 97, 7. 98, 13.  
 106, 1. 112, 16. 114, 8.  
 11. 116, 2. 118, 8.  
 124, 15. 137, 3. 143, 17.  
 172, 18  
 regebat 231, 24  
 regem 9, 10. 21, 15.  
 18. 16. 26. 17. 1. 22.  
 10. 24. 15. 26. 15.  
 27. 6. 28. 6. 32. 6.  
 bis. 33, 4. 34, 18.  
 36, 9. 41, 8. 55, 9.  
 56, 25. 60, 15. 62, 8.  
 66, 11. 16  
 regendo 276, 16  
 regente 16, 7  
 regerent 63, 25  
 regeretur 129, 23  
 reges nom. 4, 2. 8, 5.  
 12, 13. 45, 24. 46, 2.  
 83, 13. 98, 23. 90, 13  
 regi verb. 107, 2. 328, 2  
 regi nom. 9, 8. 17, 13.  
 31, 26. 32, 19.  
 34, 4. 42, 10. 93, 13.  
 115, 22. 122, 24.  
 124, 26. 125, 4. 126, 9.  
 130, 13. 134, 19.  
 148, 7. 11. 152, 6.  
 153, 17. 186, 6. 204, 15.  
 216, 10  
 regia adj. 65, 1. 222, 16  
 regia substant. 197, 26.  
 230, 5. 288, 20. ablat.  
 222, 28. 264, 15  
 regis adj. dat. 12.  
 1. 95, 2. 101, 27. 277, 21.  
 genitiv. 83, 3.  
 109, 24. 117, 3. 118, 11.  
 131, 2. 152, 10.  
 12. 231, 16. 249, 4.  
 239, 10. plur. 33, 6.  
 264, 1  
 regiam substant. 7, 18.  
 16, 1. 15, 41. 5, 93.  
 16, 94. 21, 129. 30.  
 131, 2. 249, 11  
 regiam adj. 56, 31.  
 80, 7. 114, 20. 135, 6.  
 139, 15. 147, 4.  
 218, 8. 232, 2. 292, 4.  
 vitam 11, 15  
 regiarum 114, 17  
 regias 15, 14. 147, 7  
 regibus 17, 6. 42, 25.  
 75, 6. 82, 28. 104, 8.  
 114, 13. 119, 21.  
 129, 21. 160, 6  
 regii gen. 8, 19, 21.  
 144, 4. plur. 23, 1

# INDEX VERBORUM.

- regijs impensis alie-*  
*rit* 66, 13  
*regina* 13, 3. 14, 1. 24,  
 31. 36, 12. 114, 2.  
 119, 15. 151, 2. 287,  
 9. 293, 24. *abl.* 23,  
 27. 24, 6. 32, 5.  
 169, 18. 268, 4  
*reginæ gen.* 6, 14. 13,  
 16. 24, 1, 13. 119,  
 10. *dat.* 13, 10. 169,  
 15. 288, 18. *plur.*  
 23, 19  
*reginam* 201, 15, 23.  
 308, 17  
*reginas* 104, 4  
*regio* 64, 5. 326, 3  
*regio abl.* 9, 8. 92, 18.  
 110, 2. 115, 19. 143,  
 28. 183, 16. 279, 8.  
 288, 29. 290, 19.  
*dat.* 304, 9  
*regione* 74, 1. 154, 6.  
 160, 1. 271, 11. 309, 1  
*regionem* 166, 10. 210,  
 16  
*regiones* 132, 10. 196,  
 12. 276, 24  
*regioni* 27, 2  
*regionibus* 20, 2. 101,  
 14. 132, 14. 157, 4.  
 271, 2. 276, 10  
*regionis* 77, 15. 136,  
 17. 271, 10  
*regionum* 20, 3. 157,  
 7. 321, 2  
*regis nomen.* 8, 16. 9,  
 3, 17, 23. 10, 15. 15,  
 5. 9, 15, 19. 17, 7.  
 18, 22, 19. 25, 16.  
 28, 8, 9, 12. 22, 27.  
 34, 2, 15, 26. 36,  
 20. 37, 2, 25. 38, 2.  
 39, 27. 41, 4, 12.  
 51, 6. 56, 12, 14.  
 57, 2. 61, 22. 66, 9.  
 67, 18. 68, 1, 19.  
 74, 1. 75, 21, 24  
*regium* 67, 9. 109, 13.  
 119, 15. 124, 24.  
 200, 9. 235, 2. 288,  
 30  
*regna* 4, 6. 19, 6. 24,  
 4. 32, 15. 55, 11.  
 76, 2. 82, 3. 93, 6.  
 107, 3. 109, 16.  
 119, 10. 127, 16.  
 130, 8. 133, 3. 137,  
 5. 211, 9, 11  
*regnabat* 287, 8  
*regnante* 78, 44  
*regnare* 93, 6. 275, 17  
*regnaret* 183, 18  
*regnasse* 74, 8. 137, 6  
 314, 7  
*regnasset* 92, 16. 184,  
 10  
*regnaturum* 14. 10.  
 101, 13  
*regnavérunt* 10, 26  
*regnavit* 7, 5. 14, 3.  
 27, 2. 28, 15. 30, 7.  
 75, 9. 92, 17. 101,  
 27. 143, 22. 256, 6  
*regni* 6, 10, 15. 8, 9.  
 11, 1. 13, 5. 14, 3.  
 16, 9. 17, 7, 18. 32,  
 7. 41, 4. 51, 7. 74,  
 16. 75, 3. 78, 3. 25,  
 27. 79, 16. 83, 7. 85,  
 18, 26, 28. 87, 15.  
 91, 21. 94, 20. 106,  
 10, 11, 23  
*regno* 6, 19. 9, 14.  
 16, 10, 18. 23, 28.  
 24, 25, 29. 30, 16  
 31, 21. 32, 3. 29,  
 33, 5. 41, 9. 13  
*regnorum* 251, 2. 306,  
 20  
*regnum* 7, 16. 8, 6. 9,  
 24. 10, 25. 11, 10.  
 12, 24. 15, 5, 11.  
 17, 2. 8. 22. 26. 24,  
 25. 32, 27. 8. 28, 4.  
 31, 21, 24. 32, 2. 36,  
 23. 37, 2. 231, 22  
*regreditur* 9, 34. 238, 5  
*regressus* 179, 13  
*regum* 20, 20. 21, 2.  
 28, 18. 68, 26. 74,  
 15. 75, 12. 84, 7.  
 91, 1. 109, 24. 111,  
 11. 114, 12. 121, 4.  
 144, 18. 147, 7. 154,  
 18. 156, 21  
*rei* 13, 14. 53, 12. 55,  
 6. 67, 7. 77, 3. 82,  
 14. 101, 13. 143, 19.  
 153, 13. 155, 3. 191,  
 19. 206, 10. 207, 2.  
 213, 3. 229, 16.  
 241, 25. 249, 9. *mi-*  
*itaris* 247, 19  
*rei plur.* 89, 23  
*reipublicæ* 28, 16. 29,  
 8. 34. 8. 42, 24. 43,  
 3. 62, 2. 72, 16. 18  
*relata essent* 239, 14.  
*fuérat* 277, 16  
*relatis* 43, 25  
*relatum* 327, 1. est  
 212, 8  
*relaturum* 239, 6  
*relatus* 72, 6  
*relicta* 35, 24. 214, 26  
*relictæ* forent 61, 19  
*relictam esse* 205, 12  
*relictas* 53, 19. 130, 21  
*relicti fuerant* 209, 5  
*relictis* 25, 2. 31, 22.  
 60, 21. 64, 9. 154,  
 20. 172, 4. 173, 4.  
 174, 10. 304, 5, 8  
*relicto* 5, 11. 20, 26.  
 123, 5. 146, 10. 162,  
 10. 165, 2. 8. 217, 12  
*relictus* 174, 19. esse  
 194, 14  
*relictum* 210, 28. *fuit*  
 290, 6. *sit* 241, 1  
*relictus* 68, 11. 113,  
 21. 137, 14. 236, 2.  
 244, 19. 287, 25.  
 292, 14. 309, 15  
*religio* 191, 18  
*religione* 15, 20. 30,  
 21. 43, 25. 142, 10.  
 170, 3. 184, 17. 270,  
 12. 292, 15  
*religionem* 83, 10. 265,  
 1. 270, 9  
*religiones* 55, 8  
*religioni* 16. 13. 170,  
 26. 205, 21  
*religionibus* 102, 1  
*religionis* 14, 13. 43,  
 19. 81, 26. 119, 2.  
 170, 24. 184, 1. 202,  
 12. 268, 7. 318, 8  
*religionum* 82, 1. 285,  
 11  
*religiosè* 75, 1  
*religiosius* 295, 2  
*relinquat* 36, 25  
*relinquatur* 114, 3  
*relinquenda fuerit*  
 194, 15  
*relinquendam* 245, 9  
*relinquerent* 47, 2  
*relinqueret* 116, 10.  
 127, 2. 159, 21. 182,  
 14  
*relinqueretur* 151, 10.  
 282, 13  
*relinqui* 127, 5  
*relinquit* 99, 14. 287,  
 24  
*relinquuntur* 85, 2  
*reliqua* 168, 13. 310, 11  
*reliquæ* 23, 25  
*reliquam* 136, 24. 141,  
 6  
*reliquas* 37, 1  
*reliquerant* 47, 25  
*reliquerat* 167, 22. 296,  
 15  
*reliquerunt* 133, 5. 259,  
 3  
*reliqui plur.* 21, 15  
*reliquæ* 75, 13. 194, 5  
*reliquas* 45, 2. 62, 12  
*reliquis* 21. 20. 106, 23.  
 111, 2. 184, 8. 324, 10  
*reliquissent* 51, 21. 81,  
 4  
*reliquisset* 32, 8. 51, 4  
*reliquit* 13, 9. 60, 20.  
 75, 17. 149, 24. 159,  
 20. 161, 4. 190, 13  
*reliquo dat.* 72, 17  
*reliquos* 46, 9  
 rem 15, 19. 32, 26. 39,  
 14. 18. 40, 1. 41, 14.  
 46, 4, 12. 66, 11. 73,  
 10. 91, 12. 99, 2. 106,  
 7. 109, 24. 124, 14  
*remanserant* 23, 12. 26,  
 24, 29  
*remanserunt* 34, 3. 146,  
 3  
*remansisse* 158, 17  
*remansisset* 182, 4  
*remanere* 37, 8. 155, 27  
*remaneret* 99, 13  
*remedia* 122, 24. 125, 17  
*remedii* 102, 13  
*remediis* 19, 14. 276, 6  
*remedio* 122, 26. 170, 3  
*remedium* 102, 15. 143,  
 3. 154, 10  
*remiges* 73, 18  
*remigibus* 210, 4  
*remisere* 93, 5  
*remiserint* 98, 17  
*remiserit* 99, 3  
*remisit* 89, 14. 97, 23.  
 120, 8. 212, 14. 311,  
 13  
*remissa neut.* 164, 2.  
 312, 19  
*remissam* 96, 4  
*remissis* 44, 13. 52, 5.  
 87, 17  
*remissum* 292, 8  
*remissus* 280, 6. est  
 257, 3  
*remittendæ* 44, 20  
*remittere* 173, 9  
*remitteret* 117, 21  
*remitti* 312, 8  
*remittit* 146, 94. 182,  
 11. 167, 13. 281, 9.  
 289, 8

# INDEX VERBORUM.

- remittitur 68, 5. 289, 13  
Remo 317, 9  
remos 35, 5  
remotior 228, 11  
remotiorem 115, 30  
remoto 240, 19. 320, 12  
remotum 282, 13  
removeret 131, 29  
rempublicam 23, 11. 62, 7. 63, 23. 165, 18. 184, 20  
Remus 317, 12  
renāsceretur 244, 13  
renovaret 167, 15  
renovat 279, 16  
renunciari 87, 17  
renunciasset 164, 16  
renunciata 204, 24  
reorum 282, 13  
reparant 219, 14  
reparantibus 201, 16  
reparare 141, 10  
repararet 211, 3  
reparat 106, 12  
reparato *ablat.* 181, 4. 215, 20. 247, 21  
reparatur 53, 13  
reparaturus 189, 19  
reparavere 46, 9, 20  
repellere 100, 20  
repente 63, 30. 71, 6. 102, 12. 107, 6. 125, 16. 128, 6. 131, 24. 145, 4. 148, 23. 155, 18. 163, 5. 173, 16  
reptinā 107, 10. 218, 8. morte interceptus 275, 7  
reptinā *genitiv.* 154, 22  
reptinam 210, 23  
reptinīs 156, 11  
reptino 24, 7. 59, 5. 119, 7. 191, 2. 231, 3. 238, 11. 288, 20  
reperire 102, 5  
reperissent 101, 24. 129, 22  
reperisset 109, 6  
reperiunt 251, 10  
reperta est 27, 9  
reptum 169, 8  
repturi *plur.* 126, 26  
repetebant 181, 5  
repetenda est 26, 7. 306, 18  
repetendum est 19, 2  
repetentus 172, 8. 269, 17  
repetentibus 31, 9  
repetere 233, 3. 296, 12  
repeteret 263, 9  
repetisse 141, 16. 325, 20. 128, 4  
repetissent 113, 1  
repetita *ablat.* 270, 2. 295, 10. est 289, 10  
repetitis rebus 165, 6.  
sacris 168, 6  
repetito 10, 12  
repetitum est, *convivium* 126, 13  
repetitur 52, 13  
repetivere 75, 23. 113, 10. 250, 5  
repetivit 251, 3. 307, 11  
repetunt *amissa*, 71, 11  
pugnam 301, 5  
replenda *neut.* 85, 6  
replentur 204, 29  
repleri 252, 22  
replet 94, 21. 183, 5  
repletam 137, 1  
repletas 252, 15  
repletum 13, 24  
repletur 62, 15  
repleverint 98, 9  
reponentes 207, 15  
reportanda 258, 18  
reportantem 108, 12  
reportaret 507, 1  
reportatus esset 238, 10  
reportavit 200, 6  
reprehendit 281, 14  
repressi *plur.* 10, 21  
reptimittens 188, 8  
republica 89, 25. 133, 14. 240, 5  
repudiare 297, 7  
repudiata 287, 21  
repudiata *abl.* 233, 18. *nom.* 294, 10  
repudiata 294, 21. 307, 10  
repudio dimiserat O.lympiadem *Alexander* 105, 5  
repudium 91, 19  
repugnantibus 119, 2  
repulit 66, 12  
repulsus 212, 10  
reputabat 102, 25. 117, 21  
reputans 116, 8  
reputantes 96, 7  
reputantibus 32, 2. 232, 13. 247, 1  
requerendum 326, 24  
requerentibus 166, 14  
requirere 60, 24  
requiri 294, 17  
requisita 9, 31  
requisivit 73, 7. 202, 3  
rerum 4, 1. 19, 1, 10. 20, 7, 9. 37, 5. 14, 67. 14, 80, 8. 85, 4. 90, 7. 96, 6, 16  
rescindere 134, 9  
rescissuros 130, 9  
rescripsit 106, 11  
resedissee 137, 4  
reservat 33, 22  
reservare 96, 15  
reservarent 274, 2  
reservatos 166, 18  
reservatum 158, 9  
residuos 218, 5  
residuum 78, 25  
resistebant 107, 16  
resistendum 4, 9. sit. 281, 17  
resistente 271, 13  
resisteret 183, 8  
resisti 96, 10. 198, 8  
resoluti 73, 14  
resolutis 102, 6  
resonabat 197, 27  
resonare 206, 9  
respectu 76, 15. 102, 25. 123, 10. 144, 12. 167, 9. 207, 14. 214, 12  
respectus *sing.* 289, 16  
respicerent 131, 8. 173, 15  
respiceret 121, 6. 166, 3  
respiciant 142, 11  
respiciens 169, 27. 228, 15  
respirandi 109, 6. 168, 19  
respondent 22, 20  
respondentibus 206, 8  
responderant 101, 22  
responderat 154, 5  
responderet 260, 13  
responderi 105, 17  
responderunt 8, 10. 298, 8  
respondetur 105, 20. 23  
respondisse 9, 10  
respondit 39, 6. 88, 3. 101, 19. 106, 25. 126, 33. 164, 17. 169, 24. 170, 25. 195, 2. 239, 16. 243, 18. 244, 4. 277, 16, 298, 11  
responsa 7, 3. 143, 11. 206, 15, 18. 269, 13  
responsi 9, 11  
responsis 157, 9. 250, 10  
responsio 8, 10. 28, 9. 74, 12. 84, 19. 178, 16. 199, 17. 269, 15. 277, 16. 305, 10  
responsum *sup.* est 28, 6. 105, 24. 154, 10. 178, 15. est 177, 14. 258, 2. fuerat 34, 4. 35, 16  
responsum 45, 19. 67, 1. 84, 17. 112, 10, 19. 136, 15. 16. 178, 6. 240, 3. 260, 9  
responsurum 243, 16  
respublica 57, 2. 61, 19  
respuerant 111, 15  
restare 98, 15  
restaurando bello 275, 13  
restaurant 45, 13  
restauraret 31, 20  
restaurat 180, 23  
restauratorum 239, 5  
restiterant 247, 2  
restiterunt 180, 15  
restitit 122, 9  
restituatur 280, 16  
restituit 63, 17  
restituēbantur 133, 16  
restituēbatur 263, 2  
restituēda 242, 13  
restituētibz 264, 7  
restituere 262, 7. 278, 15  
restituerent 47, 3  
restituerentur 70, 21  
restitueret 344, 3  
restitui *inf.* 113, 2. 236, 10. 277, 15. 312, 9  
restituit 42, 13. 63, 28. 70, 18. 71, 1. 89, 21. 94, 27. 166, 25. 278, 12. 307, 13  
restituuntur 216, 1. 312, 2. 318, 1  
restitutā 69, 4. 238, 9  
restituti *plur.* 90, 1  
restitutionem 37, 26  
restituto *abl.* 6, 9, 2  
restitutus 63, 20  
restitutum 288, 32. esse 68, 23  
restitutus 291, 2  
restituunt 218, 9  
regumendā 69, 6

# INDEX VERBORUM.

- resumendas 206, 21  
 resumeries 180, 15  
 resurgeret 275, 14  
 retenti *plur.* 123, 21.  
 132, 15  
 retentis 99, 6  
 retentos 39, 19  
 retentum 327, 25  
 retentus est 118, 15  
 retia 9, 25  
 reticenda 12, 16  
 retinendis 56, 17  
 retinendo 37, 8  
 retinere 211, 13  
 retineret 229, 19  
 retinet 183, 13  
 retinuerant 246, 6  
 retinuit 235, 2, 4  
 retorqueat 262, 3  
 retractus 141, 22  
 retrahendum 290, 23  
 retrahit 289, 5  
 retulérunt 210, 23  
 retulit 135, 1  
 reversa 24, 33  
 reversi 42, 27. 101.  
 25. 106, 16. 320, 1.  
 sunt 174, 10. 290,  
 25  
 reversis 173, 13  
 reverso 241, 20  
 reversos 25, 3. 137, 5  
 reversum 17, 19. 186, 5  
 reversuros 44, 3  
 reversus 8, 23. 13, 15.  
 63, 23. 85, 4. 106,  
 3. 122, 26. 125, 11.  
 131, 28. 133, 8. 159,  
 16. 195, 8. 210, 25.  
 253, 3. 260, 12. 304,  
 28. esset 139, 16.  
 155, 15. 170, 27.  
 215, 17. est 276, 26.  
 fuerat 194, 18  
 revertantur 10, 19.  
 244, 12  
 revertentem 237, 17  
 revertentes 65, 6. 322,  
 9  
 revertenti 88, 20. 124,  
 27  
 revertentibus 124, 21  
 reverteretur 170, 24.  
 189, 14. 209, 2. 317, 5  
 revertérunt 121, 14.  
 194, 16  
 reverti 10, 25. 151,  
 14. 154, 24. 197, 7  
 revertitur 24, 15. 58,  
 6. 70, 12. 199, 1. 239,  
 20. 245, 2. 256, 1.  
 267, 7. 313, 3  
 revertuntur 24, 25.  
 209, 13. 277, 21.  
 306, 10  
 revocandum 68, 9  
 revocant 279, 15  
 revocanti 91, 26  
 revocantur 22, 30. 53,  
 15  
 revocarent 155, 8  
 revocaretur 290, 8  
 revocari 279, 2  
 revocat 147, 8. 296, 2  
 revocati *plur.* 47, 1.  
 131, 17. 133, 14  
 revocato 52, 15. 118,  
 8. 342, 9. 296, 10.  
 303, 14  
 revocatur 9, 11. 57, 9.  
 63, 35. 134, 7. 305,  
 4. 309, 14  
 revocatus 55, 5. 74,  
 15. 155, 13. 19. es-  
 set 217, 18  
 revocaverint 58, 18  
 revocaverit 141, 15  
 revocavérant 161, 13.  
 229, 11  
 revocavit 58, 1. 143,  
 15. 179, 17. 181, 4  
 revolutus 251, 9  
 rex 4, 7. 5, 1. 8, 2. 9.  
 6. 11, 8. 15, 8. 15.  
 16, 16. 22, 17. 25,  
 35. 23, 30. 25, 16.  
 28, 8. 32, 3. 18. 33,  
 15. 34, 5. 36, 11. 37,  
 1. 41, 1. 20. 55, 14.  
 58, 28  
 rexerit 253, 7  
 Rhæto 181, 2  
 Rhætorum 181, 3  
 Rheam 316, 10  
 Rhagini 51, 13  
 Rheginis 51, 17  
 Rheginorum 183, 25  
 Rhegium 49, 14  
 Rhodani 319, 11. 320,  
 13  
 Rhodanum 185, 25  
 Rhodi 233, 4  
 Rhodiorum 232, 19  
 Rhodium 105, 8. 233,  
 15  
 ridiculum 252, 21  
 ridiculus 288, 3  
 regeat 20, 11  
 rigerent frigoris im-  
 manitate 19, 11  
 rigor 102, 14  
 rigore 20, 11  
 ripæ 232, 13  
 Riphæis 21, 6  
 risère 204, 24  
 risit 89, 8  
 risu 324, 25  
 risum 185, 8  
 risus *sing.* 8, 28  
 ritu 218, 20  
 robore 46, 20. 59, 20  
 robur 79, 9  
 robustior 228, 12  
 robustissimam 211, 19  
 robustissimus 41, 5  
 robustus 100, 11  
 rogant 76, 11  
 rogantem 84, 9  
 rogantes 10, 20. 108, 16  
 roganti 142, 8  
 rogantur 320, 7  
 rogaret 8, 28  
 rogari 170, 6  
 rogat 8, 21. 10, 4. 76,  
 15. 98, 23. 105, 19  
 rogavit 194, 24  
 rogo 96, 5  
 Roma 164, 17. 169,  
 30. 282, 20  
 Romæ 233, 10. 248, 8.  
 15. 258, 14. 260, 4.  
 161, 1. ult. 214, 14  
 Romam 163, 11. 164,  
 9. 180, 18. 233, 19.  
 238, 5. 242, 17. 252,  
 25  
 Romana *nom. sing.* 71,  
 7. 234, 20. 239, 2.  
 244, 17. 296, 17.  
 318, 2. *abl.* 234, 6.  
 240, 11. 226, 19.  
 acc. 235, 7. 246, 1.  
 281, 11. 287, 7  
 Romanæ *plur.* 236, 14.  
 gen. 313, 2. dat. 324,  
 1  
 Romanam 203, 15. 322,  
 11  
 Romanas 310, 10  
 Romani *plur.* 163, 13.  
 283, 5. 304, 4. 314,  
 11. 329, 6. aptio-  
 rem gloriam quam ruris  
 possessiones, vo-  
 luptarias judican-  
 tes 245, 7. gen. 236,  
 9. 237, 15. 273, 13.  
 280, 6. 309, 13. 313,  
 6  
 Romanis 113, 8. 163,  
 15. 194, 4, 16. 198,  
 8. 13. 199. 3. 210, 21  
 Romano 163, 10. 164,  
 5, 7. 221, 5. 226,  
 13. 229, 10. 238, 16.  
 241, 9  
 Romanorum 22, 14.  
 163, 16. 164, 11.  
 213, 6. 221, 4. 222,  
 8. 226, 1, 14. 227,  
 15. 228, 15  
 Romanos 159, 14. 161,  
 15. 162, 3. 163, 3.  
 198, 1. 199, 6. 211.  
 16, 221, 21  
 Romanum 237, 10. 242,  
 10. 274, 4. 281, 2  
 Romanus 162, 15. 234,  
 4. 238, 4. 10. 242, 2.  
 250, 13. 273, 1. 274, 9  
 Romulo 317, 9, 18  
 Romulos 303, 24  
 rostratis navibus 242,  
 11, 16  
 Roxane 146, 17  
 Roxanem 127, 2. 130, 7  
 Roxanis 129, 31. 130, 16  
 rudes, ad resistendum  
 populos 4, 9  
 rudimenta 78, 8. 87, 10  
 rudis 286, 14  
 ruebant 42, 9. 107, 27.  
 207, 15. 208, 1  
 ruentes 80, 3  
 ruina 39, 3. *abl.* 61, 6.  
 228, 10  
 ruinæ 158, 3, 16. 199, 3  
 ruinam 61, 4. 157, 7.  
 244, 13  
 ruinarum 233, 15  
 ruinas 61, 5  
 ruisse 55, 19  
 rumpantur pecora 327,  
 28  
 rumpebant 48, 10  
 rumpenda sit 10, 16  
 rupe 206, 1  
 rupes 206, 9  
 rupibus 206, 8. 303, 17  
 rupis 206, 11  
 rupto 47, 15. 252, 9  
 rura 206, 26  
 ruri 9, 30  
 rursum 50, 13. 58, 15.  
 125, 9. 307, 10. 310,  
 3  
 rursum 141, 15. 184,  
 26. 211, 4. 238, 11  
 rus 237, 15  
 Rutulorum 316, 1

# INDEX VERBORUM.

- S. 200, 210, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.
- Sabbatum 270, 4  
Sabinæ 218, 4  
Sabini 176, 7  
Sabinorum 285, 5  
sacer 326, 5  
sacerdos 168, 6, 7.  
270, 10, 316, 3  
sacerdotem 177, 10  
sacerdotes 277, 11  
sacerdoti 167, 4  
sacerdotii 168, 10.  
171, 1  
sacerdotio 94, 13  
sacerdotum 55, 8  
sacra *subst.* 22, 21. 89.  
8. 173, 20. 269, 16.  
328, 7  
sacra 55, 4  
sacræ 251, 1  
sacram 154, 6  
sacramenti 15, 20. 265.  
1  
sacramento 123, 25.  
139, 20. 142, 7. 180.  
2. donatos 190, 9  
sacratæ 27, 10  
sacra 139, 16  
sacratos 16, 17  
sacratum 201, 9  
sacravit 27, 3. 270, 5  
sacri 119, 4  
sacrificio 44, 2. 178, 8  
sacrilegia 14, 11. 248, 6  
sacrilegii 15, 3. 81.  
15, 20. 82, 1, 19. 25  
sacrilegio 82, 8. 293, 15  
sacrilegiorum 82, 26  
sacrilegium 81, 10.  
239, 11. 250, 15.  
193, 11  
sacria *subst.* 29, 18.  
168, 5. 270, 10  
sacris 82, 24  
sacro 316, 15  
sacrorum 63, 19. 102.  
1. 170, 2  
sacros ululatus 119, 8  
sacrum 203, 14  
sæpè 9, 14. 93, 4. 128,  
6. 200, 6. 203, 2.  
253, 9. 300, 25. 321,  
25. 324, 23  
sæpius 193, 2. 240,  
10. 276, 5. 317, 4  
sævam 214, 10  
sæviam 294, 27  
sæviebat 93, 4  
sævire 115, 19  
sævissimi 63, 13  
sævitiâ 155, 24. 183, 4  
sævitz 115, 27. 156,  
18. 294, 25  
sævitiâ 36, 20. 183, 18  
sævitiâ 294, 25  
sævo 49, 16  
sagaciâ ingenia  
282, 17  
sagacissimè 15, 14  
sagacissimus 269, 6  
Sagillo 24, 18  
sagina *abl.* 259, 11.  
284, 5. *nom.* 317, 28  
saginam 183, 1  
sagitta 79, 20. *abl.*  
122, 4  
sagittæ *plur.* 177, 2  
sagittare 300, 19  
sagittarum 23, 18. 31,  
2. 88, 15  
sagittas 122, 20  
Salamina 29, 5  
Salamina 325, 19  
Salaminiæ 36, 3  
Sallustio 281, 14  
139, 20. 142, 7. 180,  
salo 327, 9  
saltatrice 92, 16  
saltatricis 284, 14  
saltem 109, 10. 121, 5  
saltus *silvas*, 85, 5.  
826, 15. 327, 12  
salvâ 216, 17  
salubritas 324, 15  
salvo 107, 3  
salvos fore 143, 14  
salutandi 118, 16  
salutanti 105, 18  
salutatur 231, 23  
salutare *nomen.* 207, 2  
salutari *verb.* 118, 13  
salutationis 147, 21  
salutatis *part.* 44, 23  
salutaverat 96, 23  
salutavere 308, 10  
salutaverint 16, 26  
salute 28, 15. 45, 28  
salutem 35, 16. 20. 60.  
8. 139, 23. 149, 21.  
194, 15. 219, 18  
saluti 108, 3. 122, 17.  
187, 21. 223, 14  
salutis 57, 5. 139, 27.  
140, 8, 15. 141, 6.  
154, 17. 211, 5  
salvum esset 21, 15  
Sami 179, 10  
Samnites 176, 7  
Samnitium 162, 2  
Samothraciam 203, 6.  
259, 3  
sanctioris 213, 2  
sanctissimæ 268, 7  
sanctissimum 202, 11  
Sandrocottas 140, 16.  
150, 8  
sanè 43, 15  
sanguinaria 228, 8  
sanguine 12, 23. 13,  
25. 14, 2. 81, 15.  
25. 130, 8. 131, 14.  
142, 14. 170, 5  
sanguinem 136, 3. 304,  
24  
sanguinis 94, 23. 107,  
21, 28. 122, 15. 126,  
30  
sanguis 148, 16  
sani *gen.* 272, 15  
sanitas 324, 17  
sanitate 178, 2  
sanitatem 102, 23. 250,  
9  
sanxit 42, 17  
sapienter 40, 1  
sapientis 67, 14. *abl.*  
166, 16  
sapientiz 129, 15. 179,  
11  
sapientum 22, 5  
Sappho 173, 6  
Sardanapalo 7, 15  
Sardanapalus 7, 5  
Sardinia 172, 10  
Sardinia 125, 1. 172,  
7. 226, 13  
Sardiniam 170, 8. 190,  
17  
Sardis 139, 11  
Sarmatas 280, 21  
sarmenta 28, 10  
sata 201, 10  
satellite 117, 5. 122, 3  
satellites 130, 23. 153,  
17  
satellitibus 111, 18.  
132, 14. 156, 33.  
222, 28  
satellitum 39, 6. 62,  
3. 120, 4. 124, 13.  
148, 11  
satia te, sanguine  
quem sitisti 14, 1  
satiatus 117, 7  
satio 27, 9  
satis *adv.* 19, 1. 37, 7.  
99, 21. 125, 10. 195, 2  
satisfaciendum 248, 11  
satisfactionem 148, 7  
satisfactum esset 218,  
7  
saturet 124, 16  
Saturnalibus 314, 3  
Saturnia 314, 4  
Saturnius 314, 5  
Saturno 314, 6  
Saturnus 313, 9  
Satyrus 156, 34  
sauciatur 70, 2  
saucii 207, 13  
sauciorum 208, 4  
saucios 13, 15. 208, 1.  
219, 4. 223, 17  
saucius 204, 26  
Savi *fluminis*, 250, 7.  
251, 6  
saxi 119, 18. 206, 6  
saxis 34, 28  
saxo 119, 20. 206, 3. 207,  
17. 212, 13. 222, 24  
saxum 119, 16  
scabium 269, 15  
scandentes 207, 16  
scaphâ 37, 14. 212, 5  
scelera 193, 13. 201, 24.  
203, 7. 204, 8. 211, 19  
scelerata voluntas 202,  
3  
sceleratam audaciam  
218, 18  
sceleratior 93, 23. 94, 7  
sceleratissimus 311, 15  
sceleratus 93, 11  
sceleres 78, 11. 82, 19.  
83, 18. 146, 19. 170,  
3. 7. 215, 5. 349, 17  
sceleri 41, 13. 184, 16.  
275, 4  
sceleris 77, 25. 82, 10.  
94, 18. 151, 8. 293,  
24  
scelerum 42, 24. 78,  
15. 98, 8. 152, 13.  
219, 27  
scelestam violentiæ  
rabiam 272, 13  
scelestus 86, 3. 226, 5  
scelus 21, 14. 78, 25.  
167, 10. 184, 21. 35,  
217, 19. 262, 4  
scenam 73, 17  
scenas 98, 9  
scenicorum 289, 24  
sceptra 318, 7  
sciãt 34, 19. 194, 6.  
222, 30  
sciãt 195, 3  
sciebat 56, 7. 61, 11.  
226, 2  
sciebat 947, 19  
sciente 190, 15. 276, 24  
scientem 325, 4  
scientia 60, 11. 73, 4

# INDEX VERBORUM.

- abl.* 247, 19  
*scientia* 269, 15  
*scientiam* 23, 28, 179, 14, 213, 3  
*scilicet* 94, 24, 146, 18, 243, 4  
*Scipio* 243, 5  
*Scipione* 243, 7  
*Scipioni* 288, 1  
*Scipionibus* 243, 8, 329, 6  
*Scipionis* 253, 1  
*Scipionum* 243, 1  
*scire* 15, 15, 126, 28, 228, 13  
*scirent* 34, 6, 191, 26, 241, 16  
*scirpiis* 321, 5, 14  
*sciscitantibus* 34, 3  
*sciscitari* 60, 23  
*scissâ* 203, 5  
*Scolopitus* 23, 2  
*Scordiscos* 150, 1, 7  
*scorto* 130, 11, 231, 18  
*scortorum* 7, 9, 264, 15  
*scortum* 91, 11, 119, 35  
*scribentis* 32, 28  
*scribere* 115, 30, 181, 11  
*scribit* 9, 19, 39, 15, 27, 106, 21, 143, 4  
*scripserat* 102, 17, 133, 9  
*scripsit* 236, 14  
*scriptorem* 47, 8  
*scriptorum* 31, 9  
*scriptum* 32, 25  
*scriptura* 32, 23  
*scrutantes* 210, 2  
*scrutatori* 277, 7  
*sculpta esset* 149, 1  
*sculptura* 149, 2  
*scurritur* *jocatus* 205, 19  
*scutum* 73, 7  
*Scyllam* 50, 3  
*Seyno* 132, 7  
*Scythæ* 13, 15, 19, 19, 21, 4, 22, 12, 24, 20, 35, 25, 5, 88, 16, 305, 5, 306, 9  
*Scythæus* 132, 19  
*Scytharum* 13, 2, 19, 8, 22, 33, 24, 18, 87, 13, 299, 2, 305, 4, 312, 1, 3  
*Scythas* 13, 15, 19, 9, 20, 8, 22, 24, 27, 23, 1, 25, 15, 87, 17, 19, 88, 3, 5, 276, 16, 286, 14, 321, 1  
*Scythia* 21, 5, *abl.*  
 32, 11, 76, 4, 88, 20, 111, 9, 281, 3, 300, 2  
*Scythiæ* 5, 1, 24, 18, 87, 15  
*Scythiam* 13, 7, 15, 18, 20, 17, 87, 11, 186, 9, 28  
*Scythica* *neut.* 88, 7, 25  
*Scythica* *gen.* 88, 18  
*Scythico* 299, 4  
*Scythicum* 300, 14  
*Scythicus* 300, 15  
*scipso* 142, 21  
*scipso* 61, 1  
*scipsum* 158, 19  
*secari* 168, 25  
*secreta esse* 243, 15  
*secretam* 20, 11  
*secretius* 184, 19  
*secreto* 84, 15, 241, 15  
*secretum* 171, 2, 279, 10  
*sectabantur* 208, 10  
*sectaretur* 218, 21  
*sectari* 104, 9  
*secula* 21, 2, 42, 11, 327, 25  
*seculis* 50, 1, 68, 25, 143, 13  
*seculorum* 20, 20, 23, 10, 127, 16, 325, 1  
*secum* 21, 41, 23, 3, 41, 21, 50, 7, 58, 17, 99, 15, 107, 20, 142, 23, 162, 13, 168, 10, 252, 16, 283, 11, 284, 10, 290, 17, 20, 306, 2, 308, 2, 310, 10  
*secunda* *accus.* 17, 26, 52, 15, 173, 15, 198, 6, 237, 12, 273, 5, 302, 2, *abl.* 199, 2  
*secundâ* 99, 3  
*secundam* 83, 9  
*secundante vento* 246, 8  
*secundi* 189, 19  
*secundis* 237, 13, 245, 6  
*secundo* 125, 4, 261, 9  
*secundum* *prælium* 231, 9  
*secundum* 247, 19, 324, 28  
*secundus* 107, 1, 167, 5  
*securam* 205, 24  
*securi* *abl.* 89, 20  
*securi* *plur.* 129, 36  
*securibus* 10, 1  
*securior* 41, 7  
*securiores* 88, 7  
*securis* *adj.* 34, 13, 71, 8, 84, 19, 137, 20, 184, 11  
*securitate* 107, 10, 233, 26, 322, 9  
*securitatis* 166, 23  
*securi* 59, 4, 63, 4  
*seculo* 137, 18  
*seculos* 310, 8  
*securum* 102, 21, 137, 20, 264, 15  
*secus* 173, 18, 194, 13  
*secuta* 111, 14, 219, 18, erat 130, 5, est 103, 15, sunt 289, 23  
*secutâ* 163, 4, 192, 14, 291, 11, sunt 158, 3  
*secuti* 7, 2, 112, 17, 302, 18, 308, 8, sunt 302, 10, 325, 5  
*secutos* 10, 7  
*secutum* 119, 4  
*secuturum* 174, 17  
*secutus* 17, 1, 74, 15, 134, 4, 195, 11, est 38, 1  
*sedata est* 177, 18  
*sedata* 194, 6  
*sedavit* 126, 19  
*sede* 34, 17  
*sedem* 20, 9, 65, 1, 113, 4, 296, 9, 221, 19, 241, 3  
*sedenti* 239, 5  
*sedērunt* 127, 20  
*sedes* *sing.* 21, 9, 26, 11, 120, 18, *accus.* 44, 24, 25, 75, 13, 146, 10, 154, 13, 168, 6, 27, 169, 3, 180, 24, 203, 13  
*sedibus* 44, 27, 84, 9, 180, 25, 181, 2, 282, 15, 314, 6, 326, 1  
*sedis* 115, 3, 286, 17  
*seditio* 67, 17, 101, 21, 130, 26, 193, 7  
*seditione* 124, 1, 171, 18, 222, 27  
*seditionem* 44, 26  
*seditiones* *extinxit* 97, 1  
*seditionibus* 123, 27  
*seditionis* 36, 24, 99, 13, 123, 29, 131, 25, 223, 6  
*seditionibus* 123, 27  
*senatoribus* 171, 17  
*senatorum* 155, 25, 156, 1, 168, 4, 173, 11  
*senatu* 155, 3, 164, 1, 7, 13, 184, 19, 188, 15  
*semitipsis* 61, 20  
*semitippos* 135, 4, 150, 10  
*semanimis* 73, 6, 125, 16  
*seminabat* 272, 17  
*Semiramis* 268, 4  
*Semiramidæ* 5, 13  
*semper* 14, 2, 19, 8, 15, 21, 4, 9, 33, 7, 41, 6, 72, 25, 14, 8, 92, 21, 107, 9, 108, 2  
*senatores* 155, 30, 156, 15  
*senatoris* *gen.* 155, 18  
*senatoribus* 171, 17  
*senatorum* 155, 25, 156, 1, 168, 4, 173, 11  
*senatu* 155, 3, 164, 1, 7, 13, 184, 19, 188, 15



# INDEX VERBORUM.

17. 221, 5. 233, 10. separatam 172, 20. servandi 160, 15  
 18 180, 4 servandos 34, 2  
 senatui 30, 5 33, 1. separatim 15, 16. 124, 5 servans 96, 21  
 155, 24. 184, 18. sepeliant 104, 2 servantur 322, 19  
 232, 20. 248, 11. sepelierant 113, 4 servare 53, 11  
 260, 10, 11. 277, 14. sepeliri 113, 2 servarentur 264, 13  
 279, 27 septem 15, 20. 17, 2. servaretur 52, 7  
 senatum 29, 1. 43, 1, 57, 41, 5. 87, 1. 158, 10, servari 219, 22. 269, 10. Sesto 57, 17  
 206, 90, 9. 100, 15. 20. 211, 4. 212, 5. servata 122, 26. 224, seu 15, 3. *bis*. 51, 24,  
 260, 17. 163, 16. 270, 2. 276, 9. 321, 9. est 131, 18. *neut*. 25. 53, 13. *ter*. 90,  
 senatus *nom*. 156, 1. 15. 327, 24 209, 27  
 189, 10. 236, 6, 13. Septentrionalem 20, servatz *gen*. 23, 28  
 237, 7. 248, 11. 256, 10 servati *plur*. 61, 8  
 13. 258, 14. 274, 2. septimā 273, 1 servatorem 284, 25  
 279, 26 septimo 190, 15 servatum 77, 8  
 senatusconsulto 181, 9 septimum 116, 11, servatur 120, 4  
 senactā 141, 18 270, 4 servaturum 295, 4  
 senectus 43, 16 septingenta 32, 29, servatus 326, 19. sit  
 senectute 303, 24. 304, 306, 23 9. 21. 174, 15  
 23 septingentis 15, 18 servavērunt 48, 8  
 senem 117, 11. 311, 11 septingentorum 297, 1 servavit 67, 16. 86, 3.  
 senes *nomin*. 59, 19. septingentis 62, 5 166, 25. 204, 17  
 71, 21. 72. 5. 124, septuaginta 87, 6. 275, 15. 314, 3. *gen*. 324, 23  
 18. 223, 15. *accus*. 18. 298, 6 serviant 63, 21  
 60, 24 sepulchro 89, 14, 16 servierit 313, 10  
 senex 75, 11. 78, 1. sepulchris 121, 5. 221, 17 serviērunt 299, 8  
 115, 23. 214, 11. 17. servile 299, 11  
 275, 15. 275, 7 sepulchrum 268, 6. servili 24, 55. 166, 26.  
 seni 166, 17 272, 20 174, 2. 196, 6  
 senibus 117, 3 sepultura *abl*. 45, 28. servilla 337, 24  
 seniores 99, 15 146, 15. *nom*. 194, servilibus ingeniis  
 senioris 226, 3 15. 201, 16 166, 16. verberibus  
 seniorum 226, 1. 318, 3 sepulturæ 46, 3. 75, 9, 8  
 senis 94, 3. 115, 25. 15. 89, 15. 109, 20. servilis *gen*. 25. 8. 166,  
 166, 2. 197, 24, 26. 113, 14. 15. *nom*. 69, 4  
 311, 15 sepulturam 40, 9. 71, 15. *nom*. 69, 4  
 senserant 97, 14. 250, 4 13. 89, 19. 292, 7 serviliū 237, 8  
 sensere 22, 14. 207, 28 sequenti 286, 26 servis 25, 2. 6. 64, 4.  
 sensērunt 80, 4 187, 16 156, 9. 165, 15. 166,  
 sensit 212, 29 sequentibus 117, 7 4. 214, 15. 237, 16.  
 sensu 259, 10 sequentis 5, 7 262, 6. 300, 18  
 sensuros 189, 9 sequeretur 37, 24 servissent 51, 18  
 sensurum 204, 24 sequitur 142, 20. 328, servitia 141, 10. 184, 26  
 sensus 60, 25. 152, 15 sequitur 142, 20. 328, servitiis 135, 4  
 sententia 45, 5. 130, 16 servitio 149, 18  
 15. *abl*. 240, 23. serenā lētiā 324, 25 servitus 63, 32  
 242, 10 serere 26, 13. 320, 20 servitute 96, 3  
 sententiæ *gen*. 35, 20. sererent 82, 21 servitutum 23, 9. 61,  
*dat*. 241, 23 seria 92, 25 5. 80, 7. 90, 11.  
 sententiam 90, 3 sermo 300, 13 149, 17. 155, 29  
 sententiarum 240, 24 sermone 240, 10. 299, 4 servitutis 45, 11. 70,  
 sententias 189, 11, 15 sermonem 279, 10 4. 73, 24. 108, 10.  
 sentiant 29, 21. 191, 5 sermoni 181, 10 149, 15. 233, 8  
 sentiens 126, 16 sermonibus 115, 20 serviant 326, 9  
 sentientem 280, 8 serpente 105, 13. 127, serum auxilium 78, 19  
 sentientibus 47, 23. 15 servo *nomen*, 9, 8. 25.  
 74, 14 serpentium 252, 20 32, 23. 51, 5. 6. 329,  
 sentire 222, 33 serperet 238, 14. 269, 1  
 sentiret 89, 10 15 servorum 37, 16. 166,  
 senum 43, 15. 72, 9. Sertoriano 222, 18 1, 20. 184, 28. 327,  
 98, 15 servz *gen*. 169, 7 20. 300. 16

# INDEX VERBORUM.

- Siciliensi 70, 22. 173, 4. 199, 5  
 sicubi 33, 18  
 Siculis 192, 1. 198, 2  
 Sicularum 165, 1. 192, 3. 213, 5  
 sicut 25, 9, 16. 68, 15. 112, 9. 141, 25. 169, 27. 30. 172, 6. 189, 5  
 sicuti 30, 19. 36, 23, 44. 20. 61, 7. 62, 16. 72, 16. 74, 3. 82, 6  
 Sicyonia 134, 4  
 sideris 137, 7. 173, 16  
 siderum 6, 10. 179, 13. 193, 23  
 Sidon 165, 11  
 Sidona 165, 10  
 Sidoniz 104, 19  
 signa 75, 2. 107, 6. 256, 2. 312, 18  
 significabat 200, 5  
 significans 169, 9  
 significari 191, 25  
 significatum est 30, 18. 248, 16  
 signis *abl.* 206, 28  
 signum 30, 2. 71, 14. 15. 209, 26. 272, 15. 293, 10. 301, 1  
 silentio 55, 4. 141, 25. 302, 2. 326, 8. 313, 8. 324, 23  
 silentium 12, 17. 128, 2. 190, 2  
 Sileos 121, 15  
 sileri 94, 1  
 simile 136, 16. 139, 25. 164, 11  
 similem 10, 6. 126, 26. 171, 6  
 simili 82, 6  
 similis 6, 4. 22, 1. 50, 10. 85, 8. 93, 7. 100, 1. 288, 5  
 similitudine 327, 14  
 similitudinem 136, 16  
 similitudo 9, 12. 317, 17  
 Simos 320, 2  
 simplici 327, 3  
 simulabat 30, 3  
 simulacra 50, 4. 85, 1. 177, 1. 202, 13. 244, 14  
 simulacris 319, 1  
 simulacra 322, 4  
 simulacrum 177, 10. 293, 13. 295, 8. 314, 12  
 simulant 300, 24  
 simulantem 64, 13  
 simulantem 46, 11  
 simulasset 6, 9  
 simulat 6, 2. 29, 9. 41, 20. 43, 21. 115, 28. 278, 14  
 simulata 13, 19. 39, 10  
 simulatio 185, 14  
 simulatione 266, 12  
 simulationem 278, 8  
 simulatum 185, 19  
 simulato 13, 8. 85, 27. 113, 20. 201, 310, 6  
 simulatum 28, 4  
 sin 241, 12  
 sin verò 155, 25  
 sinat 141, 19  
 sincerâ 202, 14  
 sincerius 93, 18  
 singula 42, 21. 283, 5  
 singula 15, 16. 44, 15. 50, 20. 80, 1. 3. 213, 14. 258, 8  
 singulare 23, 10. 194, 19  
 singularem 23, 28. 160, 8  
 singulari 131, 15  
 singularum 90, 8. 12. 257, 4, 7  
 singularas 36, 9. 103, 1. 256, 10. 258, 4  
 singuli 300, 9  
 singulis 57, 8. 131, 27. 133, 2. 184, 21. 214, 16. 247, 16  
 singulorum 31, 6. 41, 19. 104, 17. 116, 11. 147, 10. 197, 6. 228, 16. 239, 17  
 singulos 103, 10. 107, 17. 129, 13. 140, 13. 21. 147, 9. 159, 12. 178, 21  
 sinistra manu. 31, 13  
 sint 22, 22. 286, 4  
 sinu maris, 237, 18. 320, 12  
 sinum maris, 50, 15. 24, 16. 168, 20. 319, 11  
 sinus maris accus. 303, 15. 319, 4  
 Siris 178, 3  
 sit 6, 9. 19, 7. 20, 4. 32, 26. 68, 3. 4. 100, 9  
 sitisti 14, 2  
 situ 48, 12  
 situm 276, 23  
 sobolem 22, 31. 24, 31. 44, 31. 168, 15. 267, 7  
 soboles 115, 15. 251, 13  
 sobolis 152, 12. 251, 20  
 socer 132, 6  
 soceri 153, 5. 307, 14  
 socero 320, 11  
 socerum 307, 12  
 sociâ 30, 20  
 sociæ gen. 178, 7. plur. 242, 13  
 sociam 101, 20. 153, 7. 239, 9  
 sociari 94, 1  
 socias 242, 3  
 sociata fem. 231, 17  
 societate 55, 15. 88, 29. 145, 12. 152, 24. 155, 11. 188, 22. 229, 12. 232, 3. 238, 7. 277, 1. 293, 5. 298, 1. 310, 4  
 societatem 41, 13. 64, 9. 93, 22. 104, 17. 426, 6. 129, 19. 134, 4. 146, 11. 167, 12. 180, 19. 188, 8. 190, 26. 280, 6. 17. 304, 1. 315, 8. omnis fortunæ iniisse 197, 18  
 societatis 46, 14. 70, 23. 189, 6. 201, 5. 229, 1. 19. 235, 5. 259, 13  
 socii 56, 1. 98, 3. 137, 12. 150, 10. 187, 21. 189, 2. 192, 21. 198, 19. 274, 9  
 sociis 16, 5. 30, 26. 34, 9. 48, 10. 67, 6. 9. 69, 17. 94, 16. 111, 3. 113, 17. 147, 16  
 socio 155, 17. 277, 12. 295, 14. 302, 1  
 sociorum 24, 24. 36, 2. 6. 39, 20. 24. 48, 9. 51, 16. 208, 3. 138, 4. 250, 8. 163, 1. 13  
 socios 7, 13. 33, 21. 46, 9. 52, 23. 61, 15. 71, 21. 82, 18. 85, 3. 124, 8. 131, 11. 140, 15  
 socium 9, 28. 11. 1. 73, 9. 152, 9. 153, 1. 155, 27. 168, 9. 193, 15. 227, 7. 304, 22  
 socius 39, 29. 159, 11  
 socru 291, 6  
 socru 216, 9  
 socrus 216, 14  
 sodales 125, 15. 277, 8  
 Sogdianis 116, 13  
 Sogdianorum 304, 15  
 Sogdianos 132, 19  
 sol 191, 18. 271, 10  
 sola accus. 178, 19. 190, 21. 224, 1. nominat. fem. 222, 16. ablat. 313, 5  
 solæ 23, 21. 327, 19  
 solam 109, 18. 235, 2. 293, 23  
 solatia 13, 18. 45, 27. 162, 12. 174, 8. 178, 11  
 solatio 142, 1  
 solatium 85, 2. 109, 10. 279, 28  
 sole 323, 7  
 soleant 205, 22  
 solebant 252, 3. 296, 20  
 solebat 12, 15. 126, 9. 230, 13  
 solem 16, 16. 166, 6. 13. 183, 3  
 solemne est reges parafortunæ iniisse 197, 18  
 solemnem 184, 16. 300, 11  
 solemni 44, 1. 116, 16. 321, 3  
 solemnia 55, 4. 287, 15  
 solemnibus 102, 1  
 solemnis 92, 26  
 solemniter 125, 12  
 solent 7, 17. 170, 6. 215, 5. 315, 2  
 solere 114, 21  
 solerti 136, 4. 269, 5  
 solertia 140, 23. 185, 24. 242, 17  
 solertiz 92, 27. 93, 8  
 solertior 92, 20  
 solet 206, 9. 244, 11  
 soli genis. 49, 7. 303, 18  
 soli plur. 26, 8. 34, 3. 90, 10. 111, 15. 154, 18. 158, 12. 204, 12. 209, 5. 221, 7. 223, 7. 246, 2. 6. 257, 2. 299, 12. 300, 22. da. 96, 20  
 solibus 107, 2  
 sollicitabat 209, 16. 252, 7

# INDEX VERBORUM.

- solicite plur.* 311, 13  
*solicitare* 34, 26, 230, 3  
*solicitarent* 83, 2  
*solicitarent* 134, 4, 293, 6  
*solicitat* 37, 25, 168,  
 22, 182, 12, 229, 8,  
 233, 19, 287, 24  
*solicitata* 155, 28. *abl.*  
 252, 15  
*solicitatæ* 37, 22  
*solicitati* 196, 11, 209,  
 11, 305, 6  
*solicitatis part.* 156, 7  
*solicitato* 279, 6  
*solicitatum* 12, 19, 85,  
 26, 294, 12  
*solicitatus* 86, 5, 112,  
 5, 238, 11, 248, 5  
*solicitaverat* 136, 6  
*solicitavere* 320, 2  
*solicitavit* 150, 1  
*soliciti plur.* 45, 28  
*solicito* 16, 19  
*solicitudinem* 68, 27, 311,  
 11  
*solicitus* 11, 10, 29, 7  
*soliâ neut.* 50, 13  
*solidas* 233, 16  
*solido* 207, 11  
*solidum* 293, 10  
*solis substant.* 16, 16,  
 19, 11, 16, 20, 13,  
 94, 12, 166, 11, 13,  
 272, 21, 276, 1  
*solita neut.* 89, 8. *sup.*  
*erat*, 321, 10  
*solitam* 183, 18  
*soliti* 126, 14, 196, 11,  
*erant* 77, 18, 196, 5  
*solitis* 21, 10  
*solito* 29, 20, 121, 8  
*solitudinem* 197, 24  
*solitudines* 21, 10, 123,  
 3, 211, 6, 300, 2  
*solitudinibus* 286, 14  
*solitus* 148, 1, 303, 1,  
*esset* 104, 21, 317, 14  
*solo substant.* 20, 15,  
 26, 11, 98, 18, 146,  
 10  
*solo* 8, 2, 224, 10  
*Solon* 28, 18, 29, 7  
*Solonis* 42, 8  
*solos* 121, 3, 140, 16,  
*bis* 191, 12, 222, 3  
*solstitiales* 137, 7  
*solventibus* 184, 3  
*solveretur* 116, 5  
*solvi* 123, 24  
*solvisset* 101, 12  
*solvit* 87, 17  
*solum substant.* 19, 16,  
 221, 22, 282, 10  
*solum adject.* 82, 2,  
 122, 3, 123, 25, 158,  
 17, 241, 1  
*solum* 190, 2. *phuric* -  
*supra legitur post*  
*nec, et non*  
*solvo* 142, 7  
*solutus* 52, 19, 60, 13, 75,  
 6, 93, 21, 102, 15  
*soluta ablativ.* 88, 6,  
*nom.* 202, 17. *fuere*  
 258, 17  
*soluti* 228, 7  
*solutio* 123, 20, 194, 2  
*solutione* 172, 10  
*solutum* 129, 27  
*solutis* 43, 16, 126, 23  
*solutos* 53, 25  
*solutum* 37, 12, 91, 10  
*soluturum* 12, 16  
*soluturus* 168, 13  
*solutus* 134, 16, 303,  
 3. *erat* 140, 7  
*somni* 8, 13, 43, 10,  
 107, 8  
*somnii* 9, 11  
*somnio* 9, 13, 17, 14,  
 10, 127, 14  
*somniorum, primus*  
*intelligentiam con-*  
*didit, Joseph.* 269, 7  
*somno* 149, 22, 321, 8  
*somnus* 8, 16, 41, 11,  
 107, 10, 252, 1  
*somnus* 107, 7  
*sonus* 206, 8  
*Sophene* 309, 1  
*Sophoclem* 47, 8  
*sorbentis* 50, 5  
*sorbentis* 205, 18  
*sordes* 131, 11, 171, 6  
*sordida* 52, 7, 174, 1  
*sordidam* 84, 11, 140,  
 12  
*sordidis* 26, 8  
*sordidissimum* 185, 4  
*sordidus* 104, 5  
*sordido* 187, 3  
*sordidum* 73, 20, 199,  
 14  
*sordium* 264, 3  
*soror* 32, 2, 103, 18,  
 139, 14, 276, 27, 277,  
 2, 287, 9, 295, 5  
*sorore* 222, 16, 231, 10,  
 232, 1, 288, 10  
*sororem* 11, 3, 79, 14  
*sorores* 24, 4, 9  
*sorori* 24, 13, 231, 23,  
 202, 3, 278, 9, 288,  
 12  
*sororiz gen.* 219, 8  
*sororibus* 24, 15  
*sororis* 30, 15, 85, 26,  
 - 112, 7, 117, 17, 135,  
 6  
*sors* 264, 12  
*sorte* 9, 2, 6, 112, 7, 132,  
 2, 133, 20, 183, 29  
*sortem* 10, 4, 70, 4, 174,  
 3  
*sortiendo* 216, 18  
*sortis* 37, 14, 263, 8  
*sortiti essent* 169, 3  
*sortitur* 132, 18  
*sortitus* 187, 12. *sit*  
 109, 14  
*sortiuntur* 132, 9  
*sospitem* 128, 6  
*Sosthenes* 205, 2, 15  
*Spacos* 9, 3  
*spargi* 45, 2  
*sparserat* 206, 28  
*sparsis* 203, 5, 207,  
 18, 219, 1  
*sparsos* 59, 5, 201, 13  
*Spartam* 44, 13, 47, 20  
*Spartani* 34, 17, 39,  
 22, 43, 25, 61, 17,  
 70, 13  
*Spartanis* 33, 22, 39,  
 8, 12, 21, 42, 16  
*Spartanorum* 32, 24,  
 33, 14, 34, 4, 42,  
 10, 45, 18, 47, 5, 9,  
 72, 8  
*Spartanos* 34, 9, 45,  
 20, 56, 29, 61, 15,  
 178, 4  
*Sparti* 324, 6  
*spatia* 65, 7  
*spatii* 38, 11  
*spatio* 15, 21, 46, 2  
*spatium* 39, 11, 84, 22  
*spe* 34, 19, 85, 26, 96,  
 13, 106, 12, 151, 11,  
 162, 4  
*specie* 9, 26, 25, 9,  
 51, 26, 118, 15  
*speciem* 29, 23, 214, 23  
*speciosus* 68, 18  
*speciosus* 144, 5  
*spectabant* 129, 9, 12  
*spectaculo* 37, 14, 92,  
 10, 107, 3, 135, 5, 12  
 288, 9  
*spectaculorum* 322, 15  
*spectaculum* 84, 16,  
 91, 3, 119, 4, 131, 12  
*spectandam* 179, 12  
*spectantibus* 166, 9  
*spectas* 33, 4  
*spectasse* 5, 11  
*spectata fem.* 4, 3,  
*spectatæ gen.* 47, 8, 51,  
 5  
*spectator* 36, 11, 231, 16  
*spectatoribus* 254, 4  
*speculâ* 80, 5  
*speculandos* 185, 23,  
 237, 7  
*specularentur* 192, 7,  
 209, 9, 239, 22  
*speculati* 71, 8  
*speculatorias* 164, 3,  
 211, 2  
*spei* 9, 6, 39, 6, 44, 21,  
 53, 12, 70, 9, 78, 25,  
 101, 20  
*spem* 26, 5, 37, 25, 41,  
 4, 53, 14, 59, 2  
*Speo* 137, 2  
*sperabat* 284, 5  
*sperans* 57, 2, 153, 1,  
 242, 14, 278, 15,  
 307, 1  
*sperantes* 47, 25, 214, 27  
*sperantibus* 183, 9  
*sperare* 104, 5, 115,  
 25, 288, 22  
*speraretur* 44, 18  
*sperat* 79, 17  
*speratâ* 180, 17  
*speraverant* 213, 14  
*speraverat* 195, 10  
*spernant* 107, 23  
*spernere* 292, 21  
*spes* 78, 21, 100, 17,  
 102, 13, 27, 140, 8,  
 153, 2, 194, 6, 286,  
 16  
*Spinambris* 176, 3  
*spiramenta* 49, 11, 50, 9  
*spirantem* 109, 8  
*spiritum* 49, 8, 315, 1,  
 324, 17  
*spiritum* 50, 7, 73, 6,  
 218, 5, 222, 15, 296, 3  
*spiritus accusat.* 72, 3,  
*vitam* 197, 19. *gen.*  
*vita* 182, 15, 197,  
 18. *nom. sing.* 206,  
 13. *vita* 240, 8. *aëris*  
 324, 14  
*splendore* 68, 25, 166,  
 12  
*splendorem* 183, 3  
*spolia* 88, 25, 205, 18,  
 258, 18  
*spoliant* 63, 6  
*spoliare* 23, 5, 159, 12

# INDEX VERBORUM.

- spoliari 244, 4  
 spoliasset 231, 6  
 spoliat 184, 7. 203, 4.  
 215, 21. 264, 5  
 spoliatus *part.* 251, 3  
 spoliatus fortunis  
 156, 3  
 spoliatus 203, 9. 262, 5  
 spoliavi 83, 18. 156, 5  
 spoliis 70, 20. 108,  
 14. 205, 12  
 spoliū 174, 11  
 spondebat 78, 23  
 spondens 37, 26. 183,  
 11  
 spondentes 44, 4  
 sponsam 282, 11  
 sponsis 183, 20  
 sponte 15, 2. 81, 20.  
 221, 2. 338, 3  
 spræta essent 170, 15  
 sprætam 97, 20  
 sprætis 104, 23. 236,  
 8. 240, 17  
 spreverant 111, 15  
 spreverint 222, 6  
 spreverunt 178, 7  
 sprevisse 240, 21  
 sprevisissent 59, 12.  
 168, 14  
 sprevisisti 171, 8  
 sprevit 204, 10  
 spurio Mummio 288,  
 2  
 spurius 176, 8  
 squalidam 282, 12  
 squalidus 185, 8  
 squaloris 52, 8  
 stabat 122, 10  
 stabula 8, 25  
 stadia 102, 9  
 stagnatur 271, 15  
 stagnavit se remediis  
 276, 6  
 Stagnori 302, 8  
 stagnum 169, 9  
 stantis 216, 15  
 starent 30, 8. 72, 4  
 staret 139, 15  
 Statanori 132, 18  
 stationem 321, 26  
 Statiram 123, 11  
 statu 41, 15. 52, 20.  
 61, 1. 107, 3. 166, 4  
 statux *gen.* 88, 15  
 statum 88, 9. 11, 13  
 statuum *verb.* 171, 11  
 statuas *nomin.* 177, 15.  
 207, 10. 288, 15  
 statuat 139, 25  
 statuentibus 168, 27  
 statuerat 182, 10  
 statuerent 39, 18  
 statueretur 311, 16  
 statuerunt 177, 8. 196,  
 16  
 statuis *nom.* 101, 1.  
 164, 15. 253, 16  
 statuisset 152, 22. 305,  
 3  
 statut 34, 23. 26. 43, 11  
 statuitur 115, 16  
 statum 78, 14. 129, 30.  
 188, 15. 191, 23. 277,  
 14. 312, 15  
 statura 6, 3. *abl.* 288, 4  
 status *sing.* 143, 15.  
 170, 1. 190, 4. 294, 3  
 statut *abl.* 16, 15.  
 184, 26. 197, 2  
 statutam 16, 22  
 statutis 66, 10. 168, 11  
 statuto 155, 15. 169, 5  
 statuunt 62, 4. 184, 25  
 stella 275, 19  
 stent 184, 1  
 sterilitatem 232, 20.  
 269, 8. terræ cau-  
 satūs 88, 2  
 sternebat maria pon-  
 tibus, *Xerxes* 33, 11  
 sternunt 34, 19  
 steterant 65, 4  
 stetit 58, 15  
 stimulat 234, 5  
 stimula 231, 3  
 stimulus irarum 91, 30  
 stipatoribus 132, 12  
 stipendia 24, 1. 56,  
 19. 115, 11. 123,  
 23. 124, 21. 194, 3.  
 204, 13. 293, 9  
 stipendiarios 99, 13  
 stipendii 194, 11  
 stipendio 63, 1. 67, 18.  
 68, 5. 190, 6. 192, 14  
 stipendiorum 194, 1  
 stipendium 46, 12. 173,  
 8. 305, 9  
 stirpem 75, 15. 152,  
 11. 218, 28  
 stirpi 157, 6. 166, 25.  
 277, 20  
 stirpis 152, 15. 153, 8  
 stolidē 22, 20  
 strage 94, 21  
 stragem *sing.* 60, 1.  
 215, 10. *accus.* 203,  
 16. 253, 12  
 Stratonem 166, 7, 19  
 Stratonis 166, 24  
 stratorum 34, 22  
 stratum 49, 7  
 stravit 207, 29  
 strenua 12, 9  
 strenuē 10, 2. 258, 15  
 strenuos 321, 4  
 strenuum 212, 3  
 strenuus 62, 20. manu  
 187, 15  
 strepitu 29, 20  
 strepitum 207, 25  
 strepitus 223, 19  
 strictis 224, 20  
 stricto 16, 3. 91, 23  
 stridorem 207, 25  
 stringere 281, 20  
 structa 20, 21  
 struebatur 202, 26  
 studebat 68, 15. 211, 12  
 studeret 181, 11  
 studet 261, 12  
 studia 6, 20. 98, 5  
 studiis 56, 17. 58, 26.  
 121, 6. 127, 25. 231, 1  
 studio 51, 23. 85, 6.  
 199, 19. 203, 15.  
 228, 19  
 studiosior 92, 19  
 studiosius 319, 8. 179,  
 19. 23. 216, 10. 276,  
 9. 282, 8  
 stupebant 107, 15  
 stupentibus 106, 11,  
 214, 11  
 stupere 163, 4  
 stupor 72, 13. omnes  
 et admiratio inces-  
 sit 192, 9  
 stupore 119, 8  
 supra 216, 16. 231, 10  
 stupratā 30, 9. 287, 20  
 stupratas 44, 1. 183, 20  
 stupri 85, 27. 90, 20. 91,  
 30. 105, 14. 187, 6  
 stupris 98, 16. 231, 12  
 stupro 315, 4. 316, 15.  
 326, 19  
 stuprum 91, 8. 20, 183,  
 29. 214, 10  
 suamet 286, 26  
 suadentibus 104, 1  
 suadere 29, 13  
 suasit 42, 20  
 sub jugum 233, 6. 282,  
 23. terras 308, 23  
 subactā 13, 1. 23, 24  
 subactis 75, 6. 257, 1  
 subactos 233, 7. 234, 16  
 subditam 96, 6  
 subegerat 114, 25. 195,  
 11  
 subegērunt 196, 19  
 subegisset 198, 3  
 subegit 5, 8. 114, 6. 116,  
 6. 162, 10. 195, 8. 238,  
 8  
 subesse 15, 7. 64, 7. 202,  
 10. 280, 9  
 subeundum sit 301, 6  
 subjecerat 71, 11  
 subjecit 15, 6  
 subjectarum 286, 4  
 subjecti fuere 272, 4  
 subjectis 318, 5  
 subjectos 23, 4. 124, 15  
 subjectum 7, 12  
 subigendum 76, 6  
 subigi 241, 6  
 subigit 267, 15  
 subigunt 127, 31  
 subiciantur 150, 15  
 subit 217, 6  
 subire 80, 7. 99  
 subitā 96, 6  
 subitam 29, 8  
 subito 155, 1. 192, 10  
 subitum 140, 2  
 sublata 10, 19  
 sublatis 183, 1. 280, 11  
 sublato 249, 13. 303, 4  
 sublaturum 134, 14  
 sublaturum 88, 15  
 sublegendi 43, 1  
 sublime 49, 19. 206, 14  
 submersæ fuerunt 20,  
 14  
 subministrat 72, 2  
 subministrant 190, 21  
 submovendum 88, 30  
 submovere 79, 19  
 subnectit 234, 21. 320,  
 26  
 subornabat 91, 28  
 subornant 263, 8  
 subornari 287, 11  
 subornat 105, 17. 126,  
 8. 144, 10. 149, 9.  
 279, 10  
 subornatus fuerat 293,  
 1  
 subsequi 109, 4  
 subsequuta esset 278,  
 14  
 subsequuntur 142, 24  
 subsidium 68, 8  
 substernere 43, 10  
 substitērent 144, 19  
 substitui *infin.* 267, 3  
 substituitur 97, 3. 306, 8  
 substitutis 63, 23  
 subtilitas 288, 6  
 subtractos 317, 6  
 subtracturus 156, 3

# INDEX VERBORUM.

- subtractus 161, 6  
 subtrahere 36, 16  
 subtraxerint 163, 3  
 subtraxisset 65, 1  
 subveniat 198, 9  
 subveniret 98, 10  
 subversi *gen.* 58, 14  
 subverteret 68, 26  
 subvertisse 115, 21  
 subversum 287, 17  
 succedaneum 287, 17  
 succedente 33, 18  
 succedentibus 297, 2  
 succedentium 75, 12  
 succedere 127, 4  
 succederent 45, 23.  
     115, 5  
 succedit 23, 28. 75. 30.  
     77, 8. 150, 13. 173,  
     15. 306, 11. 319, 5  
 succedunt 81, 20  
 succensere 82, 16  
 succenserat 222, 12.  
     249, 4  
 successerint 172, 6  
 successibus 23, 22  
 successio 41, 18  
 successione 225, 2  
 successionem 87, 15.  
     129, 9, 19. 157, 9  
 successiones 42, 25  
 successioneis 8, 5. 27,  
     8. 77, 15. 157, 1  
 successisset 42, 11. 59,  
     17, 159, 4. 217, 2.  
     252, 5. 320, 24  
 successit 14, 5. 27, 1.  
     75, 6. 92, 29. 117, 8.  
     161, 1. 171, 19. 187,  
     2. 316, 6  
 successor 160, 2. 263,  
     13. 303, 25. 327, 17  
 successorem 75, 16.  
     130, 1  
 successores 115, 8.  
     145, 3. 148, 19. 302,  
     6  
 successoribus 77, 10  
 successoribus 302, 11.  
     327, 25  
 successorum 125, 20.  
     286, 9  
 successu 14, 14. 156,  
     19. 161, 14. 169, 12.  
     185, 21. 196, 23.  
     204, 3. 266, 2. 292,  
     20  
 successuri erant 101, 9  
 successurus sit 197, 20  
 succinctos 264, 4  
 succo *ablat.* 272, 18  
 succubuisse 114, 25  
 succumbentem 144, 21  
 sudant 271, 8  
 sudor 149, 23  
 sudoris 102, 11  
 suffecere 182, 3  
 suffecerunt 225, 9  
 suffectis 104, 18  
 suffectus 59, 16  
 sufficere 99, 18  
 sufficeret 121, 2  
 sufficeretur 187, 18  
 sufficiat 324, 2  
 suffigi 171, 13  
 suffiguntur 232, 5  
 suffixus est 193, 9  
 suffocatum 50, 8  
 suffragia 189, 11. 193,  
     15  
 suffragio 17, 25  
 Sugambros 121, 16  
 sulco 327, 20  
 sulphure 49, 8  
 Sulpicius 255, 1  
 sumere 81, 21. 114,  
     16. 120, 6. 311, 6  
 sumerent 24, 8  
 sumit 218, 19. 282, 12  
 summa *neut.* 26, 8.  
     107, 2. 324, 6. *nom.*  
     *fem.* 68, 15. *abl.* 42,  
     13. 57, 14. 193, 12.  
     224, 4. 240, 6. 242,  
     3. 267, 11. 321, 26  
 summa *substant.* 90,  
     15. 123, 17. 142, 5.  
     *ablat.* 135, 17. in  
     summa 138, 2. 187,  
     12. 222, 25. 275, 12  
 summa *dat. subst.* 67,  
     7. *gen. adj.* 98, 23  
 summam *subst.* 10, 8.  
     66, 14. 90, 17. *adj.*  
     70, 13, 170, 19. 179,  
     13  
 summi *gen.* 78, 9. 275,  
     11  
 summis 8, 21. 53, 3.  
     63, 3. 68, 11. 133,  
     7. 207, 26. 223, 9.  
     254, 8. 293, 9  
 summitteret 129, 29  
 summittit 272, 13  
 summo 119, 19. 166,  
     2. 207, 16  
 summotis 226, 9  
 summotus 76, 5  
 summoventes 23, 8.  
     122, 22  
 summovent 317, 12  
 summoventi 66, 16  
 summoventur 22, 11  
 summovetur 289, 12  
 summum 33, 21. 155,  
     28. 153, 4, 304, 13  
 summus 131, 11  
 sumpserant 179, 8  
 sumpsissent 131, 9  
 sumpsisset 292, 16  
 sumpsit 89, 9  
 sumpta 144, 10  
 sumpti 287, 7  
 sumptibus 184, 24  
 sumptis in manus al-  
     taribus 202, 12  
 sumpto 169, 24, 26.  
     252, 26  
 sumptu 70, 18  
 sumptam *subst.* 55, 16.  
     88, 1. 232, 13. 244,  
     2. 312, 14  
 sumpturum 191, 2  
 sumpturus 139, 6  
 sumptus *nom. sing.* 72,  
     25. 254, 9. *accus.*  
     123, 20  
 sumunt 23, 7  
 Suniatus 181, 6  
 sunt 20, 6. 176, 6. 251,  
     13. 271, 7. 301, 7. superior 68, 3. 172, 9.  
     198, 17  
 super 53, 7. 89, 16. superiore 219, 4  
 super 6, 189, 23. 227, superiores 28, 6. 141,  
     6. 229, 15. 301, 14. 7. 228, 14. 245, 4.  
 amnem 116, 11  
 superabat 184, 14  
 superantibus 183, 15  
 in superantur 46, 18. 141,  
     3  
 superare 119, 19  
 superaretur 106, 20  
 superari 22, 6  
 superârint 140, 17  
 superat 26, 1. 193, 6.  
     219, 5  
 superata *plur.* 100, 23  
 superatam 6, 9  
 superatis *part.* 21, 4  
 superato 232, 12  
 superatum 40, 11. 273,  
     11  
 superatus sit 17, 19  
 superaverint 234, 8  
 superaverit 142, 26.  
     275, 10  
 superavit 12, 12  
 superba 293, 1  
 superbè 80, 11. 171,  
     8. 221, 9. 306, 1  
 superbiâ 57, 7. 266, 4  
 superbiâ *gen.* 118. 11. superivixit 222, 15  
 290, 3. *dat.* 265, 1  
 superbiam 266, 9. 267, supplementa 115, 4  
 8. 291, 9. 292, 5  
 superbo 277, 15. 305, 9  
 superbos 283, 7  
 superbum 61, 3  
 superbus 216, 10  
 superent 306, 20  
 superesse 16, 20. 30,  
     13. 41, 12. 61, 8. 12,  
     147, 6. 293, 3  
 superessent 33, 6  
 superesset 160, 14. 184,  
     35. 190, 19. 208, 12.  
     222, 17  
 superfuerant 111, 5.  
     158, 5. 166, 23. 173,  
     21, 224, 7  
 superfuerat 62, 4. 170,  
     11  
 superfuerunt 27, 5  
 superfuisse 224, 1  
 superfuissent 224, 11  
 superfuisset 60, 13  
 superfuit 13, 23  
 supergreditur 306, 13  
 supergressus 329, 3  
 superi *gen.* 49, 3. 175,  
     13  
 superior 68, 3. 172, 9.  
     198, 17  
 superiore 219, 4  
 superiores 28, 6. 141,  
     7. 228, 14. 245, 4.  
 superioribus 59, 7  
 superioris 212, 16. 275,  
     13  
 supermisérunt 126, 15  
 superstite 92, 4  
 superstites *acc.* 195, 23  
 superstitione 75, 14,  
     25. 92, 7. 98, 19  
 superstitionem 295, 1  
 superstitioni 184, 4  
 superstitionibus 14, 6.  
     301, 17  
 supertectos 321, 5  
 supervacaneam 106. 25.  
 supervacaneos 46, 11  
 supervacnam 47, 18  
 superveniant 137, 19  
 superveniendum 34, 22  
 supervenissent 305, 7  
 supervenisset 163, 14  
 supervenit 69, 24. 83,  
     17. 109, 2. 139, 28.  
     223, 21. 236, 8. 317,  
     19  
 superveniunt 61, 10.  
     165, 1  
 supervixit 222, 15  
 superâm 109, 18  
 supplementa 115, 4

# INDEX VERBORUM

- supplementis 85, 19  
 supplemento 52, 26.  
 124, 21  
 supplementum 44, 12.  
 45, 20, 135, 10, 210, 19  
 supplendum 240, 23  
 suppleri 44, 10  
 supplet 123, 21  
 supplex 280, 14  
 supplicem 106, 11.  
 262, 6  
 supplices 52, 10, 145,  
 5, 178, 5  
 supplicii 25, 13, 83,  
 18, 98, 1, 14, 124,  
 2, 126, 5, 158, 4,  
 165, 5, 168, 3  
 supplicibus 226, 12  
 supplicii 71, 15, 124,  
 3, 16, 272, 10  
 supplicio 83, 8, 131,  
 28, 158, 9, 184, 33,  
 223, 6, 232, 6, 295,  
 12  
 suppliciorum 193, 9  
 suppliciter 141, 13.  
 207, 21  
 supplicium 162, 4  
 supponit 77, 1  
 suppressæ sunt 31, 5  
 supra *adv.* 25, 16, 30.  
 18, 94, 8, 180, 11,  
 288, 27, 304, 3  
 supra *prep.* 70, 7, 97,  
 20, 127, 12, 199, 2,  
 207, 22, 213, 16,  
 276, 4  
 supremum 237, 14  
 Sasa 108, 11  
 susceperant 34, 5, 262,  
 2  
 susceperat 71, 4, 77,  
 23, 261, *ult.* 975, 2,  
 288, 10, 16, 297, 2  
 suscepisse 227, 2  
 suscepissent 258, 16  
 suscepit 78, 20, 111,  
 12, 225, 4  
 suscepti *plur.* 93, 14.  
*gen.* 289, 9  
 susceptis 31, 22  
 suscepto 28, 8, 217, 5  
 susceptores 83, 3  
 susceptorem 220, 3.  
 279, 23  
 susceptos 92, 11, 197,  
 25  
 susceptum *masc.* 91,  
 21, 96, 23, 104, 11.  
*neut.* 236, 10, sit 56,  
 31  
 suscepturus 254, 5  
 suspectus 224, 3, 293,  
 28, 296, 15, erat  
 198, 5  
 suscipere 47, 5, 145,  
 8, 229, 8  
 susciperent 47, 4, 232, 7  
 suscipi 215, 3  
 suscipiat 188, 7  
 suscitaret 281, 21  
 suscitaturus 144, 9  
 Susana 132, 7  
 suspecta 216, 11, fuit  
 15, 12  
 suspectam 46, 10  
 suspecti 39, 2  
 suspectos 63, 6  
 suspectum 102, 16,  
 240, 1, 249, 7  
 suspectus 91, 5, 209, 13  
 suspensio 25, 14, 92, 9  
 suspensa 58, 10, erat  
 245, 1  
 suspensam 254, 14  
 suspensio 173, 22  
 suspicantes 126, 19  
 suspicari 249, 16  
 suspicione 41, 15, 47,  
 26  
 suspicionem 90, 20,  
 317, 16  
 sustenavit 138, 4  
 sustineat 281, 22  
 sustinendum 56, 23,  
 234, 3  
 sustinere 39, 18, 103,  
 8, 211, 10, 283, 5  
 sustinet 272, 1  
 sustinuerant 2, 13, 15  
 sustinuere 72, 5  
 sustinisset 122, 1  
 sustuleris 72, 17  
 sustulerit 32, 3  
 sustulit 42, 23, 177,  
 18, 160, 5  
 Sybarem 9, 30, 11, 1  
 Sybaritanis 177, 7  
 Sylla 175, 11  
 sylvia *abl.* 209, 27.  
*nom.* 271, 1  
 sylvan 8, 22, 10, 1  
 sylvarum 303, 20  
 sylvas 376, 10  
 sylvis 196, 5  
 symbolos 34, 27  
 Synan 270, 2  
 Syphacem 284, 24  
 Syracusæ 188, 3, 189,  
 5, 190, 19, 193, 20  
 Syracusani 52, 18, 183,  
 7  
 Syracusanis 51, 24, 52,  
 4, 6, 53, 2, 185, 2, tactum 125, 17  
 187, 16  
 Syracusanorum 57, 23.  
 187, 22  
 Syracusanos 51, 21, 53,  
 15, 183, 10, 188, 7  
 Syracusanus 63, 1  
 Syracusarum 58, 24, talem 174, 11  
 187, 22, 192, 17  
 Syracusas 184, 11, 187,  
 9, 188, 1, 189, 19  
 Syracusis 184, 26, 188,  
 11  
 Syria *ablat.* 248, 3, tales *acc.* 114, 25, 142,  
 267, 2, 230, 2, 294,  
 11, 309, 12, 14, *nom.* tali *dat.* 7, 11, *abl.* 106,  
 274, 7, 291, 3, 298, 1  
 Syria 217, 1, 220, 7, talibus 129, 20  
 231, 2, 236, 3, 5, talis *acc.* 289, 14  
 244, 1, 259, 7, 262, Tamyris 13, 3, 17  
 1, 263, 9, 264, 4, 7, Tanaim 116, 11  
 268, 3, 272, 4, 288, Tanana 5, 1  
 25, 31, 289, 15, 291, tandem 30, 16, 44, 24,  
 8, 292, 2, 20, 294, 1, 120, 15, 122, 11, 17,  
 4, 296, 18, 297, 3, 8, 197, 27  
 298, 2, 8, 11, 305, 3, 6, tandiu 50, 8, 130, 13,  
 Syriam 104, 15, 132,  
 5, 161, 9, 268, 2, 178, 25, 223, 5  
 290, 6, 292, 1, 8  
 Syrii 7, 4, 268  
 Syriis 292, 4  
 Syrim 177, 9  
 T.  
 Tabellis 32, 20, 186, 4  
 tabulam 200, 2  
 tabulas 155, 2  
 taceat 313, 5  
 tacendo 29, 7  
 tacentibus 126, 27  
 tacita *abl.* 12, 16, *neut.*  
 189, 11, 193, 15  
 tacitæ *plur.* 231, 15  
 tacitam 89, 12, 178, 16  
 tacitè 45, 2, 146, 15,  
 293, 14  
 taciti *plur.* 71, 20, 83,  
 4, 209, 27, 302, 1  
 tacitis 62, 6, 237, 8  
 tacito 71, 17, 261, 6  
 tacito 167, 11  
 tacitum *masc.* 127, 7  
 taciturnitatis 324, 24  
 tacitus 17, 15, 85, 10,  
 155, 10, 164, 2, 183,  
 17, 232, 4, 239, 19,  
 262, 8, 276, 22, 288,  
 12  
 tactis 188, 14  
 tactum 125, 17  
 tædio 52, 4, 99, 9, 144,  
 8, 188, 25, 237, 4,  
 231, 10  
 tædium 43, 19  
 Tagum 325, 11  
 tale 210, 6  
 talem 174, 11  
 talenta 190, 7  
 talentis 66, 20  
 talentorum 124, 25  
 talentum 106, 24, 108,  
 12, 111, 3, 6, 123,  
 10, 129, 11, 256, 3  
 tales *acc.* 114, 25, 142,  
 12, 285, 4  
 tali *dat.* 7, 11, *abl.* 106,  
 20, 174, 20  
 talibus 129, 20  
 Tamyris 13, 3, 17  
 Tanaim 116, 11  
 Tanana 5, 1  
 tandem 30, 16, 44, 24,  
 120, 15, 122, 11, 17,  
 197, 27  
 tandiu 50, 8, 130, 13,  
 122, 12, 15, 147, 5,  
 278, 25, 223, 5  
 tanquam 66, 15, 75, 23  
 tanta *nom. fem.* 16, 15,  
 30, 25, 33, 5, 37, 21  
 tantæ *gen.* 13, 23, 129,  
 1, 5, 148, 8, 308, 12  
 tantam 31, 15, 38, 9,  
 47, 7, 60, 3, 64, 6  
 tantarum 84, 18, 104, 8  
 tantas 114, 20, 144, 15,  
 196, 19  
 tanti *gen.* 32, 7, 60, 25,  
 94, 18, 127, 14, 140,  
 12, 148, 2, 157, 3,  
 plur. 325, 13  
 tantis 6, 1, 20, 21, 46,  
 5, 52, 13, 213, 4,  
 228, 12, 229, 16,  
 247, 1, 325, 7  
 tanto *adv.* 11, 14, 20,  
 15, 17, 22, 7, 23, 32,  
 15, 26, 69, 9, 73, 2  
 tanto accenditur 295,  
 4, aciores 227, 5,  
 amarior 246, 6, cer-  
 tior 180, 16, clarior  
 69, 2, clariùs 254,  
 2, duriora 20, 5, sor-  
 tius 234, 2, gratior  
 160, 16, honestius  
 146, 26, majorem  
 32, 26, majores 72,

# INDEX VERBORUM.

2. melius 211, 12. *subst.* 167, 6. 208, 177, 3, 4. 252, 14. tenuis 49, 4  
 mitior 11, 15. mo- 6. 224, 11. tenuissimas 168, 24  
 deratius 32, 15. tecto 276, 9. templorum 82, 9. 207, tenuit 20, 7. 27, 10. 31,  
 plura 23, 24. plus tectorum *subst.* 61, 6 18 12. 74, 11. 75, 5. 160,  
 22, 7. prius 20, 17. Tectosagi 250, 8. templum 14, 8. 16, 21. 253, 4. 298, 12  
 pulchrior 142, 25. Tectosagorum 251. 15. 37, 7. 81, 7. tenuis 117, 2  
 religiosius 295, 2. tectum *subst.* 21. 101, 24. 102, 3. 105, tepidi aëris apricitas  
 sagaciora 282, 16. tegere 277, 4. 17. 131, 23. 271, 10  
 celeratior 93, 22. tegerentur 184. tempora 9, 12. 24, 30. ter 22, 9. 84, 5  
 tanto 13, 16, 219, 33. tegi 168, 22. 25, 15. 26, 15. 33. terreretur 87, 8  
 3. 65, 5. 67, 4. 84, 1. tegit 6, 5. 22. 224, 2. 247, 1. terga dantes 49, 19.  
 28. 93, 24. 125, 17. tegmine 32, 22. 272, 7. 318, 6. 111, 18. dantibus  
 tantos 70, 8. tegunt 31, 8. 302, 2. tempore 8, 20, 9, 18. 300, 24. vertērunt  
 tantum *id. est* solum Telamoni 325, 17. 12, 6. 21, 13. 2, 17, 100, 23. post terga  
 15, 20. 59, 11. 61, teli 72, 8. 10. 23, 1. 24, 32. 10, 5  
 6. 64, 1. 72, 11, 85, telo 72, 16. 117, 5. 125, 28, 8. 32, 1, 12. 38. tergiversantes 10, 13  
 2. 93, 15. 16. 134, 8. 10. 39, 9. 42, 14 tergo 150, 13. 180, 21.  
 tantum 23, 29. 44, 4. telorum 122, 8. 46, 8, 19 a tergo 10, 13. 21, 6  
 63, 23. 114, 23. 129, telum 117, 15. 179, temporibus 4, 10, 27, 4. terminabantur 185, 1  
 29. 143, 13. 188, 10. 9. 326, 12. 47. 3. 77, 11. 160, 2. terminari 191, 12  
 286, 22. cum *geniti-* temerè 93, 3. 94, 12. 164, 11. 225, 1, 10 termini 74, 4  
 vo, 7, 12. 31, 11. 39, 113, 18. 194, 10 temporis 8, 12. 14, 4. terminis 50, 1. 85, 28.  
 3. 50, 11. 58, 13. 70, temeritas 205, 1. 212, 47, 1, 17. 82, 30 123, 2. 158, 13. 183,  
 17. 72, 1. 107, 21, 9. temporum 321, 18. 26  
 28. 134, 9. 282, 24. temeritate 205, 15. tempus 9, 17. 47, 1. terminos 4, 10. 6, 15,  
 305, 8. virtutis pau- temperamento 29, 1. 18. 84, 23. 99, 21. 13, 5. 23, 21. 65, 7.  
 pertas adversus in- 326, 11. 140, 7. 74, 7  
 solentes divitiis ha- temperamentum 19, tendens 174, 3  
 bet 170, 16. in tan- 19 tenduntur 321, 15  
 tum 300, 5. 320, 15 temperare 126, 13 teneant 39, 15. 221, 23  
 tantum *nom.* 45, 27. 55, temperatum fuisse 19, tenebant 175, 6. 197, terræ *plur.* 19, 10. 20.  
 12. 67, 5. 82, 13, 15 15 21. 264, 15 14. 203, 10. *gen.* 50.  
 tantus 8, 27. 12, 4. 47, temperatius 286, 18. tenebat 75, 26. 117, 9. 88, 2. 119, 18. 157,  
 4. 50, 2. 51, 5. 87, 8 temperato 323, 8. 4. 145, 12. 231, 20. 4. 165, 8. 168, 7. 169,  
 tardissime 20, 12. temperaturum 20, 12. 244, 15. 252, 16. 7. 206, 12. 207, 29.  
 tarditatem 39, 10. temperaturum 76, 16. tenebatur 4, 4. 233, 12, 15. 298, 5.  
 tardius *adject.* 156, 31. temperavit 89, 12. tenente 315, 5. 319, 8. 324, 5, 11.  
*adv.* 212, 8. 305, 7. tempestas 68, 7. 77, tenere 152, 15. *dat.* aurum credide-  
 Tarenti 210, 30. 12. 208, 1. 228, 3 tenerent 158, 12. 317, rat 167, 6  
 Tarentina 45, 7. tempestate *id. est*, tem- 18  
 Tarentinæ 210, 25. pore 11, 9. 150, 5. tenerentur 43, 14. 44, terram 53, 19. 57, 20.  
 Tarentini 45, 1. 162, 173, 7, 175, 9. 179, 7. 115, 1. 99, 23. 120, 4. 228, 7  
 8. 176, 8. 15. 181, 7. 210, 9. teneret 30, 10. 130, 13. terrarum 20, 17. 21, 3.  
 Tarentinis 112, 4. 219, 5. *procella* 218, 3 teneretur 222, 28. 43, 15. 84, 7. 10. 100,  
 159, 13. tempestatem 47, 7. teneri *verb.* 30, 21. 33, 9. 105, 22. 107, 3. 108,  
 Tarentino 162, 15. 209, 26. 21. 72, 9. 277, 12. 13. 109, 19. 112, 9  
 Tarentinorum 44, 25. tempestatibus 14, 8. tenet 6, 7, 34, 28. 50, terris 20, 7. 132, 14.  
 45, 2. 162, 1. 37, 13. 270, 1. 8. 60, 23. 277, 21. 308, 22. 310, 8.  
 Tarentinos 161, 15. tempestatis 263, 15. tentabat 290, 9. terrebant 75, 21  
 Tarquinii 176, 2. 319, 2. *procella* 154, 22. tentarent 51, 26. terrebat 191, 18. 228,  
 Tarsum 102, 10. tempestivè 257, 9. tentari 139, 26. 18  
 Tartesiorum 326, 15. 321, 7. tentassent 253, 9. terrens 205, 18  
 Tauri montes 215, 15. tempestivis 323, 5. tentasset 183, 10. terreret 139, 4  
 Tauram 102, 8. templa 82, 8. 83, 2. tentati *gen.* 305, 3. terrerentur 121, 9  
 taxata sint 61, 7. 173, 19. 202, 27. tentaturos 141, 11. terreri 131, 3  
 Taxiles 132, 15. 205, 16. 244, 15. tentaturus 68, 12. terrestre 69, 21. 123, 6  
 te 14, 1. 100, 15. 171, 308, 11. tentavere 51, 9. 57, 13. terrestri 34, 23. 40, 16.  
 1, 5. 301, 6. templi 292, 15. 295, 1. tentavit 141, 22. 52, 24. 53, 7, 19.  
 tecta *subst.* 85, 13. templis 82, 24. 85, 2. tenuerat 60, 18. 173, 15. 174, 6. 243,  
 tecti *subst.* 21, 15. templo 101, 11, 26. tenuere 7, 4. 9. 252, 18. 324, 17  
 tectis *adject.* 21, 13. 104, 26. 126, 31. tenuerit 122, 5. terrestris 59, 5  
 terribile 49, 17. 236, 15

# INDEX VERBORUM.

- terribilem 247, 3  
 terribilior 117, 25.  
 275, 13  
 terribilis 33, 13. 196,  
 23  
 terris 20, 10. 18, 22,  
 2. 37, 17. 70, 14.  
 116, 3, 10. 137, 4.  
 241, 19  
 territa *fem.* 13, 3  
 territū *plur.* 57, 12.  
 63, 24. 68, 1. 81, 23  
 territis 233, 16  
 territus 277, 17. 281,  
 21. 295, 92  
 terror 41, 1. 125, 3.  
 204, 5. 210, 10  
 terrore 101, 4  
 terrorem 62, 15. 204,  
 27, 206, 13. 209, 13  
 terrori 52, 13. 139, 7.  
 206, 23  
 terroris 50, 11  
 terruerit 122, 8  
 terruit 282, 15  
 tertiā 12, 11. 24, 35  
 tertiam 105, 4, 31.  
 234, 8  
 tertias 106, 21  
 tertio 52, 23. 107, 20  
 tertio loco 314, 6  
 tertium 47, 8. 47, 5.  
 284, 25  
 tertius 159, 10. 304, 2  
 tesseras 45, 29  
 testā 126, 10  
 testamenti 283, 15  
 testamento 64, 10.  
 273, 1. 296, 14  
 testati 197, 17  
 testes 249, 9. 16. 287, 2  
 testimonio 38, 15  
 testimonium 279, 21  
 testis *nom.* 131, 20  
 Teucrum 325, 16  
 Texenam 197, 10  
 texerunt 89, 5  
 Thalestram 308, 17  
 Thalestris 24, 31. 114,  
 6  
 theatra 73, 16  
 theatri 206, 7  
 theatrum 188, 16.  
 247, 15  
 Thebanam 81, 2  
 Thebani 64, 3. 69, 9,  
 15. 71, 14, 18. 72,  
 7. 80, 8. 81, 17. 88,  
 27. 97, 25  
 Thebanis *abl.* 47, 2.  
 71, 10. 78, 5. 81, 9,  
 11  
 Thebanorum 62, 24.  
 72, 10, 18. 81, 21.  
 89, 18. 98, 4. 155, 6  
 Thebanos 73, 10, 81,  
 14. 84, 13  
 Thebas 61, 18. 97,  
 23. 98, 8  
 Thebis 73, 21. 78, 7.  
 98, 8  
 Themiscyros 23, 4  
 Themistocle 35, 15  
 Themistocles 34, 24.  
 35, 17. 36, 6. 37, 5.  
 38, 15. 39, 5, 14  
 Themistoclis 31, 7.  
 36, 16  
 Theodoti 303, 7, 8  
 Theodoto 303, 9  
 Theodotus 303, 17  
 Theramenem 233, 11  
 Therameni 62, 14  
 There 136, 12, 17  
 Therasiam 233, 11  
 Thermodonta 23, 4  
 Thermopylarum 33,  
 15. 82, 5. 84, 20  
 Thesaurus 129, 10.  
 254, 10  
 Thesaurus 129, 8  
 Thesei 27, 10. 28, 2  
 Theseo 24, 10  
 Theseus 24, 10. 28, 2  
 Thespias 35, 11  
 Thespiensis 98, 2  
 Thessali 81, 17. 83,  
 23. *gen.* 306, 24  
 Thessaliā 83, 10. 307,  
 Thessaliæ 27, 6. 136,  
 26. 137, 3  
 Thessaliam 79, 9. 137,  
 5  
 Thessalis 97, 16. 176, 2  
 Thessalo 126, 11  
 Thessalonicam 211, 2  
 Thessalonice 144, 3.  
 151, 2  
 Thessalonicen 144, 25  
 Thessalorum 79, 9  
 Thessalorus 206, 21  
 Thessalos 97, 17. 122, 1  
 Thessalum 126, 13  
 Thessalus 125, 15.  
 308, 18  
 Thogariis 306, 10  
 Thracas 96, 8. 103, 2  
 Thraciā *abl.* 83, 11.  
 132, 10  
 Thraciz *gen.* 83, 13.  
 154, 3  
 Thraciam 76, 6. 250,  
 5. 282, 18  
 Thracibus 75, 19  
 Thracum 152, 27  
 Thrasybulum 63, 9  
 Thrasybulus 62, 20.  
 63, 14  
 Thrasymenum 327, 10  
 Thuri 113, 13  
 Thurinorum 177, 1  
 Thuscorum 285, 6  
 tiarā 6, 5  
 Tiberis 319, 3  
 tibi 301, 6  
 Tigrane 280, 17. 298,  
 8, 14  
 Tigranem 280, 12.  
 297, 8  
 Tigranes 280, 4. 284,  
 7, 298, 12  
 Tigrani 280, 20. 298, 15  
 Tigranis 280, 11  
 Tigris fluvius 308, 20  
 timeat 22, 16  
 timebant 17, 24. 239, 27  
 timebat 55, 17, 202, 9  
 timendus 228, 11  
 timendum fueret 22,  
 21  
 timendus esset 136, 8  
 timens 36, 5. 57, 5. 82,  
 19. 94, 20, 101, 7.  
 102, 8. 184, 27. 197,  
 15. 202, 10. 275, 2.  
 276, 7. 279, 5; 18.  
 294, 24  
 timentes 36, 20. 83,  
 4. 237, 6  
 timentibus 96, 24. 104,  
 4. 185, 12, 13  
 timeret 136, 8. 183,  
 16. 214, 12  
 timide 240, 5  
 timidius 286, 12  
 timidus 33, 7  
 timore 510, 6  
 timorem 36, 15. 46,  
 4. 214, 7  
 Timotheo 155, 5  
 timuerat 129, 4  
 timuerint 127, 29. 222,  
 4  
 timuerit 212, 9  
 timuerunt 81, 20. 210, 1  
 timuisse 91, 21. 92, 13  
 tingatur 326, 13  
 Tiridatem 312, 2, 7. 11  
 Tiridati 312, 12, 14  
 Tiridatis 312, 8  
 Tissafernem 55, 15.  
 56, 14. 66, 7  
 Tissaferni 56, 19. 30.  
 66, 16  
 Tissafernens 56, 28  
 Titanas 326, 25  
 titulo 17, 26. 95, 2.  
 123, 18. 189, 8. 232,  
 2  
 titulorum 46, 2  
 titulos 171, 9  
 titulum 22, 28. 104,  
 25. 149, 16. 262, 6  
 titulus 55, 16  
 Tlepolemus 132, 20  
 tolerabant 319, 20  
 tollendus 278, 3  
 tollere 182, 8. 203, 19  
 tolli 278, 16, 293, 10  
 Tolosam 250, 1  
 Tolosensem 250, 1  
 tonantem 228, 2. 253, 3  
 tormenta 30, 11. 324, 25  
 tormentis 324, 23  
 toro 296, 5  
 torporem 73, 14  
 torque aureo donatā  
 deā 322, 8  
 torquentium 324, 25  
 torquere 249, 16  
 torquet 156, 17. 148, 9  
 torrens fretum 40, 16  
 torrentis, *cursus* am-  
 nium 324, 7  
 torrenti calore 20, 14  
 torretur 323, 7  
 torti *plur.* 187, 21  
 torvæ mulieris 322, 1  
 torum 287, 16  
 tota *non. fem.* 35, 9.  
 49, 6. 231, 24. *abl.*  
 71, 6. 101, 12. 127,  
 19. 128, 2. 192, 8.  
 204, 26. 237, 14.  
 312, 17  
 totam 47, 20. 56, 31,  
 32. 286, 8  
 toti 86, 6  
 toties 97, 4, 20. 107,  
 27. 149, 7. 174, 6  
 totis 34, 19. 113, 22.  
 139, 17. 152, 21.  
 185, 5. 214, 25. 221,  
 16  
 totius 5, 8. 14, 3. 55,  
 19. 66, 3. 77, 14. 93,  
 11. 99, 25. 165, 1.  
 175, 2. 192, 23  
 toto 17, 12. 43, 6. 49,  
 3. 103, 5. 129, 16.  
 166, 20. 168, 19.  
 173, 24  
 totum 20, 12. 88, 5.



# INDEX VERBORUM.

- 203, 18. 217, 18. *gen.* 236, 7. 25. 265, 2  
218, 19. 234, 11, 15. tradito 12, 20. 78, 2. transfoderet 16, 16  
in totum 247, 20. 153, 17. 172, 11. transfugæ *gen.* 17, 16  
totus 308, 10. in læ- 193, 19. 260, 6. transfugas 244, 2  
titiam effusus 125, traditum 56, 9. transfugere 137, 15  
12. traditur 9, 25. 37, 1. transierant 218, 7  
tractabant 24, 4. 49, 8. 131, 21. 135, transiére 134, 20  
tractabat 92, 31. 26. 140, 3. 161, 10. transit 166, 19  
tractantique lanam 7, 302, 8. 313, 9. 317, transire 13, 4. 164, 6  
12. 15. 169, 17. 286, 29.  
tractare 6, 1. 17, 15. traditus est 161, 6. 302, 10  
tractaret 276, 22. tractum 329, 11. transiret 5, 6. 82, 5.  
tractari 190, 21. tractusque per ora 88, 29. 114, 15.  
tractatâ 155, 3. civitatum 266, 12. transisse 124, 9. 326, 1  
tractaverat 306, 2. tradunt 163, 9. 193, transit 131, 27  
tractavit 243, 19. 24. 212, 3. 217, 17. transitione 138, 4. 215,  
tractum 34, 21. 240, 3. 264, 19. 19  
tractus *gen.* 76, 7. traduntur 132, 19. 184, transitionem 9, 22  
*nom. sing.* 176, 6. 34. 308, 4. transitis 35, 4. *part.*  
tradant 141, 21. tragædiorum 47, 9. 282, 19  
tradat 143, 5. tragicorum 156, 23. transitu 13, 4. 91, 6.  
tradendq 153, 15. trahat 98, 21. 91, 15. 247, 8  
tradendum 77, 23. trahebant 42, 6. 115, 13. transitum 37, 10, 50,  
tradens 142, 25. trahens 222, 15. 16. 88, 21. 149, 15.  
tradentes 165, 5. 290, 2. trahentis 21, 3. 227, 17. 229, 6. 306,  
tradentibus 104, 15. traheret 29, 3. 17  
tradere 5, 13. 32, 24. trahit 50, 8. 99, 15. transiturus fuerit 193,  
273, 6. 320, 6. 166, 6. 7  
traderent 61, 19. trajecisse 180, 13. translata 160, 8. 320,  
traderentur 144, 4. trajecisset 229, 6. 23. foret 57, 2.  
223, 6. trajecit 37, 14. 165, 4. translatum 152, 14  
traderet 155, 15. 244, 2. 173, 4. 196, 15. translatis 40, 8. 116, 13  
tradi 46, 3. 131, 28. trajectis 13, 6. translato 79, 7, 170, 8  
tradiderant 97, 18. trajecturum 229, 5. translatum 17, 8. 48.  
tradiderat 153, 13. 222. trajectus 122, 15. 12. esset 53, 5. est  
11. 225, 7. 250, 5. trajicere 198, 13. 228, 299, 7  
278, 11. 279, 25. 24. translaturus 227, 13  
tradidère 26, 16. 194, 22. trajici 197, 1. transmisit 273, 17  
tradiderint 204, 22. trajicientem 243, 14. transponere 198, 16  
tradidērunt 61, 21. trajicientibus 243, 8. transposuisset 211, 14  
113, 15. trajicit 41, 23. 83, 27. transtulère 306, 5  
tradidisse 137, 7. trajiciunt 85, 5. 197, 30. transtulerint 191, 14  
tradidit 8, 13. 9, 16. tramites 289, 4. transtulerit 143, 6.  
10, 10. 12, 23. 116. tranquillissimo 298, 3. 329, 10  
8. 123, 13. 127, 8. trans 125, 9. transtulērunt 251, 8  
144, 8. 160, 6, 10. transalpinæ Gallie 57, 20. 328, 8.  
167, 4. 185, 2. 212, 282, 2. transtulisset 252, 19  
15. 224, 13. 268, 10. transendit 102, 9. transtulit 187, 8  
279, 12. 204, 1. 276, 25. transvecti fuère 284,  
tradit 8, 9. 32, 23. 39. transeuntem 134, 8. 18  
11. 83, 8. 85, 2. 102. transeuntium 50, 15. traxère 23, 3  
20. 253, 7. 153, 30. transferenda 221, 14. traxit 88, 34. 254, 14  
210, 23. 220, 8. 202. transferre 289, 25. trecenta 39, 30. 289, 23  
19. 280, 10. 309, 8. transferrent 55, 19. trecenti 180, 3  
tradita *nom. fem.* 94, 20. transferret 58, 15. trecentis 7, 4. 304,  
*abl.* 252, 18. 242, 15. transferri 135, 19. 19. 316, 7  
traditæ *gen.* 71, 14. transfert 8, 4, 11, 11. tredecim 111, 3. 114, 11  
sunt 189, 6. 37, 29. 87, 7. 269, 6. trepidare 231, 4  
traditam 61, 20. transfertur 57, 7. trepidatio 223, 19  
traditi *plur.* 213, 12. transferunt 46, 14. 152, trepidatione 36, 19
- trepidaturi sunt 191, 4  
trepidavère 194, 14.  
238, 2  
trepidi *plur.* 84, 23.  
131, 2. 205, 15. 258, 11  
trepididis 221, 19  
trepidós 79, 3  
trepidum 40, 11. 238, 5  
trepidus 25, 21. 37,  
14. 218, 14  
tres 77, 11. 90, 19. 93,  
15. 127, 11. 137, 4.  
129, 20. 287, 6. 328, 8  
tria 62, 3. 182, 10. 122,  
2. 209, 6  
Triballi 18, 20  
Triballis 97, 8  
Triballorum 209, 7  
tribueretur 264, 2  
tribuerunt 303, 25  
tribunali 123, 30. 193, 13  
tribunatus 132, 13. 231,  
24  
tribunus 187, 15. 144, 19  
tribus 45, 19. 173, 5,  
156, 8. 282, 5. 290, 4  
tributa 15, 10. 56, 20.  
182, 11  
tributariæ *plur.* 11, 4.  
192, 20. *gen.* 248, 5  
tributarias 60, 17  
tributi 12, 35  
tributo 22, 28. 129, 11.  
248, 3  
tributum 154, 16  
tributum est 28, 16  
tricensa 129, 11  
Tridentum 181, 1  
triduo 33, 19  
triduum 113, 21  
triennio 73, 21. 78, 7,  
202, 30  
triennium 15, 11. 182,  
11  
trigesimum 126, 19  
triginta 13, 20. 53, 17,  
20. 62, 2. 100, 7.  
106, 25. 108, 11.  
113, 17. 127, 13.  
191, 29. 256, 7. 276,  
19. 311, 13, 19  
Trinacria 50, 19  
trinis 299, 11  
triplicis 328, 1  
Triptolemo 27, 9  
tripudianti 100, 1  
triremes 67, 3  
triste 117, 24. 128, 2.  
255, 6  
tristem 107, 21  
tristoris 126, 24

# INDEX VERBORUM.

- tristitia 70, 15  
trium 116, 13. 152, 27. 162, 24. 279, 23  
trivium 185, 12  
triumphatis Spartani 39, 21  
triumphato 299, 8  
triumphi 60, 17. 156, 15. 172, 14. 247, 13. 273, 15. 285, 2  
triumphum 58, 7. 142, 21  
Troadem 79, 15  
Trogium Pompeium 322, 19  
Trogus Pompeius 281, 24. 313, 2. 322, 17  
Troja 112, 19. 175, 14. 315, 6  
Troja 177, 3. 324, 13  
Trojanæ gen. 160, 10. 165, 14  
Trojani 325, 16  
Trojanis temporibus 160, 2  
Trojano 24, 26. 74, 9. 100, 3  
Trojanos 28, 3. 221, 7  
Trojanum 177, 5  
truci feritate 166, 3  
trucidant 215, 2. 258, 10  
trucidantur 23, 6. 63, 35. 203, 35. 210, 6  
trucidarent 48, 7  
trucidari 287, 14. 309, 9  
trucidat 188, 16. 192, 5. 311, 19  
trucidati 51, 20  
trucidatis part. 201. 14  
trucidatur 217, 15. 309, 15  
trucidaverant 276, 19  
trucidaverat 209, 25  
trucidaverit 117, 9  
trucidaverunt 22, 13. 177, 11  
trucidavit 13, 23  
trucis 128, 2  
truncata 108, 15  
truncatis abl. 147, 24  
trunco 122, 9  
truncus 31, 16  
Tryphena 294, 16  
Tryphenam 293, 15. 295, 11  
Trypho 267, 2. 288, 33  
Tryphone 291, 9  
tu 171, 8, 9  
tuba 301, 2  
tubarum 206, 8  
tuebantur 60, 7  
tuenda 36, 5. 89, 4. 290, 8. abl. 105, 5  
tuendos 204, 17. 209, 4  
tuendum 23, 26. 299, 10  
tuentem 133, 21  
tuentes 53, 15. 63, 8  
tuentur 23, 13. 319, 6  
tuerentur 35, 17. 161, 13. 204, 34. 232, 8  
tueretur 60, 10. 87, 4. 117, 4  
tueri 4, 5. 6, 15. 10, 14. 161, 15. 189, 26. 221, 15. 277, 19. 298, 15  
tulerant 51, 15. 108, 16. 274, 4. 6. 322, 11  
tulere 58, 19. 223, 14  
tulerint 268, 1  
tulerunt 47, 14. 124, 15. 189, 11  
tulisse 163, 16  
tulissent 26, 2  
tulisset 29, 2. 211, 10. 264, 13  
tulit 28, 3. 51, 4. 92, 2. 127, 15. 148, 3. 10, 21. 193, 11. 242, 6  
tumens 292, 20  
tumida neut. 301, 19  
tumor 106, 2  
tumulantes 126, 18  
tumulis 110, 3  
tumulos 100, 3  
tumultu 24, 7. 183, 7. 194, 7. 258, 11  
tumultus 34, 17. 84, 2. 251, 1  
tumultum 92, 6. 96, 20. 154, 25  
tuorum 171, 8  
turbā 7, 2. 28, 11. 33, 12. 130, 22. 148, 13. 200, 2. 248, 314, 8  
turbam 103, 8. 107, 23  
turbatam 164, 15  
turbatarum 213, 6  
turbatis part. 55, 10  
turbatus 143, 15  
turbatinibus 271, 14  
turnas 290, 22. 322, 19  
Turnum 316, 1  
Turnus 316, 2  
turpe 82, 10. 115, 4  
turpem 199, 6  
turpi 22, 11. 76, 4. 187, 14  
turpis 33, 14. 92, 22  
turpiter 153, 10  
turpius 88, 4  
Tusci 181, 1  
Tuscia 176, 2  
Tuscorum 175, 11  
Tuscos 180, 15  
tuta neut. 185, 19  
fuit 298, 5  
tutam 144, 15. 210, 15. 295, 24  
tutela 303, 18. abl. 317, 3  
tutelam 42, 15. 41, 4. 99, 15. 154, 16. 155, 8. 190, 12. 212, 1. 220, 2. 232, 7. 244, 19. 305, 11  
tutior 94, 6. 102, 2  
tutiora 215, 14  
tutiorum 53, 19. 219, 19  
tutioribus 226, 6  
tutissima neut. 185, 4  
tutissimus 198, 15  
tutius 102, 19. 261, 6  
tutē 286, 29  
tutor 222, 26  
tutore 225, 3  
tutorem 78, 18. 267, 2  
tutores 130, 17. 160, 15. 260, 13  
tutorio 232, 17  
tutorum 130, 19. 276, 2  
tutos 204, 32  
tutum 35, 5. 62, 21. 241, 1  
tutus 94, 5. 122, 10. 238, 11  
esset 219, 19  
tympāna 231, 14  
tympāno 301, 2  
tyranni gen. 30, 12. 15. 62, 11. 156, 17. 25. 168, 3. 183, 24. 214, 19. plur. 62, 3. 13. 63, 4. 31  
tyrannica 393, 13  
tyrannice 155, 21, 30  
tyrannicis 185, 15  
tyrannide 30, 6  
tyrannidem 29, 30. 155, 1. 157, 1. 182, 5. 183, 11. 214, 2, 20  
tyrannidis 57, 8. 155, 10. 185, 19  
tyrannis 51, 2. 20  
tyranno dat. 30. 12. 51, 16. 214, 15. abl. 112, 2. 199, 14  
tyrannorum 51, 1. 63, 12. 157, 2. 185, 16  
tyrannos 63, 24, 29  
tyrannum 30, 15. 156, 30. 189, 3. 233, 19, 238, 7  
tyrannus 51, 19. 156, 15, 30, 33. 180, 11. 187, 1. 196, 3. 236, 11  
Tyrii 166, 28  
Tyriis 105, 2, 3  
Tyriorum 104, 23. 165, 6, 7  
Tyro 104, 16. 167, 1. 170, 21. 228, 6  
tyro 286, 14  
tyrocinia 115, 7  
tyrocinii 87, 10  
Tyron 165, 13  
tyrones 115, 5  
tyronis 78, 29  
tyronum 124, 21. 135, 10  
Tyrtæus 45, 25  
Tyrum 292, 15  
Tyrus 185, 25  
V.  
Vacans 309, 5  
vacantem 219, 2  
vacantia 209, 29  
vacat 156, 17  
vacationem 15, 10. 96, 16. 281, 9  
vacationibus 277, 7  
vacaturus 283, 6  
vacet 56, 27  
vacua 174, 13. 186, 4. 238, 11  
vacuam 278, 7  
vacuarum 187, 25  
vacuas 35, 11  
vacuos 283, 8  
vadit 106, 14  
vagabantur 308, 20  
vagandi 296, 20  
vagantur 34, 19  
vagari 185, 5  
vagatus 276, 10  
vago abl. 286, 16  
valentibus 205, 15  
valeret 42, 15  
Valerius 162, 15  
valetudine morbo, 143, 3. 304, 33  
valetudinem, morbum, 130, 13. contraxit 183, 2  
valida accus. 75, 8. abl. 133, 8  
validam 307, 7  
validior 320, 26

# INDEX VERBORUM.

idissimie 311, 23 1. 271, 5 13  
 ido 165, 3 ubertatem 136, 23. venditasset 186, 6  
 le 271, 5 207, 9 venditione 84, 15  
 lis 271, 2 ubertatis 271, 9 venditur 259, 6  
 lium 33, 10 ubi primum 32, 19. 88. venduntur 98, 25  
 lo 115, 6. 209, 19 25. 106, 26. 296, 9 veneni 122, 25. 126, 9.  
 lum 134, 9. 244, 20 ubique 58, 3. 75, 5. 85, 272, 19. 293, 21  
 uisset 59, 20 7. 202, 29. 296, 9 veneno 122, 21. 136, venit *pret.* 11, 9. 38, 8.  
 uit 211, 11 ve 6, 9 neve 68, 25 8. 158, 2. 184, 19. 92, 3. 132, 2. 174, 21. 179, 16. 314, 8.  
 uorem 49, 10 vecordes 207, 19 252, 26. 275, 4. 276, 315, 6. *pres.* 144, 7.  
 ia *nom. fem.* 24, 4. vecordiam 206, 15 5, 7, 8. 277, 1. 293, 294, 15  
 16, 21. *acc.* 204, 5. vecordium 29, 10 25, 29  
 304, 15. *abl.* 48, 6. vectantur 31, 14 venenum 126, 15. 148, veniunt 170, 16  
 51, 9. 172, 17. 275, vectural 73, 18. 172, 7 3. 247, 17. 277, 4 Ventidii 310, 4, 10  
 10. 325, 2 vectigalem 22, 29 venerabilis 308, 13 Ventidius 310, 11  
 iaz *plur.* 96, 1. *gen.* vectigali 129, 11. 169, 5 venerant 209, 13. 250, 6 ventis 271, 14. 323  
 301, 9 vectigalia 97, 17 venerat 36, 14. 44, 14. vento 206, 14. 216, 7.  
 iante fortuna 95, 3. vectigalibus 271, 1 243, 1 325, 11, 15  
 partim dolore par- vectigalis 22, 35 veneratio 94, 3. 139, ventorum 49, 5  
 tim gaudio 313, 4. vehenti 101, 26 15. 301, 19 ventrem 279, 8  
 victoria 87, 1 veheretur 190, 15. 327, 9 veneratione insignis ventris 288, 5  
 iata *acc.* 20, 4 vehicula 258, 19 56, 15 ventum *sup. esse.* 284.  
 iato 84, 19 vehiculis 321, 5 venerationis 129, 14 11. esset 13, 11. 28,  
 iè 111, 10. 165, 15 vehiculo 109, 3, 9 venère 83, 24. 272, 3 7. 41, 10. est 26, 4.  
 ietas 215, 23 vehitur 49, 3 Veneri 168, 14 159, 22. 165, 5. 202, 32  
 ietate 37, 15. 55, vehunt 25, 11. 324, 11 venerint 31, 2. 100, 7. venturum 57, 11. 84,  
 23. 264, 3 velamenta 19, 14 226, 23 18. 162, 5. 167, 17  
 i *plur.* 288, 26 velamentis 6, 5 Veneris 16, 21. 183, venturus 88, 10  
 iis 12, 14. 83, 3. 91, velatum 177, 11 26, 29. 184, 6 ventus incubuit 49, 12  
 14. 92, 17. 126, 4. velint 10, 21. 140, 20. venerunt 76, 14. 83, 20. ver sacrum 203, 13  
 158, 15. 170, 1. 241, 144, 10. 186, 6 104, 19. 172, 19. vera *acc.* 179, 27. *abl.*  
 20. 281, 2, 10 velit 105, 17. 107, 1. 175, 13. 232, 19 55, 17. 105, 19  
 io 76, 2. 326, 22 169, 18, 20, 21. Venetos 175, 13 veraz *gen.* 202, 31  
 iorum 75, 7 174, 18. 240, 19. venia *abl.* 29, 9. *nom.* veras 292, 11  
 ios 44, 24 241, 15 159, 17. 166, 17. verba 142, 3. 167, 16.  
 rius 304, 26 289, 6 295, 5  
 stz *gen.* 136, 17 velle 104, 25. 108, 3. veniz 64, 20 verbere 25, 7. 10. 45, 11  
 stare 229, 9. 305, 10 139, 24. 145, 9. 167, veniam *nomen.* 84, 16. verberibus 9, 9. 17, 13.  
 stat 58, 2. 68, 7 15. 202, 4. 278, 15 109, 20. 120, 6. 170, 29, 23. 184, 33  
 stata est 298, 6 vellent 36, 5, 8. 194, 16 14. 171, 16. 224, 7. verberum 25, 11  
 statam 311, 3 vellet 43, 2. 75, 12. 231, 2. 248, 15. verbis 90, 4. 93, 8. 123,  
 stati *plur.* 229, 15 88, 11. 120, 7. 185, 274, 5 27, 28. 115, 27. 194,  
 statis *abl.* 70, 15 23. 202, 6, 7. 312, veniatur 22, 24 3  
 stavère 310, 4 14, 17 veniebant 288, 3 verborum 146, 4  
 stavèrunt 47, 9 25 veniendi 180, 24 verè 106, 19  
 statitem 192, 6 25 veniente 303, 10 verecundia *abl.* 142,  
 tes 168, 19. 207, velociatate 178, 1. 273, venienti 293, 20 28. 159, 4. 187, 11.  
 19. 233, 17 15. 327, 13 venire 22. 25. 88, 9. 97, 247, 10. 17. 248, 14.  
 ticinantis 255, 7 velocitatem 38, 10 13. 106, 11. 122, 295, 20. *nom.* 147, 6  
 ticinari 126, 28 venalem 37, 27. 209, 8 14. 131, 7. 134, 18. verecundiis 212, 2  
 tum 206, 15 venalia 168, 27 141, 1. 142, 29. verens 51, 16. 115, 26.  
 vera 8, 24. 151, 3. venandi 261, 7. 276, 8 143, 17. 144, 15. 151, 13  
 317, 3. 327, 10 venatibus 301, 13 170, 17. 171, 3. 198, verentes 70, 3. 185,  
 veri 286, 24 venatica 196, 8 8. 218, 22. 241, 3 23. 241, 24  
 veribus 285, 8. 327, 6 venationibus 23, 17 venisse 261, 2 verentibus 15, 10. 133,  
 verior 241, 4 venationum 303, 21 venissent 57, 2. 83, 3. 14  
 veriore 191, 9 venatoris 9, 26 180, 25. 144, 7. Vergamum 81, 1  
 verius 191, 16 venderet 59, 14 248, 10. 250, 9 veris *subst.* 90, 17. *adj.*  
 verrima *fem.* 326, 3 vendiderunt 269, 4 venisset 8, 16. 13, 14. *abl.* 37, 6  
 vertas 303, 19 vendidit 89, 19 34, 26. 74, 14. 86. veriti *plur.* 44, 8. 269, 3  
 vertate 165, 10. 209, venditabat 56, 23. 159, 5. 102, 3, 10. 103, veritum 107, 12

# INDEX VERBORUM.

- veritus 8, 16. 59, 15.  
 146, 10  
 vernas 285, 6  
 versa 70, 21. 139, 5.  
 156, 2  
 versæ plur. 137, 20.  
 215, 9  
 versam 194, 9  
 versatur 278, 6  
 versetur 109, 24  
 versi plur. 214, 27.  
 258, 10  
 versibus 29, 12  
 versificatores 73, 17  
 versis 216, 13  
 verso 161, 12. 288,  
 20, 293, 23  
 versurum 88, 15  
 versus 61, 19. 324, 16  
 versus 117, 14. 222,  
 23. 252, 13. esset  
 294, 15  
 vertentes 97, 20  
 verterant 46, 21  
 verterat 149, 17. 115,  
 35  
 vertère 218, 27  
 vertent 37, 6  
 vertetur 43, 7  
 vertèrunt 150, 10.  
 201, 16  
 verti 139, 15  
 vertice 209, 16  
 vertit 91, 15. 117, 17.  
 136, 3. 142, 11. 144,  
 1. 184, 8. 205, 20.  
 206, 15  
 vertitur 22, 26. 150,  
 9. 192, 11. 210, 26.  
 294, 15. 311, 5  
 vertuntur 129, 5. et  
 58, 16. 79, 10. 98, 5.  
 10. 19. 115, 7. 116,  
 7. 119, 4. 124, 11.  
 130, 6. 193, 5. 324,  
 3. 1. etiam 26, 5.  
 49, 16. 17. 55, 7.  
 60, 2. 62, 19. 72,  
 11. 77, 11  
 vescentibus 16, 14  
 vesci 172, 19. 327, 20  
 vescentur 21, 16. 301,  
 13  
 vespera 167, 19  
 vespere 237, 17  
 vesperi 41, 5  
 veste 10, 19. 16, 1. 43,  
 6. 53, 8. 77, 2. 144,  
 11. 16, 24. 156, 21.  
 196, 6. 203, 5  
 vestem 115, 15. 179,  
 25. 282, 13  
 vestes 180, 1  
 vestigio 172, 5. 175, 10.  
 226, 4. 250, 5. 251,  
 7. se dei sequutum  
 119, 4. ut per ves-  
 tigia mulierum sa-  
 crati ejus dominis  
 favor quæreretur,  
 Alexandri, 139, 15  
 vestigium 94, 19. 151, 7  
 vestiri 6, 6  
 vestis 6, 7. 288, 6. 325,  
 7. nom. 300, 15  
 vestrum 21, 16  
 vestra 35, 1. 142, 19  
 vestri gen. 141, 26  
 vestris dat. 34, 30.  
 abl. 142, 13  
 vestri gen. 142, 19  
 vetabatur 29, 13  
 vetat 84, 19  
 vetera 78, 24. 98, 5  
 veterani 51, 14  
 veteranis 115, 5. 123,  
 21  
 veteranorum 123, 22.  
 124, 17  
 veteranos 100, 13  
 vetere 98, 10. 104, 26.  
 223, 10  
 veterem 4, 7. 143, 11.  
 254, 11. 264, 17  
 veteres 28, 5. 44, 27.  
 85, 14. 286, 21.  
 318, 8. 323, 2  
 veteri 231, 2. 234, 2.  
 266, 8  
 veteribus 44, 25. 282, 25  
 veteris 103, 10. 136,  
 25. 144, 21. 166,  
 24. 221, 1  
 veterrimæ 202, 13  
 veterum 97, 21. 103,  
 3. 281, 7  
 3, 1. etiam 26, 5. vetus  
 228, 19. 233, 17  
 49, 16. 17. 55, 7. vetustati  
 19, 9. 21, 2.  
 42, 7  
 vetustatem 175, 10  
 vetustatis 19, 19  
 vetusti gen. 63, 19  
 vetustissimam 89, 6  
 vetustissimus 326, 16  
 vexabatur 165, 2  
 vexat 189, 2  
 vexatorem 157, 7  
 vexati plur. 165, 8.  
 222, 21. 270, 15.  
 300, 1  
 vexatione 305, 9  
 vexatum 126, 4. esse  
 98, 16  
 vexatus 311, 24  
 Vexoris 5, 1. 22, 17  
 vi abl. 55, 23. 173, 16.  
 206, 14. 217, 14.  
 221, 15. 275, 15.  
 283, 15. 293, 15.  
 307, 8  
 viâ 157, 1. 206, 24  
 viâ 10, 2. plus. 37, 21  
 viam 9, 23. 16, 14. 63,  
 25. 108, 4. 190, 3.  
 214, 19. 241, 1  
 vias 206, 25  
 vicarii 305, 14  
 vice 6, 13. 70, 21.  
 129, 5. 156, 2  
 vicem 15, 15. 223, 15  
 Vicentiam 181, 1  
 vicerant 196, 2. 205, 11  
 vicerat 114, 25. 276, 1  
 vicerint 275, 13  
 viceris 241, 9  
 vicerit 10, 9. 127, 14.  
 142, 26. 147, 20.  
 325, 6  
 vicèrunt 65, 4. 163,  
 5. 178, 24  
 vices 90, 22. 114, 19.  
 vicibus 23, 21  
 vicinæ gen. 101, 16.  
 plur. 308, 16  
 vicinalibus 300, 1  
 vicini 49, 21  
 vicina 168, 26. 318, 3  
 vicinitas 50, 10  
 vicinitate 296, 19  
 vicino 143, 9. 213, 1.  
 326, 4  
 vicinorum 195, 13  
 vicinos 149, 9  
 vicinum 88, 27. 238, 12  
 vicisse 38, 9. 31, 18.  
 59, 11. 299, 16.  
 301, 6  
 vicissent 73, 9  
 vicisset 29, 26. 64,  
 20. 247, 19. 295, 3  
 vicissim 215, 3  
 vicit 89, 10. 101, 4. 112,  
 3. 130, 15. 314, 20.  
 304, 20. 324, 25  
 vico 108, 21  
 victa fem. 293, 25. acc.  
 107, 15. 134, 13  
 victæ gen. 103, 5  
 victam 277, 12. 282, 11  
 victi 25, 12. 31, 1. 34,  
 21. 36, 18. 48, 5. 51,  
 11. 53, 18. 55, 24.  
 63, 5. 69, 2. 84, 24.  
 97, 27. 180, 2. 191,  
 13. 204, 25. 205, 16.  
 223, 12. 246, 4. es-  
 sent 53, 7. forent 73,  
 27. fuerant 69, 13.  
 fuissent 75, 25. sunt  
 55, 23. 170, 2. gen.  
 107, 27. 174, 11.  
 254, 15  
 victima 142, 16  
 victimæ 63, 35  
 victimas 170, 4  
 victis 12, 7. 55, 17. 63,  
 13. 17. 69, 22. 79, 5.  
 88, 27. 93, 9. 98, 8.  
 154, 16. 174, 7. 191,  
 16. 192, 4. 310, 1.  
 320, 15. 321, 24  
 victo 12, 2. 135, 1. 192,  
 10. 198, 18. 219, 11.  
 241, 10. 243, 7. 246,  
 2. 254, 15. 255, 1.  
 298, 8. 14. 302, 10.  
 304, 29  
 victor 32, 11. 37, 3. 58,  
 3. 65, 2. 109, 17. 117,  
 20. 121, 17. 135, 5.  
 138, 3. 154, 2. 156,  
 25. 163, 4. 205, 17.  
 213, 7. 218, 26. 254,  
 12. 284, 3. 288, 29.  
 290, 4. 295, 11. 303, 11  
 victore 90, 14. 142, 1.  
 243, 7. 309, 19  
 victorem 10, 24. 30, 15.  
 61, 3. 63, 15. 89, 10.  
 128, 7. 158, 17. 174,  
 4. 192, 15. 198, 16.  
 215, 12. 219, 3. 247,  
 15. 282, 6. 311, 3  
 victores 22, 16. 34, 12.  
 18. 55, 21. 68, 22.  
 69, 23. 75. 25. 80, 7.  
 81, 18. 82, 13. 98,  
 25. 145, 4. 165, 15  
 victori 12, 1. 106, 11.  
 109, 19. 142, 23.  
 144, 8  
 victoria 5, 7. 11, 14.  
 25, 4. 46, 6. 21. 57,  
 17. 58, 15. 23. 69,  
 2. 72, 10. 147, 19.  
 163, 6. 179, 6. 304,  
 26. non armorum  
 docere sed ferri vir-  
 tute quadrat 107,  
 24. abl. 5, 4. 13, 19,  
 23. 25, 3. 38, 15. 51,  
 9. 69, 16. 72, 2. 87,  
 1. 137, 19. 142, 29.  
 146, 21. 147, 1

# INDEX VERBORUM.

- victoriae* gen. 22, 23. 46, 3. 126, 31. vinciant 39, 15. vixerat 192, 24.  
 29, 34, 19. 71, 14. viderentur 23, 12. 24. vincit 156, 16. *sup.* vixit 64, 14. 322, 9.  
 89, 7. 98, 3. 104, 20. 29, 17, 47, 16. erat. 281, 6. violari 326, 6.  
 15. 282, 1. vincitur 108, 21. *sup.* violasset 258, 11.  
*victoriam* 11, 10. 16. videret 10, 4. 40, 3. 145, 16. 267, 7. violata gen. 81, 2.  
 19. 24, 8. 13. 29, 29. 41, 12. 66, 6. 71, vinctum 263, 4. violatis numinibus 295,  
 35, 15. 46, 23, 29. 12. 107, 29. 111, vinctus 116, 6. 231, 22. 9.  
*victoriarum* 128, 1. 19. 126, 1. vincula 45, 12. 60, 11. violatum 177, 13.  
 140, 10. 171, 9. videretur 6, 6. 9, 14. 155, 41. violentia 282, 13.  
 174, 5. 17, 9. 29, 2. 31, 7. vinculis 40, 8. 70, 23. violentiam 247, 3. 301,  
*victorias* 199, 3. 43, 23. 60, 2. 73, 4. 101, 8. 141, 25. 317, 1. 19.  
*victoribus* 51, 18. 56, 82, 26. 89, 13. vincuntur 13, 14. 24, 23. violentior 326, 10.  
 20. 62, 6. 70, 4. videri 19, 18. 21, 2. vindex 317, 11. violentissimè 212, 2.  
*victoris* 108, 20. 126, 144, 24. 166, 10. vindicabat 31, 23. 143, violentus 102, 5.  
 1. 143, 21. 311, 9. 4. vindicanda abl. 29; 7. vir 7, 5. 16. 28, 18.  
*victorum* 81, 4. 158, viderint 286, 27. vindicanda nom. 233, 8. virente 321, 29.  
 19. 191, 16. 228, viderit 7, 13. 98, 23. vindicandum 113, 15. virentem 234, 19.  
 10. 294, 25. 299, 7. viderunt 30, 21. 85, vindicandum 243, 8. vires 22, 15. 35, 10. 36,  
*victos* 59, 9. 71, 12. 4. 247, 15. vindicant puniunt 301, 6. 46, 17. 51, 25. 55,  
 79, 24. 80, 7. 10. videt 37, 27. 215, 14. vindicant 243, 8. 20. 60, 10. 69, 23.  
*victicem* 84, 1. vidisse 32, 6. 207, 20. 10. vindicant 243, 8. virga 260, 8.  
*victicem* 49, 19. vidisset 247, 15. 306, 197, 77. punientibus virgas 25, 8.  
*victicri* 58, 2. vidisset 166, 7. 203, 2. 218, 3. virgine 30, 9. 137, 4.  
*victicia* 329, 9. vidisset 166, 7. 203, 2. 218, 3. virginitatem 316, 11.  
*victum* 106, 19. 120, vidit 8, 6. 14, 10. 39, vindicare 32, 2. 42, 167, 2. 216, 11. 287, 20.  
 5. 129, 21. 142, 2. 5. 122, 9. 144, 16. 11. 244, 12. punire virginem 101, 16. 136,  
 241, 19. 243, 9. 247, viduas 296, 5. 41, 10. 26. 137, 3.  
 15. viduitatem 44, 7. vindicaret 108, 17. virgines accus. 7, 11.  
*victurum* 56, 25. vigiliis 321, 16. vindicasse 321, 1. 23, 16.  
*victurus* 68, 19. viginti 23, 23. 70, 6. vindicati 93, 22. virgini 216, 12.  
*victus part.* 7, 18. 11. 86, 1. 88, 16. 96. 14. vindicata 58, 4. virginibus 184, 2. 214,  
 9. 31, 16. 32, 12. vigor 8, 27, 59, 13. vindicata sit 42. 10.  
 37, 5. 38, 2. 52, 22. vile 91, 11. 94, 4. vindicatum 204, 12. virginis 79, 14. 137, 8.  
 68, 17. villarum 191, 4. 62, 7. vindicatum est 184, 22. 216, 4. 5. 290, 21.  
*victus accus.* 169, 16. villas 191, 28. 205, 14. vindicatori 28, 5. libe- virginitatem 316, 11.  
*videant* 10, 15. 222, 8. villis 207, 2. raturi 82, 8. virginitatis 23, 29.  
*videantur* 34, 11. 26, vim 20, 21. 30, 8. 72, vindicaverant 267, 14. virginum 184, 5.  
 26. 321, 2. 325, 15. 17. 83, 37. 142, 8. vindicaverat 78, 15. virgine 184, 29.  
*videas* 49, 20. vina 207, 2. liberaverat 149, 18. virgo 184, 3. 222, 16.  
*videatur* 21, 3. 22, 4. vincant 245, 6. vindicaverit 223, 1. 320, 8.  
 92, 13. 236, 15. vincantur 245, 5. vindicaverunt 147, 4. viri gen. 22, 3. 148, 2.  
 299, 9. vincat 43, 19. facinus 222, 20. li- mariti, 12, 22. 143,  
*videbant* 56, 7. vincendi 75, 26. 92, beraverunt 328, 11. 4. 169, 21, 35. 187,  
*videbantur* 44, 22. 45, 23, 30. vindicavit 41, 23. 277, 16.  
 15. 75, 27. 85, 7. vincendo 34, 21. 68, 5. Viriatum 325, 4.  
 99, 12. 17, 21. 141, 10. vindicem 63, 15. 82, viribus 36, 11. 42, 7. 44,  
*videbat* 43, 17. vincendos 25, 7. 178, 1. 159, 20. 4. 51, 22. 52, 13. 53,  
*videbatur* 64, 11. 78, 14. vindices acc. 56, 29. 3. 59, 2. 62, 25.  
 16. 101, 20. 127, 10. vincendum 72, 4. 191, 74, 10. 82, 9, 10. virilem 36, 15. 218, 19.  
*videlicet* 294, 3. 26. 142, 12. virilis 8, 17. 275, 2.  
*videmus* 175, 13. vincentes 163, 3. vindicibus 35, 1. 316, 11.  
*videndi* 244, 15. vincere 32, 8. 37, 9. vindicta 87, 19. viris 7, 1. 23, 11. 24,  
*videndum* 76, 15. 60, 10. 92, 34. vindictæ gen. 9, 18. 20. 32, 27. 94, 13.  
*vident* 210, 1. vincerent 10, 15. 25, dat. 155, 26. 184, 2.  
*videntibus* 49, 17. 11. 178, 25. 290, 18. vindictam 30, 15. 214, virum 5, 6. 33, 9. 42,  
*videntur* 176, 5. vincerentur 178, 17. 3. 228, 11. 317, 20. 9. 68, 3. 72, 1. 100,  
*viderant* 320, 2. vinceret 34, 1. 102, 27. vinearum 271, 7. 18. 129, 14. 147, 19.  
*viderat* 8, 25. 322, 5. vinceretur 82, 19. 106, vineis 324, 8. viro 6, 1. 8, 10, 13. 15,  
*videre* 37, 15. 97, 14. 21. vini 13, 8. 26, 12. 93, 1. 13. 36, 14. 58, 13.  
 100, 16. 126, 28. vinci 51, 17. 65, 5. 62, vino 13, 13. 206, 26. virorum 7, 12. 17, 2.  
*viderent* 23, 7. 52, 25. 2. 107, 28, 29. 207, 6. 19, 4. 7. 23. 11.

# INDEX VERBORUM.

- viros 6, 11, 10, 15, 24, vitatis *abl.* 230, 4  
 26, 31, 4, 98, 19 vitavit 276, 3  
 virtus 17, 23, 31, 6, 38, vite 119, 5  
 14, 56, 10, 60, 8 vitem 8, 7, 320, 19  
 virtute 6, 11, 16, 11, vitia 19, 14, 56, 18, 93,  
 17, 3, 18, 23, 20, 2, 179, 17, 184, 25,  
 24, 20, 28, 13, 30, 267, 13, 273, 17  
 16, 31, 1 vitiis 92, 29, 114, 25,  
 virtutem 12, 10, 17, 185, 14, 225, 4  
 5, 31, 14, 37, 6, 69, viventes 169, 17  
 3, 73, 29, 96, 18, vivere 104, 3, 12, 120,  
 156, 26 7, 174, 18, 237, 3  
 virtutibus 19, 5, 40, 280, 2, 303, 2, 320, 19  
 10, 72, 21, 73, 22, 19  
 77, 17 vivo *nomen.* 133, 7  
 virtutis 22, 8, 24, 27, 261, 2  
 45, 26, 47, 8, 74, 2, vivum 161, 4, 295, 20  
 95, 1, 120, 8 vix 6, 1, 33, 2, 37, 16  
 virtutum 68, 23, 76, 60, 6, 88, 3, 91, 26,  
 1, 179, 23 97, 13  
 virum 7, 14, 8, 2, 47, vixisse 174, 18  
 8, 78, 23, 127, 4, vixisset 85, 15  
 185, 24, 237, 12, vixit 224, 4  
 238, 14 ulciscendam 184, 14  
 vis *nomen.* 88, 17, 122, ulciscere 329, 1  
 7, 126, 9, 197, 4, ulciscerentur 39, 25  
 301, 4, lini sparti- ulcisci 33, 17, 47, 19,  
 que vis ingens in 90, 4, 149, 9, 215,  
 Hispania 324, 6 16  
 visa *abl.* 144, 17, *nom.* ulciscitur 10, 10  
 99, 1, 166, 14, 217, *ulla fem.* 21, 9, 37, 19,  
 14, est 114, 11, *abl.* 42, 17, *acc.* 210,  
 127, 13, 148, 26 11, 301, 13  
 visam 164, 17, esse ullam 184, 2, 232, 1  
 106, 17 ullas 129, 17  
 viscera 42, 3, 136, 2 ullis 190, 25  
 visceribus 222, 23 ullo 107, 28, 122, 3,  
 visebatur 217, 11 126, 22, 186, 1,  
 visendas 103, 19 196, 8, 311, 1  
 visentes 73, 17 ullum 72, 20, 326, 11  
 visi 21, 4, sunt 179, 3 ultra est 216, 7  
 visis 7, 11 ulteriore 132, 13  
 visitur 177, 2 ultima *abl.* 127, 16,  
 viso 110, 1 169, 24, *nom. fem.*  
 visum *subst.* 11, 2, 142, 16  
 149, 2 ultimam 21, 2, 118, 5,  
 visum 212, 21, est 319, 10  
 135, 21, 140, 7, 151, ultimis 116, 2, 124,  
 7, fuisse 213, 3 27, 202, 15  
 visuntur 206, 16, 231, ultimo 105, 13, 118, 17  
 21, 325, 14 ultimum 146, 11, 319, 3  
 visura 177, 22 ultimum 55, 21, 158,  
 visus 7, 7, 66, 1, est 7, 327, 7  
 33, 7, 198, 15, 18 ultio 47, 22  
 vita 11, 14, 75, 9, 169, ultione 281, 19, 295,  
 20, 175, 1, cultior 10  
 160, 18, *abl.* 178, 14 ultionem 8, 18, 9, 15,  
 vitæ *gen.* 10, 4, 73, 5, 23, 12, 34, 20, 45,  
 88, 1, 90, 2, 105, 14 4, 317, 13, 23, po-  
 vitam 10, 6, 11, 15, 22, tita est 92, 10  
 15, 43, 10, 92, 9 ultioni 264, 12  
 ultionis 13, 18, 47, 18, 217, 14  
 92, 33, 154, 25, 158, universam 82, 28, 175,  
 24, 219, 8 9, 183, 23, 221, 17,  
 ultor 81, 21, 82, 25, 19, 247, 12, 276, 23,  
 99, 20, 166, 22, 282, 24  
 251, 1, 306, 15 universarum 86, 7, 127,  
 ultorem 82, 1, 214, 25, 27, 256, 11, 257,  
 17, 309, 19 5  
 ultores 152, 15 universas 191, 25, 244,  
 ultoribus 31, 19, 94, 2  
 17 universi *gen.* 118, 3,  
 ultoris 62, 12 225, 1, *plur.* 124, 15  
 ultra 26, 5, *bis.* 158, universu 22, 15, 66, 20,  
 1, 202, 31 115, 25, 131, 27,  
 ultra 167, 15, 179, 3 141, 25, 189, 25,  
 ultrò 8, 28, 22, 24, 39, 283, 1  
 23, 55, 10, 79, 19 universi 13, 1  
 ultum ierit se 284, 11 universarum 130, 16,  
 ultus 324, 24, sit 105, 139, 6, 17, 147, 11,  
 20 148, 21, 207, 17  
 ululatus 173, 18 universos 58, 8, 118, 5  
 ululatu 197, 21 universum 17, 26, 69,  
 ululatus *acc.* 119, 8, 16, 100, 9, 125, 3,  
 173, 24 239, 17, 258, 10  
 umbone 255, 15, universis 17, 1,  
 umbræ 56, 18 unius 65, 15, 83, 5, 87,  
 una *abl.* 43, 5, 129, 15, 7, 113, 4, 147, 13,  
*nom. fem.* 67, 15 282, 13, 286, 26  
 unâ 142, 23, 227, 15 uno 21, 6, 36, 7, 42, 4,  
 unam 53, 49, 116, 1, 58, 14, 78, 23, 301  
 120, 2, 136, 20, 180, unquam 46, 6, 70, 8,  
 6, 191, 1 82, 15, 98, 17, 115,  
 undam 102, 12 5, 127, 30  
 undarum 49, 3, 18 unum 16, 17, 17, 3, 41,  
 undas 50, 5, 327, 8 13, 44, 1, 73, 7, 75,  
 unde 23, 19, 38, 4, 48, 7, 79, 10, 85, 2, 20  
 3, 58, 15, 73, 4, 98, unus 17, 11, 98, 11,  
 20 102, 15, 116, 6, 117,  
 undecies 306, 21 3  
 undecim 124, 17, 161, vobis 142, 10, 16  
 12, 172, 12, 245, 3 vocabant 204, 33  
 undique 10, 11, 64, vocabat 311, 8  
 16, 70, 12, 122, 4 vocabulo 251, 13, 239, 3  
 undique versùs 324, 16 vocandes 56, 19  
 undis 49, 22 vocant 9, 4, 165, 11  
 unguenta 89, 9 vocantem 131, 6  
 ungula 126, 11 vocarent 169, 24  
 uni 6, 1, 62, 3 vocaretur 57, 4, 146,  
 unica *acc.* 140, 15 15  
 unicam 8, 7, 216, 2 vocari 134, 23, 188,  
 unico 13, 17 16, 340, 20  
 unicum 109, 24 vocat 114, 2, 116, 16,  
 unicus 160, 13 123, 16, 152, 4, 156,  
 unitas *subst.* 20, 6 24, 183, 28, 281, 10  
 universa *fem.* 6, 7, 58, vocati *plur.* 44, 16, 51,  
 9, 72, 6, 153, 8, *abl.* 15  
 12, 2, 46, 1, 133, vocatis *part.* 152, 19,  
 11, 257, 3 295, 6  
 universæ *gen.* 84, 5, vocato 141, 9, 155, 22,  
 97, 17, 235, 7, *dat.* 202, 23  
 90, 8, 288, 18, *plur.* vocatòs 131, 8, 176, 8

# INDEX VERBORUM.

- 194, 3  
vocaturn 240, 25  
vocaturn 66, 10  
vocatus 171, 7. 315, 8  
vocaverant 287, 19  
vocaverunt 196, 17  
vocavit 75, 4. 104, 11.  
120, 10. 149, 8  
voce 30, 15. 63, 15.  
102, 14. 109, 9.  
127, 5, 8, 9  
vocem 73, 6. 311, 6, 8  
voca 109, 11  
voca 186, 24  
voci 10, 3. 63, 23.  
66, 10. 207, 27. 286,  
24  
vociferantem 144, 20  
vociferatione 174, 20  
vociferatus esset 193,  
17  
Vocatus 322, 17  
volebat 68, 16. 108, 7  
volens 76, 7  
volens 298, 11  
volentibus 220, 7  
volens 109, 7  
volens 120, 6. 210, 21  
volens 130, 9  
volens 148, 1. 293,  
22. 296, 11  
volens 43, 15. 11, 29.  
117, 14. 13, 15.  
180, 1. 187, 23.  
203, 4. 250, 8. 326,  
19  
volumine 38, 8  
volunt 147, 11. 302, 16  
voluntaria 13, 23, 275,  
15  
voluntarias 60, 19  
voluntariis 29, 20  
voluntarium 59, 15  
voluntas 117, 16. 302, 3  
voluntatem 206, 17.  
294, 21  
voluptarias posse-  
siones 245, 7  
voluptas 211, 10  
voluptate 16, 21  
voluptatibus 222, 31.  
303, 21  
voluptatum 12, 15  
volutari 127, 15  
voraginem 49, 20  
vorago 50, 6  
vorarum 233, 18  
vorticibus 50, 4  
vos 34, 28. 35, 3, 4, 5.  
142, 1, 2, 5, 7, *bis*,  
9, 11, 13, 14, 19  
vota 104, 25. 199, 2.  
206, 17  
votis 178, 15, 17. 205,  
2, 211, 19  
voto 26, 6. 41, 6. 83, 9.  
88, 11, 178, 15. 183,  
26. 30. 184, 2, 17  
voverant 183, 25  
vovērunt 178, 16  
vovisse 88, 8  
vovissent 178, 16  
vox 6, 3  
urantur 21, 17  
urbanæ *gen.* 237, 4  
urbano 73, 19  
urbanum 237, 15  
urbe 29, 26. 35, 22.  
52, 17. 62, 15. 63,  
7, 29. 78, 8. 98, 19  
urbem 18, 1. 27, 3.  
39, 1. 43, 11. 51,  
15. 53, 14, 19. 57,  
13. 60, 19, 21. 61,  
16, 20  
urbes *acc.* 12, 5. 68, 7  
82, 13. 85, 6. 87, 9.  
113, 8. 116, 15  
urbi 6, 13. 26, 10. 34,  
5. 35, 1. 61, 10  
urbibus 2, 25. 174,  
6. 221, 1. 235, 8.  
238, 10. 282, 7  
urbis 17, 11. 26, 7.  
53, 11. 62, 4, 5. 62,  
13. 71, 19. 74, 10.  
87, 7. 98, 2. 101, 10.  
19  
urbium 84, 8, 15. 85,  
19. 86, 6. 98, 4.  
191, 4. 192, 9. 204,  
29, 30. 205, 16.  
231, 8. 256, 12.  
257, 7. 276, 23.  
286, 19. 299, 15.  
302, 17. 318, 2  
urbs 11, 15. 71, 7. 86,  
13. 98, 25. 112, 17.  
119, 3. 157, 5  
urgeantur 191, 8  
urgenter 61, 11  
urgerent 78, 29  
urgerentur 300, 2  
urgeretur 144, 7. 233, 2  
urgeti 288, 25  
urnam 189, 13  
usi fuerant 82, 11. 162,  
9. sunt 97, 25. 170,  
3. domesticis impe-  
riis 268, 2  
usque 43, 15  
usu 196, 8  
usui 180, 20  
usum 19, 17. 21, 16. 26,  
13. 42, 23. 66, 19.  
136, 15. 137, 6. 159,  
19. 179, 17. 190, 7.  
320, 17. 326, 17.  
cultiorem 329, 11  
usurpant 90, 5  
usurpat 140, 23  
usuri *plur.* 189, 17  
usus 97, 24  
usus 198, 20, 212, 14.  
violentius oraculo vulgi 127, 7. 130, 25  
202, 5. est 250, 1. vulgo 301, 16  
276, 10. fuerat 278, vulgus 96, 18. 98, 26.  
15  
usus 21, 16, 20. 301, 8  
utebatur 156, 23  
utendum occasione 283, 7  
uter *adj.* 16, 7  
utero 125, 15  
uteros 10, 20  
uterque 93, 1. 103, 13.  
280, 1, 15. 304, 13  
uterum 114, 11  
uti *verb.* 43, 6. 130, 8.  
uti *conjunctio*, 109,  
19. 219, 6  
Utica 167, 1  
Uticensium 169, 1  
utilis 144, 5  
utilitate 92, 24  
utilitatem 241, 24  
utilitatis 109, 24  
utinam 21, 20  
utique 313, 7  
utitur 256, 11  
utramque 323, 8  
utramque *abl.* 53, 3. 323,  
6. *bis nom fem.* 107,  
13. *plur.* 112, 13  
utramque 15, 17  
utrem 13, 24  
utri *plur.* 72, 9. *dat.*  
159, 11  
utrinque 88, 15. 111,  
17. 223, 10. 234, 16  
utrinque *dat.* 6, 3. 67,  
15. 92, 30. 93, 7.  
158, 10. *plur.* 91,  
30. 228, 8  
utrisque 29, 2. 84, 16.  
123, 19. 155, 6. 244,  
6. 300, 13  
utrius 10, 4  
utriusque 2, 8. 190,  
11. 193, 5. 199, 1  
utrobique 177, 18.  
243, 8  
utrâque 86, 2. 115,  
23. 255, 15. 279, 1.  
316, 3. 329, 2  
utrorumque 83, 21  
utros potius dignetur  
æstimat, *Phædrius*,  
84, 25  
utrosque 84, 18  
utrū 58. 17. 100, 9.  
206, 5. 283, 10  
utrumque 32, 8. 38, 8.  
64, 23, 67, 16  
utuntur 21, 12, 18  
vulnera *acc.* 17, 25. 30,  
2. 117, 15. 120, 6  
vulnerato 120, 3  
vulneratum 93, 4. 97,  
9  
vulneratur 64, 22. 71,  
13. 72, 13. 103, 14  
vulneratus 15, 2. 127,  
11. 306, 10. esset  
122, 23. est, 88, 13.  
163. 6. fuerat 122,  
15  
vulneratus 148, 15  
vulnera 9, 21. 88, 25.  
122, 15, 16, 21. 134,  
13  
vulneribus 34, 23. 89,  
3. 109, 8. 120, 5.  
138, 2  
vulneris 99, 6. 112, 16.  
148, 17  
vulnerum 218, 2  
vulnus 13, 20. 311, 1  
vultu 9, 10. 167, 11.  
288, 4  
vultum 102, 21  
vultus *gen.* 9, 13. *nom.*  
*sing.* 202, 19  
uxore 8, 20. 103,  
18. 143, 1. 151, 2.  
197, 14. 23. 221, 2.  
276, 27. 287, 9. 294,  
15, 16. 314, 14.  
mariti sanguine do-  
tata, *Candauli*, 12,  
15  
uxore 5, 12. 231, 9.  
267, 10. 286, 10.  
292, 14. 295, 15.  
307, 9  
uxorem 12, 2. 56, 12.  
264, 7. 295, 11. 296,  
6. quam propter

# INDEX VERBORUM.

formæ pulchritudi-	85, 35. 135, 7	Xerxes 31, 25. 32, 16,	
nem duperibat 12,	uxorum 10, 21. 23,	29. 33, 16. 34, 23.	Z.
14	30, 44, 7, 11. 115,	35, 6. 41, 1. 272,	
uxores acc. 21, 10.	3	1	Zapaortenon 303, 16
115, 1. 135, 13.		Xerxi 35, 3. 36, 7, 13.	Zopyrion 113, 16
156, 9	X.	39, 27	Zopyriona 22, 12. 276,
uxori 85, 24. 161, 7.			12
289, 13. 204, 2	Xerxe 35, 16. 39, 26	Y.	Zopyrionis 111, 10
uxoribus abl. 79, 13.	Xerxem 52, 11, 19.		Zopyrione 111, 12
dat. 252, 2	36, 22. 37, 9. 40, Ylinos 23, 2		Zopyrus 17, 12
uxoris 12, 19. 77 23.	10. 77, 11		Zoroastre 5, 9.

FINIS

*Almus Demor*

*Mopyrus or ata*

16





[illegible]

Form 410

